**Комисия за разкриване на документите
и за обявяване на принадлежност на български граждани
към Държавна сигурност
и разузнавателните служби на Българската народна армия**

(КРДОПБГДСРСБНА)

ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ И „ВРАГА С ПАРТИЕН БИЛЕТ“ 1944–1991 г.

НИВОТО НА КЛАСИФИКАЦИЯ СЕ ПРЕМАХВА!
КРДОПБГДСРСБНА
Дата.....20.....8
Правно основание: &17 от ПЗР на ЗДРДОПБГДСРСБНА
Длъжност: секретар на КРДОПБГДСРСБНА

Из архивите на ДС

The Committee for Disclosing the Documents
and Announcing Affiliation of Bulgarian Citizens
to the State Security and the Intelligence Services
of the Bulgarian National Armed Forces
(CDDAABCSSIBNAF)

State Security and 'the enemy with party card' 1944-1991

Documentary Volume

Комисия за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия

(КРДОПБГДСРСБНА)

Държавна сигурност

и „врага с партиен билет“ 1944–1991 г.

Документален сборник

София, 2017

Комисия за разкриване на документите и за обявяване принадлежност
на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби
на Българската народна армия, 2017 г.

ISBN 978-619-7361-07-0

СЪДЪРЖАНИЕ

I. Въведение 6

II. Списък на документите с анотация 18

III. Факсимилета на документите 36

IV. Справочен апарат: 517

Списък на по-важните съкращения и термини 517

Списък на използваните фондове и архивни единици 519

CONTENTS

I. Introduction 12

II. A list of documents with annotation 27

III. Facsimiles of documents 36

IV. Reference mechanism: 517

A list of the main abbreviations and terms 517

A list of the funds and archival units used 519

ВЪВЕДЕНИЕ

Документалният сборник „Държавна сигурност и „врага с партиен билет“ 1944-1991 г.“ е четиридесетото издание от поредицата „Из архивите на ДС“ и е съставен изцяло от материали, съхранявани в Централизирания архив на Комисията за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия.

Изразът „враг с партиен билет“ кристализира през 30-те години на XX в. в процеса на елиминиране на политическите противници на Сталин. През годините той се разпространява и намира почва и в страните от съветската сфера на влияние. Настоящият документален сборник обхваща основно процесите на борбата с вътрешнопартийната опозиция в България до края на 60-те години на XX в. – време, в което Тодор Живков вече е успял да съсредоточи в ръцете си едноличната власт над партията и държавата. Това разбира се не означава, че в годините след това няма отделни случай на поява на такива „врагове“, но в сборника акцента се поставя върху дейността на личности или групи от хора, които оставят своя отпечатък върху партийния живот.[1]

Темата на настоящото издание представлява безспорен научен и обществен интерес[2] и ще даде на читателя възможност да види събитията през погледа на репресивния апарат на БКП[3]. Документите от Централизирания архив на Комисията показват още едно от лицата на Държавна сигурност не просто като „войник на партията“, а като инструмент за регулиране на вътрешнопартийния живот съобразно конюнктурата и в рамките, заложени от партийното ръководство. Разкриват се и нови нюанси около борбите и чистките в комунистическата партия в периода на „чистия“ сталинизъм в България (1948–1953 г.), както и по времето на налагането и укрепването на едноличния режим на Тодор Живков.

Настъпилият през 1948 г. разрив между Югославската комунистическа партия и ръководствата на комунистическите партии, обединени в т. нар. Коминформбюро, довежда до изключването на ЮКП от международния комунистически орган и до заклеймяването на югославската политическа линия като „национализъм“, „антисъветизъм“ и „отстъпление от марксизма-ленинизма“. Същата година на юлския пленум на БРП (к) цялото й ръководство единодушно осъжда политическото поведение на ЮКП и декларира „непоколебимата си вярност“ към СССР и „мъдрите съвети“ на Йосиф Сталин[4].

Лоялността на българското политическо ръководство към СССР и в частност към съветския диктатор води до привнасянето на съветския модел на обществено-икономическо, политическо и духовно развитие. Възприета е и постановката за изостряне на класовата борба в процеса на социалистическото строителство. Това води до започването на чистки в партията, които засягат централните и местни организации и държавния апарат. В края на 40-те и началото на 50-те години на XX в. прочистването на партийните редици достига масови

1 В един по-широк смисъл самото разбиване на монопола на комунистическата партия над властта може да се каже, че става с дейното участие на такива врагове, но по тази тема вече има издадени други документални сборници на Комисията. Вж. „Държавна сигурност и краят на тоталитаризма“. С., 2011 г.; „Държавна сигурност срещу граждански организации (1988–1990 г.)“. С., 2013 г.

2 С документите в настоящия том се надяваме да се обогати и сравнително оскъдната литература по темата. Вж. напр.: Архивите говорят, т. 17 – „Борби и чистки в БКП (1948–1953)“, съст. Л. Огнянов, С., 2001 г.; **Попова, И**. Съдебните процеси срещу инженерите в България (1949–1953) – В: „Известия на държавните архиви“, бр. 100, С., 2010, с. 48-75; **Никова, Г.** „Големият заговор“ в България (1949–1953) – В: Лица на времето, т. II, 1997 г., 69-98; Предаден от „своите“. Щрихи от биографията на Манол Сакеларов – В: Известия на Българското историческо дружество, т. 40, С., 2008 г., 119-128; **Христов, Б.** Изпитанието. Спомени за процеса и съдбата на Трайчо Костов и неговата група. С., 1995 г.; Процесът срещу Трайчо Костов и неговата група. Издание на Народния съд, 1949 г.; **Знеполски, Д**. Посмъртна изповед. С., 1997 г.; **Трънски, Сл.** Невъзможни истини. С., 1994 г.; **Докторов, М**. В схватка с октопода. „Вторият център“ в борбата против живковистите. 1965–1968 г. С., 1993 г.; **Исусов, М.** Последната година на Трайчо Костов. С., 1990 г.

3 Показателни са думите на Йонко Панов пред комисията на ЦК на БКП, която обследва неговата фракционна дейност. Според генерала хората от ДС са въоръжени с голяма власт, „с такива мощни оръжия като агентурата, като машинките [СРС], всичко могат да докажат“. Панов се обръща към вътрешния министър с думите, че човек на неговия пост трябва да е изключително обективен, защото може да оформи „това или онова отношение към даден другар“. (***Вж. Документ № 61***).

4 Вж. Протокол от XVI пленум на ЦК на /БРП /к/ от 12 и 13 юли 1948 г. **ЦДА, ф. 1Б, оп. 5, а.е. 24** http://politburo.archives.bg/bg/2013-04-24-11-09-24/1944-1949/2727---v-----12--13--1948-- Посетен на 25.05.2017 г.

размери и придобива репресивен характер[5]. Показателен за това е монтираният в София през 1949 г. процес срещу Трайчо Костов (***Вж. Документ № 18***), смятан за безспорен наследник на Георги Димитров в партийното и държавно ръководство.

След разкриването на „трайчокостовската банда“ в началото на 1950 г. Вълко Червенков налага сталинистката теза за „врага с партиен билет“[6]. Това дава удобен повод да започнат кадрови проверки във всички партийни и държавни структури[7]. Много от партийните членове са предадени на следствените органи като „капитуланти“, „полицейски сътрудници“, „предатели“, „заговорници“ и т.н. [8] В страната е организирана серия от политически съдебни процеси - бивши министри, членове на ЦК на БКП, заместник-министри, стопански ръководители, служители на МВР и много други минават през килиите на Държавна сигурност. За част от редовите комунисти това е своеобразно прочистване на партията от „разни приспособленци“, докато „вражеските елементи“ говорят за чистката като за „самоизяждане“. По този повод в столицата се разказва следният виц: „През 1941 г. да не си евреин, през 1945 г. да не си фашист, а през 1949 г. да не си комунист“[9].

По това време в редовете на БКП вече има хора, които си дават ясна сметка за пагубните последици от водената от партията им политика на сляпо и безпрекословно следване на СССР. Така в навечерието на ареста на Трайчо Костов група комунисти разпространяват един „Бюлетин за положението в БКП“. В него се отчитат редица грешки от страна на партийното ръководство, които водят до отделянето на партията от народа. От една страна това е голямото й разрастване и проявите на насилие спрямо хората. От друга – разривът между местните партийни функционери и комунистите „дошли на готово“ и натрапени от СССР. Направена е и безмилостна критика на стопанската политика, която е характеризирана като „пълен провал“ (***Вж. Документ № 6***). При това положение трябва спешно да се открие виновник, който да понесе отговорността за провалите и както става ясно неговото намиране не закъснява.

На среща с ръководството на следствения отдел през 1949 г. Вълко Червенков заявява, че прочистването на англо-американската агентура и самото бъдеще на партията зависят от ДС и че: *„Работата няма да се свърши с процеса на Костов. Ние ще трябва да обновим целия държавен апарат и да направим сериозни изводи за нашата работа.“* (***Вж. Документ № 9***).[10] Така след процеса срещу Трайчо Костов органите на ДС продължават да разплитат нишките на „заговора“. В Края на 40-те и началото на 50-те години на XX в. чрез поредица от процеси се отстраняват редица неудобни личности и върху тях се стоварва вината за неуспехите в стопанската политика на новата власт (***Вж. Документ №№ 19, 30, 32, 39 от CD и 47, 51 и 55 от DVD***).

Особено интересен момент от споменатите процеси е извършването на подготвителната работа по тях, т.е. провеждането на следствието спрямо заподозрените лица[11]. Публична

---

5 Между партийните кадри се разгарят борби – между „вътрешни“ (работили в нелегални условия в България до 9 септември 1944 г.) и „външни“ (завърнали се от емиграция в СССР след 9 септември 1944 г.), между по-младото и по-старото поколение в партията, между бързо издигналите се в партийния и държавен апарат и пренебрегнатите партийни дейци и пр. Вж. Архивите говорят, т. 17, с. VI.

6 Вж. Протокол от пленум на ЦК на БКП от 16 и 17 януари 1950 г. **ЦДА, ф. 1Б, оп. 5, а.е. 54** http://politburo.archives.bg/bg/2013-04-24-11-09-24/1950-1959/2959-16--17--1950- Посетен на 25.05.2017 г.

7 Както се казва в една справка за политическото положение в България от 1950 г.: „Троцкистите и трайчокостовистите са друга вражеска категория, която и понастоящем развива активна дейност срещу народната власт. Броят на известните на ДС троцкисти възлиза на 171 души за цялата страна. В това число не влизат разкритите при последните процеси трайчокостовисти. Броят на трайчокостовистите е неизвестен“. Вж. **АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 3, а. е. 2, л. 11**

8 Започва работа и специалният отдел „П“ на ДС за разработка на полицейския архив, чийто наследник е Отдел II-ри (1950–1954 г. Вж. историческата справка на ф. 18). Звеното отговаря за подреждането на наличния „компроматериал“ за агентпровокаторите в партията в специална картотека и подаването на сигнални справки до ръководството на МВР, което от своя страна трябва да информира ПБ на ЦК на БКП за вземане на отношение по конкретните случай. (***Вж. Документ №№ 24 и 29***).

9 Вж. **АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 1, а. е. 1151, л. 1**

10 След подобни инструкции не е случайно, че в Доклада на комисията по обследване делото на Трайчо Костов и свързаните с него процеси, изнесен от Димитър Ганев пред пленума на ЦК на БКП на 7 септември 1956 г. се прави следният извод: „Трябва да се подчертае, че през периода от 1949 г. и известно време след това органите на ДС се чувстваха някак си над партията и ЦК.“ Вж. „Десталинизацията – Дилемата на едно противоречиво десетилетие (1953–1964)“, С., 2013, документ № 59, с. 315-331.

11 В това отношение сборникът се явява и логично продължение и допълнение на изданието „Държавна сигурност и следствието (1944–1991)“. С., 2016 г. като акцентира върху работата на следствения отдел на ДС от първата половина на 50-те години посредством архивни материали от **ф. 10ТК**.

тайна е, че върху част от заподозрените в следствения арест са прилагани „отхвърлени и забранени“ методи за провеждане на следствие, които в процеса на десталинизация са характеризирани като „извращения“ на партийната линия от страна на „авантюристични елементи“. Средата на март 1950 г. вътрешния министър Руси Христозов организира специална среща с началниците на оперативните отдели и работниците от следствения отдел на ДС. На нея е направен разбор на провеждането на следствената работа и е поставен въпросът за побоищата и другите инквизиции, до които се е прибягвало по време на „специалното следствие“ срещу враговете с партиен билет. Говори се и за прилагането на психическо насилие като най-сигурен, но и най-спорен метод за изтръгване на признания (***Вж. Документ № 20***). Независимо от направените изводи в доклад до ПБ на ЦК на БКП от същата година вътрешния министър обобщава, че „от самото си начало следствието е протекло правилно и нормално“ (***Вж. Документ № 23***).[12]

Мнозина от подследствените не издържат на „нормалния“ режим на водене на разпитите и започват да говорят измислици, само за да угодят на следователите[13]. ***(Вж. Документ №№ 34, 37 и 40)***. В края на 1952 г. началникът на следствения отдел прави следната тъжна рекапитулация – след екзекуцията на Трайчо Костов ръководството на следствието е преминало в ръцете на Израел Зеев, който е известен с порочните си методи на работа и с прилагането на физическо насилие. В резултат на това има събрани *„хиляди страници от показания и други материали, получени от следствието, на които не, само че не може да се вярва, но и не се знае кое е истина по отношение на засечените лица“*[14] (***Вж. Документ № 45***). По същество тази констатация поставя под съмнение самото съществуване на „трайчокостовска организация“, която да цели сваляне на властта, но независимо от това, разследванията по тази линия продължават.

По решение на пленума на ЦК на БКП от април 1956 г. е създадена комисия с председател Димитър Ганев за изясняване на истината около извършените от ДС разследвания във връзка с делото срещу Трайчо Костов и свързаните с него процеси. В рамките на четири месеца комисията провежда разпити на 86 лица, сред които са както репресирани, така и ръководни дейци и служители в службите за сигурност. Особено показателен момент в обясненията на Вълко Червенков, Руси Христозов, Иван Райков, Христо Боев, Апостол Колчев, Георги Кумбилиев е хвърлянето изцяло на вината за арестите и изтезанията върху съветските „съветници“, с което се опитват да оневинят собствените си действия.[15].

След сваляне на Вълко Червенков Тодор Живков, наред с налагането на „априлската

12 Като съществена трудност пред работата е посочена липсата на предварителен „задокументиран“ разобличителен материал, но това също е „нормално“ пред вид факта, че следствията и особено това срещу Трайчо Костов започват след сигнал от страна на партийното ръководство. Един особено интересен документ от 1951 г. ни дава сведения за показанията на Костов и за следствието срещу него. Първите 20 дни следствието е водено без „особено напрежение и натиск“, но Костов отрича да има антисъветски или националистически прояви като казва, че признанията му пред пленумите на ЦК на БКП през 1949 г. били само по силата на „партийната дисциплина“. След тези незадоволителни резултати леглото от килията му е махнато. Разрешавано му е да спи по 2 часа, лишен е от почивка и е стоял наказан по 1-2 часа прав. Разпитът му се е водил по 18-20 часа в денонощието, най-активно между 19,00 и 6,00 часа. Така от 7 август той започва гладна стачка в знак на протест против отношението на следствието към него и с цел да „предизвика намесата на ПБ или да умре от глад“. Костов е бил разпитван от Израел Зеев часове преди изпълнението на смъртната му присъда (***Вж. Документ № 71 DVD***).

13 Такъв е случая с командира на „Втора софийска народоосвободителна бригада“ Денчо Знеполски, който също не е пожален от скалъпените процеси. По време на разпит проведен на 3 януари 1952 г. Знеполски заявява пред следователя дословно следното: „Аз смятам, че своите престъпления съм открил. Ако имам други престъпления, които проверката е установила, аз няма да се противопоставя ни най-малко да ги приема тези престъпления. При това положение за мене така стои въпроса. И така и иначе аз [си] отивам.“ Вж. **АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 17, л. 8.** След жестокостите на следствието на 16 април 1952 г. той е въдворен в ТВО Белене, от където е освободен на 6 януари 1954 г.

14 Показателни в това отношение са думите на първия началник на контраразузнаването след 9 септември 1944 г. Стефан Богданов, който също е арестуван като трайчокостовист. В едно свое изложение до Вълко Червенков и ПБ той описва мъченията, на които е подложен в следствения арест. Но също така съобщава, че още по време на службата му в ДС е имало хора, които са полудявали след разпитите, а следователи са подавали оставка, за да запазят психическото си здраве. http://www.comdos.bg/opisi-na-dokumenti/dokumenti-predadeni-v-tsentraliziraniya-arhiv-ot-grazhdani Посетен на 25.05.2017 г.

15 Вж. „Десталинизацията ...“, с. 17, а също така и документи №№ 27; 28; 36; 37; 59; 60. Комисията излиза с обстоен доклад и предложение за съдебна (но не партийна) реабилитация на почти всички репресирани. Предложенията са предмет на бурно обсъждане на специален пленум на ЦК на БКП в началото на септември 1956 г. Половинчатите и двусмислени решения на пленума са показателни за степента, до която ръководството на БКП иска да стигне в процеса на десталинизацията. Особено характерна е дискусията по повод на екзекутирания на 17 декември 1949 г. Трайчо Костов – той е оневинен за „връзки с полицията“, сговор с „кликата на Тито“ и шпионаж в полза на Великобритания и САЩ, но остават обвиненията в „неискреност“ към партията, „национализъм“ и „антисъветски прояви“. **ЦДА, ф. 1Б, оп. 5, а.е. 219-226.**

линия“ започва и укрепването на своята власт, като отстранява съперниците си за първото място в партията. Тук ДС отново има основна роля. Бивши партийни и държавни величия, мними и действителни съперници на Живков стават нейни обекти. Репресиите обаче вече се прилагат от самите правораздавателни органи.

Така в началото на 1960 г. започва груповата активна разработка „Оси“ насочена срещу бивши партийни функционери, съдени по трайчокостовите процеси и такива, наказани за антипартийни изказвания и прояви. Обектите на разработката редовно посещават определени столични кафенета и ресторанти, където системно коментират и провежданата от партията и правителството политика и ругаят партийното ръководство (***Вж. Документ №№ 50, 51 от CD и 97, 98, 100-102, 104-108 от DVD***). В София и Пловдив се формират групички с „фракционно поведение“, които стават притегателен център за „недооценени, обидени и разсърдени на партията лица“ (***Вж. Документ №№ 52 от CD и 120 от DVD***). В част от разговорите на засечените лица се коментира, че няма „по-отвратителна партия“ от БКП, но просто няма къде другаде да се членува, а функционерите й са характеризирани като „една шепа продажници на българския народ“ (***Вж. Документ № 53***). Коментират се положението в страната, политиката на репресии, трайчокостовските процеси като се обобщава, че „авторите на тия срамни неща се отърваха с някакво мълчаливо реабилитиране и толкова“. Отчита се, че в България са създадени условия за просперитет само на „клеветниците и подлеците, гдето и да надникнете такива неща ще намерите“, а „пред привилегията всичко пада“. (***Вж. Документ № 54***).

Първите, които открито критикуват политиката на Живков правят това от позицията на неизпълнените решения на XX конгрес на КПСС и Априлския пленум на БКП. Любопитното е, че това са и последните. Всички след тях търсят недъзите в партията и държавата през призмата на сталинизма и маоизма. В началото на 1961 г. в следствения арест на ДС попада Никола Куфарджиев – секретар на Централния съюз на профсъюзите[16] в България (***Вж. Документ №№ 57-60 от CD и 121-124, 130-131, 134 от DVD***). От няколко месеца той и неговото обкръжение представляват оперативен интерес и срещу тях ДС провежда редица мероприятия, за да документира антипартийната им дейност (***Вж. Документ №№ 113-116 от DVD***).

На пленума на ЦК на БКП от 3 март 1961 г. е взето решение за изключване от партията за антипартийна дейност на Н. Куфарджиев, В. Дашин, Г. Милев, Б. Варон, Хр. Проданов, Ив. Дионисиев, Ил. Гатев, Йонко Панов и Д. Терпешев.[17] Двамата генерали в края на списъка са до „седморката“ на Куфарджиев стечение на обстоятелствата – посещават едни и същи места и понякога са били на една или на съседни маси и са коментирали с другите злободневните теми (***Вж. Документ №№ 61 от CD и 132, 135, 138, 139-140 от DVD***). Освен изключването от БКП срещу горните лица е предприета и административна мярка изселване на основание чл. 14 от Указа за Народната милиция (***Вж. Документ №№ 64 от CD и 141-142, 144 от DVD***).

Антагонизмът между КПСС и Китайската комунистическа партия довежда до разкол в международното комунистическо и работническо движение от началото на 60-те години на XX в. и поставя под въпрос съветския модел на обществено развитие. Макар и да не получават широко разпространение в България, материалите с прокитайско и маоистко съдържание са инкриминирани. Те основно се разпространяват и четат от комунисти, които са недоволни от политиката на Тодор Живков и от неговите виждания за теорията и практиката на социалистическото строителство.

След смяната на съветския ръководител Никита Хрушчов на пленум на ЦК на КПСС на 14 октомври 1964 г. опонентите на Живков започват да хранят надежди, че същото може да се случи и в България. На проведеното съвместно заседание на ЦК на БКП и Министерски съвет, състояло се на 24 и 25 декември 1964 г. за обсъждане на народностопанския план и

16 Вж. също „Държавна Сигурност – профсъюзите, стопанският живот и работниците“ С., 2015 г.

17 **ЦДА, ф. 1Б, оп. 5, а.е. 445** http://politburo.archives.bg/bg/2013-04-24-11-09-24/1960-1969/3176-3--1961- Посетен на 25.05.2017 г.

държавния бюджет за 1965 г. ген.-полковник Иван Бъчваров отправя аргументирана и остра критика към провежданата политика с думите, че „аритметическото даване на цифри не е още никаква икономика“[18]. Бъчваров обобщава, че като дисциплинирани комунисти присъстващите и той включително ще гласуват за плана, но той трябва да бъде сериозно анализиран и коригиран. Сондирането на почвата явно не дава желаните резултати ***(Вж. Документ № 73)***. Генералът не е подкрепен в индиректните си критики към Живков, освободен е от апарата на ЦК на БКП и е „повишен“ като е изпратен посланик в Берлин.

Това дава сигнал на опозицията в партията, че смяната на властта няма как да стане с легални средства ***(Вж. Документ № 74)***. От есента на 1964 г. около Иван Тодоров – Горуня и Цоло Кръстев се формира група от съмишленици, чийто идеологически постановки до голяма степен отразяват позициите на тогавашното ръководство на Китайската комунистическа партия в спора му със съветските ръководители. Според заговорниците българското партийно и държавно ръководство е заело позициите на „съвременния ревизионизъм“. С цел тази политика да бъде изменена те стигат до извода, че трябва да разполагат със „съкрушително надмощие на силите“ посредством овладяването на редица „ключови учреждения“ като за последното се предвижда и привличането на командирите на военни поделения (***Вж. Документ №№ 65-66 от CD и 146-148, 150-151 от DVD***). Разрастването на организацията води и до нейното разкриване от службите за сигурност.

Официалната версия на властта гласи, че Горуня се самоубива рано сутринта на 8 април 1965 г., малко преди да бъде арестуван[19]. Съдбата на активните му сподвижници е решена след кратък процес (***Вж. Документ №№ 157-158 от DVD***). Десет от тях са осъдени от Военната колегия на Върховния съд на различни срокове затвор – от 8 до 15 години, а други 192-ма са наказани партийно и административно[20].

През 1968 г. е разкрита втората по мащаби и значимост нелегална организация отново с участието на военни лица, която цели смяната на партийното ръководство. Следствието установява, че организацията функционира още от 1966 г. Едно от главните действащи лица в нея е бившият член на БКП Михаил Докторов, който през 1964 г. (заедно със сподвижника на Горуня Борис Темков) е разследван и наказан за антипартийни прояви ***(Вж. Документ № 145 от DVD).*** Другите ръководители на организацията са Иван Младенов, Дончо Дончев, ген.-майор Стоян Куцаров и подп. Найден Найденов ***(Вж. Документ № 159, 161, 172-173 от DVD)***. Последният написва в три бележника възвание към българските офицери, призив към работниците и селяните и „Проекто-програма на марксическата българска Благоевско-Димитровска комунистическа партия“ (***Вж. Документ №№ 70-72 от CD и 162, 165 от DVD***). Докторов като притежател на нелегална печатница, участва активно и в размножаването и разпространението на антипартийни материали с инкриминирано съдържание (***Вж. Документ №№ 69 от CD и 164 от DVD***).

Както става ясно по време на следствието идеята за създаването на този „втори център“ принадлежи на Борис Темков, който е съпричастен към дейността на организацията на Горуня, Анев и Кръстев. По думите му той пренебрегнал указанията на „центъра“, предадени

---

18 **ЦДА, ф. 1Б, оп. 5, а.е. 633, л. 69-79** http://politburo.archives.bg/bg/2013-04-24-11-09-24/1960-1969/3068-24--25--1964- Посетен на 25.05.2017 г.

19 Любопитно е, че в показанията си пред съда ген. Анев обяснява наличието на пистолетите и боеприпасите, които откриват у него с идеята да не се предаде жив в ръцете на органите на реда. По думите му той решил да бяга, защото мислил, че в ДС ще го бият и после щял да бъде в лошо състояние: „Казах си, че ще ме бият, че ще ми друснат едно дърво“. На въпроса на председателя на съда от къде знае, че в ДС бият той отвръща, че знае основно от Стефан Богданов, но всички с които е говорил са казвали, че „нашите умеят да бият по-добре от другите“. Съдията го поправя, че става дума за преди Априлския пленум и Осмия конгрес и Анев се съгласява, че сам е установил, че сега в ДС не бият. Вж АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 4202, т. 12, л. 49-51

20 По мнението на последния началник на Шести отдел на Шесто управления на ДС Живков иска да покаже от една страна, че може да „контролира със законови, демократични и вътрешнопартийни средства всяка критика“. От друга искал да „скрие от обществеността в България, от членовете на БКП и от офицерския корпус истинския размер и истинските цели на заговорниците, да не подлага на съмнение правотата на „априлската линия“ на партията“. Вж. Иванов, Д. Шести отдел. С., 2004 г., с. 60. Последното съждение влиза в явно противоречие с официалната информация, която е изнесена на извънреден пленум на ЦК на БКП от 14 април 1965 г., посветен на заговорническата организация на Цоло Кръстев, Иван Тодоров-Горуня и ген. Анев. **ЦДА, ф. 1Б, оп. 34, а.е**. **6** http://politburo.archives.bg/bg/2013-04-24-11-09-24/1960-1969/3061-14--1965- Посетен на 25.05.2017 г. Подобна версия се поставя под съмнение и от думите на ген.-полковник Иван Врачев (Вж. Документ № 75)

му от Цоло Кръстев да се прекрати пропагандно-политическата работа от съображения за сигурност. Според него Докторов е добър „политически работник-пропагандист“ и е пригоден за такава работа в перспектива, независимо от „конюнктурните колебания и увлечения на „центъра“, както и на неговата съдба“ ***(Вж. Документ № 74)***.

По признанията на самия Докторов той и неговите съучастници са водили конспиративна дейност за създаване на нелегални групи за разпространение на пропагандни материали, насочени против политиката на партийното и държавно ръководство, чиято смяна целят (***Вж. Документ № 160 от DVD***). За своята дейност ръководителите на съзаклятието получават от 7 до 4 години лишаване от свобода при първоначален строг режим (***Вж. Документ № 174-175 от DVD***). Останалите разследвани участници са наказани по партийна и административна линия.

* * *

Сборникът „Държавна сигурност и „врага с партиен билет“ 1944-1991 г.“ включва 78, а разширеният му електронен вариант 178 документа, подредени по хронологичен принцип. Приложен е списък с оригиналните заглавия на документите, като при малък брой от тях заглавието е разширено с информативна цел. Към всеки документ има кратка анотация и подробни искови данни. При отсъствието на датировка върху документа са търсени индиректни връзки със съседни документи от архивната единица или сверяване с други исторически събития, за които има податки. Датировката на съставителите, както и всяка друга намеса от тяхна страна, е поставена в квадратни скоби. Сред документите има няколко, които не са публикувани в цялост, а са подбрани части от тях, които ни дават синтезирана информация по темата. В изпълнение изискванията на Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към ДС и РС на БНА в незначителна част от документите е заличена чувствителна информация.

За съставянето на сборника са прегледани над 300 архивни единици, една значителна част от които многотомни. Подбраните документи са с източник МВР (АКРДОПБГДСРСБНА – М), както следва: ф. 10ТК (Трайчо Костов) – архивни материали, събирани по трайчокостовските процеси; ф. 1 (Секретариат на МВР); ф. 18 (Отдел II-ри ДС за разработка на полицейския архив 1950–1954 г); както и редица следствени и съдебни дела, водени по антипартийна и противодържавна линия.

КРДОПБГДСРСБНА

INTRODUCTION

The documentary collection 'State Security and 'the enemy with party card' 1944-1991' is the fourth edition of the sequence 'From the archives of Sate Security' and it consists entirely of documents kept in the centralized archives of the Committee for Disclosing the Documents and Announcing Affiliation of Bulgarian Citizens to the State Security and the Intelligence Services of the Bulgarian National Army.

The phrase 'enemy with party card' crystallized in the 1930s in the process of eliminating Stalin's political opponents. Over the years, it has spread and found its way into the countries of Soviet sphere of influence. This documentary collection focuses mainly on the processes of fighting inner party opposition in Bulgaria until the end of the 1960s - a time when Todor Zhivkov has already managed to concentrate in his hands the sole power over the party and the state. This, of course, does not mean that in the years to follow, there is not a single case of such 'enemies' appearance, but the collection focuses on the activity of individuals or groups of people who have left their mark on party life.[1]

The theme of the present edition is of undeniable scientific and social interest[2] and will provide the reader with the opportunity to look at the events through the eyes of the repressive apparatus of the Bulgarian Communist Party[3]. The documents from the Committee's centralized archives show another face of the State Security not just as a 'party soldier', but as a tool for regulating inner party life according to the context and within the limits set by party leadership. New shades of meaning are revealed about the struggles and purges of the Communist Party in the period of 'pure' Stalinism in Bulgaria (1948-1953), as well as during the imposition and strengthening of the one-man Todor Zchivkov's regime.

The break-up of the Yugoslav Communist Party in 1948 with the leadership of the Communist parties, united in the so-called *Cominform Bureau,* led to the exclusion of the YCP from the international communist authority and the stigmatization of the Yugoslav political line as 'nationalism', 'anti-Sovietism' and 'retreat from Marxism-Leninism'. That same year, at the July Plenary of the BLP (k), its entire leadership unanimously condemns the political behaviour of the YCP and declares its 'steadfast loyalty' to the USSR and the 'wise advice' of Joseph Stalin.[4]

The loyalty of the Bulgarian political leadership to the USSR and in particular to the Soviet dictator, leads to the introduction of the Soviet model of social and economic, political and spiritual development. The formula for the exacerbation of the class struggle in the process of socialist construction is also adopted. This leads to the initiation of purges in the party that affect the central and the local organizations and the state apparatus. In the late 1940s and the early 1950s, the cleansing

1 In a broader sense, the very destruction of the monopoly of the Communist Party over power can be said to have taken place with the active participation of such enemies, but other documentary collections of the Committee on that topic have already been issued. See 'State Security and the End of Totalitarianism'. S., 2011; 'State Security against Civilian Organizations (1988-1990)'. S., 2013.

2 We believe that the documents contained in the present edition will enrich the relatively scarce literature on the topic. See for example: 'The archives speak', p. 17 – 'Fights and purges in the BCP (1948–1953)', by L. Ognyanov, S., 2001; Popova, I. Court trials against Bulgarian engineers (1949–1953) – In: 'State Archives Notifications', issue. 100, S., 2010, p. 48-75; Nikova, G. 'The Great Conspiracy' in Bulgaria (1949–1953) – In: Faces of the Time, p. II, 1997, 69-98; Betrayed by the 'close friends', Highlights from the biography of Manol Sakelarov – In: Notifications of the Bulgarian Historical Society, p. 40, S., 2008, 119-128; Hristov, B. The probation; Memories on the trial and fate of Traicho Kostov and his group. S., 1995; The trial against Traicho Kostov and his group. People's Court edition, 1949; Znepolski, D. Death confession. S., 1997; Trunski, Sl. Impossible truths. S, 1994; Doctorov, M. In a fight with the octopus. 'The second centre' in the fight against pro-Zchivkov oriented people. 1965–1968 S., 1993; Isusov, M. Traicho Kostov's last year. S.,1990.

3 Indicative are the words of Yonko Panov in front of the Central Committee Commission of the BCP, which examines his fractional activity. According the General, the people from the State Security were armed with great power 'with such powerful weapons like the agents, the machines [SIM] that can prove everything'. Panov addresses the Minister of Interior by saying that a person at his position had to be extremely objective because he can form 'this or that attitude to a certain comrade'. (See document No 61).

4 See the Minutes from Plenary XVI of the BLP Central Committee /к/ dated 12 and 13 July 1948. CSA, f. 1Б, оп. 5, а.е. 24 http://politburo.archives.bg/bg/2013-04-24-11-09-24/1944-1949/2727---v-----12--13--1948-- . Visited on 25.05.2017.

of party ranks reaches huge proportions and becomes repressive.[5] Indicative of this is the trial of Traicho Kostov, fixed in Sofia in 1949 (**see Document No 18**), which is considered to be the undisputed successor of Georgi Dimitrov in the party and state leadership.

After uncovering 'Traicho Kostov's gang' in the beginning of 1950, Valko Chervenkov imposes Stalin's thesis for 'the enemy with party card'[6]. This provides a good opportunity for personnel checks to be initiated in all party and state structures.[7] Many party are passed on to the investigative authorities as 'surrenders', 'police officers', 'traitors', 'conspirators' etc.[8] A series of political trials - ex-ministers, members of the Central Committee of the Bulgarian Communist Party, deputy ministers, business leaders, MoI officers, and many others pass through the State Security cells. For part of the Communists, this is a sort of cleansing of the party by 'various adjusters', while 'the enemy elements' speak of the purgatory as 'self-sacrifice'. On this occasion, the following joke was told in the capital city: 'In 1941, you would better not be a Jew, in 1945 you'd better not be a fascist, and in 1949 you would better not be a communist.'[9]

At that time, there are people within the rows of the BCP, who were clearly aware of the detrimental consequences of the policy of unconditionally following and blindly believing the USSR. Thus, on the eve of Traicho Kostov's arrest, a group of Communists is spreading a 'Bulletin on the situation in the BCP'. It outlines a number of mistakes on behalf of the Party leadership that lead to the Party's separation from the people. On the one hand, it is its broad expansion and the manifestations of violence against people. On the other hand, it is the split between the local party functionaries and the communists who 'came without any effort' and imposed by the USSR. A merciless critique is also made of economic policy, which is characterized as a 'complete failure' (**see Document No 6**). In this situation, a culprit must be urgently identified to bear the responsibility for the failure and, as it becomes clear, his detection is not late.

In a meeting with the management unit of the investigative department in 1949, Valko Chervenkov stated that the cleansing of the Anglo-American agents and the party's future depended on the SS and that: 'Thigs will not be finished with the Kostov's trial. We will have to renew the whole state apparatus and make serious conclusions for our work.' (see Document 9).[10] Thus, following Traycho Kostov's trial, the SS bodies continue to dissect the threads of the 'conspiracy'. In the end of the 1940s and early 1950s, a series of processes removed a number of inconvenient personalities and blamed them for the failures in the economic policy of the new government (**see Documents No 19, 30, 32, 39 / CD and 47, 51, 55 on DVD**).

A particularly interesting moment of the mentioned processes is the carrying out of the preparatory work regarding them, i.e. the investigation of suspects.[11] It is a public secret that some of the suspects in the detention facility 'rejected and forbidden' investigative methods are applied, which in the process of De-Stalinization are characterized as 'perversions' of the party line by 'adven-

---

5 Struggles arise between the party cadres - between 'domestic' (who worked underground in Bulgaria until September 9, 1944) and 'outsiders' (who returned from emigration to the USSR after September 9, 1944), between the younger and the elder generations in the party, between those who quickly rose to high positions in the party and the state apparatus and the neglected party figures and others. See *The archives speak*, p. 17, p. VI.

6 See the minutes from the Plenary of the CC of the BCP dated 16 and 17 January 1950. CSA, f. 1Б, оп. 5, a.e. 54 http://politburo.archives.bg/bg/2013-04-24-11-09-24/1950-1959/2959-------16--17--1950- visited on 25.05.2017.

7 As stated in a reference referring the political situation in Bulgaria in 1950: The 'Trotskyists' and the 'Traicho-Kostovists' are another enemy category, which is currently performing active operation against the people's power. The number of known Trotskyites in the SS is 171 for the whole country. This figure does not include the 'Trichostovists' disclosed in the last processes. The number of 'Traicho-Kostovists' is unknown. See АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 3, а. е. 2, л. 11

8 The special unit 'II' to the SS, whose successor is unit II, stars operating (1950-1954, see the historical reference on f. 18). The unit is responsible for arranging the available 'discrediting material' for the agent's provokers in the party in a special filing cabinet and submitting alerts to the MoI leadership, which in turn must inform the PB of the CC of the BCP in order to take actions with regard to a specific case. (**See Documents No 24 and 29)**.

9 See АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 1, а. е. 1151, л. 1

10 After such instructions, it is not accidental that the in the report of the Commission on examining Traicho Kostov's trial and the related processes, at the Plenary of the CC of the BCP on 7 September 1956, the following conclusion is made: 'It must be pointed out that during the period from 1949 and sometime later on, the SS bodies felt a bit above the Party and the Central Committee' See 'The De-Stalinization – the dilemma of a contradictory decade (1953–1964)' , S., 2013, Document No59, c. 315-331.

11 In this respect, the collection is a logical continuation and addition to the edition 'State Security and the Investigation' (1944–1991)'. S., 2016 as it focuses on the operation of the SS investigation unit from the first half of the 50s through archival materials from ф. 10ТК.

turous elements'. In mid-March 1950, the Minister of Interior Rusi Hristozov organized a special meeting with the heads of the operational units and the workers from the SS investigation unit. At the meeting, the conducting of the investigation activity is discussed and the question about the beatings and inquisitions is raised, which were approached during the time of the 'special investigation' against the enemies with party card. The applying of psychological violence is also mentioned as the surest but most controversial method for wresting confessions (**see Document No 20**). Irrespective of the conclusions made, in a report to the PB of the CC to the BCP from the same year, the Minister of Interior summarizes that 'from its very beginning the investigation has been right and normal' (**see Document No 23**).[12]

Many of those under investigation do not endure the 'normal' interrogation regime and start talking fictions just to please the investigators.[13] (**see Documents No 34, 37 and 40**). At the end of 1952, the head of the investigative department made the following sad recapitulation - after the execution of Traicho Kostov, the management of the investigation had passed into the hands of Israel Zeev, who is known for his vicious working methods and the application of physical violence. As a result, there are collected 'thousands of pages of testimonies and other materials obtained from the investigation, which, not only cannot be trusted, but it is not known which is true with regard to the persons detected'[14] (**see Document No 45)**. This finding, in essence, casts doubt on the very existence of a 'Tracho Kostov's organization' that aims to overthrow the power, but nevertheless, the investigations on this line continue.

Upon a decision of the CC of the BCP dated April, 1956, a committee was established with Dimitar Ganev as a chair, for clarifying the truth about those who performed the SS investigations in connection with Traicho Kostov's trial and the related processes. Within four months, the committee conducted interrogations with 86 individuals, including repressed ones as well as senior officials and security officials. A particularly prominent moment in the explanations of Valko Chervenkov, Rusi Hristozov, Ivan Raykov, Hristo Boev, Apostol Kolchev, Georgi Kumbiliev is that the blame for the arrests and torture is put on the Soviet 'advisers' and thus trying to free from guilt their own actions.[15]

After the overthrow of Vulko Chervenkov, Todor Zhivkov, along with the imposition of the 'April line', he began to strengthen his power by removing his rivals for the leadership position in the party. Here the SS has a major role again. Former Party and State Powers, frivolous and real rivals of Zhivkov become its objects. However, repressions are already being enforced by the judicial authorities themselves.

Thus in the beginning of 1960 the active grouping 'Osi' was launched, directed against former

12 The lack of preliminary 'documented' exposing material is indicated as a major difficulty in working, but this is also 'normal' given the fact that the investigations, especially that against Traycho Kostov, start after a signal from the party leadership. One particularly interesting document from 1951 provides information about Kostov's testimony and the investigation against him. For the first 20 days, the investigation was conducted without 'particular strain and pressure', but Kostov denied any anti-Soviet or nationalist manifestations, saying that his confessions to the plenary sessions of the CC of the BCP in 1949 were only under 'party discipline'. After these unsatisfactory results, the bed was removed from his cell. He was allowed to sleep for only 2 hours, not allowed to rest, and he was punished to stay in upright position for two hours 1-2 hours. His interrogation was held 18-20 hours a day, most actively between 19.00 and 6.00. Thus, as of August 7, he began a hunger strike as a protest against the attitude of the investigation against him and in order to 'trigger the intervention of the PB or die out of hunger'. Kostov was interrogated by Israel Zeev for hours before his execution (see Document No 71 DVD).

13 Such is the case with the commander of the Second Sofia People's Liberation Brigade, Dencho Znepolski, who is also not shown mercy by the complicated processes. During an interrogation held on January 3, 1952, Znepolski told the investigator verbatim the following: 'I think I have found my crimes. If I have other crimes, established by the investigation, I will not oppose the least to accept these crimes. That's what the situation is for me. And anyway, I'm going'. See. АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 17, л. 8. After the brutalities of the investigation on April 16, 1952, he was assigned to the labour correction centre Belene, where he was released from on January 6, 1954.

14 Indicative in this respect are the words of the first head of counterintelligence after September 9, 1944 Stefan Bogdanov, who is also arrested as a Traicho-Kostovist. In one of his statements to Valko Chervenkov and PB he describes the torture was subjected to during the investigation in the detention facility. But he also reports that during his office in the SS there were people who went mad after the interrogations, and the investigators resigned in order to preserve their mental health. http://www.comdos.bg/opisi-na-dokumenti/dokumenti-predadeni-v-tsentraliziraniya-arhiv-ot-grazhdani, Visited on May 25, 2017

15 See 'De-Stalinization ...', p. 17, as well as documents No 27; 28; 36; 37; 59; 60. The Commission comes up with a comprehensive report and a proposal for judicial (but not party) rehabilitation of almost all repressed. The proposals are subject to a heated discussion at a special plenum of the CC of the BCP in early September 1956. The half-round and ambiguous decisions of the plenum are indicative of the extent to which the leadership of the BCP the process of De-Stalinization wants to reach. The discussion on the execution of Traicho Kostov on 17 December 1949 is particularly marked - he is freed from quilt for the 'ties to the police', consensus with 'Tito's click' and espionage for the benefit of Britain and the United States, but accusations of 'insincerity' to the party, 'nationalism' and 'anti-Soviet actions' remain. CSA, f. 1Б, оп. 5, а.е. 219-226.

party functionaries, judged on the Traicho Kostov's trials and those punished for anti-party speeches and events. The objects of development regularly visit certain cafes and restaurants in the capital city, where they systematically comment on party and government policy and verbally abuse the party leadership (**see Documents No 50, 51 on CD and 97, 98, 100-102, 104-108 on DVD**). In Sofia and Plovdiv, groups with 'fractional behaviour' are formed, which become an attractive center for 'underrated, offended by the party persons' (**see Document No. 52 on CD and 120 on DVD**). In part of the conversations of the persons detected it is commented that there is no 'more disgusting party' than the BCP, but there is simply nowhere else to join, and its functionaries are characterized as 'a handful of sellers of the Bulgarian people' (**See Document 53**). They comment on the situation in the country, the policy of repression, Traicho Kostov's trials, summarizing that 'the authors of these shameful things got rid with some silent exoneration and that is all'. It is reported that in Bulgaria the conditions for prosperity are created only for the 'slanderers and villains, you will find such things wherever you look,' and 'everything falls in front of the privilege'. (**See Document No 54**).

The first to openly criticize Zhivkov's policy do it from the position of the unimplemented decisions at the XXV Congress of the CPSU and the April Plenum of the BCP. Interestingly, these are the last ones. Everyone after them looks for the shortcomings in the party and the state through the prism of Stalinism and Maoism. In the beginning of 1961 Nicola Kufardzhiev, the secretary of the Central Union of Trade Unions[16] in Bulgaria, was caught in the investigation detention center of the State Security (**see Documents No 57-60 CD and 121-124, 130-131, 134 on DVD**). For several months, he and the people round him represent an operational interest, and the SS conducts a number of events against them to document their anti-party activity (**see Documents No 113-116 on DVD**).

At the Plenary Session of the Central Committee of the Bulgarian Communist Party on March 3, 1961, a decision was taken to exclude N. Kufardzhiev from the party for anti-party activities, V. Dashin, G. Milev, B. Varon, Hr. Prodanov, I. Dionysiev, I. Gatev, Yonko Panov and D. Terpeshev.[17] The two generals at the end of the list are to Kouffardzhiev's 'seven' by coincidence - they visit the same places and sometimes they were on one or adjacent tables and commented on other day-to-day topics (**see Document No 61 on CD and Documents No 132, 135, 138, 139-140 on DVD**). Besides the exclusion from the BCP, an administrative expulsion measure was taken against the abovementioned persons on grounds of Art. 14 of the People's Militia Decree (**See Document No 64 on CD and 141-142, 144 on DVD**).

The antagonism between the CPSU and the Chinese Communist Party leads to a split in the international communist and workers' movement of the early 1960s, and questions the Soviet model of social development. Although they are not widely popularized in Bulgaria, the materials with Pro-Chinese and Maoist content are criminalized. They are mainly disseminated and read by communists who are dissatisfied with Todor Zhivkov's policy and his views on the theory and practice of socialist building.

After the change of the Soviet leader Nikita Khrushchev at the plenary session of the CPSU Central Committee on 14 October 1964, Zhivkov's opponents began to hope that the same could happen in Bulgaria. At the joint meeting of the Central Committee of the Bulgarian Communist Party and the Council of Ministers, held on December 24 and 25, 1964, with regard to the discussion of the National Economic Plan and the State Budget for 1965, colonel-general Ivan Bachvarov made an argumentative and sharp critique on the policy pursued with the words 'the arithmetic digitization is not yet an economy'.[18] Bachvarov summarizes that as disciplined communists, the attendees and he himself will also vote for the plan, but it has to be seriously

16 See also 'State Security – Professional Unions, Economic Life and Workers', S., 2015

17 CSA, f. 1Б, оп. 5, а.е. 445 http://politburo.archives.bg/bg/2013-04-24-11-09-24/1960-1969/3176-3--1961- Visited on 25.05.2017.

18 CSA, f. 1Б, оп. 5, а.е. 633, л. 69-79 http://politburo.archives.bg/bg/2013-04-24-11-09-24/1960-1969/3068----------24--25--1964- Visited on 25.05.2017.

analysed and corrected. The soil drilling does not seem to produce the desired results (**see Document No 73**). The general is not supported in his indirect criticism of Zhivkov, he is released from the apparatus of the Central Committee of the BCP and 'promoted' by being sent an ambassador to Berlin.

This gives a signals to the opposition in the party that the change of power cannot be done by legal means (**see Document No 74**). Since the autumn of 1964, a group of adherents is formed around Ivan Todorov - Gorunya and Tsolo Krastev, whose ideological statements largely reflect the positions of the leadership of the then Chinese Communist Party and their dispute with the Soviet leaders. According to the conspirators, the Bulgarian party and state leadership took the positions of 'modern revisionism'. In order to amend this policy, they conclude that they must have 'overwhelming forcefulness' by gaining command of a number of 'key institutions', including the capture of commanders of military units (**see Document 65 -66 on CD and 146-148, 150-151 on DVD**). The expansion of the organization also leads to it being disclosed by the security services.

The official version of the authorities states that Gorunya commits suicide early in the morning of April 8, 1965, shortly before being arrested.[19] The fate of his adherents is decided at a short trial (**see Documents No 157-158 on DVD**). Ten of them are convicted by the Supreme Court Military College at different terms of imprisonment - from 8 to 15 years, and another 192 were punished by party and administrative charges.[20]

In 1968, the second largest and most prominent organization, with the participation of military personnel, is set up aiming at the change of party leadership. The investigation finds that the organization has been in operation since 1966. One of the main actors in it is the former member of the Bulgarian Communist Party, Mihail Doktorov who was investigated and punished for anti-party activities in 1964 (together with Gorunia's accomplices Boris Temkov). (**see Document No 145 on DVD**). The other leaders of the organisation are Ivan Mladenov, Doncho Donchev, Major-General Stoyan Kutsarov and Lieutenant-Colonel Naiden Naidenov ***(*****see document No 159, 161, 172-173 on DVD*****)***. The latter writes in three notebooks a reminder to the Bulgarian officers, a call to the workers and peasants, and the 'Draft Program of the Marxist Bulgarian Dimitar Blagoev's Communist Party' (**see Documents No 70-72 on CD and 162, 165 on DVD**).

As it is clear during the investigation, the idea of creating this 'second centre' belongs to Boris Temkov, who is involved in the activities of the organisation of Gorunya, Anev and Krastev. In his words, he ignored the instructions of the 'centre' handed over to him by Tsolo Krastev to end the propaganda-political work for security reasons. According to him, Doctorov is a good 'political propagandist worker' and is well suited for such a job in perspective, regardless of 'the political situation fluctuations and aberrations of the 'center', as well as his fate' (**see Document No 74**).

According to the confessions of Doctorov himself, he and his accomplices have conspired to set up illegal propaganda groups aimed at disseminating propaganda materials against the policy of the party and state leadership, aiming at them being changed (**see Document No 160 on DVD**). For their activity, the leaders of this conspiracy receive from 7 to 4 years of imprisonment under an initial strict regime (**see Document No 174-175 on DVD**). The remaining investigated participants received administrative punishments under the party principles.

---

19 Interestingly, in his testimony before the court, Gen. Anev explains the presence of the pistols and ammunition found with him by the idea not to surrender alive to the law enforcement authorities. In his words, he decides to run because he thought he would be beaten in the SS and then he would be in a bad state: 'I told myself that they would beat me, beat me with a wooden stick'. When asked by the court chairman how he knew that they beat in the SS, he replied that he knew mainly from Stefan Bogdanov, but everyone he spoke to said that 'ours can beat better than the others'. The judge corrected him that it was before the April Plenum and the Eighth Congress, and Anev agreed that he had established himself that they do not beat in the SS. See АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 4202, т. 12, л. 49-51

20 In the opinion of the last Head of the Sixth Division of the SS, Zhivkov wants to show, on the one hand, that he can 'control any criticism with legal, democratic and internal party funds'. On the other hand, he wants to 'hide from the public in Bulgaria, the members of the BCP and the officers' corpus, the real size and the true aims of the conspirators not to question the rightness of the Party's April line'. See Ivanov, D. Sixth Division. P. 60. The statement contradicts the official information which was made at the Extraordinary Plenum of the Central Committee of the Bulgarian Communist Party of April 14, 1965, dedicated to the conspiracy organization of Tsolo Krastev, Ivan Todorov-Gorunya and Gen. Anev. CSA, f. 1Б, оп. 34, а.е. 6 http://politburo.archives.bg/bg/2013-04-24-11-09-24/1960-1969/3061-14--1965- Visisted on 25.05.2017. Such a version is also questioned by the words of colonel-general Ivan Vratchev (s**ee Document No 75**)

* * *

The collection ‘State Security and ‘enemy with party card’ 1944-1991’ includes 78, and its extended electronic version 178 documents, chronologically arranged. A list of the original document titles is attached, and for a small number of them, the title is expanded for informational purposes. Each document has a short annotation and detailed claim data. In case of absence of a date on the document, indirect links to neighbouring documents from the archive unit are sought or reconciliations with other historical events for which there is information. The dates of the compilers, as well as any other intervention on their part, is placed in square brackets. Among the documents there are a few that are not published in their entirety, but some of them have been selected in order to give us synthesized information on the subject. In compliance with the requirements of the Law on access and disclosure of documents and for announcing affiliation of Bulgarian citizens to the State Security and the Intelligence Services of the BNA in a small part of the documents some sensitive information has been deleted.

More than 300 archive units have been reviewed for the compilation, a significant part of which were of several volumes. The selected documents are from the Ministry of Interior (CDDAABCSSISBNA – M), as follows: ф. 10TK (Traycho Kostov) - archival materials collected under the Traicho Kostov’s trials; ф. 1 (Ministry of Interior Secretariat); ф. 18 (Division II state Security for the development of the police archives 1950-1954); as well as a number of investigative and judicial proceedings led in line with the anti-party and anti-state policy.

CDDAABCSSISBNA

СПИСЪК НА ДОКУМЕНТИТЕ С АНОТАЦИЯ

1. **Инструкция от Трайчо Костов за повишаване бдителността на партията, София, 7 октомври 1948 г.**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 3, а. е. 1, л. 60-62
   Активът на партията е призован към най-строга революционна бдителност и класова омраза към враговете на социализма – шпиони, саботьори, вредители, спекуланти и дезорганизатори на народното стопанство.

2. **Решение на ПБ на ЦК на БРП (к) относно прилагането на Закона за държавната тайна спрямо СССР, София, 9 декември 1948 г.**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 33, т. 3, л. 74
   Указанията на Трайчо Костов да се спре предоставянето на информация от стопански характер на съветските представители е осъдено като груба политическа грешка. Според трактовката на ПБ този закон е насочен срещу капиталистическите разузнавания, а не срещу СССР.

3. **Второто заявление на Трайчо Костов до ЦК на БКП, Москва, [януари] 1949 г.**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 33, т. 3, л. 107-118
   Костов си прави самокритика и говори, че допуснатите от него грешки имат „известен националистически оттенък“. Коментира извършеното от него в качеството му на заместник на Георги Димитров по време на многобройните отсъствия на последния.

4. **Част от речта на Трайчо Костов пред III пленум на ЦК на БКП, София, 26-27 март 1949 г.**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 33, т. 3, л. 77-89
   На пленума Костов е обвинен в антисъветска дейност и е отстранен от състава на Политбюро на ЦК. Отстранен е и от постовете, които заема като заместник-председател на Министерския съвет и председател на Комитета по стопански и финансови въпроси.

5. **Бюлетин за положението в БКП, София, 20 април 1949 г.**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 1, а. е. 1194, л. 3-5
   Документът вероятно е бил разпространяван като позив. В него се отчитат редица грешки от страна на партийното ръководство, които водят до отделянето на партията от народа. От една страна това е голямото й разрастване и проявите на насилие спрямо хората. От друга – разривът между местните партийни функционери и комунистите „дошли на готово“ и натрапени от СССР. Направена е безмилостна критика на стопанската политика, която е характеризирана като „пълен провал“.

6. **Бележки по следствието на Трайчо Костов, София, 6 август 1949 г.**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 20, т. 1, л. 97-98
   Въпроси по следствието, които според Васил Коларов трябва да бъдат изяснени.

7. **Протокол за очна ставка на Трайчо Костов и група свидетели, София, 13 август 1949 г.**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 18, т. 3, л. 8-14
   Свидетелите трябва да разобличат Трайчо Костов като агент-провокатор на полицията. Последният окачествява като „профантасмагорична история“ целта на ставката и дадените показания.

8. **Разговор на Трайчо Костов с неговия адвокат, София, 1949 г.**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 18, т. 3, л. 72-73
   Костов желае среща с Васил Коларов. Последната ще е от изключителна важност за поведението му в съда – дали да поддържа или да се отрече от показанията си.

9. **[Из стенограма от среща между представители на ПБ на ЦК на БКП и ръководството на следствения отдел на ДС], София, [преди 6 октомври] 1949 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 19, т. 2, л. 121-124
По време на срещата Вълко Червенков очертава за пореден път, че ДС е "много важен и деликатен орган", който не може да има друго ръководство извън комунистическата партия. Подчертано е, че прочистването на партията от англо-американската агентура и самото бъдеще на партията зависят от ДС. По думите на Червенков: „Работата няма да се свърши с процеса на Костов. Ние ще трябва да обновим целия държавен апарат и да направим сериозни изводи за нашата работа."

10. **Бюлетин по следствието на Трайчо Костов и възглавяваната от него вражеска организация, София, 15 октомври 1949 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 18, т. 3, л. 74-77
Съдържа сведения за хода на следствието и направените разкрития.

11. **Предложение за изключване от редовете на БКП на лица, развивали антипартийна и антисъветска троцкистко-вредителска дейност, София, 18 октомври 1949 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 17, т. 2, л. 35

12. **Из протокол за разпит на Трайчо Костов, София, 27 октомври 1949 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 1, т. 1, л. 2; 41
Съдържа ръкописните му признания, че е бил агент на българската полиция, на англичаните и на Тито.

13. **Сравнителна справка, София, 1 ноември 1949 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 20, т. 1, л. 117-128
Съдържа засичане на информация по показанията на подследствените по следствието на Трайчо Костов

14. **Изложение от Антон Югов, София, 3 ноември 1949 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 13, т. 1, л. 1-4
Дава сведения за писмото на Трайчо Костов до ЦК на БКП изпратено през септември 1943 г. от Плевенския затвор. Интерпретира позицията на Костов за ограничаване на партизанското движение в светлината на „разкритата" му агентурна дейност.

15. **Предложение от вътрешния министър до ЦК на БКП по следствието срещу Трайчо Костов, София, 14 ноември 1949 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 19, т. 1, л. 4-7
Иска се разрешение за снемане на показания от отговорни комунисти и за издирването на определени документи, които имат отношение към следствието.

16. **Саморъчни показания на арестанта Цветан Иванов, бивш директор на Плевенския затвор, София, 19 ноември 1949 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 14, т. 2, л. 4-6
Отнася се за проведени срещи на агенти на полицията с Трайчо Костов и Стефан Богданов в затвора.

17. **Справка по делото на Трайчо Костов и възглавяваната от него заговорническа организация, София, 22 ноември 1949 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 20, т. 2, л. 78-99
Съдържа сведения за по-важни разкрития, направени в хода на следствието.

18. **Присъда на Върховния съд на НРБ № 951 и мотиви към нея по дело№ 1891/ 1949 г. срещу Трайчо Костов и възглавяваната от него организация, София, 14 декември 1949 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, II съд 4706, т. 2, л. 168-199 и гърбове

19. **Предложение за оформяне на следващите процеси против участниците във вражеската група на Трайчо Костов и по-нататъшната работа по следствието, София, 22 декември 1949 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 19, т. 2, л. 43-50

С цел да се намалят неудобствата от „политически, оперативен и процесуален характер“ са обособени следните групи, които да бъдат предадени на съд: 1/ на вредителите в ръководството на стопанството и транспорта; 2/ на шпионско-вредителската резидентура около Кирил Славов; 3/ троцкистката група около Стефан Манов; 4/ на югославските шпиони.

20. **Стенограма на срещата на министър Руси Христозов с началниците на оперативните отдели и работниците от следствения отдел на ДС, София, 13 март 1950 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 19, т. 2, л. 106-119
Поставен е въпросът за побоищата и други инквизиции, до които се е прибягвало по време на „специалното следствие“ срещу враговете с партиен билет. Направен е разбор на провеждането на следствената работа. Говори се и за прилаганото психическо насилие – като най-сигурен, но и най-спорен метод за изтръгване на признания.

21. **Сведение от началника на следствения отдел за работата и проявите на група следователи, София, 7 април 1950 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 3, а. е. 11, л. 7-9
Дават се известни подробности относно работата и похватите на провеждане на следствието срещу Трайчо Костов и свързаните с него лица.

22. **Справка по доказателствата за заговорническата организация, изложени в процеса срещу Трайчо Костов, София, 19 май 1950 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 20, т. 2, л. 46-52
Обобщава се, че организацията има троцкистки характер и основната й цел е откъсването на България от СССР и ориентацията й към капиталистическите страни с помощта на Югославия.

23. **Доклад от вътрешния министър до ПБ но ЦК на БКП за хода на следствието по разкриването на антипартийната, заговорническа дейност на Трайчо Костов и неговата група, София, 7 юли 1950 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 20, т. 2, л. 67-77
Руси Христозов обобщава, че за провеждането на следствието към ДДС е сформиран временен следствен апарат, поради липсата на такъв. Според него от самото си начало следствието е протекло правилно и нормално. Като съществена трудност пред работата е посочена липсата на предварителен „задокументиран“ разобличителен материал.

24. **План за работата на служба „П“ през месеците ноември и декември 1950 г., София, 8 ноември 1950 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 18, оп. 1, а. е. 4, л. 1-2
Планира се за подреждането на наличния „компроматериал“ да се създаде специална картотека на агентпровокатори в партията. В това число на всички живи хора имащи изобщо отношение към работата на полицията.

25. **Справка за състоянието на работата в служба „П“, София, 18 ноември 1950 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 18, оп. 1, а. е. 2, л. 1-2
Съобщава се, че до момента службата е събрала материал за над 1350 лица провокатори в партията. В това число има и такива на отговорна партийна и държавна работа, по които до момента не е предприето нищо.

26. **Следствието на Трайчо Костов, София, 20 ноември 1950 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 20, т. 2, л. 35-45
Документът има обзорен характер и засяга въпроси, които още чакат своите отговори, но също така и такива, които вече са доказани. Отчетено е преустройство на работата, посредством забраняването на несанкционирано от ръководството на МВР насилие над подследствените.

27. **Окръжно да началниците на поделенията на ДС, София, 13 януари 1951 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 3, а. е. 29, л. 8
Изискват се справки за членове на партията на отговорна работа в София, които са засечени в незаконна, антинародна или противопартийна дейност до или след 9 септември 1944 г.

28. **Справка за генерал-майор Славчо Стаменов Савов (Трънски) – командир на 3-та армия, София, 8 февруари 1951 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 5, л. 2-10
Документът съдържа биографични данни за генерала и за връзките му с редица лица, както и за службата на Трънски в „Нравствения отдел“ на Дирекция на полицията.

29. **Съвети по работата на отделение „П“ при МВР, София, [февруари] 1951 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 18, оп. 1, а. е. 21, л. 1-5
Очертани са основните насоки в работата на отделението, а именно да разработва полицейските архиви с цел издирване на агент-провокатори в редовете на партията и да изпраща сигнали до вътрешния министър за вземане на отношение.

30. **Предложение за приключване работата с Петко Кунин и останалите трайчокостовци, София, 8 март 1951 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 19, т. 2, л. 76-78
Наредено е подследствените да бъдат преместени в Софийския централен затвор – първо отделение и да бъдат обградени с нова камерна агентура.

31. **Справка за засечени лица – членове на ПБ, на ЦК, кандидат членове на ЦК, и членове на Правителството по различни следствени дела, намиращи се на производство в отдел VII на ДС, София, 19 март 1951 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 20, т. 2, л. 54-60
В документа се съдържат данни за Антон Югов, Йонко Панов, Цола Драгойчева и Добри Терпешев.

32. **Заключително постановление по заговорническата група, ръководена от англо-американското разузнаване, София, б.д. [1951 г.]**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 19, т. 2, л. 97-98
Направени са основни изводи за дейността и целите на трайчокостовската група.

33. **Протокол за разпит на Младен Гюров Гигов (Денчо Знеполски), София, 30 април 1951 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 15, т. 1, л. 76-77
В показанията си пред ДС Знеполски твърди, че е предаден на полицията през май 1942 г. от Славчо Трънски, който по това време е бил секретен сътрудник. Разпитваният „признава“, че при задържането му също е бил вербован за сътрудник.

34. **Донесение за разговорите на арестантите Петър Петров и Денчо Знеполски, София, 15 май 1951 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 24, т. 1, л. 246-247 гръб
Знеполски разказва как вече не издържа на режима и на разпитите. Принуден е да говори измислици, включително и по адрес на Славчо Трънски, от които излиза че са били агент-провокатори на полицията. Той обобщава: „Нашата работа ще я изкарат като на Трайчо Костов“ и добавя – „сега да има кой да ме убие бих му бил много благодарен“.

35. **Инструкция за воденето на следствие на бившите полицейски служители при Дирекция на полицията – отдел ДС, при околийските полицейски управления и на служителите при Щаба на войската – разузнавателния отдел и неговите поделения във войсковите части, София, 6 юни 1951 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 18, оп. 1, а. е. 8, л. 1-9
Дадени са указания за реда на задаване на въпросите, начинът на оформяне на лицето, линията по която е работил, проверката на показанията и пр.

36. **Ръкописно писмо от Славчо Трънски до членовете на ПБ на ЦК на БКП, София, 17 юли 1951 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 7, т. 1, л. 2
Писмото е писано докато Трънски е в следствието. В документа той подчертава, че ще приеме всяко наказание, дори и смърт, а ако остане жив ще продължи да работи за партията. Завършва с думите: „Ще се постарая да отмъстя на тия, които ме доведоха до тук.“

37. **Изложение до ПБ на ЦК на БКП от арестувания Младен Гюров Гигов (Денчо Знеполски), София, 18 юли 1951 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 16, т. 2, л. 285
Знеполски обяснява, че пред комисията на ПБ е твърдял за упражнено върху него насилие по време на разпитите, за да злепостави следствените органи и да внесе недоверие в собствените си показания.

38. **Из протокол за разпит на Славчо Трънски пред комисията на ПБ на ЦК на БКП, София, 19 юли 1951 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 7, т. 1, л. 3; 18
Пред комисията генералът трябва да даде обяснение за достоверността на показанията си пред следствието.

39. **Основни методи и форми на вредителска дейност в областта на промишлеността, София, 28 август 1951 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 3, а. е. 12, л. 50-57
Според създателите на документа главният метод на вредителство е бил „извращаването на партийната и правителствената линия и довеждането ѝ в очите на масите до абсурд“. „Вредителите“ искали да покажат, че построяването на социализма в кратки срокове е невъзможно и води до големи лишения и жертви и така да подготвят политическата ориентация на страната към западните държави.

40. **Протокол за разпит на Денчо Знеполски, София, 28 декември 1951 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 17, л. 1
По време на разпита Знеполски мълчи, обзет от нервна треска и не отговаря на единствения зададен въпрос: „защо не казахте истината пред ПБ на ЦК на БКП?“

41. **Инструкция за реда на оформяне на арест от органите на ДС, София, 1951 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 18, оп. 1, а. е. 9, л. 1-12
Указва в какъв случай се прилага задържането на заподозряното лице, обиска и отчета, съхраняването и оформянето на следствените дела.

42. **Докладна записка за провиненията на група следователи от ДС, София, 18 януари 1952 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 3, а. е. 48, л. 1-2
Съобщава се, че при следствието на Славчо Трънски, Денчо Знеполски и др. следователите Пенчо Стоилов и Васил Джананов под ръководството на Никола Дворянов са прилагали непозволени, насилнически и антипартийни средства и методи като са заставяли подследствените да дават неверни и антипартийни по същество показания. Последните следва да бъдат уволнени от ДС.

43. **Предложение до ПБ на ЦК на БКП за освобождаване на подследствения Славчо Стаменов Савов (Трънски), София, 23 април 1952 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 8, т. 1, л. 161-165
Министър Цанков докладва, че няма доказателства за предявените обвинения срещу генерала, а само по такива въпроси, които са изникнали в процеса на следствието. След освобождаването му се предлага да бъде изваден от състава на ЦК и да не му се дава работа в армията.

44. **Справка за помощник министър Боян Българанов, София, 9 октомври 1952 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. Б, а. е. 4, т. 1, л. 106-108
Справката е съставена на база показанията на осъдени трайчокостовци, върху част от които е упражнявано физическо насилие по време на следствието.

45. **Справка за процеса срещу Трайчо Костов и неговата група, София, 20 октомври 1952 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 20, т. 2, л. 31-34
Констатира се, че след екзекуцията на Костов ръководството на следствието е преминало в ръцете на Израел Зеев, който е известен с порочните си методи на работа и с прилагането на физическо насилие. В резултат на това има събрани „хиляди страници от показания и други материали, получени от следствието, на които не, само че не може да се вярва, но и не се знае кое е истина по отношение на засечените лица“.

46. Изложение до ЦК на БКП от затворника Иван Стефанов Хаджиматеев, Стара Загора, 29 март 1954 г.
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 35, т. 6а, л. 43-43 гръб
В писмото си бившият директор на БНБ и министър на финансите декларира, че самопризнанията му за извършени престъпления са измислени и са изтръгнати с „ужасни насилия и заблуди“. Последният е имал уверението, че ръководството на партията знае истината и той ще остане в затвора 2-3 години. Вследствие на това той е поддържал фалшивите си показания, които опровергава с настоящото писмо.

47. Предложение до ПБ на ЦК на БКП за помилване на затворници, София, 12 октомври 1955 г.
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 3, а. е. 61, л. 1-3
Подчертава се, че след подобряването на отношенията между България и Югославия е целесъобразно да се освободят известна част от затворниците по линия на югославското разузнаване. Предлага се и помилването на част от осъдените по трайчокостовските процеси.

48. Списък на затворниците осъдени за трайчокостовска дейност, София, 25 октомври 1955 г.
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 3, а. е. 61, л. 10-14

49. Доклад за удовлетворяване нуждата от жилища на засегнатите граждани около процеса Трайчо Костов, София, [след 5 октомври] 1956 г.
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 3, а. е. 24, л. 2

50. Докладна записка за получените данни за обектите на групова активна разработка „Оси“, София, 27 февруари 1960 г.
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36892, т. 7, л. 2-6
Обобщени са сведенията добити по агентурен път и посредством технически средства.

51. Справка за прояви и дейност на наказани и изключени от БКП бивши отговорни партийни и държавни ръководители, протичащи по разработка „Оси“, София, 22 април 1960 г.
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36892, т. 1, л. 168-180
Подчертава се, че повечето от лицата изразяват недоволството си от настоящото си положение и злостно критикуват някои от мероприятията на партията и народната власт. Разговорите помежду им и с други хора се водят внимателно и със загадки.

52. Справка за прояви и дейност на фракционно ревизионистко и разколническо поведение на Йонко Панов, Добри Терпешев, Георги Милев и др., София, 6 юни 1960 г.
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36892, т. 3, л. 13-20
В София и Пловдив се формират групички с фракционно поведение, които стават притегателен център за недооценени, обидени и разсърдени на партията лица.

53. Разшифрован запис на изказвания на комунисти, София, 20 юни 1960 г.
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36892, т. 29, л. 1-3
Събеседниците споделят, че няма „по-отвратителна партия“ от БКП, но просто няма къде другаде да се членува. Функционерите са характеризирани като „една шепа продажници на българския народ“. Хората биха емигрирали, но няма как, защото: „Веднага те пипнат и те бутнат у лагера 6 месеца, докато те завербоват и школуват и после почват да те пращат [...]“. Според тях по този начин управляващите губят позиции, но не желаят да го проумеят.

54. Агентурно донесение за изказвания на обекти на ГАР „Оси“, София, 13 юли 1960 г.
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36892, т. 1, л. 195-202
Коментира се положението в страната, политиката на репресии, трайчокостовските процеси. Обобщава се, че „авторите на тия срамни неща се отърваха с някакво мълчаливо реабилитиране и толкова“. Отчита се, че в България са създадени условия за просперитет само на „клеветниците и подлеците, гдето и да надникнете такива неща ще намерите“, а „пред привилегията всичко пада“.

55. **Писмо от честни и стари партийци до Тодор Живков, Антон Югов и редакцията на в. „Работническо дело“, б.м., б.д.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36892, т. 1, л. 70-72
В документа се критикува политиката на БКП. Партийните функционери са характеризирани като ненаситна червена буржоазия, живееща в разкош и морално падение.

56. **Списък на лицата от групите и тези, които се събират около тях по общодостъпни заведения и други места, София, б.д.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36892, т. 3, л. 298-301

57. **Резюме от протокол за разпит на Никола Стоянов Куфарджиев от 19 и 20 януари, София, 21 януари 1961 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36907, т. 3, л. 126-130
Дават се сведения за ревизионистичните схващания на Куфарджиев и неговата група и за връзките му с югославски граждани.

58. **Резюме от протокол за разпит на Никола Стоянов Куфарджиев, София, 24 януари 1961 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36907, т. 3, л. 143-153
Куфарджиев обяснява за наличието на три форми на социализъм – китайски, съветски и този в страните с народна демокрация и югославски. Той не одобрява напълно нито една от посочените форми.

59. **Някои допълнителни обяснения и преценки, освен тези дадени до сега пред следствието на ДС от Никола Стоянов Куфарджиев, София, 30 януари 1961 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36892, т. 12, л. 1-8
Дават се допълнителни сведения за компанията, местата на срещите, водените разговори, връзките с пловдивската група, срещите с югославски граждани и пр.

60. **Заключение по следствието на Никола Стоянов Куфарджиев от София, секретар на Централния съвет на профсъюзите, София, 30 януари 1961 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36907, т. 3, л. 154-162
От гледна точка на закона Куфарджиев може да бъде подведен под наказателна отговорност по чл. 210 и 211 от НК и лишен от свобода до 5 години за създаване на недоверие към властта и внасяне на смут в обществото. С оглед на политическата целесъобразност трябва да се прецени дали лицето да бъде съдено.

61. **Протокол за разследване на Йонко Панов от комисията на ЦК на БКП, София, 28 февруари 1961 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36892, т. 6, л. 204-219
Панов се обръща към вътрешния министър с думите, че човек на неговия пост трябва да е изключително обективен, защото може да оформи „това или онова отношение към даден другар“. Според генерала хората от ДС са въоръжени с голяма власт, „с такива мощни оръжия като агентурата, като машинките [СРС], всичко могат да докажат“.

62. **Списък на членовете на БКП, за които са предадени справки на др. Димитър Димов, София, [март] 1961 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36892, т. 9, л. 3-4

63. **Справка за някои по-важни факти от антипартийната дейност на Добри Колев Терпешев, София, 10 май 1961 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36901, т. 1, л. 6-7
В едно от изказванията си Терпешев говори, че „изменението в състава на ЦК на БКП може да стане само с политтерор“.

64. **Докладна записка за състоянието на работата по някои разработки и сигнали за антипартийни прояви, София, 19 април 1962 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36892, т. 7, л. 76-83
Отправено е предложение за закриването на разработките и за предаването на архивните материали от тях в архива на ЦК на БКП.

65. **Протокол за разпит на Цоло Кръстев Каменов, София, 14 април 1965 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II сл. д. 6119, т. 2, л. 1-6
В показанията си Каменов твърди, че дейността на групата на Горуня може да се приеме за антипартийна и конспиративна, но тази дейност е чисто пропагандна. Той отрича да съществува заговорническа организация. Говори за това как с Иван Тодоров са разменяли мисли за евентуалното създаване на „нова нелегална комунистическа партия и нов централен комитет“, които да организират масите и да извършат промените. Горуня му е споделил, че Антон Югов и Георги Чанков също били на мнение, че трябва да се извършат промени в ПБ на ЦК на БКП, но това трябвало да стане с вътрешни сили.

66. **Протокол за разпит на Борис Михайлов Темков, София, 23 април 1965 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II сл. д. 6119, т. 5, л. 22-26
В показанията си Темков обяснява, че двамата с Цоло Кръстев стигнали до убеждението, че българското партийно и държавно ръководство заема позициите на „съвременния ревизионизъм“. С цел тази политика да бъде изменена заговорниците били на мнение, че трябва да разполагат със „съкрушително надмощие на силите“ посредством овладяването на редица „ключови учреждения“.

67. **Протокол за очна ставка между Цоло Кръстев Каменов и Цвятко Стоицев Анев, София, 24 май 1965 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 4202, т. 11, л. 1-3
По време на ставката изниква противоречие по въпроса за „вдигането на военни поделения“ за действие, а ген. Анев признава, че вече забравя и не е изключено да се е объркал.

68. **Протокол за очна ставка между Цоло Кръстев Каменов и Борис Михайлов Темков, София, 24 май 1965 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 4202, т. 11, л. 4-7
Кръстев, който в показанията си от 6 май категорично отрича да познава Темков, признава за разговорите помежду им и за някои нюанси в гледните им точки.

69. **Протокол за снемане афтограф за графологична експертиза, София, 31 март 1968 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 3058, т. 8, л. 215-217

70. **Да пазим червения цвят на България, София, б.д.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 3058, т. 1 М
Позив от името на Благоевско-Димитровската комунистическа партия срещу политиката на ревизионизъм, провеждана от „Живковци“.

71. **Другари генерали, офицери, сержанти и войници, София, б.д.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 3058, т. 8, л. 210-211
От името на работници, селяни и трудовата интелигенция се декларира вяра във възможностите на българските войници да помогнат „за изкореняването на ревизионизма и разобличаването на Живковци като предатели на интересите на българския народ“.

72. **Призив до работниците и селяните, трудовата интелигенция, войните от БНА и учащата се младеж, София, б.д.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 3058, т. 8, л. 212-213
Освен призив за борба срещу политиката на Тодор Живков се излагат и редица искания за: 40 часова работна седмица, увеличаване на заплатите и съотношение между най-ниската и висока заплата и пенсия от 1:5; драстично намаляване на администрацията; демократизиране на обществото и свобода на критиката.

73. **Протокол за графична експертиза, София, 5 април 1968 г.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 3058, т. 8, л. 219-222
Обект на експертизата са три бележника, съдържащи възвание към българските офицери, призив към работниците и селяните и „Проекто-програма на марксическата българска Благоевско-Димитровска комунистическа партия“. Заключението на експертите е, че текстовете им са писани от подполк. Найден Найденов.

74. Протокол за разпит на генерал-майор Стоян Костадинов Куцаров, София, 27 април 1968 г.
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 3058, т. 3, л. 241-254
Куцаров съобщава, че след свалянето на Хрушчов в редица разговори с генерал-полковник Иван Бъчваров са стигали до извода, че трябва да се води борба за подмяна на партийното и държавно ръководство, но без използването на военна сила. Впоследствие през лятото на 1966 г. в разговори с Иван Младенов узнава за наличието на нелегална организация, „някакъв център“. От беседите си с Младенов у него узрява идеята, че при заговорниците „има тенденция“ за извършването на военен преврат.

75. Протокол за разпит на Борис Михайлов Темков, София, 28 април 1968 г.
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 3058, т. 4, л. 1-11
Дава обяснение за организацията на Горуня, Анев и Кръстев, към чиято дейност той е съпричастен. Говори за връзките си с Михаил Докторов, който за него е „политически работник-пропагандист“. Съобщава, че е пренебрегнал указанията на „центъра“, предадени му от Цоло Кръстев да се прекрати пропагандно-политическата работа от съображения за сигурност. Според него Докторов е бил пригоден за такава работа в перспектива, независимо от „конюнктурните колебания и увлечения на „центъра“, както и на неговата съдба“. Съобщава, че след случая с изказването на ген. Бъчваров „центърът“ направил извод, че без сила не може да се осигурят условия за болшинство в ЦК.

76. Постановление за прекратяване на предварително следствие № 65/ 1968 г. по описа на КДС, София, 29 май 1968 г.
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 3058, т. 1, л. 60-61

77. Доклад от о.з. генерал-полковник Иван Ганчев Врачев за случая „Горуня“ и така наречения „Опит за военен преврат през 1965 г.“, София, 19 декември 1989 г.
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 4202 М, л. 39-48
Според генерала този процес е умишлено изфабрикуван под натиска на Тодор Живков с цел укрепване на собственото му положение в партията и сред народа под заплахата от един военен преврат. Врачев твърди, че основната цел на Живков била да се „докаже“, че Антон Югов и Борис Тасков са в основата на заговора.

78. Решение на Върховния съд на НРБ - Военна колегия по надзорно дело № 01/ 1990 г. за отмяна на влязлата в сила присъда по дело № 02/ 1965 г., София, 15 юни 1990 г.
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 4202 М, л. 30-32 и гърбове

LIST OF DOCUMENTS WITH ANNOTATION

1. **Instruction by Traicho Kostov for enhancing the vigilance of the party, Sofia, October 7, 1948.**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 3, а. е. 1, л. 60-62
   The party's most actives members are appealed to for the most stringent revolutionary vigilance and class hatred of the enemies of socialism - spies, saboteurs, wreckers, speculators and disorganizers of the national economy.

2. **Decision of the PB of CC of the BCP (к) with regard to the application of the Law on the state secret towards the USSR, Sofia, December 9, 1948.**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 33, т. 3, л. 74
   Traycho Kostov's instructions to stop the provision of economic information to Soviet representatives were condemned as a crude political mistake. According to the interpretation of the PB, this law is aimed against capitalist intelligence, not the USSR.

3. **The second Traicho Kostov's statement to the CC of the BCP, Moscow, [January] 1949.**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 33, т. 3, л. 107-118
   Kostov criticizes himself and says that his mistakes have 'a kind of nationalist connotation'. He commented on what he had done as Georgi Dimitrov's deputy during the many times the latter was absent.

4. **Part of Traicho Kostov's speech in front of the 3rd Plenum of the CC of the BCP, Sofia, March 26-27, 1949.**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 33, т. 3, л. 77-89
   At the Plenum Kostov was accused of anti-Soviet activity and was removed from PB of the CC. He was also removed from the posts he held as deputy chairman of the Council of Ministers and chairman of the Committee on Economic and Financial Affairs.

5. **Bulletin about the situation in the BCP, Sofia, April 20, 1949.**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 1, а. е. 1194, л. 3-5
   The document may have been distributed as an invitation. It recognizes a number of mistakes on the part of the Party leadership that lead to the party's separation from the people. On the one hand, this is its large expansion and the manifestations of violence against people. On the other hand, the rift between the local party functionaries and the Communists 'came without any effort' and was pushed by the USSR. The economic policy was ruthlessly criticized and was characterized as a 'complete failure'.

6. **Notes on Traich Kostov's investigation, Sofia, August 6 1949.**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 20, т. 1, л. 97-98
   Issues on the investigation which, according to Vasil Kolarov, have to be clarified.

7. **Record on confrontation between Traicho Kostov and a group of witnesses, Sofia, August 13, 1949.**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 18, т. 3, л. 8-14
   The witnesses have to expose Traicho Kostov as a police agent-provocateur. The latter classifies the purpose of the rate and the testimony given as 'phantasmagorical story'.

8. **Conversation between Traicho Kostov and his lawyer, Sofia, 1949.**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 18, т. 3, л. 72-73
   Kostov wants a meeting with Vassil Kolarov. The latter will be of the utmost importance for his behaviour in court - whether to maintain or deny his testimony.

9. **[From a Shorthand report of a meeting between the PB of the CC of the BCP and the leadership of the State Security investigation department], Sofia, [before October 6th] 1949.**
   АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 19, т. 2, л. 121-124
   During the meeting Valko Chervenkov outlines once again that the SS is 'a very important and delicate body', which cannot have another leadership apart from the communist party. It is pointed out that the Party's cleansing of the Anglo-American agents and the party's future is dependent on the SS. According to Chervenkov 'things will not end with Kostov's trial. We will have to renew the whole state apparatus and make serious conclusions for our work'.

10. **Bulletin on Traicho Kostov's investigation and the enemy organisation he headed, Sofia, October 15, 1949.**
    АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 18, т. 3, л. 74-77
    It contains information on the course of the investigation and the disclosure made.

11. **Proposal for the exclusion from the BCP of persons who developed anti-party and anti-Soviet, Trotsky and hostile activity, Sofia, October 18, 1949**
    АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 17, т. 2, л. 35

12. **Extract from a record of Traicho Kostov's interrogation, Sofia, October 27, 1949.**
    АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 1, т. 1, л. 2; 41
    It contains his handwritten confessions that he was an agent of the Bulgarian police, the English and Tito.

13. **Comparative reference, Sofia, November 1, 1949.**
    АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 20, т. 1, л. 117-128
    It contains collation of the information based on the testimony of those being prosecuted under Traicho Kostov's trial.

14. **Anton Yougov's statement, Sofia, November 3, 1949.**
    АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 13, т. 1, л. 1-4
    Provides information on Traicho Kostov's letter to the CC of the BCP sent in September 1943 from the prison in Pleven. It interprets Kostov's position for restricting partisan movement in the light of his 'agent's activity' disclosed.

15. **Proposal of the Minister of Interior to the CC of the BCP with regard to Traicho Kostov's investigation, Sofia, November 14, 1949.**
    АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 19, т. 1, л. 4-7
    Permission is sought for the taking of testimony by responsible communists and the search for certain documents relevant to the investigation.

16. **Handwritten testimony of the arrested Tsvetan Ivanov, former chief of the prison in Pleven, Sofia, November 19, 1949.**
    АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 14, т. 2, л. 4-6
    It refers to meetings held of police agents with Traicho Kostov and with Stefan Bogdanov in the prison.

17. **Information on Traicho Kostov's case and the conspiracy organisation he headed, Sofia, November 22, 1949.**
    АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 20, т. 2, л. 78-99
    It contains information on more important findings made in the course of the investigations.

18. **Judgement No 951 of the Supreme Court of the People's Republic of Bulgaria's and reasoning under case 1891/1949 against Traycho Kostov and the organization he headed, Sofia, December 14, 1949.**
    АКРДОПБГДСРСБНА – М, II съд 4706, т. 2, л. 168-199 и гърбове

19. **Proposal for formulating the next trials against the participants in Traicho Kostov's enemy group and the further activities with regard to the investigation, Sofia, December 22, 1949.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 19, т. 2, л. 43-50
In order to reduce the inconveniences of 'political, operational and procedural nature', the following groups are to be taken to the court: 1) those who are harmful to the management of the economy and transport; 2 / the spies doing harm to the residing around Kiril Slavov; 3 / the Trotskyist group around Stefan Manov; 4) Yugoslav spies.

20. **Stenography of the meeting of Minister Rusi Hristozov with the heads of the operational departments and the employees of the Investigation Department of the State Security Service, Sofia, March 13, 1950.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 19, т. 2, л. 106-119
The question of the beatings and other inquisitions that were used during the 'special investigation' against the enemies with a party ticket was raised. An analysis of the conduct of the investigative work is made. There is also talk of applied psychological violence - as the surest but most controversial method of extracting confessions.

21. **Information from the head of the investigation department on the operation and activities of a group of investigators, Sofia, April 7, 1950.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 1, оп. 3, а. е. 11, л. 7-9
Some details are provided with regard to the activities and approached for holding the investigation against Traicho Kostov and his affiliates.

22. **Reference on the evidence for the conspiracy organization, set out in the trial against Traicho Kostov, Sofia, May 19, 1950**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 20, т. 2, л. 46-52
It is summarized that the organisation has a Trotskyist character and its main purpose is the detachment of Bulgaria from the USSR and its orientation towards the capitalist countries with the help of Yugoslavia.

23. **Report of the Minister of Interior to the PB of the CC of the BCP on the course of the investigation with regard to the disclosure of the anti-party, conspiracy activity of Traicho Kostov and his group, Sofia, July 7, 1950.**
АКРДОПБГДСРСБНА – М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 20, т. 2, л. 67-77
Rusi Hristov summarizes for holding the investigation a temporary investigation apparatus is established to the State Security Service due to the lack of such one. According to him the investigation runs smoothly and normally from its very beginning. The lack of preliminary 'documented' denunciatory material is pointed out as a major difficulty.

24. **Plan for the operation of service 'П' during November and December 1950, Sofia, November 8, 1950.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 18, оп. 1, а. е. 4, л. 1-2
A special cabinet is planned to be set up for organising the compromising material of the provoking agents in the party, including all living people who are generally related to the operation of the police.

25. **Report on the state of operation in service „П", Sofia, November 18, 1950.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 18, оп. 1, а. е. 2, л. 1-2
It is reported that the service has so far collected data for over 1350 persons - provokers in the part, including those occupying a responsible position in the party and state work, of whom nothing has been done so far.

26. **Traicho Kostov's investigation, Sofia, November 20, 1950.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 20, т. 2, л. 35-45
The document is an overview and concerns issues that are still waiting to be answered but also such once that have already been answered. The reconstruction of the work has been noted by prohibiting violence against the suspects not sanctioned by the Ministry of Interior.

27. **Letter addressed to the heads of the SS departments, Sofia, January 13, 1951.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 3, а. е. 29, л. 8
Information is required about the members of the party on responsible positions in Sofia, who are caught in illegal, anti-national and anti-party activity until or after September 9, 1944.

28. **Reference about major-general Slavcho Stamenov Savov (Transki) – commander of 3rd army, Sofia, February 8, 1951**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 5, л. 2-10
The document contains biographical data about the general and his relations with a number of individuals, as well as about the Transky's office in the 'Moral' Department of the Police Directorate.

29. **Advice on the operation of service 'П' to the Ministry of Interior, Sofia, [February] 1951**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 18, оп. 1, а. е. 21, л. 1-5
The main directions in the service's work are outlined, namely to develop the police archives in order to find provocative agents in the ranks of the party and to send alerts to the Minister of Interior for acting.

30. **Proposal for completing the work with Petko Kunin and the rest of the Traicho-Kostovists, Sofia, March 8, 1951**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 19, т. 2, л. 76-78
It was ordered those under investigation to be transferred to Sofia Central Prison - the first ward, and to be surrounded by a new group of agents.

31. **Information on the persons detected – PB members, members of the CC, candidate members of the CC and members of parliament under various investigation cases, being under prosecution in division VII of SS, Sofia, March 19, 1951**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 20, т. 2, л. 54-60
The document contains data about Anton Ugov, Yonko Panov, Tsola Dragoicheva and Dobri Terpeshev.

32. **Final ruling of the conspiracy group led by the British-American intelligence, Sofia, б.д. [1951]**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 19, т. 2, л. 97-98
Major conclusions are made about the activity and purposes of Traicho Kostov's group.

33. **Records of the interrogation of Mladen Gurov Gigov (Dencho Znepolski), Sofia, April 30, 1951**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 15, т. 1, л. 76-77
In his testimony in front of the SS, Znepolski claims that he was surrendered to the police in May 1942 by Slavcho Transki, who at that time was a secret associate. The person interrogated 'admits' that upon his detention, he was also recruited associate.

34. **Report on the conversations of the arrested Peter Petrov and Dencho Znepolski, Sofia, May 15, 1951**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 24, т. 1, л. 246-247 гръб
Znepolski tells how he can no longer endure the regime and the interrogations. He is forced to talk fictions, including about Slavcho Transki, who appears to have been a provocative agent of the police. He sums up: 'Our work will appear to like that of Traycho Kostov' and then adds: 'Now if there was someone to kill me, I would be very grateful to him.'

35. **Instruction on conducting investigation of the former police officers at the Police Directorate – State Security, to the regional police offices of the officers to the Army Headquarters - the intelligence unit and its divisions in the troops, Sofia, June 6, 1951**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 18, оп. 1, а. е. 8, л. 1-9
Instructions are provided with regard to the sequence of the questions, the way the person to be recorded, his line of operation, verification of his testimony etc.

36. **A letter handwritten by Slavcho Transki to the members of PB to the CC of the BCP, Sofia, July 17, 1951**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 7, т. 1, л. 2
The letter is written while Transki is in the investigation service. In the document he stresses that he will accept any punishment, even death, and if he stays alive he will continue to work for the party. It ends with the words: 'I will try to revenge those who brought me here.'

37. **Statement to the PB of the CC of the BCP by the arrested Mladen Gurov Gigov**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 16, т. 2, л. 285
Znepolski explains that he had claimed to the PB committee that he had been subjected to violence during the interrogation in order to discredit the investigating authorities and to arouse mistrust to his own testimony.

38. **From a record of Slavcho Transki's interrogation before the PB committee of the CC of the BCP, Sofia, July 19, 1951**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 7, т. 1, л. 3; 18
The general should give an explanation before the committee with regard to the fidelity of his testimony before the investigation.

39. **Basic methods and forms of harmful activity in the field of industry, Sofia, August 28, 1951**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 3, а. е. 12, л. 50-57
According to the creators of the document, the main method of harm was 'the perversion of the party and government line and bringing it to absurdity into the eyes of the masses'. 'The wreckers' wanted to show that the construction of socialism in the short term was impossible and led to great deprivations and sacrifices, thus prepared the political orientation of the country towards Western countries.

40. **Record of Dencho Znepolski's interrogation, Sofia, December 28, 1951**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 17, л. 1
During the interrogation, Znepolski was silent, nervous and did not answer the only question he was asked: 'Why didn't you tell the truth to the PB of the CC of the BCP?'

41. **Instruction on the order of arrest by the SS authorities, Sofia, 1951**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 18, оп. 1, а. е. 9, л. 1-12
It indicates in which case the suspect's detention, search and report, custody, and filing of investigation cases are applied.

42. **Memorandum of the insults of a group of investigators from the SS, Sofia, January 18, 1952**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 3, а. е. 48, л. 1-2
It is reported that during the investigation of Slavcho Transki, Dencho Znepolski and others, the investigators Pencho Stoilov and Vassil Djananov, under the direction of Nikola Dvoryanov, have applied unauthorized, abusive and anti-party means and methods by forcing the investigated persons to give false and anti-party in its essence statements. The latter should be dismissed from the SS.

43. **Proposal to the PB of the CC of the BCP for the release of the investigated Slavcho Stamenov Savov (Transki), Sofia, April 23, 1952**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 8, т. 1, л. 161-165
Minister Tsankov reports that there is no evidence of the accusations against the general, but only with regard to issues that have arisen in the course of the investigation. After his release he was offered to be removed from the CC and not allowed to work in the army.

44. **Reference on the assistant minister Boyan Balgaranov, Sofia, October 9, 1952**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. Б, а. е. 4, т. 1, л. 106-108
The report is compiled on the basis of the testimony of the convicted Traicho-Kostovists, part of which have been exercised physical violence upon during the process of investigation.

45. **Reference on the trial against Traicho Kostov and his group, Sofia, October 20, 1952**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 20, т. 2, л. 31-34
It is noted that after the execution of Kostov, the investigation has passed into the hands of Israel Zeev, who is known for his vicious working methods and the application of physical violence. As a result, 'thousands of pages of testimonies and other materials obtained from the investigation, which not only that cannot be trusted, but it is also not known which is true with regard to the identified persons' are collected.

46. **Statement to the CC of the BCP from the prisoner Ivan Stefanov Hadzhimatev, Stara Zagora, March 29, 1954**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 35, т. 6а, л. 43-43 гръб
In his letter, the former director of the BNB and Minister of Finance declared that his confessions of crimes have been invented and taken with 'terrible violence and delusions'. The latter had the assurance that the party leadership knew the truth and he would remain in prison for 2-3 years. As a result, he has maintained his false testimony, which he refutes with this letter.

47. **Proposal to the PB of the CC of the BCP for reprieving prisoners, Sofia, October 12, 1955**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 3, а. е. 61, л. 1-3
It is underlined that after the improvement of the relations between Bulgaria and Yugoslavia it is expedient to release some of the Yugoslav intelligence prisoners. It is also offered some of the convicts of the Trachokostov's trials to be reprieved.

48. **List of the prisoners sentenced for Traicho Kostov's activity, Sofia, October 25, 1955**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 3, а. е. 61, л. 10-14

49. **Report on meeting the need for housing of the affected citizens with regard to Traycho Kostov's trial, Sofia, [after October 5] 1956**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 3, а. е. 24, л. 2

50. **Memorandum of data received on the objects of group active development "Osi", Sofia, February 27, 1960**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36892, т. 7, л. 2-6
The data received through agents and technical means is summarised.

51. **Report on the actions and activities of the former responsible party and state leaders, punished and excluded by the BCP on the development of "Osi", Sofia, April 22, 1960**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36892, т. 1, л. 168-180
It is stressed that most of the people express their dissatisfaction with their current situation and criticize some of the party's and people's government's actions. The conversations between them as well as those with other people are kept carefully and with puzzles.

52. **Report on the actions and activities of the fractional revisionist and fractional behaviour of Yonko Panov, Dobri Terpeshev, Georgi Milev and others, Sofia, June 6, 1960**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36892, т. 3, л. 13-20
In Sofia and Plovdiv groups with fractional behaviour are established, which become an attractive center for unappreciated, offended and angry with the party persons.

53. **Decoded recording of Communist statements, Sofia, June 20, 1960**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36892, т. 29, л. 1-3
The interlocutors say there is no 'more disgusting party' than the BCP, but there is simply no other place to become a member. The functionaries are characterized as 'a handful of salesmen of the Bulgarian people'. People would emigrate, but there is no way because: 'They instantly catch you and push you into the camp for 6 months while they recruit and train you and then start sending you ...' In their view, the government is losing positions, but they do not want to understand it.

54. **Agent's report on statements of the group for active development „Osi ", Sofia, July 13, 1960**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36892, т. 1, л. 195-202
The situation in the country is commented on, the policy of repression, Traicho Kostov's trials. It is concluded that 'the authors of these shameful things got rid of with some silent rehabilitation and that's it'. It is reported that in Bulgaria conditions for prosperity have been created only for the 'slanderers and villains, you can see such things wherever you look, and 'everything falls in front of the privilege.'

55. **Letter from honest and old party members to Todor Zhivkov, Anton Yugov and the editorial staff of the newspaper "Rabotnichesko delo", б.м., б.д.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36892, т. 1, л. 70-72
The policy of the Bulgarian Communist Party is criticized in the document. The party functionaries are characterized as an insatiable red bourgeoisie living in splendour and moral fall.

56. List of persons from the groups and those who gather around them in public establishments and other places, Sofia, б.д.
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36892, т. 3, л. 298-301

57. Record summary of the interrogation of Nikola Stoyanov Koufardzhiev dated January 19 and 20, Sofia, January 21, 1961
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36907, т. 3, л. 126-130
Information is provided on the revisionist views of Koufardzhiev and his group and his relations with Yugoslav citizen.

58. Record summary of the interrogation of Nikola Stoyanov Koufardzhiev, Sofia, January 24, 1961
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36907, т. 3, л. 143-153
Koufardzhiev explains the existence of three forms of socialism - Chinese, Soviet and the one in the countries of people's democracy and Yugoslavian. He does not fully approve of any of these forms.

59. Some additional explanations and considerations of Nikola Stoyanov Kufardzhiev, apart from those given so far under SS investigation, Sofia, January 30, 1961
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36892, т. 12, л. 1-8
Additional information is provided about the company, meeting venues, the conversations held, the links with the Plovdiv group, the meetings with Yugoslav citizens etc.

60. Conclusion on the investigation of Nikola Stoyanov Kufardzhiev from Sofia, secretary of the CC of the Professional Unions, Sofia, January 30, 1961
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36907, т. 3, л. 154-162
From the point of view of the law, Koufardzhiev may be subject to criminal liability under Article 210 and 211 of the Criminal Code and imprisoned up to 5 years for creating distrust of the power and arousing confusion in society. In view of the political expediency, it is necessary to consider whether the person is to be put on trial.

61. Record of the investigation of Yonko Panov by the CC committee of the BCP, Sofia, February 28, 1961
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36892, т. 6, л. 204-219
Panov turns to the Minister of Interior, saying that a person on his position must be extremely objective because he can shape 'this or that attitude towards a certain comrade' According to the general, people from the SS are armed with great authority, 'with such powerful weapons as the agents, like the machines [SIM], that can prove everything.'

62. List of BCP members, f whom reference is submitted to comrade Dimitar Dimov, Sofia, [March] 1961
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36892, т. 9, л. 3-4

63. Reference on some of the most important facts with regard to the anti-party activity of Dobri Kolev Terpeshev, Sofia, May 10, 1961
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36901, т. 1, л. 6-7
In one of his speeches, Terpeshev says that "the change in the composition of the CC of the BCP can only be done with a political terror."

64. Memorandum on the status of operation on certain developments and signals of anti-party events, Sofia, April 19, 1962
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36892, т. 7, л. 76-83
A proposal was made for the closure of the developments and for the submission of the archival materials among them to the archives of the Central Committee of the Bulgarian Communist Party.

65. Record of Tsolo Krastev Kamenov's interrogation, Sofia, April14, 1965
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II сл. д. 6119, т. 2, л. 1-6
In his testimony Kamenov claims that Gorunya group's activity can be considered anti-party and conspiratorial, but this activity is a pure propaganda. He denies having a conspiratorial organization. He talks about how Ivan Todorov exchanged thoughts about the possible establishment of a 'new illegal communist party and a new central committee' which will organize the masses and make the changes. Gorunya told him that Anton Yugov and Georgi Chankov also believed that there had to be changes in the PB of the CC of the BCP, but that had to be done with inner forcefulness.

66. **Record of Boris Mihailov Temkov interrogation, Sofia, April 23, 1965**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II сл. д. 6119, т. 5, л. 22-26
In his testimony, Temkov explains that he and Tsolo Krastev have come to the belief that the Bulgarian party and state leadership occupy the positions of 'modern revisionism'. In order for this policy to be amended, the conspirators were of the opinion that they needed to have 'overwhelming dominance of forces' by taking hold of a number of 'key institutions'.

67. **Record of a confrontation between Tsolo Krastev Kamenov and Tsviatko Stoitsev Anev, Sofia, May 24, 1965**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 4202, т. 11, л. 1-3
During the confrontation, there is a controversy over the issue of 'taking military units' for action, but general Anev confesses that he has already become forgetful and he can have confused himself.

68. **Record of a confrontation between Tsolo Krastev Kamenov and Boris Mihailov Temkov, Sofia, May 24, 1965**
АК ОПБГДСРСБНА - М, II съд 4202, т. 11, л. 4-7
Krastev, who in his testimony of May 6 categorically denies knowing Temchkov, acknowledges the conversations between them and some lights and shades in their points of view.

69. **Protocol for taking an autograph for graphological expertise purposes, Sofia, 31 March 1968**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 3058, т. 8, л. 215-217

70. **Let us keep the red colour of Bulgaria, Sofia, б.д.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 3058, т. 1 М
A call on behalf of Blagoev – Dimitrov communist party against the policy of Revisionism held by the 'Zhivkovists'.

71. **Comrades generals, officers, sergeants and soldiers, Sofia, б.д.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 3058, т. 8, л. 210-211
On behalf of the workers, peasants and the labour intelligentsia, a belief in declared in the ability of Bulgarian soldiers to 'help the eradication of Revisionism and the expose of Zhivkovists as a traitor of the interests of the Bulgarian people'.

72. **A call to the workers and peasants, the labour intelligentsia, the soldiers of the BNA and the studying youths, Sofia, б.д.**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 3058, т. 8, л. 212-213
In addition to a call for a fight against Todor Zhivkov's policy, there are also a number of requests for: a 40-hour working week, wage increases and a ratio between the lowest and the highest salary and a pension of 1: 5; Drastic reduce of the administration; democratization of society and freedom of criticism.

73. **Record of a graphic expert's report, Sofia, April 5, 1968**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 3058, т. 8, л. 219-222
The object of the expert's report is three notebooks, containing an appeal to the Bulgarian officers, a call to the workers and peasants and a 'Draft programme of the Marxist Bulgarian Blagoev-Dimitrov Communist Party'. The conclusion of the experts is that their texts are written by lieutenant-colonel Naiden Naidenov.

74. **Record of an interrogation of major-general Stoyan Kostadinov Kutsarov, Sofia, April 27, 1968**
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 3058, т. 3, л. 241-254
Kutsarov reports that after Khrushchev's overthrow, in a number of conversations with colonel-general Ivan Bachvarov and they have come to the conclusion that there was a need to fight for the replacement of party and state leadership, but without the use of military force. Later in the summer of 1966, in conversations with Ivan Mladenov, he became aware of the existence of an illegal organization, 'some centre'. Due to his conversations with Mladenov he matures in the idea that among the conspirators there is "a tendency" to make a military coup.

75. Record of an interrogation of Boris Mihailov Temkov, Sofia, April 28, 1968
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 3058, т. 4, л. 1-11
He provides an explanation about the organization of Gorunya, Anev and Krastev, whose activities he has been involved in. He talks about his contacts with Mihail Doctorov, who is a 'political propagandist' for him. He reportedly ignored the 'centre' instructions given to him by Tsolo Krastev to end the propaganda-political activity for security reasons. According to him, Doctrov was adapted to such a job in perspective, regardless of 'political situation and aberrations of the center, as well as his destiny.' He reports that after the case of general Bachvarov's statement 'the centre' concluded that without forcefulness no conditions can be ensured for the majority in the CC.

76. Decree for termination of preliminary investigation No. 65/1968 on the inventory of the CSS, Sofia, 29 May 1968.
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 3058, т. 1, л. 60-61

77. Report by colonel-general Ivan Ganchev Vrachev on the case 'Gorunya' and the so called „Attempt for military coup 1965", Sofia, December 19, 1989
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 4202 М, л. 39-48
According to the general, this process is deliberately fabricated under the pressure of Todor Zhivkov in order to strengthen his own position in the party and among the people under the threat of a possible military coup. Vrachev argues that Zhivkov's main goal is to 'prove' that Anton Yugov and Boris Taskov are at the base of the plot.

78. Decision of the Supreme Court of the People's Republic of Bulgaria - Military staff on supervisory case No. 01/1990 for annulment of a sentence entered into force under Case No. 02/1965, Sofia, 15 June 1990
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 4202 М, л. 30-32 и гърбове

60

Централен комитет на
БКП
11618

До околийските,градски и
районните комитети на БКП.

И Н С Т Р У К Ц И Я
за повишаване бдителността на партията.

С започване на дяло полагането основите на социализма у нас,нашата страна навлезе в преходния период от капитализма към социализма пристъпи се практически към ликвидацията на експлоататорските класи, което неизбежно води към засилване напрежението и изостряне на класовата борба.Последните месеци отбелязват редица факти,които нагледно показват как лишените от класово господство,бивши експлоататорски елементи са се ориентирали към най-остри форми на борба срещу народната власт: като саботажи,терористически,шпионски,бандитски и други прояви.

"Преходът от капитализма към социализма,казва Ленин,е цела историческа епоха .Докато тя не е завършена,у експлоататорите неизбежно остава надеждата за реставрация а тази надежда се превръща в опит за реставрация".

XVI-тия пленум на Ц.К.в своята историческа резолюция обърна внимание на партията,че в преходния период от капитализма към социализма е неизбежно изостряне на класовата борба,тъй като враговете на народната демокрация и социализма,вътрешни и външни,не ще се спрат пред никакви средства,за да спъват развитието и се опитват да възстановят у нас властта на капитализма и реакцията.

В това отношение усилията и стрелите на нашите класови врагове са насочени преди всички към партията - сърдцето и мотора,който движи нашата страна по пътя към социализма.Тук те се стремят да забият своите отровни стрели и смутят нейното единство и сплотеност.

Във връзка с това пленумът призова партията към непримиримост и най-зорка бдителност спремо класови е врагове - саботьори,вредителите, шпионети,предателите,спекулантите, и дезорганизаторите на народното стопанство към решителна борба за техното пълно обезвреждане.

В духът на решенията на XVI-тия пленум необходимо е всеко едно партийно ръководство и низова партийна организация,съобразно със своя характер "селски,градски,фабрични,квартални,учрежденски и др.",да разработят подробен и конкретен план за поддържане постоянна и висока революционна бдителност в редовете на партията към класовите врагове,като се ръководят от следните условия:

I.Системно и упорито възпитание на партийните кадри и членове в духът на беззаветна преданност и верност към партията,към делото на социализма и комунизма,в духът на най-строга революционна бдителност и класова омраза на враговете на социализма.

Из архивите на ДС

61

2. Заострена бдителност по чистотата на партията,разкриване и изгонване от редевете на партията двуличниците,предателите и прикрилите се врагове,внимателно проучване кандидатите за членове и непозволяване на враговете да се промъкват в партиините редове.

3.Щателно проучване сътрудниците около партиините комитети и обръщане внимание на всеки сигнал за вражеска проява в редовете на партията както случайте щателно се проучват,правят се съответните изводи и вземат нуждните мерки.

4.Непрестанна работа по внедряването и поддържането железна съзнателна дисциплина в редовете на нашата партия,поверителните партиини въпроси да се споделят само с тези партиини другари,за които партиината работа налага това.Да се вземат строги мерки срещу нарушителите на партиината дисциплина.

5.Да се осигури постоянна и добра охрана на партиините канцелари и клубове. Да се вземат марки за опазване на партиините архиви и документи,като се набавят необходимите железни шкафове,каси и др.

6.Да се обезпечава добра охрана на партиините вечеринки,публични събрания и народни тържества,като се възлага на органите на народната милиция и Държавна сигурност да разработват специални планове за целта и вземат предварително ефикасни мерки.

7.Всеки член на партията трябва добре да познава средата,където живее и работи.Всички заобикаляци го вражески елементи да бъдат поставени под специално наблюдение и за всека техна противонародна проява да донася на партиното ръководство и на най-близките органи на Държавна сигурност и Народнатамилиция.

8.Да се издига авторитета на Народната милиция и Държавна сигурност и се популяризира техната дейност като защитници на завоюваните народни права и свободи,стояци в първите редове на борбата срещу враговете на народа.

9.Да не се оставя нито един враг не разобличен за клеветническите и вражеските му изказвания в присъствието на партиен член по опашките, в квартала,учреждението - навсякъде,където работи и живее партиен член. Комунистите да не се застъпват за вражески елементи,когато срещу тех се взимат законни административни и др.мерки.

10.Отделните кадри при околийските,градските и районни комитети,да проучат най-грижливо кадрите,особено ръководните,работещи в държавния и стопанск апарат,като направят предложения за отстраняването на прикрилите се там вражески елементи.

11.Съвместно с органите на народната милиция и Държавна сигурност,да се вземат ефикасни мерки за обезпечаване постоянна охрана на обществените и държавни учреждания,предприятия,фабрики,складове и др.

Из архивите на ДС

62

12. ЧЛЕНОВЕТЕ на партията,където и да работят - в учреждение, предприятие,трябва да бъдат за опазването на Държавната и служебна тайна от шпионите и чуждите агенти,като срещу словоохотливите си вземат строги партиини и административни мерки.

13.Да се засили бдителността в масовите организации,като при приемането на нови членове,така и при всека противонародна проява на прикрилите се вражески елементи у тех.

14.Чрез широка разяснителна и просветна работа да се възпитава постоянно в членовете на масовите и обществени организации чувството на най-строга бдителност и омраза към враговете на народа.

15.Когато членовете на партията се доберът до сведения или се натъкнат на вражески елементи,които замислят,подготвят или започват да извършват противонародно дело веднага да донесат до най-близкия орган на Държавна сигурност или Народната милиция и уведомят партиното ръководство.

Всички членове на нашата партия трябва дълбоко да се проникнат о съзнанието,че в днешните условия на изострена класова борба партията трябва да бъде под постоянна и пълна боева готовност,за да може да мобилизира усилията на широките народни меси за успешното преодоляване на всички и всекакви трудности,които би ни поставил поваленият класов враг по пътя на строещия се социализъм у нас.

Околиските,градските,районните, и първично-партиини ръководства незабавно да разработят настоящата инструкция,като набележат конкретни мерки по места за нейното прило жение.

За Ц.К.на БКП

Секретар:/п/ Тр.Костов

7.октоври 1948 година.

74

РЕШЕНИЕ НА ПБ от 9.XII.1948 г.

Присъствували: Г.Димитров, Тр.Костов, В.Коларов, В.Червенков, Г.Чанков, А.Югов, Г.Дамянов, Вл.Поптомов, Добри Терпешев, П.Кунин, Титко Черноколев, Д.Ганев, Райко Дамянов и Дола Драгойчева.

Политбюро като изслуша информацията на др.Г.Димитров за направената от др.Сталин критика по повод указанието на др.Тр.Костов до отделни административни органи и лица от държавния апарат, във връзка с влизането на Закона за държавната тайна в сила, да спрат непосредственото даване на съветските представители информация за ценните и търговските сделки, и за напред искането и даването на такива сведения да става само чрез него, с ч и т а:

1. че критиката на др.Сталин е съвършенно основателна и трябва да се вземе под най-сериозно внимание, за да не бъде допускана в бъдеще каквато и да е неискреност в нашите отношения към Съветския съюз и неговите представители;

2. че др.Тр.Костов е допуснал сериозна и груба политическа грешка заключаваща се в тенденцията Закона за държавната тайна да се прилага и към Съветския съюз, когато този закон е предназначен за борба против агентурите на капиталистическите страни, и строго осъжда тая грешка;

3. взема акт от самокритиката на др.Тр.Костов;

4. констатирайки, че и до Закона за държавната тайна е било дадено указание да не се дават сведения без знанието на Политбюро на председателя на Стопанския комитет на съветските представители за ценни и търговски сделки с други държави, Политбюро решително осъжда тая вредна и недостойна за нашата партия практика, която незабавно трябва да бъде прекратена;

5. Политбюро решава да се даде веднага нареждане за предоставяне от ведомствата исканите от съветските представители сведения непосредствено;

6. Политбюро решава да бъдат инструктирани ръководните органи от държавния апарат за отношението на доверие и пълна искреност, което трябва да имат към съветските представители, и да се вземат строги мерки против ония от тях, които не поддържат такова отношение;

7. Политбюро счита, че и то само носи отговорност за допуснатите грешки с това, че не си е обезпечило нужното ръководство и контрол над стопанските органи. В специално заседание да се обсъдят и решат необходимите мерки в това отношение.

Настоящето решение да бъде доведено до знанието на ЦК на ВКП/б/

107

ВТОРОТО ЗАЯВЛЕНИЕ ДО ЦК

/от Москва в последните дни на януари/.

На миналото заседание на Пленума на ЦК аз направих заявление по допуснатата от мене груба политическа грешка при приложението Закона за запазване на държавната тайна. В това заявление аз се опитах да разясня, в какво се състои моята грешка. Останаха, обаче, необяснени два въпроса, по които искам сега да дам допълнителни разяснения, така, както аз ги разбирам. Това са въпросите: как станаха възможни тия грешки и защо въпросът за приложението на Закона за запазване държавната тайна спрямо СССР не е бил поставен предварително на обсъждане в ПБ, а е бил самостоятелно разрешен от мене.

1/ По първия въпрос: защо сме сметали за възможно да държим в тайна от СССР известни въпроси, свързани с нашата външна търговия - аз се опитах миналия път да дам обяснение, свеждащо се към това, че докато нашите търговски отношения със СССР бяха базирани на международните цени и на дълги пазарлъци по установяване цените на вносните и износните стоки, ние считахме за ненужно да разкриваме предварително всичките наши карти при пазарлъка. Това обяснение е явно непълно и недостатъчно. Би трябвало ясно и открито да се каже, за да бъде раната напипана във всичката й пълнота и да бъде тя по-лесно излекувана, че в това наше отношение намерика отражение известни настроения на непълно доверие към СССР, съществуващи в нашия държавен и партиен апарат и особено в апарата на външната търговия, остатъци от старите маниери на търгуване с капиталистическите държави, почиващи върху максимата, с всички възможни средства да продадем колкото се може по-скъпо и да купим колкото се може по-евтино, неправилна разлика в това отношение между капиталистическите държави и СССР. Верно е, че тези настроения се подхранваха до известна степен от поведението на някои звена от съветския апарат на външната търговия, които по отношение на нас се опитваха да прилагат същите методи на търгуване. Но ние изпуснахме напредвид, че съветският апарат не решава, а само подготвя въпросите, че ние винаги бихме имали възможността да апелираме някои неправилни действия на съветския апарат пред съветското правителство или ЦК на ВКП/б/, както това изтъкна друг. СТАЛИН, вместо да правим прибързани и вредни обобщения. Факт е, че въпросите на външната търговия в края на краищата се решаваха от политическия ръководител на външната търговия, члена на ПБ на ВКП/б/, др. Микоян, а понякога направо от др. Сталин в обща полза на двете страни, решаваха се правилно и справедливо, с разбиране на нашите нужди и възможности, и ние получавахме всичката въз-

Из архивите на ДС

можна при дадени условия помощ.

Трябва дебело да се подчертае,че особено в настоящия момент, когато нашите стопански отношения с СССР и страните на народната демокрация започват да се изграждат върху гранитната основа на взаимната помощ и сътрудничество,всеки остатък - и най-малкият на неискреност и неоткровеност към СССР във въпросите на външната търговия и сътрудничество трябва решително да се изкорени,защото той би бил само вреден за добре разбраните интереси на нашия народ,а непоправимите носители на такива нездрави настроения трябва да се гонят най-безцеремонно от местата,които заемат в държавния или партийния апарат.

Прочее,ако трябва да се характеризира политически допуснатата от мене груба грешка,може да се каже:обективно тя се явява, макар и неволно,несъзнателно от моя страна,отражение на съществуващите още в нашия държавен и партиен апарат не съвсем здрави отношения към СССР и на неразбирането,че нашите отношения към СССР във всички области,включително и в областа на външната търговия,трябва да бъдат градени на база,съвършенно различна от онаа на която се градят отношенията ни към капиталистическите страни. Тази груба грешка безспорно носи известен националистически отенък.

2/ По втория въпрос: защо приложението на Закона за запазване на държавната тайна спрямо СССР не е бил поставен на обсъждане и решение от ПБ - могат да се дадат следните обяснения: въпросът беше в ход,в процеса на търсене способ за снабдяване на СССР с необходимите му информации и при наличието на Закона за запазване на държавната тайна.На направеното от мене предложение на съветския посланик в смисъл,че ние и занапред сме готови да даваме всичката необходима информация,но желателно е това да става организирано и централизирано,аз не получих възражение от страна на съветския посланик и у мене остана впечатлението,че може би предложението от мене способ ще бъде приет.Оказа се,че съветския посланик е отнесъл въпроса пред своето правителство за инструкции и именно във връзка с неговото писмо ние бехме повикани в Москва на обяснение.Очевидно,аз бях погледнал много леко на въпроса,бях подценил изводите,които могат да бъдат направени от него.Може би, ако бяха се получили преди това възражения от страна на съветските другари,аз и сам щях да си помисля добре и сигурно щях да поставя въпроса на решение от ПБ.

Но и тук ограничаването само с това обяснение би било явно недостатъчно.Остава си фактът,че по даден въпрос,който на мене се е струвал дребен,но който се оказа на дело извънредно важен,заплашващ да смути нашите добри отношения с СССР,аз съм сметнал, че

Из архивите на ДС

мога сам да направя предложение,без да съм го сложил на обсъждане в ПБ.

Другарите,които са следили протоколите на ПБ и секретариата през последните месеци,след XVI пленум,вярвам,са констатирали значително подобрение в работата на секретариата и ПБ.Слагани са били на обсъждане и решение редица много важни стопански и др.въпроси,свързани с управлението.През ПБ са минали всички съществени законопроекти за народното събрание.Но,очевидно,в това отношение още не е направено всичко,което може да се направи.Все още има остатъци от старите неправилни методи,осъдени от XVI пленум.

В едно от последните заседания на ПБ др.Г.Димитров изтъкна като грешка на ПБ фактът,че,желаейки да се облекчи,то е предоверило разрешаването на стопанските и финансови въпроси на мене,в резултат на което главната част от тия въпроси се решавала лично у мене и у моя апарат.Др.Г.Димитров изтъкна ~~xxxx~~ също така,че положението,което съм заел по време на неговите боледувания или отсътствия,положение фактически на главен секретар на ЦК и на министър-председател,ме било довело до мисълта,че аз най-добре разбирам стопанските и финансови въпроси,започнал съм самостоятелно да плавам и това ме довело до задънената улица с Закона за запазване на държавната тайна.Комитетът за стопански и финансови въпроси се бил превърнал фактически във втори ,самостоятелен Министерски съвет.В това другарят Г.Димитров вижда проявление от моя страна на амбиции,на честолюбие,възгордяване,заемане фалшиво положение в ръководството.В същото заседание др.Червенков добави, че ПБ въобще не обича да се занимава със стопански въпроси,че отделните му членове нямат вкус и не не се интересуват от тия въпроси и обикновено идват на заседанията на ПБ неподготвени по тях. Затова у нас в стопанската област има най-често лутания и най-често се допускат грешки.

Аз се помъчих да помисля по повдигнатите в ПБ сериозни въпроси и ще се спитам да дам моите обяснения по тях.

Както е известно,създаването на двата комитета стана по инициативата на министър-председателя.При съществуващето у нас положение,когато Министерския съвет трябва да се занимава с многобройни,по някой път най-дребни въпроси на текущето управление,двата комитета,така,както бяха замислени от министър-председателя,трябваше да облекчат работата на министерския съвет,да го разтоварят от от дребните и текущи дела,да подготвят по-добре въпросите и да дадат възможност на Министерския съвет да съсредоточи вниманието си върху голямите въпроси на управлението.За работата на двата комитена беше ~~изработен~~ и утвърден от Министерския съвет специален

110

правилник,по силата на който редица въпроси,решени от комитета, се смятат за окончателно решени,ако по тях не е имало различие в мненията на неговите членове и ако решенията бъдат одобрени и приподписани от комитета.По-важните въпроси,по усмотрението на самия комитет или на неговия председател,или на министър-председателя,както и въпросите,по които са се оформили различни мнения в комитета се пренасят за повторно разглеждане и окончателно решение от Министерския съвет.Дневният ред за заседанията на двата комитета се изпраща не само до членовете на комитетите,а до всеки министър,които могат да присъствуват лично или чрез своите помощници на заседанието.И действително,по някои важни въпроси заседанията на комитена по стопански въпроси са се превръщали наистина в почти пълни заседания на Министерския съвет.

Начинът,по който процедира стопанският комитет е следният: постъпилите от отделните ведомства предложения,проекто-постановления и законопроекти се подготвят от моя малък апарат,който се състои в настоящия момент всичко от 9 души /двама помощници,петима съветници и двама диспечери - всички комунисти/,а по щат са към петнайсетина души.Въпросите се подготвят заедно с представителите на ведомствата и се правят необходимите поправки и подобрения.Преди да се насрочи заседанието на комитета,въпросите ми се докладват и аз давам указания за направлението,по което трябва да се търси тяхното решение или за допълнителните проучвания, които трябва да се направят,за да се съгласуват предложенията и с другите ведомства,до които се отнасят.Абсолютно невъзможно е всичките тия въпроси да се внесат предварително в ПБ,защото те са многобройни и най-разнообразни и защото още не са напълно подготвени и уяснени.На заседанието на комитета,в присъствието на отговорните министри и тяхните помощници,след разискване,въпросите се осветляват по-пълно и се вземат проекто-решения.Аз отбирам по-важните въпроси,които имат принципно значение,или въпросите,по които все още има известно съмнение,и ги внасям в ПБ. Ако ПБ счете за необходимо да се внесе някоя поправка в онова, което е решено от комитета,въпросът се отнася в Министерския съвет и там тая поправка се провежда.По всички останали текущи въпроси решенията,за да влезнат в сила,трябва да бъдат одобрени и преподписани от министър-председателя,който от своя страна също така има възможност да отнесе някои въпроси в ПБ или за ново разглеждане в Министерския съвет.Работата беше наредена така,че комитетът заседава във вторник,ПБ в четвъртък,а Министерския съвет в петък,така че подготвените от комитетът въпроси могат да минат още същата седмица в ПБ и Министерския съвет.За членовете на ПБ,

Из архивите на ДС

които не влизат в стопанския комитет и въобще не са министри, се подготвя специална информация за всички най-важни решения на комитета, която им дава възможност също така да поискат евентуално обсъждането на някой въпрос в ПБ, ако решението на комитета им се стори неправилно.

Ето така действува механизмът на комитета по стопански и финансови въпроси, председателствуван от мене. Абсолютно по същия начин и със същите методи действува и комитетът по вътрешни, социални и здравни въпроси. И ако не се повдига сега въпроса, че тоя комитет се е оформил като трети център, то е може би само за това, че въпросите, които постъпват в него са обикновено по-маловажни и нямат такова значение, както широката област на стопанските въпроси.

Мене ми се струва, че сам по себе си този механизъм за работата на Министерския съвет не е лош и работата на комитетите трябва да се прецени общо взето като положителна. Комитетите са извършили досега не малко полезна работа. Без комитетите въпросите биха постъпвали в Министерския съвет в значително по-суров вид и често без каквото и да било съгласуване между различните ведомства. Без комитетите Министерският съвет би се скоро задръстил от многобройните въпроси, както това беше по време на Кимон Георгиев, когато въпросите се търкаляха по два, три и повече месеци по масите на Министерския съвет и се решаваха до голяма степен случайно. За това, когато днес се заговорва за реорганизиране работата на Министерския съвет, според мене трябва да се действува предпазливо, за да не се извадят очи, вместо да се изпият вежди.

Верно е, че комитетите са наше собствено изобретение и че другаде в това число и в СССР такива комитети няма. Верно е, също така, че подготвителната работа и изучвателна работа по внесените предложения може да бъде вършена от апарата на Министерския съвет и без да има комитети. Но, ако решим да ликвидираме комитетите, ще бъде необходимо, за да не се задръстим окончателно, първо, Министерския съвет да заседава по-често и да бъде по-работоспособен и, може би, второ, значителна част от въпросите, с които се занимава сега по силата на съществуващите закони Министерския съвет, да бъдат прехвърлени за окончателно решение в отделните ведомства. Последното, обаче, трябва да се върши много предпазливо, особено при сегашния състав на правителството при наличието на министри некомунисти, защото в такъв случай могат да се създадат не два, а много центрове. Доколкото ми е известно, в СССР има голяма централизираност, там всички въпроси се решават от Министерския

съвет.

Мене ми се струва, че при днешните наши условия, така, както е изграден механизмът на комитетите при Министерския съвет, при едно нормално и правилно функциониране на този механизъм, има достатъчно условия въпросите да бъдат сравнително по-добре подготвени и по-правилно решавани, без при това да съществува опасност от създаването на два или повече центрове и да се накърнява единството в управлението. И как могат да се създадат два или повече центрове, когато нито едно решение на комитета не може да влезе в сила, без подписа на министър-председателя и когато последният може да върне и внесе за ново разглеждане в комитета и Министерския съвет всеки въпрос, който той счете за необходимо!

Работата се усложнява до известна степен от обстоятелството, че понякога, поради здравословното си състояние, министър-председателят не може да вземе активно участие в работата или отсъствува за по-малко или по-дълго време от София. В първия случай, за да не се бавят със седмици въпросите, заради един подпис, министър-председателят е нареждал да минават те под мой подпис. А във втория случай аз съм оставал за негов заместник и в качеството му на главен секретар на ЦК и на министър-председател. В такива случаи действително в моите ръце се съсредоточаваше голяма работа и голяма власт и аз оставах единствената инстанция, която трябваше да реши кои въпроси да се внесат за обсъждане в ПБ и Министерския съвет и кои да се сметнат окончателно решени от комитета. Тогава под мой подпис минаваха решенията и на другия комитет. Случвало се е да връщам някои въпроси, които съм смятал за неправилно решени, за ново разглеждане в комитета, а други съм отнасял в ПБ и след това в Министерския съвет за преразглеждане. Но в такива случаи действително са възможни грешки, както това най-добре доказа опита с Закона за държавната тайна: може да не внеса в ПБ някой въпрос, който съм преценил като маловажен, но който в действителност да е от голяма значение. Обаче, друго средство тук не виждам - абсолютно невъзможно е да се внасят всички въпроси на управлението в ПБ, - тук наистина е нужно все пак известно доверие така, както всеки друг министър решава ред текущи въпроси сам, по свое разбиране. Разбира се, който не оправдае доверието, ще трябва да носи всичката отговорност за това.

Министър-председателят смята, че по този начин аз съм се оформил като министър-председател и че съзнателно съм се стараел да подчертая пред своето обкръжение, пред другите министри и пред обществото голямата роля, която играя в партията и в управлението. Аз предоставям на другарите от ПБ и ЦК, с които работя сега и съм

Из архивите на ДС

работил в миналото да преценят какво верно има в това твърдение. От страни понякога по-добре се вижда. Твърде е възможно тая голяма власт, която действително понякога оставаше в ръцете ми, и голямата работа, която падаше по силата на обстоятелствата върху моя гръб, да ми е завъртяла до известна степен главата, макар че аз винаги съм имал предвид тая опасност и съм се старал по силите си да я избегна. Аз също така, както мнозина други между нас, не съм заброиран от към интелигентско честолюбие. Но аз искам все пак да подчертая, че съм се старал винаги да бъда лоялен към министър-председателя. И през време на неговите отсъствия всички важни решения съм ги свързвал с името на министър-председателя. Въздържал съм се да правя каквито и да било изявления в печата като негов заместник. Едва ли има министър, който да прави по-малко изявления от мене. Даже съобщения във вестниците не се дават за заседанията на комитета за стопански и финансови въпроси, около който абсолютно никакъв шум не се вдига. Това са факти, които никой не може да отрече. Верно е, че за онзи, които са посветени, по-изтънко във въпросите на управлението, комитетът за стопански и финансови въпроси има известна тяжест, защото там въобще се стараем да работим сериозно. Но неужели и това сега трябва да се обявява за недостатък?

Аз искам също така да напомня, че не аз съм се самопровъзгласявал за "пръв помощник" и "пръв сътрудник" на др. Г. Димитров - това го правеше ПБ и ЦК. Не аз съм се поставял на второ място след др. Г. Димитров в списъка на членовете на ПБ и на Министерския съвет - това са го правили др. Г. Димитров, ПБ и ЦК, и очевидно, не заради моите черни очи, а заради работата ми в партията и правителството. Не аз съм се самоназначавал за заместник на др. Георги Димитров, когато е отсъствувал или и бивал на почивка - назначавал ме е той. Какво съм виновен аз, че ако др. Димитров каже в Министерския съвет на министрите: по еди кой си въпрос можете да се обръщате към мене или към моя заместник, болшинството министри обикновено предпочитат да се обръщат към мене: първо затова, защото смятат, че не бива по всякакви дребулии да безпокоят министър-председателя и, второ, затова, защото с мене могат по-лесно да се свържат, при мене по-лесно могат да дойдат и с мене могат по-свободно да си поприказват. Какво съм виновен аз, че ПБ има постъпили няколко протокола, подписани от нашите и съветски лекари, лекуващи др. Димитров, в които се дебело подчертава, че др. Димитров трябва да спазва най-строго предписания му режим, да работи само няколко часа на ден, в никакъв случай да не се претоварва с много работа, ако искаме да го запазим по-дълго начело на нашата партия и нашия

Из архивите на ДС

народ като един голям партиен и народен капитал и че във връзка с тия лекарски протоколи ПБ няколко пъти е решавало да се съблюдават лекарските препоръки и до др.Димитров, да се отнасят действително само за най-важните и решавани въпроси?

Какво съм виновен аз,че във връзка с честите боледувания на другария Димитров една голяма част от министрите,в това число и членовете на ПБ,свикнаха да се отнасят до мене за съвет и решение някои свои по-трудни или спешни въпроси,вместо да ги внасят в ПБ. За мене няма нищо по-лесно от това да кажвам в такива случаи:не знам,отнесете въпросът до министър-председателя или до ПБ.Но мене ми е омръзнало Рачо Ангелов всеки ден да ми бръмчи в ушите:"Пазете др.Димитров,не го обременявайте с много работа!"Може моето честолюбие да се е ласкаело от това,че съм станал ,видите ли,"голяма клечка" и че много въпроси минават през мои ръце.Но мислите ли,че е било много леко и много приятно в течение на няколко месеца след XVI пленум,да изпълнявам,през време на боледуването на другаря Димитров,освен своята работа,още и неговата работа на главен секретар и на министър-председател?Та това означаваше всека седмица по две заседания на секретариата,едно или две заседания на ПБ,едно заседание на комитета и едно заседание на Министерския съвет.Това означаваше минавене през мои ръце на десетки и стотици най-разнообразни понякога сложни и трудни въпроси.Мислите ли,че у мене няма съзнание за отговорност и че не ми етежала мисълта за грешките,които могат да бъдат допуснати?При това тъкмо през тези месеци трябваше да се подготвят и резолюциите и докладите за конгреса,в която работа също така трябваше да взема най-активно участие.Това беше една голяма и много напрегната работа,която по неволя,а не по мое желание падна върху моя гръб.Не смятам,че за тая работа трябва да ми се изказва някаква особена благодарност - аз съм просто изпълнил своя партиен дълг, доколкото силите и умението ми са позволявали.Но ей богу,странно е,когато ме критикуват сега именно заради това,че съм много работил и че в отсъствието на министър-председателя съм се бил обърнал във втори център!Излиза,че е трябвало да скръстя ръце и да си гледам кефа,за да не се приказва сега за втори център!Вярно е,че моята работа,сегашна и минала,ми е спечелила известен скромен авторитет пред партийните и съюзнически среди.Но не разбирам,каква вреда може да има за партията от това,че когато е отсъствувал или боледувал министър-председателят,аз съм могъл да го замествам с известен авторитет!

Разбира се,два центъра нито в партията,нито в управлението не бива по никой начин да има.В партията и в управлението,в което

115

тя играе ръководна роля, може да има само един център и този център може и трябва да бъде само ЦК и неговото ПБ, възглавявани от др.Г.Димитров. Ако ЦК констатира и най-малките елементи или тенденции за създаване на някакъв втори център, нека вземе решителни мерки за тяхното изкореняване. Нека също така ЦК препоръча, ако намери за необходимо, нови мерки за подобряване работата на ПБ и Министерския съвет. Партията има само един общопризнат водач - другаря Георги Димитров, името и авторитета на който са един голям партиен и народен капитал. Всички останали сме по-голями или по-малки негови помощници и сътрудници. Но партията се ръководи и трябва да се ръководи, каза XVI пленум, от своя ~~Централен~~ Централен комитет като колективен орган и само от него и неговото Политбюро. И всеко връщане на зад към положението до XVI пленум, когато, както констатира резолюцията на пленума, действително съществуваха два центъра, един формален - ЦК и един фактически - Главния секретар, би било пакостно, и аз невярвам ЦК да го позволи.

2/ Третият въпрос, който искам да засегна, е въпросът: защо се вдигна толкова голяма тревога от съветските другари около един въпрос, който на пръв поглед изглежда не толкова голям, и около една грешка, която на пръв поглед е много лесно поправима /още на другия ден след нашето завръщане от Москва ние дадохме нареждане да се предоставя и за напред без всякакви пречки необходимата информация на съветските другари, и от тогава не е имало никакви оплаквания от тяхна страна в това отношение/?

Отговорът на тоя въпрос, според мене, може да бъде само следния: Тревогата се дължи, първо, на това, че грешката има националистически характер, а националнизмът в настоящия момент е главната опасност за всички партии от страните на народната демокрация; и второ, на това, че грешки от подобен националистичен характер е нас не се връщат за пръв път, моята грешка не е изолирано явление, а само звено от една по-голяма верига, която носи все същия националистически характер.

Аз ще припомня само няколко случая:

Първо, неотдавнашната грешка на др.Георги Димитров, разкритикувана от "Правда", носи също националистичен характер. Тя има в корена си подценяване ръководната роля на ВКП/б/ и на Съветския съюз в международната политика и мисълта, че и ние, БКП, можем да заемаме своя самостоятелна позиция по голямите въпроси на международната политика без да се консултираме със съветските другари.

Второ, Югов изнесе в ПБ, че съветския посланик е изразил пред него недоволството на др.Молотов, за гдето др.Коларов недочакал

Из архивите на ДС

отговора на Съветското правителство по една консултация, поискана от Коларов, и предприел самостоятелно действие при обсъждането на българския въпрос в ООН, целесъобразността на което е възбуждала съмнение у съветските дипломати.

Трето, на последната среща др. СТАЛИН е подхвърлил на Югов в присъствието на представители от всички компартии на страните с народна демокрация, упрек в национализъм /"Ние двамата с Югов сме националисти"/. Тая "шега" в кавички се повтаряла десетина пъти по време на вечерята. А ние добре знаем от собствен опит, че съветските другари никога не се "шегуват" напразно, че в техните шеги винаги има дълбок смисъл и сериозно предупреждение. Трябва да се предполага, че съветските другари са забелязали у Югова нещо което тяхния чувствителен нос е оценил като мирисещо на национализъм.

Най-сетне, моята грешка специално по въпросите на външната търговия не е само моя лична, тя се споделяше от редица другари, в това число членове на ЦК и ПБ_, работещи в стопанската област.

А ако се порови в нашето практическо ежедневие, можем да открием още редица грешки, съдържащи подобни по същество националистически елементи.

Ето къде е, според мене, коренът на безпокойството на съветските другари и то е съвършенно обосновано. Би било празна илюзия да се мисли, че нашата партия е застрахована от националистически грешки, че такива грешки у нас въобще са невъзможни. Би било чудо, ако такива грешки у нас нямаше, защото и дребнобуржоазната обстановка и социалния състав на партията и народа, и чуждите влияния у нас са същите, като в Югославия, Полша и други страни на народната демокрация. Мъчно може да се допусне напр., че по въпросите на външната търговия, компартиите в другите страни на народната демокрация не са допускали същите грешки спрямо СССР, каквито допуснахме ние. Това би противоречило на целия опит от нашите търговски отношения с тия страни особено с чехите. И ако съветските другари ударихa така крепко по нас по тоя въпрос, то е, може би, и поради това - да се сещат другите. Разликата между нашата партия и КПЧ се състои в това, че когато ние забележим една или друга грешка от националистичен характер или други ни я сигнализират, ние не настояваме на нашите грешки като югославците, не ги превръщаме в линия; а се стараем да ги разберем и поправим.

Аз мисля, че именно това искат от нас съветските другари. Затова когато на втората среща с др. СТАЛИН, в присъствието на целото ПБ на ВКП/б/, аз признах допусната грешка и обещах да си взема добра бележка от направената ми критика, др. СТАЛИН каза: "Добре, том като

 117

съзнавате грешката си,нека забравим за това". Тия думи,разбира се,не бива да се тълкуват буквално.Ние не можем ,нямаме право да забравим за допусната грешка.Но очевидно,с тези думи др.СТАЛИН искаше да изрази надеждата си,че аз лично ще извлека всичките необходими поуки и ще се постарая да поправя грешката на дело в своята бъдаща работа.

Мене ми се струва,че тоя основен извод не противоречи на впечатлението на др.др.Коларов,Югов и Терпешев,които ходиха след нас в Москва.В разговор с др.Маленков последният е уверил др.Коларов, че доверието към нашата партия не е разклатено.Другарите СТАЛИН и Молотов са казали на Югов:"Что же,поможем товарищу Костову осознать и изправить свою ошибку".Наистина,поменатите наши другари са останали с впечатление,че въпросът за нашата "държавна тайна" не е забравен,че той е още открит и болен,но иначе не можеше и да бъде - болшевиките не вярват на думи,те ще чакат дела.От друга страна,за тоя въпрос е напомняло самото присъствие на Югов,който беше повикан специално за това,за да бъде на свой ред окалайдисан за своя "национализъм".А въпросите,които е задал преди това др.Молотов:"Кто таков тов.Костов"? и "Как эта ошибка стала возможна?" са също законни и естествени. Подобен въпрос ни беше зададен от другаря СТАЛИН при първата среща за Югов:"Как считате вие, честен комунист ли е Югов?" Другарят Молотов може основателно да иска да чуе от членове на ПБ,на какви позиции собствено казано стои Трайчо Костов,който е допуснал такав грешка.Вторият въпрос е също така уместен,защото е вярно,че и до сега ние като ПБ все още не сме си дали ясна сметка за дълбоките,по същество националистически корени на подобни грешки.И в това отношение първата резолюция на ПБ с право може да не е удовлетворила съветските другари.

Ето защо аз мисля,че изводите,които се опитват да правят някои другари,че доверието на съветските другари към мене било безвъзвратно поколебано и че във връзка с това трябва да се предприемат организационни мерки по отношение на мене,са неправилни и не обосновани /впрочем,има признаци,че такива мерки са вече в ход/.Да, моята грешка сигурно е поколебала доверието към мене,но това по никакъв начин не може да бъде повече,отколкото беше поколебано доверието към др.Димитров във връзка с неговата грешка.Другаря Димитров съумя с делата си да възстанови поколебаното доверие,без да бъдат предприемани каквито и да било организационни изводи към него,защо това да не бъде възможно за мене?Поправянето на стореките грешки и възстановяването на доверието е въпрос на добра воля и на работа.Добра воля у мене не липсва,а ПБ и ЦК няма да ми отка-

Из архивите на ДС

118

хат правото с дела да поправя сторената грешка.ПБ и ЦК не могат да мерят едни и същи неща с различни аршини.

Аз не съм случаен човек в партията и дълбоко вярвам,че ЦК и ПБ ще намерят правилното и справедливо решение.

Бил съм винаги,съм и надявам се,че ще умра искрен и верен приятел на СССР,скромен борец за комунизма.

С другарски привети:/п/ Тр.Костов

П.П. Настоящето заявление изпращам до ПБ,което ,ако намери за нуждно,да го доведе до знанието на ЦК.

Надявам се,че моят въпрос няма да бъде решаван в мое отсъствие.Ако е нуждно,готов съм веднага да прекъсна почивката и да се върна в страната.

Куриерът чака за писмото,нямах време да го прочета още веднаж,може да има някои грешки на перото и него.

51

Както е известно,пленумът прие за сведение моето заявление и също не счете за нужно да го разисква или да взема решение по него.

Какво ново стана след това,за да се повдига отново въпроса? Новото е,че в Москва отидоха др.др.В.Коларов,А.Югов и Д.Терпешев във връзка с въпроса за създаването Съвет за икономическа взаимопомощ. В доклада си пред ПБ след завръщането си другарите съобщиха,че по тяхно впечатление грешката по приложението на ЗЗДТ не е забравена, че въпросът стои още открит.Наистина,др.Маленков е казал,че доверието към нашата партия не е разколебано,другарите Сталин и Молотов са изказали готовност да се помогне на Тр.Костов да поправи грешката си, но все пак др.Молотов е поставил във връзка с тая грешка въпроса!" "Как так Тр.Костов?" и "Как стала возможна эта ошибка?"

Именно във връзка с така поставените въпроси др.Г.Димитров на това заседание на ПБ развя следните мисли /така както са записани у мене/; "Вие сте ставали изразители на една нездрава,по същество антисъветска тенденция в нашите икономически отношения.Това е една тенденция,която защищава уж нашите национални интереси,а по същество тя именно удря по жизнените национални и стопански интереси на нашата страна.В стопанския апарат има настояща антисъветска настроения - там е коренът - и Трайчо лично е станал изразител на тия настроения... И тая грешка съществува,тя може да се повтори.Тя трябва да се поправи и методите на работа трябва да се изменят".

След като говори за грешката на ПБ,че желаейки да се облекчи,то е предоверило на мене уреждането на стопанските и финансови въпроси /тая част от изказването е предадена в моето писмо от Москва,за да не я повтарям тук/,др.Г.Димитров зае така:

"Трайчо Костов не е случаен човек в партията и напразно се поставя въпроса,кой е той.Но съветските другари искат да ни кажат: взели ли сте достатъчно мерки против такава опасност,която,ако не се вземат мерки,може да се развие вътре в партията и парт. ръководство в посока опасна за партийната и държавна политика и да доведе до промена на вашето парт.и държавно ръководство.В честността на Трайчо няма съмнение: способности голями,работоспособност изключителна,полезен деец и ръководител.Ние би трябвало пред другарите Сталин и Молотов да направим всичко,което зависи от нас да изясним,че Трайчо ние не можем да жертваме,че ние не можем да го отстраним от ръководна работа в правителството и партията,но необходимо е да се вземат такива и такива мерки.И в това отношение ние трябва да помогнем на Трайчо Костов,но той трябва да си помогне и сам".

Членовете на ПБ заявиха,че са съгласни с оценката на др.Димитров.

Из архивите на ДС
53

78

Аз също заявих,че приемам направената ми критика,ще помисля сериозно върху казаното от др.Димитров и другите другари и че съм готов да приема наказанието,което би ми било наложено за моята грешка.

Последва моето изложение от Москва,което ви е известно и което е сложено на обсъждане от днешния пленум.В това изложение,по моя оценка,аз правя значителна крачка напред в моята самокритика:характеризирам моята грешка като националистическа по същество /тая характеристика никой още не беше дал/,посочвам,че опасност от националистически грешки в нашата партия въобще съществува,че у нас са правени и могат да бъдат правени и други грешки от подобен характер, по че нашата партия,за разлика от югославската,взема веднага мерки за поправянето на подобни грешки,щом като ги забележи или друг и ги посочат,ние не превръщаме подобна грешка в платформа за действие, както направиха титовци в Югославия.Аз правя също така опит да потърся корена на моите грешки в някои неправилни методи на моята работа.

В това изложение,обаче,аз допуснах две съществени грешки,което ме накара след връщането ми от Москва,да отегля своето изложение и го заменя с ново.Първата грешка е,че в изложението не се задоволявам с изтъкване на своите грешки,а посочвам и грешки на други /макар и от гледна точка на това,да се изтъкне въобще опасността от националистически грешки в нашата партия/,което може да остави впечатлението на омаловажаване и подценяване на моите собствени грешки.И второ,че,изнесено в тая форма пред пленума на ЦК,изложението може да остави впечатление за липса на единство в ПБ,за вътрешна борба,което може да смути единството и сплотеността на партията,тъй необходими в настоящия исторически момент на изострена класова борба.Моето изложение от Москва беше писано под впечатлението,че работата отива към далеч отиващи организационни изводи по отношение на мене,което ми се виждаше неправилно и не отговарящо на направената <u>неволно</u> и <u>не по зла воля</u> от мене грешка.Затова аз поставям там въпроса за "двата аршина".

Едновременно с изложението до ПБ аз изпратих чрез др.Маленков следното писмо до ПБ на ЦК на ВКП/б/:

В Москва получих писмо от др.Г.Димитров,в отговор на други 79
мои писма до него,в което между другото се казва следното:

"Що се касае до твоето лично изложение,то бе доведено до знанието само на членовете и кандидатите на ПБ.Реши се то да бъде разгледано с твоето участие.ПБ не е определило своето отношение към изложението и особено към някои отделни негови намеци.По този случай видимо е произлязло недоразумение,ако теб ти е съобщено, че ПБ е намерило изложението за задоволително /аз бях писал в едно от писмата си,че съм получил съобщение по телефона от др. Мошетов,работник от апарата на ЦК на ВКП/б/,че е говорил по телефона със София и от там го помолили да ми предаде,че изложението е получено и че то е "вполне удовлетворително"/.Аз поръчах да ти съобщат,че ние сме получили твоето изложение и,разбира се,не можех да давам оценка на ПБ,докато последното не го е разгледало.

"Всички много се радваме,че твоето лечение и почивка вървят нормално.Най-важното е да се върнеш укрепнал физически,отдъхнал и с твоята присъща работоспособност,тъй необходима за партията и държавното управление.Всичко друго,като се върнеш,ще изясним и уредим чисто партийно,както подобава на нашата партия и нейния центр.комитет,които се учат от ВКП/б/и от СТАЛИН.

"Ако лекарите намерят за нужно да останеш в "Барвиха" повече от месец,нашето общо мнение е да послушаш техните съвети и не съкращаваш отпуската си,макар,разбира се,твоето отсъствие от София да се чувствува в общата ни работа,особено по стопанските въпроси".

/Писмото е от 13 февруари т.г./

След връщането си в София / 24 февруари/ аз заварих вече посгъстена атиосфера.Моето изложение,очевидно,беше оставило лошо впечатление у членовете на ПБ.От разговорите с които имах с отделни другари разбрах,че те осъждат главно несъответстващото за една самокритика изтъкване и на чужди грешки,което схващат като

опит за омаловажаване на собствената грешка; и второ, недостатъчно задълбочаване в търсенето корените на моята грешка в неправилните методи на работа, като разказаното в моето изложение за работата на Комитета за стопански и финансови въпроси и за моята работа през периода юли – ноември 1948 г. схващат едва ли не като самохвалство и пак като омаловажаване на своята грешка. Аз почувствувах, че тия бележки са правилни и затова отстраних своето Московско изложение и го замених с друго, в което се стараех да избегна тия недостатъци, като изхвърлих всичко, което не се отнасяше непосредствено до моята грешка, корена на която потърсих в неправилните методи на моята работа. Това ново изложение аз прочетох пред ПБ в заседанието му от 3 ~~първите дни на~~ март.

От това заседание заслужава да бъдат отбелязани следните по-важни моменти:

1/ Фактическото изложение на данните, направено от др. Коларов, се различава резко от изложението, съдържано се в първата резолюция на ПБ. Докато в резолюцията се говори за "указание до отделни административни органи и лица от държавния апарат ... да спрат непосредствено даване на съветските представители информация от стопански характер и занапред искането и даването на такива сведения да става чрез него" и до "указание по стопанска линия... да не се дават на съветските представители някои сведения за цени и търговски сделки с други държави", в изложението си др. Коларов вече поставяше въпроса съвсем другояче. Той говори за "генерално запрещение на Тр. Костов до ръководителите на всички държавни ресори да дават каквито и да било сведения на съветските представители"; за даване директива - от моя страна да не се дават на съв. представители цените, по които България търгува с западните страни и че съм бил отрекъл това пред др. СТАЛИН, с което съм показал "безпрецедентна неискреност"; примесва се въпроса за продадената в 1947 г. на Румъния царевица срещу залог на злато и се правят далече отиващи изводи, може да се създаде впечатление, че не изводите се правят въз основа на едно фактическо положение на нещата, а фактическото положение се приспособява към изводите.

2 / Поставя се под съмнение във връзка с XVI пленум моето отношение към др. Георги Димитров като вожд на партията; твърди се, че от постовете, които съм заемал, съм превърнал колективното ръководство в фикция; говори се за "бонапартизъм", за това че съм се стараел по левосектантски да превърна др. Г. Димитров в "проста фирма", като лично надигна себе си като фактически водач на партията и пр.

3/ Издига се тезата, че моята грешка към СССР е не отделна

грешка,противоречеща на целата дотогавашна моя линия йа отношение към СССР,а "издава един националистически уклон",който,ако не е титовщина,то поне мирише на титовщина.

4/ Изтъква се,че моята нова самокритика пред ПБ прави крачка напред,но пак не е напълно задоволителна,защото все още съдържа елементи на омаловажаване своята грешка,нейната искреност все още възбужда съмнение,недоуяснен е въпроса за отношението към др.Георги Димитров и пр.Във връзка с това някои другари подчертаха,че не е моя задача сега да посочвам грешките на други,че това е задача на самите другари,които са ги извършили и които на свой ред,по линията на самокритиката,трябва да ги признаят и разкритикуват,а също това е задача на ПБ и на Пленума,които трябва да видят,дали, освен моята грешка,няма и други,да потърсят корените на подобни грешки и да вземат мерки за тяхното предотвратяване в бъдаще;

5/ Предлагат се вече организационни изводи във връзка с моята грешка;и

6/ Реши се въпросът да не се ликвидира в ПБ,а да се внесе пред пленума на ЦК и,макар,аз да оттеглих своята московско изложение,пред пленума да се постави именно то като "човешки документ",който заслужава специално обсъждане.Въпросът да се внесе и пред партията.

По повод изложението на др.Коларов и изказванията на другарите другите другари от ПБ,аз направих следното изказване,така както е записано в протокола:

Из архивите на ДС

Др.Тр.КОСТОВ – Аз изслушах с внимание критиката,която се направи от членовете на ПБ.Постарах се да запиша това,което се каза,за да мога още един път внимателно да го прегледам и проуча.На мене,разбира се,сега е много трудно да говоря върху всичко това,което се каза тук от другарите,защото право да си кажа,и аз сам почвам да се плаша от себе си:картината беше нарисувана така черна,дяволът беше показан така грозен,че наистина трудно е човек да си представи,как всичко това не е било забелязано по-рано.До вчера работехме дружно. Сега изведнаж не остана почти черно петно, с което да не бъде охарактеризирана моята политическа фигура.

Мене ми се струва,че един от основните въпроси,който собствено казано лежи в дъното на целото обсъждане и по който действително трябва да се получи пълна ясност,за да се вземе правилно решение и да не се отиде ~~[illegible]~~ в друга крайност – желаейки да изправим една груба политическа грешка,да се предприеме стъпка,която да се окаже не всестранно обмислена – то е предположението,което се смята за доказано на 100% и ненуждаещо се повече от никакви даказателства,именно че Тр.Костов, в резултат на грубата политическа грешка,която е извършил,е изгубил окончателно,един път за винаги,доверието на съветските другари;че със своята груба политическа грешка той е внесъл подозрение в правилността на отношенията ни към Съветския съюз,които отношения заемат централно място в цялата наша политика и от които всичко останало зависи.И,поради това,следователно,трябва да се вземат срещу мене безпощадни мерки,независимо от работата ми в миналото,независимо от това,което представлява цялата моя политическа работа до сега,за да се даде по тоя начин едно ясно и недвусмислено доказателство на ЦК на ВКП/б/,че партията разбира грешката,че я осъжда,и че е готова да валага най-голями наказания за подобни грешки.Мене ми се струва,че преди ПБ да вземе окончателно решение по този въпрос,може би няма да бъде погрешно да сезираме и съветските другари.Разбира се, ПБ и ЦК имат право на самостоятелна преценка.Но този въпрос е свързан със съветските другари,повдигнат е от тях,касае се за СССР – и може би няма да бъде излишно,при по-нататъшния ход на работата,този въпрос повече или по-малко да бъде съгласуван с тях.

Защото все пак,другари,аз искам още веднаж да напомня някои факти. Първо,факта,че след първата среща в Москва,която стана и на която ние всички бяхме изненадани от критиката на др.СТАЛИН – никому не можеше да мине през главата,че може да се стигне до подобни изводи – след тази първа среща се състоя втора среща в присътствието на целото ПБ на ВКП/б/,на която аз се опитах да направя известна самокритика.Същноста на тая самокритика се свежда към това,че,макар и неволно,аз съм допуснал една груба политическа грешка;че макар намеренията ми и да ~~не са били лоши,обективно се получиха лоши резултати,защото дове~~

Из архивите на ДС

не са били лоши, обективно се получиха лоши резултати, защото доверието на Съветския съюз към нас се оказа разклатено, а това доверие е основа на всички основи в цялата наша политика; че критиката, която ми се направи, ще ми послужи за добър урок, от който ще извлека необходимите изводи и поуки. На тая моя къса самокритика др. Сталин отговори: "Раз вы осознали свою ошибку, забудем об этом". Това са думи на др. СТАЛИН. При втората среща, за която ни докладваха групата другари, които ходиха в Съветския съюз след нас, ние чухме от устата на др. Коларов, че на въпроса му към др. Маленков, как руските другари гледат на нашата партия, последния казал, че към партията се отнасят с пълно доверие. Значи грешката, която беше допусната от мене, не е повлияла пред ЦК на ВКП/б/ да измени своето отношение към нашата партия.

Искам също така да напомня, че след въпросите, които са били поставени от др. Молотов: "Кто такой Тр. Костов и как это могло случится", все пак в края на разговора др. СТАЛИН и Молотов са казали: "Ну, что же, поможем т. Тр. Костову исправить свою ошибку". Във връзка с въпроса "Кто такой Тр. Костов", който най-много смущава, аз предполагам, че руските другари все пак знаят кой е Тр. Костов, в какво се състои неговата дейност, защото тази дейност не е от вчера, Тр. Костов не е от вчера в партията, знаят какво е било ~~неговото~~ което отношение към Съветския съюз и към съветските представители, с които съм работил от 9 септември 1944 година насам. Според мене, съветските другари са се отнасяли към мене с пълно доверие. Има редица факти, които говорят в това отношение.

Аз съзнавам, че допусната от мене грешка е голяма, защото тя носи националистически характер. Аз се осмелявам да обърна вниманието на ПБ върху това, че за националистическия характер на тая грешка аз пръв започнах да говоря. Когато се помъчих в Москва да си дам отчет, защо беше това остро реагиране от съветските другари срещу моята грешка, която на пръв поглед не изглежда толкова голяма и е лесно отстранима /още щом се върнахме, веднага дадох нареждане грешката да се поправи/, тогава аз разбрах, че то е защото грешката по същество носи националистически характер. А национализмът представлява в настоящия момент най-голяма опасност в партиите от страните с нова демокрация. Това се подчертава и в доклада на др. Поспелов на Ленинската годишнина. Става съвършено понятно, защо и по най-малкото проявление на национализъм съветските другари удрят крепко, за да могат грешките да се осъзнаят и да се поправят своевременно.

Аз смятам също, че поканата от страна на съветските другари да отида на лечение и почивка в Москва, също така не говори за безвъзвратно загубено доверие.

Когато аз повтарям формулировката на бай Георги, с която всички зая-

 84

вика,че са съгласни,именно че със своята грешка съм станал изразител на антисъветски настроения,съществуващи в държавния апарат,вие казвате,че искам да се крия зад апарата.Но тогава къде трябва да се търси причината? Аз не мога да призная такава грешка,която не съществува - че съм враг на Съветския съюз,че съм антисъветски настроен,видите ли, че съм носител на антисъветски уклон.Аз никога не съм бил и не съм враг на Съветския съюз.Не съм от вчера в партията.От вчера не работя с вас. Ако бях враг,вие щяхте да го откриете 350 пъти до сега и да вземете мерки против подобни антисъветски настроения у мене.

Не,може,другари така,от едно случайно препъване,колкото и грубо да е то,да се вади такова заключение.Нашата политика към СССР не се състои само в сделки с тютюна.~~Нашата политика към СССР не се състои~~ Това е една огромна област - къде,по кой главен въпрос,са констатирани антисъветски настроения у мене? Казал съм бил:"Оръжието няма ли да ни излезе скъпо"- ние тогава се разбрахме с Георги Дамянов. Въобще съвременното въоръжаване е скъпо удоволствие.Но скъпо не скъпо, то е нужно,и Съветския съюз е единствената страна,от където можем да получим оръжие.Въпросът за цената ще се реши допълнително.По всяка вероятност ние няма да плащаме оръжието,или в всяки случай няма всичко да платим.Инак въоръжаването само със собствени средства ще бъде непосилно за нас.

Не може от такова едно препъване да се вади такова дълбоко и далеч отиващо заключение.Аз разбирам,на партията въпросът трябва да се постави ясно: опасността от националистически настроения е реална,и не съм аз единствения носител на тая опасност.Срещу нея,очевидно,трябва да се вземат мерки и то решителни.Но незнам дали с тези предложения,които се правят и които отиват така далече,ще се постигне тази цел.Ако е въпросът да се пожертвува Трайчо Костов,за да се спаси партията,пожалуста,това може да се възприеме.Но дайте да чуем съветските другари. Ако те кажат:ние нямаме доверие у Тр.Костов,ние сме недоволни,че не сте взели организационни мерки по отношение на него,а смятаме това за предпоставка на нормалните ~~нашите~~ отношения между двете страни - тогава,разбира се,никакво колебание и съмнение не може да има - доверието на Съветския съюз е решаващо.

Др.др.Коларов и Югов - Тогава какво ръководство ще бъдем ние?

Др.Тр.Костов - Не знам,вие обсъдете и решете.Във всеки случай консултацията със Съветския съюз по някои въпроси никога не се е смятала за излишна,и особено при наличието на такива факти,за каквито ви говорих.Другарят Сталин пред цялото ПБ каза:"Забудем об этом".

Др.ЮГОВ - На времето и на Джилас са казали така,но...

Др.Д.ТЕРПЕШЕВ - Това внесе успокоение в първото заседание на ПБ.

Др.Тр.КОСТОВ - Това са факти.Другарят Сталин,очевидно,взема под внимание и другата моя дейност.

Позволете ми да кажа няколко думи по моето отношение към другаря Димитров.Тези дни разполагам с повече време.Имах възможност да прегледам някои стари вестници,редактирани от мене през 1935+36 г.В тях могат да се намерят доста данни за това,че и тогава както и през цялата моя дейност съм подчертавал голямата роля,която др.Димитров играе като водач и обединителна фигура в нашата партия.И след 9 септември,вие помните,че нашия ЦК взе решение да изпрати приветствено писмо до др.Димитров,което аз писах и се одобри от ПБ, в което също се подчертава огромната роля на др.Димитров в нашата партия.

Някои другари ме критикуват за това,че недостатъчно съм взимал участие в критиката за неправилните методи на ПБ преди 16 пленум и че след втората конференция на Информбюро у мене се получил един голям прелом,когато от пълно мълчание по отношение на грешките,аз съм минал към груба и извънредно остра критика.

Тук се получава едно противоречие:отначало излизам виновен за това,че съм мълчал,че съм работил с бай Георги,не съм го критикувал,а след туй ставам виновен за това,че съм почнал да го критикувам.На заседанието на ПБ,след първото съвещание на Информбюро,на което в присъствието на др.Г.Димитров се обсъждаше въпроса за методите на работа на ПБ,се изказвах и аз и се присъединих към критиката на онези неправилни методи на работа,които съществуваха тогава.

Др.В.ЧЕРВЕНКОВ – Но на пленума мълча.

Др.Тр.Костов:– На пленума/касае се за XIII пленум/ не съм говорил, но нуждно ли е всякога всички да говорят? Твоят доклад беше не лично твой,а от името на ПБ,значи и аз съм бил съгласен с него.Когато след първото съвещание на Информбюро в ПБ говорихме за изводите,които трябва да се направят по отношение на работата на ПБ,аз застъпих гледището,че липсата на колективност в работата на ПБ е вредна и опасна за растежа на кадрите,че у нас има още интелигентски индивидуализъм,че няма пълна сработеност,че твърде често се караме.Верно е,че след второто съвещание на Информбюро критиката излезе на по-преден план,но тая критика я върших не само аз,а всички членове на ПБ.Верно е,че у мене критиката взе по-остра,~~грубо~~ а по някой път доста груба форма, в тая критика се получиха някои увлечения.Но във всеки случай ние трябва да съдим за нея по обективните резултати.Не един път сме подчертавали,че в ПБ трябва да се критикува негледайки на лицата,там да изживяваме всички търкания и различия,а пред ЦК и партията ПБ трябва да излиза единодушно.Аз направих именно това.Може би някои работи в моята критика не са били много удачни.Но онова,което се получи от нашите спорове,понякога остри,груби и което беше изразено в резолюцията на 16 пленум,може и трябва да се квалифицира като положително.Позволете да ви забележа,че за този резултат на 16 пленум все пак известна,макар и ~~малка~~

скромна, заслуга, имам и аз. Проекто-резолюциите на 16 пленум са съставени от мене. Там е казано, че партията трябва да се сплотява около своя ЦК, начело с др. Димитров.

Вие казвате също така, че на 16 пленум не съм си направил самокритика. Това може да се провери. Нека Банчев да прегледа изказванията на членовете на ПБ, които бяха направени. Може много добре да се види, къде има критика и самокритика. По моему аз не се скрих зад гърба на бай Георги, а посочих и своята собствена вина, - това поне може извънредно лесно да се установи. Факт е също така, че ние излезохме единодушни по отношение ръководството на партията на V конгрес. Аз взех активно участие в подготовката на конгреса. Може ли да се съзре някъде подобен опит за изтъкване моята фигура на преден план? И не би ли бил жалък всеки подобен опит? Аз държа сметка какво представлява др. Димитров и какво представлявам аз. Аз съм човек от средна величина в нашата партия, с известни заслуги, известен опит, но къде е фигурата на др. Димитров, фигура от български и международен мащаб! Сравнение не може да се прави. Но бил съм критикувал някои работи. Аз съм критикувал и други са критикували, и решенията, които са вземани, вземани са след взаимно обсъждане, например по въпроса за детското градче. Защо всичко трябва да се стоварва сега върху мой гръб? Все пак, другари, ако прегледате работата през тези месеци след 16 пленум, когато, за мое нещастие, аз бях останал да ръководя работите, ще видите, че има значително подобрение в колективната работа на ПБ и секретариата, що се касае до поставяне голямите и малки въпроси на партията и управлението. Могат всеки момент да се разгърнат протоколите и да се установи това. Другарите помнят, че дневният ред винаги беше препълнен, и даже понякога не можеше да се свърши. Не е имало линия от моя страна да не се считам с решенията на 16 пленум, всички въпроси да решавам самоволно. Но тогава действително се получи голямо претрупване с работа, едно затъване в работа. Кои въпроси са значителни и трябва да се поставят в ПБ и кои са текущи и могат да се решават "на ходу" - тук винаги има и ще има място за известна субективна преценка. Аз съм сметнал, че не е важен този въпрос и не съм го внесъл в ПБ, защото той беше още в стадията на предварителен сондаж: направих предложение на Бодров и чаках отговор. Въпросът не излезе така дребен, както аз си представях, защото се касае за СССР. Но сега, когато се търси причината на тази моя грешка и се казва: "потърси по-дълбоко, може би ще намериш още нещо, не само недоглеждане и лекомислие, а може би и антисъветски настроения, враждебно отношение към Съветския съюз" - това действително е много тежко. Не съм антисъветски елемент.

Др. ЖГОВ - Кой ти каза това?

Др. Тр. КОСТОВ - Така се получава. Аз си отеглям писмото от Москва

Из архивите на ДС

87

и казвам защо го оттеглям: защото трябваше да се ограничa със самокритика, а не на свой ред да правя критика на други.

Др.ЮГОВ – Как да си обясним това укриване на цените?

Др.Тр.КОСТОВ – Не вие забравя, че външната търговия се води от министерството, а не от мене. Те си правят сделките. Не мислете, че ми се съобщава за всяка сделка. Сделките се сключват от Министерството на Външната търговия, а по-рано от Министерството на търговията. При мене са идвали само, когато нещо се запъне. Не е трудно да се установи това. Тук е и Зайцев и ЛЮОВ. Те ще ви кажат, че твърде често, когато не са могли да уредят в Министерството на търговията известни въпроси, са се обръщали към мене за съдействие, и аз съм давал такива. Хората са тук, може да ги запитате. Не се касае за укриване на всички сделки. Това може лесно да се установи. Не за всички наши сделки с тютюн, касае се само за някои и то за това, трябва ли предварително да се съобщават тук, или е по-добре да се съобщават в Москва по време на преговорите. А в пазарлъка за цената на тютюна, главният наш аргумент е бил именно тоя, че сме сключили сделки с други страни по еднаква цена.

Др.Титко ЧЕРНОКОЛЕВ – Не сте съобщавали, които е трябвало, по ваша преценка. Това ли е начина на търгуването със Съветския съюз – надхитряването ли?

Др.Тр.КОСТОВ – Сега става съвършено ясно, че така не е трябвало да се постъпва. Това е отношение все пак на известно недоверие, на известен национализъм. Аз го казвам в своята самокритика. Пръв го посочих като националистическо, опасно отношение.

Дайте, другари, да бъдем справедливи, да не преувеличаваме нещата. Дайте да видим обективните данни и резултати.

Аз искам да съобщя на ПБ, че когато бях в Москва, изпратих една самокритика до ЦК на ВКП/б/ с молба да бъде доведена до знанието на др.СТАЛИН и другите членове на ПБ. Писах я до Маленков. Благодарейки за поканата да отида на отдих там, поставих въпроса, че отначало съм недоумявал защо такава остра критика се направи на моята грешка, която е сравнително лесно поправима – след връщането си съм дал нареждане информацията да става по стария начин. Сега, казвам, на мене ми е ясно защо именно моята грешка предизвика такава остра критика – обяснявам си я с националистическия характер на сторената от мене грешка. Национализмът сега е главната опасност, и съветските другари, когато удрят и върху най-малките проявления на такъв национализъм, това те правят, за да не позволят на злото да пусне корени и да се превърне в една язва, както в Югославия.

В писмото изразявам благодарност на др.Сталин за дружеската критика, която ми беше направена и изразявам надеждата, че тая критика

Из архивите на ДС

ще бъде от полза за мене,тъй като тя здравата ме е раздрусала и ме е накарала да се вгледам в своята работа,да се старая за в бъдаще по-добре да обмислям въпросите,повече да се съветвам,да не бързам и самоуверено да решавам въпросите,които,макар и на пръв поглед да ми се струват не особено значителни,но могат да се окажат със сериозни последици.

Накрая обръщам вниманието на това,че не съм случаен човек в българското комунистическо движение,че имам 30-годишен партиен стаж и 15-годишен стаж цекистка работа и че през всички времена и при всички условия съм се отнасял с любов и доверие към Съветския съюз и Болшевишката партия,чийто опит съм се старал да пренеса в работата на нашата партия,доколкото силите ми са позволявали.

Може би,в края на моята почивка трябваше да поискам да се видя лично с др.Маленков и да чуя каква е преценката по тази моя самокритика.Но сметнах за неудобно да го безпокоя за такива въпроси.

Др.В.КОЛАРОВ - Получи се така,че има две писма:едното до нас, до нашето ПБ,писано в раздразнено състояние,а другото писмо до ПБ на ВКП/б/,писано в друго психологическо състояние.Как да си обясним това противоречие?

Др.Тр.КОСТОВ - Противоречието е в това,че в първото мое писмо аз правя не само самокритика,а и известни критически бележки.Но самата самокритична част не се намира в противоречие с онова,което писах на съветските другари.Лошото е,че в изложението до нашия ЦК не се задоволих само със самокритика.Не трябваше,очевидно,да се бързам.Направих го само за това,защото щеше да има скоро пленум, пред който трябваше да се излезе с нова самокритика.Моето писмо е адресирано до ПБ с бележка,ако намери ПБ за нуждно,да го внесе за обсъждане в пленума.ПБ решило да се дочака моето завръщане.

Въпреки всичко,аз заявявам,че не мога да бъда считан за антисъветски елемент,не съм такъв,не съм от вчера в партията.

Из архивите на ДС

Във връзка с това мое изказване пред ПБ,аз искам да ви обърна вниманието върху един момент: както виждате,аз оспорвам в редица пунктове точността на фактите,изнесени в изложението на др.Г.Коларов и предлагам тия факти да бъдат проверени.Например в Външна търговия може да бъде точно установене,какви сведения сме давали на съветските другари и какви не сме давали и кога не сме ги давали; може да се установи,продавали ли сме нафтина на Сов.съюз по-скъпо,отколкото на капиталистическите страни,как стои въпроса с царевицата продадена на Румъния и пр.У съветските търговски представители може да се установи,какви сведения са получавали те от Статистиката по мое нареждане и от И-вото на външна търговия и въобще как са сътрудничели те с мене,давал ли съм им съдействие и пр. - т.е.все неща, които имат решаващо значение във връзка с определяне точния размер на щетата ~~вина~~.Тук е сега и нашия търговски предотавител във Москва др.Б.Христов,който също би могъл да разкаже,какви са методите на работа - наши и на съветския външно-търговски апарат.

Аз се интересувам,а вярвам че и ЦК ще се заинтересува да узнае, др.докладчик направил ли е някаква проверка по всичките тия въпроси и какви са резултатите от тая проверка.И макар че тук са др.др. Добрев и Ганев,които са в курса на работите и сигурно ще дадат осветления по засегнатите въпроси,аз смятам,че въобще няма да бъде излишно самия пленум да установи точно,чрез една своя комисия,как стоят фактически работите - така ли както ги рисува др.Коларов в изложението си,или както аз ги обяснявам.

Из архивите на ДС

София 2о АПРИЛ 1949 ГОД.

Б Ю Л Е Т И Н З А

П О Л О Ж Е Н И Е Т О В "БЪЛГАРСКА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ."

ПАРТИЯТА,КАТО ВЛАСТВУВАЩА НЕОБИКНОВЕННО СЕ РАЗРАСТНА. ПЪРВИТЕ ОСОБЕНИ ГРЕШКИ КОИТО ДОПУСНА ТОВА БЯХА ГОЛЯМАТА ЖЕСТОКОСТ,КОЯТО ПРОЯВИ СПРЯМО БЪЛГАРСКИЯ НАРОД,ДОПУСКАЙКИ РАЗПРАВИИ,ИЗРАЗЕНИ В УБИЙСТВА,ОТВЛИЧАНИЯ, ИНТЕРНИРАНИЯ И Т.Н.

ВТОРАТА ГОЛЯМА ГРЕШКА БЕШЕ, ЧЕ ТЯ ПОЧНА ДА ГРАДИ ЧИНОВНИЧЕСКИ КАДЪР, ДОПУСКАЙКИ ДА СЕ ЛАНСИРАТ ИЗВЕСТНИ БЕЗОГЛЕДНА КАРИЕРИСТИ И ДА УВЕЛИЧИ В СЕБЕ СИ ЧИСЛОТО НА "МЪРТВИТЕ ДУШИ" КАКВИТО ПРЕДСТАВЛЯВАХА ЧИНОВНИЦИТЕ ПОД ЗАПЛАХАТА ДА БЪДАТ УВОЛНЕНИ,АКО НЕ СТАНАТ ПАРТИЙЦИ.

ЕДНИ ОТ ПЪРВИТЕ ПРОЯВИ НА РАЗЛОЖЕНИЕ В Б.К.П. БЕШЕ РАЗРИВА МЕЖДУ ЧЕСТНИТЕ ПАРТИЙНИ ФУНКЦИОНЕРИ И КОМУНИСТИТЕ ДОШЛИ НА ГОТОВО ОТ СЪВЕТСКИЯ СЪЮЗ,НАТРАПЕНИ НА ВИСОКИ ПОСТОВЕ. ПО ТОЗИ НАЧИН ЧРЕЗ ТЕЗИ ХОРА СЪВЕТИТЕ СМЯТАХА ДА СИ ОСИГУРЯТ ЛЯСНА ПЛЯЧКА ПРИ АНЕКСИРАНЕТО НА БЪЛГАРИЯ.ВТОРАТА ПРОЯВА НА РАЗЛОЖЕНИЕ БЕШЕ ОТЕГЛЯВЕТО НА ПАРТИЗАНИТЕ ОТ АКТИВЕН ПОЛИТИЧЕСКИ ЖИВОТ. КАКВИ БЯХА ПРИЧИНИТЕ ЗА ТОВА ОТЕГЛЯНЕ Е МНОГО ТРУДНО ДА СЕ КАЖЕ. ВЕРОЯТНО Е РАЗОЧАРОВАНИЕ МЕЖДУ "ИДЕАЛИ И ГРУБАТА ДЕЙСТВИТЕЛНОСТ", ПАРТИЙНИТЕ СЪБРАНИЯ СЕ ОБЪРНАХА НА ПАЗАРИЩЕ, В КОЕТО СЕ РЕШАВАШЕ С ЛЕКОМ МИСЛИЕ СЪДБАТА НА НАРОДА. РАЗИСКВАШЕ СЕ,КОИ ЛИЦА ДА БЪДАТ ИНТЕРНИРАНИ, НА КОИ ДА СЕ КОНФИСКУВАТ ИМОТИТЕ,ДА СЕ ИЗВЕЗЕМАТ МАГАЗИНИТЕ,ПОПРЕЧВАНЕ БЪДЕЩЕТО НА ХОРА НАЗНАЧАВАНЕ НА СЛУЖБА ЧРЕЗ ОТДЕЛ "КАДРИ". РАВСТЕХА КАРТОТЕКА В ПАРТИЯТА НА ВСЕКИ ЧИРЕН ГРАЖДАНИН И СЕ РАЗПРЕДЕЛЯХА НАБЛЮДАВАНИЯ НА ВСЕКИ ПО ОТДЕЛНО.

СТОПАНСКАТА ПОЛИТИКА НА ПАРТИЯТА ПРЕТЪРПЕ ПЪЛЕН ПРОВАЛ. ВЪПРЕКИ ДЕНОНОЩНИТЕ СМЕНИ ЗА РАБОТА,ВЪПРЕКИ ОТНОСИТЕЛНО ДОБРИТЕ ВСЕ ПАК РЕКОЛТИ,СТРАНАТА СТРАДАШЕ ОТ ГЛАД И НЕДОИМЪЦИ. КУПОНАТА СИСТЕМА ВЕЧЕ ПРЕМАХНАТА В ПОЧТИ ВСИЧКИ КУЛТУРНИ НАРОДИ,ОСТАВА КАТО СЪСТАВЕН ЕЛЕМЕНТ, НА "СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЯ СТРОЙ" В БЪЛГАРИЯ. ПОСЛЕДИЦИ НА ПАГУБНАТА СТОПАНСКА ПОЛИТИКА БЯХА: ТРУДОВИТЕ МЕРОПРИЯТИЯ,КАТО"ПЕРНИК-ВОЛУЯК",КОЙТО ПОТЪНА ПОД НАПОРА НА ДЪЖДОВЕТЕ. ВОДЕТЕ ОТНЕСЕ ЯЗОВИРА "РОСИЦА",КОЙТО СТРУВА МНОГО ЖЕРТВИ И СРЕДСТВА НА ДЪРЖАВАТА. "ХАИНБОАЗКИЯ ПРОХОД" СЕ ОКАЗА ТЕСЕН ДА СЕ РАЗМИНАТ ДАЖЕ ДВА АВТОМОБИЛА. ОСОБЕНИ ТЕЖКИ СА ПОСЛЕДИЦИТЕ НА НАЦИОНАЛИЗАЦИЯТА,НА ИНДУСТРИЯ,БАНКИ И МИНИ,КЪДЕТО ПОД РЪКОВОДСТВОТО НА НЕКОМПЕТЕНТНИ ЛИЦА И БЕЗОТГОВОРНИ ЛИЧНОСТИ,НАСТЪПИ ХАОС,КОРУПЦИЯ,РАЗХИЩЕНИЯ НА СРЕДСТВА И МАТЕРИАЛИ СЪБИРАНИ НАСИЛСТВЕНО ОТ ТРУДА И ПОТТА НА НАРОДА. МАШИНИТЕ НА ФАБРИКИТЕ СЕ ПОХАБИХА ОТ ЛОШО СТОПАНИСВАНЕ И СА НЕГОДНИ. ПОТРЕБИТЕЛНИТЕ КООПЕРАЦИИ ИЗЛЕЗЛИ ОТ РАМКИТЕ НА "КООПЕРАЦИЯТА" ВЪПРЕКИ ЩЕДРАТА ПОДКРЕПА НА ДЪРЖАВАТА,СА ПРЕД ФАЛИТ И САМО ИСКУСТВЕНО СЕ ПОДЪРЖАТ ЗА ДА НЕ СЕ ИЗЛОЖИ ПОЛИТИКАТА НА ПАРТИЯТА. ПОДОБНА Е СЪДБАТА И НА ПРИЛИЧНИТЕ НА ТЯХ ДЪРЖАВИ И ОБЩИНСКИ ПРЕДПРИЯТИЯ: "ХОРЕМАГ,НАРМАГ, НАРКООП,ЧЕСТПРОМ И ДР."

НАСИЛСТВЕНОТО ОЧУЖДАВАНЕ И КОЛХОНИЗИРАНЕ НА СЕЛСКИТЕ ИМОТИ И ДОБИТЪК, НАТРАПВАНЕ РАЗПРЕДЕЛИТЕЛНАТА СИСТЕМА В СЕЛО СЪЗДАДЕ САМО НИЩЕТА И ПЛАЧЕВНО СЪСТОЯНИЕ НА СЕЛЯНИНА. ТЪРГОВИЯТА ЗАСПА. ВЪНШНА ВЪОБЩЕ НЕ СЪЩЕСТВУВА ОСВЕН С СССР ЗА КЪДЕТО СЕ ИЗНАСЯТ СТОКИ НА БЕЗЦЕНИЦА, КОИТО СЪВЕТИТЕ ИЗПОЛЗВАТ ЗА ПРЕПРОДАВАНЕ НА ДРУГИ ДЪРЖАВИ ЗА "ДОЛАРИ". ЛЕВА Е ОБЕЗЦЕНЕН. ЧИНОВНИЧЕСКИТЕ И РАБОТНИЧЕСКИТЕ ЗАПЛАТИ СА НИСКИ, А ЖИВОТА СКЪП. В ЗАМЕНА НА ТОВА УПРАВЛЯВАЩИТЕ ПАРТИЙЦИ ТЪНАТ В РАЗКОШ. МИНИСТЕРСТВАТА БЯХА УВЕЛИЧЕНИ С ПО ТРИМА ПОМОЩНИЦИ МИНИСТРИ И МНОГО ДРУГИ "ФУНКЦИОНАЛНИ"СЛУЖБИ. ДРУГАРИТЕ ПОЛУЧАВАХА ПО ДРЕ ТРИ ЗАПЛАТИ,ИМАТ ИЗВЪНРЕДНО И РЕДОВНО СНАБДЯВАНЕ В СПЕЦИАЛНИ МАГАЗИНИ ОТВОРЕНИ ИЗКЛЮЧИТЕЛНО ЗА ТЯХ, ИМАХА ОЩЕ И ШИРОКИ БОЛШЕВИШКИ-ПОЛИЦЕЙСКИ ПРАВА ВЪРХУ ЖИВОТА И ИМОТА НА ГРАЖДАНИНА. НА ВСИЧКО ТОВА В "ПОМОЩ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА СОЦИАЛИЗМА" ДОЙДОХА ДЕСЕТКИ ХИЛЯДИ СКЪПО ПЛАТЕНИ СЪВЕТСКИ АГЕНТИ,КАТО "СПЕЦИАЛИСТИ" ЗАЕДНО С СЕМЕЙСТВАТА СИ. НЕПРЕСТАННО ОГРАБВАНЕ НА СТРАНАТА ПОД БЛАГОВИДНА ФОРМА НА"ВИСША СТОПАНСКА ПОЛИТИКА"- "ИЗНОСИ НА БЕЗЦЕНИЦА". /НАПР.ЧАСТА ЗАКУПУВА ДЪРЖАВАТА 200 ЛВ. А Я ПРОДАВА НА СССР 22 ЛВ./ И МНОГОБРОЙНИ ДР. ПОДОБНИ СЛУЧАИ.

КАК СЕ РОДИ СИЛНО ПРОТИВСЪВЕТСКО НАСТРОЕНИЕ СРЕД НАРОДА???

ОТНАЧАЛО ЦЕЛИЯТ БЪЛГАРСКИ НАРОД ПОСРЕЩНА СЪВЕТИТЕ С ЕНТУСИАЗЪМ. ОБАЧЕ ПЪРВИТЕ ИЗПЪЛНЕНИЯ,КОИТО ПРОВЕЖДАШЕ КОМУНИСТИЧЕСКАТА ПАРТИЯ,БОРБАТА СРЕЩУ ОФОРМЯЛАТА СЕ ОПОЗИЦИЯ,ПРОГОНВАНЕ НА СПОСОБНИТЕ ДЪРЖАВНИ ЧИНОВНИЦИ,ПОСЯГАНЕ БЪРХУ ЧАСТНАТА СОБСТВЕНОСТ В ВСИЧКИТЕ И ФОРМИ И НЕПРЕКЪСНАТО ОГРАБВАНЕ НА НАРОДНОТО СТОПАНСТВО. НАСТЪПИЛАТА НИЩЕТА И "ПРОГРЕСИВНО"ОБЕДИНЯВАНЕ, ДИКТАТУРАТА НА МИСЪЛТА, ОТСЪСТВИЕТО НА ЕЛЕМЕНТАРНА СВОБОДА И ШИРЕНЕ НА ПОЛИЦЕЙСКИ ДЕСПОТИЗЪМ,СЪЗДАДЕ ПРОТИВО-БОЛШЕВИШКИ НАСТРОЕНИЯ ВСРЕД ВСИЧКИ СЛОЕВЕ НА НАШИЯ НАРОД,КАТО СЕ ЗАПОЧНЕ ОТ СЕЛЯНИ,РАБОТНИЦИ, ЗАНАЯТЧИИ,ЧИНОВНИЦИ,ДРЕБНИ СОБСТВЕНИЦИ, ДАЖЕ И ДО ПРОДАДЕНАТА ИНТЕЛЕГЕНЦИЯ. ВСИЧКО ТОВА НЕ МОЖЕШЕ ДА НЕ ОТВОРИ ОЧИТЕ НА ПО-ИНТЕЛЕГЕНТНИТЕ И БЛИЗКИ ДО НАРОДА ПАРТИЙЦИ,ЗАЩОТО ВСЕ ПАК ПАРТИЯТА Е ЧАСТ /МАКАР И МАЛКО/ ОТ ТОЗИ НАРОД.

ПОВОД И СМЯЛОСТ ЗА ОФОРМЯВАНЕ НА ЕДНО СИЛНО ТЕЧЕНИЕ,ЗА ОТКЪСВАНЕ ОТ СЪВЕТСКИЯ СЪЮЗ И ВЛИЗАНЕ В ПО ТЕСНИ ОТНОШЕНИЯ С СВЕТОВНИЯ ПАЗАР,СЪЗДАДЕ "ТИТОВИЯ ВЪПРОС".

А Б.К.П. ПРОДЪЛЖАВАШЕ ТОЗИ КУРС,ТЯ РИСКУВАШЕ ДА СКЪСА ВСИЧКИТЕ СИ ВЪПРОСИ С БЪЛГАРИСКИЯ НАРОД И ДА ОСТАНЕ САМА В ПЪРВОНАЧАЛНИЯ СИ СЪСТАВ. АГРЕСИВНАТА ПОЛИТИКА НА СЪВЕТСКИЯ СЪЮЗ ОЧЕРТА ПЕРСПЕКТИВАТА ЗА ЕДНА НОВА СВЕТОВНА ВОЙНА,В КОЯТО СТРАНАТА ЩЕШЕ ДА БЪДЕ УВЛЕЧЕНА ПО СИЛАТА НА СКЛЮЧЕНИТЕ ВОЕННИ СЪЮЗИ А ТОВА ЗНАЧЕШЕ КРАЙ НА ВСЯКАКЪВ КОМУНИЗЪМ. ПО ИСКАНЕ НА "КРЕМЪЛ" БЯХА ИЗКЛЮЧЕНИ:ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА СЛАВЯНСКИЯ КОМИТЕТ В БЪЛГАРИЯ Г.ПЕТРОВ.ДИСЦИПЛИНАРНО БЕШЕ ОТСТРАНЕН ПЪРВИЯ ОРАТОР НА ПАРТИЯТА Г.МИХАЙЛОВ. "КОМИНФОРМА"СТАНА ПРЕДПАЗЛИВ ОТ ТИТОВИЯ СЛУЧАЙ ПОБЪРЗА ДА НАТРАПИ ПРИ ИЗБОРИТЕ "ЦЕНТРАЛЕН ИЗПЪЛНИТЕЛЕН КОМИТЕТ" В 5-ТИ КОНГРЕС,ПАРТИЙЦИ БЕЗРЕЗЕРВНО СВЪРЗАНИ С "КРЕМЪЛ" И СПОРЕД ДОСЕГАШНИТЕ СВЕДЕНИЯ КЪМ 200 ХИЛЯДИ РУСКИ СЕМЕЙСТВА СА ЗАСЕЛЕНИ В СТРАНАТА,КАТО СА ИМ ИЗДАДЕНИ БЪЛГАРСКИ ЛИЧНИ КАРТИ И РАЗРЕШИТЕЛНИ ЗА НАЙ РАЗЛИЧНИ ЗАНАЯТИ. ТЕ ЩЕ БЪДАТ ОПОРАТА НА НОВИЯ ЦЕНТРАЛЕН БОЛШЕВИШКИ КОМИТЕТ,КАТО ВЕРОЯТНО ТЯХНОТО СЪДЕЙСТВИЕ ЩЕ СЕ ИЗПОЛЗВА В "СЛУЧАЙ НА НУЖДА".

ЗА ОТБЕЛЯЗВАНЕ Е,ЧЕ ПЕТИЯ КОНГРЕС НА КОМУНИСТИЧЕСКАТА ПАРТИЯ НЕ МИНА ПРИ ПЪЛНО ЕДИНОДУШИЕ,КАТО ОЩЕ ТОГАВА СЕ ПОЧУВСТВА ОФОРМЯВАНЕ НА ЕДНО НОВО ТЕЧЕНИЕ,ЗА КОЕТО Е ЯРЪК ПРИМЕР СЛУЧАЯ С ТОДОР ПАВЛОВ,КОЙТО БЕШЕ АТАКУВАН НА ДРУГИЯ ДЕН В ПРЕСАТА СЛЕД СВОЕТО ИЗКАЗВАНЕ. СЪЩО БЯХА ОТСТРАНЕНИ ОТ КОНГРЕСА,КАТО ОФИЦИАЛНИ ДЕЛЕГАТИ И НЕКОЙ ПО-МАЛКИ КОМУНИСТИ.

В ЕДНА РЕЧ ПРЕД ПАРТИЙНАТА КОНФЕРЕНЦИЯ В ГР.ПЛОВДИВ МИНИСТЕРА НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ АНТОН ЮГОВ ПОВДИГНА МАЛКО ЗАВЕСАТА,КАТО ОБВИНИ ОТКРИТО БЕЗ ДА ПОСОЧВА ЛИЧНОСТИ,ЧЕ ГОРЕ ПО ВЪРХОВЕТЕ НА ПАРТИЯТА ИМАЛО ХОРА,КОИТО СА СЕ ОТКЛОНИЛИ ОТ "МАРКС-ЛЕНИНСКАТА ЛИНИЯ И ДОПУСНАЛИ ОХЛАЖДАНЕ "ЛЮБОВТА" КЪМ СССР.

НЕ КЪСНО СЛЕД ТАЗИ РЕЧ ЕДНА ВЕЧЕР БЕШЕ БЛОКИРАНО ПО ПОЗНАТИЯ ВЕЧЕ БОЛШЕВИШКИ МЕТОД МИНИСТЕРСТВОТО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ. ЯСНО БЕШЕ,ЧЕ ИМАШЕ НЕЩО НЕРЕДНО В ПАРТИЯТА,ЗА КОЕТО НЕ ЗАКЪСНЯ И ДА ДОЙДЕ ДО СЛУЧАЯ ТРАЙЧО КОСТОВ.

НА ПАРТИЙНАТА КОНФЕРЕНЦИЯ НА АКТИВА В СОФИЯ СЪСТОЯЛА СЕ НА 26 И 27 МАРТ 49 ГОДИНА ТРАЙЧО КОСТОВ ОТКРИТО ИЗНЕСЕ И ЗАЩИТИ ЕДНО СВЪРШЕНО НОВО СТАНОВИЩЕ:

"НАШАТА СТОПАНСКА ПОЛИТИКА Е ПОГРЕШНА СПРЯМО СЪВЕТСКИЯ СЪЮЗ"ТЪЙ КАТО СЕ БАЗИРА НА НЕРАВНОПРАВИЕ В ОТНОШЕНИЯТА".

"НИЕ ИЗНАСЯМЕ ГОЛЕМИ ~~ХХХХХХХ~~ КОЛИЧЕСТВА АРТИКУЛИ ТАКА НЕОБХОДИМИ ЗА НАШИЯ НАРОД,НА НИШОВИ ЦЕНИ-СРЕЩУ ЕДИН МАЛЪК ВНОС ПРЕДИМНО ОТ НЕПОТРЕБНИ МАШИНИ,ЛОШО КАЧЕСТВО."

"ЦЯЛАТА НИ ВЪНШНА ТЪРГОВИЯ С ОСТАНАЛИЯ СВЯТ СТАВА ЧРЕЗ ПОСРЕДНИЧЕСТВОТО НА СССР,КОГАТО МОЖЕМ НАПРАВО ДА ТЪРГУВАМЕ."

" АКО СЪВЕТСКИЯ СЪЮЗ ИСКА ДА ТЪРГУВА С НАС ТО НЕКА ДА ЗАПЛАЩА РАВНОСТОЙНО"./НАЩО ЗЛАТО ОТ 1946-46 Г.Е В СССР ЗА СВЕДЕНИЕ./

МАКАР И С МНОГО СИВИ ДУМИ,ЕСТЕСТВЕНО ТОЙ НЕ МОЖА ДА СРЕЩНЕ ШИРОК ПРИЕМ ОТ СТРАХЛИВИТЕ ПАРТИЙЦИ. ЕФЕКТЪТ ОБАЧЕ БЕШЕ СИЛЕН,ТЪЙ КАТО ОТ ВИСОКО МЯСТО СЕ ХВЪРЛЯШЕ СЪМНЕНИЕ ВЪРХУ "ЬЕЗКОРИСТНАТА" ДРУЖБА С СЪВЕТИТЕ. ЗАМИНАВАНЕТО НА ГЕОРГИ ДИМИТРОВ ЗА ИНСТРУКЦИИ В МОСКВА ДАДЕ УДОБЕН СЛУЧАЙ ЗА ОРГАНИЗИРАНЕ НА ЕДИН БЕЗБОЛЕЗНЕН ЗАВОЙ НА СТРАНАТА КЪМ ОТКЪСВАНЕ ОТ ГИБЕЛНАТА КОЛЕСНИЦА НА СЪВЕТИТЕ. БИЛ Е НАСРОЧЕН ПРЕВРАТ С УЧАСТИЕ НА ВЪТРЕШНОТО МИНИСТЕРСТВО И МИНИСТЕРСТВО НА НАРОДНАТА ОТБРАНА ЗА 7.IV.

Из архивите на ДС

5

НО ПРЕДАТЕЛСТВО УСПЕЕТИ ТОВА ПАТРИОТИЧНО ДЕЛО. ИЗМЕНИЦИ СЕ СЧИТАТ ВЪРКО ЧЕРВЕНКОВ И АНТОН ЮГОВ. ЗАПОЧНАХА АРЕСТИ НА ВИСШИ ПАРТИЙЦИ. ОЩЕ ПЪРВИЯ ДЕН БЯХА АРЕСТУВАНИ НАД 100 ДУШИ И СЛЕДВАЩИТЕ ДНИ ЧИСЛОТО ИМ НАДХВЪРЛИ 300. ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ БЕШЕ СЪБРАН НА ИЗВЪНРЕДНО ЗАСЕДАНИЕ И ПОДКАНЕН ТРАЙЧО КОСТОВ ДА СИ НАПРАВИ САМОКРИТИКА. ОБВИНЕН БЕШЕ В ФРАКЦИОНЕРСТВО, ГРУБО НАРУШЕНИЕ НА ПАРТИЙНАТА ДИСЦИПЛИНА И НАЦИОНАЛИСТИЧЕСКИ УКЛОН.

ЗА ГОЛЯМО ОЧУДВАНЕ ОБАЧЕ ТОЙ СЕ СМЕЛО ЗАЩИТИ И ОТХВЪРЛИ ОБВИНЕНИЯТА, КАТО ЗАЯВИ, ЧЕ ТОЙ Е НАПРАВИЛ ПОЗИЦИИ. ОБВИНЕН ЗА ОТКАЗ ДА ДАВА СВЕДЕНИЯ ОТ СТОПАНСКИ ХАРАКТЕР НА СССР. КАТО ПРЕДСЕДАТЕЛ НА СТОПАНСКИЯ КОМИТЕТ ТОЙ СЕ МОТИВИРАЛ, ЧЕ НИЕ НЕ МОЖЕМ ДА ВЪРВИМ ПО ПЪТЯ НА ПРЕДВАРИТЕЛНО РАЗПРОДАВАНЕ НА БЪДЕЩАТА РЕКОЛТА И ТО НА НИСКИ ЦЕНИ, ЗАЩОТО УТРЕ НИКОЙ НЯМА ДА НИ СПАСИ ОТ ЕДИН ГЛАД АКО СЕ ОКАЖЕ РЕКОЛТАТА ЛОША. /КАКТО СЕ СЛУЧИ С РОМЪНИЯ/. В ЗАКЛЮЧЕНИЕ ТОЙ КАЗА, ЧЕ БЪЛГАРСКИЯ НАРОД СЕ Е ОЧУЖДИЛ ОТ ПАРТИЯТА И ПРАВИТЕЛСТВОТО.

" АКО ВИЕ СЕ БЕХТЕ РАЗДВИЖИЛИ ИЗ НАРОДА И АКО БЕХТЕ ИЗПРАТИЛИ ВАШИТЕ ХЕНИ ПО ОПАШКИТЕ ЩЕХТЕ ДА НАУЧИТЕ МНОГО РАБОТИ ЗА СТРАДАНИЯТА НА НАСТРОЕНИЕТО НА НАРОДА."

ТРАЙЧО КОСТОВ ЗАВЪРШИ, КАТО ОТРЕЧЕ НАПЪЛНО ПРОТИВОНАРОДНАТА СЕГАШНА ПОЛИТИКА НА ПАРТИЯТА И ПЕСИМИСТИЧНО НАМИРА, ЧЕ АКО СЕ ВЪРВИ ПО ТОЗИ ПЪТ ГИБЕЛА Е НЕИЗБЕЖЕН.

ЗАПОЧНАХА МОЛБИ И УВЕЩАНИЯ НА КОМИТЕТА НО НАПРАЗДНО. НА КРАЙ СРЕД СЪЛЗИ /ТЪЙ КАТО ТРАЙЧО КОСТОВ ИМА КЪМ 80 % ОТ ПАРТИЙЦИТЕ НА НЕГОВА СТРАНА И Е ОБИЧАН МНОГО ОТ КОМУНИСТИТЕ/ БЕШЕ ГЛАСУВАНА РЕЗОЛЮЦИЯ ЗА НЕГОВОТО ОТСТРАНЯВАНЕ.

ОТЗВУКЪТ ЗА ТОВА ОТСТРАНЯВАНЕ ЕДВА ЛИ НЕ БЕШЕ СТИГНАЛ ЗА ОФИЦИАЛНО РАЗЦЕПЛЕНИЕ В ПЪРТИЯТА ТЪЙ, КАТО ТР. КОСТОВ ИМАШЕ ГОЛЯМ БРОЙ ПРИВЪРЖЕНИЦИ. САМО БРУТАЛНАТА И БЪРЗА НАМЕСА НА "КОМИНФОРМА" ПОТУШИ СЛУЧАЯ И С ЮГОВАТА МИЛИЦИЯ ПОТУШИ ВСЯКАКВИ ДЕЙСТВИЯ.

НАСТРОЕНИЕТО Е СИЛНО ПОНИЖЕНО МЕЖДУ ПАРТИЙЦИТЕ, ЗАЩОТО ТОВА Е ПЪРВИЯ ПРИЗНАК ЗА ТЕХНИЯ КРАЙ, КОЙТО НАБЛИЖАВА, КАКТО СА ПРИМЕРИТЕ ДО СЕГА С ВСЯКА ЕДНА ДИКТАТУРА И ТИРАНИЯ.

ЗА СВЕДЕНИЕ: ТРАЙЧО КОСТОВ Е БИЛ НАЗНАЧЕН ЗА ДИРЕКТОР НА НАРОДНАТА БИБЛИОТЕКА НО ТОЙ Е ОТКАЗАЛ ТОВА УНИЖЕНИЕ И СЕГА Е ПОД НАБЛЮДЕНИЕ НА МИЛИЦИЯТА КОЯТО ОЩЕ ОФИЦИАЛНО НЕМА ВЪЗМОЖНОСТ ДА ГО ЗАДЪРЖИ ТЪЙ, КАТО АГЕНТИТЕ НА "КРЕМЪЛ" СЕ СТРАХУВАТ ОТ НЕКАКВИ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ОТ ПРИВЪРЖЕНИЦИТЕ НА ТРАЙЧО КОСТОВ.

ГОВОРИ СЕ, ЧЕ ВСИЧКИ ЗАДЪРЖАНИ ВИСШИ КОМЕНИСТИ ВКЛЮЧИТЕЛНО И ТР. КОСТОВ ЩЕ БЪДАТ ИЗВРАТЕНИ В МОСКВА, КЪДЕТО ЩЕ БЪДАТ ИЗПРАВЕНИ ПРЕД СЪДА НА "ВСЕСЪЮЗНА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ /БОЛШЕВИКИ."

" Б.С.Г."

122
97

Б Е Л Е Ж К И

по

СЛЕДСТВИЕТО НА ТР.КОСТОВ ОТ ДР.М-Р ПРЕДСЕДАТЕЛ към 4.VIII.949 г.,записани от др.пом.м-р Христозов

1.Поведението му в следствието е същото което е имал и по времето когато неговия въпрос е бил разглеждан в партията.

2.В някои от показанията си той излиза фактически с политическа платформа.

ПОДЛЕЖАЩИ НА ИЗЯСНЕНИЕ ВЪПРОСИ

1.Явно е че легендата за"геройското"му държане пред фашистката полиция рухва.Остава неизяснен процеса от 1942 год.От показанията на Младенов се вижда че царя се е застъпил за него.А и той признава че сестра му е ходатайствувала за него-нещо което до сега е скривал.

2.Във връзка с изясняване на процеса през 1942 год.да се издири къде е изчезнал т.V от делото,като се разследва случая: кой е взел делото от съда,как е предадено и къде се губи т.V-ти.

3.Близка на Антон Иванов/сестра на жена му или друга/ се е изказвала някога,че на свиждането преди разстрела Антон Иванов и казал че Костов го е погубил.Да се издири тази жена и се разпита за случая.

4.По въпроса за отношението му към СССР:

Той не разкрива целите и причините за вражеската му линия към СССР.Неговите прояви в това отношение започват точ в точ както у Тито/въпреки че случая му е известен/следователно,не са случайни.Ясно е,че е отивал съзнателно към разрив със СССР-кой го е направлявал?

5.Отношението му към др.Димитров-няма съмнение че целта му е била не само да го оклевети,но и да ускори смъртта му.Това той трябва да признае.

6.Показанията му за неговата"умереност".

Той се стреми с тях да се изкара защитник и проводник на правилната партийна линия и да обвини ръководството на партията в авантюризъм.Фактически,той винаги се е отличавал с бездушие към нуждите на народа.Да каже:

а/Кога е правил"умерено"предложение и то не е било от Димитров

Б/В какво точно се състои разликата между неговата умереност и линията на др.Димитров

в/Настоявал ли е и гласувал ли е за национализацията и на дараците и дребните предприятия и имало ли е друго,по умерено

./.

198
38

предложение на което той се е противопоставил.Направил ли е нещо за предотвратяване на национализацията в тоя размер?

г/Защо не е сигнализирал против залитанията в изграждането на Т.К.З.С.макар че той е отговарял за стопанската политика на партията?

д/Той именно е бил теоритика за изграждането на тежка индустрия у нас,не считайки се с наличието на СССР и неговите възможности да задоволи нашите нужди в много отношения,що се касае до тежката индустрия.

7.Да се разпита и вземат показания на полицая който е говорил пред Колич и Балията,че Костов бил на разстрела на 6-та членове на Ц.К.,или че по време на разстрила дочул разговор,какво Костов е провокатор.

Същия да се разпита подробно за твърдението му,че видял лице,което знаял че било провокатор а сега било на служба в м-во на В.Р.

8.Да се разпита Костов подробно за обстоятелствата на скачането му от Дир. на полицията през 1924 год.,от кой етаж,как е паднал и пр.

9.В изложението си Врачев твърди че някои полицаи сега в Италия предлагали да съобщат ценни неща около провала на Ц.К. през 1942 год.Той бил направил предложение до Костов да им се поискат сведения,но Костов не дал ход на предложението.

Да се провери това и разпита Костов.

6.VIII.949 год.
София
Й/Д

Из архивите на ДС
69

П Р О Т О К О Л

за

ОЧНА СТАВКА

Днес 13.VIII.1949 год се извърши очна ставка между лицата: от една страна подследственния Трайчо Костов, а от друга свидетелите: 1.Васил Шарков,2.Райчо Механдов,3.Руска Механдова,4.Методи Христов, 5.Игнат Младенов.

На очната ставка беха зададени следните въпроси и получени следните отговори:

Чанков към Трайчо Костов-На очната ставка нямате право да апострофирате свидетелите и ако има нещо за изясняване след това ще се обръщате към него.Въпроси на свидетелите ще задавате само чрез мене.

Да влезе свидетеля Шарков.

/Влиза свидетеля Шарков/

Чанков-Кажете Шарков,Вие къде и какво сте работили след 9.IX. 1944 година?

Шарков-На 9.септември,след излизането ми от затвора се включих в стопанската милиция.Там продължих да работя до зимата на 1948 година,след което бех прехвърлен другъде на работа.

Чанков-Вие познавате ли това лице?

Шарков-Да,познавам го,това е Трайчо Костов.

Чанков-От къде го познавате?

Шарков-Отофициалните места,пресата,митингите и събранията.

Чанков-Лично с него имали ли сте срещи?

Шарков-Никога!

Чанков-Обаче,Вие сте дали тук показания,че разполагате с някакви обвинителни материали срещу Костов?

Шарков-Да,дал съм такива показания!

Чанков-От къде тогава Вие ги имате и по какъв начин ,като сте работили в стопанската милиция сте се добрали до тях?

Шарков- Ще Ви обясня.През зимата на 1944 година,в края на 1944 или началото на 1945 година, в нашия отдел беше задържано едно лице Руска Механдова,във връзка с нейната търговска дейност.Тогава тази Механдова е дала обяснения във връзка със своята дейност.По доказана невинност беше освободена.В последствие,рано пролетта на 1945 година един от нашите сътрудници,в един разговор,който имахме между мене и него,каза,че Руска Механдова казала пред мои сътрудници-"Какво сме направили ние,че сега да ни търсят по милицията,докато ние знаем,че има тикава лица,които са извършили престъпления,но които не ги закачат".Тогава тя казала,че Трайчо Костов е имал връзки с нейният син Бончо Механдов,служител в полицията,че той /Тр.Костов/ е ходил в тях, говорил и е нейният син за него,наблегнал е за ЦК,когато се е разкривал Трайчо.....Тогава това ми направи силно впечатление,но тогава аз недопусках,че такова високопоставено лице може да върши такова престъпление.

Чанков -Вие,защо тогава не сте дали ход на тези материяли?

Шарков-Аз недопусках,че това може да направи едно наше лице. И в един разговор аз говорих с нашия партиен секретар.Аз се помъчих да дам някои мои гризения,който имах тогава,че научих такава работа, но какво е направил той аз незная.

Чанков-Оточнете кога по време стана този разговор с вашите сътрудници?

Шарков-Това е станало в началото на 1945 година,предполагам рано пролетта на 45 год, а това нещо е казано на мойте сътрудници още през зимата.

Трайчо Костов-Мога ли да задам един въпрос!-Как се разбира,че Механдова е казала,че съм ходил в нейната квартира,или че нейния син е твърдел,че съм ходел в тях?

Чанков-Известно ли Ви е какво е заявила Механдова?

./.

Из архивите на ДС

Шарков-Тя на мен това не е предавала,а на моя сътрудник.Тя му е казала,че нейният син е бил във връзка с лицето Тр.Костов.

Тр.Костов-В какво се е изразявала тази връзка?

Шарков-Вие сам знаете в какво се е изразявала тази връзка.

/свид.Шалков излиза/

Чанков-Е,от коя година,Вие виждате данните са Вас са били на лице,какво смятате?

Тр.Костов-Смятам,че това е съвършенно абсурдна работа.

Чанков-Тогава,ние ще продължим разобличението Ви с други свидетели.

Тр.Костов-Механдова казала на сътрудника,сътрудника казал на него.

Чанков-Да влезе свидетеля Райчо Механдов.

/Райчо Механдов влиза/

Чанков-Как се казвате?

Механдов-Райчо Тодоров Механдов.

Чанков-Какво сте работили и от какво семейство произхождате

Механдов-Произхождам от дребно занаятчийско семейство,баща ми е бил занаятчия.След свършване на гимназията аз постъпих в полицията,брат ми също работеше в полицията.Майка ми си стоеше в къщи.

Чанков-Р азкажете подробно,какво е къде е работил Вашия бра брат?

Механдов-В Дир. на полицията?

Чанков-От кога,до кога?

Механдов-Спомням си,от 1927 год. до 1932 год.,до идването на власт на Народния блок.След известно време го уволниха.След 19 май отново беше повикан на служба.

Чанков-Каква длъжност е имал?

Механдов-Агентска длъжност?

Чанков-Известна ли Вие агентурата на Вашия брат,неговите сътрудници?

Механдов-На мен ми беше извесно,само един-Борис.Лично от брат ми, знаех,че е негов сътрудник,за когото знаех до 1934-35 година че е в София,след това не съм го виждал.

Чанков-А какво Ви е говорела майка Ви,за други сътрудници?

Механдов-След 9.IX.1944 година ,когато излезнаха на сцената новите хора,които ни управляват,майка ми не скри от мен,че Тр.Костов е бил сътрудник на брат ми,когато той е работил в полицията.

Чанков-Какво още Ви е говорела за Тр.Костов?

Механдов-Майка ми говори,каза един ден,в момент на съжаление,че брат ми е загубен вече,че може неговата служба да е била против комунистите,но пък хора,които изхождат от средата на комунистите,предаваха партията, а сега са по върховете на правителството.

Чанков-Вие истина ли казвате?

Механдов-Да, истината,защото майка ми го заяви,със съжаление,с майчина болка.

Тр.Костов-Майка му жива ли е?

Чанков-Небързайте да се информирате по този въпрос!Вие биз те се чувствували щастлив,ако е умряла.

Тр.Костов-За кое време се отнася?

Механдов-Майка ми каза,че когато брат ми е служил за едно парче хляб,брат ми е казвал на майка ми,че е плащал на Тр.Костов по 6000 лева.

/свид. Механдов излиза/

Чанков- Ще Ви бъде ли нужно още да Ви изобличаваме?

Тр.Костов-Това е фантасмагория.

Чанков-Ще Ви бъде ли нужно още да Ви изобличаваме?

Тр.Костов-Считам,че това е напълно фантасмагория,измислена абсолютно неверна работа.С Бончо Механдов в абсолютно никакви връзки не съм бил.

Чанков-Бъдете спокоен и това ще имате възможност да чуете.

Да влезе свидетелката Р уска Механдова/влиза/

./.

Из архивите на ДС

Чанков-Познавате ли това лице,госпожо?
Р.Механдова-Да!
Чанков-А Вие познавате ли я,Костов?
Тр.Костов-Не,не я познавам тази жена!
Чанков-Верно ли е това госпожо?Вие действително ли не сте се виждали?
Р.Механдова-Аз съм го виждала у дома.Дали той ме е виждал не зная,но аз съм го виждала,че идва при син ми. А когато един път отворих вратата,той се обърна на страна,за да не го видя.
Чанков-Костов,верно ли е това?
Тр.Костов-Никога не съм ходил у тях,нито съм имал връзка с нейния син!
Чанков-Госпожо,разкажете къде живеехте и къде сте се виждали
Р.Механдова-Ние живеехме на"Боянска"56,а по рано на "Боянска 64.
Чанков-Костов,известен ли Ви е този адрес?
Тр.Костов-Аз съм ходил на тая улица,но точно номера не зная; заседания съм правил там.
Чанков-Както виждате,госпожо,Костов си е загубил паметта при следствието.Трябва да му напомните по-подробно!
Р.Механдова-Аз зная за какво е идвал.Като идваше те се криеха.Те си приказваха или вън,или вътре в една стая.
Чанков-А Вашият син къде работеше?
Р.Механдова-В Дирекция на полицията.
Чанков-Какво работеше?
Р.Механдова-Агент.
Чанков-А разкажете подробно кога и при какви обстоятелства е идвал той с Вашия син и какво знаете по тоя повод?
Р.Механдова-Зная,че като идваше те се криеха.Но един ден в раздразнено състояние син ми каза-"Давай ми да ям,че закъснях,имам работа" и се обърна с думите-"Предател! Т е служат в полицията за 6000 лева и са секретни сътрудници, а пък аз служа за 1500 лева и съм изложен на риск,а те са от ЦК."Аз попитах кой са те?-Трайчо Костов!-каза син ми.
Чанков-Верно ли е,че той си е обръщал лицето?
Р.Механдова-Да,верно е.
Тр.Костов-От коя година е било това?
Чанков-Искате да разберете от коя година знаеме,че сте сътрудничили?-Ние знаем това!
Тр.Костов-Аз не съм сътрудничил?
Чанков-Значи,Костов е бил член на ЦК и същевременно получавал юдинска заплата от полицията?
Р.Механдова-Син ми буквално каза"Те вземат по 6000 лева и никой не ги знае,никой не ги вижда, а пък аз се излагам за 1500 лева.
Чанков-Вие истината ли говорете?
Р.Механдова -Няма да Ви лъжа истина говоря.
Чанков-Вашият син,който се е срещал с Костов,каква заплата получаваше?
Р.Механдова-Както Ви казах,най-малката,най-нищожната и го възмущаваше,че все него го изпращат на рисковете.
Чанков-Какво стана с Вашия син?
Р.Механдова-След като го арестуваха след 9.IX.1944 година той изчезна,без да бъде съден,без да видят,че има някакви прегрешения че е направил някакво зло.
Чанков-А този тук стана големец?
Р.Механдова-Когато го видях тогава разбрах това.
Чанков-Към кое време той идваше у Вас?
Р.Механдова-Коя година-това немога да си спомня. Но както Ви казах,от 1931/32 год,защото син ми го уволниха;по заповед на К. Георгиев след 19 май,него го извикаха и служи до 9 септември.
Чанков-И през този период ли беше това?Спомнете си точно?През второто негово служене ли беше това?
Р.Механдова-Или през първото,или през второто ,но помня,че

./.

11

беше в задното помещение,което строихме през 1931/32 год.

Чанков-Значи,тези срещу трябва да се били през това време или след 19 май.

Р.Механдова-Още едно исках да Ви кажа.Четох след туй във вестниците,че г.Костов се е хвърлил през прозореца.Аз си викам,кога ли се е хвърлял.И аз не зная това.

Чанков-Коя година се хвърлихте?

Тр.Костов-1924 год.

Чанков-Аз говоря за 1931/32 год. и след 19 май.

Гинев-Г-жа Механдова,Вие след 9.9.1944 година,когато видях тееснимките на новите управници,познахте ли в снимката на Тр.Костов човекът,който идваше при Вашия син?

Р.Механдова-Да,познах го, но какво можеше да направя? Но той беше вече друг човек,хубав човек министър!

Тр.Костов-По кое време са ставали тези идвания във Вашата квартира?

Р.Механдова-Или вечер късничко,или пък след обяд в затишието,когато син ми трябваше да яде и да си отиде.Аз съм Ви виждала 4-5-6 пъти;но син ми понеже Ви е плащал заплатите,ми каза,че и вън сте се срещали.

Чанков-Костов ,в подробности Ви изясниха.

Тр.Костов-фантастични истории!

Чанков -В 1945 год. го говорили хората.Аз Ви казах,че Вашето провокаторско лице не ще можете да скриете.Но,ще намерите ли за нуждно да говорите,или ще трябва да Ви дадем още факти?

Тр.Костов-Това е за мен една съвършенно фантастична история.Никога с Бончо Механдов не съм имал връзка!

Чанков-Но Вие познахте Бончо Механдов по име,знаехте,че съществува?

Тр.Костов-Да,знаех.Неговото име беше известно.Той беше един от големите биячи.

Чанков-Но е имал и добри сътрудници.

Тр.Костов-Трябва да му се признае.Но това е абсолютно фантастична работа.

Чанков-Ние ще Ви доведем сега,за да Ви покажем,как са се грижили за Вас Вашите господари.

/свид. Р.Механдова излиза/

Да влезе Методи Христов!-влиза/

Чанков-Как се казвате?

М.Христов-Методи Христов Елкин

Чанков-Участвувахте ли Вие в процеса на делото на ЦК в 1942 година.

М.Христов-Участвувах,като старши член,капитан.Председател беше полковник ,сега в запаса,Младенов и младши член капитан Хамамджиев.

Чанков-Какво беше Христов,установено по делото по отношение на Костов?

М.Христов-По отношение на Тр.Костов,беше установено,че е член на ЦК и че е една от видните личности на тогавашната РП,сега КП.Това се установи.

Чанков-Установена ли беше някаква негова дейност,като член на ЦК?

М.Христов-Установено беше,че е участвувал в засезания,Колко къде -7 години от тогава,не си спомням.

Чанков-Следователно,неговата ръководна роля в КП и в ЦК беше установена за Вас?

М.Христов-Ръководна рола-да! Сега,ние делихме организаторска роля,ръководна роля...

Чанков-Установено ли беше,че той е член на ЦК?

М.Христов-Установено беше, и виден член от партията.

Чанков-Какво наказание заслужаваше Костов,съгласно политиката на правителството тогава?

М.Христов-Вие знаете,съгласно ЗЗД само 1-2 престъпления не беха свързани със смъртно наказание.

12

Чанков-Специално за Костов-какво наказание заслужаваше?
М.Христов-Съответното наказание -смърт.
Чанков-А какво той получи?
М.Христов-До живот.
Чанков-А по този процес дадени ли беха смъртни присъди, освен задочните?
М.Христов-Да,6 смъртни присъди.А на него беше дадена до живот.
Чанков-Как официално съдът мотивира тази по-лека присъда?
М.Христов-Сега,др. следовател,спомням си следното положение.Процесуално почнахме номерата по реда по списъка на делото.Сега, точно къде беше Тр.Костов не си спомням,но беше между първите,разбирайте 4-5-6- Списъкът е на лице,може да го видите.Сега процесуално почнахме,този,качеството му и ролята.Това беше важно.Голяма роля, голяма дейност-тия две понятия ние ги употребявахме.Минахме много в списъка.За едни казвахме по-специално ще се спрем по-късно.Например,спомням си много добре,за др. Никола Павлов,във връзка с едно удостоверение.За Тр.Костов не се спрехме по-специално и мина по генералната линия,че ще си понесе това,което закона повелява.
Чанков-Имаше ли вмешателство от някъде за облекчаване съдбата на Костов?
М.Христов-Сега,таксувайте го според Вашите разбирания.В един момент на съвещанията,които продължаваха 4-5 дена,/точно на кое място,сигурно в стаята на председателя,защото там е по-тайно,но ние отивахме и в други,защото там пък телефонът безпокои,но предполагам,че е било там/,полковник Младенов съобщи-точно формата не помня,обаче смисъла на съобщението-казва,генерал Михов се изказа,че има желание на Тр.Костов присъдата да не е най-тежката.Сега,това е линията,смисълът на изказването,което аз след припомнянето,може би засичане на паметта- но тая е линията.Сега,това, не беше инцидентно за състава, в смисъл,напр. ,да се почнат коментарии.Каза се.Въртяхме ние от най-горните надолу,стигнахме доста много -към средата,и без да имаме оточнено мнение,но така/съвещание мъчно се възпроизвежда/ с мимика, с приказка,с полудума,за мен се очертаха много хора,че ще се поискат от колегите-няма да го скрия.Хамамджиев беше най-отговорният-много смъртни присъди.Например, и 3-4 жени се намесваха.Помня тоя момент,който беше генерален и решителен за мен. Аз дословно казах-колеги,ние сме в решителен момент,ние с тесните процесуални мащабчета не можем,трябва по смело, с голям разум и голяма човечност.И тръгнахме от опашката, от многото по дребни дейности-те беха може би 24-25-, които ние отредихме,че трябва да се оправдаят.Сега,ако Ви интересува имаше набелязана дейност, но беше лансиран разум,човечност. И тръгнахме нагоре.Отидохме в категорията на промяна в квалификацията.Тогава се спряхме на др. Никола Павлов-може би щях да го забравя,но възстановявайки се във време на съдейския процес,стана инцидент между прокурора и мен,представи някакво удостоверение,сметам,че смисълът му беше този,понеже той на 10 октомври е изпратен в лагер,а на 12 октомври е излезла заповедта за военното време...
Чанков-Въпросът е такъв- в коя категория остана той?
М. Христов-Остана в тежката категория. След като ликвидирахме,оправданите,промените в квалификациите,тогава отиваме вече към по-горната,тежката категория.Изглежда тук някъде се лансира от полковника средното/ сега,това не е за час станало!/положение -не си припомням-той ли е отивал ,по телефона ли,но каза-бех при генерал Михов,той се изказа,желае/повтарям това е смисъла/да не се слага най-тежкото наказание за Трайчо Костов.Името му се спомена.
Чанков-Значи,царският министър генерал Михов е изказал положение на Костов да не се слага най-тежкото наказание?
Тр.Костов-За Масларов ставаше ли думата тогава?
М.Христов-Повярвайте ми,за Масларов абсолютно нищо не си спомням.Спомням си само зар хубавите референции,които те заедно с Костов бяха дали за мен.През декември месец 1944 година , е имало доз

./.

Из архивите на ДС

13

нание;аз не го видях целото.Но дознанието,например,на Костов.Помня го и защото преживех един момент.След като дават характеристика на прокурора и Хамамджиев отрицателна,"колкото се отнася до Христов имаше видно човешко държание"

Чанков-Значи,Вие нямате основание да се сърдите на Костов?

М.Христов-Може да се сърдя,че беше най-постеливият в характеристиката си.Но мен ме трогна-тези хора,си казах,през време на процеса как са могли да наблюдават,за да дават характеристики. Масларов се яви и по съдийския процес,задал съм бил през време на процеса някакъв въпрос,който облекчил неговото положение.

Тр.Костов-Но за него не ставаше ли въпрос за смегчаване на казанието и на Масларов?

М.Христов-Ако е имало указание от генерал Михов и за Масларов аз съм щел да запомня.

Тр.Костов-Някакви коментарии имало ли е тогава по тоя въпрос.

Чанков-Ще чуете и коментарии.

М.Христов-За Масларов аз даже и името му бях забравил.По положителна линия аз за него не си спомням нищо.Но добавям по отрицателна линия,че ако е давано нещо и за Масларов щел съм да запомня. Чанков-Костов,защо когато Вие сте давали обяснения пред др. Димитров и Васил Коларов по повод оставането Ви жив от фашисткия съд,Вие не сте споменали нищо,че са се застъпвали за Вас?

Тр.Костов-Кой че се е застъпвал?Това на мен не ми беше известно тогава!

Чанков-А известно ли Ви е друг да се е застъпвал?

Тр.Костов-Не.Аз живях с мисълта,че аз дължа спасението си на моето добро държание.

Чанков-Достатъчно ли Ви е това,за да разберете,че е безсмислено да криете своите ангажименти пред врага?

Тр.Костов-Ангажименти нямам.

/свид.М.Христов излиза/

Да влезе свидетеля Младенов-/влиза/

Чанков-Познавате ли това лице Вие Костов?

Тр.Костов-Много се е изменил г.Младенов и мъчно се познава сега.На процеса изглеждаше съвършенно друг.На вън ако го срещнех, не бих го познал.

Чанков-Кога и при какви обстоятелства се запознахте с него?

Тр.Костов-На процеса.

Чанков-Какъв беше?

Тр.Костов-Председател на съда.

Чанков-Верно ли е това?

Младенов-Верно е.За първи път видях Трайчо Костов,като подсъдим по процеса на ЦК.

Чанков-Как протича,Младенов процеса на ЦК приз 1941 год.? Какво беше положението на Костов по тоя процес?

Младенов-Процеса протече нормално,като процес уплавен.Безпорно имаше по тоя процес доста изобилни доказателства,независимо от самопризнанията на подсъдимите,които не вдъхваха някакво съмнение и веществени доказателства,пистолети,бомби,взривове.Въобще един процес,който беше твърде богат от към доказателствена страна.

Часков-Какво беше установено за Костов специално?

Младенов-Член от ЦК,вземал е дейно участие,бил е ума и волята на тая организация и имаше пълни доказателства в това отношение за него.

Чанков-Какви присъди бяха набелязани и имаше ли предвидени за осъждане на смърт?

Младенов-Имаше повече от 10 души набелязани на първите съвещания.

Чанков-Издадоха ли се смъртни присъди?

Младенив-Да,шест.

Чанков-Между първите набелязани смъртни присъди,фигурираше ли и Трайчо Костов?

./.

Из архивите на ДС

Младенов-От началото до края Тр.Костов фигурираше в смъртните присъди.

Чанков-А застъпи ли се някой за смегчаване?

Младенов-Застъпи се.

Чанков-Разкажете кой и кога?

Младенов-Един ден,военния министър генерал Михов ме е потърсил в съда,аз отсъствувах и той е наредил да се явя веднага при него.Явих се.Запита ме на какво положение е процеса.Казах,че сме на съвещание.Запита ме колко смъртни присъди сме набелязали.Казах 8-9 неокончателни.Кои са подсъдимите?Когато споменах имената и това на Тр.Костов,той ме спря и каза-нали са достатъчни,а на Тр.Костов и останалите да се намерят смегчаващи вината обстоятелства.Гледайте да се признаят смегчаващи вината обстоятелства.Това е желанието и на началството.Под това се разбираше царя.

Чанков-Вие изпълнихте ли нареждането?

Младенов-Да,изпълних.Отидох при колегите и им казах,че Михов се застъпва и иска на Тр.Костов да се признаят смегчаващи вината обстоятелства.

Чанков-И как беха формулирани тези обстоятелства?

Младенов-Не си спомням,но ние търсихме формални обстоятелства,само и само да се смегчи положението на подсъдимите.

Чанков-Не съответствуваха ли тези обстоятелства на неговото Положение?

Младенов-Такива не търсихме,а само да се смегчи положението и се премине от смърт към до живот.

Чанков-Първоначално беше ли набелязано името на Тр.Костов?

Младенов-Да,беше.

Чанков-Следователно,за Костов се застъпи военния м-р по нареждане на царя?

Младенов-Да,три пъти ми каза.

Чанков-Друго име спомена ли?

Младенов-Не,спомена само името на Тр.Костов.Каза да направим това и...

Тр.Костов-Как се аргументира това искане на Михов?Аргументира ли се?

Младенов-Не.

Чанков-Вие схванахте това като нареждане,да?

Младенов-Схванахме го като застъпничество и съдът прие това обстоятелство.

Тр.Костов-Имаше ли някакво влияние в това отношение моето поведение пред полицията?

Младенов-Абсолютно не,/излиза от стаята/

Чанков-Достатъчно не Ви ли е ясно,Костов,Вашето положение?

Тр.Костов-Да,ясно ми е,но какви са били подбудите?

Чанков-Не Ви ли е ясно,че сте провокатор?

Тр.Костов-Тази история с Бончо Механдов е профантасмагорична история.

Чанков-Вие лъгахте Политбюро,др.Сталин и сам признахте,че сте го лъгали.Вие сте стар двуличник,продължавате да твърдите и да мигате,че това е фантастична история.Това няма особено значение за следствието.Вие сте достатъчно изобличен.А освен това,ние разполагаме с достатъчно още данни.Вие сте служили на полицията и пари сте получавали и сте вършили маса предателства.Тази жена едва ли има особен интерес да говори тези неща,също и съдиите.А Вие имате всичкия интерес да скривате това.Но това няма да Ви помогне.

Тр.Костов-Ще поразчепкаме тези въпроси по дати.Тези неща които даде госпожата,са съвършенно неоправдани.

Чанков-Значи,Вие ще искате да се пазарите от кое време от коя година сте провокатор?

Тр.Костов-Нямам намерение да се признавам нито от 1931 г. нито по-късно,че съм провокатор.Твърдя,че в показанията на Механдова има много вътрешни противоречия,които ще бъдат доказани.

№ 72

Разговор на Тр.КОСТОВ
с адвоката Любен ДЮКМЕДЖИЕВ

ДЮКМЕДЖИЕВ започва разговора.Пита Костов дали той е поискал да му бъде защитник.

КОСТОВ:Да.Вие ще бъдете моя защитник/гледа го в очите и се усмихва/

ДЮКМЕДЖИЕВ:Тогава дай Трайчо да поговорим по някои основни положения,което ще ме улесни в изготвяне на защитата.

КОСТОВ-Това ще стане по-късно и то при разговор на саме с Вас.Може ли да имам разговор на саме?

ДЮКМЕДЖИЕВ:Да-само с разрешение на председателя на съда, тъй като той вече разпорежда.

КОСТОВ-/след известно мълчание/Аз сам ще искам да поприказвам на съда..... това може ли?

ДЮКМЕДЖИЕВ-Да може.../подканя го отново да каже отношението си за да го улесни в подготовката на защитата.

КОСТОВ:Бих желал да видя статията в"Комунистическо знаме", тази,която се цитира в акта:после намерете моя статия в"Комунистически интернационал"1933-34 год.-в рецензиите има мои бележки по повод статията в"Комунистическо знаме"-Ще я намерите или в библиотеката на ЦК или в личната библиотека на В.Коларов или в библиотеката на В.Червенков.

Също така,много ще ме интересува,писмото до ЦК-писано от затвора до ЦК през 1943 година,ако е запазено.

Когато влезете във връзка с жена ми нека тя да потърси писмото което писах през 1942 година от затвора преди осъждането ми.

ДЮКМЕДЖИЕВ/взема си бележка/Да,да ,ще потърся тези неща... /отново го подканя да разкаже нещо/

КОСТОВ:Да,да,две алтернативи има-пълно признаване на показанията или тяхното отричане..../гледа въпросително Дюкмеджиев/

ДЮКМЕДЖИЕВ-Да,да,две алтернативи.

КОСТОВ:/След известно мълчание/Бих исал също да ми устроите среща с някои от членовете на Политбюро ,с Васил Коларов

ДЮКМЕДЖИЕВ-Да,ще гледам да направя това още тази вечер, разбира се не мога да гарантирам,но ще се свържа

КОСТОВ :Само ще Ви моля,когато отидете при бай Васил-да бъдете особенно красноречив и особенно настойчив. Кажете му ,че се касае до много важни за партията неща-защото от тази среща ще се определи линията, която ще подържам.

Именно въпроса дали да отричам или да подържам ще се реши от срещата със човека от ПОЛИТБЮРО

ДЮКМЕДЖИЕВ:Да,да,ще кажа на Вясил/отново го подканя да разкаже за отношението си към обвинението/

КОСТОВ:Прави ми впечатление,че редица лица,за които съм говорил:Кунин,Богданов,Масларов,не са включени във ака,даже не са посочени като свидетели;няма нито един член от ЦК посочен като свидетел-а и Кирил Славов не е посочен-това ако може да ми се обясни.

ДЮКМЕДЖИЕВ:-А,има посочени такива,напр:Кочемидов,Говедарски /чете списъка на свидетелите/

ЗЕЕВ:Цялата промишлена линия начело със Кунин не е включена остава за друг процес.

ДЮКМЕДЖИЕВ:Повечето от подсъдимите са подали вече отговорите си.....

КОСТОВ:С отговора нека да не бързаме.Ще го направим в понеделник когато стане ясно ще имам ли среща с Коларов.

ДЮКМЕДЖИЕВ:Добре,добре аз ще дойда и по-рано например във събота след обед.

КОСТОВ:не дава положителен отговор./Мълчи/

-"-

В началото на разговора Костов се интересоваше за състава на съда и за това кои ще бъдат съдебни заседатели.

Държането на Костов беше твърдо и до известна степе нахално,обаче след излизането на Дюкмеджиев настроението му се влоши и видимо отпадна.

~~130~~ 121

В.Червенков.

.....вашият апарат не може да представлява нещо отделно от партията-не можете да имате друго ръководство извън партията.Вие сте органи на партийното ръководство-много важен и деликатен орган.Този орган трябва да се състои от дълбоко убедени партийци,проверени и предани на партията.

Ние сме задължени ние сме заинтересовани да бием врага до последното негово гнездо-да разкрием врага до край. Ние сме хванали главните нишки-трябва обаче да се дойде до края въпреки всичко.Нашата партия трябва да бъде очистена до край от англо-американската агентура.

Не може да има съмнение,че врага ще се опита да вреди и при следствието.Той е крайно заинтересован да прикрие да остави неразкрити своите престъпни ходове и своите агенти.Във това че той ще се опита да очерни ако може и честни хора,да забърка каша,за да не могат да бъдат разкрити някои действителни врагове-във това не трябва да се съмнявате.

Ние смятаме да обърнем сериозно внимание на това и да помислим как да създадем по-голяма гаранция,за това че да се доберем до действителните врагове,както и да не дадем възможност на врага да вреди и при следствието.

Очевидно не може да се допустне че нашата партия се състои само от шпиони,и че врагът е успял да направи така,че партията да е съставена само от чужди агенти.Това не може да бъде и не трябва да се допуска-ние трябва да намерим действителните врагове и шпиони.

Добирането до абсолютната истина е абсолютно необходимо.От досегашната ваша работа/ПБ е запознато със показанията/нямаме основание да считаме че във нея има сериозни недостатъци-на такава опастност действително съществува.

Ние искаме да обрнем внимание на нашите следователи когато те водят следствието те трябва добре да познават историята на нашата партия особенно тази след 9 септември за да не могат да ви заблуждават.Например вие трябва да знаете,че политиката за федерацията беше и наша-партийна

121 122

политика.Това ние сме подържали и ние от тази политика не сме се отказвали.Разбирасе не можем да имаме за сега съюз със предатели,но утре когато предателската клика на Тито няма да я има ние федерацията ще я направим-но със съгласието и под ръководството на Москва.Сега Моше Пияде говори и пише във Белград,че Димитров бил съгласен със тях.Това разбира се е долна клевета.Димитров беше за съюза със южните славяни,за федерацията,но със съгласието и под ръководството на Москва.Още през 1947 година Сталин каза"съюз на южните славяни...добре още утре.."Ако не беше измяната на Тито това щеше да стане.Ние имахме съгласието и указанаията за това на Сталин.Въпроса е там-враговете и те са за федерацията-но под ръководството на Тито,а не под ръковдството на ВКП/б/.Главия водораздел е тоя,че Трайчо Костов и неговете съподвижници са искали чрез федерацията да покажат своето действите но отношение към Съв Съюз и със това да откъснат България от СССР. Трябва да се установят хората които са дали съгласието си за едно такова откъсване.Втори важен въпрос-това е отношението към Съветския съюз и към др.Димитров-и то не само на думи а на дело.

Аз искам да ви предложа-по всички въпроси по които не сте на ясно да се обръщате за съдействие към ПБ.

Внимателно да се проверяват фактите.На Костов, Комара,Стефанов,нищо не им коствува да кажат че всички са били шпиони.Факти,факти...ние трябва да се доберем до истината.

Необходими са на ПБ целостни показания-най-вече от Тр.Костов,Иван Стефанов,Комара за да може да се получи цялостна картина.

Работата няма да се свърши със процеса на Костов. Ние ще трябва да обновим цялия държавен апарат и да направим сериозни изводи за нашата работа.

От вашата работо зависи до значителна степен развитието на нашата партия във близко бъдаще а ако искате даже и за нашето бъдаше.От това как ние ще разбием врага, неговата агентура зависи бъдащето на нашата партия на нашата страна

Из архивите на ДС
80

192
123

Георги Дамянов.

Трябва да се обърне внимание на армията.Те имат хора там.Трябва да кажат кои са.

В.Червенков

Ние - ПБ -тлябва да имаме пълна увереност във следствения апарат-че това са хора за които няма нищо друго освен партийните интереси.Ние трябва да имаме пълната увереност във това.

В.Чанков.

Ние си даваме смятка за това какво представлява тази наша работа.Стерили сме се да внимаваме, във следствието Така обаче както сега се заостри пред нас въпроса длъжен съм да призная,че ние не винаги сме проявявали достатъчн политическо разбиране.Във това отношение ни помагат съветските другари,ръководството ни и указанията които сме получавали от ПБ но все пак на практика сме допускали недостатъчно политическо ддълбочаване.Непример по въпроса.....

В.Червенков.

Ако е въпрос за хвалби на Югославия,до приема на Тито,за това ние всички отговаряме.Даже др.Димитров каза че във това отношение ние сме по назад от тях и че от тях трябва да се учим.Въпроса е там-след като стана ясно със кого имаме работа - дасе продължават връзките със тях със цел на заговор със цел да се откъсне България от Съв Съю това е вече престъпление

В.Чанков

Говори за трудностите при определяне вредителствата идващи/трудностите/по линията на неразбиране добре стопанската поитика на партията.

Червенков

Показанията на подследствените трябва да се дават съвършенно самостоятелно.Това зависими изключително от самия следовател.Следователя може да наведе подследствения.Изтърваване във това отношение не трябва във никакъв случай да се допуска.

Г.Чанков.

Говори за възмо носта подследствените да се съобщават чрез клозетите.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

193
124

В.Червенков

Ние отлагаме изборите за 18 декември.Към 15 ноември обвинителните актове трябва да бъдат връчени.Към 22-23 ноември процеса трябва да започне.

Г.Чанков

Врага не е ли правил опити да легализира своитесаботажнически действия-да оформява своите саботажнически действия чрез наредби.Трябва да се разкрие със помощта на какви форми са успявали да извършат това.Във това отношение те са имали свое ръководство те са обсъждали и начините по които трябва да се прокарат-това трябва да се уясни.

В.Червенков

Това ще бъде такъв удар за англо-американската агентура че трябва здраво да се държи.

Г.Чанков.

Ако това не излезе ще бъде интересното.

Дамянов.

Ние знаем във какво положение бяха Унгарската партия, Ромънската партия.Унгарската партия изобщо не съществуваше.Полската също.Колко се разкриха-не комари а бръмбари във лицето на секретари...да не споменавам имена.

В.Червенков

Тези хора имаха диктатурата във стопанските въпроси, а ние не можехме да разберем какво вършат...сега когато се разкриват всички те и работи,какви ви се струват решенията на унския пленум....дали ние достатъчно решително ударихме.....ние през време на изборите почувствувахме какво грамандо недоволство има сред селяните макар че взехме изборите

74

БЮЛЕТИН №

I. Следствието за пълното разкриване и установяване вражеската дейност на възглавяваната от Костов нелегална организация продължава в направление за изясняване дейността на ръководното ядро на тази организация, с цел подготовката на процеса срещу това ядро в дадените от правителството срокове.

Подследствените Трайчо Костов, Иван Стефанов, Никола Начев Борис Христов,и Иван Гевренов и Николай Загорски отчитат дадените до сега от тях показания и се работи за тяхната подготовка за предстоящия процес, като същевременно се разпитват по въпросите свързани с пълното разкриване вражеската дейност и връзките на организацията.

Същевременно се работи усилено за документацията и проверка на дадените до сега основни положения в показанията на подследствените.

Експертната комисия която работи по документиране вредителствата в областта на търговията и финансите, в резултат на едноседмична работа и проверка на данните е съставила заключителни протоколи по няколко важни вредителски актове в областта на ценовата политика, системата за събиране на нарядните земеделски произведения, които протоколи напълно потвърждават и илюстрират признатите в показанията на Начев, Костов и др. вредителства.

С разпита на стренични лица се документират редица от признанията на подследствените за тяхната вражеска дейност.

Така от разпита на бившия началник на фашистката Държавна сигурност Маню Начев се потвърждава, че Костов действително е бил сътрудник на Гешев; че Никола Начев е бил завербован от същи за сътрудник на полицията, а също така са получени ценни данни за връзките на бившия началник отдел от Държавна сигурност - Стефан Богданов с полицията.

От разпита на бившия областен началник на полицията в Стара Загора Христо Димитров, се документират факта, че Борис Христов - бивш търговски представител на Н.Р.Б. в Москва и Никол Начев са били завербовани през 1943 год. и декларациите им предадени на Гешев.

II. Продължава разпита на останалите подследствени,главно на тези,предвидени за включване в предстоящия процес.

1.През последните дни ценни признания за своята вражеска дейност и разкрития за подривната дейност на югославянското раз

./.

75

ване в България е направил арестуваният Васил Ивановски, бивш член на ЦК на БКП, който очертава подробно дейността на югославянското разузнаване предимно сред македонците от 9.IX.944 год. до сега, насочена към противопоставянето им на политиката на БКП, анексиране на Пиринска Македония от Титова Югославия.

Същия признава, че далеч преди решението на Информбюро е получил задачи от югославянските дипломатически представители в България, да разузнава становищата на отделните членове на ЦК на БКП по македонския въпрос и указания да се ориентира по-специално към Иван Масларов и Никола Павлов, като чрез първия прокарва пред Ц.К. диктуваната му от югославянското разузнаване линия, при разрешаване въпросите на македонската емиграция и други въпроси, свързани с македонското малцинство, а чрез втория следи за становищата на отделните членове на ЦК по македонския въпрос, с цел подработка и разединение.

Ивановски признава, че по-късно е установил вражеска връзка с Никола Павлов за съгласуване вражеската дейност на групата около Костов с вражеската дейност на титовата агентура сред македонското малцинство.

2.Подследственния х.Панзов прави редица разкрития за връзките на югославянското разузнаване с редица отговорни лица в държавния апарат в БКП и ръководството на БЗНС. Той твърди, че с югославянското разузнаване са били свързани Трайчо Костов,Никола Павлов, проф.Иван Стефанов, Никола Начев, Ефтим Стоицев и други измежду задържаните до сега лица, а също така назовава като свързани с югославянското разузнаване бившия м-р на железниците Стефан Тончев, Лев Главинчев и др. лица.

Успоредно с разпита на х.Панзов, се набелязват и други мероприятия за проверка на даваните от него показания.

3.Подследственния Лев Главинчев е признал до сега, че е подписал през 1941 год. декларация за сътрудничество на полицията при едно негово задържане, което той е укрил в автобиографията си и че е бил използуван през този период в няколко отделни случаи за даване сведения на отделение "Б" при полицейската държавна сигурност за лица из средите на македонското движение и други антифашистки кръгове..

От разпита на Главинчев и Перо Шандановв, се изяснява също така, че Лев Главинчев е получавал до 1940 год. от Г.М.Димитров редовно парична субсидия. Главинчев още не е направил признание за своята вражеска дейност след 9.IX.944 год.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

76

4.От разпита на Перо Шанданов се установява, неговата връзка с югославянското разузнаване, датиращо от периода около 1930 год. Същия дава ценни сведения за връзките си с ген.Тошев,Христо Стойков в периода на германската окупация, които сведения се разработват с цел изясняване на получените по следствието данни, особенно за ген.Тошев във връзка с вражеската работа на възглавяваната от Трайчо Костов нелегална групировка сред армията.

5.Подследственния Петко Кунин продължава упорито да отрича всякаква своя вражеска дейност и едва когато беше разобличен с едно от писмата на Иван Генчев до него и Ефтим Стоицев, призна, че е скрил от партията и народната власт шпионските връзки между горните две лица, но се мъчи да квалифицира този факт, като своя "грешка" и отсъствие на бдителност.

6.Не са направили до сега никакви признания за своята вражеска дейност подследствените Петър Врачев и Иван Масларов.

7.Подследственния Стефан Богданов след упорита борба със следствието, направи признание, че е бил привлечен на вражески позиции от Трайчо Костов в Плевенския затвор 1944 год., на основата на поетия от него ангажимент към полицията чрез бившия началник на отделение "Б" в фашистката държавна сигурност - Праматаров. /Праматаров е жив в затвора и му е отпочнат разпит за проверка на тези факти/.

Богданов призна, че му е известно, че и Никола Павлов е бил привлечен от Трайчо Костов на вражески позиции на основата на поет от Павлов ангажимент за сътрудничество пред Гешев през провала на 1942 год. и че двамата с Павлов са били изпратени от Трайчо Костов след 9.IX.944 год. в Държавна Сигурност с задача да заличат следите на своите провокаторски връзки с полицията и да прикрият други провокатори в партията.На 14 октомври Богданов се опита да отрече тези свои показания,които съпоставени с досегашните данни на следствието трябва да се приемат в основата си за верни.

III. Продължава подготовката на редица от задържаните лица като свидетели по предстоящия процес. Като ценни свидетели от досега получените данни и тяхни собственоръчни показания се очертават последствените: Дарина Стойкова - бивш член на II район на БКП - югославянка, която дава ценни показания за работата на югославянското разузнаване и връзките на Титовата агентура в България с Петко Кунин; Илия Баялцалиев - бивш чиновник в "Строе обединението", който дава ценни показания за работата на югославянското разузнаване, на Титовата агентура сред македонците и за

77

разузнавателната дейност на х.Панзов; Георги Баялцалиев - негов брат, който дава ценни показания за разузнавателната дейност на х.Панзов до резолюцията на Информбюро по югославянския въпрос; Атанас Леринski - бивш депутат н.петковист, който дава ценни показания срещу Николай Задгорски и връзките на Никола Петков с групата на Трайчо Костов; Ефтим Стоицев Янев - дава показания за връзките на Петко Кунин с титовци до решението на Информбюро и за работата на югославянското разузнаване в България; Атанас Калушев - който дава ценни показания за потвърждение вражеската дейност на Тутев; бившите съдии по процеса срещу ЦК през 1942 г. които дават ценни показания против Трайчо Костов, Никола Павлов и Иван Масларов; Христо Димитров и Манко Начев - бивши висши полицай, които дават ценни показания в потвърждение връзките на Трайчо Костов, Никола Начев, Борис Христов и Стефан Богданов с полицията и др.

15.X.1949 год. Д.Д.С.
София.

Из архивите на ДС

СТРОГО-ПОВЕРИТЕЛНО

35

УТВЪРЖДАВАМ:

.....

/ В.Червенков /

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

От досегашното следствие на антипартийната и антисъветска троцкистко-вредителска организация около Трайчо Костов се установи че членовете на БКП :

1.ПЕТКО ГЕОРГИЕВ КУНИН - бивш министър на финансийте
2.ИВАН НИКОЛОВ МАСЛАРОВ - бивш член на ЦК на БКП
3.НИКОЛАЙ ЛАНКОВ - писател
4.ПЕТЪР ГРИГОРОВ - бивш началник канц.на М-р председателя
5.ЛЮБЕН КАЙРАКОВ - бивш пом.министър на Електрификацията

до тяхното задържане са използували партийния и държавен апарат и под ръководството на англо-американското разузнаване са се борели против интересите на българския народ и независимоста на Н.Р.България,против нашия двоен освободител великия съветски съюз. Предвид на това

ПРЕДЛАГАМЕ

Да бъдат изключени от редовете на БКП

1.ПЕТКО ГЕОРГИЕВ КУНИН
2.ИВАН НИКОЛОВ МАСЛАРОВ
3.НИКОЛАЙ ЛАНКОВ
4.ПЕТЪР ГРИГОРОВ
5.ЛЮБЕН КАЙРАКОВ

18.X.1949 год.
София

МИНИСТЪР НА ВЪТР.РАБОТИ:
/Р.Христозов/

2

ДОЗНАНИЕ

ПО ПРЕПИСКА

вх. №..... от..... 194... год.

ПРОТОКОЛ ЗА РАЗПИТ

27 октомври 1949 год.

Подписаните: Велю Чанков и Апостол Зафиров-ДДС

съставих настоящия протокол, като разпитах лицата:

Именувам се Трайо Костов Джунев, роден на 17 юни 1897 г. в София, живущ в гр. София, бул. Д. Благоев №40, българин, български поданник. На зададените ми въпроси отговарям:

Признавам, че в май 1942 г. при полицейското дознание във връзка с провала на нелегалния ЦК на БКП аз бях привлечен от началника на отделение в българската политическа полиция Гешев към сътрудничество в полза на английското разузнаване и до деня на моето арестуване през юни 1949 г. съм изпълнявал задачията на англичаните.

Признавам по-нататък, че от ноември 1944 г. до последно време аз също така поддържах престъпна връзка с Тито и с лицата от неговото най-близко окръжение. Нашата съвместна дейност се заключаваше в това, че Тито в Югославия, а аз в България трябваше да осъществяваме политиката на откъсване на нашите страни от СССР с цел да бъдат те присъединени към англо-американския блок.

Преди да изложа обстоятелствата, при които беше установена от мене връзка с англичаните, а след това и с Тито, смятам за необходимо да дам показания за моята принадлежност

Т. Костов

събития.

На 20 юни 1949 г. аз бях арестуван. Възможно е предизвикателното ми поведение пред УК при разглеждането на въпроса за моя националистически уклон да се е оказало, какъто се казва в нашата българска пословица, онова кальче, което прекатури колата.

По такъв начин беше сложен край на извършените от мене тежки престъпления против партията и българския народ.

Горното написах собственоръчно и за верността му се подписвам.

27 октомври 1949 г.

Провели дознанието: 1. [illegible] н/к отдел ДДГ.
2. Айвазиров н/к отделение ДДГ.

Строго-поверително! 106

117

СРАВНИТЕЛНА СПРАВКА

По показанията на подследствените:

1.ТРАЙЧО КОСТОВ ДЖУНЕВ
2.ИВАН СТЕФАНОВ х.МАТЕЕВ
3.НИКОЛА ПАВЛОВ КОЛЕВ
4.НИКОЛА НАЧЕВ ПЕТКОВ
5.БОРИС АНДОНОВ ХРИСТОВ
6.ИВАН СЛАВОВ ГЕВРЕНОВ
7.БЛАГОЙ ХАДЖИ ПАНЗОВ
8. ИЛИЯ БАЯЛЦАЛИЕВ
9.ВАСИЛ ИВАНОВСКИ
10.КОЧО ТРАЙКОВ ПОПОВ

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

I.ТРАЙЧО КОСТОВ ДЖУНЕВ - бивш член на ПБ на БКП, бивш председател на Комитета за стопански и финансови въпроси и Подпредседател на Министерския съвет.

1.Признава, че е завербован от Гешев в служба на полицията през време на провала на ЦК през 1942 год., на основа на договореност за спасяване на живота му.

а/Горното признание се документира от показанията на бившите съдии от състава който го е съдил, които показват, че са получили нареждане за заменяване полагащото му се по тогавашния закон смъртно наказание с доживотен затвор, като му се признаят фиктивни смегчаващи винаги обстоятелства.

1.Показания на председателя на съда ИГНАТ МЛАДЕНОВ.
2.Показания на чл.на съда - МЕТОДИ ХРИСТОВ БЛЖИН

б/Показания на МАНЮ НАЧЕВ - тогавашния началник Държавна сигурност, който показва, че при един разговор с Гешев, по повод оставянето жив на Костов, Гешев му е докладвал, че Костов е завербован от последния.

2.Признава, че през декември 1943 год. в Плевенския затвор, Гешев му е изпратил писмо, по непознат за Костов човек, в което писмо му възлага да привлече Н.Павлов, Стефан Богданов и Иван Масларов, с помощта на които, да отпочне изпълнение на задачите, които ще му бъдат поставяни в бъдеще.В писмото се указвало, че те и тримата са поели ангажименти към полицията. В същото писмо, Гешев му иска да отправи писмо до ЦК, с което да опита да окаже влияние за отклонение курса на партията от разгръщането на партизанското движе-

~~107~~
118

ние.

1.От досегашните проверки - разпит на директора на Плевенския затвор и на някой съкилийници на Костов не се установи дали е идвал такъв човек при Трайчо Костов и дали се е срещал с него в кабинета на затвора.

2.Според показанията на Н.Павлов,които са проверени в тоя пункт, Павлов е дошъл през януари 1944 год.в Плевенския затвор Следователно:

а/Показанията на Костов,че именно по този начин е осъществявана връзката му с Гешев от затвора са съмнителни или най малко недоказани.

б/Противоречие съществува и с факта, че Павлов не е в затвора /Плевенския/ по времето когато Гешев му пише да го привлече.Или Гешев се е свързвал и втори път с Костов и тогава именно му е наредил да привлече горните лица, или в писмото Костов е бил предупреден, че Павлов ще дойде скоро в Плевенския затвор.

в/Показанията на Костов,че е привлякъл Никола Павлов, Богданов и Масларов в Плевенския затвор,на основание на тяхни връзки с полицията се покриват с показанията на Н.Павлов и Стефан Богданов по тоя въпрос и могат да се считат за верни и документирани. Показанията на тримата съвпадат и по време и по място,освен по съдържание.

г/Според сигурни, подлежащи на документиране данни от ЦК на БКП,верно е че Костов е изпратил през 1943 година писмо до ЦК от Плевенския затвор,с което се обявил против курса на партията, за непрестанно и повсеместно разгръщане на партизанското движение.

3.Костов показва,че след излизането си от затвора преди рухването на фашистката власт на 9 септември 1944 г. в изпълнение обещанието си към Богданов,Масларов и Павлов, "сдържал обещанието си към тях и действително ги привлякъл: Павлов и Масларов в апарата на ЦК,а Богданов в Държавна сигурност,като поръчал на Богданов и Павлов първата им работа да бъде да прегледат архивите на полицията и вземат всички мерки за заличаване на всякакви следи около тяхните полицейски връзки.Но компроментиращи материали не били намерени.

А/Показанията на Павлов и Богданов,напълно покриват показанията на Костов в тоя пункт с известна разлика в някои детайли /напр. Богданов говори,че още в затвора Костов е споделял с него по тоя въпрос/,но тяхните показания отиват по-далече в поставените им от Костов задачи за работата им в ДС.

108
114

Б/Богданов и Павлов показват,че са получили задача от Трайчо Костов,не само да унощожат компроментиращите за тях материали,но също така да събератъ всякакви компроментиращи материали за отговорни партиини и обществени деятели,с цел по-късно привличане на такива лица в тяхната група за осъществяване на бъдещата им вражеска работа.Павлов показва,че в резултат на тази работа,са били намерени редица уличаващи данни за ред лица,които данни той дал на Костов,като му казал,че данните се фотографират и използват за вербовка на тези лица,след което се унищожават.

Следователно:

а/Съществува принципално противоречие между показанията на Костов от една страна и на Павлов и Богданов от друга,относно задачите,които те са си поставили непосредствено след 9 септември: според показанията на Костов той не си е поставял задача до срещата си с Бейли,да води подривна работа в партията,а само да прикрие престъплението си.Според показанията на другите двама,още с излизането им от затвора,те,заедно с Костов са имали ясно очертана задача за такава работа.

Подлежи на изясняване показанието на Костов,че поставеният му от Бейли въпрос за задълженията му /на Костов/ към полицията го изненадало.Най-малкото той е очаквал и практически се е готвел за вражеска работа още след излизането от затвора, или още в затвора е получил задача за след излизането си.

б/Съществува принципално противоречие между показанията на Костов от една страна, и Павлов и Богданов,по-късно и Стефанов от друга,за използването на компроментиращите материали от полицията за по-нататъшна вербовка на хора.Това противоречие,в по-нататъшните показания се развива в също така принципално противоречие по въпроса изобщо за базата,на която са били привлечени ред лица:Катя Аврамова,Петко Кунин,Боню Петровски и др.Между показанията на Павлов и Стефанов по тоя въпрос има по-голяма близост.В същата плоскост стои въпроса и за изясняване вербовката на Борис Христов през декември 1944 година от Костов.

Следователно, показанията на Костов по този въпрос са силно съмнителни.

4/Костов показва,че се свързал с Бейли през 1944 г. ноември,който го превербовал.

а/Стефанов показва,че Бейли с когото той е бил свързан го е ориентирал към Костов.

б/Славов показва,че Костов е имал връзка с Бейли.

109
120

Следователно, показанията на Костов за връзката му с Бейли могат да се считат за верни и правдоподобни по време.

А/В светлината на показанията на Павлов и Богданов за поставените им задачи да набират компроментиращи материали за вербовка на хора, непосредствено след 9 септември - превербовката от страна на Бейли, която Костов описва изглежда неправдоподобна.

а/Или Костов е действал още с излизането си от затвора с ясна перспектива за бъдещата си вражеска работа.

б/Или Костов е поставил такива задачи на Павлов и Богданов, след срещата с Бейли, ако такива задачи действително са били поставени.

Този пункт от показанията подлежат на изясняване.

в/Във връзка с тази среща на Бейли стои и едно противоречие между показанията на Костов и Стефанов, за отношенията между последните двама до прякото им взаимно договаряне на открита вражеска основа: от показанията на двамата се вижда, че Костов е привлякъл Стефанов към средата на 1945 год. Но от показанията на самия Костов се вижда, че той е издигнал Стефанов за директор на Народната банка като свой сътрудник във вражеската работа. Проверката установява,а и от показанията на Стефанов се вижда, че Костов му е обещал да назначи директор на БНБ през м.ноември 1944 год.Следователно Костов е знаел през м.декември, че Стефанов е враг.

а/Или те са свързани помежду си от по-рано.

б/Или което е най-вероятно, Бейли още на първата среща е ориентирал Костов към Стефанов.

5.Показанията на Костов, че Бейли е определил за връзка между английското разузнаване и Костов - Кирил Славов се потвърждават от показанията на Начев.

Следователно, този пункт може да се счита за безспорен.

6.Показанията на Костов за установяване вражеска връзка с Титовци в края на 1944 год. при срещата му с Кардел се потвърждава от показанията и на Павлов. Пункта е безспорен.

7.Също се отнася и за духа на разговора между Кардел и Костов, който се потвърждава и от показанията на Павлов /бягло/ и от духа на работата на югославянската агентура непосредствено след освобождението: /Баялцалиев, Х.Панзов, Васил Ивановски/ и от показанията на Стефанов.

Костов показва, че е направил втора среща с представителя на Титовци - Джилас, по време на всеславянския събор в София, през март 1945 г.

а/Това се покрива с показанията на Ив.Стефанов,който признава, че му е известно, че Костов установил контакт с Титовци именно

Из архивите на ДС

на тая среща. Това малко противоречие не е съществено, тъй като възможно е Стефанов да не знае за срещата с Кардел /която е станала преди да се свържат Костов и Стефанов/.

б/Важно е да се отбележат препоръките на Джилас към Костов, да се пристъпи към орнанизирано привличане на хора в държавния апарат, в партията и в армията.

Сопоставен с показанията на редица подследственни, този момент се явява като обосновка на практическата дейност на първоначалната група около Костов от този момент нататък.

Така:

1.Според показанията на Павлов около VIII пленум на ЦК /1.III. 1945 год./ тяхната първоначална група се е увеличила в значителна степен, те са си утвърдили позициите в ЦК. Били са привлечени Кунин Катя Аврамова и др.

2.Според показанията на Ив.Стефанов, през 1945 г. /втората половина/, когато той е бил привлечен в организацията, вече са били привлечени Кунин, Катя Аврамова, Васил Марков и др.

3.Даже по показанията на такива странични подследствени, като Спас Вългорски, Лазар Поповски, Димитър Стойнов и др. въпроса за "фракционната работа в партията", както те се изразяват, фигурира още в 1945 год.

От това могат да се направят известни изводи, че редица от лицата, които Костов сочи като привлечени през 1948 год. са вярно посочени от останалите подследствени, като привлечени през 1945-46 год., когато се е развивала усилена дейност в тази насока /от показанията на Славов и Л.Поповски е видно, че и по английска линия е бил заостren именно тогава въпроса за привличане на хора/, а показанията на Костов по този пункт са неверни.

9.Показанията на Костов за вражеските му срещи с Кардел,Бранкович,и Тито при посещението му в Югославия през 1946 год., се потвърждава от показанията на Павлов, който е бил осведомен за тези срещи.

а/Въпроса за проникването на Божевич в органите на Д.С. с вражески цели се потвърждава от показанията на Стефан Богданов.

б/Въпроса за изпращането на Титовите емисари в Македония и засилената дейност по македонска линия, се потвърждават от показанията на х.Панзов, Баялцалиев, Борис Христов, В.Ивановски и др., които разказват практическата вражеска дейност в този сектор, а също така и от показанията на Н.Начев /посвено!/.

в/Костов споменава само бегло за задачите, които е поставил на Стефанов при посещението на последния в Югославия по време на

Из архивите на ДС

Бледската конферен.ия през юни 1947 год.,

Стефанов пише в показанията си,че в надвечерието на посещението на Югославия, Костов го е отправил да се свърже с Кардел и да го информира по въпросите за хода на работата в нашата страна и да взема мнението му по редица въпроси на тая работа.

Освен това, Стефанов твърди, че Кардел го свързал с Цицмил и ми съобщил, че чрез Цицмил ще се поддържат връзките с Белград, което Стефанов след завръщането си съобщил на Костов и Костов заявил, че той лично ще държи връзки с Цицмил.

Извод: Показанията на Костов за връзките му с югославяните трябва да се считат за верни. Липсата на подробности в показанията му за изпращането на Стефанов в Белград, е известна непълнота.

10.Костов пише в показанията си

а/че след 9.IX.944 год. е използувал за подривна работа вътре в партията Никола Павлов и Иван Масларов. Това се потвърждава от показанията на Павлов.

б/Че е издигнал за м-р на стрежите Сакеларов, когото познавал като троцкист.

Това се потвърждава от показанията на Павлов, Стефанов и Начев.

в/Че през 1946 год. при съставяне на новото правителство, издигнал за м-р Петко Кунин, когото привлякъл на антипартийни позиции през 1946 год. след XVI пленум.

Според показанията на Павлов, Кунин бил разкрит като стар сътрудник на полицията, а Костов му съобщил, че е установил вражеска връзка с него през 1945 год.

Според показанията на Ив.Стефанов, Костов му съобщил, че привлякъл Кунин в началото на 1945 г. на основата на стари сектански грехове.

Извод: По отношение времето и базата на привличането на Кунин, показанията на Костов са много съмнителни.

г/ Костов пише, че издигнал като близък човек за министър на пощите Цола Драгойчева, а след XVI пленум 1948 г. я привлякъл на антипартийни позиции.

Няма данни по други показания за това, но в формата в която дава това спечелване няма основание да не се вярва на Костов.

д/Подробни показания дава Костов и по отношение на Кр.Добрев. По отношение на последния показанията на Б.Христов като лично и непосредствено впечатление на човек поставен в работата на Костов /по време на търговските преговори в Москва 1947 г./ са косвено потвърждение.

Из архивите на ДС

Този момент от показанията на Костов може да се счита за верен, като подлежи на оточняване чрез анализ на практическата работа на Добрев като м-р на търговията.

е/Костов показва, че по същото време е издигнал и през 1948 г. привлякъл Васил Марков на "замаскирана" антипартийна основа.

Според показанията на Стефанов, Костов го уведомил още в 1945 г че Марков е привлечен като директор на железниците, на базата на в връзки с полицията, и че още в 1945 год. е вършил вредителства по транспорта.

В този пункт показанията на Костов се нуждаят от проверка /очна ставка със Стефанов и разпит на Павлов и Начев/.

ж/По същия начин Костов показва на Стоян Караджов, за когото Начев показва, че е бил близък на Костов, без да твърди, че е бил привлечен.

з/Костов редом с гореизброените лица сочи, че е издигнал в края на 1946 год. Говедарски, Кочемидов, Б.Петровски, Лулчо Червенков, за които по-нататък в показанията си пише, че са били привлечени от Иван Стефанов, което се е отчело на среща със Стефанов през втората половина на 1948 год.

1.Според показанията на самия Говедарски потвърдени от показанията на Иван Панов, същия е бил английски агент, вербован от Иван Панов, през 194.. год. на базата на заплащане.

Според показанията на Говедарски и Начев, Говедарски е бил привлечен в организацията на базата на връзките му с английското разузнаване в 1947 год., от Начев по нареждане на Тр.Костов /това се потвърждава от показанията на Иван Стефанов/.

2.Според показанията на Начев, той се свързал в 1947 год. с Кочемидов, по нареждане на Тр.Костов, който в присъствието на Кирил Славов му съобщил, че Кочемидов е привлечен като английски агент в организацията. Кочемидов потвърждава това, като заявява , че е бил подработен лично от Трайчо Костов, след като е бил вече английски агент.

3.Според показанията на Борис Христов,той се е свързал през 1946 год. в Москва и получил от Б.Петровски директиви, предадени от Костов за провеждане на вражеска работа по време на преговорите.

Стефанов показва, че Б.Петровски бил завербован като английски агент свързан със Славов във вражеската организация от Костов . Павлов показва, че при прегледа на материалите в полицията е намерил документи за капитулация на Петровски като ученик или студент в полицията. Костов скрива , че е привлякъл Боню Петровски.

Извод:

1.В горецитираните показания на Костов има редица доказано неверни твърдения. Това се отнася преди всичко до основанията за привличане на съучастници в организацията.

а/Костов показва навярно, пример за привличането на Говедарски и Кочемидов.

б/Костов в стремежа си да укрие истинските пътища за изграждане на възглавяваната от него нелегална организация слага под един знаменател хора от най-различен тип, /като напр.Кръстю Добрев и Кочемидов/ и обяснява тяхното привличане или с неубедително "постепенно" подработване, или изобщо не го обяснява /Говедарски, Б.Петровски и др./.

В това е една от най-слабите точки от показанията на Костов.

10.Костов показва, че е издигнал Начев, известен му като английски агент за пом.министър и свой помощник в Комитета за финансови и стопански въпроси.

Това се покрива с показанията на Н.Начев, К.Славов, Ив.Стефанов и Павлов.

11.Показанията на Костов относно вражеското му договаряне, и цялата вражеска дейност във връзка с посещението на Тито, се потвърждава с показанията на Стефанов, Павлов и Начев, които са знаели за тези срещи и проведената в тая връзка вражеска дейност.

12.Костов показва, че при срещата му с Тито последния поставил пред него въпроса за "решителни действия" - и даже за ликвидиране на Димитров.

Този пункт от показанията, макар и косвено се подкрепя от показанията на Стефанов, от които се вижда, че през 1947 год. по повод посещението му в Югославия, Костов му поръчал да съобщи на Кардел, че е неудобно и опасно да се пристъпи към ликвидацията на Димитров.

Тук противоречието се изразява само в това, че според показанията на Стефанов, този въпрос е бил обсъждан от него и Костов и че Костов поискал мнението на Титовци за диверсионни актове. Това може да се изясни чрез разпит на Костов или, в краен случай, чрез очна ставка, но може и да остане така в процеса.

13.За връзките на Костов с американците няма данни по другите показания.

14.Показанията на Костов за създадения "своего рода център" включващ него, Стефанов и Павлов принципално се покриват с показанията на Иван Стефанов. Несъвпадението се състои в това, че Стефанов

Из архивите на ДС
97

нов говори са този център още в 1945 год. Обаче, и от показанията на Костов се вижда, че Стефанов и Павлов са били държани в течение по много въпроси, много преди началото на 1948 год.

По грубо е противоречието с твърдението на Стефанов за съвместни срещи между Костов, Стефанов и Павлов, което трябва да се отстрани с очни ставки и разпит.

Павлов и Начев също говорят за "център", само че Павлов твърди, че в центъра са влизали още и Добри Терпешев и Кунин.

Най-правдоподобни остават в този случай показанията на Костов, които биха могли да се оточнят само по отношение на съвместните срещи между тримата, които са вероятни.

15. В показанията на Костов няма съществени противоречия с показанията на останалите подследствени по отношение тактиката за завземане власта от тяхната вражеска група.

16.Костов показва, че връзката между него и английското разузнаване се осъществява чрез Славов.

В този пункт неговите показания могат да се считат за безспорни, тъй като се покриват с показанията на другите подследствени.

Костов показва по-нататък, че инструкциите за вредителства са дошли по английска линия и по-точно чрез Славов, като той имал задача да премълчава и където е необходимо, да потулва тези вредителства, като отрича да е давал лично указание за такива или да е вършил сам.

1.По показанията на Никола Начев, Костов му е давал лично указание за вредителства.

2.Съгласно показанията на Иван Стефанов, Костов му е давал указания за вредителства и е привлякъл за вредителства Манол Сакеларов.

3.По показанията на Тутев, Костов му е давал вредителски директиви в търговските преговори със страните на нар. демокрации, без да се договаря с него открито да вършат вредителства.

4.Според показанията на Н.Павлов едно от средствата за подриване авторитета на провителството и народната власт са били вредителствата.

5.От множество данни по следствието си вижда, че вредителствата са се провеждали по цялата линия на организацията,от всички нейни участници в ръководния апарат.

Изводи:

При наличието на всички тези данни е ясно, че Костов се стреми да омаловажи ролята си в тази престъпна дейност.

От това реалността на обвиненията срещу него не губи нищо;

Из архивите на ДС
98

Из архивите на ДС

115
Д6

показанията му могат да останат и в този вид, защото в светлината на всички тези факти те потвърждават отговорността му за вредителствата.

17.Показанията на Костов по отношение на вредителската и антисъветска дейност на проф.Ив.Стефанов се покриват в общи линии с показанията на Стефанов, и изобличават Стефанов в някои престъпления по които той не говори конкретно но по съвакупност ги признава.

18.Показанията на Костов за вредителската дейност на Сакеларов се потвърждават принципално от показанията на Ив.Стефанов и Никола Начев.

19.Костов показва общо за вредителската линия на индустриалците до национализацията и на ония от тях, които с негова помощ и помощта на съучастниците му са се промъкнали в държавния апарат.

Показанията на обвиняемия Гевренов и на свидетелите: Казанджиев, Д.Стойнов, Асланян, Герасимов, Неболиев и др. свидетели напълно потвърждават и аргументират тези негови показания.

20.Показанията на Костов по отношение вражеската му връзка с Начев и вредителствата на Начев се покриват с тези на Начевф различават се само в два пункта:

1.Начев твърди, че е получавал директива за вредителства от Костов, което Костов отрича, но признава, че някои от тези вредителства били проведени с негова помощ.

2.Начев твърди, че Костов го е привлякъл в организацията през 1947 год., а Костов - през 1948 год.

Съществено е второто противоречие, по което показанията на Костов се нуждаят от изясняване, тъй като тия на Начев са по-правдоподобни.

21.Показанията на Костов по шпионската му дейност за англичаните се потвърждават от показанията на Начев.

Различават се само в пункта, че Костов предавал информации на Славов чрез Начев.

Начев твърди, че през 1945 год. получил от Костов затворен плик за Славов - факт отречен от Костов,но без особено значение и неубедителен, който може да се изхвърли из показанията на Начев.

22.Показанията на Костов в отношение на вражеската му дейност против др.Димитров се покриват напълно от показанията на останалите подследствени.

Костов не пише нищо в показанията си, по следните въпроси, имащи отношения към неговата дейност:

1.Стефанов показва, че Костов му е съобщил към средата на

Из архивите на ДС

1945 год. за работата в кооперативния сектор на Илия Бояджиев, предаден му от Кирил Славов, като английски агент.

За Илия Бояджиев говорят още:

а/Никола Начев - че е близък на Тр.Костов, посещавал го е твърде често, предложил е за почетен представител за ЦКС Тр.Костов.

б/Стефан Василев Вълев - че Илия Бояджиев е близък човек на Кирил Славов, че преди 9.III.944 год. Славов го е подпомагал с значителни суми.

Горните данни, съпоставени с практическата дейност на Илия Боаджиев дава основание да се смята, че Бояджиев е действително привлечен във вражеската работа от Костов.

2.Според показанията на Стефанов, Костов в края на 1946 год. му е съобщил за привличането на Лев Главинчев и П.Вранчев в състава на организацията.

б/Лев Главинчев се сочи от А.Панзов като югославянски агент.

в/Според досегашния резултат на следствието, Главинчев е стар агент на англичаните в Македонското движение.

г/Стефанов показва, че в края на 1946 г. Костов му съобщил, че в организацията са привлечени Георги Ганев и Каприел Каприелов.

Според показанията на Н.Павлов, той е разкрил и предал на Костов компроментиращи данни за връзки с полицията на Георги Ганев и Каприел Каприелов.

д/Никола Павлов и Иван Стефанов сочат като един от първите участници и ръководители в организацията Добри Терпешев.Павлов твърди, че е намерил за същия компроментиращи материали за връзки на последния с полицията, които предал на Костов.Според показанията на Павлов, Костов му съобщил, че Добри Терпешев осъществявал ръководството на военната линия на нелегалната организация /последното твърдение е неубедително/.

е/Павлов показва, че в организацията са били привлечени генералите Кинов, Българанов и Тошев - съобщено му от Трайчо Костов Стефанов показва за Българанов и Тошев в същия дух. Въпроса за работата на враж.организация стои сериозно за изясняване.

ж/По показанията на Стефанов, Павлов, Лазар Поповски има сериозни данни, че Костов е взел мерки да се възползува от V-тия конгрес на партията за утвърждаване на позициите в Ц.К. на партията в което не е успял. Тези показания са правдоподобни.

з/Според показанията на Борис Христов, Костов го е завербовал през декември 1944 год. за подривна дейност в търговско-стопанските отношения между България и СССР и го е ръководил до момента на хаддх

117
128

задържането му в неговата вражеска работа. Костов му дал директиви да се свърже с югославянския търговски аташе в Москва и съвместно с него и под негово ръководство да провежда своята подривна дейност. Костов сам се срещал с югославянските представители в Москва.

Костов не показва нищо по този факт.

и/Според показанията на Никола Начев, Костов е привлякъл в състава на вражеската организация Гочо Грозев.

Според данни от следствието на Г.Вулев, Гочо Грозев има редица съмнителни деяния и връзки с английски агенти.

Според показанията на Никола Начев и Иван Стефанов, Костов е привлякъл във вражеската организация Владимир Топеничаров. За същия има данни по показанията на бившия началник ДС Маню Начев, че в миналото е бил в услуга на полицията.

Необходимо е Костов да се разпита по горните въпроси.

1.XI.949 год. Д.Д.С.
София.

Из архивите на ДС

~~32~~ 1

ПО ПИСМОТО НА ТРАЙЧО КОСТОВ, ИЗПРАТЕНО ДО ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА ПАРТИЯТА ПРЕЗ ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА 1943 ГОДИНА.

Към края на август или в началото на септември 1943 г. Централния комитет на партията получи от Плевенския затвор, чрез Плевенската партийна организация, писмо написано от Трайчо Костов, който в това време се намираше в него затвор.

В това си писмо Трайчо Костов даваше оценка на един партиен документ, с който Централният комитет призоваваше цялата партия, РМС, целия български народ, всички честни патриоти - комунисти и безпартийни, масово да навлизат в партизанските отреди, да се разширява и засилва въоръжената борба, нападайки все по-смело немските обекти, немските войски, комуникации, нападайки и унищожавайки терористическите, полицейски и жандармерийски отреди, засилвайки непрестанно въоръжената борба против хитлеровия окупатор и неговите български агенти.

Трайчо Костов намираше, че ЦК на партията много вдига мерника, че това можело да доведе до още по-голямо засилване на терора, избиване на кадъра, до изплашване на съюзниците и до откъсване на партията от народа. Той теоретизираше, че е необходимо кадрите да се запазят, тъй като те щели да бъдат нужни след победата, след освобождението на нашата страна от фашисткото иго.

Хитро, под маската, че той е загрижен за кадрите, следствие на това, че в Плевенско, Ловчанско и пр., ставали масови избивания и разстрели на наши партизани, партийни функционери, че се давали много жертви, Трайчо Костов препоръчваше на ЦК да снижи мерника, да се ориентира към свиване на партизанското движение, по същество препоръчваше, да се преустанови въоръжената борба срещу немските окупатори и техните български агенти.

В своето писмо Тр.Костов силно наблягаше, че с разгарянето на партизанското движение такива "съюзници" като мушановци, гичевци, николапетковци, муравиевци и др., щели да бъдат отблъснати от нашата партия и от борбата срещу германците и дворцовата камарила. Неговата основна мисъл бе, за да не се отблъснат "съюзниците" трябва да се притъпи

Из архивите на ДС

острието на въоръжената борба, да се заеме позиция на изчакване, т.е. партията да възприеме това което препоръчваха самите англо-американски агенти в лицето на мушановци, буровци, гичевци и др., и, ръдията на дворцовата камарила, на гестаповската агентура.

Какво означаваше за ~~нашата~~ партия и за страната позицията, която Трайчо Костов заемаше? Тя означаваше разгром за нашата партия и за страната. В един момент когато врагът беснееше и с помощта на немците бе залял цялата страна със свиреп терор, когато най-безмилостно се преследваха и жестоко изтезаваха работници, трудови селяни, народни интелегенти, със стотици и хиляди се затваряха в концлагерите, затворите, избиваше се елита на работническата класа и трудещия се български народ, когато немците с помощта на техните български оръдия грабеха страната, труда на работниците и селяните, широко използуваха железопътния транспорт и правеха всичко възможно, за да хвърлят българската армия на източния фронт, в тоя решителен момент Тр.Костов препоръчваше да се свият знамената, да се преустанови въоръжената борба срещу разбеснелия се фашизъм, т.е. да се развържат ръцете на врага, за да нанесе той смъртен удар и разгром на партията и на съпротивителното движение в нашата страна.

При това, Тр.Костов даваше тия препоръки в един момент, когато все по-ясно ставаше и за слабо (политически) ориентираните хора, че поражението на немците и техните български агенти е неизбежно. Верно е, че на източния фронт в някои участъци немците още нападаха, напъвайки своите последни сили, но верно е също така, че на хитлеристка Германия бяха нанесени тежки удари, беше пусната много кръв от славните победи на Съветската армия, и, че през това време в пропагандата на хитлеровци все повече и повече прозираше отчаянието, прозираше неизбежната тяхна гибел.

Позициите на Тр.Костов, макар той хитро да се опитваше да ги прикрива, с нищо не се различаваха от позициите на дворцовата клика, която, също така, чрез багряновци, мушановци, гичевци, муравиевци и др., правеше всичко възможно да разколебае вярата на народа в неговите собствени сили, да представи че партизанското движение е "авантюра" на запалени глави, че

безсмислена всякаква въоръжена борба, с която се дават само излишни жертви. Тая позиция не се различаваше от позициите на англофилите, които препоръчваха "умереност" в борбата, "легалност" в борбата, които искаха да създадат впечатление, че ако е необходимо да се извърши завой, то двореца сам ще извърши такъв завой.

Позицията на Тр.Костов беше пораженска позиция, позиция вражеска, с която се целеше, от една страна, да се удари съпротивителното движение, а от друга - да се подкрепят силно разклатените позиции на дворцовата клика и на англо-американските оръдия в лицето на мушановци гичевци, муравиевци и сие, позиция, с която се целеше да се замъкне България в блатото на англо-американския империализъм.

Централният комитет своевременно реагира срещу тая пораженска позиция на Тр.Костов. Но трябва да се признае, че ЦК не отиде до край, не направи съответни изводи. ЦК, за свое огорчение, трябва сега да признае, считаше, че има работа с един честен комунист, който се е заблудил, и със своето писмо целеше да помогне на Тр.Костов да осъзнае основно погрешната и вредна своя позиция и да се поправи. След писмото Тр.Костов благополучно премълча, не обели нито дума по това съгласен ли е с критиката на ЦК или не.

Сега за нас е ясно, какви са били подбудите и от какво се е ръководил полицейският агент и английски шпионин Тр.Костов, когато е препоръчвал на ЦК да свие знамената, да предаде партията и съпротивителното движение в ръцете на мушановци и гичевци, в ръцете на англо-американците.

Щастие е за нашата страна, за нашата партия, че ЦК, под ръководството на др.Димитров, даде решителен отпор на Трайчокостовите "препоръки". Щеше да бъде цяла катастрофа за партията и нашата страна, ако в тоя решителен момент, когато Съветският съюз подготовляваше последния и решителен удар срещу немските пълчища на източния фронт, когато се разгръщаше широко движение срещу хитлеровите окупатори у нас и в цяла Европа, ако в тоя момент партията беше попаднала под влиянието на Тр.Костов и беше свила знамената, ако тя беше предала съпротивителното движение в ръцете на трайчокостовци, на полицейските и англо-американските агенти в нашата страна.

За нас сега няма никакво съмнение, че тази трайчокостова позиция е прониквала навън, че тя е намирала отражение сред някои елементи, както вътре в партията, така и извън партията. Ние сега можем да си обясним редица неща, които през онова време ставаха в нашата партия, когато се оказваше съпротива от страна на някои вредни, опортюнистически елементи на политическата линия на партията, за разгръщане на партизанското движение, за поставяне ударението на борбата срещу немците и немските обекти. Сега за нас става ясно как тая позиция на шпионина Тр.Костов е оказвала вредно влияние върху някои елементи, които правеха опити да превърнат нашата партия в пето колело, т.е. да я сведат до положението на социалдемократическите партии от II-я интернационал, които след първата световна война изиграха ролята на спасители на буржуазията.

Трябва с дълбоко огорчение да констатираме това, че ние не можахме да видим и да разкрием на време истинското лице на полицейския агент и английски шпионин Тр.Костов.

Ние от все сърце благодарим на др.Сталин, който със своята дълбока болшевишка, сталинска прозорливост, разкри бандата на Тито-Ранкович, разкри англо-американския шпионин и агент Тр.Костов. Тая помощ на нас ни отвори очите. Тя ни даде възможност да ударим англо-американската агентура и полицейските агенти, които са успели да заемат високи постове в нашата партия и в държавния апарат, да прочистим редовете на партията и държавата от чужди агенти и шпиони.

Написал: [signature]

3.XI.1949 г.

Строго поверително. 4

У Т В Ъ Р Ж Д А В А
.....
/В.Червенков/
София,.....1949 година

ДО Ц.К.НА Б.К.П.
Т У К

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Д.П.С
ДОКУМЕНТАЦИЯ
Вх. № 381
Върнато на 9 III 1950 г.

П Р Е Д Л О Ж Е Н И Е

Във връзка с документирането престъпната дейност на ТР.КОСТОВ и останалите подследствени, необходимо е да се набавят някои документи и се снемат показания от някои отговорни другари и сътрудници при Ц.К., което трябва да се извърши срочно.

За да може своевременно да изпълним тая задача молим Ц.К. да постави на наше разположение за два-три дни някои от сътрудниците при секретарията чрез когото да се издирят и набавят необходимите ни документи, намиращи се в Ц.К. и да се разреши да снемем показания на другарите, които посочваме; по-долу:

I. НЕОБХОДИМИ НИ СА СЛЕДНИТЕ ДОКУМЕНТИ:

1. Документ от който да е видно, че в края на 1931 год. ТР. КОСТОВ е бил коптиран в състава на Ц.К. и какъв е бил тоя състав на Ц.К. Имало ли е в него пролезли "лево"сектанти.

2. Да ни се дадат за времено ползуване след което ще ги върнем следните книжки от сп."Комунистическо знаме", намиращи се в библиотеката на др.В.Коларов:
година VII, бр.10-11; година VIII, бр.1,2,6,7.

3. Ако в Ц.К. има данни и е възможно да ни се даде документ от който да е видно дали е бил натоварен ТР.КОСТОВ през м.ноември 1944 година да отиде на обеда даван от генерал Окслей, член в С.К.К. на секретарите на политическите партии у нас.

4. През м.ноември 1944 год. ТР.КОСТОВ е поставил, за разглеждане пред политбюро въпроса за федерация с Югославия, като е депозирал и получили от Югославия по специален куриер писмени предложения. Ако има такива и е възможно да ни се дадат самите писмени предложения.

5. Препис от предложението направено от ТР.КОСТОВ на VIII партиен пленум, състоял се през март 1945 год. с което е предложил др.Димитров да остане само председател на партията, тъй като не се знаело кога ще се върне.

Из архивите на ДС
107

6.Документ от който да е видно Б.К.П.вземала ли е инициативата в началото на 1943 година или по-късно за изграждане акционнен комитет при Македонската К.П.,който да се заеме с организирането на Македонския Народен Отбор.Колко време е просъществувало този акционнен комитет,каква дейност е развил и по какви причини е бил разпуснат в последствие.

7.Доклада за търговските преговори в Москва през 1946 год. направен от инж.М.Коларов,Петър Шабанов и Моско Чолаков.

8.~~Препис~~ от изказванията на ТР.КОСТОВ,направени по време на XVI пленум 1948 година в предварителните заседания на политбюро в които същия е атакувал остро др.Димитров,като е искал да стовари върху него всичката вина,за допусканите слабости.

9.Препис от изказванията на Никола Павлов,направени на I пленум след V конгрес в който след като се е съгласил формално с докладите и изводите за ТР.КОСТОВ се опитал да го защити,като направил предложение ТР.КОСТОВ да излезе със самокритика и да не се правят по-нататък организационни изводи.

10.Документ от който да се вижда от кога до кога Петко Кунин е завеждал "Стопанския отдел" при Ц.К.

11.Документ от който да е видно провокатора Петко Стоев бил ли е секретар на РП и коя година и кога същия е бил разобличен като такъв.

12.Документ от който да е видно провокатора Никола Милев бил ли е член на Ц.К.в коя година и кога е бил разобличен,като провокатор.

13.Документ от който да е видно в коя година се е състояла Берлинската конференция на Б.К.П.

II.НЕОБХОДИМО Е ДА СЕ СНЕМАТ ПОКАЗАНИЯ ОТ ОТГОВОРНИ ДРУГАРИ,ЗА УСТАНОВЯВАНЕ НЯКОИ ФАКТИ:

Тъй като в случая се касае за вземане сведения от отговорни другари,молим да се има предвид,че съгласно закона за съдене на министри и др.не е необходимо явяването на свидетелите пред съда, щом като от тях има депозирани писмени показания.

Необходимо е Ц.К.да разреши снемането на показания от следните другари и да посочи другари,които да изяснат следните факти:

6

Сведения от

1.Другаря Георги Дамянов или друг другар комуто е известно кои години Тито е бил в Москва,с какво име се е ползувал,че когато е бил изпратен в Югославия същия не се е поддържал с доверие, а бил изпратен за да докаже на практика,че е комунист.

2.Сведения от др.Благой Иванов,който да осветли в Гл.Щаб в с.Становище на река Пчиня имало ли е английски офицери,колко, какви чинове и по възможност имената.Бил ли е там Благой х.Панзов и какво знае за него.Какво е било отношението на Темпо към него, Чанков [redacted] и как си е правил среща с тях.Какви са били отношенията на Темпо към англичаните.Имало ли е случай да присъствуват членове на П.Б.на Ц.К.П.и кои са били.Хвърляли ли са им англичаните злато и др.припаси.Как е станало отстъплението,раздавани ли им са наполеони от Бане Андреев по нареждане на Темпо и разполагали ли са англичаните с радиостанция.При почивки отивали ли са при началника Темпо,Апостолски,Страхил Гигов,Бане Андреев и др.

3.Ц.К.да посочи човек,който може да даде сведения,че по време пребиваването на ТР.КОСТОВ в Москва през 1930-31 година същия е попадал под влиянието на "лево"сектанската фракция сред българските политически емигранти възглавявани от Петър Искров,които са били във връзка с Троцкистите и са водили ожесточена борба срещу водачите на партията Г.Димитров и Вас.Коларов подкрепени от Бела Кун и Валецки "лево"сектанска фракция били съумели да завоюват ръководни позиции сред бълг.емиграция и българската компартия.

4.Ц.К.да посочи човек който може да даде сведения;че в края на 1931 год.поради "лево"сектанските си схващания Тр.КОСТОВ е бил коптиран в състава на Ц.К.,като обрисува,какъв е бил тоя Ц.К.имало ли е в него "лево"сектанти и правилно ли са провеждали партийната линия.

5.Ц.К.да посочи човек,който може да даде сведения,че ТР. КОСТОВ като член на Ц.К. на Р.П.и нейната парламентарна група и като редактор на в."Работническо селско знаме" е прокарвал погрешна троцкистка тактика на "левите"сектанти по отношение на БЗНС и по въпросъ на политическата работа сред масите - съдействувал е за разпространението на клеветническите измислици на "лево"сектантите по адрес на др.Димитров и Коларов.

6.Ц.К.да посочи човек,който може да даде сведения,че през 1933-34 година,когато ТР.КОСТОВ бил в Москва,указвал симпатий и подкрепа на "лево" сектанската фракция,че е бил солидарен и е

Из архивите на ДС

изразявал симпатии към погрешните "лево"сектански решения на IV пленум на Ц.К.като е писал хвалебни статии в сп."Ком.знаме";Бил подкрепил в Балк.секретариат предложението на Ц.К.за свикване нелегални конференции извън България с цел отстраняването на др.Димитров и Коларов.Също в Балк.секретариат,когато др.Коларов обвинил "лево"сектанския Ц.К. в саботиране акциите в България в защита на др.Димитров,ТР.КОСТОВ се явил в подкрепа на Ц.К.

7.Някой от членовете на Политбюро да дадат сведения дали ТР.КОСТОВ през XI.944 год. съобщил на ръководството на партията, че през София е минал Кардел на път за Скопие и поставил въпроса за Федерация.Дали тоя въпрос е бил разглеждан после от Политбюро. На какво становище е бил ТР.КОСТОВ,и до какво решение се е стигнало.

КОСТОВ е говорил от необходимостта от незабавно осъществяване на Федерацията и е искал мнение да разбере от тях - да се уведоми **ихи** не др.Димитров.

София,14.XI.1949 година.

МИНИСТЪР НА М.В.Р.:
/Р.Христозов/

Препис 4

САМОРЪЧНИ ПОКАЗАНИЯ

на арестанта Цветан Димитров ИВАНОВ

от 19 ноември 1949 година

Именувам се Цветан Димитров ИВАНОВ, 46 години, от гр. Плевен, женен, грамотен, българин, осъден от Народния съд на 15 години строг тъмничен затвор, казвам следното:

На 17.VIII.1941 година като директор на видинския затвор бях преведен на уваканteната длъжност директор на плевенския затвор. При поемане на директорството ми затвора имаше около 30 политзатворници. На следната година обаче, почнаха да докарват все нови и нови такива и не след много затвора почна да се препълва като през 1944 година общия брой на всички затворници в двата затвора стигна цифрата около 750 души. През 1943 година точно месеца не помня, но беше през лятото дойдоха от София двама непознати за мен цивилно облечени лица, които бяха представени от познатия на мен инспектор от Държавна сигурност Георги ГЮРОВ, като висши началници в Държавна сигурност - София. Г.ГЮРОВ след като ги представи на мен, ми каза, че същите идват да направят няколко срещи с някои политзатворници. Спомням си, че единия от непознатите висши полицаи

се казваше ПРАМАТАРОВ,а на другия името не си спомням.

Вторият на който името не си спомням ми каза,че той ще направи пръв срещите си,а след това другия.Праматаров и ГЮРОВ излезнаха от кабинета ми,да чакат в кабинета на поддиректора,докато първия направи своите срещи.Като останахме на саме с първия,той ми каза да повикам последователно следните политзатворници:Трайчо Костов,Лазар КУЛИШЕВ,МАСЛАРОВ и Георги ГАНЕВ.Написах тези имена на бележка,която дадох на дежурния главен надзирател името на когото не си спомням,понеже се сменят често и излезох от кабинета,като останах там горе казения полицай.След около два часа,дойде в стаята на поддиректора гореказания началник и каза,че е свършил разговорите си,тогава ПРАМАТАРОВ излезе заедно с мен и в кабинета ми каза,че той иска да се види със Стефан БОГДАНОВ.Наредих по същия начин да бъде извикан и излезох.След бавене около един час,ПРАМАТАРОВ дойде при мене и заедно с другия ми казаха,че ако пожелаят въпросните затворници да се срещнат с тях,то да ги повикам веднага от София и си заминаха.

Добре си спомням,че беше скоро след 9 септември 1944 година един ден когато бях вече в отпуск по болест,бях отишел при прокурора на Областния съд в Плевен,да направя справка по въпроса за моята работа,тъй като се нареждаше по високоговорителите всички които имат мобилизационни назначения да се явят на местоназначението си.Както се разговарвахме с прокурора на тротуара пред съда,край нас мина познатия ми бивш политзатворник Стефан БОГДАНОВ и ме извика на страна и ми каза:"по заповед на началника Държавна сигурност КАРАПЕТРОВ ти трябва да отидеш в затвора на работа.Аз му казвам,че съм в отпуска,но щом е

заповедал ще отиде веднага.Същия тогава ми каза:че никъде и на никого да не казвам за срещите които той и други са правили с полицаите от София.

В миналите показания не казах,че са се състояли гореизложе нните срещи между посочените политзатворници и цивилните началници от Дирекция на полицията София,тъй като знаех,че въпросни те бивши политзатворници заемат видни постове сега в управлението.

Горното написах саморъчно и за верността му се подписвам:

/п/Цв.Иванов

Допълнително показвам:

През 1935 година точно месеци не помня,бях деловодител на затвора и един ден тогавашния директор на плевенския затвор Георги ИЛИЕВ доведе в стаята ми политзатворника Георги ГАНЕВ и госпожата му и каза да направят свободно свиждане,което стана. Не обърнах внимание на разговора им,понеже не ме интересуваше.

Два три дни след 9 септември 1944 година точно която дата беше не помня Георги ГАНЕВ заедно с главния надзирател Димитър КУМАНОВ с колата на Държавна сигурност дойдоха в дома ми ул.Хаджи Димитър № 12 и ми поискa списъка на ликвидираните политзатворници.Аз посочих на главния надзирател КУМАНОВ къде се намира на бюрото в кабинета ми в затвора и същите отидоха и го взели.

Горното написах саморъчно и за верността му се подписвам:

/п/Цв.Иванов

Из архивите на ДС

78

С П Р А В К А

за по-съществените моменти от разкритията по делото на Трайчо Костов и възглавяваната от него заговорническа организация.

1.Разкритията по настоящето дело започнаха с ареста на ившия Гл.директор на експортната централа "Булгариндустриалекспорт" сега "Разноизнос"/ Кирил Атанасов Славов,задържан от органите на ържавна сигурност в началото на ноември 1948 година.

Предварителните данни на органите на Държавна сигурност о настоящето дело се състояха в агентурни сведения за връзките на ирил Славов в миналото с англичаните,за неговото бързо забогатяване,за злоупотребите и вредителствата,които той е извършвал в качеството си на Гл.директор на "Булгариндустриалекспорт".

В подкрепа на тези данни органите на Държавна сигурност азполагаха с редица данни за враждебни и антипартиини прояви на бли ите на Кирил Славов лица: Иван Гевренов,проф.Михаил Герасимов,Атанас Неболиев,Лазар Поповски.

В резултат на следствието и признанията на Кирил Славов ха арестувани в продължение на м.декември 1948 година и януари 194 одина бившия негов съдружник Атанас Леринси,известен Н.Петковист, бившия индустриалец Иван Кехлибаров,които напълно потвърдиха пока анията на Кирил Славов.

В резултат на така получените материали от следствието рез февруари 1949 година бяха задържани като английски агенти и съ астници на Кирил Славов лицата:

1.Никола Начев - помощник-председател на Комитета по стопански и финансови въпроси.

2.Любен Спасов - директор в "Булгариндастриалекспорт".

3.Димитър Стойнов - директор на Дървопреработвателната индустрия.

4.Спас Задгорски - известен троцкист,бивш съдружник на Кирил Славов.

5.Николай Задгорски - началник отдел Държ.сигурност,син на Спас Задгорски.

В резултат на проведеното следствие на горните лица и други следствени мероприятия и проверки,беше установено в началото на март 1949 година,че вражеската група,възглавявана от Кирил Славов се явява само една малка част от съществуващата в партията дълбоко-нелегална вражеска организация,всички нишки на която се насочват към Трайчо Костов.

От последвалото следствие и арести на лица през пролетта и лятото на 1949 година,се установи следното:

Английската разузнавателна служба,предвиждайки хода на събитията на Балканите и специално в България,далече преди събитията на 9 септември 1944 година,се е ориентирала към насаждане на своя агентура и вербовка на такава в редовете на БКП,с цел бъдещето използване на тази агентура при идване на БКП на власт.

Така установи се,че основните задачи на Кирил Славов,като английски агент в периода от 1935 година насам,са се състояли в проникване и вербоване на агентура близка към ръководящите звена на БКП.

Из архивите на ДС

Установи се също така,че проявите на троцкистката група около Стефан Манов,Тодор Сидеров през периода 1931-36 година,са тесно свързани с дейноста на Кирил Славов и английското разузнаване.

Установи се,че английското разузнаване е вербовало твърде отдавна такива агенти,като проф.Д-р Иван Стефанов /1933 година/,Иван Панов Петров/1931 година/ все със същата цел.

В хода на втората световна война английското разузнаване засилва своята подривна дейност в БКП,стремейки се да създаде здрави позиции в самото нейно ръководство,като за целта пуща в действие своята стара агентура в средите на управляващата дворцова клика /ген.Жечев,Султана Рачо Петрова и др./ и в полицейския апарат,като Никола Гешев - началник на отделение"А",който е ръководил борбата срещу комунистическата партия в продължение на последните две десетилетия и е държал в ръцете си основната полицейска агентура в нейните редове,Павел Павлов - бивш началник на Държ.сигурност и други висши полицаи.

Чрез тази своя агентура английското разузнаване насочва полицейския апарат към масова вербовка на агент-провокатори,предимно в ръководящите звена на партията,в интелегентските среди на същата,която агентура е бивала заангажирвана само с по една декларация или няколко донесения с цел при бъдещето развитие на събитията,когато БКП излезе от нелегалност и стане управляваща партия,да бъде превербована и пус-

Из архивите на ДС

ната в подривна работа в полза на английското разузнаване.

През този период са били вербовани такива провокатори като Трайчо Костов,Иван Масларов,Никола Павлов,Борис Христо,Никола Начев,Тачо Даскалов,Драго Георгиев Желязков /сега началник отдел при Министерство на земеделието/,проф. Михаил Герасимов и др.

Същевременно английското разузнаване насочва своята стара и изпитана агентура към внедряване в БКП,с цел утвърждаване на позициите на тази агентура в партията и изтикването и на ръководящи места след идването на партията на власт.Такива са случаите на Иван Тутев,Атанас Калушев и др.

При провала на ЦК през 1942 година бива завербован от полицията Трайчо Костов,след като е направил пълни признания за всички известни му връзки и сътрудници на ЦК, както и за цялата нелегална дейност на партията и подписва декларация за сътрудничество на Никола Гешев.

С цел затвърдяване положението на Костов в партията и издигането му като герой пред очите на партиините членове и народните маси,той заедно с Гешев написва фалшиви показания,с които излиза на съда,а чрез вмешателството на Гешев и по нареждане на военния министър бива осъден на доживотен затвор.

В Плевенския затвор Трайчо Костов,по нареждане на Гешев,се свързва с Никола Павлов Колев,Иван Масларов и Стефан Богданов,които са били указани от Гешев също като полицейски провокатори.

Из архивите на ДС

82

полицейски провокатор,завербован от Гешев в 1935 година и внедрен от него в Съветския разузнавателен апарат в страната,арестуван по невъзможност да се зашифрова през 1942 година и осъден на доживотен затвор.

За Никола Павлов и Иван Масларов е установено,че са сътрудници на полицията от 1942 година,но има някои данни които указват,че те може да са били в нейна услуга много от по-рано.

Според редица данни от следствието,които към днешна дата може да се смятат за проверени,в услуга на полицията е бил и Георги Ганев - бивш заместник-директор на Държ.сигурност който е влизал в най-близкото окръжение на Трайчо Костов в Плевенския затвор;за последния обаче,Костов не е направил признания.

Свързвайки се с упоменатите лица още в Плевенския затвор,Костов формира около себе си провокаторска групичка в партията,поставящи си за цел да си утвърди позициите и се внедри в ръководството на партията,с оглед на приближаващия се разгром на фашизма и идване на партията на власт.

След 9 септември 1944 година,Костов разставя своите съучастници в ръководството на партията и Държавна сигурност, като им поставя задача да прегледат полицейските досиета на отговорни работници от комунистическата партия в завзетата Дирекция на полицията,съберат компроментиращи материали,с цел по-нататъшната им вербовка и използване за подривна дейност.

Из архивите на ДС

В изпълнение на тази задача Никола Павлов и Стефан Богданов събират останали от полицията компроментиращи материали за редица отговорни лица в партията,между които за Катя Аврамова,Лулчо Червенков,Боню Петровски и др.

Тези материали в последствие се използуват от Костов и съучастниците му за вербоване на нови хора в състава на тяхната вражеска група.

През ноември 1944 година,Костов се свързва с шефа на английското разузнаване в България - полковника от английската военна мисия Бейли,който му поставя задача,за провеждане на подривна работа вътре в БКП,разлагане на ОФ,улесняване на разложенията на БЗНС и Социалдемократическата партия,спъване развитието на страната по пътя на социализма и насаждане на антисъветски настроения в партията и Държавния апарат.

Бейли също така дава връзка на Костов с резидента на английското разузнаване Кирил Славов,който се поставя в услуга на Костов с цялата своя агентура: Никола Начев - бивш пом.председател на Комитета по стопански и финансови въпроси, Димитър Стойнов - бивш директор на дървопреработвателната индустрия ,Спас Задгорски - бивш съдружник на Кирил Славов, известен троцкист,Николай Задгорски - началник отдел Държ. сигурност,Любен Спасов - бивш директор на "Булгариндустриал-експорт",Иван Гевренов - бивш директор на Каучуково индустриално обединение,Атанас Неболиев - секретар на Съюза на индустриалците,Георги Казанджиев - бивш поддиректор на Държ. индустриално обединение "Химическа индустрия",проф.Михаил Герасимов - бивш директор на индустрията,Стефан Василев -

Из архивите на ДС

брат на бивший министър Христо Василев и др.

Вейли свързва също така Костов с проф.Иван Стефанов,чрез взаимно насочване двамата един към друг.

Костов,Стефанов и Никола Павлов образуват ръководяща тройка,която си поставя задача изграждане в партията заговорническа организация,целяща завземане на власта и реставрация на капиталистическия строй в България.

През ноември 1944 година малко след срещата са Вейли,Костов се свързва с Кардел,който от името на Тито му дава да разбере,че Белградските предатели са осведомени за вражеските позиции на Костов и му предлага съвместна подривна работа в България и Югославия,с цел откъсването им от дружбата със Съветския съюз и отклоняването им от пътя на социалистическото развитие.

От тяк нататък Костов подържа тесни връзки с Тито и неговата клика,чрез лични срещи с Тито,Кардел и Джилас, чрез югославянските посланици в България - Ковачевич,Цицмил,Джерджа и чрез Иван Стефанов,който има две срещи с Кардел при посещението си в Белград и няколко срещи с Цицмил.

Същевременно Костов продължава своите връзки с английското разузнаване чрез Кирил Славов.

По указания на английското разузнаване,Костов подчинява цялата своя подривна дейност на ръководството на Тито и Белградската агентура на англоамериканците.

Английското разузнаване се задоволява да оказва пряка помощ на Костов чрез поставяне на негово разполож

Из архивите на ДС

85

ние на своята агентура в различните звена на държавния апарат и партията,чрез даване директиви по своя линия за вредителства и разстройство на стопанския живот,за което предварително е осведомило Костов да вземе мерки за покровителство и прикриване на тези вредителства,даване директиви на Костов да оказва съдействие на Н.Петковата и Лулчева опозиция,на реакционната група на Дамян Велчев,в тяхната подривна дейност преди да бъдат те разгромени.

След разгрома на опозицията и почистването на армията, заговорническата група на Костов бидейки последен резерв на англиското разузнаване придобива за него изключително значение и то хвърля всички сили за нейното укрепване и засилване.

При това,предвид на политическата обстановка на Балканите и поради факта,че англиското разузнаване е имало цялото ръководство на ЮКП и ФНРЮ,в лицето на Тито и неговите сътрудници в свои ръце,то изтиква на преден план,като ръководител на подривната работа на Балканите и други страни с народна демокрация - Тито и предава Костов и неговата вражеска група на почти пълното ръководство на Белград.

Първия опит за откъсване на България от пътя й на социалистическото развитие илишаването и от национална независимост чрез присъединяването й към Югославия,е бил направен още след първата среща през ноември 1944 година между Костов и Кардел,под формата на опит за прокарване на федерация между България и Югославия,без знанието на Съветския съюз,но след неуспеха на този опит идеята за присъединяване на България към Югославия не се изоставя,а се отпочва систематическа подмолна работа

Из архивите на ДС

~~148~~ 86

партията,за овладяване ръководството на партията и държавния апарат,което да улесни чрез преспиване бдителноста на партията и масите осъществяването на този план.

В по-нататъшните срещи между Костов и Тито и другите Титови сътрудници,се уговаря и бива проведено на практика изкуствено издигане авторитета на Тито и югославските троцкисти в очите на БКП и българския народ,като ръководна сила на Балканите.

Уговаря се също така и се провежда на практика създаване на условия на разузнавателните органи на Тито да проникнат във всички звена на нашия обществен,политически и държавен живот,включително в партията,органите на държавна сигурност и армията.

Функционери на югославянското разузнаване,като полк. Ристич,Хаджи Панзов,и Васил Ивановски и др. получават възможност за широка подривна дейност в България.

Подготвя се усилено откъсването на Пиринския край от България и присъединяването му към Югославия.Успоредно с това върви и усилената подготовка и организиране на заговора срещу Димитровското ръководство на партията и народната власт.

Тито и неговите пълномощници поставят пред Костов през 1947 година съвсем определено въпроса за"по-решителни" действия, т.е. за извършване на преврат и "обезвредяване" на Димитровското ядро в ЦК начело с др.Димитров,чрез арест и даже убийство.

По това време вече Костов и неговите съучастници са успели да групират около себе си значителен брой прикрити вра-

87

жески елементи в армията и държавния апарат,да ги привлекат в своята заговорническа организация и да ги издигнат на ръководни места в партията,правителството и държавния апарат.

Според показанията на Павлов и Стефанов още в 1945 година са били завербовани,като бивши полицейски провокатори - Петко Кунин,Васил Марков,Катя Аврамова,Борис Христов,Лулчо Червенков и др. и издигнати на отговорни длъжности в политическото,административно и стопанско ръководство на страната,а според показанията на Трайчо Костов тези лица са били подработвани на базата на недоволства и нездрави настроения и привлечени в организацията едва през втората половина на 1948 година, след 16-я пленум.В организацията биват привлечени също така Николай Задгорски - агент на английското разузнаване от 1937 година,началник отдел при Държ.сигурност,Боню Петровски - бивш полицейски провокатор,а според показанията на Иван Стефанов и английски агент,завербован по времето,когато е бил директор на англо-съветско петролно дружество извън пределите на Съветския съюз,Илия Бояджиев,като стар английски агент от резидентурата на Кирил Славов,Ангел Тимев - английски агент,привлечен в организацията от проф.Иван Стефанов, Цоню Цончев - американски агент,привлечен от Иван Стефанов в организацията,Георги Петров - пом.министър на финансиите,кариерист,привлечен също от Иван Стефанов и др.

Според показанията на Трайчо Костов през 1948 година са били подработени и спечелени на така наречената "замаскирана" база /под замаскирана база Костов разбира подработване на хора на основата на тяхно недоволство,за подкрепа на неговата кандидатура,като бъдещ заместник на др.Димитров и в името на една "по-самостоятелна политика",по отношение на Съветския съюз/ следните отговорни лица от ръководството на Съветски

Из архивите на ДС

~~АПО~~ 88

партията и държавния апарат:

Министър Кръстю Добрев - член на ЦК на БКП,който според показанията на Костов е провеждал неговия националистически курс в търговските отношения със Съветския съюз; министър Цола Драгойчева - която според показанията на Костов била обидена за оставянето й извън Политбюро,Рубин Леви,Елена Гавраилова,Мишо Николов, на основата на влиянието на Костов върху тях.

Също така според показанията на Костов "той е разчитал" на Боян Българанов и ген.Иван Кинов,като на хора, които биха подкрепили неговата политика,а според показанията на Павлов,Иван Стефанов и Стефан Богданов,те са били привлечени в състава на вражеската организация.

Привлечени са били също така в състава на организацията ген.Врачев,като полицейски провокатор,за когото Костов не признава,Лев Главинчев също като полицейски провокатор и свързан с английското разузнаване от 1940 година, Пецо Трайков,като английски агент /последния само по показание на Лев Главинчев/,ген.Тошев-като свързан с английското разузнаване /според показанията на Павлов,Стефанов и Главинчев.

Същевременно чрез Никола Павлов,Иван Масларов и Катя Аврамова Костов е провеждал систематическа подработка на партиините кадри за утвърждаване на своя собствен авторитет и противопоставянето му на авторитета на др.Димитров,докато се е стигнало до онова заседание на Политбюро в надвечерието на 16-я пленум,на което Костов се опитва

44/89

да атакува др.Димитров,стоварвайки върху него цялата отговорност за отчетените на 16-я пленумгрешки и слабости в ръководството на партията.

С това Костов е целел провеждане на непосредствена подготовка за по-нататъшни решителни действия,според както го е съветвал Тито.Но неуспеха му да удари по авторитета на др.Димитров и развилите се по-нататък събития с намесата на др.Сталин,във връзка със забраната на Костов за даване сведения на съветските представители в България,както и поставянето на този въпрос на разглеждане отначало пред Политбюро,а после и пред пленума на ЦК на партията,парализират заговорническата дейност на Костов и съучастниците му,а по-нататъшните събития и особенно започналите арести ги заставят да сведат до минимум своята нелегална дейност.

Един от основните методи на работа с цел компроментиране и злепоставяне политиката на народното правителство пред народа,са били вредителствата в стопанския живот на страната.Вредителства целящи дезорганизацията на стопанския живот,намаляване на производството,влошаване снабдяването на населението и компроментиране стопанската помощ,получавана от Съветския съюз,са били провеждани по директиви от английското разузнаване от 1945 година,но особенно широки размери са взели те около 1946-48 година, когато са се разпростряли в областа на вътрешната търговия в новосъздадените търговски държавни организации,в областа на селското стопанство чрез редица вражески актове в системата на нарядно изкупване продуктите на земеделски-

Из архивите на ДС

90

търговия с цел подриване стопанските връзки на България със страните на народната демокрация и особенно със Съветския съюз, в областа на транспорта,чрез кръстосани превози в областа на строителството,чрез разпиляване и замразяване на капитали в неполучени и едновременно започване голям брой обекти,в тютюневото производство,в областа на финансиите,чрез осакатяване или извращаване на провежданите данъчни реформи,в банковата система чрез изкуствено създаване напрежение в монетното обращение и пр.

II.В предстоящия процес ще бъдат съдени 12 лица, съучастници на Трайчо Костов,начело със самия Костов.

Подбора на лицата,включени в процеса е извършен с оглед даване цялостна представа за разностранната вражеска дейност на Костов и особенно съвместната дейност на възглавяваната от него заговорническа организация с Титовата клика.

Като подсъдими в процеса ще бъдат включени:

1.Трайчо Костов -признава се като полицейски провокатор от 1942 година, свързването си с полицейските провокатори: Павлов,Масларов и Богданов в Плевенския затвор,връзките си с полк.Бейли от ноември 1944 година,връзките си с Кардел, Джилас,Тито и Цицмил и указанията получавани за вражеска и заговорническа дейност от Белград,вербовките на упоменатите погоре лица,директивите,получени по линия на англиското разузнаване за вредителство в стопанството на страната.Не признава вербовката на хора на компроментиращи материали и дадената от него задача на Павлов да набира компроментиращи материали от архивите на Дирекция на полицията.

2.Никола Павлов - признава връзките си с полицията от 1942 година,връзките си с Костов от Плевенския затвор 1944 година,признава,че е получил задача от Костов да издирва компроментиращи материали за лица на отговорна работа в партията, признава,че влиза в ръководството на заговорническата работа със Стефанов и Павлов,признава вредителската дейност,провеждана от тяхната заговорническа организация,връзките им с Тито подържани от Костов,връзките на Костов с английското разузнаване,своята разложителна дейност в партията,насочена към подронване авторитета на партиното ръководство и издигане авторитета на Костов.

3.Иван Стефанов - признава,че е английски агент от 1933 година и включването му на левосектанска работа от 1925 година по указания на Кръстю Раковски,признава връзките си с полк.Бейли и Гозлинг от английската мисия след 9 септ.44 г. признава участието си в ръководството на заговорническата организация,връзките си с Титовци,вербовката на Иван Гевренов, Ангел Тимев,Георги Петров,Цоню Цончев,вредителствата провеждани от него в областа на финансовото и банково дело и тютюневия монопол.

4.Никола Начев Петков - признава,че е английски агент от 1941 година,връзката си с полицията от 1943 година, че е свързан от Кирил Славов с Трайчо Костов през 1945 година,признава задачите за вредителство,получени от Трайчо Костов и Кирил Славов в областа на стопанството и провежданите от него вредителства при нарядното изкупуване на селскостопанските произведения и определяне на цените,признава,че

Из архивите на ДС

III 92

е привлекъл в състава на организацията,като английски агент по указания на Тр.Костов - Димитър Кочемидов и Никола Говедарски,че е подработвал Манол Кушев,че е привлекъл в състава на организацията като английски агент Николай Задгорски,че е информирал за наличието на нелегална организация Борис Христов,признава,че е осведомен за връзките на Трайчо Костов с Тито,признава,че е давал директиви за вредителство,че са провеждани такива по негови директиви от Кочемидов и Говедарски.

127

5.Борис Христов - признава,че е полицейски провокатор от 1943 година и сведенията,които е давал на полицията,признава,че е привлечен за подривна дейност от Трайчо Костов след 9 септ.44 г.,че се свързал с югославския търговски представител в Москва - Жиберна,комуто предавал шпионски сведения за търговските спогодби между България и СССР и страните с народна демокрация,признава,че е водил подривна дейност за затягане и спъване търговските преговори между България и СССР.

6.Цонъ Цончев - признава,че е агент на американското разузнаване от 1941 година,че е предавал поверителни сведения от финансов и стопански характер на английското разузнаване след 9 септ.44 г.,че е привлечен от Иван Стефанов в състава на заговорническата организация и че под негово ръководство е провеждал редица вредителства в областа на банковата система в страната.

7.Иван Гевренов - признава,че е враг на партията

Из архивите на ДС

115
93

и СССР от времето,когато се е издигнал като крупен капиталист,че от умраза към народната власт и БКП се е включил в апарата на английското разузнаване,че по директиви на английското разузнаване е провеждал редица вредителства в каучуковата индустрия преди национализацията Й,че е привлечен в състава на вражеската организация от Иван Стефанов,от когото получил директиви за нови вредителства и привличане на нови хора в състава на организацията и че е привлекъл в нейния състав проф.Михаил Герасимов,Георги Казанджиев и Атанас Небоглиев.

8.Иван Тутев - признава,че е агент на английското разузнаване от 1937 година,че по директива на английското разузнаване,се е промъкнал в комунистическите среди от 1943 година и станал член на партията след идването Й на власт, че е давал систематически шпионски сведения на английското разузнаване,по директиви на английското разузнаване е провеждал подривна работа за проваляне търговските отношения между България и страните с народна демокрация,че се е свързал чрез Кочемидов със заговорническата организация през 1948 година,че е получавал от Костов вредителски директиви при водене на преговорите,със страните на народна демокрация, че е привлекъл в състава на организацията държания от него на връзка английски агент Иван Атанасов Калушев - Гл.директор на "Деспред" и Иван Панов - Гл.директор на "Булгарплодекспорт" чрез които е провеждал редица вредителства в областа на транспорта и експорта.

Из архивите на ДС

 А-6/94

9.Благой х.Панзов - признава,шовинистическия и антисъветски курс на Титовци и специално на ген.Темпо още по време на народоосвободителната борба в Югославия,признава тесното сътрудничество по време на тая борба на Титовци със англичани и американци,признава,че е изпратен с разузнавателни задачи в България през 1947 година,признава,че е извършвал разузнавателна и подривна работа сред македонското население в България по нареждане на югославянското разузнаване,че е знаел за вражеските връзки на Трайчо Костов с югославянските ръководители и неговата заговорническа дейност,признава,че се е обявил за политемигрант по нареждане на югославянското разузнаване с цел да води разложителна работа сред югославянската емиграция в България.

10.Васил Ивановски - признава,че ее е държал предателски в полицията по време на провала на окръжния комитет в Пловдив през 1942 година,че се е свързал с Титовци в Скопския затвор през 1944 година и е застанал на антибългарски позиции още през този период,че е бил изпратен в България със задача да води подривна работа за откъсване на Пиринска Македония и разлагане на македонската емиграция в България, и разузнаване в БКП от Лазар Колишевски.

11.Илия Баялчелиев - признава,че е получил задача през 1945 година от брат си Христо Баялцелиев - пом.министър на търговията в Македония за провеждане на антибългарска и антисъветска работа в БКП и вопед македонското население в България,че е давал шпионски сведения на югославянското разузнаване в лицето на Наум Наков,Бл.х.Панзов и др.

12.Воголюб Чедомир Илич - признава,че е бил изпратен със задача да извърши терористически акт над емигриралия в Бъл-

Из архивите на ДС

117/95

гария бивш началник на УДБ в Зайчар-Мика Илич,но че не успел да извърши задачата,понеже неможал да си създаде връзка за нейното осъществяване.Неговата задача е свързана със сведенията,които Бл.х.Панзов е изпратил в Белград за работата на Мика Илич против Титовци след емигрирането му в България.

III.В процеса ще участват като свидетели следните задържани по същото дело лица:

1.Димитър Кочемидов - бивш пом.министър на вътрешната търговия,привлечен в състава на вражеската организация от Никола Начев,английски агент,провеждал вредителства в областа на търговията по указания на Начев.

2.Никола Говедарски - бивш пом.министър на вътрешната търговия,английски агент,привлечен от Начев в състава на вражеската организация,по чието нареждане провеждал вредителства в областа на снабдяването,нарядната система,вътрешната търговия.

3.Ангел Ефтимов Тимев - бивш главен директор на тютюневия монопол,английски агент,привлечен в състава на вражеската организация от проф.Иван Стефанов,провеждал редица крупни вредителства в областа на тютюневото производство и тютюневата търговия.

4.Проф.д-р Михаил Герасимов - бивш директор на индустрията,троцкистки настроен още от Съветския съюз,сътрудничел на полицията след завръщането си в България.Привлечен в служба на английското разузнаване след 9 септ.44 година, привлечен в състава на вражеската организация от Иван Стефанов.

Из архивите на ДС

А18
96

5.Атанас Миланов Неболиев - бивш секретар на Съюза на индустриалците,английски агент,привлечен в състава на вражеската организация от Иван Гевренов.

6.Георги Казанджиев - английски агент,привлечен в състава на вражеската организация от Иван Гевренов,провеждал редица вредителства в областа на химическата индустрия.

7.Димитър Стойнов Колев - бивш директор в експортна централа"Булгариндустриалекспорт", полицейски провокатор от 1941 година и английски агент след 9 септември 1944 година.

8.Лазар Поповски - бивш генерален консул в Цариград, английски агент,снабдявал английското разузнаване с информации,относно отражението на подривната работа на заговорническата организация на Трайчо Костов в БКП.

9.Манол Кушев - бивш директор на Хоремаг и бивш съветник в Министерство на индустрията,полицейски провокатор от 1936 година,привлечен в състава на вражеската организация от Никола Начев,извършвал ред вредителства в областа на снабдяване на населението.

10.Кочо Попов - агент на югославянското разузнаване, прехвърлен в България с вражески задачи,под формата на политемигрант - македонец.

11.Кирил Николов - бивш областен прокурор в Неврокоп,извършил предателство в полицията през 1942 година,като е улеснил тогавашния ЦК на БКП и специално на Антон Иванов, завербован в служба на югославянското разузнаване след 9 сеп-

Из архивите на ДС

97

тември 1944 г.,водил шпионска работа в полза на югославянското разузнаване и разложителна дейност сред македонското малцинство в Пиринския край.

12.Ефтим Стоицев Янев - бивш съветник в спиртния монопол,вербован от югославянското разузнаване след 9 септември 1944 година.

13.Димитър Христов Панов - агент на югославянското разузнаване,снабдявал с шпионски сведения Бл.х.Панзов и други югославянски разузнавачи в България.

14.Георги Баялчелиев - югославянски агент,водил шпионска работа в полза на югославянското разузнаване в лицето на ХаджиПанзов и други чиновници от югославянската легация.

15.Дарина Стойкова - югославянски агент,снабдявала югославянското разузнаване в България с шпионски сведения от политически и др. характер.

16.Екатерина Спасова - също.

17.Иван Панов Петров - бивш Гл.директор на "Булгарплодекспорт",английски агент от 1931 година,привлечен в състава на вражеската организация от Иван Тутев,вършил вредителства в областа на експорта и външната търговия.

18.Иван Атанасов Калушев - бивш Гл.директор на Деспред, английски агент от 1936 година,привлечен в състава на вражеската организация от Иван Тутев,вършил вредителства в областа на транспорта.

19.Спас Задгорски - известен троцкист,английски агент от 1935 година,привлечен в състава на вражеската организация от Кирил Славов.

20.Андрей Праматаров - бивш началник отделение"Б" в

Из архивите на ДС

120
98

полицейската държавна сигурност,ходил в Плевенския затвор през 1943 година,с Александър Санков,където се срещал с агент провокатора Стефан Богданов и му дал инструкции аналогични на дадените на Костов.

21.Христо п.Димитров - бивш областен полицейски началник в Стара Загора,установява вербовката за служба на полицията на Никола Начев и Борис Христов.

22.Маню Начев - бивш началник на фашистката държавна сигурност през 1944 година,установява полицейското сътрудничество на Костов,Масларов,Петко Кунин и др.

23.Методи Христов Елкин - бивш член на състава на военния съд,съдил членовете на ЦК през 1942 година,свидетелствува за полученото нареждане за заменяване смъртната присъда на Костов с доживотна.

24.Игнат Тодоров Младенов - председател на съда, свидетелствува за полученото от ген.Михов нареждане да се спаси живота на Костов

25.Цветан Иванов - бивш директор на Плевенския затвор,свидетелствува за срещите на Трайчо Костов,и останалите провокатори в неговата група,с полицаи от Дирекция на полицията в Плевенския затвор през 1943 година.

IV.Едновременно с подготовката на процеса,следствието на останалите арестувани продължава и в него се получават ежедневно нови данни,които напълно потвърждават досегашните разкрития и ги разширяват.

 44/99

Така например,арестувания преди няколко дни,Лулчо Червенков призна на следствието,че е в служба на полицията от 1921 година и че на таки основа е бил привлечен в състава на организацията след 9 септември 1944 година от Никола Павлов.

След приключването на предстоящият процес,останалите арестувани ще бъдат последователно съдени в няколко отделни процеса,като например,групата на индустриалците и др

22.XI.1949 година

София ДДС

Обезсилена
ф.р.11-5/56 ОС.Н.К

П Р И С Ъ Д А

№ 951

гр.София, 14 декември 1949 година.

В ИМЕТО НА НАРОДА

Върховният съд на Народната република България, трето наказателно отделение, съдебното заседание на 7, 8, 9, 10, 11, 12 и 13 декември 1949 година , хиляда деветстотин четиредесет и девета година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Борис Лозанов
ЧЛЕНОВЕ: Найден Райчев, Димитър Спасов

СЪД.ЗАСЕДАТЕЛИ: Драгой Коджейков
Стоян Н.Попов
Илия Игнатов
Васил Михайлов

при секретаря Иван Стоилов и в присъствието на прокурорите от Главната прокуратура: Владимир Димчев и Тодор Цаков слуша доложеното от председателя Борис Лозанов Н.О.Х. дело № 1891 по описа на 1949 година,

П Р И С Ъ Д И :

Признава подсъдимите: ТРАЙЧО КОСТОВ ДЖУНЕВ, 52 години, роден и живущ в София, грамотен, българин, женен, неосъждан, публицист, бивш заместник Председател на Министерския Съвет и Секретар на ЦК на БКП; ИВАН СТЕФАНОВ х.МАТЕЕВ, 50 години, роден в гр.Варна, жител на гр.София, българин, български гражданин, грамотен, женен, неосъждан, по занаятие професор в Държавния университет, бивш Министър на финансиите и НИКОЛА ПАВЛОВ КОЛЕВ, роден в с.Угърчин - Ловешко, 43 години, жител на София, българин,

4706

169

грамотен, женен, архитектурен техник, бивш административен секретар на Политбюро на ЦК на БКП и Помощник министър на строежите и пътищата, за виновни в това; че са образували ръководен център на нелегална организация с цел да съборят законно установената Народна власт в Републиката по насилствен начин чрез терористически действия; че са извършили действия с цел да влошат приятелските отношения на Републиката със Съветския съюз и страните с Народни демокрации и че са разпространявали чрез други лица неверни твърдения, които са от естество да създадат недоверие към Народната власт, към отделни нейни органи и да внесат смут сред народа, поради което и на основание членове 98 ал.1, 99-д, ал.II и 99-г ал. четвърта от Наказателния закон и членове 60 и 61 от същия закон ги осъжда, както следва:

1.ТРАЙЧО КОСТОВ ДЖУНЕВ на смърт с лишаване от правата по чл.30 от Н.З. за винаги и конфискува целото му имущество.

2.ИВАН СТЕФАНОВ х.МАТЕЕВ на доживотен строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл.30 от Н.З. за винаги и конфискува цялото му имущество.

3.НИКОЛА ПАВЛОВ КОЛЕВ на доживотен строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл.30 от Н.З. за винаги и конфискува цялото му имущество.

Признава подсъдимите: Трайчо Костов Джунев, и Иван Стефанов х.Матеев за виновни в това, че първият се е поставил като шпионин в услуга на английското, американското и югославянското разузнавания, а вторият, че е събирал и предавал на английското, разузнаване сведения представляващи държавна тайна, поради което и на основание членове 112 от Н.З. и членове 60 и 61 от същия закон ги осъжда както следва:

ТРАЙЧО КОСТОВ ДЖУНЕВ на 15 години строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл. 30 пунктове 1 - 4, 6 и 7 от Н.З. за 20 години от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение; глоба в размер на 1.000.000 лева /един милион/ лева,която при неплащане заменява с една година тъмничен затвор и конфискуване цялото му имущество.

ИВАН СТЕФАНОВ х.МАТЕЕВ на доживотен строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл. 30 пунктове 1-4, 6 и 7 от Н.З. за винаги, глоба в размер 1.000.000 /един милион/ лева,

Из архивите на ДС

която при неплащане заменява с една година тъмничен затвор и конфискува цялото му имущество.

Признава подсъдимите Трайчо Костов Джунев и Иван Стефанов х.Матеев за виновни в това, че изпълнявайки държавни служби и поръчения пред чужди правителства умишлено са водили тия служби и поръчения във вреда на Държавата, поради което и на основание членове 111-б от Н.З. и 60 и 61 от същия закон ги осъжда:

ТРАЙЧО КОСТОВ ДЖУНЕВ на смърт с лишаване от правата по чл. 30, пунктове 1 - 4, 6 и 7 от Н.З. за винаги, глоба в размер на 1.000.000 /един милион/ лева, която при неплащане се заменява с една година тъмничен затвор и конфискува цялото му имущество.

ИВАН СТЕФАНОВ х.МАТЕЕВ на доживотен строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл. 30 пунктове 1 - 4, 6 и 7 от Н.З. за винаги, глоба в размер на 1.000.000 /един милион/ лева, която при неплащане се заменява с една година тъмничен затвор и конфискува цялото му имущество.

Признава подсъдимите: ТРАЙЧО КОСТОВ ДЖУНЕВ, ИВАН СТЕФАНОВ х.МАТЕЕВ и НИКОЛА ПАВЛОВ КОЛЕВ за виновни в това, че са извършили действия с цел да разстроят стопанството и продоволствието на страната, като не са изпълнили възложените им задачи, поради което и на основание чл. 102 ал. I и членове 60 и 61 от Н.З. ги осъжда, както следва:

ТРАЙЧО КОСТОВ ДЖУНЕВ на смърт с лишаване от правата по чл.30 от Н.З. и конфискува цялото му имущество.

ИВАН СТЕФАНОВ х.МАТЕЕВ на доживотен строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл. 30 от Н.З. за винаги и конфискува целото му имущество и

НИКОЛА ПАВЛОВ КОЛЕВ на доживотен строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл.30 от Н.З. за винаги и конфискува цялото му имущество.

Съгласно чл. 64 от Н.З. по съвокупност определя на всеки един от подсъдимите за така извършените престъпни деяния по едно общо наказание както следва:

На ТРАЙЧО КОСТОВ ДЖУНЕВ, смърт с лишаване от правата по чл. 30 от Н.З. за винаги и глоба 1.000.000 /един милион/ лева, която при неплащане заменява с една година тъмничен

затвор и конфискация на цялото му имущество.

На ИВАН СТЕФАНОВ х.МАТЕЕВ доживотен строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл.30 от Н.З. за винаги, глоба 1.000.000 /един милион/ лева, която при неплащане заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

На НИКОЛА ПАВЛОВ КОЛЕВ, доживотен строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл.30 от Н.З. за винаги, глоба 1.000.000 /един милион/ лева, която при неплащане заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

Признава подсъдимите Никола Начев Петков - 44 години, роден в с.Дерманци - Луковитска, околия, българин, грамотен, женен, неосъждан, агроном, живущ в София, бивш помощник председател на Държавния комитет за Стопански и финансови въпроси; Борис Андонов Христов, от с.Долно село - Кюстендилска околия живущ в София, 37 години, българин, грамотен, женен, неосъждан, агроном, бивш търговски представител в Съветския съюз; Цоню Стефанов Цончев, 51 години, роден от гр.Котел, живущ в София, българин, грамотен, женен, неосъждан, чиновник, бивш управител на Българската народна банка; Иван Славов Гевренов на 65 години, роден в с.Ичера - Котленска околия, жител на София, българин, грамотен, женен, неосъждан, инженер-машиностроител, бивш директор на Обединението за каучукова индустрия при Министерството на индустрията; Иван Георгиев Тутев - 47 години, роден в гр.Ловеч, жител на София, българин, грамотен, женен, неосъждан, агроном, бивш директор на Дирекцията на Външната търговия при Министерството на външната търговия за ВИНОВНИ, в това, че са влезли в нелегална организация, образувана и ръководена от Трайчо Костов Джунев, Иван Стефанов х.Матеев и Никола Павлов Колев, с цел да бъде съборена законно установената власт в Републиката; затова, че са извършили действия целящи влошаването на приятелските отношения на нашата страна със СССР и страните с народна демокрация, и че са разпространявали неверни твърдения, за да предизвикат недоверие към народната власт и отделни нейни органи и да внесат смут сред народа, поради което и на основание членове 98 ал.втора, 99-д ал. втора и 99-г ал. четвърта от Н.З. ги осъжда както следва:

НИКОЛА НАЧЕВ ПЕТКОВ на 15 години строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл. 30 от Н.З. за 20 години от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение и конфискува цялото му имущество.

БОРИС АНДОНОВ ХРИСТОВ на 12 години строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл. 30 от Н.З. за 15 години от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение и конфискува цялото му имущество.

ЦОНЮ СТЕФАНОВ ЦОНЧЕВ на 15 години строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл. 30 от Н.З. за 20 години от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение и конфискува цялото му имущество.

ИВАН СЛАВОВ ГЕВРЕНОВ на 15 години строг тъмничен затвор с лишаване от правата по член 30 от наказателния закон за срок от 20 години от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение и конфискува цялото му имущество.

ИВАН ГЕОРГИЕВ ТУТЕВ на 15 години строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл.30 от Н.З. за срок от 20 години от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение и конфискува цялото му имущество.

Признава същите подсъдими за виновни в това, че са събирали и предавали на чужди разузнавания сведения, които представляват държавна тайна, поради което и на основание членове 112п т.1 от Н.З. във връзка с чл. 59 от същия закон ги осъжда, както следва:

НИКОЛА НАЧЕВ ПЕТКОВ на доживотен строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл. 30 пунктове 1 - 4, 6 и 7 от НЗ за винаги, глоба в размер на 1.000.000 /един милион/ лева, която при неплащане заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

БОРИС АНДОНОВ ХРИСТОВ на 15 години строг тъмничен затвор, с лишаване от правата по чл. 30 пунктове 1 - 4,6 и 7 от НЗ за срок от 20 години от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение, глоба, в размер на 500.000 /петстотин хиляди/ лева, която при неплащане заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

ЦОНЮ СТЕФАНОВ ЦОНЧЕВ на 15 години строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл. 30 пунктове 1 - 4, 6 и 7 от НЗ за 20 години, от когато присъдата може да бъде турена

113

в изпълнение, глоба в размер на 500.000 /петстотин хиляди/ лева, която при неплащане заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

ИВАН СЛАВОВ ГЕВРЕНОВ на доживотен строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл.30 пунктове 1 - 4, 6 и 7 от НЗ за винаги, глоба в размер на 1.000.000 /един милион/ лева, която при незаплащане се заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

ИВАН ГЕОРГИЕВ ТУТЕВ на 15 години строг тъмничен затвор, с лишаване от правата по чл. 30 пунктове 1 - 4, 6 и 7 от НЗ за срок 20 години от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение, глоба в размер на 1.000.000 /един милион/ лева, която при незаплащане заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

Признава подсъдимите: Борис Андонов Христов и Иван Георгиев Тутев за виновни в това, че изпълнявайки държавни служби и поръчения при чужди правителства умишлено са вредили тия служби и поръчения във вреда на държавата, поради което, и на основание чл. 111-б от наказателния закон и чл.61 от същия закон ги осъжда както следва:

БОРИС АНДОНОВ ХРИСТОВ на 15 години строг тъмничен затвор с лишаване от правата по член 30 пунктове 1 - 4, 6 и 7 от наказанетлия закон за срок от 20 години, от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение, глоба в размер на 500.000 /петстотин хиляди/ лева, която при неплащане заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

ИВАН ГЕОРГИЕВ ТУТЕВ на доживотен строг тъмничен затвор с лишаване от права, по чл.30, пунктове 1 - 4, 6 и 7 от НЗ за за винаги, глоба в размер на 1.000.000 /един милион/ лева, която при неплащане заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

Признава подсъдимите: Никола Начев Петков, Цонко Стефанов Цончев, Иван Славов Гевренов и Иван Георгиев Тутев за виновни в това, че са извършили действия с цел да разстроят народното стопанство и продоволствието в страната, да предизвикат смут и недоволство сред народните маси и за създаване пречки на народната власт поради което и на основание чл.102 ал.първа от НЗ ги осъжда, както следва:

184

НИКОЛА НАЧЕВ ПЕТКОВ на доживотен строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл. 30 от НЗ за винаги и конфискация на цялото му имущество.

ЦОНЮ СТЕФАНОВ ЦОНЧЕВ на 15 години строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл. 30 от НЗ за срок от 20 години от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение и конфискация на цялото му имущество.

ИВАН СЛАВОВ ГЕВРЕНОВ на доживотен строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл. 30 от НЗ завинаги и конфискация на цялото му имущество.

ИВАН ГЕОРГИЕВ ТУТЕВ на доживотен строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл. 30 от НЗ завинаги и конфискация на целото му имущество.

Съгласно член 64 от НЗ и по съвокупност за така извършените престъпни деяния се определя на всеки един от подсъдимите по едно общо наказание както следва:

На Никола Начев Петков доживотен строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл.30 от НЗ завинаги, глоба 1.000.000 /един милион/ лева, която при невнасяне заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

На Борис Андонов Христов 15 години строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл.30 от НЗ за 20 години от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение, глоба 500.000 /петстотин хиляди/ лева, която при невнасяне заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

На Цоню Стефанов Цончев - 15 години строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл. 30 от НЗ за срок от 20 години от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение, глоба 500.000 /петстотин хиляди/ лева, която при невнасяне заменя с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

На Иван Славов Гевренов доживотен строг тъмничен затвор, лишаване от правата, по член 30 от НЗ за винаги, глоба 1.000.000 /един милион/ лева, която при невнасяне заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

На Иван Георгиев Тутев доживотен строг тъмничен затвор, с лишаване от правата завинаги, глоба 1.000.000 /един милион/ лева, която при невнасяне заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

Признава подсъдимите: Благой Иванов Хаджи Панзов на 38 години, роден в гр.Велес /Македония/, македонец, български гражданин, грамотен, женен, неосъждан, чиновник, живущ в София, бивш съветник на Югославското посолство в България: Васил Атанасов Ивановски - на 43 години, роден в с.Ловрет, Костурска околия /Македония/, български гражданин, грамотен, женен, неосъждан, по занятие чиновник, за ВИНОВНИ в това, че са образували и ръководили нелегални групи с цел за насилственото откъсване на Пиринския край от територията на Н.Р.България и по този начин да се отслаби държавната власт в страната, а също така за това, че са разпространявали клеветнически и неверни твърдения, за да предизвикат недоверие към народната власт и отделни нейни органи и да внесат смут всред народа, поради което и на основание членове 98 ал. първа, 99-г ал. четвърта от НЗ ги осъжда, както следва:

БЛАГОЙ ИВАНОВ ХАДЖИ ПАНЗОВ на 15 години строг тъмничен затвор, с лишаване от правата по член 30 от НЗ на срок от 20 години от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение и конфискуване цялото му имущество.

ВАСИЛ АТАНАСОВ ИВАНОВСКИ на 12 години строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл. 30 от НЗ за срок 15 години, от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение и конфискация на цялото му имущество.

Признава същите подсъдими за виновни в това, че са събирали и предавали на чуждо - югославянското разузнаване сведения, които представляват държавна тайна, а също така, че са се поставили, като шпиони в услуга на друга държава, поради което и на основание чле. 112 т.първа и чл.111-г, ал. първа от НЗ ги осъжда, както следва:

БЛАГОЙ ИВАНОВ ХАДЖИ ПАНЗОВ на 15 години строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл. 30 пунктове 1 - 4 , 6 и 7 от НЗ за срок от 20 години от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение, глоба в размер на 300.000 /триста хиляди/ лева, която при невнасяне заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

9.- 176.

ВАСИЛ АТАНАСОВ ИВАНОВСКИ на 10 години строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл.30 пунктове 1 - 4, 6 и 7 от НЗ за срок от 15 години от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение, глоба 200.000 /двеста хиляди/ лева, която при невнасяне заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

Съгласно член 64 от НЗ и по съвокупност определя на всеки един от подсъдимите, за така извършените от тях престъпни деяния по едно общо наказание, както следва:

На Благой Иванов х.Панзов 15 години строг тъмничен затвор, с лишаване от права за срок от 20 години - по член 30. от НЗ от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение, глоба 300.000 /триста хиляди/ лева, която при невнасяне заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

На Васил Атанасов Ивановски 12 години строг тъмничен затвор, с лишаване от права по чл. 30 от НЗ за срок от 15 години, от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение; глоба 200.000 /двеста хиляди/ лева, която при невнасяне заменя с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

Признава подсъдимият Илия Иванов Баялцалиев на 37 години, роден в гр. Солун / Гърция/, македонец, български гражданин, жител на град София, грамотен, женен, неосъждан, по занаятие чиновник, за виновен в това, че е влизал в нелегална група с цел за насилственото откъсване на Пиринския край от територията на Н.Р.България и по такъв начин да се отслаби държавната власт в страната, а така също за това, че е разпространявал клеветнически и неверни твърдения, за да предизвика недоверие към народната власт и отделни нейни органи и да внесе смут сред народа поради което и на основание член 98 ал. втора и чл. 99-г, ал. четвърта от НЗ го осъжда да изтърпи 8 години строг тъмничен затворе с лишаване от права по чл. 30 от НЗ за срок от 10 години от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение и конфискация на една втора /1/2/ идеална част от цялото му имущество.

Признава същия подсъдим за виновен в това, че е събирал и предавал на чужда - югославското разузнаване сведения, които представляват държавна тайна, поради което и на основание чл. 112 т. първа и 61 от НЗ го осъжда да изтърпи 6 години и 8 месеца строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл. 30 пунктове 1 - 4, 6 и 7 за срок 10 години от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение, глоба 10.000 /десет хиляди/ лева, която при невнасяне заменява с 40 дни тъмничен затвор, и конфискация на 1/2 идеална част от цялото му имущество.

Съгласно чл. 64 от НЗ и по съвокупност определя на същия подсъдим за горните две престъпни деяния едно общо наказание 8 години строг тъмничен затвор, с лишаване от правата по чл. 30 от НЗ за 10 години, от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение , глоба 10.000 /десет хиляди/ лева, която при невнасяне заменява с четиредесет дни тъмничен затвор и конфискация на половин идеалната част от цялото му имущество.

Зачита предварителният затвор на подсъдимите от денят на задържането им.

Присъдата не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ:

СЪДЕБНИ ЗАСЕДАТЕЛИ:

М О Т И В И :

- I -

Подсъдимите: Трайчо Костов Джунев,Иван Стефанов х.Матеев и Никола Павлов Колев са обвинени в това:

В ИЗМЕНА /чл.98-а, чл.99-г. ал.4, чл.99-д ал.2 от Н.З./ за това, че са образували ръководен център на нелегална организация и групи с цел да съборят законно установената народна власт в Републиката по насилствен начин, чрез терористически действия и общеопасни престъпления; че са извършили действия,целящи влошаването на приятелските отношения на нашата страна със Съветския съюз и страните с народна демокрация и че са разпространявали чрез други лица клеветнически и неверни твърдения, за да предизвикат недоверие към народната власт и отделни нейни органи и внесат смут сред народа;

ТРАЙЧО КОСТОВ ДЖУНЕВ и ИВАН СТЕФАНОВ хаджи МАТЕЕВ - в ШПИОНАЖ /чл.112а т.1 от Наказателния закон/за това,че са събирали и предавали на чуждо - английско - разузнаване сведения,представляващи държавна тайна, а също така,че са се поставили в разпореждане на чуждо разузнаване за шпионска работа;

ТРАЙЧО КОСТОВ ДЖУНЕВ и професор ИВАН СТЕФАНОВ хаджи МАТЕЕВ - в ПРЕДАТЕЛСТВО /чл.111-б от Наказателния закон/за това,че умишлено са използвали отговорни държавни служби и възложени им от правителството задачи във вреда на интересите на държавата;

ТРАЙЧО КОСТОВ ДЖУНЕВ,ИВАН СТЕФАНОВ хаджи МАТЕЕВ и НИКОЛА ПАВЛОВ КОЛЕВ - в САБОТАЖ и ВРЕДИТЕЛСТВО /чл.102 ал.1 от Н.З./ за това,че са извършили престъпно деяние,целящо разстройство на народното стопанство и на продоволственото снабдяване на страната, предизвикване на смутове и недоволство сред народните маси и създаване на пречки на законната власт,като лично и чрез други провеждат саботаж и вредителство;

В съдебно заседание подсъдимият Трайчо Костов не се признава за виновен да е извършил горните инкриминирани деяния. Обясненията му пред съда,са в противоречие със саморъчните му показания дадени пред дознанието,които се прочетоха в съдебно заседание, съгласно чл.362-а ал.I от Зак.за Нак.съдопроизводство.След обсъждане саморъчните показания на този подсъдим,устните му обяснения пред

Из архивите на ДС

съда и обясненията на другите подсъдими по делото заедно с показанията на свидетелите,заключението на изслушаните вещи лица съвокупно с писмените доказателства по делото съдът намира за установено че:

1/ Трайчо Костов Джунев през м.май 1942 година при полицейското дознание при провала на нелегалния Ц.К. на Б.К.П. е бил привлечен от полицейския началник Гешев към сътрудничество в полза на английското разузнаване и до арестуването през юни 1949 година е изпълнявал задачите на това разузнаване; че същият от ноември 1944 година до арестуването му е поддържал престъпна връзка с Тито и лицата от неговото обкръжение - Кардел,Джилас,Ранкович и други с цел да откъснат нашата страна от Съветския съюз и да я присъединят към англо-американския блок,а така също с цел България да бъде лишена от своя национален суверенитет - национална цялост и независимост - чрез присъединяването й към Югославия.

Поради това,че вожда на българския народ Георги ДИМИТРОВ е осуетил осъществяването на тия престъпни планове Трайчо Костов е насочил своята дейност към откъсване Пиринския край и присъединяването му към Югославска Македония.

За постигането на тия цели Трайчо Костов е организирал заговори със задача да бъде съборена установената в страната народно демократична власт и заменяването й с правителство,възглавявано от него.

За ръководен център на този заговор Трайчо Костов е привлякал още Иван Стефанов и Никола Павлов.

В саморъчните си показания при дознанието Трайчо Костов е признал,че още в края на 1944 година се е срещал с Кардел в София,където са набелязали първите линии на тяхната съвместна дейност за откъсването на Народната Република България от влиянието Съветския съюз и присъединяването й към Титова Югославия.

За тия срещи,свидетелствуват - разпитаните по делото подсъдими Д-р Иван Стефанов х.Матеев,Никола Павлов Колев и др..От обясненията на подсъдимия Стефанов е видно,че след това в началото на 1945 година и Джилас в тайна среща е настоявал пред същата тройка /ръководния център/ за по-сериозна работа в средата на офицерските кадри.От тия разговори на заговорниците с представителите на Титова Югославия е видно,че тяхната нелегална организация има задача между другото да заработи всред войската с цел да я използва при даден момент срещу законното правителство на Народната Република.

Из архивите на ДС

179

По този повод подсъдимия Иван Стефанов заявява пред съда,че Костов го е уведомил какво някой тяхни хора са били вече успели да проникнат във военните организации.По късно през есента на 1947 година при срещата на Костов с Тито последният поставя задачи на нелегалната организация да убият тогавашния Министър председател на Народната Република България и всепризнат вожд на българския народ Георги Димитров,а така също и ония,които са за тясна дружба със Съветския съюз Това следвало да се извърши чрез извършване вътрешен удар срещу народната власт в Републиката и при помощ от въи и на югославски въоръжени сили. Тази дейност на заговорниците съставлява престъпление измяна на чл.98 от наказателния закон,който предвижда наказание за организаторите и ръководителите доживотен строг тъмничен затвор или смърт,а за членовете на същата организация строг тъмничен затовр. Щом подсъдимите Трайчо Костов,Иван Стефанов и Никола Павлов са съставлявали ръководния център на тази заговорническа организация,те са извършили престъпление по първата алинея на този член от наказателния закон.

Като взема предвид количеството и качеството на дейността която е развил в организацията и всеки един от тия подсъдими, Върховният съд не намира за тях крайно смекчаващи вината им обстоятелства.

След като неуспели да подготвят и извършат замисления преврат в страната и да съборят народната власт в нея,същите заговорници насочват усилията си за откъсване Пиринския край от Народната Република България и присъединяването му към Титова Македония.Това се установява както чрез прочетените съгласно чл.362-а от Закона за наказателното съдопроизводство саморъчни показания на Трайчо Костов,така и чрез устните обяснения пред съда на останалите подсъдими и особено чрез тия на Иван Стефанов и Никола Павлов. За осъществяването на тия задачи Костов установява тайни връзки с чиновниците от Югославската легация в София - Манговски и Зафировски - вън от официалните представители на Македонската Народна Република, каквито са били по това време Влахов и Колишевски.Като са преследвали с тия свои действия насилственото откъсване на Пиринския край от Народната Република България и присъединяването й към Титова Югославия,подсъдимите отново са нарушили постановленията на чл.98 ал.I от Наказателния закон. Поради това,че дейността на подсъдимите в това направление е повторение на един и същи фактически състав от деня на нейното започване до нейното завършване,осъщественото деяние съ-

Из архивите на ДС

ставлява едно непрекъснато нарушение на член 98 ал.I от Наказателния закон.Затова същите подсъдими следва да бъдат признати за виновни по този член на закона и във вр.с чл.60 и 61 от същия закон им се наложи наказание по този текст от закона.

Същите подсъдими са извършили и такива действия с които са преследвали увреждането приятелските отношения на Републиката със Съветския съюз и със страните с народна демокрация.Така подсъдимият Костов признава,че е забранил да се дават на Съветския съюз сведения за цените,по които нашата страна е продавала същите стоки на капиталистическите страни.

Подсъдимият Иван Стефанов в обясненията си пред съда заяви,че по нареждане на същата тройка при доставката на българската пшеница за Румъния през 1947 година е било поискано от последната да внесе в Швейцарски банки залог за обезпечаване изплащането стойността на продадената й пшеница,макар и да не е имало нужда от такъв залог. Това е направено с изключителната цел да се затруднят приятелските отношения,които бяха създадени по това време между двете народни демократични републики.Чрез това вражеската тройка действително бе успела да влоши временно тия отношения.Чрез подобни средства същата тройка е тормозила и забавяла водените търговски преговори между Народната Република България и Унгарската Народна Република.Подсъдимите Иван Стефанов и Борис Христов обясняват,че като членове в българската правителствена делегация за сключване на търговска спогодба със Съветския съюз умишлено са настоявали за прекалено високи цени на стоките,които България ще внася в Съветския съюз и за прекалено ниски цени на ония стоки,които съгласно спогодбата Съветския съюз ще внася в България.

Подсъдимият Трайчо Костов лично поръчал на назначеният търговски представител в Москва,а сега подсъдим Борис Христов, да води двулична политика пред Съветския съюз,като в официалните отношения ще се-ръководи от правителството на Георги Димитров,а пък неофициални нареждания той ще получава от самия Трайчо Костов и ще се съобразява с тях и с ония на Югославските предетавители.

В изпълнение нареждането на ръководния вражески център те са затормозили така водените търговски преговори и са постигнали значително забавяне и вредно протакане,което е било по късно отстранено само поради енергичната намеса на другаря Георги Димитров в тях.Щом подсъдимите са извършили гореописаните действия с цел да увредят отношенията на страната със Съветския съюз и народните репуб-

180

лики Унгария и Румъния, те са осъществили елементите на чл.99 буква "Д",алинея II,от Наказателния закон.

Същите подсъдими в обясненията си пред съда признават,че са разпространявали твърдението,какво Съветския съюз не е бил в състояние да даде помощ на България понеже бил изтощен от войната.Това твърдение е неверно,защото Съветския съюз дава многобройни и разнообразни помощи на България,въпреки огромните загуби, които действително му е причинила войната.Общоизвестно е,че изпратените от Съветския съюз 150.000.000 килограма зърнени храни в България,са достатъчни за двумесечното изхранване на целия български народ през текущата година.А така също е общоизвестно,че индустриалните предприятия и Т.К.З. стопанства се изграждат при непрекъснатата помощ,която получават от Съветския съюз.При това тия твърдения са от естество да внесат смут в обществото и недоверие към народно-демократичната власт в Републиката,поради което те съставляват престъпление по чл.99 буква "Г",алинея IV, от Наказателния закон.

149

Като преценява степентта на вината на всеки подсъдим по отделно при извършването на опасните престъпления съдът намира крайно намаляващи вината им обстоятелства поради което не намира основание за минаване към друг по-лек род наказание за същите престъпления.Затова съдът намира за законосъобразно да им наложи за извършените престъпления съгласно чл.63 от Наказателния закон следните наказания: 1/ На подсъдимия ТРАЙЧО КОСТОВ ДЖУНЕВ смърт с лишаване от права по чл.30 от Наказателния закон завинаги и конфискуване цялото му имущество; 2/ на подсъдимия ИВАН СТЕФАНОВ хаджи МАТЕЕВ доживотен строг тъмничен затвор с лишаване от права по чл.30 от Наказателния закон завинаги и конфискуване цялото му имущество; 3/ НИКОЛА ПАЛВОЛ КОЛЕВ доживотен строг тъмничен затвор с лишаване от права по чл.30 от Наказателния закон завинаги и конфискуване цялото му имущество.

От прочетените в съдебно заседание саморъчни показания на Трайчо Костов /стр.18/ се установява,че последният още през ноември 1944 година се съгласил със предложението на полковник Бейли от английското разузнаване да служи на същото разузнаване.В интереса на това разузнаване било Костов да поддържа връзка с полковник Бейли не направо,а посредством българина Кирил Славов /стр.20/.Костов се съгласил с това предложение.Във връзка с поставените от английското разузнаване задачи Трайчо Костов през 1948 година информирал Славов за хода на предварителните преговори по въпросите на предстоящата тогава

конференция в Белград за уреждане режима на плаването по Дунава; за работата във второто съвещание на информбюро; за подробностите на търговския договор със Съветския съюз за 1948 година относно съглашението за плащанията; съглашенията за корабоплаване; за предстоящето образуване на Съвет за стопанска взаимопомощ между С.С.С.Р. и страните с народна демокрация /стр.76/ и др.

Подсъдимият Иван Стефанов имал старо познанство със столичния адвокат Нахимзон чрез когото срещу 3.000 лв.предавал на английското разузнаване информации по стопански въпроси. По-късно чрез същия адвокат той се свързва с нареклия себе си Стенли Браун,който тогава бил шеф на английското разузнаване в София.След срещата си с полковник Бейли през юни 1945 година Стефанов дал на последния сведения за състоянието на стопанството на страната,размерите на стопанското възстановяване и увеличаване на производството,за успеха на "Заема на свободата", за банкнотното обръщение,инфлацията и разширяването на външната търговия.

Тези деяния на подсъдимите Трайчо Костов и Иван Стефанов съдържат елементите на престъплението ШПИОНСТВО,което се наказва по чл.112 от Наказателния закон,поради което следва да бъдат признати за виновни и наказани по този член на закона.Като преценява степента на вината им Върховния съд не констатира крайно намаляващи вината им обстоятелства,но констатира само такива,които увеличават тяхната вина,каквито са заеманите от тях министерски места в държавната йерархия.Поради тия съображения и въз основа на чл.112 във връзка с чл.60 и 61 от Наказателния закон намира,че ще бъде законосъобразно налагането наказание на Трайчо Костов 15 години строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл.30,пунктове 1-4,6 и 7 от Наказателния закон за 20 години,от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение,глоба в размер на един милион лева,която при неплащане заменява с една година тъмничен затвор и конфискуване цялото му имущество,а също така да се наложи наказание на Иван Стефанов доживотен строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл.30,пунктове 1-4,6 и 7 от Наказателния закон завинаги,глоба в размер на един милион лева,която при неплащане заменява с една година тъмничен затвор и конфискуване цялото му имущество.

В разговора си с Обрад Цицмил - югославски пратеник в България - подсъдимият Трайчо Костов е дал описание на онова,което е успял да извърши до тогава в страната,а именно: насаждане и поощряване на антисъветски настроения,умишлено създаване

Из архивите на ДС

184

на пречки за развитието на търговските отношения със С.С.С.Р. и поощряване на търговията с западните държави/стр.51 от писмените саморъчни показания на Трайчо Костов/.В последвалите до края на 1947 година три срещи между същите двама Трайчо Костов е уведомил Цицмил за онова,което е извършено и което предстои да се извърши за да бъде откъсната Народната република България от влиянието на Съветския съюз и включването й в Титова Югославия.В изпълнение на уговореното в тия срещи с Тито и Цицмил подсъдимият Иван Стефанов след постигнато споразумение с Трайчо Костов ръководи изпратената в Москва българска делегация за водене търговски преговори.Но я ръководи,така щото тия преговори да завършат неизбежно без успех, за да даде чрез това възможност за почване такива преговори с западните /капиталистическите/държави.

Маскирани като приятели на сближението между България и Съветския съюз подсъдимите Трайчо Костов и Иван Стефанов направо или посредством подсъдимите Борис Христов и други при воденето на търговските преговори в Москва през пролетта на 1947 година са прекомерно надували цените на внасяните от България в Съветския съюз произведения и са снижавали цените на изнасяните от Съветския съюз произведения с цел да отдалечат тия две страни от взаимно сътрудничество в стопанско отношение.Под предлог,че пазят интересите на народното стопанство те умишлено са водили преговорите така,щото резултатите от тях да бъдат фактически неблагоприятни за България и чрез това са увредили действителните интереси на държавата.При това,двамата подсъдими са извършили инкриминираната дейност в качеството си на овластени от държавата длъжностни лица за водене на тия преговори.Щом такива лица,изпълнявайки държавни служби или поръчение пред чуждо правителство,умишлено водят същата служба или поръчение във вреда на държавата,те осъществяват елементите на предателство по чл.111 буква "Б" от Наказателния закон.

Поради характера на определеното от закона наказание за това престъпление само крайно смекчаващи вината обстоятелства имат значение при определяне вида и размера на наказанието. В случая съда не намира крайно смекчаващи вината обстоятелства по отношение подсъдимия Трайчо Костов,а намира такива само относно вината на подсъдимия Иван Стефанов в чийто обяснения съдът няма основание да се съмнява.За това на основание чл.111 буква "Б" във връзка с чл.чл.60 и 61 от Наказателния закон определя на двамата подсъ-

Из архивите на ДС

дими следните наказания: На Трайчо Костов Джунев смърт,а на Иван Стефанов хаджи Матеев доживотен строг тъмничен затвор с лишаване на двамата от права по чл.30 пунктове 1-4,6 и 7 от Наказателния закон завинаги,глоба в размер по един милион лева,която при неплащане заменява с една година тъмничен затвор за всеки един от тях,и конфискация на цялото им имущество.

Освен гореизложеното подсъдимите Трайчо Костов Джунев,Иван Стефанов хаджи Матеев и Никола Павлов Колев,като ръководен нелегален център за заговорническа дейност,са организирали вредителски действия с цел да разстроят стопанството и продоволствието на страната,като не са изпълнили възложените им задачи.След като Иван Стефанов станал министър на финансите поменатата ръководна тройка - Костов,Стефанов и Павлов - се съгласили да бъде увеличено чрез замаскирване данъчното бреме на населението за да предизвика в последното недоволство срещу Отечествено-фронтовската власт.Това поръчение на тройката е било изпълнено от тогавашния министър на финансите Иван Стефанов с новосъздадения закон за данъка върху оборота,който е оскъпил много предмети от жизнена необходимост за населението.

Чрез последующите изменения на закона за данъка върху общия доход подсъдимият Стефанов като министър на финансите, е приравнил съветските /бивши германски/предприятия с частнособственическите предприятия в страната и по този начин ги е лишил от способността да произвеждат.По тяхно предложение Министерския съвет е решил да се продължи строителството на започнатите язовири,въпреки липсата на окончателно завършени проучвания и планове за тях,което в последствие е повлякло изоставяне на някой от строежите,а на други коренно изменение и оскъпяване:За да се предизвика недоволство вопед селското население същата ръководна тройка посредством Никола Начев е прокарала една наредба за изземване всички излишъци от зърнени храни на селяните още при вършитбата.По предложение на същата ръководна тройка с цел за стопанско вредителство е била приета от Комитета на стопански и финансови въпроси,наредба въз основа на която е било унищожено без заплащане голямо количество долнокачествен тютюн, което е предизвикало силно недоволство в тютюнопроизводителите.

По същия начин е била намалена площа за засяването на тютюни през 1948 година в сравнение с предшествуващата 1947 година с около 20%,което също е предизвикало негодование.От такъв характер разпореждания са били давани от тях и до други ръководни служители в администрацията,каквито са между другите Петко Кунин,

Из архивите на ДС

182

Манол Секеларов,Говедарски,Кочемидов и др. с които също са преследвали да постигнат разстройство в стопанството и продоволствието на страната.При това подсъдимите Трайчо Костов и Иван Стефанов като министри от кабинета на Отечествения фронт и Никола Павлов са имали служебната задача да не допускат извършването на гореописаните вредителски действия,но като не са изпълнили тази своя задача,те са осъществили елементите на чл.102 ал.I края - тежък случай - от Наказателния закон по който текст те следва да бъдат признати за виновни и наказани.Като обсъжда степентта на вината за всеки един по отделно съдът не намира за никого от тях крайно смекчаващи вината им обстоятелства и затова въз основа на чл.102 ал.I от Наказателния закон във връзка с чл.чл.60 и 61 от закона им определя следните наказания: 1/ На Трайчо Костов Джунев - смърт с лишаване от права по чл.30 от наказателния закон завинаги и конфискация на цялото му имущество,а на Иван Стефанов и Никола Павлов определя доживотен строг тъмничен затвор с лишаване от права завинаги и конфискация на цялото им имущество.

Съгласно чл.64 от Наказателния закон по правилата на съвокупността следва да се наложи на всеки един от тримата подсъдими за изтърпяване само онова наказание,което е най-тежко измежду наложените наказания.Поради това и в съгласие с цитирания член 64 от Наказателния закон Върховния съд налага за изтърпяване от всеки един от подсъдимите по едно общо наказание,както следва: 1/ на Трайчо Костов Джунев смърт с лишаване от права по чл.30 от Наказателния закон завинаги,глоба в размер един милион лева,която при неплащане се заменява с една година строг тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество,а на Иван Стефанов хаджи Матеев и Никола Павлов Колев налага за всеки един от двамата доживотен строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл.30 от Наказателния закон завинаги,глоба по един милион лева,която при неплащане се заменя с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото им имущество.

- II -

ПОДСЪДИМИТЕ : Никола Начев Петков - бивш помощник на председателя на Държавния комитет за стопански и финансови въпроси; Борис Андонов Христов - бивш търговски представител на Народната република България в СССР.; Цонк Стефанов Цончев - бивш

Из архивите на ДС

директор на Българската Народна банка; Иван Славов Гевренов - бивш директор на държавното обединение на каучуковата индустрия и Иван Георгиев Тутев - бивш директор на външната търговия - петимата са

о б в и н е н и

а/ в ИЗМЯНА /чл.98,чл.99-д ал.2 и чл.99-г от Наказателния закон/за това,че са влязли в нелегална организация,образувана и ръководена от Трайчо Костов Джунев,Иван Стефанов хаджи Матеев и Никола Павлов Колев с цел да бъде съборена законно установената власт в Републиката; за това,че са извършили действия целящи влошаване приятелските отношения на нашата страна със СССР и страните с народна демокрация; че са разпространявали самите те и чрез други клеветнически и неверни твърдения,за да предизвикат недоверие към народната власт и отделни нейни органи и внесат смутове сред народа.

б/ в ШПИОНАЖ /чл.112 т.1 от Наказателния закон/ за това,че са събирали и предавали,както лично,така и чрез други на чужди - югославското,американското и английското - разузнавания,сведения които представляват държавна тайна,а също така,че са се поставили в разпореждане на чуждо разузнаване за шпионска работа.

в/ Обвиняемите Борис Андонов Христов и Иван Георгиев Тутев - в ПРЕДАТЕЛСТВО /чл.111-б от Наказателния закон/за това,че умишлено са използували държавни служби и възложени им от правителството задачи във вреда на своята държава.

г/ Никола Начев Петков,Цоню Стефанов Цончев,Иван Славов Гевренов и Иван Георгиев Тутев - в САБОТАЖ и ВРЕДИТЕЛСТВО /чл.102 ал.I от Наказателния закон/,за това че петимата обвиняеми са извършили престъпни деяния,целещи разстройство на народното стопанство и на продоволственото снабдяване на страната,предизвикване на смутове и недоволство сред народните маси и създаване на пречки на законната власт,като лично и чрез други провеждат саботаж и вредителство;

Подсъдимите правят пълни и подробни признания.Те признават както извършените от тях инкриминирани деяния,така и това че те съзнателно - умишлено са извършили същите тези деяния.

Обстоятелствата признати от подсъдимите се установяват напълно и от целия останал доказателствен материал събран при съдебното дирене по делото.

След обсъждане устните обяснения на тези подсъдими дадени пред съда,обясненията на другите подсъдими по делото,саморъчните показания на подсъдимия - Трайчо Костов,показанията на свидетелите,заключенията на изслушаните по делото вещи лица съвокупно с писмените доказателства,представени по делото,въобще целия доказа-

Из архивите на ДС

183

телствен материал Върховния съд на Републиката намира относно фактическите и правни положения за установено следното:

<u>По обвинението за измяна - чл.98 ал.II от Наказателния закон и по чл.чл.99-г, ал.IV и 99-д ал.II от Наказател.закон.</u>

Трайчо Костов Джунев,Д-р Иван Стефанов и Никола Павлов са образували в страната група,на която те са били ръководния център.Тази група си е поставила за цел: да отслаби,да подрави и в удобен момент да събори установената в Държавата след 9 септември 1944 година народно-демократическа власт и да установи своя собствена противонародна власт.

За постигане на тази цел групата решила да си служи:

а/с вражеска агитация и пропаганда сред населението в страната,за да внася смущения вред народа и да създава недоверие към установената в държавата ни след 9 септември 1944 година народно-демократическа власт и към нейните органи;

б/със системно провеждане от ръководителите и членовете на групата,като чиновници - органи на държавното управление антисъветско и антидемократическо поведение,което е от естество да увреди нашите отношения със СССР и с народно-демократическите държави;

в/с шпионаж в полза на чужди разузнавания,като ръководителите и членовете на групата се поставят в услуга на САЩ,Англия, Югославия и др.държави,за да им служат като шпиони; да извършват шпионаж в полза на тия страни,да им съобщават: факти,сведения или предмети от военно,стопанско,държавно,политическо или друго значение които съставляват държавна тайна и съобщаването на които неминуемо отслабва мощта на Държавата ни,застрашава нейната сигурност и отслабва националната отбрана;

г/с предателство,като водят умишлено във вреда на нашата държава преговорите,които те биха били натоварени да водят пред чужди правителства във връзка със сключването на търговски и други спогодби с тия държави;

д/със саботаж и вредителство,като провеждат системно на всякъде,където им се удаде стопански и други саботаж и вредителство с цел да се разстрой стопанството и продоволствието на страната, да се създаде смут в обществото и да се създават спънки на държавната власт.

Из архивите на ДС

е/със терористически актове и диверсии,като извършат лично или чрез други лица терористически актове срещу видни държавни и обществени деятели и лично срещу Народния вожд и учител - др.Георги ДИМИТРОВ - главен секретар на Б.К.П. и министър Председател на Народната Република България;

ж/със широко организирана мрежа за шпионско-подривна и разложителна работа чрез титовите агенти в целия Пиринski край и в целия наш държавен апарат предимно в Централното управление и по специално в М.В.Р. и Министерството на Н.О. и

з/с преврат,като в удобен момент заговорниците,си послужат със свои хора,вербувани всред войската да извършат държавен преврат и да заменят установената в страната народно-демократическа власт със своя власт.

Усилията на групата са били насочени към това да се подрива народно-демократичната власт в България,да се отслабва тя и в избран от казаната група момент да се събори същата власт. Същевременно с това групата е целила да създава и укрепява свое влияние в Б.К.П. и във държавното управление да провежда националистически курс в отношенията със страните с народна демокрация-и СССР, за да се наложи откъсване на Народна Република България от дружбата й със СССР,да се присъедини към Титова Югославия,да се лиши страната ни от национална независимост от съюзници и приятели и да се натрапи против волята на народа преминаването и в лагера на Англо-Американския и Титовия империализъм.А ако това не им се удаде, то да направят същото поне с Пиринския край,като го откъснат от Народна Република България и го предадат на Титова Югославия.Ако ли и едното и другото не им се удаде,поради съпротивата на здравите сили в партията и държавата и главно поради здравото политическо ръководство на др.Г.ДИМИТРОВ,то те като се възползват от неговата болест или смърт,да извършат тази операция за унищожение националната независимост едновременно с преврата - със събарянето на Народната демократична власт,като и за едното и за другото са разчитали на чужда - предимно Югославянска помощ,уговорена предварително между представители на групата и представители на Титова Югославия.

Основателите и ръководителите на групата са били проявени активни левосектанти,а впоследствие агент-провокатори в работническото движение,завербувани в разни времена в миналото на служба на българската фашистка полиция,а същевременно те са били в служба

Из архивите на ДС

и на чуждото разузнаване: английското,американското и на югославското разузнавания.

Поради връзките,които ръководителите на групата са имали с българската фашистка полиция и с меродавни органи на чуждите разузнавания те са имали възможност да знаят,кои от членуващите в Б.Р.П. са били в служба на полицията и на чужди разузнавания,насочили са вниманието си към тях, привличали са ги да членуват в образуваната група,издигали са ги на ръководни и отговорни места в Б.К.П. и в Държавата.По тоя начин те са създавали свое обкръжение в партията и във държавния апарат и възможност овладявайки ключови позиции в партията и държавното управление да влияят върху държавния и партийния живот,така че да улесняват постигане целите и задачите на групата.

Основателите и ръководителите на групата: Трайчо Костов Джунев,Д-р Иван Стефанов х.Матеев и Никола Павлов Колев са привлекли като членове на тази група подсъдимите: Никола Начев Петков,Борис Антонов Христов,Цоню Стефанов Цончев,Иван Славов Гевренов и Иван Георгиев Тутев.Върховният съд на Републиката приема за безспорно установено,че тези подсъдими: Никола Начев Петков,Борис Антонов Христов,Цоню Ст.Цончев,Иван Славов Гевренов и Иван Г.Тутев са приели да членуват в тази група,като са имали пълна представа за нейните цели и задачи и за средствата с които групата ще си служи за осъществяване своите цели и задачи.Само със съгласието на подсъдимите да членуват в тази група,приемането на членството и членуването в същата група без дори те да са извършили каквато и да било друга дейност,която членуването им налага те са осъществили напълно престъплението,предвидено и наказуемо от член 98,алинея II от Наказателния закон.

Законът инкриминира - счита за престъпление и наказва с а м о т о ч л е н у в а н е в организация или група,образувана в страната или в чужбина,която си е поставила за цел: събарянето, подравянето или отслабването на установената в държавата власт чрез преврат,бунт,мятеж,терористически действия или общо опасни престъпления.Законът не включва като елемент от престъпления състав на член 98 от Н.З. - проявена дейност от страна на ръководителите или членовете на организацията или групата.Със самото образуване на групата или организацията,ръководителите и членовете на същата вече са осъществили престъпния състав,независимо от това дали е последвала дейност от тяхна страна за осъществяване целите на групата или организацията.

Из архивите на ДС

Подсъдимите Никола Начев Петков и др.,обаче не са се задоволили само с членуването в групата,а са извършили ред действия, насочени към осъществяването на целите и задачите,които си е поставила образуваната от Трайчо Костов,Д-р Иван Стефанов и Никола Петков група.

Така: Никола Начев Петков поставен на ясно от Трайчо Костов върху характера и същината на образувана нелегална група, върху нейните цели и средствата,с които те ще бъдат постигнати,се е поставил напълно на разположение на групата за осъществяване на нейните задачи.Той редовно предава на чуждото разузнаване,което инспирира групата,ценни сведения за нашето стопанство за която му дейност ще се говори по долу при разглеждане извършения от него шпионаж.Той съзнателно предлага на Държавния комитет по стопанските и финансови въпроси да намали от 50 лева на 20 лева премията,която се дава на селяните за всеки 100 кгр.картофи,предадени от тях на Държавата с цел да затрудни държавните доставки на картофите и да влоши снабдяването на градското население - на трудящите се и успява да направи това.Той успява да намали с 50% количеството на зърнените храни искани от Министерството на земеделието за посев и с това успява да затрудни посевната кампания и осъществяването на посевния план.Той съзнателно бави преписката по нормиране на коларския превоз и на мармелади и консерви,за да затрудни производството и пласмента им,да разбърка продоволствието и снабдяването на страната и да създава недоволства и смут в обществото и недоверие към властта.Той с цялата си дейност като подпредседател на Правителствения комитет за финансови и стопански въпроси,замаскиран като комунист и приятел на народа фактически при широките възможности,които тази висша служба му дава,върши престъпното дело на групата,работи непрекъснато за осъществяването крайната цел - събарянето на народно-демократическата власт.

Борис Андонов Христов също тъй с върщения от него шпионаж в полза на югославското разузнаване,със систематичното предателствуване спрямо интересите на нашата страна при изпълняване поверената му от нашата държава служба - търговски представител пред Съветското правителство,която той изпълнява винаги във вреда на Държавата ни [redacted], и с цялата си дейност която тази във висша степен отговорна служба му позволява да върши и която ще бъде разгледана по-долу,постоянно работи за осъществяването задачите на нелегалната група - за крайната цел събарянето на властта.

Из архивите на ДС

Цоню Ст.Цончев също с върнения от него шпионаж,със широко развито вредителство и саботаж в Б.Н.Б. - които също се разглеждат по-долу и със своята дейност,както в банката,така и в среди с Д-р Иван Стефанов работи за постигане целите на нелегалната група.

Иван Георгиев Тутев също тъй като директор на външната търговия насочва цялата си дейност в служба на нелегалната група за осъществяването на нейните цели.Той върши шпионаж в полза на английското разузнаване,предателствува срещу интересите на Държавата при водене на преговорите за сключване на търговски спогодби с чужди правителства,като води същите във вреда на Държавата ни,той лично и чрез други лица: Ив.Калушев,Ив.Панов и др.развива обширна вредителска и саботажническа дейност - целяща да отслаби властта да я компрометира и да улесни събарянето Й.

Дейността на Иван Славов Гевренов в съюза на индустриалците и като директор на държавното обединение за каучуковата индустрия също е насочена в служба на тази нелегална група,за постигане на крайната Й цел - събарянето установената в страната ни Народна власт.Той служи на чуждото разузнаване,като шпионин и особено активно се проявява в областта на саботажа и вредителството,за които ще се говори отделно по-долу.

Всички подсъдими в съгласие с групата и за постигане на целите,неуморно разпространяват неверни и клеветнически твърдения с цел да създават недоверие към Народната власт и вършат всичко за влошаване отношенията ни със Съветския съюз и страните с народна демокрация,обстоятелства които улесняват работата на нелегалната група по събарянето на властта.

Образуваната от подсъдимите група е съставена от дребно-буржоазни интелегентни,закостенели левосектанти,амбициозни и безкрупулни в своята дейност личности използуващи доверието на партията и обществото,двулични и лицемерни по природа,неискрени към партията и трудящите,Веднаж успели ръководителите и членовете на тази група да заемат твърде важни и отговорни места в партията и във държавното управление,вместо да служат те на народа и Държавата, верни на своята природа организират заговор срещу него и срещу установената от него народно-демократична власт.Типичен случай на ИЗМЯНА - престъпление предвидено и наказуемо по чл.98 от Н.З.

Подсъдимите: Никола Начев Петков,Борис Антонов Христов Цоню Стефанов Цончев,Иван Славов Гевренов и Иван Георгиев Тутев/ са приели да членуват в тази група и са членували в нея при пълно съзнание за естеството и характера на групата,за нейните престъпни цели и задачи,за средствата с които ще се осъществят тия цели и задачи,

Из архивите на ДС

за хората които ръководят тая група и за тия,които членуват в нея, за действията,които се изискват от тях,за облагите които те ще получат,ако успее заговора и за тежката отговорност в случай на неуспех - в случай че бъде разкрита измяната.

Подсъдимите: Никола Начев Петков,Борис Антонов Христов,Цоню Ст.Цончев,Иван Славов Гевренов и Иван Георгиев Тутев са членували в образуваната и ръководена от Трайчо Костов,Д-р Иван Стефанов и Никола Павлов нелегална група,която както се обясни по-горе си е поставила за цел отслабването и [illegible]ването на установената в Държавата народно-демократическа власт чрез преврат и други терористически действия.С тази си дейност подсъдимите са осъществили напълно всички елементи на престъпния състав,предвиден и наказуем по чл.98 ал.II от Н.З.

Деянието предвидено и наказуемо по член 98 от Наказателния закон е престъпление и по Закона за Защита на Народната власт,съгласно изменението на този закон влязло в законна сила на 7 април 1948 година.То при малко по друг фактически състав е съществувало и преди тази дата в действувания от 1945 година до тази дата Закон за Защита на Народната власт.

Установено е по делото,че групата е образувана преди 7 април 1948 година и може да се постави въпрос за кой закон ще намери приложение в случая,дали този действуващ до 7.IV.948 година, или другия влязъл в сила на тази дата.

Обстоятелството,обаче,че групата е образувана преди 7.IV.1948 година е без значение,тъй като образуваната група е продължила своето съществуване и след тази дата до нейното разкриване от органите на държавната власт.Престъпната дейност,макар и възникнала преди 7 април 1948 година е продължила и след тази дата и поради това с тази дейност е осъществен напълно състава на действувания член 1 от З.З.Н.Вл. - в сила след тази дата,респективно чл.98 от Наказателния закон,който възпроизвежда нормата на чл.1 от З.З.Н.власт.

Затова безпредметно е да се обсъжда,дали образуваната група е била с фашистка идеология,който елемент е предвиден в състава на чл.1 от З.З.Н.Вл.,действуващ по време образуването на групата - преди 7.IV.1948 г.,като неприложим за случая.

Със своята дейност за която е реч по-горе подсъдимите: Никола Начев,Борис А.Христов,Цоню Ст.Цончев,Иван Г.Тутев и Иван Сл.Гевренов са разгласили неверни твърдения като например,че

Из архивите на ДС
161

186

СССР бил безсилен да ни помогне,че той фактически не ни помагал с нищо,че ориентировката ни към Съветския съюз била гибелна за националното ни стопанство и др.Notorno известно е,че СССР има неограничени възможности да ни помага,че той фактически ни дава всестранна стопанска,техническа и др.помощ,с внесените милиони килограми зърнени храни,с авансово изпращане на необходимите за стопанството ни стоки и материали и че тъкмо ориентирането ни към СССР и страните с народна демокрация се отрази най-благотворно за възстановяването,укрепяването и мощното развитие на нашето народно стопанство.

Разпространените от подсъдимите неверни твърдения са от естество да създадат недоверие към властта изобщо и към ръководните органи на управлението.

Едновременно с това подсъдимите са следвали националистически курс в отношенията ни със Съветския съюз и страните с народна демокрация, чрез тормоз на водените преговори за сключване на търговски спогодби,чрез борба за снижаване курса на рублата,чрез неоправдано искане високи цени за нашите стоки и ниски цени за съветските стоки,чрез неправилно и провокационно становище по Клиринговото салдо от 1940 година,реквизициите от 1945 год., предаването на германските имущества и др.,чрез пречки за правилно информиране на нашите съюзници и приятели са целили да увредят отношенията на страната ни със Съветския съюз и страните с народна демокрация.

С тази си дейност подсъдимите са осъществили престъпните състави предвидени в чл.99-г ал.IV и чл.99-д ал.II от Наказателния закон.

Но тъй като с една и съща дейност се нарушават няколко постановления на Наказателния закон,то съгласно чл.63 от същия закон,трябва да се приложи само онзи член,който определя най-тежкото наказание,а именно член 98 ал.II от Наказ.Закон.

Като преценява степента на вината на всеки подсъдим по отделно при извършването на гореописаните престъпления,Върховният съд на Републиката намира за законосъобразно да наложи за извършените от подсъдимите престъпления следните наказания:

На Никола Начев Петков - 15 години строг тъмничен затвор с лишаване от права по чл.30 от Н.З. за 20 години от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение и конфискуване цялото му имущество.

Борис Андонов Христов на 12 години строг тъмничен

затвор с лишаване от правата по чл.30 от Н.З. за 15 години от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение и конфискува цялото му имущество.

Цоню Стефанов Цончев на 15 години строг тъмничен затвор,с лишаване от правата по чл.30 от Наказателния Закон за 20 години от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение и конфискува цялото му имущество.

Иван Славов Гевренов на 15 години строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл.30 от Наказателния закон за срок от 20 години и когато присъдата може да бъде турена в изпълнение и конфискуване цялото му имущество.

Иван Георгиев Тутев на 15 години строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл.30 от Наказателния закон за срок от 20 години от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение и конфискуване цялото му имущество.

Из архивите на ДС

По обвинението в шпионаж – чл.112 т.1 от Наказателния з а к о н.

Подсъдимият Никола Начев през 1933 година се запознал чрез своя тъст Спас Задгорски с крупния български индустриалец Кирил Славов и постъпил на служба в фабриката му,след това преминал на работа в дружество "СОЯ" в 1938 година,а в последствие наново в фабриката на Кирил Славов.В 1939 година Н.Начев постъпил на работа в Министерството на земеделието по специалността си – агроном.

През 1940 година Никола Начев се сближил с троцкиската група Спас Задгорски,Димитър Стойнов,Любен Спасов и Васил Спасов и често бивал в тяхната компания.

През август или септември 1941 година в отговорна една покана по телефона Никола Начев посетил Кирил Славов в кантората му.Последният поискал Начев да му даде сведения за върнените храни от реколтата 1941 година: за нуждите на страната,резервите и предполагаемия излишък за износ.Никола Начев се отзовал на това искане,събрал и предал на К.Славов сведението и баланс на зърнените храни от реколтата 1941 година.Кирил Славов заплатил на Начев за тия сведения 50.000 лева.Въпреки че Кирил Славов предупредил Начев,че тия сведения са предназначени за английското разузнаване, Начев предал сведенията и дал съгласието си в бъдеще да събира и предава на Кирил Славов такива сведения – за английското разузнаване.

187

През 1943 година Начев бил повикан в полицията след разговор с полицейския началник Никола Гешев,той се поставя в услуга на полицията;установили в бъдеще полицията да влиза във връзка с него чрез Кирил Славов,като на първо време Никола Начев ще бъде изпратен по етапен ред в гр.Ст.Загора и от там на лагер.Кирил Славов помогнал да бъде назначен Никола Начев в Дирекцията на разпределението,поръчал му да възстанови партийното си положение и да проявява повече активност в партията и в Отечествения фронт. Начев изпълнявал указанията на К.Славов в тая насока.К.Славов използвал връзките си със секретаря на Ц.К. на Б.Р.П./к/ Трайчо Костов и по негово ходатайство след 9 септември 1944 година Н.Начев бива привлечен на работа в масовия отдел на Ц.К.,а после в стопанския отдел,ръководен от Петко Кунин.

През 1946 и 1947 година Никола Начев наново събира и предава на Кирил Славов за английското разузнаване:

а/зърнения баланс и други секретни сведения от стопански характер;

б/данни за хода на търговските преговори в Москва,водени между нашата правителствена делегация и Съветското правителство;

в/сведения за преговорите и доставката на 120.000 тона жито от СССР;

г/сведения за хода на следствието срещу Петър Коев;

д/сведения за хода на следствието срещу Никола Д.Петков.

През 1948 година Никола Начев предал на същия Кирил Славов резидент на английското разузнаване:

а/сведения относно списъка на службите на Държавна сигурност,щата,числеността на личния състав и размера на средствата с които държавата субсидира органите на Държавна сигурност ;

б/стопанския план за 1948 година;

в/данни за хода на търговските преговори в Москва водени между нашата Правителствена делегация и Съветското правителство,с които сведения,данни и документи Никола Начев разполагал като сътрудник на Ц.К. на Б.К.П.-стопански отдел и като помощник-председател на правителствения комитет по стопански и финансови въпроси.

Подсъдимият Борис Антонов Христов по поръка на Трайчо Костов през лятото на 1945 година се свързва с югославянското аташе в Москва Д-р Тодорович,изпълняващ търговски функции.Последният в началото на 1946 година свързал Борис Антонов Христов с

Из архивите на ДС
163

Из архивите на ДС

югославянския търговски съветник Жиберна.Отначало срещата била официална в присъствието на търговския съветник Владов и Д-р Теодорович.След това последните двама се отделили в кабинета на Теодорович,а Борис Христов и Жиберна останали сами.Те лесно се разбрали,че имат еднакви схващания за работата си,а именно да проведат курс на постепенно откъсване на Югославия и България от СССР, и за насочването им към стопански връзки с капиталистическите държави.Жиберна предложил на Борис Антонов Христов да го държи в течение за последните данни и материали по българо-съветските икономически отношения.Борис Антонов Христов се съгласил да го снабдява с исканите информации.Казал му че предстои идването на българска търговска делегация да води преговори за 1946 година и дал съгласие в отговор на искането на Жиберна да му даде подробна информация.И действително,в последствие Борис Антонов Христов дава на Джиберна - югославянски търговски представител пълни информации за работата на нашата правителствена търговска делегация в Москва,и за водените от нея с Съветското правителство преговори за сключването на търговска спогодба.След преключването на преговорите Борис Антонов Христов дал на Жиберна подробни сведения за вносните и износни листи,за количествата,асортимента,качеството и цените на стоките и по особено сведение за цените на авиационния и автомобилен бензин,на петрола,за трактори,машинни масла,чугун,сортове желязо,електролитна мед,калцирана сода,каучук и др.съветски стоки,както и относно цените по които ние сме продали тютюна,пулповете,рудите и рудните концентрати.

Борис Христов дава да Жиберна пълни и подробни сведения за преговорите и за сключените през 1947 и 948 година между нашата правителствена търговска делегация и Съветското правителство търговски спогодби.

По-после Борис Антонов Христов информира Жиберна по преговорите и спогодбата за техническа помощ,която СССР указва на България.

Подсъдимият Цоню Ст.Цончев: Участвал в социалистическото движение до 1924 година.След Септемврийското въстание 1923 година се настроил враждебски срещу Б.К.П. При един прова през есента на 1924 година се държал недостойно в полицията и затова бил осъден от Окръжния комитет на смърт,което наказание било отменено от Ц.К. От 1925 година до 1927 година се лекувал от Т.В.С. От 1927 година до 1934 година бил учител в търговското училище "Меркурий",а през 1934 година постъпил като икономист в

188

СИСП, чийто директор бил Оскар Андерсен.Цоню Цончев съзнавал,че директора на института вършил шпионаж в полза на американското разузнаване,но по негово нареждане той изработвал и му предавал месечни и годишни отчети за стопанското положение на страната,а така също следил за попълване на специална таблица с данни за стопанското положение на страната.През 1938-939 година бил командирован като степендиянт на Рокфелеровата фондация в САЩ.Там той се запознал с Джеймс Кларк,а чрез него с Кирил Бляк.По тяхно влияние и заслепен от рекламния блясък на капиталистическа Америка той почнал да гледа на комунистическите си възгледи в миналото като на младежки увлечения.След избухването на втората световна война той се върнал в България и постъпил в СИСП.През 1941 година постъпил на служба в Дирекцията на статистиката,а през 1945 година бил назначен директор на СИСП,управляван от кураториум с председател Д-р Иван Стефанов.Ц.Цончев забелязал,че СИСП дава на Американската мисия сведения от стопански характер съобщил за това на Д-р Иван Стефанов,но тоя последният счел,че Американската мисия имала право да събира такива сведения и Цончев допуснал и в бъдаще да се дават тия сведения на американците от ръководения от него институт,макар че е съзнавал,че с това върши шпионаж в полза на чужда държава - САЩ. Това той направил от една страна поради благоразположението,което той имал към САЩ,а от друга страна,защото Д-р Иван Стефанов,който имал пред него голям авторитет не го възпрял.Освен чрез СИСП Цоню Цончев лично събирал и предавал на Джеймс Кларк и Кирил Бляк сведения относно нашето стопанство,предназначени за американското разузнаване.По-късно 1946 година Ц.Цончев предал на американското разузнаване сведения относно банкнотното обръщение след обмяната и влоговете в банковата система,за търговската спогодба в СССР и за пласмента на банковата система.

Подсъдимият Иван Тутев завършил висше образувание. Още през 1936 година в качеството си на секретар на Българския търговски консул в Дюселдорф се свързал чрез Александър Мюлер - индустриалец с агента на английското разузнаване Нимееген.Събирал и предавал чрез казаните двама на английското разузнаване сведения за българския износ и внос в Германия.През 1940 година Иван Г.Тутев по нареждане на английското разузнаване напуснал Дюселдорф и Германия,завърнал се в България и продължил да служи на същото в България,Тъй като по преценката на английското разузнаване тук - София той щял да бъде по-полезен.В София Иван Тутев

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

се свързал със Султана Рачо Петрова,която го предупреждава от името на агента на английското разузнаване Нимеген,че в бъдаще той трябва чрез нея да дава всички сведения искани от английското разузнаване.Иван Г.Тутев е продължил да събира и да предава чрез Султана Рачо Петрова на английското разузнаване исканите сведения за обмяна на България с Германия и др.страни и други сведения от стопански характер,които по заключението на експертната комисия съставляват държавна тайна.През 1943 година Султана Рачо Петрова давала на Иван Г.Тутев указания да завърже връзки с комунисти,или да стане комунист та един ден да може да заеме ръководно място при комунистическото управление,защото английското разузнаване проявявало голям интерес към това,тъй като според англичаните войната щяла да бъде спечелена от СССР и без втори фронт и при установяване на управление със съветско влияние - на английското разузнаване ще са необходими сведения. Иван Тутев получил веднага от Султана Рачо Петрова 500.000 лева за вършената от него работа в полза на чуждото разузнаване.Той давал сведения на Султана Рачо Петрова до заболяването и смъртта й през 1945 година.Иван Г.Тутев изпълнил поръченията на английското разузнаване дадени му чрез Султана Рачо Петрова,свързал се с комунисти и станал партиен член.През 1947 година Иван Г.Тутев бил назначен за директор на външната търговия.Няколко дни след назначаването му го посетил Хаус - секретар на Английската легация в София.След кратък официален разговор Хаус казал на Тутев че той се свързва с него по поръчение на Нимеген и че английското разузнаване разчита на сътрудничеството му в бъдаще. Хаус заявил безцеремонно на Иван Тутев че той и сега от това място,трябва да продължи да събира и му предава всички сведения искани от английското разузнаване.Подсъдимият Тутев дал съгласието си за сътрудничество и служба на английското разузнаване. Освен това Хаус в тая среща наредил на Иван Г.Тутев в предстоящите преговори за сключване търговска спогодба с Унгария,той като водач на Българската делегация да направи всичко възможно,да да смути,забави и дори осуети сключването на търговската спогодба,като го уверил,че в тази насока той ще има съдействието на много по-големи от него хора в партията и управлението.Иван Г. Тутев приел и изпълнил това поръчение на английското разузнаване. След тази среща между Хаус и Иван Г.Тутев,последният възобновил шпионската си служба в полза на английското разузнаване.Той събирал лично и чрез други лица исканите от английското разузна-

Из архивите на ДС

189

наване сведения и ги предавал на Хаус.Така той му предал материалите по сключената от него като представител на Българската държава.с Австрийското правителство търговска спогодба,запланувания стокообмен между двете страни,условията при които ще стане,съдържанието на спогодбата,дал му стоковите листи.Иван Тутев приел да дава в бъдеще постоянно сведения на английското разузнаване и действително дал такива за търговията ни със Съветския съюз и народно-демократическите страни, към които чуждото разузнаване проявявало особено жив интерес.Такива сведения за търговията ни, за сключените съглашения,за цените,количествата и видовете стоки Иван Тутев дал на Хаус за английското разузнаване през целия период от назначаването му за директор на външната търговия 1947 година до пролетта 1949 година.

Подсъдимият Иван Славов Гевренов се запознал след 9 септември 1944 година с индустриалеца Кирил Славов - резидент на английското разузнаване,който успял да стане член на Б.К.П. През 1947 година Кирил Славов възложил на Иван Славов Гевренов да изпълни една шпионска задача,а именно да събере и да предаде нему за нуждите на английското разузнаване точни данни и сведения за състоянието на българската индустрия.Иван Славов Гевренов получил един готов въпросник по който трябвало да се съберат тези сведения,Кирил Славов обяснил на подсъдимия,че тия сведения ги искат англичаните и много възбудено и настойчиво изискал Иван Гевренов час по-скоро да събере и предаде исканите сведения.Подсъдимият приел поръчението му и го изпълнил.Като председател на съюза на българските индустриалци той пуснал формуляри до всички индустриални предприятия,изготвени по дадения му от Кирил Славов въпросник.Подсъдимият наредил бързо да се попълнят и да му се изпратят тия подробни формуляри - известни под името чертафите на Гевренов и те били попълнени.Събраните сведения подсъдимият Иван Ст.Гевренов предал на Кирил Славов - резидент на английското разузнаване.В последствие Кирил Славов ги предал на англичаните,а пък по-късно предал на Гевренов благодарността на англичаните за получените сведения.С тази своя дейност подсъдимите са осъществили престъпния състав на чл.112 т.1 от Наказателния закон.Делията им съдържат всички елементи на престъплението - шпионство,предвидено и наказуемо по този текст от закона.Те са събирали сведения с цел да ги предават на чуждите разузнавания

167

Из архивите на ДС

на САЩ,Англия и Югославия,в служба на които разузнавания подсъдимите са били завербовани през различни времена.Те са предавали тия сведения на органите на казаните разузнавания с цел да издадат наши държавни тайни.Чуждите разузнавания са се интересували от сведенията,от данните и фактите които те съдържат,за да могат по ефикасно да се борят срещу нашата страна,за да могат по-лесно и сигурно да попречат за възстановяването на нашето стопанство и неговото укрепване и развитие,за да отслабят защитните сили на страната ни и да застрашат Българската държава и нейната безопасност.Подсъдимите са съзнавали,че за благото на Българската държава и на нашата безопасност тия сведения не трябваше да бъдат узнавани от чуждите разузнавания,но въпреки това са ги събирали и предавали на органите на чуждите разузнавания.

Установено е по делото,че тия сведения,които подсъдимите са предали на органите на чуждите разузнавания съставляват държавна тайна,тъй като тяхното неузнаване от чуждите държави е било необходимо за благото на Българската държава и особено за нейната безопасност.

Подсъдимите следователно,са извършили престъплението шпионство предвидено и наказуемо по чл.112 т.1 от Наказателния закон.Намираме се при това пред продължаващото престъпление, започнало преди 9 септември 1944 година и продължило след тази дата до разкриването му.За тия свои престъпни деяния подсъдимите следва да бъдат признати за виновни и наказани по цитирания член 112 п.1 от Наказателния закон.

Относно степентта на вината Върховния съд на Републиката не констатира крайно смекчаващи вината им обстоятелства.

Като преценява степентта на вината на всеки подсъдим по отделно при извършването на горепосочените престъпления и съгласно разпоредбите на чл.112 т.1 от Наказателния закон във връзка с чл.чл.60 и 61 от същия закон Върховният съд намира за законосъобразно да наложи на подсъдимите за извършените престъпления следните наказания:

НИКОЛА НАЧЕВ ПЕТКОВ на доживотен строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл.30 п.п.1-4,6 и 7 от Н.З. за винаги,глоба в размер на 1.000.000 /един милион/лева,която при незаплащане заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

Из архивите на ДС

1 90

ВОРИС АНДОНОВ ХРИСТОВ на 15 години строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл.30 п.п.1-4,6 и 7 от Н.З. за срок от 20 години до когато присъдата може да бъде турена в изпълнение,глоба - в размер на 500.000 /петстотин хиляди/лева,която при неплащане заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

ЦОНЮ СТЕФАНОВ ЦОНЧЕВ на 15 години строг тъмничен затвор, с лишаване от правата по чл.30 п.п.1-4,6 и 7 от Н.З. за 20 години от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение,глоба в размер на 500.000 /петстотин хиляди/лева която при неплащане заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

ИВАН СЛАВОВ ГЕВРЕНОВ на доживотен строг тъмничен затвор, лишаване от правата по чл.30 п.п.1-4,6 и 7 от Н.З. завинаги,глоба в размер на 1000.000 /един милион/лева,която при незаплащане заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

ИВАН ГЕОРГИЕВ ТУТЕВ на 15 години строг тъмничен затвор, с лишаване от правата по чл.30 п.п.1-4,6 и 7 от Н.З. за срок от 20 години,от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение,глоба в размер на 1.000.000 /един милион/лева,Която при незаплащане заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

<u>По обвинението за предателство - чл.111-б от Н.З.</u>

Подсъдимият Борис Андонов Христов - агент провокатор на българската фашистка полиция от 1943 година по предложение на Трайчо Костов бил назначен за търговски представител на Българското правителство пред Съветското правителство в Москва.Нашето правителство е натоварило Борис Андонов Христов с мисия да работи пред Съветското правителство за създаване и укрепяване на редовни нормални търговски отношения между двете страни в интерес на двете държави.Вождът на българския народ и министър Председател на Н.Р.Б. не веднаж е давал мъдри указания на Борис Андонов Христов за честни и искрени отношения със Съветската държава и нейните представители при водене на преговорите и при установяване условията на търговските спогодби,като се има предвид,че Съветския съюз ни дава и ще ни дава всестранна помощ за възстановяване на нашето стопанство за по-нататъшното ни развитие по пътя на социализма.

Подсъдимият Трайчо Костов,обаче,в една среща с подсъдимия Борис Андонов Христов направена в Ц.К.на Б.К.П.,като му

Из архивите на ДС

заявява,че знае за службата му на фашистката полиция,иска от него наред с официалната мисия,с която е натоварен пред Съветското правителство да изпълнява и друга неофициална мисия,инструкции за която той ще получава лично от Трайчо Костов или от посочени от него лица.

Целта на тази неофициална мисия е била Борис А. Христов системно да нарушава братските и приятелски отношения между Съветския съюз и Народна Република България, да забива клин в тези отношения,да работи за откъсването на Народна Република България от СССР,за да може тя да бъде поставена под влиянието на империалистическия блок.Подсъдимият приел да изпълнява тази мисия, макар че изпълнението на тази мисия и на даваните от Трайчо Костов инструкции фактически изключва изпълнението на официалната мисия. Вместо да улеснява преговорите водени между българските правителствени търговски делегации и Съветското правителство за сключване на търговски спогодби между СССР и Народна Република България,тъй необходими за възстановяването,укрепяването и развитието на българското стопанство,подсъдимият Борис А.Христов прави всичко възможно да умъчнява и затормозва преговорите и да осуети сключването на спогодбите.Вместо да постави искрено и честно въпросите в преговорите,за да улесни сключването на спогодбата Борис А.Христов настоява за неоправдано високи прекомерни цени за предложените от Народна Република България стоки и неоправдано ниски цени за Съветските стоки,тъй необходими за нашето стопанство.Вместо да слуша инструкциите на нашето правителство и на министър Председателя др. Георги ДИМИТРОВ за водене на преговорите,подсъдимия слуша нарежданията на нелегалната група,на нейния ръководител Трайчо Костов, а така също и директивите на югославското разузнаване - респективно на югославянския търговски съветник в Москва.И всичко това с цел да се осуети сключването на търговски спогодби между СССР и Народна Република България и да се откъсне България от Съветския съюз,когато възложените му поръчения са били да работи за уясняване преговорите за сключване на търговската спогодба и за сближаването и братска дружба между СССР и Народна Република България.

Само благоразумието и добрите чувства на представителите на Съветското правителство,които разрешили да се изпратят авансово - преди сключване на спогодбата най-необходимите стоки за българското стопанство,спасиха последното от катастрофа.Само личната намеса на др.Георги ДИМИТРОВ осигури сключването на търговските спогодби и предотврати осуетяването на търговските съглашения

Из архивите на ДС
171

191

между СССР и Народна Република България,тъй грижливо подготвена от Борис А.Христов.На дело подсъдимия Борис А.Христов не е изпълнил възложената му от правителството мисия,не е изпълнил дадените му от правителството поръчения,а е изпълнявал поръченията на Трайчо Костов и на нелегалната група,образувана и ръководена от подсъдимия Трайчо Костов,на която и подсъдимия Борис А.Христов е бил член.Приемствата за Борис А.Христов е било съвсем ясно,че постъпвайки така той води преговорите очевидно във вреда на държавата, но въпреки това продължавал умишлено да ги води не съгласно поръченията на др.Георги ДИМИТРОВ и на нашето правителство,а съобразно инструкциите получавани от Трайчо Костов и неговата нелегална група.

Подсъдимият Иван Георгиев Тутев,както се каза по-горе бил завербуван на служба в английското разузнаване още през 1937 година.По поръчение на английското разузнаване,предадено му през 1943 година чрез Султана Рачо Петрова,подсъдимият трябвало да завърже връзки с прогресивни среди,особено с членове на Комунистическата партия,да стане член на същата партия,за да може да шпионира партията и ръководеното от нея правителство и дава необходимите на английското разузнаване сведения.Това било необходимо, защото англичаните считали,че СССР ще излезе победител във втората световна война и без вторий фронт и че след победата вероятно е нашата страна дарима комунистическо или контролирано от комунистите правителство.Иван Георгиев изпълнил това поръчение на английското разузнаване.Свързва се с комунисти членове на партията, а сетне и той станал член на партията.В последствие той бил назначен на служба - Директор на външната търговия.Подсъдимият Иван Г. Тутев бил включен като член на нелегалната група на Трайчо Костов и др..В качеството си на директор на външната търговия Иван Г. Тутев бил натоварен от нашето правителство да води преговори с правителствената делегация на Унгария за сключване на търговска спогодба с тая страна.Поръченията дадени му от правителството,са били да улеснява воденето на преговорите и да ги завърши възможно в по-кратък срок,тъй като стопанството ни се е нуждаело от снабдяването с ред стоки и материали от тая страна.

Вместо да изпълни дадените от правителството му поръчения - да улеснява преговорите,подсъдимият Иван Г.Тутев получава инструкции и директиви от органа на английското разузнаване Хауе и от ръководената от Трайчо Костов нелегална група илично от Трайчо Костов в обратен смисъл - да тормози тия преговори, да ги протака и в края на краищата да осуети сключването на търгов-

Из архивите на ДС

172

ската спогодба.Иван Георгиев Тутев изпълнил не даденте му от правителството поръчения,а директивите и инструкциите на английското разузнаване и на Трайчо Костов и неговата група.Той съзнателно включва в дневния ред на преговорите не предвидени и трудно разрешими въпроси като тия за уреждане на транзитните навла за транзитираке през Унгария български стоки,за уреждане на стари взаимни задължения,за национализираме унгарски [illegible] в България и др. от естество да затруднят преговорите.Той проточил преговорите с унгарската правителствена делегация повече от четири месеца и след като унгарците се оплакали срещу поведението на Иван Георгиев Тутев,последния получил от Трайчо Костов в още по-остра форма същата директива за тормозене и протакане на преговорите,за осуетяване сключването на договора и провел тази директива вместо да изпълни даденото му правителствено поръчение.Това той е вършил съзнателно за да вреди на Българската държава да разстройва нейното стопанство,да излага правителството и неговата политика и за да служи на чуждото разузнаване,което му е плащало за това и за осъществяване близките и крайни цели на Трайчо Костовската нелегална група за отслабването,подравянето и събарянето на Народната власт и за овладяване властта от нелегалната група.

По-късно Иван Георгиев Тутев бил натоварен от правителството да води преговори с Чехословашкото правителство за сключване на търговска спогодба.Тук се повторила същата история,както с унгарците.Подсъдимият Иван Георгиев Тутев и тук изпълнил инструкциите и директивите на Трайчо Костов и неговата нелегална група и на английското разузнаване за затрудняване,тормоз и бавене на преговорите,по възможност за тяхното осуетяване,та по този начин да се нанесе вреда на държавата,като се лиши стопанството от необходимите му стоки и материали и като се разстрои същото,за да се отслаби Народната власт и улесни нейното събаряне и овладяване от нелегалната група.

Подсъдимият успешно провел даденте му поръчения от нелегалната Трайчо Костовска група.Преговорите почнали през април 1948 година,а свършили през април 1949 година и то само вследствие личната намеса на др.Георги ДИМИТРОВ и Кл.Готвалд.

Подсъдимите: Борис Андонов Христов и Иван Георгиев Тутев са на държавна служба.Те са получили специални поръчения от министър Председателя и от правителството да улесняват воденето на преговорите за сключване на търговски спогодби със Съветския съюз, Унгария и Чехословакия.Те знаят,че бързото сключване на тия търгов-

Из архивите на ДС

173

192

ски спогодби е от жизнен интерес за нашата република и за народното ни стопанство,тъй като по силата на тия спогодби ще се получат стоки,материали,машини и други необходими за стопанството ни.Подсъдимите изпълнявайки своята служба умишлено така са водили същата,че са затруднявали сключването на търговските спогодби и са причинили вреда на държавата,макар да са съзнавали,че изпълняват службата и водят преговорите очевидно във вреда на нашата държава.Те всъщност с тази си предателска дейност това са и целили - да нанесат вреда на нашата държава да подкопаят и отслабят Народната власт и с това да се улесни постигането на крайната цел на Трайчо Костовата нелегална група - събарянето на Народната власт и овладяването й от същата нелегална група.

С тия свои действия подсъдимите Борис Андонов Христов,Иван Георгиев Тутев са извършили престъпното деяние предателство - предвидено и наказуемо по чл.111-б от Наказателния закон, щом те изпълнявайки държавни служби и поръчения пред чужди правителства умишлено са водили същите служби и поръчения във вреда на държавата ни.

Предателството се наказва съгласно чл.111-б от Н.З. със смърт.Върховният съд на Републиката,обаче,обсъждайки степента на вината на подсъдимите по отделно намира,че за извършените от тях престъпни деяния следва да им бъдат наложени наказания при крайно смекчаващи вината обстоятелства.Затова и на основание чл.114-б от Наказателния закон във връзка с чл.61 от същия закон,съдът счита за законосъобразно да наложи на подсъдимите за извършените от тях престъпления следните наказания:

НА БОРИС АНДОНОВ ХРИСТОВ на 15 години строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл.30 п.п.1-4,6 и 7 от Н.закон за срок от 20 години от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение,глоба в размер на 500.000 /петстотин хиляди/лева,която при неплащане заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

НА ИВАН ГЕОРГИЕВ ТУТЕВ на доживотен строг тъмничен затвор лишаване от права по чл.30 п.п.1-4,6 и 7 от Наказателния закон за винаги,глоба в размер на 1.000.000 /един милион/лева,която при неплащане заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

<u>По обвинението за саботаж и вредителство - чл.102 от Наказ.закон</u>

Подсъдимият Никола Начев по указание на Трайчо

Из архивите на ДС

Костов и с цел да разстрои стопанството и продоволствието в страната и да предизвика недоволство от мероприятията на Б.К.П.и правителството на Републиката да създаде затруднение на публичната власт и да внесе смут в обществото през есента 1948 година направил предложение в заседанието на комитета,да се намали количеството на царевицата,която Министерството на търговията предлагало като премия на селяните,засяли и предали картофите си по твърди цени от 50 на 20 килограма за всеки 100 килограма продадени на държавата картофи.Това предложение Никола Начев направил с цел да затрудни работата на органите на властта по доставката на картофи за държавата и да се влоши снабдяването на градското население.Предложението било прието от комитета,поради взетото решение не било събрано достатъчно количество картофи и целта била постигната.

Вън от това,пак през 1948 година Никола Начев съзнателно направил предложение на Трайчо Костов да се отпусне само 50% от количеството зърнени храни,искано за семе от Министерството на земеделието,с цел да затрудни провеждането на посевната кампания и да се разстрои стопанството.Трайчо Костов удобрил предложението на Начев без да го внесе дори в комитета и с това била увредена посевната кампания.Целта и в тоя случай била постигната.

През есента на 1948 година Никола Начев умишлено връщал докладите,пращани му от Главната дирекция на цените за определяне цените на консерви и мармелади,както и на тарифите за коларския превоз на разни стоки за да се забави определяне цените и по тоя начин да се създадат затруднения в производството - на консервените предприятия,а също тъй да се разстрой стопанството.И с тия си действия подсъдимият постигнал целта си.

Подсъдимият Цоню Стефанов Цончев също тъй в изпълнение и за осъществяване целите на образуваната нелегална организация съзнателно не изпълнил поставената му от правителството задача, като управител на банката,а допуснал циркулацията на банковия чек въпреки вредата и разстройството което чека носи за народното стопанство.Той,заедно с Д-р Иван Стефанов,наложили за част от храните, които били предавани по наряд да се плащат на производителите с банкови чекове,макар че знаели,че това щеп предизвика масови и основателни недоволства.Те тъкмо това целили да се предизвика масово и повсеместно недоволство сред народа от Народната власт, за да може по лесно тя да бъде съборена и овладяна от нелегалната Трайчо Костовска организация.

Из архивите на ДС

193

Независимо от горното Ц.Цончев и Иван Стефанов съзнателно забавили въвеждането на емисионно-касовите планове,с което осуетили плановете в областта на кредитирането,забавили нормативите за необходимите оборотни средства за индустрията и други производствени предприятия.Подсъдимият Цоню Ст.Цончев съзнателно не въвел контрола чрез лева,по предлог,че това е мъчна работа,въпреки че съзнавал,че това е най-ефикасния контрол.

Подсъдимият Цоню Стефанов Цончев взел отрицателно отношение към член 39 от Закона за банките за ликвидацията на извън банковите кредити и забраната в бъдеще на такива кредити.Поради това негово отрицателно отношение по този въпрос чл.39 и досега не е напълно приложен,а с това се нарушило плановото кредитиране,което той целил да постигне.Най-после той съзнателно не проявил никаква инициатива и настойчивост да се предпази и премахне паниката създадена по време на обмяната.

175

Тия вредителски делния били проведени след като предварително били обмислени с Д-р Иван Стефанов - относно начина на провеждането им,а така също и замаскировката им с привидно законни аргументи,съображения и поводи.

Подсъдимият Иван Георгиев Тутев в изпълнение на задължението си като член на нелегалната трайчо-костовска група да съдействува с всички възможни средства за осъществяването,за осъществяване целите и задачите на тази група,също тъй е извършил ред вредителски и саботажни действия.Така той не изпълнява задачата, възложена му като директор на външната търговия да приключи бързо и успешно преговорите с Унгарската търговска делегация и с Чехословашката такава и да сключи търговски спогодби с тях.Това той го прави по поръчение на английското разузнаване на трайчо-костовската група,с цел да лиши народното стопанство от необходими ценни вносни артикули,да го разстрои и да затрудни продоволствието и въобще публичната власт.Едновременно с това подсъдимият Иван Георгиев Тутев използвал връзките си с Иван Калушев - директор в транспортното предприятие "ДЕСПРЕД" и Иван Панов - директор на "Булгарплодекспорт-" и чрез тях провежда в областите в които те работят,саботаж и вредителство.

По негово нареждане Иван А.Калушев пуща вагони не навреме да отиват в пристанищата,да се задръстват пристанищата,праща вагони с малки,единични пратки,за да се бави транспорта,правил кръстосани превози за да се плаща повече навло и др.

Из архивите на ДС

Иван Г:Тутев,обаче,недоволен от това вредителство и саботаж и през II-то полугодие на 1848 година ,вика Калушев и настоява да се върши по-сериозен саботаж.Дава му нареждане да задръсти пристанищата Варна и Бургаз.Настоява специалната партида със строителните материали предназначени за тежките заводи да бъде забавена и забъркана, за да се удари петгодишния стопански план.Иван Калушев изпълнява успешно тези задачи.Той задръства пристанището Варна.Праща един съветски параход със строителни материали,предназначен за строежи в Северна България да акустира и да разтоварва в Бургас,а 120 вагони за транспорта на същите материали изпраща във Варна и др.

Подсъдимият чрез Иван Панов работи за осуетяване на сделката за пулпове с Унгария,на сделката за вино в Чехия и сделката за домати също с Чехия.По негово нареждане Иван Панов саботира сключването на тия сделки,за да разстрои нашето стопанство.

Особено деен в провеждането на саботажа и вредителства се явява подсъдимият Иван Славов Гевренов.От богат произход,женен за богата добруджанка,която притежава над 10.000 декара земя,капиталист и индустриалец в миналото,той макар и да се кичил на младини със социалистически идеи-гледал на тях по скоро като временно модно увлечение,а винаги е бил злобен враг на работническата класа.

Ползвайки се от кокетирането си със социалистическите идеи в миналото Иван Славов Гевренов по внушение на английското разузнаване влиза в Б.К.П. - става член на партията,та замаскиран като комунист и партиен член да може да върши по добре своето вражеско дело.И той наистина успява като член на управата на съюза на българските индустриалци - след 9 септември 1944 година да разгъне широка шпионско-подривна и саботажна дейност в нашата индустрия.

Ползвайки се от връзките,които той имал в миналото с Д-р Иван Стефанов и други троцкисти-той след национализацията бива назначен на много важна длъжност - Директор на държавното обединение за каучуковата индустрия.В това си качество той продължава да развива активна и широка саботажна и вредителска дейност.

Така: Иван Славов Гевренов след 9 септември 1944 година, но преди национализацията,в качеството си на председател на Съюза на индустриалците провежда организиран организиран саботаж в цялата индустрия за намаление на производството.

Следствие на този саботаж само от намаление на производството в каучуковите фабрики: "Бакиш","Ботев-Трапезица","Ебонит","Производство-пласимент",страната е била лишена от необходимите автомобилни гуми,обуща,царвули и др.каучукови произведения и са били

Из архивите на ДС

177

194

нанесени на стопанството грамадни вреди и загуби.Такъв саботаж е бил проведен също тъй и във вълнено-текстилните фабрики и в консервната индустрия,гдето също било намалено производството,влошено качеството; били забавени и неизпълнявани нарядите.

В края на 1947 година бе извършена национализацията на индустрията.Подсъдимия Иван Сп.Гевренов става директор на Държавното обединение за каучукова индустрия.От това служебно място и в това си качество той пристъпва към планомерна вредителска и саботажна работа в национализираната вече индустрия.Той съставя план за преустройството на каучуковата индустрия.Умишлено закрива доходни и добре обзаведени фабрики,като "Гума-Балкан"София,"Ботуш" - Плевен,а оставя да работят като основни предприятия по дребните и недоходни фабрики "Бр.Пантеви" с.Мошино,"Глиган" - Враца, и фабрика "Етернит".- Русе.Закрива всичките девет фабрики в Пазарджик,като ги събира в редрената фабрика "Сила" и по тоя начин 5 /пет/ от тия фабрики през първото полугодие на 1948 година не работят.При оедряването съзнателно допуска да бъдат повредени и не употребени ред машини и машинни инсталации.Подсъдимият Иван Гевренов върши всичко това като член на нелегалната трайчо-костовска група,с цел да подкопава икономическата база на нашия държавен и обществен строй,да разстройва стопанството и продоволствието в страната,да внася смут в обществото и да се улесни крайната цел на групата - събарянето на Народната власт и овладяване на властта от същата група.

Подсъдимите са държавни чиновници: Никола Пачев Петков е помощник председател на правителствения комитет за стопански и финансови въпроси; Цоню Стефанов Цончев е управител на Българската Народна Банка; Иван Георгиев Тутев е Главен директор на външната търговия,а Иван Славов Гевренов е Директор на държавното обединение за каучуковата индустрия в България.В това им качество на всеки от тях са били възложени определени задачи,които всеки от тях трябвало да изпълнява така,че да се подпомага народното ни стопанство,неговото оздравяване и укрепване и да се организира правилно и задоволително продоволствие,та по тоя начин да се внася спокойствие и доволство вред трудящото се население в страната.

Подсъдимите,обаче,съзнателно не изпълняват възложените им задачи,а по указания на Трайчо Костов и неговата нелегална група,в която и те членуват,съзнателно с цел да разстроят стопанството и продоволствието в страната,за да създадат затруднение на публичната власт,да предизвикат недоволство от мероприятията на Б.К.П. и правителството на републиката и за да внесат смут в обществото,те от важните отговорни места,които заемат - едни от най-

Из архивите на ДС

178

високите места в служебната йерархия,системно провеждат дейност, която действително създава спънки на публичната власт,разстройва стопанството и продоволствието в страната,предизвиква недоволство срещу партията и правителството и внася смут в обществото.

Тази вредителска дейност е причинила огромни щети на държавата.

Извършените от подсъдимите деяния съставляват престъплението с а б о т а ж , предвидено и наказуемо по чл.102 ал. I от Наказателния закон.

Осъществени са всички признаци на предвидения по чл.102 ал.I от Наказателния закон престъпен състав.Всички подсъдими са чиновници.Всички са пренебрегнали определените им задачи - да служат на народа,да подпомагат стопанството,неговото развитие и укрепване.Те не са изпълнили основните елементарни задачи които службата изисква от тях,а съзнателно по указания на Трайчо Костов и други ръководители на нелегалната група,чувствувайки се задължени за това като членове на групата,са извършили гореказаните деяния с цел да разстроят стопанството и продоволствието на страната, да създават трудност на публичната власт да предизвикват недоволство срещу партията и правителството и да внесат смут в обществото.Крайната цел,разбира се, е била събарянето на Народната демократическа власт и овладяването й от нелегалната трайчо-костовска група.

При това трябва да се отбележи,че и четиримата подсъдими заемат най-висши ръководни служби в страната.Всяко тяхно действие или бездействие се отразява върху цялото народно стопанство в национален мащаб.Разстройството на стопанството и дезорганизацията на продоволствието,замислени и проведени от тях с описаните по-горе вредителски действия и бездействия,са засегнали цялото ни народно стопанство,внасяли са смут в цялото общество.

Вън от това с описаната вредителска дейност са нанесени огромни щети на държавното стопанство.Само вредите и загубите от саботажа в каучуковата индустрия се изчисляват от експертните комисии на сума над 13 милиарда лева.

Поради това,Върховният съд на Републиката счита,че извършеното престъпно деяние е тежък случай на саботаж,за който е приложим чл.102 ал.I - края - който предвижда наказание доживотен строг тъмничен затвор,или смърт.

Върховният съд на Републиката обсъждайки степента на вината за всеки един от подсъдимите по отделно не намира крайно

Из архивите на ДС
179

145

смекчаващи вината обстоятелства за подсъдимите: Никола Начев Петков, Иван Георгиев Тутев и Иван Славов Гевренов.Особено тежък е случая на последния който извършва престъплението по предварително обмислен и разработен план,провеждан спокойно и хладнокръвно.Неговото престъпление,както по замисъл,така и по грамадните вредоносни последици е особено важно,тежко и злокачествено.Подсъдимият Иван Сл. Гевренов следва да бъде наказан при отежчаващи вината обстоятелства с най-тежкото наказание - смърт.

Върховният съд на Републиката,обаче,като има предвид разпоредбата на чл.59 от Наказателния закон и обстоятелството, че Иван Славов Гевренов е на възраст над 65 години,замени смъртното наказание с доживотен строг тъмничен затвор.

Що се отнася до подсъдимия Цоню Ст.Цончев,Върховният съд на Републиката намира,че са налице крайно смекчаващи вината му обстоятелства и съобразно с това следва да бъде определен и размера на наказанието му.

Поради това и въз основа на член 102 ал.I - края, във връзка с чл.60 и 61 от Наказателния закон Върховният съд на Републиката като прецени степента на вината на всеки един от подсъдимите по отделно,намира за законосъобразно да наложи на подсъдимите за извършените от тях престъпления следните наказания:

НА НИКОЛА НАЧЕВ ПЕТКОВ,ИВАН СЛАВОВ ГЕВРЕНОВ и ИВАН ГЕОРГИЕВ ТУТЕВ - доживотен строг тъмничен затвор,лишаване от правата по чл.30 от Наказателния закон за винаги и конфискация на цялото им имущество,а на Цоню Стефанов Цончев 15 години строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл.30 от Наказателния закон за срок 20 /двадесет/години,от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение и конфискация на цялото му имущество.

Съгласно чл.64 от Наказателния закон по правилата на съвокупността следва да се наложи за така извършените престъпни деяния подробно изложени в настоящия отдел II от мотивите на присъдата на всеки един от подсъдимите да изтърпи само онова наказание, което е най-тежко измежду наложените му наказания.Поради това, и на основание на чл.64 от Наказателния закон,Върховният съд на Републиката о п р е д е л я на в с е к и е д и н от подсъдимите по едно общо наказание както следва:

НА НИКОЛА НАЧЕВ ПЕТКОВ - доживотен строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл.30 от Наказателния закон за винаги,конфискация на цялото му имущество и глоба 1.000.000 /един милион/лева,която при невнасяне заменява с една година тъмничен затвор

НА БОРИС АНДОНОВ ХРИСТОВ 15 /петнадесет/години строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл.30 от Наказателния закон за 20 години от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение, конфискация на цялото му имущество и глоба 500.000 /петстотин хиляди/лева,която при невнасяне,заменява с една година тъмничен затвор.

НА ЦОНЮ СТЕФАНОВ ЦОНЧЕВ - 15 /петнадесет/години строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл.30 от Наказателния закон за срок от 20 години от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение,глоба 500.000 /петстотин хиляди/лева,която при невнасяне заменя с една година тъмничен затвор,и конфискация на цулото му имущество.

НА ИВАН СЛАВОВ ГЕВРЕНОВ - доживотен строг тъмничен затвор,лишаване от правата по чл.30 от Наказателния закон за винаги, глоба 1.000.000 /един милион/лева,която при невнасяне заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

НА ИВАН ГЕОРГИЕВ ТУТЕВ - доживотен строг тъмничен затвор,лишаване от правата за винаги глоба 1.000.000 /един милион/лева, която при невнасяне заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

- III -

Подсъдимият Благой Иванов х.Панзов бивш съветник при Югославското посолство се обвинява в това,че образувал и ръководил нелегални групи с цел за насилствено откъсване на Пиринския край от територията на Народната Република България,и по тоя начин да се отслаби държавната власт в страната; също така за това,че е разпространявал сам или чрез други клеветнически и неверни твърдения за да предизвика недоверие към Народната власт и отделни нейни органи и внесе смут вред народа,че е събирал и предавал,както лично,така и чрез други на чуждо - югославянското разузнаване - сведения,които представляват държавна тайна,както и,че се поставил на разположение на чуждо разузнаване за шпионска работа /измяна и шпионаж/ - по чл.чл.98 ал.I,99 ал.IV,112 т.1 и 111-г ал.I от Н.З.

В съдебно заседание подсъдимия х.Панзов прави пълни самопризнания,които не възбуждат никакво съмнение,тъй като са в хармония с другите доказателства събрани в делото по възведеното срещу него обвинение.

Обсъждайки съвокупно самопризнанието на подсъдимият с всички гласни и писмени доказателства по делото,съдът приема уста-

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

новена и доказана следната фактическа обстановка: подсъдимият х. Панзов след като е заемал важни и отговорни държавни служби в Македония и Югославия, през септември 1947 година дохожда в България, като съветник при Югославянското посолство в София, със задачата наред с официалната си дипломатическа работа да върши и подривна шпионска и пропагандаторска дейност в България; като за това предварително е бил инструктиран от секретаря на Външното министерство на Югославия - Л.Латинович.

Още с пристигането му в България той започва да изпълнява възложените му задачи във връзка с подривната му шпионска и пропагандаторска дейност; като се свързва с ръководящите югославянското разузнаване лица /Цицмил, Перо Манговски и др./, проучва и се запознава основно с пропагандаторския материал пратен от Югославия, предназначен да убият вярата на българския народ за осъществяване на социализма по пътя на братското единение със СССР, а особено тая на македонското население в България, че е възможно да живеят щастливо в Народната Република България, и че такъв живот могат да постигнат само с присъединяването на Пиринския край към Югославянска Македония.

Чрез югославянския пълномощен министър - Обрат Цицмил, подсъдимият е бил осведомен, че в Б.К.П. има хора, които не споделят официалната линия на партията и се борят за откъсване България от СССР и народните демократии и работят за сближаването на България с Югославия и западните сили; тия хора се ръководят от подсъдимият Трайчо Костов.

През април 1948 година Цицмил възлага на подсъдимият да ръководи работата на групата агенти по македонска линия, която до тогава се е възглавявала от Перо Манговски, като му дал мандат да разходва суми без негово одобрение до 30.000 лева. По това време по македонска линия в Пиринския край са били пристигнали от Скопие сто души учители, артисти и книжари, които в същност са били агенти на УДБ, минали специална подготовка за водене подривна работа за откъсване Пиринския край от България и присъединяването му към Вардарска Македония, без да се изчака федирането на славяните на Балканите.

Подсъдимият х. Панзов ревностно изпълнявал възложената му работа, като събирал чрез разни лица /Ангел Динев, Атанас Митрев, Благой Смиловски, Димитър Христов, Георги и Илия Балгалиеви и др./ сведения от военен, стопански и политически характер, които съставлява

Из архивите на ДС

държавна тайна, и ги предава на югославянското министерство на Външните работи,а наред с това разпространява клеветнически и неверни твърдения против Народната власт в България респективно вожда на българския народ - министър Председателя на България - др.Георги ДИМИТРОВ,с цел да се създаде недоверие към Народната власт и отделни нейни органи и всее смут всред народа.

В края на 1948 година подсъдимия заминава в отпуск в Белград,и там по тайно решение на Югославянското правителство съобразно новата обстановка,след резолюциите на информбюро му се налага една нова задача,а именно да се завърне в България като политимигрант,уж не съгласен с становището на Тито и по такъв начин дълбоко да се законспирира в полит-емиграцията на югославяните среди,където да действува за разложението на тези страни и да образува групи за борба против резолюцията на информбюро, против Б.К.П. и Българското правителство и засилване подривната, шпионската и пропагандаторска дейност в Пиринския край.За да заблуди българските власти и югославянските емигрантски среди,той излиза с една декларация против Тито в полза на информбюро,която декларация се публикува в пресата.Така замаскиран започва организирането на тая си подривна работа,като си служи с Арсо Милотович и др.,и създават ядра и групи за защита и провеждане политиката на Тито,във вреда на България.

С така извършената от подсъдимият дейност,той е осъществив обективния и субективен състав на престъпните деяния упоменати в чл.98 ал.I,99-г ал.IV,112 т.1,111-г ал.I от Наказателния закон.Всичко това подсъдимият върши при ясното съзнание,че върши деяние обществено опасни,противоправни и наказуеми,което се вижда и от начина по който ги е вършил.

За така извършена дейност подсъдимият ще следва да отговаря по-поменатите законни текстове.За деянието му по чл.чл. 98 ал.I,99-г,ал.IV от Наказателния закон съдът му налага да изтърпи 15 /петнадесет/години строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл.30 от Н.З. за срок от 20 години от денът когато присъдата може да бъде турена в изпълнение, и конфискация на цялото му имущество,при крайно смекчаващи вината обстоятелства,а именно: пълното му самопризнание и искрено разкаяние; а за престъплението му по чл.112 т.1 и 111-г ал.I от Наказателния закон и чл.60 от Н.З. да издърпи 15 години строг тъмничен затвор,лишение от правата по чл. 30 т.1-4,6 и 7 от Наказателния закон за срок от 20 години от дена когато присъдата може да бъде турена в изпълнение,глоба в полза на държавата в размер на 300.000 лева,която при неизплащане се заменява

Из архивите на ДС

197.

с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

Съгласно чл.64 от Наказателния закон - по съвокупност за горните му престъпни деяния съдът му определя едно общо наказание от 15 години строг тъмничен затвор,лишаване от правата по чл.30 от Наказателния закон за срок от 20 години,от дена в който присъдата може да бъде турена в изпълнение,глоба в полза на държавата в размер на 300.000 лева,която при невнасяне заменява с една година тъмничен затвор и конфискация на цялото му имущество.

Обвиненията на подсъдимият Васил Атанасов Ивановски са същите,както тези срещу Благой х.Панзов - по чл.98 ал.I,99-г ал. IV,112 т.I и 111-г ал.I от Наказателния закон - за измяна и шпионаж. И този подсъдим в съдебно заседание прави пълни признания,като признава,че е извършил деянията които му се приписват с обвинителния акт. Съдът дава пълна вяра на тези признания,тъй като са в хармония с останалите доказателства по делото.Обсъждайки съвокупно самопризнанията на подсъдимият заедно с всички други гласни и писмени доказателства по делото,съдът приема за установена следната фактическа обстановка: подсъдимият Васил Ат.Ивановски,македонец по произход, се е включил в Македонското движение още през 1924 година.Младежките си години прекарал в гр.Пловдив,като тютюноработник,където е членувал в Съюза на тютюневите работници и взел участие в борбите на последните.През това време е бил член на Б.К.П..Арестуван през 1942 година във връзка с провала на нелегалния окръжен комитет на Б.К.П. в гр.Пловдив,той издава трима членове от този комитет,а също така потвърждава показанията на обвиняеми по отношение секретаря на окръжния комитет Петър Ченгелов,който бива осъден на смърт и екзекутиран. Намирайки се в Скопския затвор по излежаване на присъдата си, той се свързва с политзатворници македонци,които са били враждебно настроени спрямо България и Б.К.П. и отправяли вражески и клеветнически нападки срещу тях.Там той не само,че не отбивал тези несправедливи нападки,но се солидаризирал с тях.Това станало известно на хората около Тито.Последните улесняват бягството му от затвора за да го включат в отговорна тяхна работа.Избягал при щаба на Тито, той е бил съответно проверен и му е възложена агитпропна работа по македонска линия.

През ноември 1944 година - след освобождението на Скопие,той става главен редактор на "Нова Македония",където той възхвалява Тито и натрапените от последния водачи на македонския народ - Л.Колишевски и Л.Арсов.Отличил се в тая си дейност,той бива назначен за пом.министър на Министерството на Социалната политика.

През ноември 1945 година по поръчение на югославянските ръководители заминава от Скопие за София за провеждане на подривна работа сред македонските среди в Народната Република България,като предварително е бил инструктиран от подпредседателя на Република Македония Л. Арсов.Пристигнал в България той незабавно се свързва с лицата които му са посочени от Арсов - Кирил Николов Георгиев и Ангел Димев,върнещи подривна и шпионска работа в полза на Югославия.За да се прикрие той се обявява против Мулишевски и успява да влезе в агитпропа на градския комитет на Б.К.П. - София,а после и в агитпропа на Ц.К. на Б.К.П..Злоупотребявайки с това положение тойзапочва да снабдява със секретни материали бившият съветник на югославското посолство Митко Зафировски,а после неговия заместник П.Момчилович; като дава сведения за ТКЗС,за мнението на звенарите,земеделците и комунисти по Пиринския въпрос.Написал и предал на Момчилович доклад за ТКЗС. Момчилович поискал да му даде и сведения за национализацията на индустриалните предприятия.Подсъдимият събрал сведения за това,но не можал да събере пълни такива,понеже национализацията се извърши тайно.

След резолюцията на информбюро,по указания на П.Момчилович,той се обявил формално за резолюцията,но всъщност споделял становището на Тито,което започнал да провежда на дело,чрез курсове, в кръжоци в Македонския дом е хвалил Тито,а се нахвърлял срещу Владимир п.Томов и В.Коларов; и без да споменава имената им,е полемизирал с тях по немедленото присъединяване на Пиринския край към Вардарска Македония,без да се дочака федерацията на славянските народи.

В тая си дейност той насърдчен отобстоятелството,че една група в Ц.К. на Б.К.П. - Трайчо Костов,Павлов,Масларов и др. - са били също прикрити превърженици на Титовото становище по Македонския въпрос,за което е осведомен още от М.Зафировски.При реорганизирането през 1947 година на Македонските културно-просветни братства с помощта на Иван Масларов,тогава завеждащ "Оркотдела" на Ц.К.на Б.К.П.,титовите превърженици успяват да вземат ръководството първо на градския комитет на македонските братства в София,а после и националния комитет на македонските братства,на което последния бива избран за подпредседател.Добрал се до този пост,той насочва усилията си и в провинцията,да са изтъкнат на първо място македонци превърженици на Тито,като продължава със статии и устно да пропагандира и защитава Титовите схващания.Специално в Пиринския край,той създава групи от студенти,за провеждане на подривна дейност. Като агент на Тито цялата си прикрита дейност той е създал условия за отслабване на държавната ни власт.

Из архивите на ДС

148

С тая си дейност подсъдимият е осъществил обективния и субективен състав на членове 98 ал.I,99-г ал.IV,112 т.1 и 111-г ал.I от Наказателния закон,по които текстове следва да бъде признат за виновен и наказан.Тези деяния той е извършил умишлено,като е съзнавал че са обществено опасни,противоправни и наказуеми.При отмерване на наказанието му съдът намира,че за деянията му по чл. 98 ал.I и 99-г ал.IV от Наказателния закон са налице крайно смекчаващи вината обстоятелства,а за деянията му по чл.чл.112 т.1 и 111-г ал.I са налице смекчаващи вината обстоятелства.Затова за първите деяния - по чл.98 ал.I и 99-г ал.IV от Наказателния закон му налага да изтърпи наказание 12 години строг тъмничен затвор, с лишаване от права по чл.30 от Наказателния закон в срок от 15 години от денът когато присъдата може да бъде турена в изпълнение, и конфискацияна цялото му имущество. За вторите му деяния - по чл. чл.112 т.1 и 111-г ал.I от Наказателния закон му налага да изтърпи 10 години строг тъмничен затвор с лишаване от правата по чл.30 п.п. 1-4,6 и 7 от Наказателния закон за срок от 15 години от деня в който присъдата може да бъде турена в изпълнение,да заплати глоба на държавата в размер на 200.000 лева,която при неплащане замества с една година тъмничен затвор,и конфискация на цялото имущество.

Съгласно чл.64 от Н.З. по съвокупност за така извър=. шените от подсъдимия престъпни деяния,съдът му определя едно общо наказание от 12 години строг тъмничен затвор,с лишаване от правата по чл.30 от Наказателния закон за срок от 15 години от дена когато присъдата може да бъде турена в изпълнение, глоба в полза на Държавното съкровище в размер на 200.000 лева ,която при невнасяне заменява с една година тъмничен затвор,и конфискация на цялото му имущество.

Подсъдимият Илия Баялцалиев се обвинява по чл.чл.98 ал.II и 99-г ал.IV от Наказателния закон,че е влязал в нелегална група с цел за насилствено откъсване на Пиринския край от територията на Народна Република България,като по такъв начин се отслаби държавната власт, и че е разпространявал лично и чрез други клеветнически и неверни твърдения,за да се предизвика недоверие към Народната ни власт и отделни нейни органи и да внесе смут всред народа и по чл.112 т.1 от Н.З. за това,че е събирал и предавал на чуждо - югославянско разузнаване - сведения,които съставляват държавна тайна.

В съдебно заседание подсъдимият прави пълно самопризнание, като признава инкриминираните срещу него обвинения с обвинителния акт. Това признание на подсъдимия не буди съмнение, тъй като е в хармония с останалите данни по делото.

Обсъждайки съвокупно признанието на подсъдимият с всички останали гласни и писмени доказателства по делото, съдът приема за установено по отношение на този подсъдим следната фактическа обстановка: Син на одър търговец от Гевгели, още през 1930 година дошел в България и заживява в София - Гевгелийския квартал, попада в средата на комунисти и става член на Б.К.П. Въпреки това през 1942 година подава молба да стане чиновник в полицията, а след това отива като офицер в окупационния корпус в Югославия. На 2 август 1944 година избягва от войската и се присъединява към партизаните. След 9 септември 1944 година става политически офицер и възстановява членството си в партията, с цел да следи от близко развитието на македонския въпрос в Б.К.П. и България въобще. От войската е уволнен за пиянство и битово разложение. Към края на 1945 година отива при родителите си в гр. Гевгели, и там се среща с брат си Христо Баялцалиев, помощник министър на търговията в Македония. При разговор и преценка с последния по международното положение идва до заключението, че македонците в България под влияние на О.Ф. и Б.К.П. могат да бъдат загубени за Титовите идеи и аспирации, и че трябва да се работи между емиграцията в България за създаване на привърженици на Тито и евентуално откъсване на Пиринския край от България. Завърнал се в България той се отдава на работа, съгласно поръченията на брат си. Среща се с Ангел Динев, Замфировски и др. и се включва в тяхната нелегална група, за прокарване на Титовата политика сред емигрантите. Заедно с поменатите лица започват да правят усилена дейност между македонците; и за тая му дейност той скоро става председател на Гевгелийското братство, което му обезпечава пълна възможност да прояви своята подривна дейност. Той често посещава Югославянския клуб и легация, от където получава пропаганден материал за величаенето на Тито, и с хули и клевети против СССР, България и Б.К.П. След резолюцията на информбюро той отива в Югославската легация и там се среща с Благой х. Панзов с когото обсъжда същата резолюция, и я приценяват като невярна и клеветническа. По поръчение на х. Панзов той получава задача да води прикрита пропаганда против резолюцията на информбюро като на същия донася и сведения от политически характер. По-късно той се свързва с Наум Наков - съветник в Югославското посолство в София, на когото той редовно предава сведения от

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

199

военен характер и за охраната на границите ни,като всички срещи с Наков стават конспиративно.След екстерирането на Н.Наков,той продължава да снабдява югославянското разузнаване със сведения от военен,политически и стопански характер,които по своето естество са държавна тайна,като ги дава на югославянина Савич.Подсъдимият непрекъснато е водил пропаганда в Гевгелийското дружество за откъсване и предаване Пиринския край от България,преди решаване въпроса за федериране на славяните,като по този начин се отслаби държавната власт в страната.Въобще цялата дейност на подсъдимият е била прояугославянска и противобългарска.Така извършените деяния на подсъдимият съставляват престъпление наказуемо по чл.чл.98 ал.II,99-г ал.IV и 112 т.1 от Наказателния закон по които текстове следва да бъде признат за виновен и наказан.Горните деяния подсъдимият е извършил с ясно съзнание,че са обществено опасни,престъпни и наказуеми.За деянията му по член 98 ал.II и 99-г ал.IV съдът му налага да изтърпи 8 години строг тъмничен затвор и го лишава от правата по чл.30 от Наказателния закон за срок от 10 години от денът когато присъдата може да бъде турена в изпълнение и конфискация на една втора идеална част от цялото му имущество,като му признава смекчаващи вината обстоятелства.За деянието му по чл.112 т.1 от Н.З. му налага да изтърпи 6 години и 8 месеци строг тъмничен затвор,като го лишава от правата по чл.30 п.п.1-4,6 и 7 от Наказателния закон за срок от 10 години от денът когато присъдата може да бъде турена в изпълнение и да заплати глоба в полза на Държавата 10.000 лева,която при неплащане заменява с 40 дена тъмничен затвор и конфискация на една втора идеална част от цялото му имущество,като му признава крайно смекчаващи вината обстоятелства.

Съгласно чл.64 от Наказателния закон по съвокупност за горните му престъпни деяния съдът му определя едно общо наказание 8 години строг тъмничен затвор,лишаване от права по чл.30 от Наказателния закон за срок от 10 години,от когато присъдата може да бъде турена в изпълнение,глоба в размер на 10.000 лева,която при неплащане заменя с 40 дни тъмничен затвор,и конфискация на една втора идеална част на цялото му имущество.

На всички подсъдими съдът зачита предварителния затвор от денът на задържането им.

ПРЕДСЕДАТЕЛ :

ЧЛЕНОВЕ :

Д. Д. С.
ДОКУМЕНТАЦИЯ
РХ. № 130
Получено на 13 I 1950 г.

Д. Д. С.
ДОКУМЕНТАЦИЯ
Изх. № 179
17 I 1950 г.

43

У Т В Ъ Р Ж Д А В А М:

МИНИСТЪР В.Р.:

.....

/Р.Христозов/

П Р Е Д Л О Ж Е Н И Е

ОТНАСЯ СЕ: за оформяване на следващите процеси против участниците във вражеската група на Трайчо Костов и по-нататъшната работа по следствието.

За по-скорошното завършване работата по следствието над групата на Костов и разкритите за сега вражески звена около нея и за освобождаване на заангажираните около това следствие сили на ДС,

П Р Е Д Л А Г А М Е:

I.ТЪЙ като групата на арестуваните и разобличени лица в подривна дейност в областта на индустрията, търговията, снабдяването и транспорта е многочислена /27 души/, и разпокъсана в организационно отношение, съденето й в един общ процес, създава неудобства от политически оперативен и процесуален характер, да бъде тя разпределена на две подгрупи, както следва:

ГРУПАТА НА ВРЕДИТЕЛИТЕ В РЪКОВОДСТВОТО НА СТОПАНСТВОТО И ТРАНСПОРТА:

1.ПЕТКО ГЕОРГИЕВ КУНИН - бивш министър на финансиите, прави признания, следовател Георги Йорданов, помощници Петър Екзархов, Георги Веселинов.

2.МАНОЛ ГЕОРГИЕВ САКЕЛАРОВ - бивш министър на строежите, неразследван, следовател Антон Кирилов, помощници Джугалов, П.Петров и К.Крайнов.

3.ДИМИТЪР ГЕОРГИЕВ КОЧЕМИДОВ- бивш пом.министър на вътрешната търговия, недоработен,следовател Стефан Митев, О.Р.Димитър Гурманов.

4.БОНЮ ДИМИТРОВ ПЕТРОВСКИ - бивш пом.министър на външната търговия,недоработен,следовател Георги Йорданов,помощници Цоню Недев, Борис Кихайов.

5.НИКОЛА ДИМИТРОВ ГОВЕДАРСКИ - бивш пом.министър на външната търговия,завършен,следовател Фето, О.Р. Димитър Гурманов.

6.ЛУЛЧО ВЕЛЕВ ЧЕРВЕНКОВ - бивш пом.министър на транспорта, недоработен, следовател Койчо Колев, Ангел Диков, помощници Борис Тропчев и В.Пеев.

7.ГЕОРГИ ПЕТРОВ ДЕЛИМИНКОВ - бивш пом.министър на финансите, недоработен, следовател Р.Миларов, помощници Васелин Гаргов,Гечо Коларов.

8.БОРИС СИМОВ ЖИВКОВ - бивш пом.министър на индустрията, прави признания, следовател Симо Иванов, помощници Ангел Василев,Борислав Тодоров.

9.ЛЮБОМИР ИВАНОВ КАЙРАКОВ - прави признания, следовател Крушарски, помощници Борис Ангелов и Ангел Христов.
/бивш пом.министър на електрификацията/.

10.МАНОЛ ДАМЯНОВ КУШЕВ - бивш директор на "Хоремаг",завършен, следовател Фето, О.Р. Георги Мичев.

11.МИХАИЛ МИХАЙЛОВ ГЕРАСИМОВ - бивш директор на индустрията, завършен, следовател Ганчо Шиеков, О.Р.Васил Йотов.

12.ИВАН ПАНОВ ПЕТРОВ - бивш директор на "Плодекспорт" завършен, следовател Франсес, О.Р. Васил Йотов.

13.АНГЕЛ ЕФТИМОВ ТИМОВ - бивш директор на "Тютюневия монопол" завършен, следовател Ралев, О.Р.Димитър Гурманов.

14.ИВАН АТАНАСОВ КАЛУШЕВ - бивш директор на "Деспред",завършен, отговорен следовател Йордан Костов.

Горните лица в повечето случаи са свързани във вражеската си дейност непосредствено с Трайчо Костов или със осъдените заедно с него лица, представляват по-голям политически интерес, поради отговорните служби заемани от тях в ръководството на народното стопанство и държавния апарат и могат да бъдат съдени в един политически процес към края на февруари или началото на март 1950 год.

Освен това, значителен брой от тях не са още окончателно разобличени и ще бъде необходимо по-дълго време за доработването им и за добрата подготовка на процеса. Същите съгласно конституцията ще трябва да бъдат съдени от специален състав по Закона за съдените на министрите.

В.ШПИОНСКО-ВРЕДИТЕЛСКАТА РЕЗИДЕНТУРА НЕПОСРЕДСТВЕНО ОКОЛО КИРИЛ СЛАВОВ,в състав:

1.СПАС МИХАЙЛОВ ЗАДГОРСКИ - завършен, отговорен следовател Илия Енев.
2.ВАСИЛ АТАНАСОВ СЛАВОВ - завършен, отговорен следовател Илия Енев.
3.ИВАН Т.КЕХЛИБАРОВ - завършен, отговорен следовател Илия Енев.
4.БОРИС НИКОЛОВ НАНОВ - завършен, отговорен следовател Методи Виденов.
5.СТЕФАН ВАСИЛЕВ ВЪЛЕВ - завършен, отговорен следовател Методи Виденов.
6.СТЕФАН НИКОЛОВ ЗИНТЕНБЕРГ - завършен, отговорен следовател Методи Виденов.
7.ТОДОР ЦЕНОВ ПИПЕРКОВ - завършен, отговорен следовател Йордан Димитров Савов.
8.АЛЕКСАНДЪР ТОДОРОВ ШИВАЧЕВ - завършен, отговорен следовател Йордан Дим.Савов.
9.ГЕОРГИ СТОЙКОВ КАЗАНДЖИЕВ - завършен, отговорен следовател Йордан Дим.Савов.
10.ДИМИТЪР СТОЙНОВ КОЛЕВ - завършен, отговорен следовател Петър Христов.
11.ЛЮБЕН СТЕФАНОВ СПАСОВ - завършен, отговорен следовател Петър Христов.

Из архивите на ДС

46

12. АТАНАС МИЛАНОВ НЕБОЛИЕВ - завършен, отговорен следовател Петър Христов.

13. ОНИК ОХАНЕС АСЛАНЯН - ~~незавършен~~ отговорен следовател Георги Гюров.

Горните лица са от непосредственото обкръжение на Кирил Славов, престъпленията им са почти еднакви по характер, /шпионаж в полза на английското разузнаване и вредителства/, и не представляват особени политически фигури/, което ще улесни провеждането на процеса без особен шум.

Отговорен за подготовката и провеждане на процеса Антон Кирилов.

Прокурор - Спасов.

Състава на съда ще бъде предложен допълнително.

III. ~~IV~~.ТРОЦКИСТКАТА ГРУПА ОКОЛО СТЕФАН МАНОВ:

1. СТЕФАН ВАСИЛЕВ МАНОВ - завършен, следовател К.Дойчинов.
2. ДИМИТЪР МИХАЙЛОВ СЪМНАЛИЕВ - завършен, следов.К.Дойчинов
3. ГАНЧО ЕФТИМОВ АНГЕЛОВ - завършен,след.Хр.Харизанов.
4. КРЪСТЮ ВАСИЛЕВ ЗУЕВ - завършен, след.Хр.Харизанов.
5. ПЕНКА ВАСИЛЕВА РАДЕВА - завършена, след.Хр.Харизанов.
6. ВАСИЛ ЯНЕВ РАКОВСКИ - завършен, след.Велислав Вълев
7. ПЕТЪР ЦВЕТАНОВ АВРАМОВ - ~~недработен~~, след.Кирил Николов пом.Велислав Вълев.

Следствието на горната група е напълно приключено и обвинителния акт, може да бъде връчен преди празниците

Отговорник за подготовката и провеждане на процеса - Борис Петров.

Прокурор - Тодор Цаков.

Състава на съда ще бъде предложен допълнително.

III.ГРУПАТА ЮГОСЛАВСКИ ШПИОНИ:

1.ЕКАТЕРИНА МЕТОДИЕВА СПАСОВА-завършено,след.Иван Пенчев

2.ДАРИНА БОРИСОВА СТОЙКОВА - завършено,следов.Иван Пенчев

3.КИРИЛ НИКОЛОВ ГЕОРГИЕВ - завършено,следовател Иван Пенчев

4.КОЧО ТРАЙКОВ ПОПОВ- завършено,следовател Петър Караджов

5.ЕФТИМ СТОИЦЕВ ЯНЕВ - завършено,следовател Петър Караджов

6.ГЕОРГИ ИЛИЕВ БАЯЛЦАЛИЕВ - завършено,следовател П.Караджов

7.НИКОЛА ЛАЛОВ ЛАНКОВ - незавършен,следовател Г.Милев,помощници - Н.Чамов,Никифор, Ас.Дойчинов

8.ДИМИТЪР ПАНОВ ХРИСТОВ - завършено,след.Коля Мешков

9.Бранко ЗВЕРАЦ - след.Коля Мешков

10.МИОДРАГ СИБИРЕЦ - следов.Коля Мешков

11.ЛЮБЕН ХРИСТОВ КОСТАДИНОВ - следов.Методи Виденов

Горната група лица, повочете с завършено следствие, могат да бъдат съдени в края на януарий или през месец февруари 1950 год.
Отговорник за подготовката на процеса - Васил Дженанов

IV.Горните процеси да бъдат подготвени и проведени през периода от януарий до края на месец март 1950 год., както следва:

1.Групата на троцкистите - до края на януарий

2.Групата от шпионската резидентура на Кирил Славов - до края на януарий.

3.Групата югославски шпиони - до ~~средата~~ края на февруари

4.Групата вредители около Кунин-Сакеларов, до края на месец март 1950 год.

Известна политическа публичност да се даде само на последния процес, поради състава на подсъдимите по него, поради връзката им с групата на Костов и поради характера на престъпленията им.

II
3а следствие 48

1.Освен подготовката на горните съдебни процеси да продължи следствието за окончателното прочистване вражеската агентура,свързана с Трайчо Костов,както следва:

А.Да се продължи следствието с оглед разобличаването и предаване на съд останките от вражеската агентура от върхушката на БЗНС /Н.Петков/:

1.ХРИСТО СТРАТЕВ ХРИСТОВ - завършен.След.Рашо Анев
2.ЛАЗАР ТРЪПКОВ ПОПОВСКИ - завършен.След.Рашо Анев.
3.ВЛАДИМИР КОНСТАНТИНОВ ВАМПИРСКИ -завършен.След.Рашо Анев.
4.АТАНАС ИВАНОВ ЛЕРИНСКИ - завършен.След.Рашо Анев.
5.БОРИС К.БУМБАРОВ - незавършен.Следовател Коен. помощници:Стоян Арсов Йонев и Бояджиев
6.АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ ДЕРЖАНСКИ - незавършен.След.Бочо Петров помощници: Гаврил Сотиров и Л.Лаков.
7.АСЕН ПАВЛОВ БАЕВ - незавършен.След.К.Николов. помощници Ст.Благоев и Ст.Гоцев.
8.БОРИС БЛАГОЕВ ПАШЕВ - завършен.След.Н.Арсенев.
9.ИВАН ХРИСТОВ КОСТОВ - непризнава.След.Н.Арсенев

Б.ДА ПРОДЪЛЖИ СЛЕДСТВИЕТО НА ГРУПАТА ВОЕННИ:

1.О.з.ген.ТОДОР СТЕФАНОВ ТОШЕВ - След.Ст.Митев.Помощници Йор.Костов,Ан.Рангелов и Д.Кинкин.
2.ПЕТЪР ВРАНЧЕВ - Следовател Саркиз Киркоров.Помощници И.Кошовски,П.Стойчев,Н.Павлов.
3.ЛЕВ НИКОЛОВ ГЛАВИНЧЕВ - Следовател Рафаел Алхалед.Помощници: М.Моше,Йордан Петков и Йото Цеко:

В. ДА ПРОДЪЛЖИ СЛЕДСТВИЕТО НА ГРУПАТА ОТ ДС:

1.ГЕОРГИ СТ.ГАНЕВ - Следов.Дворянов,Помощници:Рачо Ковачев, Цветан Георгиев,Григор Георгиев,Иван Недялков и Радой Матков.
2.СТЕФАН БОГДАНОВ - Следов.Пенчо Стоилов.Помощници:Н.Мелев, Марин Ничев и Дечко Симеонов.
3.НИКОЛАЙ ЗАДГОРСКИ - Следов.Ж.Троев - Думков.Помощници: Ив.Връбски,Аспарух,Михаил,Иван.
4.РАДКО МИЛАНОВ - Следов.Бузов.Помощници: Методи Гаврилов, Борис Станчев,Станчо Колев.
5.СТЕФАН ЧАКЪРОВ - Следов.Дженанов.Помощници: Д.Тошков,Трифон Тодоров и Михайлов.
6.ВЕЛО БАЕВ - След.Антон Величков.Помощници: Йото Конов, Ник.Митев и Стоян.

Б.ДА ПРОДЪЛЖИ СЛЕДСТВИЕТО ЗА РАЗКРИВАНЕ ВРЪЗКИТЕ НА КОСТОВ и ГРУПАТА МУ В ПАРТИЯТА

1.ИВАН НИКОЛОВ МАСЛАРОВ-следов.Койчо Колев,помощници-Тодор Живков,Никола Николов

2.НИКОЛА ПАВЛОВ КОЛЕВ-следовател Константинов,

В.ДА ПРОДЪЛЖИ СЛЕДСТВИЕТО НА ВТОРАТА ГРУПА НЕРАЗОБЛИЧЕНИ ЮГОСЛАВСКИ ШПИОНИ:

1.КОСТА ТАНАСКОВИЧ

2.ИВАН СТЕФАНОВ СТАНОЕВИЧ

3.АЛЕКСИ ГЛИГО МИШУРОВИЧ

4.РАЙКО ХАДЖИ МАНИЧ

5.ЙОСИП АНТОН НОВАК

6.ВАСКА АЛЕКСИЕВА ГОЕРГИЕВА

7.ИВАН ПЕТРОВ ПАВЛОВИЧ

8.КИРИЛ Н.ПОПОВ

9.КОВАЧЕВИЧ

10.МИШО М.МИЛУШЕВИЧ

Д.ДА ПРОДЪЛЖИ СЛЕДСТВИЕТО НА ГРУПАТА ПОЛИЦАИ:

1.ИВАН ИЛИЕВ ВЛАЙКОВ - Драган Идакиев

2.НИКИФОР НИКИФОРОВ - Иван Икономов

3.АНДРЕЙ ИВАНОВ ПРАМАТАРОВ - Кирчо

VI.

А.Тъй като е приключено следствието им и са осъдени по други процеси, да се изпратят в затвора:

1.Петър Коев,

2.Рангел Даскалов

3.Маню Начев

4.Христо попя Димитров

5.Коста Георгиев

6.Цветан Димитров Иванов в плевенския затвор

Из архивите на ДС

50

Б.Да бъдат изпратени в ТВО,тъй като следствието им е приключено,следните лица:

1.МЕТОДИ ХРИСТОВ ЕЛКИН
2.СТОЯН КИРИЛОВ КАВАДАРКОВ
3.БОГОЛЮБ ИЛИЧ
4.НИКОЛА СТЕФАНОВ ПЛОСКОВ

В.Да бъде освободен, тъй като е болен и стар и е излежал присъдата си от Народния съд ИГАНТ ТОДОРОВ МЛАДЕНОВ, разпитан като свидетел по делото на Трайчо Костов.

22.XII.1949 год.

ПРЕДЛАГА:
/Хр.Боев/

СЪГЛАСЕН:
ПОМ. МИНИСТЪР:
/Ив.Райков/

Из архивите на ДС

106

13 март 950 година

РУСИ ХРИСТОЗОВ.На това събрание присъствуват началниците на оперативните отдели и следствените работници от следствения отдел и преди всичко тези от голямото следствие.В последно време в ДС станаха някои персонални промени които беха могли да предизвикат в служителите объркност или смущение и настоящето събрание има за цел да разсее всички смущения за да може ние под ръководството на др.Червенков да проведем до успешен край започнатата работа възложената ни отговорна задача-специалното следствие.Беха задържани някои началници на отдели на които сега се води следствие. Беха освободени от длъжност някои ръководители като напимер Комитев,Петко Стоянов,Генади Рангелов,Андреев,а напоследък беше освободен от длъжност и изпълнявашия длъжността началник на следствения отдел др.Зеев.За да не залугне в Вас смущение ние искаме по открито по партийно да си поговорим за да не остане някои с някакви резерви или съмнения.

Първото което всички работници при ДС трябва да помнят и никога да да не забравят че ДС е орган на цевтралния орган на партията чисто партиен орган под ежедневното непосредствено ръководство на Политбюро.Всякаква тенденция да се откъсне ДС от ЦК или от ПБ всякаква такава замисъл или проява е само вражески акт и трябва да се бие постоянно и сериозно.Откъсването на ДС от ПБ или ЦК значи гибел за ДС и вражеско дело и трябва всички вие и ние да се борим с това.Трябва да се създаде такава ДС в която ПБ да има пълно доверие.По този въпрос в Вас не трябва да съществуват никакви резерви че ДС е политически орган за борба с контрареволюцията,борба с враговете на партията и народа,който трябва да бъде здраво в ръцете на партията и Политбюро.

Второ.Враговете колкото и умело да се прикриват зад партийния билет,каквито и отговорни постове да заемат в партията срещу тези врагове ние ще бъдем безпощадни и ще водиме борба до край.В това не бива да има никакви съмнения.Борбата против враговете на нашата партия под ръководството на Политбюро и на др. Червенков ще доведем доп край.По това в нашия апарат не бива да има никакви съмнения,Аз и моите помощници работим всекидневно под прекото ръкодство на политбюро и съгласуваме всички наши действия с др.Червенков.Не трябва да има съмнение че ние ще разкриеме всички врагове и затова е преди всичко гаранция [illegible]. това че ние имаме др.Сталин.

Из архивите на ДС

Трето.Сега политбюро,ЦК и др.Червенков се интересуват от истината каквато и да е тя колкото и черна и страшна да е тя без никакви плюсове,без прикриване,надуване или намаление.Само голата действост по прикритите се вражески елементи трайчокостовци в партията и т.н.На нас е възложена тази много отговорна задача да да установим за ЦК голата истина.ЦК няма никакъв интерес да се дава поради нашата неумелост възможност на врага да ни набута в грешната линия за да събуди съмнения по отношение на следствието и да се измъкне от удара.Самата истина трябва да се установи,да н не се допусне някой враг да остане маскиран и никакъв невинен човек да не пострада.Врагът има голям опит в борбата.До неговото разкриване той извънредно умело се е маскирал и е работил много умно и е вършил под наша ни вредителства от огромни размери и вредителството е съществувало.Врагът не трябва да се подценява или надценява.Той работи тъпо и умно до разкриването му.След ареста той продължава да бъде враг до пълното му разобличение и в хода на следствието той води решителна борба срещу нашите следствени органи и се мъчи с всички сили да се изкубне.Един от неговите начини е ако почувствува слабост в нашата работа а такава ние проявяваме той може да ни вкара в грешна линия.Той може да компрометира следствието и да го постави под съмнение и да създаде атмосфера на взаимно недоверие вътре в партията и ако това му се удаде това ще бъде за него голям успех.В никой случай не бива да се допусне врагът да ни води следствие а трябва ние на него да водим.

Ние имаме вече известен натрупан опит въз основа на който може да се набележат известни методи на нашата следствена работа като правилен режим на водене на следствие.При нас има съветски работници които всеки ден ни помагат и чийто богат опит използуваме всеки ден.Въз основа на тяхния и нашия опит трябва да се въведе в следствието постоянен траен,болшевишки метод на следствието. Нашите съветски другари ни учат въз основа на своя опит че инквизициите не дават резултат .Временен резултат може да се постигне стях но ако ние нямаме документация и проверка на показанията ние не ще знаем кое е вярното и кое не е в тези показания които са получени по такъв начин.Правилния режим и метод на следствие изключва инквизициите като средство за да се доберем до истината.Отдавна той е осъден от нашето ръководство и има не една писмена заповед да не се прилага.Защо обаче нашите другари все още прибягват до побоищата и другите инквизиции.Защото преди всичко това е по лесно.Защото вместо от по рано да се обезпечи с достатъчно агентура така че при следствието да се разобличи

Из архивите на ДС

Когато случая е като този и няма достатъчно предварителен агентурен материал както изобщо има агентурен материал побоищата и инквизициите се изключват все пак.Излишно е другари да се говори кое е тука опасното за нас.На думи всички ние сме убедени че не трябва да се прилагат инквизициите ххххххххх но на дело се допускат и то от най отговорни наши работници завършили специални курсове и с специална подготовка което показва че това нареждане за забраната на инквизицията се говори само на думи пред общест вото като на дело се получава съвсем друго.Крайно време е с таков ва погрешно разбиране да се ликвидира.Не трябва да ви се струва от сега нататък че за един шамар може да се изпрати много отговорен работник пред съда.

Друго по което съветските другари ни учат за един правилен режим на следствието е да се установи ред при водене о на следств вието което осигурява интензивен разпит с предварително обмислени въпроси съгласувайки с ръководството и което осигурява на подследс ственият минимално време за почивка за да бъде той в състояние да разсъждава и да се храни.Трябва да му бъде осигурен такъв режим на разпит че след четири пет денонощия непрекъснат разпит той да не умре.,а да му се осигури активен разпит и режим който позволява на арестуваният да поддържа своите сили необходими и за воденето на следствието и за разкриването докрай на неговата вражеска дейност.Това не се спазва от нашия следствен апарата. Някои арестанти се разпитват непрекъснато без сън и това ги довежда до такова състояние че те започват да говорят това к ето доловят от следователя или това което успеят да разберат че се иска от арестанта от тях.Така истината не се добива.Когато аресте нта е враг ние трябва да имаме към него сурово отношение а когато се опитва да провокира трябва да се взимат към него такива мерки които го респектират.Може да бъде държан прав или да бъде лишен от от почивка.Това обаче,трябва да бъде временно така да се каже само за да му се смачка фасона а не като непрекъснато средство за изт ръгване на показания.

Трето нещо на което ни учат съветските другари е това да имаме критическо отношение към показанията на подследствения.Въз основа на предварителния обвинителен материал и въз основа на показанията на другите задържани,въз основа на личните наблюдения психологическото наблюдение над арестанта ние трябва да дадем оценка,ние трябва да бъдеме в състояние да дадем такава кое от неговите показания е вярно и кое е лъжа.Това е безспорно сложно изкуство.Затова ние казваме че следователската работа в апарата на

Из архивите на ДС
199

109

ДДСи е най сложната.Затова трябва да се вземат мерки за повдигане и на материалното положение на следователите и тяхното положение в апарата.Това е най тежката и отговорна работа която ръководството трябва да оцени.Тука се иска да бъдеш добър психолог и да можеш да изучиш арестанта подробно,да можеш да прецениш къде е казал истина и къде ми лъже, на кое място трябва да се спре и къде именно ако продължава да говори по матаТъка ще ми говори глупости.От ръководството на следствието трябва да има критическо отношение по отношение на добитите материали на следствието които трябва да се съпоставят с всичките материали на подследствените,обвинителния материал преди ареста,документите които са намерени,хода на следствието,миговите досегашни показания,биографията му,показанията по другите следствия,психологическото изучаване на арестанта,.

Друг въпрос на който съветските другари ми учат като най важен въпрос за следствието е проверката и документацията на показанията.Самия следовател трябва да следи и бди за това да се подложат показанията на проверка.Известни факти,срещи,изказвания които са изложени в показанията да се подложат на проверка дали съвпадат с показанията на другите подследствени и дали съвпадат с неговите собствени показания преди това.Това е мощно оръжие в ръцете на следователя.

Друг един важен въпрос който се поставя на следователя е да може той да ни каже въз основа на старателното изучаване на подследствения и на цялата обстановка че този арестант вече е дал основното в показанията си и че продължаването на разпита по матаТък ще доведе подследствения до положението да твърди неистини. Това безспорно става когато не се разполага с някаква агентурна разработка и се работи слепешката и когато съществува тази едностранчивост да се дава преценка само въз основа на работата на следствието.

Друго също така съществено указание на съветските другари е недопустимостта на навеждащите въпроси.Ние влизаме при арестанта с известни материали за неговата вражеска дейност.Тези материали са са обикновенно крайно недостатъчни а освен това не може да се каже че всички предварителни материали са верни.Обвинителния материал е далече от истинската картина на положението и не може да я обхване цялата а може да засегне само една малка частица от престъплението Ако нашия следовател отиде и издекламира целия обвинителен материал пред подследствения безспорно е че той ще се ориентира,а пък подследствения ще даде неверни показания и ще скрие част от престъпленията си и няма да може да се разкрият враговете докрай. Може при следствието на други задържани по следствието да ни

Из архивите на ДС

110.

се дадат известни материали и ръководството на следствието без да се съгласува с Ц К и ПБ да започне да подсказва на следователите а те на арестантите и така да се получи на вид доказване на едно положение а ако още първия подследствен ни е тикнал в глухата линия ние ще излъжем Ц.К.Трябва да се знае че арестуваните лесно "признават"чеистински неща.Чрез откриването след това на чеистината те ще се опитат да хвърлят сянчение върху истината по вражеската си дейност, а оттам и върху цялото следствие.

Тези няколко условия на които ни учат съветските другари и които ние сме добили от нашия опит трябва строго да се спазват в следствието.Доста много от тука присъствуващите са получавали такива указания от ръководството и са заявявали при запитването им дали ги спазват и като са твърдели че ги спазват по този начин са лъгали ~~ръководството~~ ръководството а по този начин и партията. На практика този единствено правилен път по който може да се отиде до истината не се спазва.Допустнаха се груби нарушения и извращения при воденето на следствието от наши отговорни следователи.Допустнаха се в последно време при воденето на следствието инквизиции и то умно измислени:държане на подследствения няколко денонощия в едно и също положение крайно мъчително,държат се арестантите непре късната прави,не се оставят редице денонощия да спат,налагани са побоища с ръце и с палки и много жестоки при това,допускани са всевъзможни гаври с подследствените като са събричани голи и са карани да пеят песни и танцуват и т.н.Дават се освен това навеждащи въпроси,подсказва се на арестанта за кои лица и за колко лица ще тр трябва да говори и това е извършвано от другари които отлично разбират какво трябва да се прави.С тези методи можем ли ние да се доберем до истината.Ние не сме в състояние да кажем че тези показания добити по такъв начин са истината.А това става защото нашите следователи допускат тези груби нарушения при воденето на следствие то.Тези факти и данни не са скрити от Политбюро и са доведени до неговото знание.Не е имало случай нашето следствие да е направило аргументирано искане до ЦК на Партията и оттам да ние е отказано. За допускането на такива грешки и нарушения при воденето на това следствие,което е от капитално значение за съдбата на нашата партия такива порочни методи са допускани които не позволяват на ръководството на ДПС да отиде пред Ц К и да каже това е истината.Поради това се наложи да снемем ръководителя на следствието Зеев а може и някои други следователи да ~~някои~~ преместим които

111

са допускали такива нарушения като се касае разбира се за отделни другари и всички вие ще го прецените и приемете като напълно законн на мярка.Мисълта е да се удари по тези методи на следствие и да постави следствието на нормални релси като се мобилизират от всички нас усилията под ръководството на съветските другари да се установи тсчната истина в нейната пълнота колкото и страшна да е тя,и да се каже пред Ц К че това е истината.Има между нас нездрави разговори. Подхвърлят се такива приказки че промената която става с др.Зеев е удар върху следствието.Има приказки че агент провокаторите ще водят следствието.Аз вече Ви казах какво ще бъде ДС и че тя ще бъде опората на ПБ,да действува под неговото ръководство и ПБ да мо же да бярва на ДДС.Какво значат тези подхвърляния между някои от следователите че нашата партия е полицейска партия като се подхвърля от същите че агент провокаторите ще водят следствието.Това значи че не се вервa на ЦК и на ПБ.Но тогава се поставя въпроса да видим кои са тези другари и какво представляват те?Такъв въпрос нормално се явява.Всеки един който не доверява на ЦК не е здрав елемент в нашата партия.Трябва да се знае че ДДС се ръководи от Политбюро и н няма да се докуснне нито един враг да остане неразкрит и партията ще узнае цялата истина,но трябва да се знае също така че такива вражески изказвания нама да се допустнат.

Някои от полицаите биват напивани и когато те кезват някои и имена те се смятат за доказани от хора които нямат никакъв хабер от партияи в речника им има не повече от хиляда думи.Затова се наложи да се промени ръководството на следствието.Тези отключения могат да доведат следствието до задънена улица.Политбюро вярва в нашата ДДС.Вярва че ние ще изпълним отговорната задача и ще се доберем до самата истина и с това ще се помогне на партията до в един извънредно тежък за нея момент.Единствено виновен за всички тези нарушения не е само другаря Зеев а един дел от тази отг говорност носите и Вие следователите които сте се съгласявали а също така вина има и в ръководството ,ние които сме отгоре.

Ние знаехме работата на Зеев и не случайно го издигахме Той има действително големи заслуги по разкриването на Трайчо Косто вата банда но тука се касае за съдбата на нашата партия защото следствието е от изключителна важност и затова не може да се прави политика на известни личности и ако се налага и аз ще бъда свален за да се осигури линията която ЦК дава.

За ръководител на следствието сега е утвърден др.Боев.Като непосредствен ръководител на следствието и негов помощник др. Мите Не трябва да се крие нищо от следствието и всички следствия да се

съгласуват с него.Указа се ме някои хххх неща се крият от ръководството.В никой случай не трябва да се получи намаление на интензивността на следствието.Ние не казваме че това което е получено е невярно обаче нашата задача е да се провери.Ние ръководството не бяхме в състояние да кажем на ПБ че това е истината и сега е необходимо да мобилизираме всички наши усилия за добирането ни до истината.Аз съм уверен че вие въз основа на опита който имате и въз основа на указанията които ще получите от съветските другари рише се доберем до истината и няма да остане нито един враг ненаказан заслужено.

Думков. Кое може да доведе някога следователите до погрешни методи в средствието.Ние често пъти оставахме без ръководство и не се правеше разбор на материалите и да се каже на следователя - кое е истина и кое не е и своевременнода се свържат тези материали.Документацията не ставаше паралелно с получаването на показанията и получените материали.Това водеше често пъти до безпътица Това трябва да се подчертае и в бъдаще да се прави щателен разбор на показанията.Предлагам към всяка следствена група да има и човек който да се занимава с документацията и проверката на снова което излиза от следствието.Да не се упражнява над следователя натиск и,което води до това на всяка цена да се изтрйгнат хх показанията.

ИванИванчев.Защо другарите дневска мълчат.Трябва да се намери тази правилна линия която ЦК казва че ДДС трябва да има.Всеки трябва да посочи метода си на работа и кой метод според него - трябва да се възприеме.Ще трябва да говорите и помогнете на ръководството да намери и поправи грешките в своята работа.Че грешки е имало това е доказано.Мисля се струва че нашите другари не трябва да забравят че ние сме комунисти които не трябвада допустнат нашат партияда се разложи.Ние сме над следствие и забравяме ча ние трябва да работим над себе си и ако това не става ние изоставаме назад и даваме възможност на врагът да заеме настъпателна позиция. Следствието е завършващия етап на агентурната разработка и затова смело може да искате от оперативните отдели да Ви дават материали от агентурата необходими Ви за следствието.Ако Вие помислите ще видите че показанията на основните обвиняеми и на свидетелите могат да се проверят по линията на агентурата и следователя ще разбере дали нещовия подследствен дава верни показания.В това отношение нито един от Вас не прави искания пред оперативните отдели.

113

Следователя за мене е оперативен работник работещ в следствието и по моя преценка Вие ред моменти можете да проверите по агентурен път чрез оперативните отдели.Всички Вие по рано работехте с агентурата а само сега я оставихте настрана.Инквизициите над арестуваните и играта с чувствата на арестуваните понякога показва нашата слабост.Това значи че слодевателя и неговите началници не са са помислили какво трябва да се направи,каква вариация трябва да се направи.Ние с Вас ще трябва да мислим по следствието.Така ако художника не мисли цяд картината няма да направи нищо.Ние сме хора с такава професия че трябва да сме запознати с всички професии. През нас минават всякакви хораВие трябва основно да изучите психологията на арестуваният и неговото поведение и наклонности.Без инициативата на непосредственият следовател в следствието няма да се отиде надалече.Може в хода на следствието да се наложи то да се прекрати за известно време и свед това да се мине към изучаване на ред подробности.Следоветеля трябва да стои културно и морално над подследственият и често пъти когато подследственин се държи нахално това показва само това че подслевдственият се чувствува над следователя.Началника ръководещ следствието и партийната организация трябва да помогне на комунистите следователи да подигнат политическия си уровен когато имат да се зани мават с такива хора. Ние в следствието трябва да бъдем инициаторите.Не подследственият да да се чувствува над нас и да ни води той следствие а ние да му водим на него.Затова е необходимо следователя да заеме добре аргументирана настъпателна линия.Преди да се заеме настъпателната позиция ще трябва да се запитаме дали ние всичко знаеме.Така между Вас наскоро дойдоха много другари които нямат хабер от това каква е работата на ДС,нито пък знаят как ще трябва да се работи с подследствен.Всеки един от Вас ще трябва да прочете внимателно материалите с които разполага.След това трябва да се изучат в подробности показанията на подследствения.След това трябва да си поставиме въпроса какви съмнителни въпроси имаме,къде е слабата страна на следствието и да се помисли по какъв начин те ще трябва да се изяснят,чрез проверка на агентурата,разпит на свидетели, или разпит на подследствения.Необходимо е обаче,подследствените в никакъв случай да не видят че ние сме взимали някакви решения. В това отношение се правят ред пропуски.Така например първи отдел донася че навъника се говори че Зеев е снет заради инквизициите. Какви са тези изказвания че тука в ДДС провокаторите водят следствиетоТова показва че партийно масовата работа се намира на ниско ниво.Следователите са забравили че са комунисти.Следователите трябва да се гордеят с това че с Държавна Сигурност и с следствиет

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

114

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата: 19.06.2017г. Секретар:

се занимава лично Червенков. и трябва да държат неговите указания да мидат изпълнени.

ДИМИТЪР ГАНЕВ. Аз съм тука следовател от една година и половина и трябва да заявя четние не сме се учили от опита на съветските другари, но също така не сме ее учили и от нашия собствен опит. Често пъти сме говорили помежду си ме ние трябва да се събираме и трябва да обменяме помежду си нашия следствен опит и какви резултати при какви методи се получават. Ние досега това нещо не сме направили. Болшинството от тука присъствуващите следователи не са минали съответна подготовка и са докарани направо тука в следст. вието. Ние също така не знаем как работят нашите помощници поради това че има често смяна между тях и днеска работим с едни а утре с други. Често пъти тека става че на едни следователи се дава материал и те го използува а в други случаи само се дава подследствен и се казва че това е английски или френски шпионин и това трябва да се разкрие. В такива случаи е ясно че следователя не разполага нито с един дребен факт.

Това което изчесе другаря министър за неправилните методи на следствието в най голяма степен важи за мене. Под мое ръководство са извършвани много безобразия и аз отчитам това. Знам че метода на физическото насилие не е метод на работа с подследствените и той не подхожда на следовател от ДС защото ние не сме органи на полицията и защото ние сме отрекли всички жестоки методи на следствие. Отивам на другия въпрос който се чувствува в Дирекцията. Имаше в нас известна плахост и в това отношение днешната конференция е малко закъсняла защото това се чувствуваше. Имаше известна опастност да се почувствува че ние тука водим следствие на партията и това положение можеше да се получи с всичката си грозота. Аз работех от месец август досега с следствия. По рано съм бил само оперативен работник. Без да искам да кажа че искам да остана в следствието ще кажа че тази работа трябва да напустна точно сега когато започна да ми харесва, защото аз зная че ще трябва да понеса някаква наказание, което ще понеса честно и откровенно. Мене ми беше станало приятно следствието защото тука имаш възможност да се сражаваш очи с очи с врага.

И аз съм бил. Ние дойдохме тука през декември 948 година. Аз си позволих на два пъти доя. Това сметам за силно от моя страна това не е слабост. Сега имаме резултати. Тогава направо ни изпратиха в затвор да разпитваме в келиите. Ние следователите обаче не четеме и не растеме културно а трябва да сме по издигнати културно. Ние освен това малко се виждаме помегду си на такива събрания а това дава прекрасни резултати. Ние водиме следствието изслушват ни и пак доди

Из архивите на ДС

115

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата: 19.06.2017г. Секретар:

водиме разпит но не вземат да ни поразпитат какви са методите и т.н На следователя трябва да му се помага и да му се укрепва волята и вярата.

Ние сериозно изследвахме партията.Нашия подследствен беше бит,бил съм го и аз.Преди мене други са се занимавали там.През първатах половина на месец януари без да зная как точно но неговите долни дрехи излизат навънка по времето когато по долните му дрехи е имало кръв.Близките подават молба до градската прокуратура а оттам чрез нашия министър ни искат обяснения и тогава ние в обясненията си писахме че вероятно кръвта е от пъпки които са се разчесали като в това направление по съвета на др.Зеев сложихме мнение на лекар че това е възможно.

ЦАЧЕВ.Аз ще започна да говоря малко от по далече.Преди да дойда на работа в ДС аз бях прокурор а преди това бях военен следовател и Народен съдия и като такъв разследвах провинените фашисти в извършване на побоища над наши задържани другари преди девети септември и честно и искрено се възмущавах от тяхните зверски методи. Как стана в последствие така че народния съдия сам достигна до положението да изтезава,защото трябва да кажа както другите другари че и аз съм изтезавал.В това отношение може би дори моите методи да са били по остроумни но няма да ги кажа да не излезне че ние обменяме точно такъв опит.С идването си в ДДС без подготовка ни бяха дадени подследствени за работа.Забелязвах обаче в продължение на времето че следственото отделение се занимава все с дребни случаи докато когато имаше едри риби те се взимаха за следствие от специални следователи от оперативните отдели.Сега това намира своето обяснение като знаем че началниците на отделите са били врагове и че нарочно не са давали следствия на следствения отдел за да не бъдат разкрити оттам.Времето когато започнаха тези следствия по заповед без материал може да се сметне че е следствието на пасторите.Даваше се арестант без материал,и освен това следователя се изоставяше на самотек.Казваше се че трябва да се разобличава въз основа на собствените ме показания а освен това се изоставяше често пъти следователя на самотек сиреч без да му се дават каквито и да било указания по воденето на следствието Защо през това време на близо две години не се издигнаха кадри тр трябва да си обясним пак по същия начин.Богданов беше началник на следствения отдел и както сега разбрахме Богданов е бил враг и агент на чуждото разузнаване и не е имал никакво желание да издига кадри.За съветския начин на следствие ние само сме подочув вали понякога нещо но никой не ни казал как се води по съветски следствие или по право сме чули че тяхния метод е непрекъснатия

Из архивите на ДС

разпит,денонощния разпит.Аз искам обаче да посоча още един факт по повод на това че когато се започна голямото следствие в връзка с Трай Костов макар и в следствения отдел да имаше свободни кавали фицирани следователи то не се заангажираха те а се отиде от специа лни хора в провинцията и оттама се докараха следствени работници. Като заключение по този въпрос ще трябва да кажа че работата поради това с случайни неподбрани хора не можеше да има такъв резу лтат.Искам да кажа на тука присъствуващите другари за един методи при водението на следствието който при нас дава много добри резулта ти.Това е метода на производствените конференции между онези които водят следствието.Това позволява на ръководителя на следствието да знае как се води следствието от различните му помощници и следр това да може да поправи линията ако някъде е изкривена.Това задъ жава в същото време и ръководителя на следствието да намира време за да си контролира хората които водят следствие за да знае как се изпълняват неговите нареждания и след това да може отговорн да даде заключение.Правилно се отбеляза тука че ние не се готвим по следствието и започваме да мислиме какъв въпрос да му зададем на подследствения едва когато напишем записката за додеждане. АГАЙН.Аз имам най голямата вина за ред работи тука понеже съм партиен секретар на партийната школа при МВР.Тука присъствува и служебното началство и аз трябва да му кажа че би било много добре и бе се отразило на работата добре ако то идва по често на заседанията на партгрупата на школниците за да обясни на школни- ците положението им.Поставял ми се е не веднаж въпроса как стои положението с тях,докога те ще водят и участвуват в следствието. В различните времена аз съм им отговарял различно в зависимост от това което съм знаял почеже и аз самия не знаех.

ХРИСТО ДИМИТРОВ.Повода за днешното ни събиране тука показва че ни ние не достатъчно добре провеждаме това че нашите другари при вод водението на нашата работа трябва да бъдат високо принципални.Въпр роса с лъжата на нашите началници,въпроса с побоищата водят към нарушение на високата партийна принципност.Онези които свърш ват школата по места се увличат в работата и твър е малко преда- ват след това опита си на другите другаридори се достига до там че се говори за школна подготовка.Така установи се че в процеса на троцкистите имаше случаи на провокация,установи се че самите ние сме си създавали работа.Нашата школа трябва да се укрепи и подеме ра отата да теоретичното подготовка като се взе ат и самите кадри по отдели и се подложат на подготовка.Затова трябв бва да се отделят специални кадри.Всеки наш отдел работи неза-

117

висимо от другите отдели като че ли е ограден от другите с Маркови кули.Др.Министър и помощник министър трябва да вземат мерки и да се свикват хххххххх конференции между началствуващите другари.При службата документация се видя че е необходимо да има навременна документация.Освен това се видя че в документация трябва да се изпратят специални добре подготвени хора и тя да се отдели като постоянно действуващ орган,защото и ние сме предавали материата само теоретично а тука имаме работа с разпити на свидетели на експертни комисии и пр. като съставяне на различни протоколи и пр.На нас сега ни се дават окончателните показания и ни се иска в даден срок да се извърши документацията и тогава ние сме в положение да вземем всички данни твърдяни от подследствения зад идтина.При това положение документацията не може да изиграе своята роля на спътник на следствието по установяването на истината.Докато по процеса Тр.Костов благодарение на съветския съветник от нас се искаше ежедневна сводка какво е направено по плана и какво е хххкрито потвърдено от показанията в последващите процеси това не се прави.При това положение документацията може да бъде извратена,като няма да даде тези резултати които се искат от нея.Значи документацията трябва да се води с най голямата настойчивост а за това е необходим квалифициран състав.Документацията трябва да бъде постоянно действуваща служба към следствения отдел защото иначе много ценни материали пропадат както това става сега.

КОЙЧО КОЕВ.Днешната конференция е много късно.От две години и половина участвувам в редица големи следствия.Грешките се допускат в метода на следствието но до първия процес ние виждахме че нашите ръководители бяха заинтересувани и взиаха преко участие в следствието.След първия процес виждах че само при др.Зеев ходех на доклад и виждах че донесените от мене материали той ги изпраща веднага на ЦК и аз си помислих че Зеев е непосредствения отговорник.Докладвал съм му и за режима и за метода.Всичко му е било известно като е правил бележки по режима и разпита и разпита з продължавал.Получиха се доста големи признания.Др.министър казва че всичко трябва да се съпоставя с полученото по другите следствия защото ние започваме разпита с материал една страница

написана биография и само няколко реда че някой говори за него нещо си.Всеки ден съм бил при Зеев и си помислих какво става тука защото като виждах че Зеев държи преката връзка с ЦК защо др.Боев и др.п--к министър не ни викат при себе си и защо др.министър никаго не ни събра.По рано бях казал че от ръководството трябва

Из архивите на ДС
207

118

да се дават и конкретни указания а след 1.2 захочнах да мисля ч
съм откъснат и че аз водя цялата работа.Мислил съм и това дали
няма да до"де някога момент др.министър или помощник министър
да ни искат сметка.Помислих си дали нашите трума най високи ръково
дители защо не ни викат и дали няма да дойде един ден когато
да ни зададат въпроса защо Вие не сте ги били и затова те говоря.
Когато др.Боев ме повика разбрах че не е в течение на това което
е признал Масларов а първия им въпрос беше за метода.Преди това
ме запита дали вярвам в показанията му.Неправилен въпрос.Аз
нямам нито един факт с който да сверя от друго следствие.
Казах тогава че по принцип вярвам и направих преглед на историят
книжките и на процеса която смятам че беше убедителна но ми
се каза че има кой да преценява този въпрос.Казах това и на др.п
помощник министър.Той ме запита защо не съм дошел за да го видя.
Ние смятахме че така трябва да бъде.Мислех че като един единстве
ръководител е Зеев който знае всичко.След ствието се водеше
като че ли през главата на тримата най високи наши ръзводители
и Цека и ги лъгали за методите които ние прилагахме.Коренно
погрешни методи се провеждаха при разпита.Не е въпрос сега да
се каже че е имало такова и такова насилие.Това се получи поради
това положение.Аз се питах защо преди първияпроцес когато
един подследствен умре а други се обеси защо тогава не се взимах
такива мерки и Вие знаехте и имаше и анкета,и защото трябва да с
се търси истината от начало.Подследствените сега не трябва да
разберат,ние не отричаме дадените признания.Когато методите са
такива ние се съмняваме.А защо е това.Защо сега и защо толкоз
късно.Този въпрос и сега стои пред мен защо толкоз късно.Всичко
съм споделял с ръководителя на следствието и нищо не съм кри
нето това че е стоял прав,нито това че е ял хартии не го укривам
СТОЯН СТОЯНОВ.Аз съм нов следовател и не искам да повтарям
това което се каза.Аз не съм бил заангажиран в голямо следствие.
За мен в следствието за да бъде накаран да признае трябва да се
упражни върху него по голямо психическо насилие,което е най
честото,и смятам че може да се постигне до там че чрез психическ
насилие да накараме подследствения да признава и ние да се питам
истината ли се дири или трябва да се даде известна политическа
оценка в един процес.В процеса на следствието питах истината
ли се дири или известни работи могат да се надуят както ми се
казваше от др.Панайот Панайотов.Въпроса беше за известни списъци
дадени на французите,което не си личи от агентурната разработка.
Всички материали които се намират трябва да се прочетат от

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

ръководителя на следствието.Ако това не е удобно поне този кой-
то дава следствието трябва да каже на следователя за да бъде той
ориентиран на къде да се насочи следствието и да не се отива в
известни глухи линии защото вече ме вълнуват в края на
краищата три чувства;Едното е някакво ловджийско чувство,когато
чуя нещо голямо да си помисля ето сега ще хванеме този отговорен
човек.Това е увлечение което в процеса на работата се проявява
съзнателно или несъзнателно.Насочвам разпита около този въпрос
подследствения разбира какво се иска и ми дава известни работи
и по такъв начин ще ме тикне в глухата линия и ще се получат ...
работи които не трябва да се получават.Второто е от подследст-
ванията непременно да излезне нещо защото щом е докаран тука
сигурно трябва да има нещо.Почваме да човъркаме и подследствени
дава нещо.Ние не разменяме нашия опит.Всеки от следователите се
кичи с успехите си и успехите му го ласкаят в честолюбието му,
Това се получава затова защото при започването на следствието
не се дава възможност на следователя да прочете всичките
материали които са на лице,и след прочитането им да започне
следствието.Трябва да се обмисли работата предварително да се
състави план и да се започне работата.

Строго-поверително!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С В Е Д Е Н И Е

На поставения ми въпрос какво мога да кажа за работата и проявите на следователите: Любомир ЦАЧЕВ, Георги ЮРДАНОВ, Койчо КОЛЕВ и СИМО ИВАНОВ, отговарям:

1. Любомир ЦАЧЕВ- беше привлечен по следствието на Никола НАЧЕВ, по мое предложение, като упорит и твърд следовател, за какъвто го знаех от лични впечатления и от препоръките на другарите му.

В следствието беше включен в момента, когато стана ясно, че Алипи АНДРЕЕВ под влиянието на БОГДАНОВ развращава подследствения и никога не ще постигне постигне разобличението му. Действително ЦАЧЕВ скоро доведе подследствения до признания.

Когато НАЧЕВ зарочна да говори за Тр. КОСТОВ и това беше докладвано на др. ЮГОВ, последния нареди анкета: как се е стигнало до такива признания, не е ли ориентиран НАЧЕВ от следователите/ които знаеха само за снемането на КОСТОВ/ и не е ли имало насилие. Анкетата беше проведена от ГАНЕВ и при разпита на помощниците на ЦАЧЕВ се установи, че той въпреки изрична забрана е бил НАЧЕВ, когато последния вече е заговорил за КОСТОВ, но не е признавал враска връзка с него. С този факт, за който ГАНЕВ е информирал др. ЮГОВ- не ми е известно по какъв, но вероятно по вражески начин, цялото следствие беше представено пред Политбюро в превратна светлина и по- късно др. ЮГОВ на няколко пъти направо заяви, че Политбюро не вярва на данните от следствието.

Тогава ЦАЧЕВ не беше снет от следствието. Но не много след това се установи, че той е наново бил както НАЧЕВ, така и ЛЮБЕН СПАСОВ- за което предадох писмен рапорт до др. Министър / тогава пом. м-р / ХРИСТОЗОВ и поисках отстраняването на ЦАЧЕВ от следствието на НАЧЕВ.

Др. ТРИФОНОВ предложи ЦАЧЕВ да бъде въобще изваден от следствения апарат, но това не стана тъй като нямаше следователи.

В процеса на работата с ЦАЧЕВ аз се уверих, че той е твърдоглав човек, който държи да получи показания, а как ще ги получи, доколко те ще бъдат верни- не държи сметка. Към получените показания се отнася абсолютна безкритично. Независимо от това, че имената, които НАЧЕВ назова при воденето от ЦАЧЕВ следствие се оказаха действително правилно названи, ако се вземат тогавашните показания на подследствения ще се види, как те са дадени неубедително в превратна светлина, само като имена- нещо което дълго се използва от врагове като ГАНЕВ за дискредитиране на следствието.

Считам, че с тези си качества ЦАЧЕВ не е за отговорна следствена работа.

2. Георги ЮРДАНОВ- През време на работата му с подследствените Трайчо КОСТОВ и Никола ПАВЛОВ, не ми стана известен нито един случай на издевателство на подследствения от негова страна.

Доколкото лично съм слушал воденте от него разпити, имах впечатление, че не е лош следовател, вслушваше се в даваните му указания и даваше вид, че ги изпълнява.

Едва след като бях на проведената конференция от др. Министър, когато се изнесоха неговите груби извращения, ЗЕЕВ ми съобщи, че ЮРДАНОВ веднъж е яхнал КОСТОВ но време на разпита- нещо което КОСТОВ съобщил когато ЗЕЕВ го разпитвал след процеса.

Направи ми много тежко впечатление изказване на ЮРДАНОВ съобщено от др. ЗАФИРОВ, че когато съм го ръководил по следствието на КОСТОВ и ПАВЛОВ, съм го направлявал "в глуха улица" и че щяло да се види "какъв съм бил и аз" Този факт си обяснявам с изгубване на всяка мярка за отговорност от ЮРДАНОВ и с негово политическо лекомислие , което лесно го е водело до такива прояви, каквито бяха съобщени от др. Министър на въпросната конференция.

3. Симо ИВАНОВ- беше привлечен в следствието към края на 1949 год. по предложение на др. ЗЕЕВ, с когото да работили съвместно по следствията на Нар. съд. Даден му бе за разпит подследствения Маню НАЧЕВ/ бивш началник ДС в полицията/ с когото по докладите на ЗЕЕВ е работил добре. Разпита и

Из архивите на ДС

 9

и надзирателите от Плевенския затвор- които установиха връзките на КОСТОВ с полицията в затвора.

До тогава Симо не наруши с нищо изискванията на следствието . От контакта и съвместната работа с него съм останал с впечатление, че е некултурен и ограничен човек, без някакво партийно възпитание на когото небива да се възлага самостоятелна работа. Считам, че ЗЕЕВ твърде много залагаше на него и му доверяваше, което лесно го е довело до заключението, че на него е поверена съдбата на партията- откъдето идват и антипартийните му изказвания.

4.Койчо КОЛЕВ - познавам го от работата му по следствието на евангелийските пастори водени разпита на Гавраил ЦВЕТАНОВ, с когото неможа да се справи.

По следствието на костов беше привлечен, когато ареста се задръсти с хора и му бе даден за разпит титовия агент Кочо ПОПОВ. Една вечер при проверка констарирах, че ПОПОВ е бит от помощниците на Койчо КОЛЕВ. За този случай бе отстранен/ или наказан но други начин не си спомням/ провинилия се, а на Койчо направих строга бележка. За работа на Койчо немога да кажа повече, понеже съм го приемал 1-2 пъти- после беше ръководен от Марин ГИНЕВ. Имах впечатление, че не е глупав момък, че анализира показанията на последствения, но това-са впечатления от писмените му справки, които съм чел.

7. април 1950 год.

НАЧАЛНИК ОТДЕЛ 4-ти:
/В.Чанков/

С П Р А В К А

46

по доказателствата за троцкистко заговорническата организация, изложени в процеса срещу ТР.КОСТОВ.

1.С КАКВО СЕ ДОКАЗВА ОРГАНИЗАЦИЯТА?

От изнесените в процеса данни въпросът за организацията не се осветлява пълно.Там се говори за заговорническа дейност на група хора,които след овладяване на държавния [illegible] и партиен апарат ще наложат провеждането на своята политика.Някакви по особени организационни елементи на тази група освен ръководство на Костов,Павлов и Стефанов не са дадени.В показанията си обаче пред следствието от 20.IX.49.г Костов говори,че има слабо оформени групи по предприятия и учреждения.Също така Стефанов говори в показанията си от 26.X.49г,че през септември 1945 г Костов го поканил и той се е съгласил да влезе в ръководството на "троцкистко вредителската организация."Начев в показанията си от 8.X.49 говори,че когато през март 1947 г.Костов му изложил политиката [illegible] която трябвало да се води му казал,че за тази цел имало създадена организация,която имала за задача да води системна борба за промяна на политиката на партията.За организирана дейност говори и Н.Павлов.

Така че съществуването на организация трябва да се смятне за доказано,но подробностите на нейното устройство и организационните принципи,на които тя е изградена,са [illegible] неясни

2.С КАКВО СЕ ДОКАЗВА,ЧЕ ОРГАНИЗАЦИЯТА Е ТРОЦКИСТКА?

В процеса преки доказателства,че организацията е троцкистка [illegible] не се изнесоха.От факта обаче,че Костов признава левосектантската си деятелност че"по същество е троцкистка",че той привидно е скъсал с левосектантството и от това,че според признанията му [illegible]левосектантството в него след 9.IX.44 г се е проявило в"опита отново да създам фракция в БКП"е ясно даден троцкистския характер на организацията.Също така Стефанов се признава като троцкист и левосектант.Костов привлича Сакеларов като бивш троцкист./показанията им пред съда/.Костов в показанията си от 12.X.49.говори че е привлякъл Кунин на базата на неговото левосектантско минало.и лево сектантските му грешки след 9.IX.44 г.

3.С КАКВО СЕ ДОКАЗВАТ ПОСТАВЕНИТЕ ЗАДАЧИ?

а/Завладяването на командни постове в държавния и партиен апарат.Тази цел е изяснена в показанията на подсъдимите и свидетелите в процеса.Костов в показанията си говори за дадените от Джилас и Ранкович указания [illegible] издигане на привържениците си на важни постове в държавния и партиен апарат/стр.99 и 100/Също така той говори как е успял да осъществи това при назначаването на пом.министри/стр108/ Стефанов,като говори за разговора си с Костов как ще стане изменението на курса на партията казва,че това трябва да стане с хора,които да заемат съответни места в държавния и партиен апарат./стр.139/Начев пред съда разказва за разговора между Славов и Костов на който е присъствувал и на който било решено [illegible] доверени лица да бъдат назначени в държавния апарат.Поръчано било на Начев посочените тогава Кочемидов и Говедарски да бъдат привлечени от него,и той ги е привлякъл./стр.175-176/ Н.Павлов също говори за дадени му указания за отпочване подработката на лица от ЦК и сътрудници/стр.211/Тези указания се потвърждават от фактата че са привлечени такива лица:Говедарски,Кочемидов,Тимев,Кадулов,Тутев,Цонч ев и др.

б/Откъсване България от СССР:Тази цел е изяснена в показанията на подсъдимите и на свидетелите по процеса.Костов в показанията си пише,че той в България трябвало да осъществява политиката на откъсване на страната ни от СССР/стр 77/Разговорите му с Тито,Ранкович,Карделл и Джилас са ясно антисъветски и е дадена целта да се откъсне страната ни от СССР /стр 90,91,98,107,111,112,114 и др./За тези цели говорят Стефанов,Начев,като изтъкват антисъветското отношение [illegible] при решаване на практически стопански въпроси.Никола Павлов в показанията си говори за това как след публикуване на резолюцията на Информбюро Костов му е говорил за [illegible] работата по отделянето на страната ни от СССР и присъединяването и към западноевропейския блок.Иван Тутев и Борис Хрис-

Из архивите на ДС

47

тов също говорят за това./стр.191 и 234/

в/Ориентация към западните капиталистически страни: Тази цел е дадена в показанията на почти всички последствени и свидетели.Костов в показанията си описвайки срещите си с Кардел,Джилас,[illegible]анкович и Тито ясно каз ва,че линията,която е следвал е била да се присъедини страната ни към англоамериканския блок/стр.77,94,98,107,111,112 и др./Също така в този дух са разговорите му с Бейли и РидЖит/стр.116/Никола Начев също така дава показания/стр.174/Борис Христов /стр191/Никола [illegible]авлов/стр.219/ Тутев/234/ и др.

г/Въоръжена помощ от Югославия:За нея говорят само някои от подсъдимите.Костов предавайки разговора си с Тито за помощ след провъзгласяването на присъединяването говори че Тито му обещал въоръжена помощ /стр.112/и 113/Стефанов говори ,че от Цицрил е научил за приготовленията на югославяните по помощта,която ще окажат на Костов за завземането на властта/стр.146/Павлов предава разговора си с Костов,в който последния му е говорил за обещаната от Тито военна помощ./стр.217/.

д/Сключване федерация с Югославия:тази цел се доказва с показанията на следните подсъдими:Костов предава разговора си с Кардел през 1944 г,когато му предават поръчението на Тито за федерация.Такова предложение действително се получава по късно в ЦК на БКП/стр.91-92/Тази федерация цяла да стане при господствуващето положение на Югославия./стр93 Той води разговор с Стефанов и с Павлов по този въпрос/стр.120/Стефанов потвърждава този разговор/стр.141/Начев също говори за това/Стр.175-6/ Също за такъв разговор с Костов говори и [illegible]авлов/стр.216/

Забележка:Страниците посочени в скоби са страници от книгата "Процесът срещу Трайчо Костов и неговата група"София,1949 г.

София,19.V.1950 г.

Из архивите на ДС

Б/ Че организацията е троцкистка.

Че заговорническата организация е по същество троцкистка се доказва от факта,че повечето участници в тази организация са били в миналото активни левосектанти. Особено проявени са били в това отношение арестуваните Петко Кунин и Борис Симов.Още през 1936 г. Борис Симов получава директива от Трайчо Костов да се свърже с Петко Кунин и съвместно да водят левосектантска работа всред икономистите.Кунин непосредствено след 9.IX.1944 г. е започнал да се обгражда с левосектантски кадри,като се е готвел по този начин да води борба по принципния въпрос срещу др. Васил Коларов. Пред камерния агент Кунин заявява,че левосектантите са били ръководени в СССР от троцкистите.Троцкистския характер на организацията се доказва и от нейната връзка с Тито,който е безспорно троцкист /спр. процеса Тр. Костов/.

В показанията си от 11.IV. 1950 г. Петко Кунин пише:"При търсене и привличане на кадри в стопанския отдел при ЦК,аз се ръководех ... да имам авторитет над тях.Такива бяха кадрите,с които аз бях работил в миналото през левосектантския период."

В донесението си от 18.V.1950 г. камерния агент при Петко Кунин пише: Кунин ....в разговор по въпроса за троцкизма ....призна,че сектантите са ръководени от троцкистите в СССР."

Какви са доказателствата,че тази организация си е поставила следните задачи:

1. Завладяване командни постове в партийно-държавния апарат. Тази задача на организацията се установява от показанията на арестуваните Петко Кунин,Иван Масларов и Петър Семерджиев

На тях им е било обяснявано,че организацията си поставя за цел овладяването на партийното и държавно ръководство чрез привличане на съмишленици в апарата на ЦК и ръководители от държавния апарат.При това на арестуваните са били давани задачи и те да привличат такива ръководители от апарата на ЦК на ВКП и държавния апарат. Добри Терпешев съобщил на Петко Кунин, че те могат да проведат вражеската си линия,опирайки се на отговорни ръководни деятели в партията и държавния апарат и че трябва да се засили вербовката на такива лица.При това той му съобщил,че в организацията са привлечени такива ръководители като Иван Масларов,член на ЦК на ВКП,Манол Сакеларов,министър на електрификацията,Никола Павлов,член на ЦК на ВКП и Васил Марков,помощник министър на железниците. Кунин и Масларов са напълнили поставената им задача да вербоват хора стоящи на ръководни постове в партийно-държавния апарат.Кунин е вербовал помощник министъра на индустрията Борис Симов,което се доказва от показанията на Борис Симов и от очната ставка проведена между Кунин и Симов. Освен това Масларов е получил задача да дава благоприятни сведения за лица посочени му от Трайчо Костов и Георги Чанков които е трябвало да бъдат издигани в партийния апарат независимо от неблагоприятните сведения,събрани за тях при проучването.За тези хора Масларов разбрал,че ще бъдат използувани за вражеска дейност."

Из архивите на ДС

В показанията си от [redacted] 18-25.IV.1950 г. Петко Кунин пише:"Добри Терпешев ... заговори,за това,че провеждането на нашата политика изисква хора,на които ние да се опрем.Но тези хора трябва да бъдат отговорни ръководни деятели в партията и държавния апарат.Затова ние [redacted] трябва да засилим вербовката на такива хора. ...Терпешев ми съобщи още,че са вербувани Иван Масларов,който е бил поставен в помощ на Чанков по организационни и кадрови въпроси Иван Стефанов,Никола Павлов и Манол Сакеларов."

В показанията си от 15.IV.1950 г. Иван Масларов пише:

"Трайчо Костов каза ....присъединяването на България към Югославия може да се осъществи,след като ние успеем да овладеем партийното и държавно ръководство,именно затова нашата дейност и усилия ще бъдат насочени в това направление. ...Даденки ми бяха също така указания като заведущ "Кадри" при изготвяне предложения пред секретариата за известни хора да ги изготвям така,щото да ги прави приемливи от секретариата на ЦК на ВКП с оглед последния да вземе положително решение за тия хора.За тях,за хората получаваха предупреждение за всеки конкретен случай от началото от Тр. Костов,а по-късно от Г. Чанков. ...От това разбрах, ... че тия хора са такива,които се използуват за провеждане на нашата вражеска дейност."

2. Откъсване България от Съветския съюз.

Целта на организацията да се откъсне България от Съветския съюз се доказва с показанията на арестуваните Петко Кунин,Иван Масларов,Петър Семерджиев и Борис Симов.[redacted] На участниците в заговорническата организация е било говорено за необходимостта България да бъде по-самостоятелна в [redacted] своята външна търговия,да не се ограничава в стопанските си отношения само със Съветския съюз,давали са били директиви да се ограничават търговските връзки със Съветския съюз,като за сметка на тях се разширяват връзките със западните капиталистически държави и [redacted] впоследствие открито се е заявявало, че [redacted] като крайна цел на организацията се явява откъсването на България от Съветския съюз.

Арестуваният Петър Семерджиев в показанията си от 25.IV.50 г. пише:"Титко Черноколев .... каза,че официалната политика на Югославия не отговаря на действителното положение там,и сближението което се провежда между нашата страна и Югославия,ще улесни тази борба и откъсването и на нашата страна от Съветския съюз."

В показанията си от 18-25.IV.1950 г. арестуваният Петко Кунин пише:"Терпешев започна сам да говори ....Не е в полза на нашата страна да искаме разрешение от Съветския съюз за нашата търговия и други наши [redacted] стопански отношения с тази или онази капиталистическа страна.Не е в наша полза също да се обвързваме безрезервно и безусловно при всички случаи само със Съветския съюз. .....Аз дойдох до убеждението,че по същество тази политика неминуемо води и ще [redacted] доведе до отдалечаване от Съветския съюз, до недоразумения и конфликти със Съветския съюз.От друга страна тя води към все по-голямо свързване с капиталистическите страни, което ще предизвика все по-голям натиск на тези страни срещу България за откъсването и от Съветския съюз."

3. Ориентация към западно-капиталистическите страни.

Стремежа на организацията да ориентира България към западно-капиталистическите страни се доказва от показанията на Петко Кунин, Георги Пеев и Иван Масларов.Задачата на организацията е била на

Из архивите на ДС

първо време да ориентира българската външна търговия към западно капиталистическите страни, а постепенно да се стигне и до политическо сближаване на България с тези страни. Самият Кунин е давал директиви [illegible] в конкретни случаи за доставка на машини и инсталации от западнокапиталистическите страни [illegible] вместо от Съветския съюз.

[illegible] В показанията си от 15.IV.1950 г. Иван Масларов пише: "[illegible] .... каза Тр. Костов ..... след овладяване на държавното ръководство ще овладеем и партийното тяхно, след което ще обявим присъединяването на България към Югославия. Присъединена България към Югославия те стават мощен фактор - подчерта той.... Ще проведат политика на по-тесни връзки с Англия и Америка."

В показанията си от 7.V.1950 г. Петко Кунин пише:

"С Кардел имах разговор в неговата вила в Белград .... аз му казах, че [illegible] с него имам да говоря по един секретен въпрос. Изпраща ме Трайчо Костов с предложение и молба Вие да сондирате и проучите от правителството на Съединените щати на какво разширение на нашите търговски отношения с тях и на какви кредити и при какви условия можем да разчитаме от Съединените щати, разбира се след като ние ще ръководим партийното ръководство и правителството."

Тези показания на Петко Кунин се [illegible] покриват с показанията на арестувания Георги Пеев от 23.IV.50

"Кунин ми обясни, че той и Трайчо Костов са се договорили да предприемат изменение на курса на политическите и икономически отношения със СССР и да завържат търговски отношения със западните капиталистически страни. ...По тези въпроси - каза Кунин - аз разговарях с Кардел и Ранкович."

4. Въоръжена помощ от Югославия.

Очакването да се получи въоръжена помощ от Югославия се доказва от показанията на Петко Кунин и Георги Пеев, а косвено от свидетеля Никола Тодев Г анев, който удостоверява, че Кунин наистина е ходил във вътрешното министерство в Белград. При срещата с Петко Кунин Ранкович бил изказал опасения, че Трайчо Костов не ще бъде в състояние да заеме ключови позиции в държавния апарат и болшинство в ЦК на БКП и подчертал, че ще се наложи да изпрати свои хора в България за помощ в решителните дни. При разговор между Кунин и Добри Терпешев по въпроса за завземане на властта Терпешев казал, че има възможност да получи и известна помощ в материална сила от Югославия, ако се окаже нужно.

В показанията си от 23.IV.1950 г. арестуваният Георги Пеев пише:

"Ранкович заръчал на Кунин да настоява пред Трайчо Костов да предприемем бързи и неотложни мерки за [illegible] заемане на ключови позиции в държавния апарат, който в най-скоро време трябва да бъде овладян, а след това да предприемем неотложни мерки и да се погрижи за получаване на болшинство в ЦК на БКП. Ранкович изказал опасения, че това няма да бъде по силите [illegible] и възможностите на Трайчо Костов и подчерта, че ще се наложи да изпрати свои хора в България за помощ в решителните дни."

В показанията си от 2.V.1950 г. арестуваният Петко Кунин пише:

"Терпешев каза, че има възможност да получим и известна помощ в материална сила от Югославия, ако се окаже нужно."

Из архивите на ДС

5. Федерация с Титова Югославия.

Задачата на заговорническата организация да действува за осъществяване на федерация с Югославия се доказва от показанията на Петко Кунин и Иван Масларов.

При разговор между Трайчо Костов и Кунин,последния му съобщил мнението на Иван Генчев,че те трябва да заработят в ПБ на ВКП и в правителството,за да наложат твърдото решение час по-скоро да се изгради единната държава с Югославия,а това щяло да помогне да бъде прехвърлена политиката на България на релсите на политиката на Югославия.Трайчо Костов изразил съгласието си с това мнение на Иван Г енчев,както му го съобщил Кунин.Още от по-рано Трайчо Костов бил съобщил на Масларов,че целта на овладяване партийното и държавно ръководство е да се обяви присъединяването на България към Югославия,благодарение на което щяли да добият самостоятелност по отношение на Съветския съюз и да проведат политика на по-тесни връзки с Англия и Америка.

В показанията си от 7.V.1950 г. Петко Кунин пише:

"Аз разказах на Костов за разговорите ми с Иван Генчев [redacted] ... и мненията на Генчев за сближение на двете страни. ... Вие - каза той /Генчев/ - трябва здраво да поработите,за да наложите в Политбюро и Правителството твърдото решение час по-скоро да се изгради единната държава с Югославия, която ще помогне извънредно много,за да бъде прехвърлена политиката на България ...на релсите на политиката на Югославия.Трайчо Костов се изказа,че мненията на Генчев са правилни и основателни."

В показанията си от 15.IV.1950 г. арестуваният Иван Масларов пише:

"...каза Тр. Костов .... след овладяване на партийното ръководство ще овладеем и държавното такова,след което ще обявим присъединяването на България към Югославия.Присъединена България към Югославия те стават мощен фактор - подчерта той.Придобиват възможност да провеждат самостоятелна политика в отношенията си с другите страни,не само капиталистическите,но и със Съветския съюз.Ще проведат политика на по-тесни връзки с Англия и Америка."

[redacted]

1. ПЕТКО ГЕОРГИЕВ КУНИН е роден през 1900 г. в с. Михалци, павликенско.Като емигрант в СССР е бил активен левосектант.Бил е член на ПБ на ВКП и министър на индустрията и финансите.Престъпната дейтелност на Кунин се доказва от показанията на арестуваните Вълко Червенков, Антон Югов, Васил Коларов, Васил Коларов-син, Вълко Петровски,Борис Симов и Георги Пеев и от протокол на експертна комисия,а косвено от показанията на свидетелите [redacted] Никола Тодев Ганев,Райчо Симеонов Захариков,[redacted]

2. ИВАН НИКОЛОВ МАСЛАРОВ е роден през 1912 г. в с. Якоруда, разложко.Бил е член на ЦК и заведущ сектор "Кадри" при ЦК на ВКП. Престъпната му дейтелност се доказва от показанията на арестуваните Петър Илиев Семерджиев и Никола Павлов,а косвено от показанията на арестуваните Петко Кунин.

3. ПЕТЪР ИЛИЕВ СЕМЕРДЖИЕВ е роден през 1917 г. в Ямбол.Преди 9.IX.1944 г. е бил сътрудник на полицията в Сливен,Ямбол,[redacted] Казанлък и на полицейския началник Генев.След 9.IX.1944 г. е бил [redacted] секретар на ОК на ВКП в Сливен и кандидат член на ЦК на ВКП.Провокаторската му дейност се потвърждава от полицейските му досиета,а участието му в заговора се потвърждава от показанията на арестуваните [redacted] Иван Масларов.

52

4. БОРИС СИМОВ ЖИВКОВ е роден през 1901 г. в гр. Царибród. Бил е левосектант и сътрудник на полицията. Преди задържането му е бил помощник министър на индустрията. Престъпната му дейност се доказва от показанията на арестувания Петко Кунин.

5. ГЕОРГИ ПЕЕВ ФИЛЕВ е роден през 1903 г. в с. Михалци, павли[illegible]ско Бил е протосингел на Св. Синод и секретар на една църква. Бил е близък с екзарх Стефан. През 1948 г. е станал протосингел на министерството на индустрията, от където е бил уволнен и наказан от ВКП. Престъпната му дейност се доказва от показанията на арестуваните Петко Кунин.

гр. София,
19.V.1950 г.

Отговорник I група:
/Х. Коев/

СТРОГО-ПОВЕРИТЕЛНО!

67

ДО ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП

Т У К

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Д О К Л А Д

от РУСИ ХРИСТОЗОВ – Министър на Вътр.работи, относно хода на следствието по разкриването антипартийната, заговорническа дейност на Тр. Костов и неговата група.

Следствието по разобличаване Тр.Костовата заговорническа група от момента на първите арести до самия процес, протече напълно правилно и нормално.

По това време в Дирекция Държавна сигурност не беше изграден Следствен отдел, годен да поеме това изключително отговорно следствие. Това налоши да комплектоваме временен следствен апарат. За целта, бяха привлечени в качеството на следователи ръководни другари, по линия на Държавна сигурност. Народната милиция и Централното управление при министерството, Създаде се организация на така оформирания нов следствен апарат; Обезпечи се ежедневно ръководство, отчетност, проверка и контрол в изпълнение на поставените задачи.

Следствието се води по указанията и при непосредствената помощ на специално пристигналата в страната ни група от съветски специалисти.

Показанията на подследствените своевременно се проверяваха и задокументирваха от създадената в следствения апарат група за документация. Тази група събираше официални документи, провеждаше разпит на свидетели, измежду намиращите се на свобода граждани, привличаше специалисти за мнение и разработване на отделни въпроси. Бяха разпитани повече от 180 свидетели, а по показанията на Трайчо Костов, Иван Стефанов Никола Начев, Цоню Цончев, Иван Гавренов, Петко Кунин, Димитър Кочемидов и Никола Говедарски, работеха експертни комисии, в състава на които влизаха повече от 30 специалисти: инженери, стопановеди, финансисти, статистици и работници-практици.

Из архивите на ДС

За уточняване показанията между отделните подследствени,а също така между подследствените и свидетелите,бяха проведени очни ставки.

В резултат на всичко извършено,подследствените бяха предадени на съдебните органи с показания,които в основните моменти се покриваха и се подкрепяха от достатъчно доказателствен материал: заключения на седем експертни комисии,показания на 58 души свидетели и два тома от отделни документи.

От единадесетте подсъдими,физическо насилие бе упражнено единствено над Никола Начев през април 1949 година.Следователят на Начев – Людмил Цачев,предизвикан от арогантното му държание,без разрешение от ръководството на следствието на два-три пъти му е нанесъл побой. Този факт бе своевременно разкрит и следователя Цачев отстранен от следствието и наказан.

Този и още няколко други дребни пропуски,немогат в никакъв случай да хвърлят сянка върху обективността на следствието и добитите от него резултати.

Трябва да се признае,като единствено сериозен недостатък в следствието до процеса на Тр.Костов факта,че ние не успяхме да хвърлим пълна светлина по размерите на заговора и не се добрахме до положителни задокументирани данни за всички лица,които Трайчо Костов и неговите съучастници са завербували или спечелили,за провеждане на своята заговорническа дейност,в различните звена на нашият държавен и партиен апарат.

Защо ние не успяхме до процеса срещу Трайчо Костов и неговата група,изцяло да разкрием размерите на заговора?

1.Извънредно краткият срок,в който трябваше да приключи следствието.До средата на декември 1949 година,ние трябваше да излезем с процес.Това се налагаше от вътрешно и външно-политически съображения.Страната се намираше пред избори,деня за които бе предварително уповестен публично.По повод извършените арести над някои партийни и правителствени ръководители,в страната се пръкна най-разнообразни слухове,които нашироко се използуваха от врага за всяване недоверие. Тези слухове намериха място даже и в ръководни партийни среди.Необходимо беше,част по-скоро да се излезе с процеса и да се хвърли пълна светлина по извършваната чистка в партийния и държавен апарат;да се мобилизират нашите партийни агитатори и въоръжат с конкретен изобличителен материал,за предателството на Тр.Костовци,по отношение на

Из архивите на ДС

партията,народа и Съветския съюз,както и за извършените от тях вредителски действия в областа на народното стопанство.

Този кратък срок,не ни позволи да разгърнем и задълбочим следствието,тъй като подследствените се съпротивляваха и някои от тях,като Костов и Стефанов,започнаха да правят по-пълни признания едва месец и половина преди процеса.Вследствие на това,ние не бяхме в състояние да проверим и задокументираме всички,дори и най-дребните моменти от показанията на подследствените.Такава проверка и документация,с оглед подготовката на процеса беше извършена по основните моменти.Но ние имахме пред себе си неразоръжени врагове,пиколовани английски агенти.Те се съпротивляваха с всички сили и средства,прикриваха или омаловажаваха известни факти от своята престъпна дейност, преписваха си несъществуващи в действителност "престъпни действия", намесваха невинни хора.Стремяха се да затормозят и тласнат в глуха линия следствието,да компроментират процеса.Естествено,за пълното разобличаване на такива врагове,за сломяване волята им за съпротива и застяването им да преминат към искрени самопризнания,се изискваше повече време.

2.Трайчо Костов,който единствен от задържаните можеше да хвърли пълна светлина за целите и размерите на заговора,ние не успяхме да го заставим да премине към пълни и искренни самопризнания.

Той даде частични показания,от които в последствие се отказа.За нас е съвършенно ясно,че той много неща скри и отнесе със себе си.Костов се опитваше да ни заблуди,прилагаше различни хитрости и на всяка стъпка трябваше да бъде разобличаван.

3.Следствието срещу Трайчо Костов и неговата група страдаше от един основен недостатък - отсъствуване предварителен,задокументиран,изобличителен материал.Това означава,че ние не разполагахме до ареста и в процеса на следствието с достатъчно доказателства,въз основа на които да притиснем,изобличим и заставим подследствените да преминат към пълни самопризнания.Вследствие отсъствието на такива данни и доказателства,следствието до голяма степен се извършваше на тъмно и със забавени темпове.Всички основни въпроси,трябваше да бъдат разрешени в процеса на самото следствие и със средствата,с които разполагат само следствените органи.При такова следствие,ние никога не можем да бъдем гарантирани от пропуски и грешки.

Липсата на предварителен,изобличителен материал за лицата от това следствие,се дължеше на следното:

Из архивите на ДС

 70

а/ние не разработвахме агентурно основните обвиняеми,като Трайчо Костов,Иван Стефанов,Никола Павлов и др..Даже и да е имало сигнали за отделни тяхни антисъветски и антипартийни прояви,ние не сме им обръщали внимание,считали сме ги за случайни пропуски от тяхна страна,или за клевета от страна на врага;

б/в ръководството на Държ.сигурност,се оказаха врагове,които съзнателно са прикривали получаваните сигнали,за антисъветските, антипартийни и вредителски действия на Тр.Костовци и са предупреждавали последните за тях;

Поради това,ние изхвърлихме от показанията на подследствените всички моменти,които не успяхме да проверим и задокументираме в процеса на следствието, и излезохме на процеса с показания,в които не са отразени напълно действителните размери на заговора.Освен това,в показанията,както на подследствените,така и на намиращите под арест свидетели,са допуснати известни несъответствия и не напълно проверени факти.

Показанията,дадени от подследствените до процеса,макар и непълни,доказваха по безспорен начин съществуването на голям заговор приблизителните размери на същия и извършените от участниците в заговора антисъветски,антипартийни,вредителски и шпионски действия.

Отчитайки международното положение,близостта на нашата страна с Титова Югославия,на чиято помощ преди всичко е разчитал Трайчо Костов,в изпълнение на своите престъпни замисли и с оглед опазване сигурността на страната,и единството на партията,ние отидохме на арести на някои засечени в следствието лица,работещи в най-чувствителните сектори в партийния и държавен апарат,макар и предварителните материали да не бяха напълно задокументирани.

От ЦК на БКП бяха задържани:Иван Масларов,Петко Кунин и Никола Павлов.

От Държ.сигурност:Георги Ганев,Кариел Кариелов,Стефан Богданов,Борис Николчев и Стефан Петков.

От народната войска и Граничните войски: о.з.ген.Тодор Тошев,о.з.ген.Петър Врачев и полк.Лев Главинчев.

Целта на тези арести беше,чрез тях да осветлим по най-бърз път действителните размери на заговора в тези най-чувствителни сектори от партийния и държавен апарат.

Арестите бяха предварително добре обмислени.Към задържането на всяко отделно лице,се подхождаше конкретно,като се преценяваше не само достоверността на данните,получени в следствието,но и миналото на лицето,характера на връзките му с арестуваните заговорници и евентуалното му място в заговора.

Иван Масларов бе задържан въз основа показанията на Трайчо Костов,Никола Павлов,Иван Стефанов,Никола Начев,Васил Ивановски и бившият полицейски началник Маню Начев,уличаващи го в участие в заговорническата организация и в сътрудничество с полицията.Решавайки въпроса за неговия арест,ние взехме предвид,освен изнесените данни в показанията на горепосочените лица и следното: интимните отношения на Масларов с Трайчо Костов,датиращи още от съвместното им пребиваване в Плевенския затвор;едиаквото им третиране от фашистки съд при определяне присъдите по процеса срещу ЦК на БКП,макар и двамата да са били разкрити,и,като членове на ЦК;активното участие на Масларов в издигането на отговорни постове в държавния и партиен апарат на по-голямата част от разобличените вече в процеса на следствието участници в заговора;неискреното отношение на Масларов към партията,изразено в укриване факта,че Никола Павлов е споделял с него мнение, по повод телеграмата на ЦК на ВКП/б/ за случая с Трайчо Костов.

Петко Кунин бе задържан въз основа показанията на Трайчо Костов,Иван Стефанов,Никола Начев,Кирил Славов,Николай Задгорски, Спас Задгорски и Иван Гевренов,уличаващи го в участие в заговорническата организация.Решавайки въпроса за неговия арест,ние също взехме предвид и това,че Кунин беше активен левосектант и дясна ръка на Тр. Костов по стопанските въпроси.Ние разполагахме и с кореспонденцията, между Ефтим Стоицев Янев - уличен във вражески връзки с югославското разузнаване и Иван Генчев Караиванов - известен троцкист,поставил се понастоящем изцяло на услугите на Титовата клика и двамата близки приятели на Петко Кунин.В тази кореспонденция,осъществявана посредством югославската легация в София,документално бе установена вражеската връзка на Иван Генчев с Петко Кунин.

От данните,получени в следствието на Тр.Костов и неговите съучастници се виждаше,че о.з.ген.Тодор Стефанов Тошев е един от участниците в заговора,работещ по военна линия.При решаване въпроса за неговото арестуване обаче,ние взехме под внимание и следните факти: Тошев е един от дейните членове на бившия Военен съюз,взел активно участие в няколко заговора;Тошев е участвал в избиването на

Из архивите на ДС

 72

комунисти през 1925 година;Тошев е чужд класов елемент и е в близки роднински връзки с Пол Баблси – аташе във Френската легация в София до 1949 година,уличен като разведчик.

Така стоеше въпроса с ареста на Лев Главинчев,един от видните македонски терористи,провеждащи в миналото своята терористическа дейност не без знанието и съдействието на хора от Дирекция на полицията; с Петър Врачев – под закрилата и съдействието на когото,по указания на американското разузнаване,легионерите в България изградиха след 9 септември,свой легионерски център,както и с ареста на всички останали задържани лица.

По-широки арести бяха извършени на лица,работещи по стопанските министерства,тъй като за повечето от тях,освен с данните добити в процеса на следствието,разполагахме и с предварителен доказателствен материал за провежданата от тях вредителска и антисъветска дейност.

Така извършените арести бяха напълно правилни и оправдани. В процеса на следствието,а така също и в съдебните процеси срещу Тр. Костов и неговата група,срещу групата на промишлениците и групата на троцкистите начело със Стефан Манов,се потвърди,че болшинството от задържаните лица са действителни врагове на партията и народа,агент-провокатори,шпиони и заговорници.

В процеса на следствието се доказа също,че при тази обстановка ние сме извършили и някои прибързани,не напълно основателни арести.Такива лица естествено,ще трябва да освободим,като за тези от тях,за които все пак съществуват сериозни подозрения получим утвърждение от Политбюро да ги вземем на агентурна разработка.

По подготовката на процеса срещу Трайчо Костов,бяха заангажирани кадри от всички отдели,окръжни и околийски служби на Държавна сигурност.Работеше се денонощно,с голямо напрежение.Веднага след процеса обаче се почувствува известно отпускане,демобилизиране.Специалната съветска група от следствени работници,по чието указание се проведе следствието,напусна страната ни.Мисълта,че всички основни нишки в заговорническата организация са хванати;че в основата си борбата срещу Тр.Костовци е приключена,овладя не само следователите,но и ръководството на следствието.Получи се известно главозамайване от успеха.

Служебното ръководство,имайки предвид сериозното изоставане на другите участници в Държавна сигурност и министерството,разреши една значителна част от отговорните кадри,заангажирани в следствието

веднага да се върнат по местата си.Изработването на бюджета и цата за 1950 година,както и оперативните планове за първото тримесечие от същата година,заангажира изцяло вниманието на ръководството на Държ. сигурност и особено лично моето внимание,като министър.Проведохме съвещание с окръжните началници и командирите на сектори от граничните войски.Отпочнахме обследване дейността на цели околийски служби. Съсредоточихме своето внимание по организационните въпроси за Държав на сигурност и министерството,а оставихме на втори план ръководството на следствието .

В резултат на горното,се дойде до разпадане на много добре работещата до процеса организация по следствието,до отслабване контрола и ръководството над следствения отдел.,който имаше началник титуляр,а за изпълняващ тази длъжност бе определен Б.Зеев.Получи се на практика недопустимо подценяване и изоставяне по-нататъшната работа по това извънредно важно следствие.

При тази обстановка станаха известните вече на Политбюро извращения в следствието.

Кои са причините за допускането на тези сериозни извращения?

1.Като първа и най-важна причина,това е отслабването на ежедневния контрол и ръководство над Следствения отдел и по-специално на това следствие от служебното ръководство.

Най-голяма лична вина и отговорност за този сериозен пропуск в следствието има др.Христо Боев.Той беше определен и утвърден от Политбюро за ръководител на следствието още през септември 1949 година, и като такъв беше длъжен непосредствено да упражнява ръководство и контрол над Следствения отдел.

Лична отговорност нося и аз,който участвах непосредствено в разпита на някои от подследствените и бях в курса на всички въпроси,около следствието от самото му начало.

Др.Иван Райков носи много по-малка отговорност,тъй като не му беше оставено да ръководи всички други отдели и служби в Държ. сигурност.В следствието,той почти не участваше,а само се държеше в курса на работата по него.

Ние съзнаваме каква опасност грозеше партията,ако допуснатите извращения не бяха открити и отстранени навреме.Съзнаваме и своята лична вина и смятаме,че Политбюро трябва да направи съответните изводи за всеки един от нас.

Из архивите на ДС

2.В апарата на Държавна сигурност,не напълно бяха ликвидирани остатъците от полицейските методи за водене на следствие,въпреки,че от 1946 година насам,се води активна борба срещу тях в партийни и служебни събрания,в централните и местни курсове,със заповеди, наказания и дори даване под съд.Все пак трябва да се признае,че тази борба до известна степен е водена формално,защото на дело и до последният момент,тези методи не бяха напълно изкоренени.Има редица случаи,когато ние сме отменявали провинения от подобен род,без наказания и това е оставяло впечатление у мнозина ръководящи низови работници в Държавна сигурност,че побоят над подследствените е само формално отменен.Друго-яче не може да се обясни допускането на такива методи от страна на иначе добри комунисти и служители.Главна отговорност за това нося лично аз,като дългогодишен ръководител на Държавна сигурност.

3.За да проведем това сериозно и голямо по своите размери следствие,на нас ни бяха необходими много следователи.За целта,както казах по-горе,ние изтеглихме такива от другите отдели и провинциалните служби на Държавна сигурност,като подбирахме предимно юристи. Между тях се оказаха някои недостатъчно проверени и партийно неиздържани,карьеристични елементи,като:Б.Зеев,Георги Йорданов,Койчо Колев и др.При допуснатото отслабване на контрола и ръководството от наша страна в Следствения отдел се създаде благоприятна обстановка за проявление на тези нездрави елементи.Дали провежданите от тях извращения в следствието,са били несъзнателни или в тях има пръст и врага,ще покаже следствието,което им се води.

Отсъствието на партийна принципиалност и недостатъчно развито партийно съзнание и чувство за отговорност у някои от останалите следствени работници,способствуваше за навременното доказване и разкриване извършваните в Следствения отдел безобразия.

4.Обстановката на засилена революционна бдителност,създадена вследствие разкритията по процеса на Тр.Костов и отправените ни на януарския пленум основателна критика,че не сме разкрили враговете,които са работили под носа ни,не беше правилно разбрана от тези партийно нездрави служители в Държавна сигурност.Въпреки правилните указания на др.Червенков,дадени ни непосредствено след процеса,със следствието по-нататък да не се бърза,а внимателно да се проверяват и задокументират всички факти,Зеев,Георги Йорданов,Койчо Колев и др. следователи създават през януари и февруари в Следствения отдел

напълно нормален режим на задържаните.

Извършената под ръководството на Политбюро промена в методите и хода на следствието, се отрази много добре върху нашите следствени работници. Следствието започна и сега се води нормално, макар и с по-бавно темпо.

Тази резка промена обаче, не беше правилно схваната от отделни следователи. Някои от тях, предимно интелегентстващи, счетоха, че се извършва ревизия на следствието и направиха погрешни изводи от взетите мерки за отстраняване безобразията в следствието и задържането на някои от следователите, провинили се в провеждане на тези безобразия. Те помислиха, че добитото от следствието не отговаря на истината и отидоха на открито договаряне с поверените им подследствени за отказване от показанията им. Такъв е случая със следователя на Иван Масларов – Бочо Петров, който обширно информира Масларов за състоянието на цялото следствие, за положението в страната и го уговаря да се откаже от показанията, които той бе дал при нормален режим на следствие. За тази вражеска и предателска постъпка Бочо Петров бе арестуван. За подобни настроения е отстранен от Следствения отдел и един от главните инспектори на отдела – Антон Кирилов, а отговорника на групата военни измежду подследствените – Кирил Николов, прехвърлен на друго следствие.

Самите подследствени почувствуваха резката промена в режима и методите, бързо се преориентираха и по-голяма част от тях, се отказаха от показанията си. Обаче, в резултат на отпочнатият активен разпит при правилен режим за подследствените, събирането на документи, издирване и разпитване на свидетели, работата на експертни комисии, провеждането на очни ставки и други мероприятия по проверка и документация на показанията, много от подследствените отново се връщат на позициите на самопризнания.

От 10 април насам, следственият отдел е поставен на краката си. Всички и най-дребните дори ходове и мероприятия по следствието, се съгласуват със специалния съветски съветник.

Неможе да се приеме, че и в сега дадените при напълно нормален следствен режим показания от подследствените няма моменти, които да не отговарят на истината. Врагът се съпротивлява и се стреми, чрез даване на неверни данни и замесване на невинни лица, да затормози и компроментира следствието. За това, централна задача на нашите следствени органи сега е – извършването на всестранна проверка и документация по всеки пункт от показанията на подследствените, разширяване

Из архивите на ДС

обвинителният материал и активен разпит над подследствените.

Към днешна дата, по следствието са задържани 33 души. За състоянието на следствието по всеки един от тях прилагам към настоящият доклад отделна справка.

Въз основа на направените самопризнания от страна на подследствените, при нормален следствен режим за извършените от тях престъпни действия и проведената по показанията им проверка и документация, и

ПРЕДЛАГАМ:

1. Да се предадат на съд:

а/Боню Димитров Петровски, Борис Симов Живков, Лулчо Велев Червенков, Георги Петров Делимишков, Димитър Георгиев Кочемидов, Любомир Иванов Кайраков, Никола Димитров Говедарски, Михаил Михайлов Герасимов, Иван Панов Петров, Ангел Ефтимов Тимов, Манол Дамянов Кушев и Иван Атанасов Калушев - всичко дванадесет души, бивши помощник-министри и директори на крупни държавни стопански предприятия, тъй като всички имат самопризнания за извършената от тях заговорническа, вредителска и шпионска дейност - задокументирана и доказана напълно.

Подследствените от тази група да се включат в един общ процес, като на процеса не се дава голяма публичност.

б/Кирил Николов Георгиев, Димитър Панов Христов и Коче Трайков Попов, тъй като и тримата имат самопризнания за шпионската им дейност в полза на югославското разузнаване, която е задокументирана и напълно доказана.

Тримата да се включат в един общ процес, като агенти на югославското разузнаване.

2. Да се освободят:

Каприел Саркиз Каприелов, Димитър Илиев Димитров и Никола Лалев Ланков, тъй като в резултат на проведеното следствие се установи, че предварителният обвинителен материал, въз основа на който горните трима, както и освободеният вече Петър Григоров бяха арестувани, не се подкрепи от други документи, имащи сила на юридически доказателства, а самият той е недостатъчно основание за по-нататъшното им задържане.

3. Да се продължи следствието на:

Петко Георгиев Кунин, Иван Николов Масларов, Петър Илиев Семерджиев, Манол Георгиев Сакеларов, Владимир Ефтимов Топенчаров, Алек-

77

ександър Раиков Алексиев,Тодор Стефанов Тонев,Петър Атанасов Врънчев Лев Николов Главинчев,Георги Стефанов Ганев,Стефан Иванов Богданов,Николай Спасов Задгорски,Стефан Петов Петков,Борис Николов Николчев и Георги Пеев Филев – всичко петнадесет души,тъй като неголямата част от тях са направили при нормален режим на следствие самопризнания за извършеното от тях престъпно деяние,които в основните моменти е проверена и задокументирана,а уликите за останалите са много сериозни.

Предвид на горното,моля Политбюро,да ни разреши двумесечен срок за окончателното приключване следствието на тези петнадесет подследствени,като след приключването му,пълзова пред Политбюро с предложение за предаване на съд,тези чиято виновност напълно се доказа и освобождаване на онези,уликите срещу които се окажат несъстоятелни за по-нататъшното им задържане и предаване на съд.

Разширяването на тр.костовските агентури в ръководството на Държавна сигурност и допуснатите извращения в хода на следствието, са силен удар върху авторитета на Държавна сигурност.

За да могат органите на Държавна сигурност да се справят със задачите,които Политбюро и Правителството ни поставят за разрешение в настоящия период на изострена класова борба и за да можем да се възстановим и укрепим авторитета на Държавна сигурност,предлагам Политбюро взе от взетите до сега мерки по укрепване на Следствения отдел,ако удобри,да приеме и следното:

1.Да се мобилизират усилията на комунистите в Държавна сигурност за организационното затягане на службите и за добро образцова работа от тях.Да се вземат мерки за издигане авторитета на Държавна сигурност,като важен орган на Политбюро,пред Партията и трудящите се в нашата страна.

2.Политбюро до края на този месец,да обсъди и приеме специално постановление по състоянието на Следственият отдел при Дирекция Държавна сигурност и мерките за неговото организационно укрепване и подобряване работата му.

3.Политбюро в близките месеци,да обсъди и приеме специално постановление по цялостното състояние на Държавна сигурност и мерките за организационното укрепване на Дирекция Държавна сигурност и подобряване работата в същата.

7.VII.1950 г.
София

МИНИСТЪР НА ВЪТР.РАБОТИ:
/Р.Христозов/

3 екз.В/Ц

Р А З Р Е Ш А В А М
Пом. Министър за ДС
.....
/ ИВ. РАЙКОВ /
..К../..1950 год.
С О Ф И Я.

Строго поверително!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

П Л А Н
ЗА работата на служба"П" през месеците ноември и декември 1950 година.

I. Кадрови въпроси.

1. До 15.XI. да се назначат на работа в службата проучените другари Гатю Иванов Гатев, Ангел Филипов Митев и Райко Христов Копчев.
2. До 20. XI. да се проучат и предложат за назначение двама инспектори, един групов началник и една машинописка.

II. ОПЕРАТИВНА РАБОТА.

1. Службата да започне разработка на Симеон Банков Вълев предател на Военно революционният комитет за провеждане на Септемврийското въстание 1923 година. Разработката да приключи до края на 1950 год.
2. Службата да започне разработка за разкриване и разобличаване агентпровакаторската дейност на Марин Петков Стоянов и Радка Василева Топалска от гр. Плевен. Разработката да приключи до 20. I 1951 год.
3. Службата да започне разработката на Иван Димитров Цветков, агетпровакатор в Партията преди 9.IX. 1944 год. в гр. Ямбол.
4. Службата да започне разработката по изясняването на всички обвинителни материали намиращи се в ЦК на Партията и ДДС, уличаващи в агетпровакаторство Георги Панчев Куртев от гр. Ямбол.-

III. ПОДРЕЖДАНЕ НА НАЛИЧНИЯТ КОМПРОМАТЕРИАЛ.

1. Да се открие при служба"П" картотека за всички лица доказани агетпровакатори, уличавацисе в агетпровакаторство и предателство.
2. Да се открие при служба "П" картотека за всички живи агети, групови началници, инспектори, началници отделения, гл. инспектори началници отдели, директори на полицията, министри на вътрешните работи и техните частни секретари и машинописци от 1920 година, до 9.IX. 1944 година.
3. Да се открие картотека при служба"П" на всички бивши околийски

полицейски началници, околийски управители, областни полицейски началници и областни директори живи и ликвидирани от 1923 година до 9.IX. 1944 година.

5. Да се открие при служба"П" картотека на всички живи ~~околийски прокурори и председатели на съда, на всички~~ областни прокурори и председатели на съда включително и на военно полевите съдилища от 1940 година до 1944 година.

6. Да се открие при служба "П" картотека на всички живи бивши директори, деловодители и главни надзиратели на затворите в страната от 1940 до 9.IX. 1944 година, а счуза Тана и Комендантите на лагерите, тяхните заместници и командированите ком лагерите служители от ДС.

Началник служба "П": М. Лалчев

/М. Лалчев/

2 екз. м п

Строго поверително!

1

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С П Р А В К А

относно състоянието на работата в служба "П".

Дейноста на служба "П" до сега се изразяваше главно в събирането на материали интересуващи сл жбата ни и текното подреждане.По отношение събеирането на материали до сега е направено следното:

Общо до сега имаме събран материал за провакатори в Партията, секретни сътрудници на полицията-комунисти, земеделци и други лица над 1350 броя. Тези материали са събрани от такива източници:

а/ От показанията на бивши полицай и агенти на ДС имаме открити над 200 досиета. В показанията на полицайте се засичат освен на откритите 200 досиета,над 300 други лица предимно чл. на Партията. Тук има засечени лица членове на Партията заемащи сега отговорна партийна и държавна работа.По главните от тех са: Димитър Димов секретар на ЦК на БКП, Минчо Нейчев министър на Външните работи, Титко Черноколев министър на земеделието, Славчо Трънски генерал,Иван Панов председател на СГНС, Тодор Павлов председател на БАН,идр. Най силни обвинителни материали има срещу Славчо Трънски и Димитър Димов. По горните лица до сега не е предприемано нищо.

б/ Открити са в"Отчетност" при отдел VII,195 досиета,засечени имена от следствието на различни подследствени и полицай. Тук също има доста лица на отговорна партийна и държавна работа. Така например: засеченика лицата Иван Ботев от Павликени работи в комисията за Държавен контрол,Мирко Кочев сега ръководител на политическо управление ЖП Горна Оряховица, Д-Р Коста Мичев секретар на ЦК на СБНФ и др.

в/ Намерени в полицейски материали списаци с имена на с.с от различните отделения на Дирекция на полицията 160 имена.

г/ Извлечение от материалите на отделение"К.и А" 796 имена и псевдоними. В последното число има някой лица открити и ликвидирани, а други осъдени но този брой е незначителен.

Между горната работа службата е открила с положителност,че Симеон Ванков Вълев е предателят на военно революционият комитет за про-

2.

веждането на Септемвриското възтание 1923 год. От направените проувания се вижда,че по късно и Никола Агънски и Борис Баркалов съветници при Революционният комитет са станали сътрудници на полицията. Това особено личи от досиетата и намиращи се в картотеката на ДДС.

Провакатор в Партията е било лицето Борис Владимиров Стоянов жив. на ул. "Безименна"5 София. Същият е бил платен и е служил дълго време на полицията.Сега е свободен, но е тежко ранен като участник в първата фаза на Отечествената война.

Ката секретен сътрудник е открит Найден Стефан СТефанов от село Брестово Ловешка околия.Имаме на разположение саморъчните му донесения.

В склада на ДДС има интересен полицейски материал който треба незабавно да се проучи с цел оказване помощ за разкриване псевдонимите на голям брой сътрудници.

Горното донасям за сведение.

Н-к отд."П":.....
/М. Лалчев/

18 XI 950 г
София

Мило. Досие

54 55

I. В КАКВО СЛЕДСТВИЕТО НА ТР. КОСТОВ НЕ Е ИЗЧЕРПАЛО ВСИЧКИ СВОИ ВЪПРОСИ

Дълго време следствието не е било на ясно дали вражеската дейност на Тр. Костов се провежда от фракция, група, агентурна мрежа на английското разузнаване или от организация. Поради това въпроса за произхода, характера и структурата на организацията остана неизяснен. Също така неизяснен остана и въпроса за ръководството на организацията. Въз основа на сегашните данни на следствието ние ще трябва да предположим, че посоченото от Тр. Костов ръководство е било само първоначално и че по нататък при разширяването на организация е станало преустройство при което са били включени лицата засечени по настоящем като участници в ръководството.

Неизясняването на въпроса за структурата на организацията доведе до там, че ние и сега не знаем нито участниците, нито вражеската дейност на организацията в такива важни министерства като това на външните работи, народната отбрана, транспорта и пр. Не бе изяснен докрай въпроса за връзките на организацията с николапетковистите, а връзките с други вражески групировки/звенари, военнен съюз, протогеровисти, легионери/останаха неизяснени.

Следствието на Тр. Костов можа да установи донякъде връзките с югославските ръководители, но останаха неизяснени връзките на участниците в организацията с органи на югославската легация, както и югославската агентура включена в организацията.

Подследствените с изключение донякъде на Тр. Костов не бяха разобличени като троцкисти и не бе потърсена съществуващата в миналото троцкистка организация, за каквато има сигнали стари показания на Борис Симов, като чието продължение се явява антиправителствената, левосектанска-троцкистка организация.

Не бе изяснена военната организация, а само са арестувани Тошев и Вранчев, като при това тяхното следствие е водено незадълбочено и нецелеустремено. Също така останаха неизяснени връзките на организацията с периферията. Този въпрос и сега е неизяснен по отношение на държавния апарат в провинцията. Следствието не разполага и сега с никакви данни дали в държавния

Из архивите на ДС

апарат в периферията са били вербовани членове на организацията.

II. КРАТКО ИЗЛОЖЕНИЕ КАК Е ПРЕМИНАЛО СЛЕДСТВИЕТО до МАРТ 1950 ГОДИНА

Следствието ~~xxxxxxx~~ срещу антиправителствената, лево-сектанска и троцкистка организация възниква в последните месеци на 1948 година, в резултат на реализацията на разработка "Лупи", по която е бил задържан Кирил Атанасов Славов-директор на държ. търговско предприятие "Индустриалекспорт" и бивш собственик на на фурнирната фабрика, уличен в ощетяване на държавното съкровище при износа на фурни листа за Англия. В процеса на следствието Славов прави признания за шпионската си дейност в полза на английското разузнаване, а по-късно вече засича и Тр. Костов, като ръководител на вражеска група. На тези показания отначало не се дава вяра, но по-късно те се потвърждават от следствието на някои второстепенни подследствени свързани със Славов. Въз основа на показанията на Кирил Славов бива задържан Никола Начев-подпредседател на съвета за стопански и финансови въпроси при Министерския съвет. Георги Ганев и Антон Югов правят опити да разколебаят тогавашния ръководител на следствието Вельо Чанков по отношение следствието на Начев, ~~xxxxxxxxxxxx~~, но въпреки това следствието продължава и също така следствието продължава и се потвърждава, че Тр. Костов е свързан с чуждото разузнаване и по негови директиви е създал вражеска група.

На 1 май 1949 година бе задържан поддиректора на ДИО "Каучукова индустрия" и бивш подпредседател на съюза на българските индустриалци Иван Гевренов. От неговите показания се установи, че организацията е имала голям брой съмишленици из между бившите индустриалци и ръководителите в различните индустриални обединения. Освен това Гевренов посочи голям брой лица, за които му станало известно, че участвували в организацията.

На юни 949 година бе задържан Тр. Костов в неговото

56 37

следствие според показанията на арестуваният Георги Ганев са били включени с цел да саботират следствието вербуваните от Ганев Марин Гинев и Апостол Зафиров. Според показанията на Ганев на Трайчо Костов е било дадено възможност да разбере, че следствието не разполага с достатъчно изобличителни материали срещу него. Тр. Костов след разобличението му с очни ставки е направил известни признания за своята агентпровокаторска дейност, които впоследствие пак е отрекъл и пак признал. Направил е също така признания за връзките си с английското разузнаване и с югославяните и посочил като център Иван Стефанов, Никола Павлов и себе си. В известни моменти е посочвал много имена на участници в организацията, без обаче да даде разгърнати показания за тях, и без да даде ясна картина за организацията. Междувременно арестуваният Иван Гевренов разширил показанията си, като посочил ясно участието на Стефанов в заговора. На 22 септември бива задържана една голяма група лица уличени като участници в организацията, между които били Иван Стефанов и Никола Павлов. На третия или четвъртия ден след задържането Иван Стефанов започнал да дава обширни показания в които ясно очертава връзките с полковник Бейли и с югославянските ръководители, а също така посочва и множество участници в организацията. Бързото му капитулиране кара ръководството на следствието в лицето на Зеев и Велю Чанков да дадат пълна вяра на неговите показания, макар че и той не е изяснил основните въпроси около организацията и не е конкретизирал показанията си относно по-голямата част от засечените лица. Скоро след Стефанов започва да прави признания и Никола Павлов върху когото е било упражнено физическо насилие от русенския екип следователи-Васил Константинов, Георги Йорданов и Койчо Колев. На Трайчо Костов биват проведени очни ставки с Иван Стефанов, Никола Павлов и Никола Начев. Костов разширява показанията си съобразно с това което вижда, че е известно на следствието и след това на следствието се поставя вече като основна задача подготовка за процес през месец ноември. Въз основа на показанията на Костов, Начев, Павлов и Стефанов биват задържани Петю Кунин, и Иван Масларов, с цел да им бъде проведено бързо след-

4 38
5г

ствие и също да бъдат изкарани на процеса на Тр.Костов.Същите обаче упорито отричат каквато и да било вина,така,че за изкарването им на процес и дума не може да стане.През октомври биват задържани бившите генерали Тодор Тошев и Петър Врачев и полк.от гранични войски Лев Главинчев.Въпреки упражненото физическо насилие върху Врачев и Главинчев следствието и при тях не дава резултати.От органите на ДС през септември заедно с голямата група бива задържан и Стефан Богданов-бивш началник на отдел-ДС, но и той прави признания само при физическото насилие и веднага след това ги отрича.

Решението да се проведе процес преди изборите-ноември 949 година не е могло да бъде проведено;поради което изборите се отлагат и се нарежда на всека цена процеса срещу Тр.Костов да бъде проведен в началото на декември 949 година.При това положение ръководството на следствието е било принудено измежду многото задържани да подбере една група с по-пълни признания,за да ги изкара на процес.Друга голяма група подследствени,които имат направени признания започват да се подготвят за свидетели по делото,макар,че следствието им не е било завършено.След процеса срещу Тр.Костов ръководството на следствието фактически преминава изцело в ръцете на Зеев,който е действал на своя глава,тъй като по това време съветника др.Трифонов е бил на доклад в Съветския съюз.Още преди процеса са били засечени от Стефанов и Павлов и Добри Терпешев.След процеса Зеев и следователите Георги Йорданов и Койчо Колев активно почват да търсят,кои други членове от ПБ освен ТР.Костов участвуват в организацията. В следствието започва широко да се упражнява физическото насилие направо се питат подследствените какво знаят за вражеската дейност на членове от ПБ,като също така направо им се заявява,че на следствието е известно участието на Югов и Терпешев в организацията.В същото време от задържаните полицаи се търсат показания уличаващи висши ръководители на партията в провокаторство. Между следователите преобладава да съществува всякаква конспирация и те един другиму се хвалят кой е можал да засече повече хора.В същото време подследствените някои дават провакационни показания

39
58 39

и сочат като участници в организацията едва ли не цялото ръководство на БКП. В момента на отстраняването на Зеев от следствието, същото се намираше в такова положение, е че всеки подследствен беше написал стотици страници противоречиви показания и че за нито едно от засечените лица нямаше такова покритие, което да позволи с увереност да се каже, че същото лице е участник в организацията и че вражеската му дейност е доказана. През март 950 г. бяха разобличени по раншните методи на следствието, Зеев биде отстранен от ДДС, Койчо Колев и Симо Иванов преместени на работа в столичния отдел ДС, а Георги Йорданов преместен в отдел I.

Решителните мерки взети по отношение на тех окуражиха някои служители в отдела, като Антон Кирилов и Бочо Петров, които смятаха, че тези мерки са начало, което може да доведе и до ревизия на процеса срещу Тр. Костов и активно заработиха в тази насока.

София, 20 ноември 1950 година.

ГЛАВЕН ИНСПЕКТОР:
/Х. Коен/

40 50

I. Каква преустройка на работата ни по централното следствие сме извършили от м. март досега.

Най-характерно за работата по централното следствие от м. март насам е установяването на здрава ежедневна връзка със съветските съветници, каквато по-рано не е съществувала. Съветските съветници се държани непрекъснато в течение по всички промяни в хода на следствието; искан е тяхния съвет за всяко по-важно мероприятие; цялото преустройство на нашата работа по централното следствие стана в изпълнение на тяхните съвети.

Първото нещо, което трябваше да се извърши при преустройството на работата в централното следствие беше да се ликвидира веднаж за винаги с порочните методи при водене на следствието. Най-строго беше забранено прилагането на насилие при следствието. Насилието като порочен метод при воденето на следствие бе разобличен на партийни и служебни събрания. Следователите, които се бяха най-много проявили като побойници бяха задържани /Георги Чорданов, Койчо Колев/ или отстранени от следствието /Симо Иванов, Людмил Цачева/ едновременно им бяха наложени и партийни санкции. По-късно бяха налагани строги наказания при най-малък опит за прилагане на насилие при следствието. Благодарение на тези енергични мерки сега никой следовател не би приложил насилие спрямо подследствения без санкцията на ръководството.

Като друга порочна форма на следствие се явяваше разпита на подследствените от така наречени "екипи" от по 3-4 следователи, които на смяни разпитваха на смяни подследствения непрекъснато в продължение на месеци, като разпита се заключаваше обикновено в непрекъснато заставяне на подследствения да говори за вражеската си дейност или в заставянето му стотици пъти да повтаря биографията си, да брои последователно до милиард и т.н. Отменяването на екипната система за разпит на подследствения спомогна за засилване на чувството на лична отговорност у следователя и до задълбочаване на разпита.

Едновременно с премахване на насилието в следствието във всичките му форми трябваше да се бие и по другата крайност: разколебаването на някои следователи по отношение вината на тяхния подследствен и по отношение достоверността на данните добити при следствието срещу антиправителствената организация доведоха някои следователи до активна разложителна работа срещу следствието и до престъпна договореност с подследствените. Ареста на Бочо Петров и разобличаването на следователя Стефан Благоев помогнаха до известна степен да се изкоренят тези вредни настроения между следователите, обаче и досега има следова-

2. 60 41

тели, които със страх приемат показания от подследствените си.

Взеха се също така мярки за затягане на трудовата дисциплина. Премахването на "екипите" лиши следователите от възможността да водят разпит по един-два часа на ден, да предоставят след това подследствения на помощниците си, а самите те да прекарат останалото време безконтролно в разговори на групички из кабинетите на различни следователи. С помоща на партийната организация следователите бяха убедени в необходимостта от напрегната работа над материалите и с подследствения. Привикването на следователите да работят напрегнато даде възможност през септември да се въведе новото работно време - за централното следствие 14 часа на денонощие.

Наред с тези организационни промяни в централното следствие се измени коренно и начина за водене на следствие. Въвеждането на справки-анализи доведе до едно по-задълбочено проучване на материалите от страна на следователите и до обмисляне на редица мероприятия за придвижване напред на следствието. Справките анализи дадоха на следователите възможност да преценят резултатите от следствието и да му дадат по-нататъшна насока. Съставянето на справките от своя страна доведе до усилена работа по събиране на материали за вражеската дейност на подследствените и за проверка и документация на направените по-рано признания. По този начин можаха да се разкрият и доста измислици вмъкнати с провокационна цел от подследствените в показанията им.

За да се осигури конкретно ръководство и контрол на следователите следователите по централното следствие бяха разпределени на групи с отговорници. Понастоящем централното следствие има отново единно ръководство, а отделно се ръководят следствия, които имат известна връзка с централното следствие /николапетковисти, военни, звенари, разведчици и следствието на др. др. Стоилов и Дженанов/

Следствието все повече и повече се мъчи да обхване взаимната връзка на отделните подследствени, а същевременно и връзката на организацията с другите групировки. Това се получава чрез координиране разпита на отделни подследствени свързани по вражеската си дейност, а също така и чрез разпита на лица, които не са участници в антиправителствената организация, но са били по един или друг начин свързани с нея.

По-задълбочения анализ на показанията и по-усилената работа за тяхната проверка и документация доведоха до там да се търси не само потвърждение на показанията, но и тяхното покритие, чрез което само ние можем с пълна увереност да смятаме за доказан даден момент от показанията на подследствените.

8
3. 61 42

Една голяма слабост в по-раншното следствие е било че се е обръщало главно внимание на конкретната вражеска дейност и освен това се е търсело, за кои други лица знае че са провеждали вражеска дейност. По настоящем наред с тези въпроси следствието се стреми да изясни редица принципни установки, като характер и структура на организацията, ръководство, връзки с чужди разведки, връзки с други вражески групировки и т.н. Характерно е, че тъкмо при тези въпроси подследствените указват най-упорита съпротива.

Координирането на следствието на няколко подследствени постави пред централното следствие и една нова задача на която по-рано не се е обръщало достатъчно внимание-търсене на покритие по отношение на отделни факти и обстоятелства от вражеската дейност на подследствените или на засечени лица. Сега за разлика от миналото вече се очертава като основен принцип да не се прави предложение за арест на дадено засечено лице, докато не се получи покритие за известни обстоятелства от вражеската му дейност. По този начин следствието може да бъде сигурно, че никога няма да бъде задържан невинен човек.

Все повече и повече се внедрява в централното следствие метода на активна разработка на подследствените чрез камерна агентура. При редица подследствени благодарение на активната работа на камерните агенти се е достигнало до изясняване на известни въпроси, до разколебаване на подследствения и до установляване позициите на подследствения в следствието.

Ново в централното следствие е и широкото използване на очните ставки не само за изобличаване, но и за укрепяване на подследствените, както и за получаване на покритие по известни обстоятелства.

Слежността на следствието наложи то да бъде комбинирано и с други агентурно-оперативни мероприятия. За тази цел към централното следствие бе оформена специална оперативна група със задача да изясни някои обстоятелства по агентурен път, да активизира разработките на по-важни засечени лица и т.н.

4. ~~62~~ 43

С помоща на тази оперативна група можа по агентурен път да се получи потвърждение на показанията на Кунин и Симов за вредителствата в Държ.планова комисия; агентурни разработки, които бяха от месеци в застой се придвижиха бързо. Наред с това групата взима живо участие при документацията на следствието.

Характерна особеност за новия начин на работа в центр. следствие е плановостта. Плановете за следствието и справките анализи с набелязаните в тях мероприятия дават възможност на следователя предварително да знае какво има да търси и по какъв начин. Мероприятията набелязани в справките и плановете за следствие се включват в ежедневните планове, в които освен това се посочват и основните въпроси по които ще бъдат разпитвани подследствените. Самият разпит на подследствените се води по планове за разпит/примерни въпросници/, в които са набелязани не само въпросите подлежащи на изясняване, но и предполагаемите ~~на~~ възражения на подследствения, както и неговото разобличаване.

Вместо саморъчни показания разводнявани от подследствения, в които той успяваше да вмъкне и провокации, сега се съставят протоколи за разпит писани от самия следовател, в които с въпроси и отговори ясно се очертава вражеската дейност на подследствения и пътя по който се стига до признания от негова страна.

Като реакция срещу безотговорната работа на следователите до март бе създадена една система за утвърждаване на всяко следствено мероприятие от най-отговорни ръководители. Сега се правят усилия тази бюрократични система да бъде опростена и да се избегнат множеството истанции при утвърждаване на следствените мероприятия.

Процесът за преустройство на работата по централното следствие не може да се счете за завършен. Много неща все още не са напълно въведени и е необходимо упорита работа, докато се постигне новото в следствието да се провежда, като нещо което се разбира от само себе си. За нас обаче, е важно, че поначало старото е отречено и че новото в следствието все повече и повече се утвърждава.

София, 20 ноември 1950 година ГЛАВЕН ИНСПЕКТОР: /Х.Коен/

Из архивите на ДС

10 44.
53

IV. КАКВО Е ДОКАЗАНО ПО СЛЕДСТВИЕТО И КАКВО ОЩЕ НЕ Е ДОКАЗАНО

1.По организацията

Доказано е в следствието, че съществува вражеска организация, за това имаме покритие в показанията на Кунин, Петровски и Симов, тъй като Кунин е съобщил на Симов и Петровски, че съществува организация. Не е доказано още началния момент на организацията. Че организацията е антиправителствена и левосектанска-троцкистка се доказва от показанията на редица подследствени, които обясняват този характер на организацията с целите и задачите на същата -взимане на властта и с това, че по-голямата част от ръководителите на организацията са левосектанти.

2.По структурата на организацията

Доказано е, че организацията има ръководство и че строежа на организацията надолу съвпада със строежа на партийния и държавен апарат. Не е доказан и изяснен строежа на организацията в апарата на ЦК на БКП; не е изяснен строежа на организацията вътре в отделните ведомства и не е известно дали организацията е имала свое разклонение в държавния апарат в периферията.

3.Целите и задачите на организацията

Може да се сметне за доказано, че организацията е имала за цел да вземе властта дори и с преврат, да присъедини България към титова Югославия, да откъсне страната от Съветския съюз и да я ориентира към империалистическия лагер.

4.Следствието смета за доказано участието на Костов, Югов, Чанков, Терпешев и Кунин в центъра. За сега не е доказано участието на Титко Черноколев в центъра, макар че затова има преки показания, а също така не е изяснено точното място в ръководството на организацията на Никола Павлов и Иван Стефанов.

5.Връзки на организацията с вражески формации и чужди посолства.

Доказана, но не изяснена напълно е връзката на организацията с протогеровистите, ВС и николапетковистите. Не са доказани връзките с други вражески формации. От връзките с други посолства

17.- 45
~~64~~

е доказана връзката с хора от английската легация, а не е напълно изяснена връзката с югославската легация.

6. Връзки на организацията извън страната

Доказани са връзки на организацията извън страната с ръководителите на тотава Югославия. Следствието не разполага с данни за връзки на организацията извън страната с други чужди разведки.

София, 20 ноември 1950 година.

ГЛАВЕН ИНСПЕКТОР:
/Х. Коен/

МИНИСТЕРСТВО НА
ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ
ОТДЕЛ Секретариат
№ 6661
13 I 1951 год.
СОФИЯ

Лично строго поверително!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

До
Началниците на управления,
отдели и самостоятелни от-
деления при централните по-
деления на Г.У.Д.С. и Г.У.Н.М.

Т У К

При отговор да се указват № и отдела

По нареждане на министъра на вътрешните работи др.Георги Цанков в срок от четири дена и най-късно на 17.I.1951 год. до 12 часа на обед да се съставят и предадат лично на началник отдел"Секретариат" при М.В.Р. К.Бузов /стая № 14а,II етаж,южно крило в старата сграда на М.В.Р./ следните материали:

1. Списък и отделни справки за всички комунисти - членове на партията,които заемат отговорна работа в София и са засечени от службите в процеса на тяхната агентурно-оперативна работа в незаконна,антинародна или противопартийна дейност до или след 9.IX.1944 година.

Списъкът и отделните справки за всяко лице да се съставят по наличните данни,без да се провеждат сега мероприятия за издирване и събиране на такива данни.

Забележка:

а/ В тези сведения да не се включват данни за членове на Ц.К. на Б.К.П. или на Политбюро.Ако службите разполагат с подобни данни,то съответните началници да ги съобщат лично на др.министър Г.Цанков.

б/ Отдел VII при Гл.У.Д.С. няма да дава следения.

2. Поименен списък на всички оперативни работници,които нямат квартири за живеене,като се посочат за всеки един трите имена,длъжността,отдела в който работи и къде живее сега,като е без квартира.

По заповед на др.Министър - за сведение и срочно изпълнение.

КБ/ГГ - 30 екз.

Н-К ОТДЕЛ "СЕКРЕТАРИАТ" при МВР:
/К.Бузов/

2 у

Дично-поверително!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С П Р А В К А

За генерал-майор СЛАВЧО СТАМЕНОВ САВОВ /Трънски/-Командир на 3-та Армия.

Роден е на 22.октомври 1914 год.в с.Бохова,Трънско;произхожда от бедно селско семейство;баща му има около 10 декара земя и освен с земеделие се занимава и с шивачество;бил е член на цанковия сговор.

Генерал-майор ТРЪНСКИ през 1933 год.като ученик в VII-ми клас на Трънската гимназия,е взел участие в разпространение на позиви,за което е бил арестуван от полицията и изключен от гимназията за две години,без право на постъпване в друга гимназия в страната.

През 1935/36 год.е отбил военната си служба в трудовите войски,в с.Гинци,Годечко.През 1937 год.по време на изборите за народни представители,е бил в с.Слишовци,Трънско,където в деня на изборите е бил арестуван от полицията и е дал декларация с задължения да не напуска селото,без разрешение на полицията.След изборите той е дошел в София,където е работил като строителен работник.На 13.юли 1938 год.е била обявена стачката на строителните работници,на която ТРЪНСКИ държи реч,а същата вечер след събранието,той получава съобщение,че е назначен за стажант като безработен интелигент в Дирекцията на полицията-"Нравствен отдел".В течение на 10 дена,той е работил като регистратор в "Нравствения отдел",а след това е бил назначен за разузнавач.Тогава Началник на Административния отдел е бил опитния полицай по борбата с комунизма-ДРАГАНОВ,който и като Началник на Административния отдел е продължавал работата си против комунистите и е бил в много близък контакт с ГЕШЕВ.В полицията,ТРЪНСКИ е работил два и половина месеца и е бил уволнен уж като неблагонадежден.

Службата на ТРЪНСКИ в полицията се потвърждава от архивния картон на отчета,който се намира в Отдела.

3 8

От месец януари 1939 год.до 9.март 1942 год.той работи като чинвоник в застрахователното дружество "Български феликс".На 9.март 1942 год.ТРЪНСКИ е бил арестуван от полицията по "надеждената конспирация".При направения му личен обиск,са били намерени нелегални позиви.През време на следствието ТРЪНСКИ не е бил бит,а облагодетелствуван от полицията,когато другите подследствени са били жестоко инквизирани.На съдебния процес един от прокурорските свидетели е бил полицая СТАНИШ СТАНИШЕВ,който по това време е работел при ГЕШЕВ и е водил следствието;СТАНИШЕВ се е държал извънредно внимателно и приятелски с ТРЪНСКИ.На процеса СЛАВЧО ТРЪНСКИ е бил оправдан,докато всички останали са били осъдени.

На следващия ден след освобождаването му,ТРЪНСКИ минава в нелегалност;ДЕВЕТИ СЕПТЕМВРИ го заварва като партизанин.

СЛАВЧО ТРЪНСКИ като Командир на Трънския партизански отряд е бил в тесна и постоянна връзка с югославските партизани;наедно с тях са провеждали съвместни акций на наша и техна територия. Бил е в близки връзки с БЪРКО,ТЕМПО и АПОСТОЛСКИ.

В разговор с някои от съпартизаните му,се получиха сведения,че СЛАВЧО ТРЪНСКИ ако да е бил Командир на отряда,в повечето случаи,когато отряда е водил бой с войската,или полицията,не е присътствувал;през тия боеве отряда е загубвал ценни хора от редовия и особено от командния състав;СЛАВЧО ТРЪНСКИ е известен като командир, който не полагал грижи за бойците си и безжалостно се е отнасял към ранени бойци;известен е случай,когато СЛАВЧО ТРЪНСКИ е изгонил 10 души партизани и партизанки под форма,че били болни,пълни и уж непригодни да бъдат партизани;същите били пуснати без водач и не по канала за София,в резултат на което те били заловени в района на с. Дивля,Радомирско,и избити.

След едно сражение на група от отряда,в което е била ранена една другарка,СЛАВЧО ТРЪНСКИ е заповядал на другарката РИЛКА БОРИСОВА,която е подпомагала ранената при придвижването,да я изостави в гората.

През тежките дни на похода на 1-ва Соф.партизанска бригада към Рила пл.,хората от щаба са се хранили доволно,но скрито от останалите партизани,когато цялата бригада в продължение на 10-15 дни е системно гладувала;получило се така,че партизаните снели на сила раниците на хората около щаба,които са били пълни с храна и разделили помежду си храната.В резултат на всичко това по време на похода към Рила пл.в бригадата се е получило пълно разложение,голяма част от партизаните са били избити,а СЛАВЧО ТРЪНСКИ се върнал в

Трънско с няколко души.

СЛАВЧО ТРЪНСКИ през 1945/47 год.е завършил академията "Фрунзе" в СССР.След завръщането му от СССР беше назначен за Командир на 1-ва стрелкова дивизия.

Отдел Х-ти при ДДС разполага с материали,че СЛАВЧО ТРЪНСКИ до резолюцията на Коминформбюро не веднаж е имал срещи на официални приеми с представители на югославското посолство;той е присъствувал през 1947 год.на вечерята в югославското посолство,където е бил и югославския пълномощен министър-КОВАЧЕВИЧ;на тази вечеря са присъствували още и:о.з.генерал БОЯН БЪЛГАРАНОВ,генерал-майор ЗДРАВКО ГЕОРГИЕВ,полковник ТРИФОН БАЛКАНСКИ,полковник ДЕЛЧО СИМОВ АНТОНОВ,о.з.полковник ДЕНЧО ЗНЕПОЛСКИ и др.офицери.

О.з.полковник ДЕНЧО ЗНЕПОЛСКИ е близък и доверен човек на СЛАВЧО ТРЪНСКИ;ЗНЕПОЛСКИ се прояви като явно прокомунистически настроен,който не веднаж при официална обстановка се е срещал с военния аташе на Югославия-ВОЯ РИСТИЧ и с неговия помощник-капитан ПЕШИЧ и др.Последните двама често са провеждали срещи с български офицери в квартирата на ДЕНЧО ЗНЕПОЛСКИ.Когато е ходил в Югославия с партизанския отряд,ДЕНЧО ЗНИПОЛСКИ там се е срещал с ТЕМПО.

Близката на ДЕНЧО ЗНЕПОЛСКИ-СТЕФАНА НИКОЛОВА ЗАНЧОВА-сега на работа в Общовойсковата болница като медицинска сестра,пред агент на Отдел Х,е казала:

"....ЗНЕПОЛСКИ заедно с нея често е посещавал квартирите на чиновници от югославското посолство,където са присъствували на богати обеди и вечери..."

Щаба на 3-та Армия,който командва СЛАВЧО ТРЪНСКИ,и щабовете на дивизийте от същата армия,са замърсени с съмнителни и вражески настроени елементи,които генерал-майор ТРЪНСКИ покровителствува.Например:

-Генерал-майор ЦОНЮ СТОЕВ ГАНЕВ-Зам.командир по строевата част на 3-та Армия,се активно разработва от Отдел Х въз основа на подозрения,че върши шпионаж в полза на Югославия и участие в трайчо костовската заговорническа организация;генерал ГАНЕВ и след резолюцията на Информбюро за положението в БКП,продължаваше да поддържа връзки с лица от югославското посолство.Генерал-майор ТРЪНСКИ, дава за него бляскава атестация с ходатайство да бъде повишен в длъжност "КОМАНДИР НА КОРПУС"

В щаба на армията той държи още на служба следните стари, царски офицери:полковник КИРО КРЪСТЕВ КИРОВ-Началник щаб на Армията,

Из архивите на ДС

майор ГЕОРГИ ВАСИЛЕВ КИРКОВ-Началник щаб на артилерията при армията,полковник МАРТИН СТОИЛОВ МАРТИНОВ-Командир на 24-та стрелк.дивизия,когото предлага да бъде повишен в чин "генерал-майор",полковник ГЕОРГИ ПЕЛОВ ДАНЧЕВ-Началник щаб на 7-ма стрелк.дивизия,майор БОРИС ЦОНЕВ ВАТРАЛОВ-Началник на учебното отделение при щаба на армията-всичките на разработка в Отдел Х,като вражески настроени елементи.

Генерал-майор СЛАВЧО ТРЪНСКИ,използвувайки служебното си положение като Командир на 3-та Армия,извикал при себе си полковник БОРАЧЕВ-бивш Командир на 18-та стрелк.дивизия и го съветвал да му представи добри атестаций ,с оглед повишаване в длъжност и превеждане на служба в пограничните райони Командира на 7-ми стрелк.полк-майор ДИМИТЪР МИТОВ КОЛЕВ и зам.командира по строевата част на 7-ма стрелк.дивизия-полковник ТЕНЮ ДИМИТРОВ ПАПАЗОВ,които се сериозно подозират в шпионаж в полза на Югославия.

Майор ДИМИТЪР МИТОВ КОЛЕВ е роден през 1918 год.в с.Турековци,Трънско;през 1942 год.е бил офицер в окупационния корпус в Югославия,където е подържал връзки с югославски партизани-ДУЦИО ДЕВОРЖИ,сега майор от УДБ и с известния титовист ВЛАСО СТАНОИЛКОВИЧ.

Майор ДИМИТЪР МИТОВ КОЛЕВ през 1949 год.беще изпратен на специализация в СССР за една година;приет е за член на БКП през 1945 год.с препоръката на о.з.полковник ДЕНЧО ЗНЕПОЛСКИ и АСЕН ВЕЛИНОВ.Майор КОЛЕВ е женен за югославянка,с която се е запознал през 1942 год.,когато е бил в Югославия.Жена му-НАДЕЖДА ПЕТРОВА МАРИНОВИЧ,е от гр.Враня;през 1949 год.е ходила при своите родственици в Югославия;върнала се е след пристигането на мъжа й от СССР,през месец март 1950 год.

Полковник ТЕНЮ ДИМИТРОВ ПАПАЗОВ е роден през 1920 год.в гр.Първомай.През 1943 год.ПАПАЗОВ е бил арестуван от полицията и освободен след 15 дена;след 9.IX.44 год.беше на едногодишен курс в СССР;женен е за югославянка,която е националистически настроена,презира всичко българско.Брата на полковник ПАПАЗОВ до 9.IX.44 год.е бил полицейски началник,осъден на смърт от Народния съд.

През месец март 1950 год.мл.сержанта НИКОЛА ЙОРДАНОВ БЕЛИН,като дежурен на армейския радиопост,е бил забелязан да предава по апарата през извънработно време.На въпроса на военния съветник, който го е забелязал,с кого говори,той започнал да лъже,че уж разговаря с една от дивизийте,а после е казал,че разговаря с В.М.С.От

Из архивите на ДС

6 "

направената проверка се установи,че това не е верно.За този факт е било доложено на генерал-майор ТРЪНСКИ,който вместо да проведе разследване,е превел горния радист за командир на своята лична радиостанция и само след намесата на органите на Отдел Х,той е бил снет от радйостанцията.

Авторитета на генерал-майор СЛАВЧО ТРЪНСКИ като Командир на 3-та Армия,на последно време е чувствително паднал,следствие на неговото грубо и неуравновесено отношение към подчинените му офицери.Дисциплината в частите на армията не е на нуждната висота и конкретни мерки за укрепването на същата,той до сега не е предприел.Генерал-майор ТРЪНСКИ в последно време е силно разсеян;в разсъжденията си нелогичен;подчинените му се боят от него,но не го обичат.

На 12.август 1950 год.в 3-ти арм.сапьорен батальон поради лоша дисциплина и лошо носене на караулната служба,през нощта се създава паника,през време на която е бил убит дежурния по батальон-лейтенант ХРИСТО ВАСИЛЕВ ХРИСТОВ.На местопроизшествието е отишел и генерал-майор ТРЪНСКИ,обаче не е предприел никакви мерки спрямо виновниците за създадената паника и не е дал никакви указания за затягане на дисциплината и правилното носене на караулната служба в батальона.

Генерал-майор СЛАВЧО ТРЪНСКИ е женен за СТАНКА ГЕОРОВА;същата произхожда от средно селско семейство;баща й до 9.IX.44 год. е бил общински полицай в с.Филиповци,Трънско,който малко преди 9.9. 1944 год.при една акция на партизаните е бил убит от същите.

Генерал-майор СЛАВЧО ТРЪНСКИ има 4 братя и 3 сестри;един от братята му до 9.IX.44 год.е бил полицай в 2-ри полицейски участък,София,а след 9.IX.44 год.е бил оставен на служба като милиционер;през 1948 год.същия е бил осъден на 2 год.затвор за кражба на държавни продукти.

Генерал-майор СЛАВЧО ТРЪНСКИ има вуйчо-АНДРЕЙ СИМЕОНОВ СТОЙКОВ,роден в с.Слишовци,Трънско,който е работил като прислужник в двореца;след дългогодишна служба,е бил уволнен от двореца за побой и кражба.През 1912 год.същия заминава за САЩ.Той е бил личен приятел на генерал РАЧО ПЕТРОВ,жената на когото при разкриване на шпионския център у нас,се оказа резидент на английското разузнаване.През 1933 год.СТОЙКОВ се връща от САЩ,под предлог,че останал там без работа.Живял е в България до 1936/37 год.,след което отново заминава за САЩ.През време на пребиваването му в България,той подозрително е обхождал цялата югозападна граница,за което е бил

251

Из архивите на ДС

7 12

задържан от полицията,но впоследствие освободен по ходатайството на американския посланик.Намирайки се в България,СТОЙКОВ упорито е пропагандирал американския начин на живот и е провеждал проамерикански агитация.

Генерал-майор СЛАВЧО ТРЪНСКИ,като ученик в гимназията е бил издържан от вуйчо му-СТОЙКОВ,с когото той регулярно е кореспондирал до 1947 год.

В своята автобиография генерал-майор ТРЪНСКИ пише:"...до 1947 год.ние регулярно си кореспондирахме,а след това,във връзка с неговите неправилни схващания по някои въпроси,аз престанах да му пиша.В мойто оформяване като комунист,той изигра голяма роля..."

СТОЙКОВ кореспондира с известни реакционери от Трънска околия,на които той изпраща колети.

Генерал-майор СЛАВЧО ТРЪНСКИ се засича в показанията на арестуваните:АНДРЕЙ ПРАМАТАРОВ и КОСТА ГЕОРГИЕВ ВЕЛЧЕВ,като агент провокатор на полицията.

Арестувания АНДРЕЙ ПРАМАТАРОВ в свойте показания от 5.IV. 1950 год.пише:

".....През 1942 год.,идвайки на работа,срещнах в коридора един от чиновниците,не мога да си спомня фамилията му,и ми каза:"Гешев гони Славчо Трънски по балкана,а той се разхожда из София.След известно време след този разговор в моя кабинет влезе Любен Димитров,тогава инспектор при Гешев;аз му разказах за слуховете,които се разпространяват за Славчо Трънски в София.Той се засмя, но веднага с сериозен тон ми каза,че Славчо Трънски и двамата му помощници са сътрудници на Никола Гешев.Веднага след това той ме помоли да запазя това негово съобщение в пълна тайна.Обещах му да запазя пълна тайна,но изказах очудването си,че това може да бъде верно и то в един момент,когато славата на Славчо Трънски се разнася като легендарен борец.Попитах го за помощника-за Денчо ли става въпрос.Отговори ми потвърдително и отново ме замоли около тоя разговор да запазя пълна тайна..."

По-нататък,в свойте показания ПРАМАТАРОВ говори за това, как е била осъществявана връзка между ТРЪНСКИ и Дирекцията на полицията чрез ЛЮБА ТОДОРОВА,от с.Бохова,Трънско.

Из архивите на ДС

Арестувания КОСТА ГЕОРГИЕВ ВЕЛЧЕВ при следствието в Отдел VII-ми,в показанията си от 7.IV.1950 год.,потвърждава фактите,посочени в показанията на ПРАМАТАРОВ,че ЛЮБА ТОДОРОВА е осъществявала връзката между полицията и СЛАВЧО ТРЪНСКИ.Този извод той прави въз основа на това,че последната е била задържана в околийското управление в гр.Трън,но докарана в Дирекция на полицията е била освободена от НИКОЛА ГЕШЕВ и изпратена обратно в Трънския край,тъй като тя е била сътрудничка на полицията.

Установено е от Отдел Х,че ЛЮБА ТОДОРОВА,от с.Бохова,Трънско,има брат,който е работил в полицията до 9.IX.44 год.;същата е била арестувана в началото на 1944 год. в околийското управление на полицията,гр.Трън,извикана от там в Държавна сигурност,София,и освободена въпреки,че в нея са намерени снимки и вещи на партизани; след освобождаването й СЛАВЧО ТРЪНСКИ се е срещал с нея въпреки,че е знаел за горното.

Арестувания в Отдел VII-ми ИВАН МАСЛАРОВ в свойте показания от 9.IX.1950 год.говори:

".....На един от пленумите на Ц.К.на Партията,на кой точно не помня,през 1948 год.имаше спор между генерал Славчо Трънски и генерал Иван Кинов.Трънски е обвинавал Кинов в това,че той го критикува и искал да го дескредитира.Славчо направи извод,че Кинов има отрицателно отношение към офицерите,които израстнаха от партизанското движение,считайки ги некултурни и,че той отдава предпочитание на старите офицери.На пленума Славчо Трънски беше подържан от Щерю Атанасов и Благой Иванов в това,че Кинов отрицателно се отнасял към офицерите,които се издигнали от партизаните.След това се изказа Г.Дамянов много остро,защо поставят този въпрос,без да са го съгласували с него,като Министър на Народната отбрана и член на Политбюро.Георги Димитров предложи Политбюро да изучи въпроса на каква база произхожда този спор между Кинов и Славчо Трънски.По този повод на другия ден аз разговарях с Трайчо Костов в Ц.К.Аз го питах какво да правим по този въпрос.Той ми отговори,че е нуждно да се защити Славчо Трънски,защото той е прав,че действително Кинов имал подобно отношение към офицерите,издигнали се от партизанското движение и,че Славчо Трънски се явява наш човек..."

Лицето БОРИС МИТОВ ДИМИТРОВ,разкрит като агент-провокатор на полицията в свойте показания казва,че на него от полицията са били поставени задачи да се свърже с СЛАВЧО ТРЪНСКИ през 1943/44

9 14

год.,което той е направил,и да разкрие ятаците му в с.Бохова и околните села,което той е също направил и за което е докладвал на полицията.

Същия този ДИМИТРОВ сега е задържан в Отдел Х и му се води следствие;пред камерника освен вражеските изказвания по отношение на Народната власт,той говори и следното:

На 1.II.1951 год.между другото пред камерника той е казал и следното:".....Славчо Трънски-добре беше човека-той е титовист,трябваше да си остане при Тито,ама дадоха му власт,стана голям човек,самозабрави се и ще пропадне.....Аз съм много доволен от него,защото през 1945 год.,той ми спаси живота.Аз стоях цели 6 месеца в Д.С.,бях на вартежа вече,но благодарение на Трънски,минах само с 6 месеца в Т.В.О.....ще се интересуват.....понеже той е титовист и сигурно го казват и троцкист,той трябва да си залезе подобно на Трайчо Костов.....Нали полицията му създаде легенда,че е скачал от зданието....Същото е и за Трънски,те сигурно се интересуват,как може толкова време партизанин и да не го хванат или издадат.Сигурно полицията го е прославила с името-легендарния Трънски...."

На 2.II.1951 год.пред камерника същия подследствен между другото е казал и следното:".....Ти знаеш ли,че от милицията,показанията ми ги носиха при Трънски и той само отговорил,че се възмущава от моите дела....."

На 4.II.1951 год.пред същия камерник той казал:".....Ама което си е право Пешо,ако не беше Славчо Трънски,мен ме очакваше куршум и нищо друго.Излезе човечен и не ме забрави.Помогна ми човека,ама и той е доволен от мен.Аз въпреки,че бях сътрудник на полицията,него не го издадах.Ех,ако остана жив и сега Пешо,то Славчо ще го поменувам,защото найстина той беше причината да ме откопчи от смъртта.....Трайчо Костов,за да не се издигне над Димитров,го ликвидираха,а сега сигурно и с нашия Трънски ще направят това.Те сигурно ме въртят да кажа нещо и за него,но съвестта ми не позволява Пешо,не е честно да давам сведения против тоя,който ме запази.Скоро ще почнат инквизициите с мене,но ще мога да ги понеса..."

На 6.II.1951 год.между другото същия подследствен казал и следното:".....Ами после ако ме запитат за връзките ми с Славчо

10 15

кова ми помогна,а аз сега трябва да давам показания срещу него.Той преди 9.IX.,работеше в полицията,знам че е подписал декларация,че ще работи за властта;ако го кажа и това ще загази мъжката.Има и други неща,но ако ги кажа,ще загазят и други хора....".При същия разговор за връзките си с СЛАВЧО ТРЪНСКИ след 9.IX.44 год.подследствения казал следното:"....Аз съм му правил папка за маса,бележници с името на Славчо Трънски,писалки и др.....,но ако ме нагънат много за връзките ми след 9.IX.,най-после ако видя,че няма друг изход,ще го кажа и това,защото дотегна да стоя по килийте.....".

8.февруари 1951 година,
С о ф и я

ПОМ.МИНИСТЪР НА В.Р. ЗА Д.С.
/Ап.Колчев/

Отпечатано в 2 екземпляра
Изпълнител: /Стоилов/
М/А

Из архивите на ДС

56

С Ъ В Е Т И

по основните насоки в работата на отделение "П" при Министерството на вътрешните работи.

1. Новосъздаденото отделение " П " ,което е подчинено само на м и н и с т ъ р а на вътрешните работи, да бъде напълно комплектирано през март и април 1951 година с най-добри, преданни на Партията и родината сътрудници.

2. Не по-късно от 1 април т.г. ръководството на Министерството на вътрешните работи да разработи правилник за работата на отделение "П",като при това вземе пред вид,че :

а/ Отделение " П " не води разработка на обекти и няма агентура.

б/ Имайки документ за даден обект,отделение " П " завежда за него отчетно дело и чрез използуване на материалите от архивата, разпити на свидетели,проверки и получаване при необходимост официални документи от учреждения, натрупва доказателствени материали.

в/Като се получат достатъчно материали за обекта по отчетното дело,отделение " П " съставя справка до министъра за вземане решение,като например : за арестуване на обекта, предаване материалите по отчетното дело на съответния оперативен отдел за да се отключи разработка на обекта или за докладване пред ЦК на БКП.

3. Работата на отделение "П" да се насочи по следните основни линии :

1/. Да се води разработка на архивата на политическата полиция, контраразузнавателните и разузнавателните органи на царската армия, с цел да се надирят провокаторите в БКП и агентурата,която е работела против комунистическите партии в Болгария и други страни.

Из архивите на ДС

57

а/ За тази цел да се използуват също така показанията или заявленията на граждани, показанията на работници на полицията, лагерите, разузнавателните и контраразузнавателните органи, които понастоящем са осъдени или са на свобода.

б/ При изпълнението на тази работа да се отдава особено значение на сигналите за проникване на бивши провокатори на ръководни постове в партийния и държавния апарат в страната. Тези материали да се проверяват на първо място.

2/. Да се води разработка на архивата с цел да се открият и обявят за издирване и арестуване агентите на разузнавателните и контраразузнавателни органи, а така също да се предадат материалите на оперативните отдели за разработка на тия агенти.

а/ Агентурата на капиталистическите разузнавания, която е работела на територията на България и се е разработвала от контраразузнавателните органи. При откриване на американска, английска, френска, турска, гръцка, югославска и друга агентура да се обърне внимание на нейната практическа дейност и на причините, по които тя не е била арестувана.

б/ Да се установи агентурата на българските контраразузнавателни органи, която е работела по разработки на чужди разузнавания, а така също на легации и консулства на Съветския съюз и капиталистически страни.

в/ Да се открие агентурата на българските контраразузнавателни органи, която е работела по линия на политическите партии : БЗНС, "Звено", Военния съюз, социалдемократите и т.н.

г/ Да се установи германската агентура, която е работела през време на окупацията на България.

Из архивите на ДС

583

д/ Да се открие агентурата на българските разузнавателни органи, която е работела в Съветския съюз, а също така в Америка, Англия, Франция и други капиталистически страни. При това да се обърне особено внимание на практическата дейност на агента, начина на неговите връзки и с кого конкретно. Какви материали са послужили като основание за вербовка.

з/. Да се разработват архивите с цел да се открият и обявят за издирване и арестуване крупни чиновници на политическата полиция, съда, прокуратурата, армията и различни военно-полицейски формирования, а така също да се предадат материалите на оперативните отдели за разработка на тия лица.

а/ Да се проучва каква връзка и с кои капиталистически разузнавания е имала Дирекция Държавна сигурност, как, чрез кого и по какви линии се е осъществявала тая връзка. В интерес на какво се е правило това.

б/ По какъв начин, чрез кого конкретно, в контакт с кои капиталистически разузнавания са водили враждебна дейност против СССР.

в/ По какъв начин, от каква среда и по какви линии се е привличала агентурата.

г/ Чрез какви документи се е оформявала вербовката, какво се е завеждало на агентурата / досие, работно дело и т.н. /, къде и как те са се пазели.

д/ По какъв начин са ставали срещите, къде, в кои явочни квартири, какъв е бил редът за оформяване и получаване на донесения, начинът за поощряване на агентурата.

е/ Какви указания са получавали чиновниците от тия органи през периода на поражението на фашистка Германия и, по-специално, какво е

Из архивите на ДС

359 4

4. За успешното изпълнение на стоящите пред отделение " П " задачи да се образува при отдел " Картотека и архив " специално отделение, на което да се възложи съхраняването на архивата и поставянето в нужния ред.

а/ За тази цел отделението при отдел " Картотека и архив" да разработи инструкция за реда на отчитането и съхраняването на материалите от полицейската архива, а така също материалите на разузнавателните и контраразузнавателни органи на царската армия. Да се изработи ред, по който да става ползуването с архивата и даването на съответни справки по тия материали.

б/ Да се възложи на отделението при " Картотека и архив", след като сложи ред в архивата, да изучи следните въпроси :

1. Какви отдели са съществували в Министерството на вътрешните работи, характера на работата им, кой ги е оглавявал, характеристики на тия лица.

2. Същото и за областите /окръзите / в България, лагерите и затворите.

3. Взаимна връзка, подчиненост на отделите в Министерството Държавна сигурност, лагерите и затворите.

4. Съществуващият ред за отчетите по работата / по какви въпроси/, отчетността / централизирана или не /, разработките, агентурата.

5. Връзка / подчиненост/ на Министерството и неговите отдели с други разузнавателни и контраразузнавателни органи.

ЗАБЕЛЕЖКА: - Всеки месец да се съставят прегледи за ръководството на МВР.

Отделение " П " по въпроса за Формите и методите на работа на разузнавателните и контраразузнавателни органи / вж. точка 3, раздел 3, подточки "а","б","в","г","д","е"/.

60 5

Отделението при " Картотека и архив" по въпроса за структурата /вж. точка 4, раздел " 6", подточки 1,2,3,4,5 /.

Из архивите на ДС

76

УТВЪРЖДАВАМ,
МИНИСТЪР НА ВЪТР. РАБОТИ:

_____

/Г.Цанков/

_____март 1951 г.

София

Строго поверително!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

П Р Е Д Л О Ж Е Н И Е

Относно: приключване работата с Петко Кунин и останалите трайчокостовци.

1. Подследствените да бъдат преместени в СЦЗ - 1 отделение, където да бъдат разположени в следните килии

а/ Петко Кунин - 26 килия
б/ Иван Масларов - 24 килия
в/ Петър Семерджиев - 28 килия
г/ Георги Ганев - 29 килия
д/ Стефан Богданов - 27 килия
е/ Николай Задгорски - 25 килия

Срок: 12 март 1951 г.

2. За подследствените Петко Кунин, Иван Масларов и Георги Ганев да бъде осигурено подслушване с техника

3. Да бъдат намерени нови камерни агенти за всички подследствени, като за Масларов бъдат намерени двама нови камерни агенти. Новите камерни агенти да бъдат поставени в килиите преди идването на подследствените. За всяки камерен агент да бъда изготвено предложение, в което да бъде означена и легендата му. Кунин и Семерджиев да бъдат преместени в СЦЗ с досегашните си камерни агенти, като при Семерджиев не бъде поставен нов такъв.

Срок 11 март 1951 г.

4. Освен камерните агенти при Кунин,Масларов и Ганев да бъдат поставени и по един прибежчик,като се подберат такива, които не биха могли да осведомят подследствените за събитията станали след задържането на подследствените.

5. На камерните агенти да не бъдат давани никакви задачи за разработване на подследствените,а също така да не проявяват интерес към следствието на подследствените.Там където има двама камерни агенти,същите да не се знаят. Камерните агенти да бъдат сериозно предупредени да не осведомяват подследствените за никакви събития.

6. Показанията на подследствените Иван Масларов и Петър Семерджиев не могат да бъдат предадени на съда,тъй като в тях се говори за членове на ПБ и ЦК на БКП.Ръководството на министерството ще следва да им заяви,на коя част от показанията им ПБ не дава вяра,след което да напишат нови показания.

7. На подследствените Петко Кунин и Георги Ганев да се заяви категорично от ръководството на министерството,че ПБ счита за доказано участието им в заговора на Трайчо Костов и че те ще бъдат предадени на съд.След това ако изявят желание,да им се даде възможност да напишат нови показания. Ако Ганев продължава да отрича показанията си,да му се постави въпрос,дали подържа показанията си от юни 1950 г.,на което то да даде писмен отговор.

8. На подследствения Стефан Богданов да му се даде възможност да напише показания за антипартийната си дейност в плевенския затвор,по който въпрос няма показания.

9. На подследствения Манол Сакеларов да му се поставят въпросите,посочени в предложението,предадено на ръководство-

Из архивите на ДС
262

то на министерството,по които въпроси да напише саморъчни показания.

9. Подследствения Николай Задгорски да напише нови показания,в които да оточни престъпните си действия по време и по място,а също така да посочи на кого са известни неговите престъпления.

10. Постепенно и незабелязано да бъде увеличена храната на подследствените,докато стигне до размера на диетична арестантска храна.

София 8 март 1951 г.

ПРЕДЛАГА,
ГЛАВЕН ИНСПЕКТОР:
/Х. Коен/

СЪГЛАСЕН,
НАЧАЛНИК ОТДЕЛ 7:
/Н. Дворянов/

ОДОБРЯВА;
ПОМ. МИНИСТЪР:
/Г. Кумбилиев/

Из архивите на ДС

54

СТРОГО-ПОВЕРИТЕЛНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С П Р А В К А

ОТНОСНО: засечени лица-членове на ПБ, ЦК, кандидат членове на ЦК и членове на Правителството по различни следствени дела намиращи се на производство в отдел VII.

1. АНТОН ЮГОВ – в следствието на военната организация във флотата, подследствения лейтенант Георги Димитров Попов, след като обяснява в показанията си, че е бил вербован от Василь Спасов Балевски, казва: "...полковник Балевски ми каза, че Централния комитет се разделя на две и че болшинството членове не били съгласни с генералната линия на Партията... Каза ми, че в края на 1948 година се очаквало ново правителство, което щяло да извърши преврата и по такъв начин щяла да бъде откъсната от СССР нашата страна... Увери ме в сигурния успех на преврата, като ми каза "организацията има подкрепата на нашия министър АНТОН ЮГОВ и на още редица други видни дейци от ЦК и правителството..."

Подследствената Веселина Петрова Гечева от груповото следствие Благой Пенев, в показанията си казва; че: Антон Югов бил член на вражеската и шпионска организация, ръководена от английското и югославянското разузнаване, на която е членка и тя. Вмъкването на Антон Югов в тая дейност станало още преди 9.IX. 1944 г., когато той бил нелегален и като такъв бил заловен от полицията и вербован за агент в редовете на партията. Залавянето на Югов станало чрез лицето МАРИЦА-югославянка, която е служила за връзка между

щаба на Тито и партизанското движение в България, респективно Антон Югов, която също е била агентка на полицията.

Вербовката на Югов е била известна на В.Петрова още преди 9.IX.944 г., когато е служила в РО гр.Ниш, от началника на полицията в Скопие Асен Богданов и Ружа Делчева-агент на полицията в гр.Ниш.

За своята вербовка В.Петрова твърди, че е станала от Пенев, но по поръчение на Югов, който е знаел, че Петрова знаела за неговия провал и службата му на полицията преди 9.IX.944 г. с цел да предотврати своето разобличаване от нея.

Като шпионка, свързана с Пенев, В.Петрова е получавала от Югов шпионски сведения относно индустрията, които тя предавала на органите на югославското разузнаване. Тя твърди, че известно време след отстраняването на Тр.Костов от ръководството на партията е присъствувала на среща между Югов, Пенев и др.лица на шпионажа, с първия секретар на югославската легация в дома на Райка Найденова, където се обсъждали въпроси за Тр.Костов и набелязали бъдещата дейност на организацията.

По следствието "Бивши полицаи" подследствения Андрей Ив.Праматаров, бивш началник отделение ДС в полицията, в показанията си казва, че при един разговор с полковник Тумбин - н-к на РОЗ преди 9 септември, последния му казал, че при Муравиев е ходила делегация от Антон Югов и Добри Терпешев-комунисти и Кимеон Георгиев и Дамян Велчев - звенари и че комунистите били по остъпчиви от звенарите. Този разговор с Тумбин, Праматаров предал на Гешев и Любен Димитров в Дирекция на полицията, тогава Гешев казал: "Антон Югов не е опасен... но другите...другите. От това Праматаров вади заключение, че Югов е човек на Гешев.

По следствието на "земеделците николапетковисти", подследствените Асен Павлов, Борис Константинов Бумбаров, Ангел Георгиев Държански, Петър Константинов Коев

Из архивите на ДС
265

Из архивите на ДС

и Атанас Иванов Лерински,в показанията си пишат за създадената престъпна връзка между Н.Петков и Тр.Костовата заговорническа група,за постигнатите споразумения за вредителство,за създадените връзки между членовете на едната заговорническа група с другата.

В показанията си от 16.I.1951 година подследствения Асен Павлов Баев говори за създадените връзки между Гешето и Тр.Костов още през октомври 1944 г.Тези връзки били разширени впоследствие с други членове от Комунистическата партия.Така в разговор с Н.Петков,той научил,че Борис Кумбаров поддържал връзки с Антон Югов,а Ангел Дяскански с Добри Терпешев и Сте ан Богданов/показ.от 16.I. 951 г.стр.1,12,13/.

Борис К.Кумбаров между другото в показанията си говори,че научил от Н.Петков,че в БКП има фракция начело с Тр.Костов,че Ангел Дяскански поддържал връзки с Антон Югов...но незнаел точно какви.

Ангел Георгиев Дяскански говори,че от самия Н.Петков знаел за антиправителствената организация на Тр.Костов и че Н.Петков казал на Дяскански,че Добри Терпешев и Антон Югов били привлечени в организацията на Трайчо Костов и той /Дяскански/ трябвало да установи връзки с Антон Югов,а Борис Кумбаров с Добри Терпешев.Задачата на Дяскански била да установи връзка с Вътрешното министерство и да се договори с Югов,дето да не се пречи на подривната работа на опозицията срещу Народната власт.По на татък в показанията си Дяскански твърди,че е установил връзка с Антон Югов.Така,на 26.VIII.1945 година Дяскански посетил Ан.Югов в министерството,представил му списък на задържани земеделци и Югов наредил да бъдат пуснати.Друг път ходил за освобождаването на задържани опозиционери.

На приема на регентите през декември 1945 година Югов в разговор с Дяскански го упрекнал,че нежелателно подривната работа на опозицията не се чувствала.

Из архивите на ДС

След разтурянето на съюза,р различни срещи на Дъ жански с Югов,последния настоявал за засилването на нелегалната подривна дейност и най-вече да работи против влизането на селяните в ТКЗС,защото влезлите в ТКЗС били загубени за Никола Петков.

През пролетта на 1949 година,във връзка с речта на Югов в Пловдив пред тютюноработниците,насочена против Тр.Костов,Държански изпратен отишъл при Югов да се информира защо става така.Югов му казал,че това било тактически ход,положението било тежко,но не трябвало да се отчайва,а да продължават започнатото дело.

Във връзка с изборите на 15 май 1949 година Държански говори,че Югов му дал бяла бюлетина за гласуване.

В показанията си Държански изброява и други срещ с Югов за уреждане на въпроси със задържани земеделци.

/вж.протокол за разпит от 19.XII.1950 година,стр 3/.

Петър Константинов Коев в показанията си от 16. XI.1950 година говори,че научил от Милка Генадиева -Бьоф,че в ЦК има фракционна група и по искане на Борис,тя-опозицията трябвало да се свърже с нея.Петков определил Асен Павлов,Борис Бумбаров и Ангел Дъ жански да подържат връзки с Костовци,а именно:Асен Павлов с Трайчо Костов,Борис Бумбаров с Рачо Ангело и Ангел Държански с Ан.Югов.Петър Коев научил от Н. Петков,че по време на изборите за ВНС имало укрити опозиционери и в проса за тяхното легализиране бил уреден от Държански с Югов.

Атанас Иванов Лерински в показанията си от 2.XII 1950 година говорил,че когато той прявил известно н желание да работи и изказал опасение от разкриването им,Никола Петков го окуражил,че няма нищо опасно,тъ като с Тр.Костов били Антон Югов и Добри Терпешев.

Из архивите на ДС

2.ЙОНКО ПАНОВ - По следствието на Военната организация във флотата,подследствения Георги Димитров Попов в показанията си казва,че в разговор с полковник Балевски,последния го уведомил,че организацията се ръководеля от хора в щаба на Гранични войски,като му посочил командира на гранични войски генерал Панов и зам.командира - полк.Лев Главинчев..

Подследствения от Централното следствие Тодор Стефанов Тошев в протокола за разпит от 10.XII. 1950 година казва,че знаел за участието на Йонко Панов в заговорническата организация на Трайчо Костов.Това Тошев научил от Тр.Костов на среща,която имал с него в средата на 1948 година в след резолюцията на Информбюро за положението на БКП.Като лице,което щяло да подпомогне заговорниците в ЦВР Тр.Костов посочил Йонко Панов.

/вж.протокола стр.6/.

3.ЦОЛА ДРАГОЙЧЕВА - Подследствената Веселина Петрова Гечева от следствието на Благой Пенев,говорейки за своята шпионска дейност и тая на Благой Пенев твърди, че Цола Драгойчева е членка на шпионската организация,работеща в полза на английското и югославянско разузнаване.Това тя научила от Благой Пенев още след свързването си с него,а впоследствие сама се уверила от съвместната им дейност.

Веселина Петрова показва,че в началото на 1948 година заедно с Пенев отишли при Югов в квартирата му,за да получат някакви шпионски сведения от него.Когато отиват в Югов там заварват и Цола Драгойчева,която на тая среща е предала на Пенев сведения относно Националния съвет на ОФ.Петрова е присъствала на друга среща между Пенев,Югов и Драгойчева в дома на Югов,където Драгойчева е предала на Пенев сведения относно пощите.

4.ДОБРИ ТЕРПЕШЕВ - Говорейки за лицата,замесени в шпионската дейност от следствието на Благой Пенев,подследствената Веселина Петрова показва,че Добри Терпешев е работил за английското и югославянско разузнаване. Във връзка с това Петрова тъкди,че през октомври 1948 година в дома на Терпешев сѣ е състояла среща между Пенев,Югов, Тр.Костов и първия секретар на югославянската легация,за което тя научила от Пенев.От Пенев тя е знаела,че Терпешев редовно давал сведения за плановата комисия.

Подследствения от Централното следствие - Тодор Стефанов Тошев в показанията си от 15. XII.1950 година показва,че е научил за участието на Добри Терпешев в заговорническата организация на Тр.Костов от самия Костов при една среща с него през м.юли 1946 година.Това станало по повод застъпничеството,което Тошев искал от Костов за двамата полковници членове на "Военния съюз",за да не бъдат уволнени. След като узнал Тр.Костов от Тошев,че един от тези полковници,подлежащи на уволнение е близък с Добри Терпешев,той казал на Тошев,че работата с ходатайството пред Политбюро щяла да се уреди лесно,тъй като Добри Терпешев би също член на възглавяваната от него заговорническа организация./Гл.лист 3/.

В показанията си подследствените от следствието на земеделците николапетковисти- Асен Павлов,Борис Бумбаров,Ангел Държански,Атанас Лерински говорят,че освен подържаните връзки с Антон Югов,те са имали и такива с Добри Терпешев.

Приложено към настоящата Ви представяме препис от протокола за разпит на Тодор Стефанов Тошев от Централното следствие,протоколите за

Из архивите на ДС

60

7.-

разпит на подследствените от земеделското следствие - Асен Павлов, Борис Бумбаров, Ангел Държански, Петър Йоев и Атанас Лерински, и протоколите за разпит по следствието на Веселина Петрова.

Настоящата справка представям, др. Министър, с молба за по-нататъшни указания - дали следствието на посочените подследствени трябва да продължи и същите да се разпитват за засечените от тях лица.

София, 19. март 1951 година

НАЧАЛНИК ОТДЕЛ VII:

/Н. Дворянов/

97

ЗАКЛЮЧИТЕЛНО ПОСТАНОВЛЕНИЕ

I.ОБЩА ЧАСТ.

1.Характер на трайчокостовската група - заговорническа група създадена и ръководена от англо-американското разузнаване.

2.Цели и задачи на трайчокостовската група: - Преустановяване политиката на тесни дружба със СССР,включване на България в Титова Югославия и присъединяването й към лагера на империалистите.

3.Контингенти,от които се набират участниците в заговорническата група: - английски шпиони,насочени от чуждото разузнаване към заговорническата група [illegible],провокатори,чиито връзки с полицията са известни само на Трайчо Костов и неговата група,неразоръжени левосектанти,които са запазили злобата си срещу др.Димитров.

4.По какъв начин са смятели трайчокостовци да постигнат целите си:

А/Дискредитиране др.Димитров и политиката за тясна дружба със Съветския Съюз.

б/Постепенно овладяване на ключови позиции в партийното и държавно ръководство от участници в заговорническата група на Трайчо Костов.

в/Оглавяване на партийното и държавно ръководство от Трайчо Костов след смъртта на др.Димитров.

г/Обявяване федерация с Титова Югославия и ликвидиране на др. Димитров и Коларов,ако това стане преди смъртта на др. Димитров и използуване военна помощ от Титова Югославия за отстраняване всеки евентуална съпротива.

д/Провеждане на вредителства в стопанския живот на страната с цел да се дискредитира политиката на тясна дружба и сътрудничество със Съветския съюз.

е/Поддържане непрекъснат контакт с ръководителите на чуждото, а особенно югославското разузнаване и оказване съдействие в разузнавателната им дейност.

ж/Спъване борбата за унищожаване силите на реакцията и установяване връзка с тяхни водачи по нареждане на ръководителите на чуждото разузнаване.

5.Какво е мястото на подсъдимите по настоящия процес - те не

представляват някаква отделна,самостоятелна група,а престъпната дей
ност на всяки един от тях с изключение на Чемерджиев е пряко свърза
на с дейността на Трайчо Костов и на другите подсъдими от процеса на
Трайчо Костов и на пом.министрите.

Из архивите на ДС

П Р О Т О К О Л №8 26

за разпит

Днес 02 часа 30 април 1951 год. следователя _____ разпитах в качеството на обвиняем лицето Кладен Гюров ГИГОВ, който на зададените въпроси показа:

Именувам се Кладен Гюров ГИГОВ, роден в с.Ярловци, ок. Трънска, живущ на бул."Сталин"-33-София, българин, бълг.гражда = нин, неженен, на 31 години, с незавършено висше образование, неосъждан, казвам следното:

ВЪПРОС: Кой ви провали през май 1942 год. в резултат на което вие бяхте задържан от полицията?

ОТГОВОР:За времето от началото на 1942 год. до 8 май с.г. с малко прекъсване бях в София.По това време съм работил с Сл.ТРЪНСКИ и БОРИС.През месец март с.г.Сл.ТРЪНСКИ беше задържан от полицията.Към края на април срещу него излезе дело, но по не= доказаност, той беше освободен.Веднага след освобождаването му от полицията той премина в нелегалност.Като нелегален, аз продължих връзките си с него.Предавал ми е различни агитационно-пропагандни материали - позиви, речи, стати и др. които аз на дадени ми от него по=рано хектограф увеличавах, размножавах ; а след това разпространявах.Голяма част от индигото и хартията която имах в себе си и които бяха намерени при обиска, ми бяха предадени от него.На Сл.ТРЪНСКИ беше известно, че в мене се намира една циклостилна машина, която аз бях купил с пари дадени ми от БОРИС, с когото ме беше свързал Сл.ТРЪНСКИ.Обстоятелството, че единствен Сл.ТРЪНСКИ знаеше за цялостната ми комунистическа дейност, ме накара още по време на направения ми от полицията обиск да смятам, че той ме е провалил.По-късно, след като аз бях вече вербован за секретен сътрудник на полицията, аз непосредствено разбрах, че той ме е провалил.

ВЪПРОС: Защо Сл.ТРЪНСКИ ви провали през май 1942 год.

ОТГОВОР: Сл.ТРЪНСКИ ме провали защото по това време той е бил вече секретен сътрудник на полицията и е имал задача да пр валя комунистите.Сл.ТРЪНСКИ нарочно ми е бил дал тези материали, за да може полицията да ги намери и след това да ме вербова за секретен сътрудник.

ВЪПРОС: Кога, къде , от кого и защо вие научихте, че Сл.ТРЪНСКИ е секретен сътрудник на полицията? Мл Стоев

ОТГОВОР: Че Сл.ТРЪНСКИ е секретен сътрудник сме говорили с Димитър БЛАГОЕВ още преди моето задържане от полицията. Дим. БЛАГОЕВ ми е казвал, че Сл.ТРЪНСКИ през 1938/39 год. е бил на щатна служба в Дирекция на полицията и сега може=би продължава да служи на полицията. Затова той избягваше да работи с Сл.ТРЪНСКИ. Определено, че Сл.ТРЪНСКИ е секретен сътрудник на полицията научих от агента ЗЛАТКОВ след като аз самият бях вербован за секретен сътрудник на полицията. Това стана на първата ми среща с ЗЛАТКОВ след излизането ми от полицията. Беше на 22/23 май 1942 г в кафене "Главановци". След като ЗЛАТКОВ ми говори да продължа активно комунистическата си дейност, ми разкри че Сл.ТРЪНСКИ макар, че е нелегален, е техен секретен сътрудник и служи на полицията. Каза ми, че не съм само аз секретен сътрудник на полицията и занапред ще работя под ръководството на Сл.ТРЪНСКИ. Каза ми да се свържа със Сл.ТРЪНСКИ чрез БОРИС МИТОВ, който също е техен секретен сътрудник и ми каза да му разкрия че служа на полицията.

ВЪПРОС: Кога и къде вие със Сл.ТРЪНСКИ взаимно се разкрихте, че служите на полицията? Мл Стоев

ОТГОВОР: Съгласно уговорката която направихме с Златков, БОРИС МИТОВ трябваше да ме свърже със Сл.ТРЪНСКИ. Към 27/28 май, беше неделя, ние със Сл.ТРЪНСКИ се срещнахме в градината "Св.НИКОЛА", място което беше определи Борис МИТОВ. Взаимното ни разкриване че сме сътрудници на полицията стана именно тук. Аз му казах, че в полицията съм подписал декларация за сътрудничество и че имам връзка с агента ЗЛАТКОВ, а така също и с БОРИС МИТОВ. Казах, му че ЗЛАТКОВ ми е казал, че и неговото освобождаване от полицията е станало пос същия начин, т.е. че и той е подписал декларация за сътрудничество и че съгласно указанията на ЗЛАТКОВ занапред ще работим заедно в полза на полицията. Той каза, че това на него му е известно че е предупреден за всичко това. Каза че занапред ще п одължим работата, сега материали за комунистическа дейност няма, но той ще намери. Ще изпълняваме нареждания на ПОЛИЦИЯТА!

Горното е написано под моя диктовка и всичко което е вярно за което се подписвам: Мл Стоев

30. IV. 1951 г.
гр. София.

Източникът съобщава за разговорите на арестантите Петър Димитров Петров и Денчо Знеполски на 15 Май 951 г. вечерта.

Денчо се върне в килията след около половин час, но доста умислен.

Петър каза: Много бързо се върна бо Денчо. Сигурно са извикали следователя някъде.

Денчо каза: По-тихо и посочи с глава към вратата на килията. Видях поставиха човек да ни подслушва. Петър разбра и се приближиха двамата един към друг и запалиха цигари. Заговориха по-високо че има цигари и ще пушат дълго време, а между това почнаха тихо да си говорят.

Денчо каза: Не можах да издоруса Петре. Дотегна ми пък и не се чувствам добре, главата ми е замаяна. Вече 8 (осем) дена все на тоя въпрос стоим. Видях, че нямат намерение да го изоставят и почнах. Казах, че сме се срещнали с Стоян Златков в 5 (пети) участък преди да ме пуснат. Стоян Златков дошел – така разказах – и пратил един униформен полицай да ме извика от килията. Стоян Златков ме чака в коридора – така говоря – и от там ме заведе в една стая.

Там ми каза че аз трябва да продължа да служа на полицията, че ще ме освободят и ми даде задачи. Ох Петре, Петре, това кость им трябваше успяха да го получат. Сега ме смъкна началника и извика да отиде при него ~~началника~~ Калоянов. Ситурио ще му разкаже какво съм признал за да моуе после офицерчето да ме извика и да правим протокола.

А моуе би сега ще съобщят на полковника да дойде, да разгледат признанията ми по тоя въпрос и набелеуат въпросите за по-нататък. За тях това е победа защото най-ваусния въпрос за тях беше тоя за да могат да преминат по-нататък. Сега вече ме оборзаха здравата. Няма да мине само с тая среща. Сега трябва да ми кауса най-малко още една среща с Стоян Златков когато съм излязъл навон от полицията. Срещата беше в книговезницата на Митов къдеть беше с Стоян Златков. Тук трябва да кауса, че Стоян Златков ми е дал инструкции и задачи и ми е казал че трябва да работя пак в партията като агент на полицията и после да мина в нелегалност - да стана партизанин.

Работата вече се обворзва. Трябва да кауса, че Стоян Златков ми е сворзал с Славчо преди да замина партизанин и вече тук ще почнат пък за работата ми с Славчо. На срещата какво сме се разбрали. Ще трябва да кауса - Казал съм на Славчо, че по нареждане на полицията ни трябва да станем партизани да работим в партията и същевременно да провеждаме поставените задачи от полицията. Ах, ах... ето на трябва да забия ноуса в

гърба на Славчо. Какво ли ще си каже Славчо когать му кажат, че аз съм направил тия признания. Ще каже; Ах Деньо Деньо ти ли моуса да изворши тоя мрьсотия.

И по-нататък ще разглеждат всичко кать агент провокатори.

Понеже казах, че когать съм излязъл от полицията първия път съм се сворзал наново с комунисти. А при тия показания които давам ще излезе, че ия са полицейски хора. Колко хорица ще пострадат сега.

Както отива работата те сигурно ще ме питат и за убийства. Ще ме изкарат в пълният смисъл на думата Оинт провокатор, прикрил се зад маската на партизанин и то командир.

После ще излезе така де, че ние сме партизани агенти на полицията, а от там пък следва, че сме сътрудници с Титовци и на Английскоть разузнаване - „Интелиусан Сервис". Че умишленно сме работили и след девети Сентеврич 44г продължаване да работим кать агент провокатори и сътрудници на Интелиусан Сервис и Титовци. Ах какво направих аз, ах какво направих.....

Денчо е много разпреволсен.

Денчо каза: Сега да има някои да ме убие бих му бил много благодарен. Няма смисъл да усивея. Ако речем, че ми остават усив, аз в затвора ще намеря начин и ще си слоуса край на усивота. Хорота в нашия край ме знаят за най-честния човек, а кать научат.....

Нашата работа ще я изкарат кать на Трайчо Костов.

След това Дейчо се поуспокои. Войниците постоянно гледат през шпионката.

Заговорила се за войската.

Петър каза: Дейчо ти си бил нали командир на полк.

Дейчо каза: Да на полк.

Петър каза: Ще ти разправя за щуротиите в казармата и кой ги има най-много. Петър му разказа, че бог раздавал пробрести и останали най-после военните но били на маневри. Бог ги торсил няколко пъти все ги нема. Най-после се ядосал и хвърлил на плаща в казармата това кото му останало – един човал щуротии. В това време се врьща полка от маневри и командира ~~ворвал~~ бил на кон отпред на полка с извадена сабля. Той намушил най-много щуротии на сабята, след него трутите офицери и най-после войниците разграбили това кото е останало. Така че командира на полка има най-много щуротии.

Дейчо се засмя, поразвесели се.

Дейчо е извикан на разпит.

15 Май 951 г.

София

24·00 часа.

КРДОПБГДСРСБНА 1
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата: 19.06.2017г. Секретар:

Строго-поверително!

1 427

УТВЪРЖДАВАМ
МИНИСТЪР НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ
.....
генерал-лейтенант
Г.Цанков
.....юни 1951 год.
С О Ф И Я

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

И Н С Т Р У К Ц И Я

ЗА ВОДЕНЕ СЛЕДСТВИЕ НА БИВШИТЕ ПОЛИЦЕЙСКИ СЛУЖИТЕЛИ ПРИ ДИРЕКЦИЯ НА ПОЛИЦИЯТА-ОТДЕЛ ДС,ПРИ ОКОЛИЙСКИТЕ ПОЛИЦЕЙСКИ УПРАВЛЕНИЯ И НА СЛУЖИТЕЛИТЕ ПРИ ЩАБА НА ВОЙСКАТА-РАЗУЗНАВАТЕЛНИЯ ОТДЕЛ И НЕГОВИТЕ ПОДЕЛЕНИЯ ВЪВ ВОЙСКОВИТЕ ЧАСТИ.

С цел да се разкрият секретните сътрудници на разузнавателните служби преди 9. X.1944 година - при Дирекция на полицията отдел ДС и областните и околийски полицейски служби на ДС,както и тези на разузнавателния отдел при щаба на войската и поделенията му във войсковите части в страната по всички линии - по линия на провокаторите в БКП,по линия на разузнаването срещу Съв.съюз и нетовите представителства в страната,по линия на разузнавателната дейност в капиталистическите страни и контраразузнавателната - срещу същите в нашата страна,както и за разкриване на агентите на капиталистическите разузнавания в България и секретните сътрудници с които са разработвани тези агенти,то при следствието на задържаните лица да се спазва следният ред на въпросите:

А.КРАТКА АВТОБИОГРАФИЯ

Трите имена,дата на раждането,месторождение,местопребиваване,образование,заемани постове преди 9. X.1944 год. и как е наказан след 9-ти септември - народен съд,ТВО,търсен за съд или ТВО,задържан и освободен - защо?

Б.КАКВИ ПОЛИЦЕЙСКИ СЛУЖБИ Е ЗАЕМАЛ ПРЕДИ 9. X.1944 ГОД. И ЛИНАТА С КОЙТО Е РАБОТИЛ - ЗА ТЕЗИ ОТ Р.О. СЪЩО

1. Кога и къде за първи път е постъпил на работа в полицията - ДС,или е изпълнявал и на ДС служебни задачи,или в щаба на войската отдел РО и поделенията му.

2. Каква длъжност е заемал при постъпването му на работ разузнавач,н-к група,зав.окол.ДС,околийски полицейски началник, комендант,инспектор,началник отделение А,Б,В,началник на отдел ДС началник на отдел РО,областен директор,директор на полицията и т.

3.До кога е заемал посочената длъжност

4. Последователно в какви длъжности е повишаван до 9.IX.1944 година г. местоизпълнението на тези длъжности.

5. С кои полицейски служители ,началници или подчинени е работил/трите имена,месторождение,местонахождение,от кога до кога,каква длъжност са изпълнявали - всичко каквото знае за тях след 9-ти септември къде се намират сьщите.

6. Каква е била структората,щата и кои са били ръководителите на ДС,РО.

В.ФОРМИ И МЕТОДИ НА РАБОТА НА РО И ПОЛИЦИЯТА -ДС.

1. Какви цели и задачи са имали съответните служби ДС и РО /борба срещу комунистите,разузнаване срещу Съв.съюз,разузнава в капиталистическите страни,контраразузнаване-разработване капиталистическата агентура в страната,разработване на политическите партии,профсъюзи,организации,предприятия и др./

2. С какви методи и форми са изпълнявали тези задачи/ наблюдение,проследяване,проучване,проверка на кореспонденцията, подслушвания,агентурен апарат-секретни сътрудници,вербоване на сьщите,база на вербовките-компроментиращи материали,събирани при следствието,от агентурни донесения или от другите мероприятия/

3. Как са работили с агентурния апарат-подписване на декларации при вербовката,срещи по време,по място-явочни квартири платени и неплатени секретни сътрудници,кой е изплащал на секр. сътрудници,какви оправдателни документи са подписвани-разписки, с/ко разписка.

Из архивите на ДС

429 3

О Ф О Р М Я Н Е

4. На секретните сътрудници – лични и работни досиета, къде са съхранявани от кого,псевдоними на секретни сътрудници, легенди при вербовката им,начин на задържането им-тайно,явно.

5. Приемане и предаване на секретните сътрудници -как е ставало при преминаване на друга служба или при напускане на работа при отпуски или командировка.

6. Видове секретни сътрудници-доброволни,вербовани и колко имена на тях са били известни секретни сътрудници.

Г.СЕКРЕТНИ СЪТРУДНИЦИ

а. ЛИЧНИ НА ПОДСЛЕДСТВЕНИЯ

-ПО ЛИНИЯ НА БКП,БРМС,РП,РМС,БОНС,НРПС,НОПР, ПО ЛИНИЯ НА РАЗУЗ-НАВАНЕ СССР НЕГОВИТЕ КОНСУЛСТВА ТЪЛК В БЪЛГАРИЯ

- ПОСЛЕДОВАТЕЛНО,В ЗАВИСИМОСТ ОТ ЗАЕМАНАТА ДЛЪЖНОСТ ПО ВРЕМЕ И МЕСТ

1. С кои секретни сътрудници си е служил при изпълнение на поставените му задачи:

2. Трите имена и псевдонима на секретния сътрудник.

3. Месторождение и местожителство

4. По коя линия е сътрудничил

5. Кога и къде го е вербовал

6. На каква база го е вербовал

7. Как е станало задържането и по какъв повод.

8. Подробно при какви обстоятелства е станала вербовката с насилие,без насилие,съгласие,обещание за по малко наказание,легенда за законспирирането му,пред останалите за които ще донася или е говорил в следствието.

9. Какви документи е подписал при вербовката/декларация текст на декларацията/.

10. С каква цел е вербован-перспективен агент,паралелен, маршрутник.....

11. Какви донесения/конкретно за практическата дейност на секретния сътрудник/ е правил.

Из архивите на ДС

12. Къде е уреждал срещите си по време по място/явочни квартири/начин свързване за осъществяване на срещи.

13. Какви са материалите от направените донесения/какви мерки са били взети по отношение на лицата за които е донасял секретния сътрудник/задържане,следствие,съдене,вербовка на други лица за сек. сътрудник,разлагане на групите,по какъв начин е станало,защо са били взети такива мерки.

14. Как е бил зашифрован секретния сътрудник при тази дейност.

15. Платен ли е бил,по колко пари е получавал,как се е оформило изплащането.

16. До кога го е използвал като секретен сътрудник.Защо до тогава.

17. Какво му е известно за секретния сътрудник,разшифрован ли е или не,каква служебна,партийна или друга работа изпълнява след 9-ти септември 1944 година.

18. Ако сътрудника му е бил вербован от други полицай и му е предаден на ръководството,освен горните въпроси да изясни и следните:

а. Кога,от кой полицай,как,защо и къде е станало предаването,подробно да опише разговора воден със секретния сътрудник при първата среща след предаването или при предаването.

б. При приемането какви материали-донесения е имало в досието-декларации и т.н.

г.При приемането какво му е казал другия полицей - на каква база е бил вербован секретния сътрудник.

19. Ако подследствения е предал секретния сътрудник на друг полицай,то да изясни:

а. Кога и на кой полицай го е предал/подробно по п.18/

б. Какво му е известно за по нататъшната работа на секретния сътрудник с другия полицей.

20. Ако секретния сътрудник е произхождал от други среди,не от средата за която е бил вербован да я разработва,то по какъв начин,чрез кои лица,кога при какви обстоятелства е бил внедрен в средата на разработваните обекти.

21. Ако секретния сътрудник е изпращан в други райони

с полицай...

Из архивите на ДС

с полицейски задачи,то да из=сни:

а. Кога и къде е изпращан – в Съв.съюз,парт.отр=ди или групи и др.гаде.

б. С какви задачи е изпращан.

в. Как е изпълнил задачите

г. Как е станало зашифроването му пред другите разработвани лица.

д.Как е бил внедрен в средата ве до=то е бил изпратен, легенда,протоколи и др.

е.Какви са резултатите от изпълнените задачи – разкриване партийни организации,=тации,разбиване на парт.отр=ди,установяване на обекти в Съветския съюз и т.н.

ж. Как е станало съгласуването с другите полицейски или военни служби,конкретно с кои лица е станало това съгласуване/данните за тях/...

з. Ако подследствения е правил среща със с.с. по нареждане на началника си,който с.с. не познава,то да из=сни: 1. Кой началник,кога,къде го е изпращал за среща със с.с. 2.Какви указания е получил.3.Къде се е състо=ла срещата,4.Връзка при срещата – парол,5.Какво е получил или предал при срещата.6. Физически и психически вид на с.с.,всичко каквото знае за него. 7.Колко пъти го е виждал след това,къде,какво знае за него.8. Какви разпореждания е получил от началника след това и т.н.

Б.СЕКРЕТНИ СЪТРУДНИЦИ НА ДРУГИТЕ ПОЛИЦИИ ПО ЛИНИЯ НА БНД И ДРУГИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ.

1. Ако подследствения зне,че дадено лице е било сек. сътрудник на друг служител,освен горния въпрос да из=сни:

а. От къде знае,по какъв повод е научил и т.н.

б. С каква цел другият полицей му е казал сво= секретен сътрудник.

в. Подследствения използувал ли е секретния сътрудник – кога и в какви случай/подробно за практическата дейност каквото з знае за донесения=та му/ по каква линия.

2. Ако подследствения е чул,научил или предполага,то да из=сни:

какво е научил,какви основания има за да предполага,че дадено лице е секретен сътрудник на друг полицай.

В.ЛИЧНИ СЕКРЕТНИ СЪТРУДНИЦИ ЗА РАЗУЗНАВАНЕ В СЪВЕТСКИЯ СЪЮЗ.

1. Щателно да бъде разпитан,освен за общите и конкретни въпроси за секретния сътрудник още и за;

а. Как е бил легендиран и изпратен в Съв.Съюз.

б. Как е бил зашифрован - из кои среди и какви качества е трябвало да притежава всеки кандидат за секретен сътрудник.

в. Как и през кои пунктове е минал за да отиде в Съветския съюз-

г.Кои други секретни сътрудници са улеснили зашифроването и минаването му в Съв.съюз.

д.Какви връзки е имал в Съв.съюз и от кого е бил ръководен чрез кои лица е правил своите донесения.

е. Конкретно каква практическа дейност е изпълнил по време,по място и по характер/с подробности

Д.ЛИЧНИ СЕКРЕТНИ СЪТРУДНИЦИ ЗА РАЗУЗНАВАНЕ В КАПИТАЛИСТИЧЕСКИТЕ СТРАНИ И СЪТРУДНИЦИ НА ДРУГИТЕ СЛУЖБИ.

По същия начин да се проведе разпит за секретните сътрудници които българските разузнавателни служби са имали в капиталистическите страни:Америка,Англия,Франция,Турция,Югославия,Гърция,Италия Германия,Австрия и др.,конкретно за всеки сътрудник-вербовка по време и място,произход и народност,местожителство и т.н.

Е.ЛИЧНИ СЕКРЕТНИ СЪТРУДНИЦИ И СЪТРУДНИЦИ НА ДРУГИТЕ СЛУЖБИ ПО РАЗЛИЧНИТЕ ЛИНИИ НА КОНТРАРАЗУЗНАВАНЕТО,ОБЕКТИ НА КОНТРАРАЗУЗНАВАНЕТО И СЕКРЕТНИ СЪТРУДНИЦИ НА КАПИТАЛИСТИЧЕСКИТЕ РАЗУЗНАВАТЕЛНИ СЛУЖБИ.

Тук освен общите и конкретни въпроси за вербовката,работата внедряването,резултатите от донесенията на секретния сътрудник,зашифроването и т.н.,подследственият след като даде пълни и подробни показания за секретните сътрудници по дадена линия,тогава да му се постави въпроса за сътрудниците по друга линия.

Из архивите на ДС

Л И Н И И

1. Секретни сътрудници по английска линия
2. " " по американска линия
3. " " по турска линия
4. " " по гръцка линия
5. " " по югославска линия
6. " " по френска линия
7. " " по швейцарска линия
8. " " по линия на всички страни, чиито легации и консулства са били обекти на разузнаване в нашата страна/Германски, Австрийски и т.н./

9. Секретни сътрудници с които са били разработвали съветската легация и консулства в нашата страна.

10. Обекти на контраразузнавателните служби - по линии /легационни чиновници, български чиновници от консулствата на чуждите страни, фирми и сдружения и т.н. по именно и конкретно

а. Въз основа на какви данни, всеки обект на контраразузнаването е бил взет на агентурни разработки.

б. Конкретно всеки обект на контраразузнаването с какви секретни сътрудници е бил разработван.

в. Какви допълнителни данни са били събрани за разузнавателна дейност на обекта на контраразузнавателните служби.

г. Какви мерки са били вземати от страна на разузнавателните служби - ДС и РО срещу обектите на контраразузнаването. Защо такива мерки? Ако не са били взети никакви мерки - защо?

11. Агенти на капиталистическите разузнавания в нашата страна.

а. Из кои среди капиталистическите страни са набирали агентура за разузнаване/из средата на какви категории - социални, професионални, религиозни, сдружения организации, партии и т.н./

б. По дадена линия кои лица са били установени като агенти на капиталистическите разузнавания.

в. Как са били установени - с кои секретни сътрудници

г. Каква дейност са развивали агентите на капиталистическите страни, по каква линия са били насочвани от капиталистическите разузнавания да събират сведения.

Из архивите на ДС

Г. Какви мерки са били вземати срещу тях, защо не са били вземати никакви мерки.

д. Капиталистическите агенти кои лица са използувани в своята разузнавателна дейност - платени или неплатени са били, до какви данни са се добирали ДС и РО.

е. Органите на капиталистическите разузнавателни служби на каква база са вербовали своите агенти - форми и методи на разузнавателна дейност по линии на капиталистическата агентура в страната коркретни факти.

ж. Кои лица от РО или ДС са били във връзка с чуждите разузнавателни органи /конкретно и поименно ,на каква база е била установена тази връзка, враждебна дейност срещу Съветския съюз.

12. Секретни сътрудници по линия на политическите партии "БЗНС" Военния съюз, "Звено", "СДП" и т.н. /Подробно както при другите с.с.

13. Какви указания са дадени на секретните сътрудници през периода на поражението на фашистка Германия - заданите им с оглед на бъдещата им работа.

Д. ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПОДСЛЕДСТВЕНИТЕ ПО ВРЕМЕ НА СЛЕДСТВИЕТО.

1. Да се внушава на подследствените, че те не се разпитват за да бъдат наказани за тяхната дейност преди 9. X.1944 година, а за това да изпълнят един патриотичен дълг към родината, като посочат честно, обективно своите секретни сътрудници, а така също и на другите без лъжи и преувеличения, без да икономисват каквото и да било, независимо от това на каква база са изградили отношения със секретните сътрудници, независимо от това секретните сътрудници, какви постове са заемали или заемат в държавния и партиен апарат.

2. Да им се внушава, че посочването на секретните сътрудници е в интерес на подследствените. С това те ще докажат пред българския народ, че те са скъсали веднаж за винаги с миналата си дейност и че се преждат на фронта на новата власт. В противен случай те ще понесат наказание за укриваните от тях секретни сътрудници.

Е.ПРОВЕРКА НА ПОКАЗАНИЯТА,ДОКУМЕНТАЦИЯ И ИНФОРМАЦИЯ

1. Всички показания на арестуваните да се проверяват и задокументират цателно чрез:

а. Използуване намиращите с в отделение "П" и отдел "Картотека и архив" документи,а така също привършените по рано следствени дела.

б. Разпит на други арестувани лица по показанията на подследствените.

в. Разпит на свидетели или потвърждаване на показан я от о ициални документи.

г. Провеждане на очни ставки и използуване на амерна агентура.

д. Оперативните отдели и техната агентура,

2. Щом се получат материали за откритата в процеса на следствието агентура,да се изготвят справки и вземат съответните мерки по указание на др.Министър на МВР

3. Ежемесечно да се дават справки - преглед по в проса за методите и ормите на работа на разузнавателните и контраразузнавателни органи.

4. Своевременно да се изпращат справки и преписи от протоколите за разпит в отдел VII-ми ДС

6 юни 1951 година
С о ф и я

НАЧАЛНИК ОТДЕЛ V - ДС:
Полковник,
/Н.Дворянов/

ЕС.

До Членовете на Политбюро на Ц.К. на БКП. Тук.

Граждани,

Разкайвам се от цялото си сърдце за глупоста която извърших пред Вас като отрекох показанията си писани след 14. т.м. и сметам за справедливо всяко наказание което ми бъде положено за моите престъпления, включително и смърт. Аз зная че с моя живот не ще изкупя своите престъпления но сметам че ако остана жив мога да се поправа и да работя за народа си. Страха за моите престъпления който ме потиска жиренъсиато ме постави в такова положение пред Вас. Иска ми се да ги забравя, да не съществуват.

Имам вера в Политбюро и моля за прошка. Ще се постарая да отмъстя на тия които ме доведоха до тук.

С почит Сп.

17. юний 1951 год.

Лично-поверително.

До Политбюро на ЦК на БКП.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

И З Л О Ж Е Н И Е

От арестуваният МЛАДЕН ГЮРОВ ГИГОВ /Демчо Зикеполски/

На 9 април 1951 год.бях арестуван от органите на Държавна Сигурност на НРБ. През време на разпита проведен ми до сега,следователите се отнасяха към мен внимателно и по отношение на мен не е приложено никакво наказание. Режима при който съм поставен е нормален. Усигорена ми е добра храна и достатъчно време за сън.

При разпита ми от членовете на Политбюро - ВЛАДИМИР поп ТОМОВ ГЕОРГИ ДАМЯНОВ и РАЙКО ДАМЯНОВ, аз заявих, че в първите неколко дни на следствието над мен е упражнено насилие от страна на следователите, ръководейки се от следните съображения:

По отношение Партията и Народната власт имам голями престъпления. Въпреки, че пред следствието в по-голямата си част аз направих признания за извършените от мен престъпления, спрямо БКП и Българския народ, като враг, аз все още не съм разоръжен.

Представяйки пред членовете на Политбюро на ЦК на БКП, че върху мен е упражнено насилие, ръководен от вражески подбуди, аз исках да злепоставя следствените органи и под тая форма внеса неверие в мойте показания.

За постъпката си пред членовете на Политбюро поемам отговорност и съм готов лично ако ми се даде некаква възможност, да заявя истината както и мотивите, защо не казах истината.

Както за постъпката си пред Политбюро, така и за извършената от мен антинародна дейност не съжалявам и считам за необходимо, за извършените голями престъпления да ми бъде наложено съответното най-строго наказание.

18.юли 1951 год.
С о ф и я.

ПОДПИСАЛ :/п/ Мл.Гюров Гигов.

В я р н о ,
СЕКРЕТАР НА ОТДЕЛ VI,У-НИЕ III-ДС.
МЛ.ЛЕЙТЕНАНТ: /Милушев/

П Р О Т О К О Л

/ За разпит на обвиняем /

Днес 19.VII.1951 год.в гр.София комисия на Политбюро в състав: Председател ВЛАДИМИР поп ТОМОВ и членове РАЙКО ДАМЯНОВ, ГЕОРГИ ДАМЯНОВ и ГЕОРГИ ЦАНКОВ разпитахме в качеството на обвиняем лицето СЛАВЧО СТАМЕНОВ САВОВ /ТРЪНСКИ/, което на зададените му въпроси отговори:

ВЪПРОС: СЛАВЧО ТРЪНСКИ,ние те викаме отново пред нас. Завчера пред комисията на Политбюро ти каза,че говориш искрено каза, че са те били и си бил принуден да даваш неверни показания, а сега четем това ваше заявление адресирано до Политбюро, в което заявяваш, че си направил грешка че си излъгал комисията, и че показанията ти пред следствието са верни. Кажи кое е истината, това което пред нас говори,или това което си написал ?

ОТГОВОР: Истината и верно е това което съм написал и показал пред следствието. Това което съм върнил пред комисията сам немога да си обясня как стана това.

ВЪПРОС: Сам ли написа това заявление или някой те накара да сториш това ?

ОТГОВОР: Никой не ме е принудил да пиша заявлението. Още като излезох от комисията разбрах каква грешка съм направил и поисках някак да се поправя. Помолих следователя ХРИСТОВ, да ми помогне как да поправя грешката си. Дойде и полковник СТОИЛОВ. Помолих и него да ми се помогне. Тогава те ми казаха, каквото искам, мога да се обърнеш към комисията с писмо или устно, седнах и написах това заявление.

ВЪПРОС: Защо излъга тогава комисията ?

ОТГОВОР: Защото много се изплаших от престъпленията си, излъгах Ви,

ВЪПРОС: Това което разказахте пред комисията за ученичеството си,че сте били беден,че сте били безработен,поради което сте се принудили да търсите работа и отидете на служба в полицията, за това как сте излезли партизанин и пр не е ли верно ?

Из архивите на ДС

18

нас.Направихме засада. Дойдоха 4 полицай начело с един офицер.Един партизанин не беше добре залегнал,виждаше се торбичката му.Офицера започва да се оглежда и да се връща назад. Открихме огън.Някой от тех убихме, а офицера избега. До 4 часа се води бой, на няколко пъти полиц ята ни атакува. Към 4 часа бех ранен. Паднах и не помня къде са ме нос били и как са ме лекували.

ВЪПРОС: СЛАВЧО ТРЪНСКИ - разкажи, как ти дойде до това писмо което изпрати до политбюро?

ОТГОВОР: Бех почнал да съчинявам показания и реших да продължавам да лъжа. Немогех да се откача. Снощи ме питаха за англичаните.Сега бех решил да говоря за връзките си с Дейвис.

ВЪПРОС: Защо, страх ли те е ?

ОТГОВОР: Не ме е страх, но бех почнал да пиша показания написах и това писмо до Политбюро, затова реших и да продължа да съчинявам.

ВЪПРОС: Ние не искаме да съчиняваш, а да кажеш самата истина. Сега ти подробно трябва да напишеш всичко както е било и кои могат да потвърдят това което пишеш?

ОТГОВОР: Дайте ми условия и ще напиша самата истина, така както Ви, разказах тук.

ПРОВЕЛИ РАЗПИТА:

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА:..... /поп Томов/

ЧЛЕНОВЕ:

1/...../Г.Дамянов/

2...../Р.Дамянов/

3/...../Г.Цанков/

291

50

СТРОГО ПОВЕРИТЕЛНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ОСНОВНИ МЕТОДИ И ФОРМИ НА ВРЕДИТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ ПРОВЕДЕНА ОТ ОСЪДЕНИТЕ ТРАЙЧОКОСТОВИСТИ ПЕТКО ГЕОРГИЕВ КУНИН, БОРИС СИМОВ ЖИВКОВ, ГЕВРЕНОВ и др. В ОБЛАСТТА НА ПРОМИШЛЕНОСТТА

Целта с която Кунин, Симов и другите вредители в областта на промишлеността извършиха редица крупни вредителства определя и метода на тяхната вредителска работа. Стремейки се, според показанията на Кунин, със своите вредителства да компроментират линията на Партията и Правителството, начело с др. Димитров, а именно в кратки срокове да построим социализма в нашата страна с братската помощ на Съв. Съюз, вредителите искаха да покажат, че този начин на стопанско строителство е неприложим, че води до големи лишения и жертви и по този начин да подготвят почвата за политическа ориентация на нашата страна към западните страни.

Според показанията на Кунин главният метод на вредителство е бил извращаването на Партийната и Правителствената линия и довеждането ѝ в очите на масите до абсурд. Това особено важи за проведените вредителства в областта на строителството които от дейността на Кунин и Симов за сега е най-добре осветлена.

1. В началото на м. януари Правителството дава правилна установка как да се извърши реконструкцията и уедряването на национализираните по това време индустриални предприятия, а именно да се извърши в кратки срокове без да се разстрои производството, без да се получат стопански сътресения, като се използва най-пълно наличния машинен парк и се подобри технологическия процес. Всичко това е легнало в постановлението за одобрение плана за 1948 год. Обаче при провеждането на това постановление Кунин подпомогнат от Симов и др. съзнателно извращават дадените директиви и провежда едно от най-крупните си вредителства. Той нарочно дава къси срокове за проучване и с редица свои действия дезорганизира цялата предварителна подготовка, така, че да не може да се направи цялостно задълбочено проучване на обектите и да се извърши неправилно уедряването реконструкцията на предприятията. Например, постановлението дава на Кунин срок 3 месеца за изготвянето плана за реконструкцията. Той обаче, на подведомствените си директори на обединения

Из архивите на ДС

дава срок не повече от месец,а на някои даже и по малко.Този срок трябва да се има предвид,ще се дава на директори,които т току що са назначени и повечето не познават предприятията. При това тогава (обединения) току що се сформираха и имаха персонал по десетина човека.Какво ли проучване е направил директора на Кожарското обединение,който получил заповед от Кунин за 15 дена да обходи 148 преприятия,и когато за 11 дена (ден) успял да обходи предприятията в Северна България,Кунин телеграфически го извиква и веднага му възлага задача за 10-12 часа да приготви доклада си за реконструкцията и уедряването на предприятията заедно с календарен план за разместването на машините.Или пък директора на ДИО Памучна индустрия-Габрово,който за времето от 13 I до 13 II 948 год.,когато е изготвил окончателния доклад е правил 4 последователни доклади пред Кунин относно реконструкцията.А това обединение обхващаше предприятията във Варненска,Плевенска и Русенска области.

Кунин дава директивата да се проведе в най-кратък срак уедряването на цялата индустрия,не на етапи,а всичко изведнъж.

Какви са резултатите от тази кунинова линия.

Вместо системно,планомерно,дълбоко обмислено и икономическо провеждане на реконструкцията Кунин направи обратното-реконструкцията се проведе стихийно,непроучено,скъпо при редица крупни грешки и неправилности някои от които едва сега се изправят.

Така например:Проведената от Гевренов и одобрена и ръководена от Кунин реконструкция на Каучуковата индустрия разстрои трите центрове на каучукова индустрия София,Плевен и Пазарджик.А за да се покрият нарастналите нужди на населението се запланираха и 3 нови завода от които единия за автомобилни гуми-от голям мащаб.Едва миналата година се видя с помоща на на съветските специалисти,че нашата каучукова индустрия,ако наистина се реорганизира ще намали броя на предприятията два пъти и половина,капацитета на цялата индустрия без нови машини ще се увеличи с 83%,производителността на труда ще се увеличи с 50 %,а себестойността ще се намали с 24 %.

Като бисери на куниновото,симовото и гевреновото вре-

Из архивите на ДС

дителство по реконструкцията могат да служат следните примери:

а/За база на уедрени предприятия биват избирани такива предприятия,които не могат да поберат машините от уедрените предприятия и трябва да става нужда от нови големи строежи.

В каучуковата фабрика "Перун"-гара Искър Гевренов уедрява 10 предприятия с капацитет на машините колкото големия завод "Георги Димитров".Също в каучуковата фабрика "Устрем" с капацитет преработка на 400 кгр. каучокова смес за две смени се уедряват 5 предприятия с капацитет 250,000 кгр,В ДИП "Тъкачка" предприятие с 23 стана собственост на бившия фабрикант Павел Радев-един от ръководителите на Памучното обединение-се уедряват други предприятия и става с 90 стана и т.н.Примери има доста.Ясно е,че не е ставало при това уедряване въпрос за спазване технологическия процес,за уплътняване капацитета на всички машини,за работна площ и т.н.

б/Друг пример на вредителство е създаването на диспропорци в уедрените предприятия.Така например,след уедряването на ДИП "Зебра" пресите и автоклавите можеха да преработят 6,900 кгр,смес докато мишвалците можеха да приготвят само 3600 кгр.дневно.Значи тясното място са мишвалците.В ДИП "Пепеде" пък е обратно,тясното място бяха пресите,които можеха да работят 1750 кгр.смес дневно,докато мишвалците приготовляваха 2640 кгр.смес дневно.

в/Вследствие на бързото и не проучено уедряване редица ценни машини са останали неизползвани и са стояли по цели месеци в дворовете на предприятията.

Така например,в писмо № С Р-22672/18-Х-948 год.на ДИО каучукова индустрия се казва,че в спрените предприятия се намирали неизползвани машини,които ако бъдат монтирани ще образуват нов завод приблизително с капацитета на големия завод "Г.Димитров"

2.Друго извращение,което проведе Кунин с вредителска цел,както при изпълнението на плана за рекострукцията,така и с новото строителство беше широкия фронт на строителство.За година и половина ръководене на Министерство на индустрията от Кунин строителството се разгъна в такъв широк мащаб,започна се строежа на толкова много запланирани и не запланирани обекти,че не достигнаха средства,материали,кадри,техника и пр. и ако Правителството и ЦК на БКП не беше взело специални мерки последствията щяха да бъдат много тежки.

Из архивите на ДС

53

Предвидените за строеж обекти не са били проучени, не са имали технологически архитектурни и екзекутивни планов не са имали също така и проекто сметна документация,не са били и стопански обосновани.И въпреки това по нареждане на Кунин се е строяло.Дадените в плановете оценки за стойността на строежите не са реални и са много ниски,а някои съзнателно са били намалени по нареждане на Кунин,за да се запази броя на обектите когато кредитите бил намаляван.

Така,например, по петгодишния стопански план са предвидени 20 предприятия на стойност кръгло 20 милиарда лв. В действителност при основна оценка въз основа на преекто-сметна документация те ще струват към 38 милиарда лева./Горното у установено от експертната комисия обследвала вредителствата на Кунин/.Всеки може да си престави,какво би станало,ако беше започнат строежа на тези предприятия при първоначалните низки оценки и какви щяха да бъдат трудностите на Правителството,когато се помъчи да намери извън плана тези 18 милиарда лв.

Без никакви или с непроучени планове за технологическия процес са започнати редица крупни обекти,като двете каучукови фабрики във Враца и Хасково,които днес се явяват и излишни,два мебелни завода в София и Плевен,които сега също не се използват според предназначението си и др.такива обекти.

Кунин не е отдавал съзнателно значение на предварителното технологическо и икономическо проучване на новостроящите се заводи.На 22 X 948 год.той дава задача на проектанската организация "Индпроект" да проектира до края на годината т.е.за два месеца 57 нови заводи и голям брой рекон струкции,въпреки,че на него му е било известно,както и на Ск мов,че в СССР при наличието на такъв богат опит в проектирането на такива големи обекти става за около 10-12 месеца. А директора на "Индпроект",който му се възпротивил,Кунин уволнил.

Вследствие на недостатъчно и задълбоченото технико-икономическо проучване на новите заводи са били запланувани много нови заводи,които сега са отпаднали от 5 годишния план като неотговарящи на нуждите на страната,но за 1949 година са заангажирали средства на държавата.Такива са:

1.Завод за шевни машини 150.000.000 лв

Из архивите на ДС

296

54

Прекос	150.000.000
2.Завод за строит.машини-Ямбол	90.000.000
3. -"- -"- -"- София	380.000.000
4.Котлостроителен завод-Бургас	381.000.000
5.Завод за инстр.машини-Пловдив	517.000.000
6. -"- земед.машини-Плевен	400.000.000
7. -"- -"- -"- -Бургас	500.000.000
8. -"- автогуми	500.000.000
9. -"- вестникарска хартия	959.000.000.
10. Мебелна фабрика-София	70.000.000
11. -"- -"- -Плевен	70.000.000
12. -"- -"- Русе	50.000.000
13. -"- -"- Сталин	50.000.000
14. ."- -"- Пловдив	50.000.000
15. Кожухарски завод-Г.Оряховица	60.000.000
16. -"- -"- -Толбухин	45.000.000
17.Вълн.текст.комбинат-Габрово	859.000.000
18.Консервен комбинат-Павликени	176.000.000
19.Фабрика за фурфарол-Бургас	20.000.000
20.Завод за синтетични и органични продукти	85.000.000
21.Завод за регенерат	100.000.000
22.Фабрика за фазерни плочи	250.000.000
23. -"- " шпертплат -Габрово	29.000.000
24. -"- -"- -Елена	110.000.000
25. Шапна предачница .Сливен	129.000.000
26. Фабрика за бял цимент	20.000.000
27. -"- " сахди	20.000.000
28.Завод за телени изделия	225.000.000
29.Завод за текстилни машини	195.000.000
Всичко	6.490.000.000

Освен това икономическо непроучване,Кунин нарежда с вредителска цел проектирането на заводите да става не въз основа на цялостно изработен технологически план,а само въз основа на идейна скица,което на практика довело планиране въобще без спазване изискванията на технологията.Вследствие на това се загубва ценно време на проектантите и проектите се забавят с един сезон.

2.Друга извращение тясно свързано с горното,е извращението което Кунин прави с партийната линия по отношение тежестта,която дава на леката индустрия за сметка на тежката.Поради редица създадени от Кунин спънки и забавяния в плановете и подготовката за

Из архивите на ДС

55

строежи на обектите от тежката индустрия,Кунин съзнателно насочва капиталовложенията към леката индустрия и най вече към жилищно би тови строежи като адм.сгради,жилища,клубове,свинарници,ооори,гра дини и т.н.Дадената от др.Димитров установка,че работника трябва да почуствува в лицета на държавата друг собственик,Кунин извраща ва като насочва голяма част от строежите към непроизводителни сгради и строежи,а тези заводи и стровжи,които ще измекят нашата действителност той изоставя.

Така например:през 1948 г-годината на реконструкцията изпъ нението на плана е било следното:

-Ново индустриално строителство 533 мил.лв-36% от плана
-Реконструкция и разширение 3.474 " " -86% " "
-Жилищно и култ. строителство 1.419 " " -146% от плана

като поради неполготвеност не са били изразходвани 1.055 мил.лв, или по групи изпълнението е било:

Група "А"/тежка индустрия/ 2.350 мил.лв. - 72% от плана
Група "Б"/лека индустрия/ 3.076 мил.лв. - 95% от плана

Положението не се промена и през следващата година-1949 Изпълнението на плана тогава е било следното:/за 9 месеца/

-Ново инд.строителство 1.283 мил.лв.- 34% от плана
-Разшир.и реконструкция 3.382 " " - 184% " "
Жилищно и култ.строителство 1.288 " " - 175% " "
-Капитален ремонт 369 " " - 100% " "

или по групи изпълнението е било:

Група "А" 3.544 мил.лв- 66 % от плана
Група"Б" 2.788 мил.лв-115% " "

До каква степен безотговорно Кунин се е отнасял към въпро-са за какво се дават средствата се илюстрира от следния случай да· ван от свидетеля по процеса на Кунин П.Терзиев:Отчитането през 1948 г на строителството е ставало само по един показател - израз ходваните суми.По повод на известни неизпълнения на плановете по с строителството,Кунин се е карал на директорите на обединения и ни Началника на отдел Капитално строителство за дето не са умеели да харчат.Това е ставало и на конференции свикани с директорите на обединенията.Друг характерен случай е следният:През 1949 г,когато много от строежите са спирали поради липса на дървен материал Ку-нин при едно свое посещение вижда,че зелето в една от градините в Бургас ще изсъхне поради липса на вода и дава нареждане да се вземат няколко кубика от дъските предназначените за строеж за да се дадат в градината за направа на улуци за поливане.Нареждането е било изпълнено.

Из архивите на ДС

56

4.Много характерен метод на вредителство е разтакаването на строежите в продължение на няколко години.Вместо да се съсредоточат усилията на строителите на няколко обекта,които за много кратък период да приключат и след това да се прехвърлят на други обе ти един от начините на Кунинско Симовото вредителство е да се проtакат дребни и средни строежи в продължение на цялата петилетка. Така например:а/Завод за хладилни инсталации на стойност 75 мили она лв.е запланиран да се извърши за 4 години: 1949 - 15 мил.лв. 1950 - 20 мил.лв.1951 - 20 мил.лв.и 1952 - 20 мил.лв.

б/Завод за железни конструкции на обща стройност 235 мил.лв. е предвиден да се строи в продължение на 5 години:1949 - 25 мил.лв 1950 - 40.мил.лв.1951 - 100 мил.лв. 1952 г 60 мил.лв и за 1953 г 10 мил лв.

в/Разширение на каучукова ф-ка"Сила" на обща стойност 30 мил. лв.е предвидено да се строи в продължение на 4 години:1949-6 мил.л 1950 - 7 мил.лв.1951 г - 7 мил.лв. и 1952 г 10 мил.лв.

г/Каучуковата фабрика в гр.Хасково на обща стойност 30 мил.лв е запланирана за 4 г:1949 - 6 мил.лв.1950 - 7 мил.лв. 1951 - 7 мил 1952 не се предвижда и 1953 г 1 мил лв.

Разширението на фабрика"Маслосаро"-Бургас на стойност 54 мил. лв. е предвидено за 5 години:1949 - 11 мил.лв.1950 -19 мил.лв. 1951 - 9 мил.лв. 1952 - 9 мил лв.и 1953 г 10 мил лв.

д/Разширението на книжно-мукавяната фабрика в Кочариново е запланирано с 53 мил.лв.за 5 години:1949 г-22 мил.лв.1950 г-5 мил лв.1951 - 11 мил.лв.1952 г - 5 мил.лв. и 1953 г - 10 мил.лв.

Има още много примери на такова разтакаване на строителството по плана на министерството на индустрията.То е крайно неудачно,тъй като разпръсква силите на строителните организации,строежите не се завършват и пущат в експлоатация,а средствата се замразяват за е един период от 4-! години.Известно е,че за един сезон спекейно мож же да се направи строеж на стойност 60-70 мил.лв,а при добра организация и двойно по-вече.Предвидените суми от по 10-20 мил.лв вся ка година нямат никакво оправдание икономическо и стопанско.

5.Петко Кунин не се е считал с никакъв план и самоволно е решавал всички въпроси без да уведомява Мин.съвет или ДПК,а още по малко плановите органи на Министерството на индустрията.

Така напр.според данните на М-во на Промишлеността по нареждане на Кунин през 1949 година са били включени в строеж 319 обекта извън плана.Също така без каквато и да е подготовка и без каквото и да е уведомяване на плановите органи на М-во на Промишленост та през м.март 1949 г Кунин дава нареждане да се увеличат планове-

Из архивите на ДС

57

те на предприятията за второто тримесечие с 40 %.Кунин нарежда да се привлекат в предприятията нови работници.На възраженията на някой директори на заводи и на обединения,че нямат сурови материали и че предприятията ще бъдат принудени да спрат работата си Кунин им е отговорил:Това не ме интересува,като свършите материала заключете фабриките и дайте ключовете на мене,за да ги занеса в министерския съвет.В резултат на нарежданията на Кунин набират се няколко хиляди работници,производството не се увеличава,а фонда за работната заплата е имал преразход от 216 милиона лева.

Друг случай на самоволно решаване на въпросите от Кунин е следният:Без да вземе мнението или поне да уведоми плановият отдел Кунин изказва в Министерския съвет мнението че може да се увеличи прои водството на автогуми от 25 на 40 х броя и на Чугуна от 3 х.на 4 х.тона.Този план е бил нереален и не е бил изпълнен. Същото нещо е и с тухлите.Кунин приема в Министерския съвет двоен план да произведе 300 мил.броя тухли.Този план е бил изпълнен за сметка на ръчното производство,което донасяло загуби на предприятията.Така били са произведени 270 х бройки тухли,от които на 1.I.1950 г са останали непродадени 170 мил.бройки.Нанесени са били загуби в размер на 120 мил.лв.

Причинените от вредителствата на Кунин Симов и Гевренов загуби на народното ни стопанство не могат точно да бъдат оценени защото до голяма степен се проявяват в дезорганизацията на строителството и производството,в замразяване на средства и заангажиране на държавни средства без да бъдат изразходвани за целта. Грубо пресметнато според експертната комисия изследваща вредителствата на Кунин и Гевренов в резултат на замразяването на средства преките вредителски актове и на заангажирването на средства ако усилията на органите на министерството на индустрията са били провилно насочвани и не са се били получили замразявания и пр.,то народното ни стопанство би получило продукция от новопостроени заводи за една година в размер на кръгло 29 милиарда лева

София,28.VIII.1951 г

Съставител:
Началник отделение III
Майор/Р.Миларов/

Прегледал,
Началник отдел VII:
Полковник /Н.Дворянов/

1

П Р О Т О К О Л
за разпит на обвиняем
№ ...

Днес,28 декември 1951 година,София,подписаният.....
.....разпитах в качеството на обвиняем лицето,което на поставените му въпроси показа:

Именувам се МЛАДЕН ГЮРОВ ГИГОВ - ДЕНЧО ЗНЕПОЛСКИ, от с.Ярловци Трънско,на зададените ми въпроси казвам следното:

ВЪПРОС: По поръчение на Полит.бюро,ние извършихме проверка и сега към Вас имаме такъв въпрос - да ни отговорите,защо не казахте истината пред Полит-бюро на ЦК на БКП?

ОТГОВОР: /мълчи/

ВЪПРОС: Имате думата.Ясен ли Ви е въпроса?

ОТГОВОР: Ясен./продължава да мълчи,обзема го нервна треска/

ВЪПРОС: Не желаете ли да отговорите на този въпрос?

ОТГОВОР: /мълчи/

ВЪПРОС: Не желаете ли да отговорите на този въпрос?Имате думата?

ОТГОВОР: /мълчи,нервната треска се усилва,обхващат го нервни спазми/

ВЪПРОС: Не желаете ли да отговорите?Въпроса Ви е ясен,нали?

ОТГОВОР: /мълчи/.

ВЪПРОС: Давам Ви още 5 минути срок,ако смятате да отговорите, иначе ще считам разпита за извършен.Нали чувате какво Ви говоря?

ОТГОВОР: Чувам /едва чуто/.

ВЪПРОС: Разбирате?

ОТГОВОР: Разбирам.

ВЪПРОС: Една минута мина.....две минути минаха.....три минути.....четири минути.....остават Ви още 30 секунди,ако желаете говорете.....остават Ви 10 секунди./подследствения продължава да мълчи/

РАЗПИТВАН: [signature]
/Д.Знеполски/

ПРОВЕЛ РАЗПИТА:.....
/подпис/Д.Ивановски/

Отпечатено в 3 екз.

Стенограф:Н.Д.

СТРОГО-СЕКРЕТНО!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

1
397

УТВЪРЖДАВАМ!

МИНИСТЪР НА ВЪТР.РАБОТИ:

/Г.Цанков/

1951 год.

С О Ф И Я

И Н С Т Р У К Ц И Я

за реда на оформянето на ареста, обиска и отчета, съхраняването и оформяването на следствените дела.

ЗАДЪРЖАНЕ НА ГРАЖДАНИ.

1.Органите на ДС могат да задържат заподозряно лице само в случаите указани в чл.чл.76 и 78 от ЗНС.

2.О.р.провежда личен обиск на задържаният и на изземите при обиска вещи и документи съставя в необходимият ред,протокол за обиск в три екземпляра /виж обр. № 1/,от който първият екземпляр остава при материалите на следствието,вторият заедно с вещите се предава на съхранение в специалната камера,находяща се във вътрешният арест,а третият екземпляр на протокола се връчва на задържания /арестувания/.

В случаи,ако при обиска на задържания,у него бъдат намерени документи или вещи,скрити в необикновени места,необходимо е да се състави за това отделен протокол.

3.След завеждането на задържаният в МВР оперативният работник,съставя постановление за задържане,в което указва основанието за задържането под стража в ареста заподозрения.

Постановлението се съгласува с началник отдела и се утвърждава от министра или неговите помощници /виж обр.№ 2/.

4.Оперативният работник трябва да разпита заподозрения в течение на 48 часа след съставянето на постановлението за задър-

жането и да реши въпроса за арест или освобождаване на задържания.

5.Освобождаването на задържания се оформя с постановление, което също така се съгласува с началника на отдела и се утвърждава от ръководството на МВР /виж обр. № 3/.

На основание на това постановление отдел "Картотека и архив" издава заповед /виж обр. № 4/,който служи за основание на началник ареста за освобождаване задържания от под стража.

6.Ареста на задържания се оформя в съответствие с установения ред.

РЕД НА ОФОРМЯНЕТО НА АРЕСТА

1.Ареста на престъпниците от органите на ДС се оформят със следните документи:

а/постановление за арест и обиск;

б/постановление за вземане мерка за неотклонение;

в/заповед за арест и обиск;

г/постановление за арест и обиск /виж обр. № 5/,което съдържа следните данни:

а/място и време на съставянето му;

б/име,презиме и фамилия на длъжностното лице съставящо постановлението;

в/пълни установачни данни на подлежащия на арест;

г/същноста на престъплението на подлежащия на арест/описва се със свои думи/;

д/резолютивна част,в която следователя опирайки се на съответните членове на закона,на основание на които постановява да арестуват лицето и извършат обиск в домът му.

Постановлението за арест и обиск не се предявява на арестувания във време на операцията,-той се запознава със съдържанието на постановлението след завършването на следствието;

е/постановлението за арест и обиск се съставя в три екземпляра,от които;

а/първият екземпляр се оставя в следственото дело;

б/ б/вторият екземпляр се оставя в наблюдателното дело,което се завежда при регистрацията на всеко следствено дело в отдел "Картотека и архив";

в/третият екземпляр остава при прокурора при получаването на санкцията за арест.

3
~~399~~
3.-

3.Постановлението за вземане мерка за неотклонение /виж обр. № 6/ съдържа следните данни:

а/место и време на съставянето му;

б/име,презиме,фамилия и длъжност на лицето,което съставя постановлението;

в/пълни установачни данни на подлежащия на арест;

г/юридическият състав на престъпните деяния които е извършило лицето,т.е. указват се само членовете на закона,на основание на които лицето се привлича под отговорност;

д/резолютивна част,която следователят опирайки се на съответните членове на закона,на основание на които определя мерка за неотклонение - задържане под стража.

Постановлението за вземане мерка за неотклонение се предявява на арестувания след поставянето му в ареста и във всеки случай,не по-късно от 24 часа от времето на арестуването му;

е/постановлението за вземане мерка за неотклонение се съставя в четири екземпляра,от които:

а/първия - остава в следственото дело;

б/вторият - остава в наблюдателното дело в "Картотека и архив";

в/третия екземпляр се оставя у прокурора;

г/четвъртия - остава в канцеларията на ареста и се съхранява в личното арестантско дело.

4.Заповедта за арест и обиск /виж обр. № 7/ съдържа следните данни:

а/име,презиме и фамилия,а така също и длъжноста на ръководителя на оперативният наряд,на когото е възложено провеждането на операцията;

б/позоваване на прокурора,който санкционирал ареста;

в/име,презиме и фамилия,а така също и точният адрес на подлежащия на арест.

Заповедта се съставя от началника на отдела "Картотека и архив" на основание оформените по надлежния начин постановления за арест и обиск и за вземане мерка за неотклонение,подписани от министъра и неговите помощници,се предявява на арестувания във време на операцията.

5.Постановлението за арест и обиск и постановлението за вземане мерка за неотклонение се съставят и подписват от опер.

работник или следователя,съгласуват се с началник отдела,който се подписва в графата "съгласен".След това постановлението се утвърждава от министра на вътрешните работи или неговите помощници и се санкционира от главният прокурор на Република или неговите специални помощници.

а/Ако постановленията за арест и обиск и за вземане мерка за неотклонение се съставят от оперативен работник от окръжните отделения на ДС,/които могат да вършат това само в изключителни случаи когато става въпрос за терор,опит за минаване на границата,диверсия/ то те трябва да бъдат санкционирани от окръжният прокурор по място извършване на престъплението.

В останалите случаи,арестите,извършвани в окръга,се санкционират от министра и от неговите помощници.

6.Прокурора при санкциониране на ареста има право да изиска материалите,които са послужили за основание за ареста.

В такива случаи на прокурора за опознаване се предоставят официални материали,потвърждаващи изложеното в постановлението за арест и обиск,или справка по агентурното дело.Агентурното дело не се представя на прокурора.

7.Арест на членове на БКП е необходимо да се съгласуват:

а/по отношение редовите членове на Партията - с първият секретар на окръжния комитет на БКП;

б/по отношение ръководящите кадри - с ЦК на БКП;

АРЕСТ И ОБИСК.

1.Арест и обиск се извършва от оперативен наряд,състоящ се минимум от двама оперативни работници.

Състава на оперативният наряд се определя в зависимост от обстановката.

2.Оперативният наряд трябва да бъде запознат с плана за провеждане на операцията,подробно инструктиран,снабден с оръжие и документи,удостоверяващи длъжноста им,бланки за протоколи,хартия,а ръководителя на наряда със заповед даваща му право да извърши ареста и обиска.

3.Оперативният наряд трябва,преди да се отправи към мястото за извършване на операцията да се опознае с данните на обекта и да се убеди,че обекта в момента на ареста ще се намира на мястото

5

451

гдето е набелязана операцията.

4.В случаи,че обекта,подлежащ на арест,все пак не се окаже в домът си,то:

а/оперативният наряд внимателно изяснява къде може да се намира в настоящият момент обекта;

б/Установявайки че обекта се намира в театър,кино или у някои от родините или познатите си и ще се върне скоро,оперативния наряд очаква завръщането на последния.В такъв случай се вземат всички мерки,за да не бъде обекта предупреден,устройва се засада. При необходимост един остава на мястото,а вторият докладва на ръководството за взетите мерки по издирването.

5.Придвижването на оперативният наряд от МВР към местото на ареста трябва да стане незабелязано.

На оперативните работници се забранява да говорят по пътя за предстоящата операция.

6.Оперативният наряд влиза в квартирата на обекта съвместно с двама предварително изучени поемни лица.

7.Преди да влезе в квартирата,оперативният наряд взема всички необходими мерки за предотвратяване бегството на обекта през други изходи или някои прозорец.

8.Когато от страна на обекта се очаква съпротивление,то оперативният наряд разработва комбинация с цел,незабелязано и полеко да проникне в квартирата и да избегне възможните жертви.

9.В случай на отказ на обекта или на лицата,намиращи се в квартирата - да отворят вратата - ги предупреждават,а след това разбиват вратата.

10.Щом оперативният наряд проникне в квартирата,един от оперативните работници се отправя към обекта и му извършва личен обиск.

След завършване личният обиск на обекта се нарежда да седни в един от ъглите на стаята,за да се намира далеч от прозорец, изходи и твърди предмети.

След това на обекта се предявява заповедта за арест,а при него се оставя отделен часови,който го охранява и непрекъснато го наблюдава.

Вторият оперативен работник от състава на оперативният наряд събира всички останали лица,намиращи се в квартирата,в едно място.Всеки от тех се подхвърля на личен обиск,установява се

6
402
6.-

ъговата личност и им се обяснява,че те не могат да излезат от квартирата преди да завърши обиска,а така също да говорят или да се договарят посредством мимики с арестувания./Жените ги обискират жени/

11.Ако в момента на операцията в квартирата влезе някое лице,то се задържа и след личен обиск го задържат до края на операцията и за изясняване на личноста му.

12.Оперативният наряд трябва да бъде настойчив в търсенето на компроментиращи обекта материали,бдителен и вежлив,а така също трябва строго да съблядава законноста.

13.Обиска в квартирата се извършва последователно във всички помещения,които се ползват от обекта: стаи,кухня,баня,клозет,балкони,мази,чардаци,килери и пр. проверява се литература,кореспонденция,бюфети,разни шкафове,гардероби,кушетки,матраци,възглавници и др. Прочукват се стени,таван и под,с цел откриване на възможни тайници.

14.Обиска се извършва в присътствието на поемни лица и един от членовете на семейството на обекта.

15.Оперативният наряд при обиска изземва всички вещи,предмети и документи,които имат отношение към следствието или подлежат на конфискация.

16.На задължително изземване подлежат:

а/огнестрелно и хладно оръжие от всякакъв вид,а така също боеприпаси;

б/ взривни вещества и механизми;

в/химически течности,в това число и с неустановено назначение;

г/множителни апарати /пишущи машини и пр./;

д/забранена литература,кореспонденция и книги имащи отношение към престъпната деятелност на обекта и негови лични документи;

е/документи представляващи държавна тайна;

ж/портрети на контрареволюционни и фашистки ръководители,а така също и всички фотографии които имат отношение към престъпната деятелност на обекта;

з/ценности и пари в големи количества,чужда валута,злато скъпоценности.

17.Оперативният наряд описва в протокола за обиска /вж обр. № 8/ ясно и подробно изземените документи,книги и вещи.

а/при описа на документите в протокола се оказва от кого са издадени,кога,под какъв номер и пр.;

б/независимо от това,че в протокола за обиска са описани изземените забранени литература,позиви, с контра-революционно съдържание и пр. арестуваният прави надписи на тези документи,че те са намерени при него при обиска.

Ако арестувания се отказва да направи такива надписи,това правят оперативният работник и поемните лица;

б/ценности /брилянти,златни предмети и пр./,а така също и течности се описват по техните външни признаци и се оказва пробата;

г/ако се има предвид,че имуществото на арестувания ще бъде конфискувано от съда,то на него се съставя опис /отделно от протокола/,а членовете на семейството се предупреждават,че те нямат право да продават от тези вещи до решението на съда.

Ако след ареста на обекта в неговата квартира никой не остава,то тя се запечатва и до решението на съда се дава под охрана на домоуправителя или съседите.

Описа на имуществото се съставя в три екземпляра,подписва се от оперативният работник,арестувания или от член на неговото семейство и от поемните лица.Първият екземпляр от описа се предава в отдел "Картотека и архив",вторият за следственото дело,а третият се връчва на члена на семейството му или домоуправителя на когото е поръчана охраната на имуществото до решението на съда.

След оформяването на протокола за обиск оперативният работник запитва арестувания и неговите близки имат ли някакви възражения и претенции по отношение вещите и документите,които се изземват.Ако такива възражения имат,те се записват в протокола,също така в протокола се записва,че нямат възражения.

18.Протокола за обиск се съставя в три екземпляра и се подписва от оперативния работник,който ръководи обиска,от арестуваният /или ако той е откаран в ареста на ДС,-от някои от членовете на семейството/ и поемните лица.

Първият екземпляр се подшива към следственото дело,вторият екземпляр се връчва на арестувания или неговите роднини,третия екземпляр заедно с всички изземени при обиска документи и материали се предава в отдел "Картотека и архив" за наблюдателното дело.

8
404
8.7

19.Ако по време на операцията бъде открит тайник,то за него се съставя отделен протокол.

В протокола се отбелязва къде е открит тайника,размерите му,начина на маскировката му,а така също и всички намерени в него вещи и документи.

20.На арестувания се разрешава да вземе със себе си: три чифта долно бельо,чорапи,горна топла дреха,кърпа за лице,носни кърпи,четка и паста за зъби и малко продукти за храна.

21.Арестувания се конвоира до помещението на МВР със служебна лека кола или пеша,Забранява се използването на частни таксита,трамваи,тролейбуси и автобус.

Отчет и съхранение на следствените дела.

1.Регистрацията на следствените дела се извършва от отдел "Картотека и архив".

2.Оперативният отдел,който извършил ареста,предава в отдел "Картотека и архив" постановлението за арест и обиск,постановлението за вземане мерка за неотклонение,заповедта за арест и обиск,протокола за обиск и всички официални документи,както и материалите от агентурната разработка,послужили като основание за започване на следственото дело.

3.На основание всички тези материали и документи отдел "Картотека и архив" регистрира следственото дело,дава му поредния номер и заедно с всички материали го предава на следствения отдел.

4.Следователя,след като получи зарегистрираното следствено дело,съставя постановление за вземане делото на свое производство /вик обр.№ 9/.

Постановлението за вземане делото се съставя в три екземпляра от които:

Първият екземпляр остава в следственото дело,

Вторият и третият екземпляри се предават в отдел "Картотека и архив",от които един се подшива в наблюдателното дело в отдел "Картотека и архив" а третият екземпляр отдел "Картотека и архив изпраща на прокурора.

5.Отдел "Картотека и архив" при регистрация на следственото дело,завежда на последното наблюдателно дело,в което подшива постановлението за арест и обиск,постановлението за вземане мерка за неотклонение /вторият екземпляр от заповедта за арест и обиск, постановление за вземане делото на свое производство и др. преписки и документи/.

6.Отдел "Картотека и архив" следи за съблюдаване на законноста.

Два дена преди да изтече срока за завършване на следственото дело,той изпраща специално съобщение на следствения отдел, в което го предупреждава за свършване срока на следствието,или за внасяне постановление за продължаване срока на следствието.Следи за правилното задържане под стража в ареста на задържаните арестуваните.За всички нарушения на закона,докладва на ръководството на МВР.

7.Следователя,след завършване на следствието съставя обвинително заключение /обвинителен акт/ и оформява следственото дело съгласно установения ред,указан в инструкцията.

Оформеното следствено дело,съвместно със запълнените картони обр. № 1 на лицата,преминаващи по следственото дело,предава на отдел "Картотека и архив" за предаването му на съд.

8.Отдел "Картотека и архив" проверява правилноста на оформянето на следственото дело.Ако от него бъдат установени грешки в оформянето на последното,то началник отдел "Картотека и архив" има право и трябва да върне делото на следователя за поправяне допуснатите грешки.

9.Оформено по надлежния начин следствено дело отдел "Картотека и архив" препраща заедно с обвинителното заключение /обвинителният акт/ на съответния прокурор за предаване на съда.

10.Отдел "Картотека и архив" следи за движението на следственото дело в съда,води преписка със съдебните органи за по-бързото му разглеждане от тях.Наблюдава за правилното изпълнение на присъдата,за конфискация на имущества,вещи и пр.

След като присъдата по следственото дело влезе в законна сила,отдел "Картотека и архив" получава от съда делото и го съхранява.

10
10.1 Об

11.Ако следственото дело се прекратява,то пак се предава в отдел "Картотека и архив"за съхранение.

а/отдел "Картотека и архив" приема на съхранение дело,само на основание постановление за прекратяване на следственото дело, съставено от следователя,съгласувано с началника на следствения отдел и утвърдено от министра или пом.министра за ДС;

б/отдел "Картотека и архив" получавайки прекратеното следствено дело,издава заповед /вид обр. № 4/ което служи за основание на началник ареста за освобождаването от под стража на арестувания.

12.Ако следственото дело се изпраща от една служба на ДС в друга,следователя съставя за това мотивирано постановление,което се съгласува с началника на отдела и се утвърждава от ръководството на МВР,дава го заедно със следственото дело в отдел "Картотека и архив",който след съответна регистрация при себе си,го препраща по назначение.

13.Материалите от които следователя се е ползувал във време на следствието,след завършването на разследването се изпращат:

а/агентурната разработка,към които се подшиват обвинителният акт и основните протоколи за разпит на арестувания - в съответния оперативен отдел,който здава делото в архив или продължава да води частична или пълна разработка;

б/донесенията на камерния агент,подшити по съответния начин - в група "Отчетност" при следствения отдел.

РЕД ЗА ОФОРМЯНЕ,РАЗДЕЛЯНЕ НА ДЕЛАТА И ОТДЕЛЯНЕ НА МАТЕРИАЛИ ОТ СЛЕДСТВЕНОТО ДЕЛО.

Систематизацията на материалите в следственото дело се извършва по следния начин:

1.Опис на документите намиращи се в делото.

2.Списък на обвиняемите.

3.Материали по оформяването на ареста и обиска.

3.Материали по оформяването на ареста и обиска,постановление за вземане делото на свое производство,постановление за арест и обиск,постановление за вземане мерка за неотклонение,заповед за арест и обиск,протокол за обиск,квитанция за предаване на съхранени вещи,ценности и продукти,иззети при обиска,опис на имуществото на арестувания,анкета на арестувания и фотоснимка,дактилоскопическа карта,справка за съдимост.

Из архивите на ДС

4.Показания на обвиняемия в хронологически ред.

5.Показания на свидетелите.

6.Протоколи от очни ставки,заключения на експертни комисии,постановления на следователя,съставени по време на следствието и други официални документи.

7.Материали по оформяването на следствието,протокол за предявяване следствените материали,акт за медицинско освидетелстуване обвинителното заключение /обвинителния акт/.

8.Различни заявления на обвиняемия,отнасящи се за негови молби и ходатайства,за изменение режима на ареста,някои молби по хода на следствието и пр.

Когато по следственото дело преминават няколко обвиняеми, то материалите по това дело се систематизират по реда,указан погоре,т.е. материалите по оформяването на ареста и обиска се събират на едно място на всички обвиняеми,като се подшиват за всеки обвиняем последователно,както те вървят по списъка.

Материалите на следствието също така се събират на едно място на всички обвиняеми,подшиват се в хронологически ред за всеки обвиняем последователно,съгласно списъка.

По такъв начин се подшиват и всички останали материали.

9.В случай,по указания на прокурора и в съгласие на ръководството на МВР,за разделяне на следственото дело на две и повече следователя,при когото се намира това дело в производство е длъжен:

а/да състави постановление,в което да укаже мотивите за разделянето на делото,след това да го съгласува с началника на отдела и да се утвърди от министра на вътрешните работи или от неговите помощници;

б/ръководейки се от това постановление,/подшито към основното следствено дело/,следователя от първото -основното следствено дело снима копия от всички документи,отнасящи се за тия лица, на които се завеждат нови дела.

Тези документи,по надлежния начин заверени от следователя,служат за основание за завеждане и оформяване на новите разделени следствени дела;

в/когато при разделянето на следственото дело е необходимо да се вземат от основното дело оригинални документи за ново заведено дело,тогава в основното дело се поставят копия от тези документи,ако те имат отношение към обвиняемия.

12
4708

10.При отделяне материалите /протоколи за разпит и др./ от следственото дело на лица засечени по показанията на арестуваните или свидетели по причина на оперативна необходимост,или възбуждане на углавно преследване по друго дело,следователя е длъжен:

а/да състави постановление,което да укаже,по каква причина и за къде се отделят от делото материалите на засечените лица.

Такова постановление се съгласува с началника на отдела и се утвърждава от министра или неговият помощник;

б/ръководейки се от постановлението за отделяне материали /подшити в делото/,следователя снима копия от всички документи, намиращи се в делото на зесечените лица и ги отправя съгласно мотивите,указани в постановлението;

в/при необходимост,когато отдела от делото оригинални документи на зесечени лица,в следственото дело се поставят копия от тези документи.

11.Отчитайки,че съгласно закона всеки разпит на арестуваният се оформя с протокол за разпит,ето защо никой не може да унищожи протокол за разпит или произволно да го вземе от следственото дело.

НАЧАЛНИК ОТДЕЛ V11: _____

НАЧАЛНИК ОТДЕЛ "КАРТОТЕКА И АРХИВ" _____

София,_____1951 година

Д О К Л А Д Н А З А П И С К А

ОТНОСНО: Провиненията на др.др. Пенчо Стоилов, Васил Джананов и Никола Дворянов при водене следствието в Държавна сигурност.

Др.др. Пенчо Стоилов, Васил Джананов и Никола Дворянов са уволнени от Държавна сигурност за допуснати груби извращения в следствието скрито от Ръководството на Министерството и въпреки изричните заповеди и нареждания по водене на следствието.

Др.др. Пенчо Стоилов и Джананов, като ръководители на следствието на Славчо Трънски, Здравко Георгиев, Денчо Знеполски и др. прилагайки непозволени, насилнически и антипартийни средства и методи са заставили някои от тях да дадат неверни и антипартийни по същество показания.

"Покритието", което се е получило в антипартийните моменти от показанията на някои подследствени е в резултат на предварителното убеждение, което е съществувало у др.др. Стоилов и Джананов, че някои членове на ЦК на Партията са "агентпровокатори".

Такова убеждение е съществувало и у др. Никола Дворянов, поради което той, като началник на следствения отдел на ДС тенденциозно е насочвал следствието към търсене "покритие"на показания по отношение на някои членове на ЦК на Партията.

Пред Комисията др.др. Стоилов, Джананов и Дворянов не показаха, че действително се съзнават своите грешки и престъпления.

На основание на горното предлагаме Политбюро да вземе следното

Р Е Ш Е Н И Е

1. Уволнението на др.др. Пенчо Стоилов, Васил Джананов и Никола Дворянов от Държавна сигурност е правилно.

2. Окончателно решение по тяхните грешки в следствието в Държавна сигурност да се вземе след приключване следствието

2.-

~~на Славчо Трънски, Здравко Георгиев и Денчо Знеполски.~~

2) Съдите ~~3. До окончателното изменяване на положението им~~ могат да постъпят на работа с ~~извлечване в поделенията на Министерството на вътрешните работи.~~ в производството по линия на промишлено-

18.I.1952г.
София

1. Райко Дамянов.....

Комисия: 2. Георги Дамянов.....

3. Георги Цанков.....

3) Считаме за не целесъ за сега да се приемат на работа в Костин да било поддержка МВР и МНО.

"УТВЪРЖДАВАМ"

_____

_____април 1952 г.

С о ф и я

Строго-поверително!

161

До ПБ на ЦК на БКП

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

П Р Е Д Л О Ж Е Н И Е

Относно: освобождаването на подследствения Славчо Стаменов Савов /Трънски/.

Славчо Стаменов Савов /Трънски/ е арестуван на 24.IV.1951 година на основание следствени данни, свидетелски показания и данни от агентурната разработка водена на подследствения, по които е бил обвинен в сътрудничество с полицията /агентпровокаторство/, в престъпни връзки с представителите на американското, английско и югославско разузнаване и умишлено разложение и довеждане партизанската бригада до разгром.

От проведения разпит на подследствения, извършените проверки и документация, разпитаните свидетели, набавените допълнително материяли и документи, камерното разработване на подследствения и други проведени мероприятия следствието се сдоби до следните резултати:

1. Установено е, че Славчо Стаменов Савов /Трънски/ е постъпил на работа в бившето Министерство на Вътрешните работи и народното здраве на 14 юли 1938 година и е уволнен на 4 октомври с.г. като неблагонадежден. Назначаването му в това министерство е станало посредство Дирекцията на труда - служба за настаняване интелегентно-безработните. Първоначално той е работил в дирекция на полицията отдел "Административен" /от 14 юли до 24 август 1938 г./, но поради участието му в подготовката и провеждането стачката на строителните работници е бил върнат на Дирекция на труда, като неудобен, от където е бил изпратен в същото министерство - отдел "Социални грижи". Това се потвърждава от показанията на подследствения, в които признава това, от полицейски картон № 41488 и други документи от полицията и

162

Дирекция на труда и от разпита на свидетелите Атанас Петров Бараков,Добри Стефанов Алексиев,Милтен Атанасов и др.по този въпрос.

Поцследственият твърди,че за постъпването си в полицията се е съветвал с другарите от Партията.От тях разпитани като свидетели по този въпрос,само др.Добри Алексиев потвърждава показанията на поцследствения.Той казва:"Такива указания ние му давахме,след като беше постъпил вече там /в полицията-б.м./ на работа и ставаше въпрос да остане ли или да не остане там на работа.Ние се посъветвахме в Окръкния комитет на РМС...и сметнахме,че може да остане като е отишъл като интелегентен безработен".

От показанията на Трънски в които отрича да е бил сътрудник на полицията и да е имал агент-провокаторска дейност,от сегашните показания на Младен Гюров/Денчо Знеполски/в които не говори за вражеска дейност на Трънски,от сегашните показания на арестуваният по това дело и освободен Гюро Симов Лазаров в които отрича да е знаел за вражеска дейност на Трънски и от показанията на бившия полицейски Началник Андрей Иванов Праматаров който отрича да е знаел Трънски да е бил сътрудник на полицията и от други провеценл мероприятия и разпитани свидетели слецствието не мога да се добере до факти и данни за агент-провокаторска дейност на Трънски.

2.Установено е че Трънски през 1945 год.по молба на Стефан Богданов е придружил сътрудника на Богданов /на ДС/ Христо Георгиев при едно посещение на шефа на американската военна мисия в София - полковник Стензи с цел /според показанията на Трънски и Стефан Богданов/ Христо Георгиев да добие авторитет и доверие прец полковник Стензи,че има солидни връзки сред отговорни партийни ръководители.Това посещение предварително е било съгласувано с др. Георги Дамянов от страна на Трънски и по негова /на Трънски/ искане др.Дамянов е нарецил да го придружи полковник Кръстан Кръстанов /полковник Кръстан Кръстанов потвърждава показанията на Трънски по случая/.От своя страна полковник Стензи придружен от сътрудника на Ст.Богданов - Христо Георгиев прави посещение на Трънски в Областния комитет на БКП където Трънски е работил тогава при което посещение,според Трънски са водили обикновенни разговори и полковник Стензи му подарил едни очила против прах и едно сандъче витамини за деца на убити партизани.

Слецствието не се сдоби с данни и материяли,че тези връзк на Трънски с полковник Стензи са имали престъпен характер,изхождайк

Из архивите на ДС

от показанията на Трънски,от показанията на осъдения трайчокостовист Стефан Богданов,от показанията на полковник Кръстан Кръстанов който е присъствувал на първата среща между Трънски,сътрудника Христо Георгиев и полковник Стензи,които се покриват по отношение на първата среща и от обстоятелството че Трънски преди да направи това посещение е искал и получил разрешение за това от др.Георги Дамянов.

3.Установено е че Трънски като Партизански командир е имал контакт с представителите на английската военна мисия пребивавала в Трънския партизански отряд - майорите Дейвис и Томпсън,но от разпитаните свидетели Кирил Марков,Александър Ангелов,Моис Рубенов и други били по.него време в партизанския отряд,както и от материялите на комисията на политбюро на ЦК на БКП следствието не можа да се добере до данни и факти че тези връзки на Трънски с представителите на английската военна мисия в отряда са имали престъпен характер.

4.От показанията на разпитаните свидетели Кирил Марков, Димитър Тошев,Владо Марианов,Стоян Нешев и други,от разпита на Трънски и другите последствени по това дело,както и от другите материяли по делото,следствието не можа да се добере до данни че връзките които Трънски е поддържал,както до 9.IX.1944 год.така и след 9.IX.1944 год.,с югославски партизански и партийни ръководители и югославски военни представители в София да са имали престъпен характер.

5.По се отнася до обвинението изградено на основание показанията на осъдения трайчокостовист Иван Масларов,които показания уличават Трънския в участие в трайчокостовската заговорническа организация,следствието не можа да установи показаното от Иван Масларов.По това обвинение Трънски е разпитван,но отрича категорично да има подобна дейност.

6.Обвинението,че Трънски съзнателно е изцигал на отговорна работа в армията вражески настроени офицери се указа несъстоятелно и следствието не можа да установи Трънски да е имал вредителска дейност във войската.

7.Установено е,че Трънски като командир на I-ва Софийска партизанска бригада има голяма вина за допуснатите от същата сериозни слабости,грешки и упощения при похода на бригадата до Рила,с които е допринесъл за злополучния край на този поход на бригадата,обаче следствието не можа да установи Трънски умишлено да е разлагал и

164

довел до разгром партизанската бригада,видно от показанията на разпитаните свидетели - участници в похода на бригадата Рилка Борисова Славчо Николов Цветков,Моис Рубенов,Тодор Рангелов и др.както и от материялите на комисията от ПБ на ЦК на БКП и другите материяли по делото.

8.Установено е,че Трънски наредил на 11.IX.1944 год. да бъде освободен от милицията арестуваният жандармерийски сътрудник Борис Митов Димитров /първия арестуван по това дело/,чиито родители са помагали на партизаните,а и сам Борис Митов Димитров е направил някои "услуги" на партизаните.По това време Трънски е бил предупрецен,че Борис Митов е доносничил на полицията/жандармерията/ и като такъв е направил провал,във връзка с което когато Борис Митов през октомври 1944 год.отишъл при Трънски в с.Банки да му се оплаче,че бил гонен от новата власт и милицията,Трънски му казал за съмненията по отношение на неговата честност и че е доносничил на жандармерията/полицията/.При този разговор,воден в колата на Трънски на път от Банки за София,Борис Митов доверява на Трънски, че той наистина бил завербован за сътрудник на жандармерията от своя братовчед жандармерийски офицер и,че е имал задача да устрои залавянето на Трънски.Въпреки това признание на Борис Митов,Трънски, при наличието на всички възможности,не го арестувал,а съобщил за случая в ЦК /според показанията на Трънски/.Последствения по това дело Борис Митов Димитров покрива показанията на Трънски по този въпрос.Съмнително остава за следствието обстоятелството,че въпреки всичко Трънски не арестувал Борис Митов,след като последния му доверил че е сътрудник на жандармерията,а го довел с колата си до София и го освободил.

9.Установено е,че Трънски когато бил на специализация в военната академия "Фрунзе" - СССР взел без разрешение от там поверителни военни учебни материяли които изпратил в България.Като кандидат член на ЦК на БКП Трънски е присъствувал на заседанието на Пленума на ЦК на БКП когато се е обсъждало наказанието на генералите Бъчваров и Кочев,които също така са донесли без разрешение такива материяли от академията "Фрунзе" - СССР.Тогава Трънски не е станал да съобщи на ЦК на БКП,че е извършил също такова престъпление проявявайки неискреност към ЦК на БКП.Това той не е съобщил на ЦК до арестуването му.

10.Установено е,че Трънски е ходатайствувал на две лица да не бъдат уволнявани от работа,въпреки че е знаел че те си непоц-

Из архивите на ДС

105

ходящи.Това Трънски обяснява че е направил защото те - Стела Пенева и Георги Стоянов Въкаров са му били свидетели по делото 1942 год.и като такива са му помогнали на процеса.Също така Трънски е ходатайствувал да бъдат назначени на работа две неподходящи лица - Коста Симов Тодоров и Петър Георгиев,обяснявайки,че първия е брат на партизанската ятачка Люба Симова Тодорова,а втория макар и малко бил подпомагал партизаните.За тия ходатайства Трънски сам признава в показанията си пред следствието.

11.В процеса на следствието Трънски се показа неискрен, мекушав и неверващ в истината и правото дело на Партията.Той капитулира пред следствието,без да бъде прилагано спрямо него физическо насилие и депозира неверни и антипартийни показания оклеветяващи редица честни комунисти и видни партийни деятели,които по един или друг случай са имали с него съвместна работа.Трънски не намери сили в себе си като кандидат-член на ЦК на БКП да каже пред комисията на политбюро истината,а и пред нея на два пъти той признава и отрича да е имал вражеска дейност и пише до същата саморъчно и без никакво насилие молба с която утвърждава че показанията които е депозирал пред следствието отговарят на истината.С това си държание и поведение и пред комисията на ПБ на ЦК на БКП Трънски манифестира в лицето на Партията своята нечестност,неискретност и двуличие.

Изхождайки от обстоятелството,че в процеса на следствието не се събиха факти и материяли за вражеска дейност на Трънски,а от друга страна имайки предвид работата му в полицията,съмнителното неарестуване на Борис Митов,неговата нечестност и неискренност към ЦК на БКП,лошото му и неискренно държание пред комисията на политбюро и пред следствието неподобаващо на един кандидат-член на ЦК на БКП

П Р Е Д Л А Г А М :

1.Да се освободи арестуваният Славчо Стаменов Савов /Трънски/.

2.За неговото нечестно,неискренно и двулично държание и поведение пред следствието и комисията на политбюро,за съмнителните му връзки с Борис Митов /полицейски сътрудник/и проявената от него неискренност към ЦК на БКП да бъде изваден от състава на ЦК на БКП и да не му се дава работа в армията.

София
23.IV.1952 год.

МИНИСТЪР НА ВЪТР.РАБОТИ
ген.лейтенант_____/Г.Цанков/

Строго-поверително! 406

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

УТВЪРЖДАВАМ:
Пом.Министър на МВР

/Ген.-майор Г.Кумбилиев/
София,_____ 1952 год.

С П Р А В К А

ОТНОСНО:Боян Българанов,понастоящем пом.министър.

В показанията си Трайчо Костов Джунев казва,че се е насочил да вербова на възглавяваната от него заговорническа организация Боян Българанов.Основание за това му давало честолюбието,лошото отношение на Българанов към военния министър.В разговорите,които е имал с Българанов,пише по-нататък Тр.Костов,той открито заявявал,че военния министър бил неподвижен,неръководил добре работата и време било да се замени вече с по-млад,по-енергичен,като намеквал за себе си.

В показанията си от 2.II.1950 год.Никола Павлов Колев, бивш член на ЦК на БКП,осъден като трайчокостовист по сл.д.№ 2094/49г. пише следното за Боян Българанов.

"... За генерал Българанов е намерена бележка в досието му от полицията,че е с.с.от 1925г.Бележката е изземата от мен,предадена на Тр.Костов.Вербовката трябва да е извършена през 1947г.... За ръководители по линия на министерствата бяха определени ... и Боян Българанов за Народната отбрана,на основание сътрудничеството с полицията през 1925г...."

Никола Павлов подържа показанията си относно Боян Българанов. При следствието на Никола Павлов е упражнявано насилие.

Стефан Иванов Богданов,бивш началник отдел ДС,осъден като трайчокостовист по сл.д.№ 125/49г.в показанията си от .... пише,че един от приближените на Тр.Костов бил и Боян Българанов-"предполагам, че и той е привлечен"пише по-нататък Богданов,защото мъчно човек може да устои пред Костов."

Иван Ст.Богданов подържа показанията си.При следствието му е упражнявано физическо насилие.

В показанията си от 13.XI.944г.Иван Стефанов х.Матеев,бивш министър на финансите,осъден като трайчокостовист по сл.д.№ 2094/49 год.

за Боян Българанов пише следното:

"...След посещението на правителствената югославска делегация в разговорите,които съм имал с Тр.Костов по повод на повдигнатите при срещите ни с тях въпроси, стана дума и за беседата ми с Джилас във влака на път за Варна.Когато стана дума за това,че Джилас препоръчва да се обърне особено внимание на офицерството,за да може да се облегчи на войската в случай,че правителството посегне на нашата работа,Тр.Костов помена, че са привлечени от него генералите Българанов и ..."

Иван Стефанов х.Матеев подържа показанията си.

Георги Стефанов Ганев,бивш зам.директор ДС,осъден като трайчокостовист по сл.д.№ 125/49г.в показанията си от 20 януари 950г.пише:

"...Когато Б.Българанов го преместиха от поста директор на милицията и стана началник на политуправлението във войската,струва ми се,това беше в края на 1947г.или началото на 1948г.аз запитах Тр.Костов,по кои причини става това.Тр.Костов ми отговори,че Боян Българанов е член на групата ни още от времето му на директор на милицията.Именно като такъв,по негово предложение бил преместен в армията.Целта на Тр.Костов била да създаде едно ядро от членове на групата,които фактически да изолират министър Георги Дамянов от управлението на войската.Като подходящи за тази цел били Боян Българанов и ... Че тези двамата са членове на групата не се учудих.Аз познавам разбиранията на Българанов за Тито, Темпо,за Югославия-колко много е критикувал нашата партия,че недостатъчно се учи от опита на Югославия,начина по който поставяше въпроса за федерацията на южните славяни.Неговия властнически характер отговаряше точно на предназначението,което му беше определил Тр.Костов във войската."

Георги Стефанов Ганев подържа показанията си.При следствието на същия е упражнявано насилие.

Тодор Стефанов Тошев,бивш генерал,обвинен в трайчокостовска дейност,по недоказаност на обвинението изпратен в ТВО-Белене-Свищовско в показанията си от 21.I.1950 год.пише:

"... След това... ми каза,че аз трябва да се свържа с генерал Боян Българанов за бъдещата ми дейност в София и Югозападна България,за което той вече е говорил за същия.След няколко дни,все в началото на 1948г.аз посетих ген.Българанов в кабинета му в м-во на Народната отбрана,казах му,че ме праща ... във връзка с бъдещата съвместна работа.

Из архивите на ДС

Все по същото време първата половина на 1948г.при среща ген.Българанов в моя кабинет на щаба ми,същия ми съобщи,че имал предвид да постави полковник ... на строева служба,чакал,обаче,удобен случай за това Аз намерих,че това би било много подходящо и че трябва да се избърза с реализирането на тази идея. ...,Но ако бъде приложен в действие плана/разбираше се акцията за Софийски гарнизон/за блокада на София,той считаше,че присъствието ми при генерал ... би му повлияло и той би действувал.Такова едно твое /на Българанов/добавих аз,би се отразило извънредно благоприятно и на целия кадър на дивизията.На то ва Българанов добави,че и той знае какво това негово присъствие ще се отрази добре,но можело той да бъде по това време необходим и на друго място.Аз му казах,че в началото за кратко време,той би следвало да отдели малко време,само да го видят,след което ще напусне дивизията и ще може да изпълнява другите задачи,които му са поставени..."

Освен това в същия дух са дали показания за Боян Българанов и осъдените трайчокостовисти:Борис Симов,Спас Зидгорски и Иван Касларов, всички в затвора.

Предвид горното,ПРЕДЛАГАМ,настоящата справка да се изпрати на III-то управление ДС,заедно с досието на Боян Българанов.

София,9.X.1952 год.

Предлага,
Майор М.Лалчев

Съгласен,
Началник отдел IV-ви ДС:
/Полковник Н.Ангелов/

31

С П Р А В К А

ОТНОСНО: процеса срещу Тр.Костов и неговата група.

Делото срещу Тр.Костов е възникнало в резултат показанията на Кирил Атанасов Славов – английски резидент, Никола Начев и др. подследствени задържани от органите на ДС през периода 1948–49 г. Делото е гледано в няколко процеси, като в първия процес общо са били включени 11 подследствени от които осем са съдени и осъдени за участие в антипартийната трайчокостовска организация, шпионаж и вредителство, а останалите трима като титови агенти. В процеса на следствието е доказано, че скоро след 9.IX.1944 година Тр.Костов по указания на английското разузнаване е бил създал антипартийна заговорническа организация, центъра на който си поставил за цел насилствено събаряне на законно установената народна власт и реставрация на капитализма в страната. Някои членове от центъра на тази организация бързо установили връзка с англо-американските агенти в Югославия – Тито, Кардел, Джилас, Ранкович и др. и започнали съгласувана дейност за по-бързото откъсване на България от лагера на демократичните страни начело със СССР, като за тази цел се злоупотребявало с популярния лозунг за балканска федерация.

Промъкналите се в редовете на партията агенти на империалистическите разузнавателни служби, навлезли в заговорническата организация било то в изпълнение на директивите на своите господари или пък след вербовка извършена от Тр.Костов на базата на стари полицейски материали, кариеристични прояви за получаване на по-високи постове и пр.

Доказано е, че освен горното организацията на Тр.Костов е имала за задача да дава подкрепа на реакционни и враждебни сили вътре в страната, да провежда вредителски, саботажни и др.актове в Народното ни стопанство и да провеждат националистически курс в отношенията ни със страните с нар.демокрация начело със Съветския съюз. Участниците в заговорническата организация в изпълнение инструкциите на заговорническия антипартиен център и тези на чуждите разведки са внасяли дезорганизация както в индустрията,

Из архивите на ДС

така и в селското стопанство и финансите.

Спъвали са стокооборота между града и селото,а така също и снабдяването на населението със стоки от първа необходимост. Мъчили са се да осуетят изпълнението на народостопанския план в областа на строителството,транспорта и електрификацията.Всячески са се стараели да създават трудности в стопанските ни връзки със СССР и другите народнодемократични страни.

Според показанията на Георги Стефанов Ганев,бивш зам. директор на ДС осъден за участие в антиправителствената организация казва,че по делото срещу Тр.Костов е провеждано вредителство. Така за следователи на Костов са били включени близки на Ганев служители някои от които според показанията му са били и вербовани от него за членове на антипартийната организация.Чрез тези следователи на Тр.Костов е било дадено възможност да разбере,че следствието не разполага с достатъчно изобличителни материали срещу него.Трайчо Костов е бил разобличен с ня олко очни ставки и направил известни признания за своята вражеска и агент-провокаторска дейност,които показания в последствие е отричал няколко пъти. Направил е също така и признания за връзки с английското разузнаване и с титовци,а за антипартиен център посочил осъдените по-късно Иван Стефанов х.Матеев,Никола Павлов Колев и себе си. В известни моменти е посочвал имена и на други лица,като участници в организацията без,обаче, да даде разгърнати показания за тях и без да даде ясна картина за организацията.Арестувания по това време Иван Славов Гевренов е разширил показанията си,като посочил ясно участието на Стефанов в заговора. На 20 срещу 21 септември 1949 година са били задържани една голяма група лица уличени,като участници в организацията между които били Иван Стефанов и Никола Павлов. На третия или четвъртия ден след задържането си Иван Стефанов започнал да дава обширни показания в които ясно очертал своите връзки с английския полковник Бейли и с югославските ръководители.Освен това е посочил множество участници в антипартийната организация.Бързото капитулиране на Стефанов е довело тогавашното ръководство на следствието до положение,цото да се даде вера на получените от Стефанов показания,макар,че и той тогава не е изяснил основните въпроси около организацията и не е конкретизирал своите показания по отношение по голямата част от засечените от него лица . Скоро след Стефанов и то в резултат на упражнено физическо насилие е започнал да прави признания и Никола Павлов

След това на Трайчо Костов са били проведени няколко очни ставки с Иван Стефанов,Никола Павлов и Никола Начев.Костов разширил показанията си съобразно с това което можал да научи на очните ставки,че следствието вече разполага. През м.ноември 1949 год. се започнало подготовката на процеса ,а въз основа на показанията на Костов,Начев,Павлов и Стефанов в последствие биват арестувани Петко Кунин и Иван Масларов с цел да им бъде проведено бързо следствие и бъдат включени в общия процес начело с Тр.Костов.През октомври са били извършени арести на генералите Тодор Тошев и Петър Вранчев, а от гранични войски е бил арестуван и Лев Николов Главинчев. Поради това,че както Кунин и Масларов,така Тошев,Вранчев и Главинчев,въпреки упражненото им физическо насилие упорито са отричали каквото и да било престъпление извършено от тях,то в процеса не са били включени и някои от тях бяха съдени и осъдени едва през 1951 година.Освен тях отричали са показанията си и други подследствени, какъвто е случая със Стефан Иванов Богданов,бивш Н-к ДС,който е правил признания само при физическо насилие и веднага след това ги е отричал.

Поради решението да се проведе процеса преди изборите насрочени през м.декември 1949 година,е заставило ръководството на следствието да подбере една група от подследствените с по-пълни признания и ги изкара на процес.Голяма група от останалите подследствени които имали направени частични признания се започнало подготовка за свидетели по делото,макар,че следствието им не било завършено /Калушев,Кочемидов и др./. След процеса който на смърт е бил осъден само Тр.Костов,а останалите подследствени са получили присъди от 8 години до наживот,ръководството на следствието фактически преминало под ръководството на осъдения за прилагане на порочни и антипартийни методи в следствената работа - Израел Зеев Израел,тогава и.д. началник Следствен отдел ДС. Тогава в резултат на приложение на опорочените методи се отпочнало разпит на останалите подследствени,като врага се е търсил в редовете на Партията. В следствената работа е започнало широко да се упражнява физическото насилие,а някой от подследствените направо са били питани да говорят каквото знаят за вражеска дейност на членове на ЦК и ПБ.По същото време се е отпочнало арестуването и привличане на следствие от затворите и лагерите на бивши полицаи,като са се

Из архивите на ДС

търсили показания уличаващи висши ръководители на партията в провокаторство. В същото това време някой от подследствените са започнали да дават неверни и провокационни показания сочещи както участници в организацията и известните им тях познати бивши колеги от партийния или държавния апарат и висши ръководители.

В резултат на така прилаганите опорочени методи в настоящия момент са насъбрани стотици и хиляди страници от показания и други материали получени от следствието на които не само, че не може да се вярва, но и не се знае кое е истина по отношение на засечените лица, посочени, като участници в организацията и извършена вражеска дейност.

По следствията камерна агентура е била ползвана почти при всички подследствени, ръководството на която не само, че е било лошо, но и следователите лично не са имали контакт с камериците. Получавало се е щото при по възрастен подследствен е поставен камерник много по млад от подследствения и то със всъсем неподходяща легенда. Допускало се е щото без какъвто и да е подбор са били поставени камерници при важни подследствени, а някаде един камерник е бил при няколко подследствени. При много от подследствените са били поставени камерници стоящи на различно културно ниво, а при легендите повечето от тях са били легендирани като фашисти и за опит за преминаване на границата. Това различие е попречило щото камериците да имат основание да коментират партийни въпроси и по този начин подследствените да им доверяват за извършените от тях престъпления. Ръководството на камерната агентура е било предоставено на слаби в работата си Оперативни работници, които не са били в течение на следствията. Донесенията от Камерната агентура ОР са предавали на тогавашния Н-к отделение "Отчетност" при Следствения отдел на ДС, който е изготвил бюлетин за ръководството.

20.X.1952 година.
София

НАЧАЛНИК ОТДЕЛ I-ВИ ДС:
Полковник-/Н.Ангелов/

0509 - 5.IV.54 43

Чрез гр. Началник на Ст.-Загорския окръжен затвор
До Централния Комитет на Българската Комунистическа Партия
в ст. София.

№ 188

Изложение

от Иван Стефанов Хаджиматев, затворник I.I, контр. № 38, осъден с присъда № 951 по дело № 1891/1949 на Върховния съд на Н.Р. България.

На 14 декември 1949 г. бях осъден от Върховния съд – присъда № 951 по дело № 1891/1949 – на доживотен строг тъмничен затвор и пълна конфискация на имуществото въз основа на измислени самопризнания за неизвършени и незамисляни престъпления. Показанията ми пред следствените власти и съда, съдържащи самопризнания за несъществуваща и незамисляна престъпна дейност, бяха изтръгнати при следствието с ужасни насилия и заблуди. Отчаяният ми опит да отстоя истината, въпреки страхотните заплашвания, още, преди процеса с заявлението ми пред тогавашния министър на вътрешните работи, ми донесе само нови страдания. След уверенията, че ръководството на Партията знае истината и обещанието, че ще остана в затвора не повече от 2-3 години, аз реших твърдодетстоявам пред съда измислените самопризнания и в никой случай да не си позволя отричането им, нито борбата за установяването на истината.

По-конкретно аз заявявам със пълното съзнание за отговорността си пред Партията:

1. Никога не съм бил на позициите на троцкизма, нито съм имал разговори с Кр. Раковски или с когото и да било за каквато и да било вражеска дейност против ВКП(б) и СССР или против БКП. Като член на ГКД и ДоКК (1921–1926 г.) аз съм участвувал в борбата против троцкизма. Временното ми подпадане под влиянието на К. Хофардушев в Берлин на пленума на ЦК през 1929 г. не ме отклони против Партията и аз бях свързан пряко с ЦК и след ликвидирането на лево-сектантския курс. До заминаването ми в Виена (1937 г.) връзката с ЦК се поддържаше от Марин Гешков, а в Виена с поръчение от ЦК идва при мен Сава Гановски.

2. Никога не съм бил на служба при английското или друго разузнаване, нито пък съм услужвал с каквато и да било на тях.

3. Не съм имал никаква връзка за каквато и да било вражеска дейност против Партията, държавата, или отделни техни ръководители.

4. Не съм имал никаква връзка с ръководителите на Югославия за каквато и да било дейност против СССР, Н.Р. България, ВКП(б) и БКП.

5. Не съм извършил, нито замислял никаква престъпна дейност в службите, възлагани ми от Партията (м-р на финансите и др.)

6. Напълно изчерпани са и всички мои показания за връзки и вражеска дейност на други лица, както и показанията на други лица за изнасяни вражески връзки и дейност с мен.

Аз моля ЦК на БКП да направи потребното, за да се тури час по-скоро край на ужасното положение, в което се намирам вече пета година след изстрадани морални и физически мъчения и ми даде възможност да участвувам в построяването на социализма на някое най-скромно място.

За истинността пред Партията на горното, написано от мен собственоръчно, подписвам: Ц. Стефанов

Ст.-Загора, окр. затвор, 29 март 1954 г.

Строго поверително. 1

ДО
ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП
Т у к

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

П Р Е Д Л О Ж Е Н И Е

ОТНОСНО: помилване на затворници.

ДРУГАРИ,

Успехите на Партията и Правителството в социалистическото строителство на нашата страна, провеждането на редица мероприятия за подобрение материалното и културно-битово положение на трудещите се, оказват положително превъзпитателно въздействие върху част от затворниците.

Излезлите напоследък в пресата декларации на някои доброволно завърнали се емигранти на Родината и освободени затворници, както и на други бивши опозиционни ръководители, внасят разколебаване сред част от осъдените за контрареволюционна дейност затворници.

Освен това, в затворите има затворници осъдени еднократно за маловажни криминални и стопански престъпления, случайно увлечени младежи, тежко болни и осъдени с напреднала възраст. Има и затворници с много добро поведение, трудещи се по произход и с тежко семейно и материално положение.

Поради гореизложените съображения и с оглед подобряване отношенията между България и Югославия, целесъобразно е да се освободят от затворите известна част от затворниците, осъдени по линия на югославското разузнаване и част от затворниците с добро поведение да бъдат освободени или частично помилвани.

П Р Е Д Л А Г А М:

1. Да се разреши да бъдат помилвани с остатъка от наложеното им наказание осъдените по югославска линия 491 затворника. Между тях са и някои по-видни дейци, бивши членове на БКП, като затворниците: БЛАГОЙ ИВАНОВ ХАДЖИПАНЗОВ, КРУМ МИЛАНОВ РАНГЕЛОВ, ВАТИ СТОИЦЕВ ЯНЕВ, ИВАН ГЕОРГИЕВ УЗУНОВ и др.

Освен тази категория затворници, има около 10, които в една или друга връзка са замесени с югославското разузнаване, но имат и такива криминални престъпления – кражби, по няколко бягства от затворите и пр., които не са включени в списъка за помилване.

В списъка за помилване са включени някои затворници с лошо поведение в затвора поради това, че попадат в категорията на осъдените по югославска линия.

Не е изключено поради разновидния характер на престъпленията, някои осъдени във връзка с Югославия да не са издирени и включени в списъка за помилване. Допълнително при издирването такива ще бъдат предложени за помилване.

– " –

2. Да се разреши да бъдат помилвани една друга група затворници – 386, от които 158 с остатъка от наказанието им и 228 – частично.

В тази група са включени за помилване и освобождаване някои от бившите опозиционни ръководители: БОРИС КОНСТАНТИНОВ БУМБАРОВ – с остатък 14 години, ХРИСТО СТРАТЕВ – с остатък 2 години, ДИМИТЪР СТОЯНОВ АНГЕЛОВ – с остатък 11 години, АСЕН СТЕФАНОВ ДРАГОМИРОВ – с остатък 1 година и 5 месеца и ИВАН КАЛБУРОВ – с остатък 7 години, които активно работят за политическото превъзпитание на много затворници и тяхното освобождаване или частично помилване ще има значение за по-нататъшното усилване на разложението сред бившите опозиционери.

– " –

3. Да се разреши да бъдат помилвани осъдените по трайчокостовските процеси затворници: ВАСИЛ АТАНАСОВ ИВАНОВСКИ, СПАС

МИХАЙЛОВ ЗАДГОРСКИ, ИВАН АТАНАСОВ КАЛУПЕВ, НИКОЛА ДИМИТРОВ ГОВЕДАРСКИ, НИКОЛА НАЧЕВ ПЕТКОВ, ЦОНЮ СТЕФАНОВ ЦОНЧЕВ и БОНЮ ДИМИТРОВ ПЕТРОВСКИ – с остатъка от наложеното им наказание поради това, че са болни и имат добро поведение в затвора.

От същата група да се помилват частично: НИКОЛА СПАСОВ ЗАДГОРСКИ – с 4 години, НИКОЛА ПАВЛОВ КОЛЕВ – с10 години, ИВАН СТЕФАНОВ ХАДЖИМАТЕЕВ – с10 години и ИВАН ГЕОРГИЕВ ТУТЕВ – с15 години, поради добро поведение в затвора.

Останалите затворници, осъдени по тези дела не се представят за помилване, защото имат лошо поведение в затвора и демонстративно заявяват, че са неправилно осъдени.

ПРИЛОЖЕНИЕ: списъци на представените за помилване затворници.

София, 12.X.1955 год.

МИНИСТЪР НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ-
-генерал-полковник:

Из архивите на ДС

10

С П И С Ъ К

на затворниците осъдени за
трайчокостовска дейност.

1. ВАСИЛ АТАНАСОВ ЖИБКОВ ИВАНОВСКИ - род.18 X 1906 г в с.Леврет-Костурско,жител на София. Осъден от Върховния съд на НРБ с присъда № 951г по нохд 1891/49 г. на 12 г. лишаване от свобода, че с други са организирали и ръководили нелегални групи за Пиринския край от България. В затвора е от 15 XII 1949 г. Помилван е с 2 г. Общо изтърпял 9 г, остатък - 3 г.
Намира се в з.о. Белене.

2. СПАС МИХАЙЛОВ ПЕТКОВ ЗАДГОРСКИ - род.16 V 1883 г в гр.Айтос,жител на София. Осъден от Соф.окр.съд с присъда 380/50г по нохд № 572/50 г, загдето до 1948 г. събирал и предавал шпионски сведения на чуждо разузнаване и станал член на трайчокостовска организация,на 10 г.
В затвора е от 26 IV 1950 г. Общо изтърпял 6 г. 8 м, остатък - 3 г. 4 м. В затв.Плевен.

3. ИВАН АТАНАСОВ КАЛУГЕВ - род.5 II 1903 г в гр.Бургас, жив.София. Осъден от Соф.окр.съд с присъда по нохд 1610/50 г че станал член на тайна заговорническа организация, образувана и ръководена от Тр.Костов, която имала за цел сваляне на народната власт,на 12 г. 6 м и 15 дни.
В затвора е от 14 VII 1951 г. Общо изтърпял 5 г 10 м, остатък - 6 г 8 м 15 дни.-Пазарджик

4. НИКОЛАЙ СПАСОВ ЗАДГОРСКИ - род.2 I 1915 г в гр.Бургас, жит.София. Осъден от Военния съд МВР с присъда 128/51 г по нохд 128/51 г, че след 9 IX 1944 г, ведно с други станал член на нелегална трайчокостовска организация, която имала за цел събаряне на нар.власт, Осъден на 12 г.
Намира се в зо.Белене. Изтърпял общо 7 г., остатък - 5 години.

5. НИКОЛА ДИМИТРОВ ГОВЕДАРСКИ - род.1 XII 1912 г в с.Хайредин,Оряховско, жит.София. Осъден от Соф.окр.съд с присъда по нохд 1610/50 г на 12 г, 6 м и 15 дни, че от 1944 до 1949 г е събирал и предавал сведения от стопанско, политическо и друго естество на английското разузнаване, с начало 9 IX 1951 г.

Намира се в затвора Ст.Загора. Изтърпял общо 6 г, остатък - 6 г, 6 м и 15 дни.

6. НИКОЛА ПАВЛОВ КОЛЕВ - род.3 V 1906 г в с.Угърчин, Ловешко. Осъден от Върховния съд НРБ с присъда № 951/49 г по нохд 1891/49 г на ДЖ, заменена с 20 г, затова че образувал и ръководил център на нелегалната трайчокостовска организация, имаща за цел събаряне на установената нар.демократическа власт.

Намира се в з.о. Белене. Изтърпял общо 5 г, остатък - 15 г, с начало 15 XII 1949 г.

7. НИКОЛА НАЧЕВ ПЕТКОВ - род.19 VII 1905 г в с.Дерманци, Луковитско, жит.София. Осъден от Върховния съд НРБ с присъда № 951/49 г по нохд 1891/49 г на ДЖ, заменена с 20 г, че извършил действия в качеството си на председател на Държавния комитет за стопански и финансови въпроси, целещи влошаването приятелските отношения със СССР, издавал наши тайни на чужди държави,постъпил в затвора на 15 XII 1949 г.

Намира се в з.о. Белене. Изтърпял общо 5 г и 9 м, остатък - 14 г. и 3 м.

8. ЦОНЮ СТЕФАНОВ КОНЧЕВ, род.4 XI 1898 г в гр.Котел, жит.София.Осъден от Върховния съд НРБ с присъда № 951/49 г.по нохд 1891/49 г на 15 г, че влезъл в нелегална организация от тр.костовци, имаща за цел влошаване отношенията ни със СССР и др.народнодемократични страни, събирал и предавал сведения на чужди разузнавания, представляващи държавна и партийна тайна, постъпил в затвора на 15 XII 1949 г.

Намира се в затвора гр.Кюстендил. Изтърпял общо 6 г 8 м., остатък - 8 г 4 м.

9. БОНЮ ДИМИТРОВ ПЕТРОВСКИ - род.1 VIII 1896 г в гр.Свищов, жит.София Осъден от Соф.окр.съд с присъда 1610/50 г на ДЖ, заменена с 20 г, че след 9 IX 1944 г,заедно

Из архивите на ДС

с други е станал член на заговорническа организация, ръководена от Тр.Костов, имаща за цел сваляне на нар. власт.

Намира се в затвора гр.Сталин. Изтърпял общо 5 г и 5 м, остатък - 14 г 7 м,начало 15 XII 1949 г.г.

10. ИВАН СТЕФАНОВ ХАДЖИМАТЕЕВ - род.3 III 1899 г в гр.Сталин, жит. на София. Осъден от Върховния съд НРБ с присъда 951/49 г по нохд 1891/49 г на ДЖ, заменена с 20 г, че заедно с други в качеството си на М-р на финансите са образували и ръководили заговорническа организация, поставила си за цел събаряне на нар.власт.

Намира се в затвора Ст.Загора. Изтърпял общо 4 г 7 м, остатък - 15 г и 5 месеца, с начало 15.XII.49г

11. ИВАН ГЕОРГИЕВ ИВАНОВ ТУТЕВ - род.31 X 1902 г в гр.Ловеч,жит.София Осъден от Върх.съд НРД с присъда 951/49 г по нохд 1891/49 г на ДЖ, заменена с 20 г, че в качеството си на Директор на Дирекция външна търговия е влезъл в заговорническа организация, имаща за цел събаряне на нар.демократичната власт, и предавал държавни тайни на чуждо разузнаване, като същевременно извършил действия за разстройване на нар.стопанство.

Намира се в затвора Пазарджик. Изтърпял общо 5 г и 1 м, остатък - 14 г 11 месеца,с начало 14.XII.49г

12. БОРИС АНДОНОВ ХРИСТОВ ЛАЗАРОВ - род.28 II 1912 г в с.Долно село, Кюстендилско,жит.София. Осъден от Върх.съд НРБ с присъда 951/49 г по нохд 1891/49 г на 15 г, че е влезъл в нелегална организация от тр.костовци, целеща влогаване отношенията ни със СССР и др.народнодемократични страни и че е разпространявал неверни твърдения и събирал и предавал на чужди разузнавания държавни и партийни тайни.

Намира се в затвора Белене. Постъпил на 15 декември 1949 г. Изтърпял общо 10 г 4 м, остатък = 4 г 8 месеца.

13. ГЕОРГИ СТЕФАНОВ ГАНЕВ - род.26 VII 1902 г в гр.Първомай, жит.София. Осъден от Военния съд МВР с присъда № 128/51 г по нохд 128/51 г на 15 г, че станал член на нелегална организация, ръководена от Тр.Костов, поставяща си за цел сваляне на нар.демократичната власт.

Из архивите на ДС

Постъпил е в затвора на 18 X 1951 г, понастоящем се намира в затвора Пазарджик. Изтърпял общо с помилване от 5 г - 9 г и 5 м, остатък = 5 г 7 м.

14. ДИМИТЪР ГЕОРГИЕВ КОЧЕМИДОВ - род. 24 I 1900 г в гр.Г.Оряховица, жит.София. Осъден от Соф.окр.съд с присъда по нохд 1610/50 г на 15 г, че станал член на заговорническа организация образувана и ръководена от Тр.Костов, поставила си за цел сваляне на нар.власт, ~~и~~

Постъпил в затвора на 14 VII 1950 г, понастоящем в затвора гр.Сталин. Изтърпял общо с помилване от 5 г - 11 г 3 м, остатък - 3 г 9 м.

15. ИВАН НИКОЛОВ МАСЛАРОВ - род. 20 XII 1912 г в с.Якоруда, Разложко, жит.София. Осъден от Соф.окр.съд с присъда 142/51 г по нохд 932/51 г на 15 г, че бил член на нелегална трайчокостовска организация, имаща за цел събаряне на нар.власт.

Постъпил в затвора на 25 VIII 1951 г, понастоящем в затвора гр.Пазарджик. Изтърпял общо с помилване от 5 г - 8 г 9 м, остатък - 6 г 3 м.

16. ПЕТКО ГЕОРГИЕВ КУНИН - род. 25 VII 1900 г в с.Михалци, Павликенско, жит.София. Осъден от Върх.съд НРБ с присъда № 463/51 г по нохд № 457/51 г на 15 г, че се включил в нелегална трайчокостовска организация, имаща за цел събарянето на законоустановената нар.власт.

Постъпил в затвора на 25 VIII 1951 г, понастоящем в затвора гр.Сталин. Изтърпял общо 4 г и 3 м, остатък - 10 г и 9 месеца.

17. ПЕТЪР ИЛИЕВ СЕМЕРДЖИЕВ - род. 16 VII 1917 г в гр.Ямбол, жит.София. Осъден от Соф.окр.съд с присъда № 142/51 г по по нохд 932/51 г на 12 г, че ~~преди~~ след 9 IX 1944 г бил член на нелегална трайчокостовска организация.

Постъпил в затвора на 6 VI 1952 г, понастоящем в затвора гр.Пазарджик. Изтърпял общо 4 г, остатък - 8 години.

18. СТЕФАН ИВАНОВ БОГДАНОВ - род. 17 III 1910 г в гр.Трявна, жит.София. Осъден от Военния съд МВР с присъда № 128/51 г по нохд № 126/51 г на 15 г, че станал член на трайчокостовска заговорническа организация, имаща за

4

цел събаряне на народнодемократичната власт.

Постъпил в затвора на 18 IX 1951 г, понастоящем в затвора гр.Бургас. Изтърпял общо 6 г и 4 месеца, остатък - 8 г и 8 м.

София, 25 X 1955 г.

ЗА НАЧАЛНИК ОТДЕЛ "ЗАТВОРИ"МВР:
/подполковник/

2

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
др. АНТОН ЮГОВ
Т У К

Д О К Л А Д

От министъра на вътрешните работи –
ГЕОРГИ ЦАНКОВ

ОТНОСНО: удовлетворяване нуждите от жилища на засегнатите граждани около процеса Трайчо Костов.

ДРУГАРЮ ПРЕДСЕДАТЕЛ,

Около процеса Трайчо Костов и по други подобни случаи, някои граждани жители на София бяха осъдени или въдворени в Трудово възпитателно общежитие. На някои от тях са им били взети жилищата, било чрез жилищните комисии или са настанявани със заповеди от жилищния фонд на Министерство на вътрешните работи. Някои от тях сега предявяват искане до Министерския съвет, Централния комитет на Българската комунистическа партия и Министерство на вътрешните работи да им бъдат върнати отнетите жилища.

За удовлетворяване исканията на засегнатите граждани, моля Ви другарю Председател да предложите за приемане от Министерския съвет следното,

П О С Т А Н О В Л Е Н И Е

Софийския градски народен съвет да задели от наличния си жилищен фонд, известен брой квартири за задоволяване жилищните нужди на ония граждани на които квартирите са отнети във връзка с процеса Трайчо Костов и др.

Настаняването в определените жилища да става съгласувано между Министерство на вътрешните работи и Софийския градски народен съвет.

София,.....1956 г.

М И Н И С Т Ъ Р:

Строго секретно!

ДО ДРУГАРЯ
ЗАМ.МИНИСТЪР НА ВЪТР.РАБОТИ
Генерал лейтенант Н.СПАСОВ

Т У К

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

От Началник III управление ДС- Ген.майор Г.КРЪСТЕВ

27.2.60г.

ОТНОСНО получените до сега данни за обектите на групова активна разработка "ОСИ".

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ДРУГАРЮ ЗАМ.МИНИСТЪР,

От откриването на групова активна разработка "Оси" до сега, чрез агентура и технически мероприятия се придобиха следните по-характерни данни:

Почти всички обекти поддържат връзки помежду си. По-близки и постоянни връзки поддържат Цонко Калов, Добри Терпешев и изключения от БКП скулптор Стоян Кожухаров. Тази група, заедно с други наказани и изключени членове на БКП и БЗНС посещават почти ежедневно кафене сладкарница "Москва" и кафене-сладкарница "Балкан", където системно коментират политиката на Партията и Правителството и хулят провежданите мероприятия и ръководителите на Партията. Характерно е например за Кожухаров, че наред с поддържането на различни и многобройни връзки, поддържа и такава с югославския търговски представител Вуячич, с който устройва срещи, било в ателието си

2.3.60г.

или в горепоменатите кафенета. По наличните данни във II управление ДС Будимир е разузнавач от УДБ.

На 15.II.1960 г. Конаклиев е разговарял с Иван Танев - бивш търговски представител в Швеция, като между другото са хулили вътрешната и външната политика на Партията и Правителството. Танев заявил, че въпреки промишлената продукция да е увеличена 7 пъти, живота бил по-тежък от преди. Всичко се копувало чрез опашки и пр. Споменал, че бил разговарял с др. Тато Дамянов който го настройвал против др. Дим. Ганев

По отношение на международните събития Танев казал, че съществува само един център и той се намирал в Ню Йорк от където се диктували икономиката и политиката в света.

Между Конаклиев и Танев е обсъждан и въпроса за посещение на последния при др. Кумбилиев за някаква работа. Оживено коментирали някакъв въпрос свързан с чужденци и се стремели да разберат, има ли шпионаж в него.

Прави впечатление, че при едно отиване в гр. Пловдив при Янко Шопов, Добри Терпешев казал, че в БКП съществувало потискане на критиката и не се допускали мнения различни от тези на ръководителите. Когато Терпешев говорел по отделно с някои ръководител от Партията, той имал съвсем правилно отношение и бил съгласен с него, но пред трето лице се въздържал да говори.

Споделяйки това с източника, Янко Шопов го запитал какво е мнението му по създаването на двупартийна система у нас и създаване нова трудова партия, която да не се бори против БКП, но да има самостоятелност при разглеждане на въпросите от нашия живот. За пример посочил ТИТО, който се стремял да намери такъв път.

По данни на агент "Стефчо" от 25.II.1960 г. по повод 40 дни от смъртта на Еф. Стоицев - 3.III.1960 г. приятелите му организират посещение на гроба му, а след това сбирка в ресторант "България". Иван Цанов казал, че щяли да присъствуват и следните приятели на Стоицев: Дим. Македонски художник, Конаклиев - склуптор, Янко Апостолов от Хасково,

член на БКП, Димитр Ангелов зъболекар, член на БКП, Перо Шандалов, Георги Милев и др.

По донесение на агент "Петров" от 4.II.1960 г. е видно, че в разговор със Стефан Кереков- земеделец, гичевист, последния е казал, че Чонко Панов говорейки за Земеделския съюз се изказал: "Някои наши другари мислят, че Земеделския съюз се е притопил, но ние знаем, че той е останал такъв, какъвто е бил преди. Утре и ние ще работим с него, като той само ще измени някои от позициите си". Панов обичал Дим. Гичев, чел някои негови речи и се възхищавал, като бил казал: "Какви мисли, какъв ум"!.

Кереков разказал на агента, че виждал в София Георги Чанков, който го запитал: "Какво прави Земеделския съюз на Георги Трайков?" След като Кереков отговорил, че е добре, Чанков подхвърлил: "И това ако е Земеделски съюз..!"

На 31.I.1960 г. агент "Камен" донася, че в разговор с Добри Терпешев, последния отправил нападки към ръководителите на Френската комунистическа партия, като ги нарекъл бърборковци и заявил, че само приказвали, но не били годни за решителни акции. Казал, че в нас народа гладувал, че с 400 лева семействата не могли да се издържат и пр.

Много от тях, като Терпешев, Чанков, Панов, Кунин, Кочемидов и Конакчиев използуват връзките си и ходатайстват по различни въпроси и особено за настаняване на работа, за отменяване на присъди и др. Например Терпешев ходатайтва пред Мишева в Президиума на Народното събрание за освобождаване пресрочно от затвора на Ангел Цоков Ангелов, осъден на 8 години лишаване от свобода за стопански престъпления, а синът му Стефан Терпешев ходатайства за пресрочно освобождаване от затвора синът на обект на разработка Д.В. Константин Георгиев, уличен в шпионаж. Георги Чанков ходатайства посредством Дочо Геор. Добрев от ДП "Печатни произведения" да се даде превод

от немски език на негов познат на което Добрев му отговаря, че ще се погрижи, но много кандидати има за такива преводи и той се опасява да се намесва, защото и на него скоро можело да се случи същата неприятност, която сполетяла Георги Чанков и то по същите причини. Пенко Кунин ходатайства пред БНБ за опрощаване държавните дългове на шурея си Иван Пеев., които имал още от национализацията.

На 2.II. т.г. Димитър Кочемидов е говорил с Жанк Киркор, арменец, воден на разработка за шпионаж, като му казал, че ще му изпрати един свой човек - по-близък от брат на име Стефан Богданов Последния заминавал за Италия и трябвало да поприказват с Хасъ и той каквото може непременно да направи за него.

От направената проверка в паспортния отдел се установи, че действително Ст. Богданов ще заминава за Италия и други западни страни. Със себе си Богданов взема и техническия ръководител на ДП "Българска фотография" Георги Григоров Чанков, бивш акционер вражески елемент. За да осигури излизането на Чанков зад граница, Богданов му изготвил неверна характеристика. Против заминаването на Чанков е направено изложение от партийния секретар на ДП "Българска фотография", който изнася истината за политическия му лик и за връзките му с Богданов.

Освен това много от обектите и техните близки изразяват недоволство от положението в което сега са поставени. Например жената на Кунин в разговор с неизвестно за нас лице говори, че са докарали Кунин до такова положение, че неможе да си намери местото, на което той й отговаря, че скоро може би тези които са го докарали на това положение, ще отидат на неговото място. Чанков в разговор със [redacted] след като му го уведомява, че има нов шеф [redacted] и че е обявено решението за Комитета на борците против фашизма, не е излезло евангелието, той ехидно подхвърля, че неможе да излезе докато не намерят средства за това. След това се договарят той да отиде [redacted] да си поговорят.

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

Същия е ходил [redacted] но не ни е известен разговора им.

Много от тях се занимават с болестите си като Панов Чанков, Петрешев, Кунин и др. Лекарите занимаващи се с Чанков го уверяват, че нищо му няма. Също така се занимава с личното си устройване, строеж на вили, като Кончев, Комара, Кунин, а Чанков приключвайки окончателно къщата си се подготвя за закупуване на кола, като изучава моторно дело.

По различни поводи взаимно се посещават, ходят заедно на театър, кино и други културни мероприятия, като се забелязва особена близост между Бор. Кончев, Комара и Ив. Маскаров, семейството на Кунин, а зам. директора на Младежкия театър Кирил Черкелев регулярно им осигурява билети за театър и в разговори особено с Чанков подчертава неговото сервилно отношение към тях. Така например на 1.II. т.г. в разговор с Чанков, Черкелев го поканил да присъствува на тържеството по случай 15 годишнината на театъра, което било уредено за голямите "сановници". Подчертал, че той смята Чанков за най-ранната рожба на 9 септември.

Някои от тях като Панов, Кончев и Чанков поддържат връзки и с отделни лица от войската, характера на които още не ни е известен.

Много от тях, като Кунин, Панов, Петрешев, Кончев, Каракачанов и др. пишат спомени за своето минало.

За изясняване на придобитите до сега данни и характера на различните и многобройни връзки, използуваме проверена агентура, издирваме подходяща такава, а също така използуваме и технически средства.

София, 27.II.1960 г.

НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ III ДС-

Генерал майор:

27.2 1960 г.

168

Строго секретно!
от особена важност!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С П Р А В К А

ОТНОСНО: прояви и дейност на наказани и изключени от БКП бивши отговорни партийни и държавни ръководители, протичащи по разработка "Оси".

В края на миналата и началото на тази година от наши източници се получиха данни, че някои бивши отговорни партийни и държавни ръководители, снети и наказани от Партията, се събират на различни обществени места и частни домове, където злостловят по политиката и мероприятията на Партията и отправят клевети, хули и най-гадни цинизми по адрес на отговорни партийни и държавни ръководители.

По-активни в това отношение са: ДОБРИ ТЕРПЕШЕВ, ЙОНКО ПАНОВ, БОРИС КОПЧЕВ, ГЕОРГИ ЧАНКОВ, НИКОЛА ПАВЛОВ /КОМАРА/, ПЕТКО КУНИН, ИВАН МАСЛАРОВ, ГЕОРГИ ВЛАДИМИРОВ МИЛЕВ, ПАЙАЙОТ КАРАКАЧАНОВ, БОРИС ХРИСТОВ КИРОВ, СТОЯН ПЕТРОВ КОНАКЛИЕВ и др.

От проведените мероприятия за изясняване на горните сигнали се установява, че повечето от горепосочените изразяват недоволство от настоящето си положение и злостно критикуват някои мероприятия на Партията и народната власт, Редица от тях поддържат връзки помежду си и със значителен брой други партийни членове, като водят разговорите си много внимателно и със загадки.

Някои, като ЙОНКО ПАНОВ, ДОБРИ ТЕРПЕШЕВ и др. споделят недоволството си с наказани и изключени от БЗНС бивши членове на ръководството на същия, което окуражава последните и те коментират техните изказвания сред нездравите земеделци като борби в БКП, а недоволните и изключени от БКП считат за стоящи на здрави позиции комунисти.

Със своето поведение почти всички служат като обединително звено на близките им от борбата против фашизма и службата им след 9.IX.1944 година, считащи се за недооценени или одобряващи тяхното поведение.

Почти ежедневно някои от тях посещават кафе-сладкарниците "Балкан", "Опера", "Москва" и др. обществени заведения, където се събират десетки бивши наказани и недоволни членове на БКП и такива

от БЗНС, пред които разпространяват клевети и вицове - уронващи престижа на ръководството на Партията и народната власт. Със своето поведение особено ЙОНКО ПАНОВ, ДОБРИ ТЕРПЕШЕВ, ГЕОРГИ МИЛЕВ и др. са се наложили като "авторитети" сред нездравите елементи, посещаващи тези места и се ползуват с особено уважение и почит при тяхното посещение.

Устройват си специални срещи за интимни - конспиративни разговори, където обмислят начини и средства за борба срещу ръководството на Партията.

ГЕОРГИ ЧАНКОВ в разговор с лица от провинцията, където напоследък е работил и които особено много го търсят и посещават, тенденциозно и ехидно изразява недоволството си. На 15.III.т.г. в разговор с ВЕЛЧО, на работа в Градския народен съвет-Разград, дошъл в София по служба, ЧАНКОВ му казва, че не може да си купи лека кола "Москвич", понеже били високи и не може да се качва в тях.

На 25.II.т.г. Г.ЧАНКОВ е провел продължителен разговор с ДОБРИ АЛЕКСИЕВ, зам.министър на външната търговия, за уточняване на лица, укривали го и утвърждаването им за активни борци против фашизма. Накрая ЧАНКОВ запитал дали АЛЕКСИЕВ е уредил въпроса на техния общ познат РАХО, на което АЛЕКСИЕВ отговорил: "Знам бе, аз там горе го дадох. Той нещо ходил при др.Дамянов, обещали му, после нали знаеш, тука ново началство, промени... Като дойде ново началство почва всичко отначало". ЧАНКОВ отговорил: "Е, това е", след което АЛЕКСИЕВ добавил: "Малко сме такива българите, че като отидем някъде от нас нататък почва леточислението". "В това е бедата" - със смях отвърнал ЧАНКОВ.

Особено много пред ЧАНКОВ сервилничи КИРИЛ ЧЕРНОКОЛЕВ, брат на ТИТКО ЧЕРНОКОЛЕВ, зам.директор на Народния театър за младежта.

В разговор за тържеството по случай 15 годишнината на театъра ЧЕРНОКОЛЕВ му казал, че там са били големите хора, на което ЧАНКОВ отговорил, че това не е за него работа. ЧЕРНОКОЛЕВ казал, че смята ЧАНКОВ за най-ранната рожба на Девети септември.

На 17.III.1960 година ЧЕРНОКОЛЕВ в разговор с ЧАНКОВ му казал: "Вчера бях при бай Димитър Димов". ЧАНКОВ със смях запитал: "Е хе, той какво прави"? ЧЕРНОКОЛЕВ отговорил: "Да, имаме стара

дружба ние с него, разговаряхме надълго и ми вика, слушай, угодничеството, вика, е такава страхотна беда засега, нямаш представа, ама възмутен е от дън душа". ЧАНКОВ - "И да се възмущава всьо равно". ЧЕРНОКОЛЕВ - "Да, какви беди, вика, за социализма са това. Тия угодници, тоя кариеризъм, правят много работа, ще знаеш". ЧАНКОВ - отвърнал: "Да, да". ЧЕРНОКОЛЕВ -"Нещо беше възмутен, много работи се бяха натрупали при него". ЧАНКОВ -"О! И да се възмущава, тя с възмущение не става".

ЧЕРНОКОЛЕВ уведомил ЧАНКОВ, че е уредил навсякъде въпроса за снабдяването му с билети и вече той можел да действува сам.

Много хора се обаждат на ЧАНКОВ и искат да го посетят в дома му, за да си поговорят, като подполковник ГРИПНЕВ, КАБАКЧИЕВА от ЦК на БКП, брата на СВИЛЕН РУСЕВ- железничар, РУШЕВ, председател на окръжния съвет за физкултура и спорт - София и др.

Установено е, че ЧАНКОВ се снабдява с хранителни продукти от правителствения магазин на ул.Шипка чрез Кръстина Тачева.

За отбелязване е, че най-близки връзки помежду си поддържат Н.Павлов, Ив.МАСЛАРОВ и Б.КОПЧЕВ. Разговорите им обаче не са ни известни.

На 2.II.1960 година КОЧЕМИДОВ е изпратил СТЕФАН БОГДАНОВ при ГЮЛБЕСЬРЯН, вражески настроен, уличен в шпионаж, частен зъболекар, с ходатайство да направи възможното за него, тъй като заминавал за Италия.

КАРАКАЧАНОВ и КИРОВ периодически идвайки си в София се събират в компания със свои близки офицери и други недоволни от БКП, предимно от техния край.

Характерни са връзките на ПАНАЙОТ КАРАКАЧАНОВ с ГЕОРГИ МИЛЕВ, които устройват срещите си винаги когато КАРАКАЧАНОВ си идва в София, на места, които определят непосредствено преди срещата.

Активна разложителна дейност в тези среди развива СТОЯН ПЕТРОВ КОНАКЛИЕВ, известен сред значителен брой отговорни партийни другари, скулптор, изключен от БКП за ревизионистически и неморални прояви.

На 15.II.1960 година КОНАКЛИЕВ е разговарял с ИВАН ТАНЕВ, бивш търговски представител в Швеция, изключен от БКП за нечестни сделки и съмнителни връзки с чужденци. Между другото критикували

вътрешната и външна политика на Партията и ТАНЕВ заявил, че в света има само един център и той се намирал в САЩ, от където се диктували икономиката и политиката. ТАНЕВ съобщил на КОНАКЛИЕВ, че разговарял с ТАЧО ДАСКАЛОВ, който го настройвал против др.Димитър Ганев.

В друг разговор с КОНАКЛИЕВ ТАНЕВ изразил своите изменнически намерения, които възнамерява да осъществи като използува официално излизане извън България.

КОНАКЛИЕВ много умело използува личните слабости и приятелските чувства на някои членове на БКП, заемащи отговорни постове в държавния апарат, като ги привлича в компании и се информира по редица въпроси от партийната и държавна политика. След това използува тия данни да злослови против Партията пред колебливи,недоволни и изключени членове на БКП и вражески настроени против народната власт лица.

Така например, едни от близките му връзки и приятели, които той упорито кани в компании, са др.др.АНГЕЛ КАРАЛИЙЧЕВ- писател, ТАЧО ДАСКАЛОВ, КИРИЛ ИЛИЕВ - подпредседател на III райсъвет и др. отговорни другари, членове на БКП. Пред тях не се изказва вражески, а се стреми да научи какво става в партийното и държавно ръководство, след което го споделя с вражески елементи, като злостно говори против партийните ръководители и одобрява политиката на СЮК.

Поддържа съмнителни връзки с кореспондента на ТАНЮГ - БУДИМИР, за който има данни, че поддържа връзки с широк кръг от недоволни и изключени от БКП лица, особено симпатизиращи на югославската политика и събира сведения от стопански характер.

БУДИМИР е присъствувал на 3.III.1960 година на панихидата по повод 40 дни от смъртта на ЕВТИМ СТОИЦЕВ, където са били изключително наказани от Партията заради ревизионистични прояви и симпатизиращи на Югославия.

На 10.III.1960 година в разговор с наш източник КОНАКЛИЕВ е казал, че др.АНГЕЛ КАРАЛИЙЧЕВ е безхарактерен, защото писал глупости, че днес се плащало по-скъпо на глупците и агентите. Както отивали международните събития от нас нямало да остане нищо при една евентуална война. Нашите политици били загубени хора. "Ние се фукаме - казал КОНАКЛИЕВ - с приятелството си с Корея, Виетнам, Гвинея и още не знам какви други далечни незнайни братовчеди, а не сме се

Из архивите на ДС

разбрали с Югославия, да не говорим за Гърция и Турция и сега ще залъгваме света, че ратуваме за балканско споразумение. Какво балканско споразумение без Югославия, която е важен фактор на Балканите. Йок, ревизионисти и незнам какво си. България след освобождението бе управлявана от руски агенти-емигранти. През това време тя бял свят не видя. Голям бе зора, докато се отърва. След 9.IX.1944 година на власт са пак емигрантите, а всеки който е емигрант в една държава той става неин агент. Днес България се управлява от емигранти. Това съм го ка-- зал и съм готов да го кажа и пред магнетофон. Стига са давали благоденствие на българския народ по вестниците и еднообразни до втръсване изявления. Нужно е народа да почувствува това благоденствие, а не да го карат насила да го признае".

На 15.III.1960 година по няколкократно настояване на КОНАКЛИЕВ в ателието му се събраха на угощение няколко души, между които др.др. ТАЧО ДАСКАЛОВ и АНГЕЛ КАРАЛИЙЧЕВ.

На вечерята в непринуден разговор и весело настроение др. ДАСКАЛОВ е информирал компанията за моменти от разговорите с американския посланик при връчване акредитивните си писма.

Чрез създаване на връзки по този начин КОНАКЛИЕВ ползва др. ДАСКАЛОВ и др. членове на БКП на отговорна работа, като др.СПАС РУСИНОВ, КИРИЛ ИЛИЕВ и др. за най-различни услуги и информации. Във всички изгодни за него случаи той използува често и авторитета им.

На 19.III.1960 година КОНАКЛИЕВ съобщил на ЙОНКО ПАНОВ, че в книгата "Комунисти" с автор о.з.генерал Гилин се говори и за него - ПАНОВ, като нарекъл Гилин говедо, идиот и пр. ПАНОВ от своя страна му е казал, че Гилин му е прочел предварително тези неща, но той съжалява, че му е посочил някои грешки в книгата, с които той щял да се изложи много и да хлътне с двата крака.

На 5.III.1960 година ЙОНКО ПАНОВ е разговарял с ГЕОРГИ МИЛЕВ. Последният запитал ПАНОВ дали е чел книгата на Гилин, в която пишел много неприятни и мръсни работи. МИЛЕВ се убеждавал, че бил прав, когато преди три години "ухапал" по един въпрос Гилин в V партиен район. ПАНОВ отвърнал, че той не можел друго да напише, само така щели да пуснат книгата му и с това той правел капитал. МИЛЕВ заявил: "След като избиха хората, сега ще трябва да им изядат кокалите".

Договорили се за среща, да си поговорят по-спокойно.

По данни от наш източник е видно, че в разговор в кафене "Балкан" с П.КАМЕНОВ, бивш министър, снет от ръководството на БЗНС, последният казал: "Трябва да се събираме, да споделяме по политическите въпроси и посочил съседната маса, на която били ЙОНКО ПАНОВ, ДОБРИ ТЕРПЕШЕВ и др., като казал: "Те редовно се събират и водят разговори".

В друг разговор СТЕФАН КЕРЕКОВ, нечестен земеделец, казал: "Искам да ти кажа какво ЙОНКО ПАНОВ казва за Съюза /б.н.БЗНС/.ЙОНКО ПАНОВ казва: "Някои наши другари мислят, че Земеделският съюз се е претопил, но ние знаем, че Земеделския съюз си е останал такъв, какъвто си е бил и утре ние ще работим с него, като той ще измени някои от позициите си". ПАНОВ обича ДИМИТЪР ГИЧЕВ, чел някои негови речи и казва: "Какви мисли, какъв ум".

В началото на т.м. в кафене "Балкан" в един разговор между ЙОНКО ПАНОВ, ЖАК НАТАН и ГЕОРГИ МИЛЕВ първият казал, че ЦК е изпратил една група в Съветския съюз да набират материали и документи за левосектантския курс в БКП, а МИЛЕВ казал, какво ще търсят в Съветския съюз, материалите са в България. Преди 9.IX.1944 година в Плевенския затвор в партийното ръководство са били МИЛЕВ, КОПЧЕВ, ДИМО ДИЧЕВ, ГОЧО ГРОЗЕВ и др., които провеждали левосектантския курс и сега работят в ЦК, а и секретаря на ЦК по време на левосектантския курс, ето го къде е, като посочил ЙОНКО ПАНОВ. МИЛЕВ продължил, като казал, че РАЧО ЦОНЕВ не бил никакъв левосектант, той не бил против Партията, а мразел само др.Георги Димитров и затова го изкарали левосектант и враг на Партията.

Характерно е, че ПАНОВ го търсят и се среща много често с бивши военни. Същият се стреми да не се откъсва от тези среди. Така например, при образуването на военно-научно дружество на запасните офицери при ЦДНА о.з.полковник ГРИГОРОВ, много близък на ЕФТИМ СТОИЦЕВ, ИВАН ЦАНОВ и др., симпатизиращи на политиката на СЮК, го е предложил за член на ръководството. О.з.полковник СУРДОЛОВ е предложил БОРИС КОПЧЕВ, той от своя страна - СУРДОЛОВ. Тъй като предварително ръководството на ЦДНА не е обмислило кои лица да влезат в ръководството, се е получило така, че за председател е бил избран

ЙОНКО ПАНОВ, за зам.председател Б.КОПЧЕВ и другите почти всички с антипартийни прояви, като СУРДУЛОВ, който се изказвал, че не е бил съгласен с ген.Кинов по редица военно-стратегически въпроси, РОШАВЕЛОВ, бивш царски офицер и други.

При обсъждане на въпросите за работата на дружеството СУРДОЛОВ се интересувал ще имат ли достъп до секретни материали.

На 22.III.1960 година СТЕФАН КЕРЕКОВ, нечестен земеделец, в разговор в кафене "Балкан" за ЙОНКО ПАНОВ казал - "Това е лъв на лъвовете. Той беше най-обичаният офицер в армията. Стар революционер, умен и културен човек а ма му е ... мамата. И той като нас сега ще обикаля кафенетата. Те са близки с ИЗВОРСКИ и КИРИЛ ЦВЕТАНОВ. Него го уважават и почитат всички. Невидяли вчера какъв респект имат и как му стават на крака".

ДОБРИ ТЕРПЕШЕВпо-малко подбира местата и лицата пред които говори против партийната и правителствена политика. Пред негов познат, произхождащ от буржоазна среда, хулил френската комунистическа партия, че нищо не правела, че водачите й били бърборковци и пр.

В разговора за нашата действителност пред същият казал, че у нас народът гладува, че с 400 лева семействата не могат да се издържат. На един пленум на ЦК на БКП той предложил никой в нашата страна да не получава повече от 4,000 лева месечно, за да се даде възможност за увеличаване на ниските заплати. Другаря Червенков бил писал, че средната заплата у нас била 628 лева. "Разбира се, казал ТЕРПЕШЕВ- като се съберат неговите 15,000 лева с 400 лева на един служител ще излезе средната заплата у нас 7,500 лева". Допълнил, че даването на пенсии на участвуващите активно в борбата против фашизма възмущавало гражданите и че за 9 души членове на ПБ поддържали специален стол, където плащали по 5 лева, а храната им възлизала на 150-200 лева.

ЯНКО ШОПОВ от гр.Пловдив, член на БКП, споделил, че скоро му гостувал ТЕРПЕШЕВ, с когото споделили някои въпроси. ТЕРПЕШЕВ му казал, че в Партията съществувало подтискане на критиката и не се допускали мнения различни от тези на ръководителите. Когато ТЕРПЕШЕВ говорел по отделно с някой ръководител на Партията, той имал правилно отношение и бил съгласен с него, но пред трето лице се въздържал

да говори. Само др.др.Ф.Козовски, К.Драмалиев и други били по-честни и откровени в разговорите си. В същият разговор ЯНКО ШОПОВ запитал събеседника си, какво е мнението му по създаването на двупартийна система у нас и нова трудова партия, която да не се бори против БКП, но да има самостоятелност при разглеждането и решаването на въпросите в нашия живот. За пример посочил ТИТО, който се стремял да намери такъв път.

От ЦК на БКП ни се предадоха две анонимни "окръжни" от името на "БДКП" - Българска демократическа комунистическа партия". При търсене авторите на същите се установи, че са пуснати от Пловдив. Издирването на автора продължава.

ЯНКО ШОПОВ по подобие на ТЕРПЕШЕВ се явява обединително звено на някои наказани и недоволни членове на БКП и други нездрави елементи в гр.Пловдив, като ХРИСТО ПРОДАНОВ, бивш партизанин/посетил ТЕРПЕШЕВ, информирал го и обсъдил линия на действие/, МЕТОДИ ТАНЕВ, кореспондент на в."Отечествен фронт", КАРАМУЧЕВ, началник селскостопански отдел при Окръжния съвет-Кърджали, ГЕОРГИ СТОЯНОВ, бивш околийски секретар на БКП-Пловдив. Същите системно се събират в обществените заведения на гр.Пловдив и в същия дух недоволстват и хулят линията на Партията и отговорни партийни ръководители, като обсъждат и подканят за изпращане на изложения до ЦК.

В разговор на 20.III.т.г. в кафене "Балкан" на една маса с ДОБРИ ТЕРПЕШЕВ са били ХРИСТО ДЖОНДЖОРОВ, СТЕФАН КЕРЕКОВ- земеделци, ТОТЮ САРАЛИЕВ, заместник директор на партийната школа и др. Станало дума и за ГИЧЕВ. ТЕРПЕШЕВ казал: "ГИЧЕВ независимо от всичко има привърженици сред народа. Те са много. На много места тия хора са добри и могат да бъдат полезни. Аз съм привърженик ГИЧЕВ да го пуснат, даже да му дадат и една прилична пенсия, какво ще направи той? Сега като е в затвора тия хора, които са с него го величат като мъченик, а ония отвън спекулират с името му".

Докато ТЕРПЕШЕВ разказвал за ГИЧЕВ ДЖОНДЖОРОВ и КЕРЕКОВ видимо са сияели от радост.

От проверени данни е видно, че на 17.III.1960 година ДИМИТЪР ГИЧЕВ в затвора в разговор изразил отношението си към ДОБРИ ТЕРПЕШЕВ като казал: "Да поругаят един такъв стар деятел като ДОБРИ ТЕРПЕШЕВ, който дойде не да прави политика с мене, а чисто и просто другарско отношение."

9.- 126

На 28.III.1960 година в кафене "Балкан" в разговор между ТОДОР ПОЛЯКОВ, ДОБРИ ТЕРПЕШЕВ, ПАНЧО ПАНЧЕВ /ТРАМВАЯ/, ПОЛЯКОВ казал: "Нашите нещо изопачават историята. Септемврийското въстание беше селско въстание под ръководството на Партията". ПАНЧЕВ допълнил: "Щом Гилин пише историята тя ще е като него. Той пише история и пише най- много за себе си, за приятелите си и за тези, които дават зобта". ТЕРПЕШЕВ казал; "Тъй е била, тъй е и тъй ще бъде. Чух много интересен виц. Едно дете запитало баща си какво е това Министерски съвет, ЦК, ОФ и народ? Бащата отговорил: Министерски съвет съм аз, защото отговарям за всичко, ЦК е майка ти, тя нарежда всичко, ОФ е баба ти - може да си дрънка колкото иска, никой не я слуша, а народът си ти, вземеш ли много да знаеш или да не слушаш, има и тояга". Някои от присъствуващите са си записали вица и впоследствие е разпространяван. ТЕРПЕШЕВ е отправил долни цинизми по отношение другарките на др.др. В.Коларов и Г.Дамянов.

На 26.III.1960 година в кафене "Балкан" ДОБРИ ТЕРПЕШЕВ се е изказал: "Нашите извършиха и продължават да вършат големи глупости. Ликвидирането на ЦКС и ограничаване дейността на кооперациите е престъпление, за което трябва да се търси най-строга отговорност. Такива необмислени действия създават омраза към Партията, която беше много обичана от народа. Ами ямките, саксийките и какви ли не дивотии? Ами тия големи заплати на председателите на ТКЗС? Бива ли по такъв начин да провокират ония, които някъде работят по за 5 лева, па и по-малко на ден. Навъдиха разни хлапетии, които хабер нямат от практически живот и всеки ден сервират неуморно нови и нови мероприятия, едно от друго по-неудачни".

Особено активно в подстрекателската, клеветническа и антипартийна дейност се проявява ГЕОРГИ МИЛЕВ, шурей на Съби Димитров, който е в постоянна връзка с ДОБРИ ТЕРПЕШЕВ, ЙОНКО ПАНОВ, ПАНАЙОТ КАРАКАЧАНОВ и други наказани и недоволни членове на БКП. Със своите злобни изказвания и хули против партийното и държавно ръководство той увлича и други, заедно с които стигат до заговорничене срещу редица отговорни партийни ръководители и партийното ръководство като цяло.

От 4 до 18 април т.г. през време на почивката в Двореца на профсъюзите - Велинград ТЕРПЕШЕВ и МИЛЕВ ежедневно бълваха хули и

клевети по адрес на партийни ръководители и мероприятията на БКП.

Така, в един от разговорите в стаята на МИЛЕВ на 7.IX.т.г. между ТЕРПЕШЕВ, МИЛЕВ и ХРИСТО ПРОДАНОВ от Пловдив, бивш партизанин, наказан за неморални и антипартийни прояви, посетил Велинград специално заради ТЕРПЕШЕВ и МИЛЕВ, информира ТЕРПЕШЕВ и МИЛЕВ за взаимоотношенията между някои отговорни партийни другари от Пловдив, членове на ЦК на БКП и предава положението на населението за бедствено, като изхожда от разговорите си с хората от селата в обслужваните от него гр.Пловдив, окръзите Пловдивски, Пазарджишки и Смолянски. В този разговор ТЕРПЕШЕВ проявява интерес за положението на народа, авторитета на др.др.Югов и Червенков в Пловдив, този на ЙОНКО ПАНОВ в родното му село и Пловдив и др.

Тримата подложиха на оценка по отделно почти всички членове на Политбюро, отделни членове на ЦК на БКП и политиката на Партията въобще. Хулейки почти цялото ръководство на Партията, считат мероприятията на същата за неправилни и обмисляха начини и средства как да действуват за изменение на състава на партийното ръководство, за да се "изправи" линията на Партията.

В същият разговор ТЕРПЕШЕВ нарече др.Г.Дамянов подлец, защото по време на Априлския пленум не само, че не го подкрепил, но уведомил ЦК. ТЕРПЕШЕВ по този повод каза: "Той хвана та ни съобщи, че готвим преврат, защото цялата армия беше се вдигнала. И те се уплашиха от преврат ... Подлец, знаеш ли, лежи там и върши подлости. Той мразеше също много ЧАНКОВ и ЮГОВ".

След като най-вулгарно коментираха издигането на др.Тодор Живков, ТЕРПЕШЕВ каза: "И Тодор Живков не може да изправи линия.Нито партийна, нито стопанска". Нарича другарите Българанов и Младен Стоянов подлеци и мръсници, при което ПРОДАНОВ го запита: "Хубаво де, Хрущов ще свърши ли някаква работа тук?" На което ТЕРПЕШЕВ отговори: "А бе, не се надявайте там. Дайте сами да си оправим работата".

На въпроса от ПРОДАНОВ, че има млади хора и то от преди 9 септември партизани, политзатворници, но не знаят какво да правят, ТЕРПЕШЕВ му отговори, че очевидно сега ще трябва да се претърпява.

"Сега какво, Тодор Живков ще ми разправя на мене, че хляб няма да има, ами той заслужава да бъде разстрелян. Как може до такова положение да докара България, като вчера се хвали, че ние това сме

 178

направили, ние това ще направим. Сега ще разправя, че хората лъжат, ами той защо лъже? Лъже, че 26% има успехи. Какво ще правим комунизъм като нас никъде ни няма. От вътре трябва да се намерят сили в Политбюро. Ние трябва да помислим".

ПРОДАНОВ каза, че хората навсякъде негодуват, но няма организация и направление, че са решили да изпращат писма под предлог за възстановяване ленинските норми, което ТЕРПЕШЕВ одобри и му обясни, че трябва да се действува на отделните хора в Политбюро. "Трябва по някакъв начин да се образува ядро в Политбюро, което да помогне".

МИЛЕВ одобрявайки мнението на ТЕРПЕШЕВ и ПРОДАНОВ каза, че живота е тежък и непоносим, защото формите, с които се действува са морално подтискащи и унизителни. "Викат ме 15 години да гласувам за един човек, народен представител. Събрали се всевъзможни тукмаци, тъй наречен наш Централен комитет. Решили да реорганизират държавата. Да назначат окръжни управители, окръжни секретари и викат тия народни представители, за които аз съм пласувал, макар, че не е конституционно. Това са безобразия". ТЕРПЕШЕВ одобрявайки мнението на МИЛЕВ казва, че това може да се измени само чрез политтерор. Иначе този състав на ЦК можел да вземе всякакви решения, дори да обесят всеки човек, за да запазят себе си. Това бил и Борис Вапцаров, Начо Папазов, даже и Кълбов.

По-нататък ТЕРПЕШЕВ продължава, че трябва да стане някой да каже: "Др.Живков, Вашата политическа линия доведе до това положение. Вашата стопанска линия доведе до това положение и то ще даде кураж на Югов, на другите, които не са много одобрявали политиката и той я налагал. "Даже ГЕОРГИ /б.н. Г.МИЛЕВ/ ми казва, че той /б.н. Т. Живков/ не питал даже и членовете на Политбюро. Със секретарите направил тия неща".

ПРОДАНОВ каза, че няколко души са решили да образуват фракция от честни хора, директори и др., които излагайки нещата, да кажат - ето, на, нас ни боли, враговете говорят така, ние сигнализираме

ТЕРПЕШЕВ го поправя как да постъпят и казва, че може и да пострадат, а ПРОДАНОВ добавя, че хората и на въже са отивали. ТЕРПЕШЕВ казва, че др.Червенков казвал: Търсете врага с партиен билет, а сега др.Живков - "Вие сте враг № 1 щом се съмнявате в икономическия скок". Казва, че VII конгрес не бил конгрес, а митинг, че

италианският другар му казал, че дошли да се научат, а то какво се получило - митинг.

МИЛЕВ се намеси в разговора и казва: "Аз смятам, че имаме работа с една голяма банда от кариеристи, които понеже нямат възможност да бъдат хрушчовисти и бъдещето им не е така благоприятно очертано, се пишат сталинисти. Една е истината; че разгонването на кариеристичните клики, близката най-нова история показва, че може да стане само с въстание. Трябваше да се вдигнат унгарците, да се вдигнат поляците, за да се справят с кликата. Значи мирните промени във всяка страна не довеждат до качествено изменение на стила на работата. Трябва да вдигнеш масите, да им строшат главите, да излязат на улицата, както в Сливен 2,500 души, те случайно ли се нарекдат пред халите за месо? Те фактически протестират. И в Пловдив ще се яви, и в Хасково ще се яви".

ПРОДАНОВ разказва, че др.Живков под формата на щега в Пловдив казал, че Борис Тасков може да излезе прав по отношение на скока, като обяснява, че наивните хора ще вземат това за самокритика, на което ТЕРПЕШЕВ казва, че на такъв въжеиграч не може да се вярва.

Тримата продължават да охарактеризират секретарите на ЦК др.др.Велчев и Цолов и най-вулгарно и цинично ги хулят.

Накрая, след като отправят цинизми и хули по адрес на другарите Българанов, Червенков и Ганев, говорят, че в Пловдив имат добри и верни приятели, като Янко Шопов и др.

При друг разговор с неустановено още лице във Велинград МИЛЕВ определя положението на селското стопанство в страната като плачевно и иронично подхвърлят, че сме били за пример с организацията на ТКЗС и това било принос в ленинизма. Той охарактеризирва положението на нашата страна, като казва: "Знаеш ли каква приказка има? Казват, че в България хората са много добре, старците са без надежда, бащите без пари, младежите без идеал, жените без морал, цветята без аромат. Страшно нещо". Събеседникът му казва, че турците не са успели да накарат българския народ да се откаже да яде свинско месо в продължение на 500 години, а сега нашите успели да направят това нещо.

13.- 180

Веднага след завръщането си от почивка МИЛЕВ потърси ЙОНКО ПАНОВ, като го покани да се видят в домът му, което ПАНОВ приие. Информира го, че чете доклада на Толиати за което и ПАНОВ изяви желание да се запознае с него.

Има редица още данни и сигнали, по които работим за оточняване и документирането им.

ЗАМЕСТНИК МИНИСТЪР МВР-
ген.лейтенант:

22.4.60г.

Строго секретно
от особена важност!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С П Р А В К А

ОТНОСНО: прояви и дейност на фракционно ревизионистическо и разколническо поведение на ЙОНКО ПАНОВ, ДОБРИ ТЕРПЕШЕВ, ГЕОРГИ МИЛЕВ и др.

В края на миналата и началото на тази година се получиха данни, че някои ~~бивши отговорни партийни и държавни ръководители~~, наказани ~~от Партията~~, се събират на различни обществени места и частни домове, където злословят против политиката и мероприятията на Партията, ~~от остри фракционни позиции и отправят~~ клевети, хули и ~~най-гадни~~ цинизми по адрес на отговорни партийни и държавни ръководители.

Активни в това отношение в София са ЙОНКО ПАНОВ, ДОБРИ ТЕРПЕШЕВ, ГЕОРГИ ВЛАДИМИРОВ МИЛЕВ, СТОЯН ПЕТРОВ КОНАКЛИЕВ и др. В гр.Пловдив - ХРИСТО ПРОДАНОВ, ЯНКО ШОПОВ и др.

Със своето фракционно поведение те служат за обединително звено на ~~силните им главно от миналото, до 9.IX.1944 година~~, които се считат за недооценени, обидени и разсърдени на Партията, ~~и одобряват тяхното поведение на фракционна борба против ръководството на Партията.~~

Постоянно тяхно сборище е кафе-сладкарниците "Балкан", "Опера", "Москва" и др. ~~обществени заведения, където се събират~~ десетки бивши наказани и повече или по-малко недоволни членове на БКП и такива от БЗНС, където развиват своите фракционни схващания, критики и коментарии по партийни мероприятия и ръководители и разпространяват клевети и вицове - уронващи престижа на Партията и народната власт. Със своята активност особено ЙОНКО ПАНОВ, ДОБРИ ТЕРПЕШЕВ и ГЕОРГИ МИЛЕВ са се наложили като "авторитети" сред нездравите елементи, посещаващи тези места.

Устройват си специални срещи на интимни, секретни разговори, където обмислят начини и средства за борба срещу ръководството на Партията. ~~и ожесточено, отрапно, злостно и фракционно критикуват партийната линия и кадри.~~

От 4 до 18 април т.г. през време на почивката си в Двореца на профсъюзите – Велинград ТЕРПЕШЕВ и МИЛЕВ ежедневно бълваха хули и клевети по адрес на партийното ръководство и мероприятията на БКП, а също обсъждаха начини и средства за борба с ръководството на Партията.

Така, в един от разговорите в стаята на МИЛЕВ на 7.IV.т.г., между ТЕРПЕШЕВ, МИЛЕВ и ХРИСТО ПРОДАНОВ от Пловдив, бивш партизанин, наказан за неморални и антипартийни прояви, тримата подложиха на оценка поотделно всички членове на Политбюро, отделни членове на ЦК на БКП и политиката на Партията въобще. Хулейки почти цялото ръководство на Партията, преценяха мероприятията на същата за неправилни и обмисляха начини и средства как да действуват за изменение състава на партийното ръководство, за да се "изправи" линията на Партията.

В същия разговор ТЕРПЕШЕВ обвини Кочо отговорен партиен ръководител, че по време на Априлския пленум, не само, че не го подкрепил, но уведомил ЦК. По този повод каза: "Той хвана та ни съобщи, че готвим преврат, защото цялата армия беше се вдигнала. И те се уплашиха от преврат ... Подлец, знаеш ли, лежи там и върши подлости".

След като най-вулгарно коментираха издигането на Кочо членове на Политбюро, ТЕРПЕШЕВ каза, че и те няма да изправят линия, нито партийна, нито стопанска. Нарече ги подлеци и мръсници, при което ПРОДАНОВ го запита: "Хубаво де, ръководството на КПСС ще свърши ли някаква работа тук?" ТЕРПЕШЕВ отговори: "А бе, не се надявайте там. Дайте сами да си оправим работата".

МИЛЕВ одобрявайки мнението на ТЕРПЕШЕВ и ПРОДАНОВ каза, че живота е тежък и непоносим, защото формите с които се действува са морално подтискащи и унизителни. "Викат ме 15 години да гласувам за един човек, народен представител. Събрали се всевъзможни тукмаци, тъй наречен наш Централен комитет, решили да реорганизират държавата. Да назначават окръжни управители, окръжни секретари и викат тия народни представители, за които аз съм гласувал, макар че не е конституционно. Това са безобразия". ТЕРПЕШЕВ като одобри мнението на МИЛЕВ каза, че това може да се измени само чрез полит-

терор. Иначе този състав на ЦК можел да вземе всякакви решения, дори да обесят всеки човек, за да запазят себе си.

По-нататък ТЕРПЕШЕВ продължи, че трябва да стане някой в ЦК и да каже: "Другарю ....., Вашата политическа линия доведе до това положение, Вашата стопанска политика доведе до това положение и то ще даде кураж на другите, които не са много одобрявали политиката и въпреки това, тя е налагана".

ПРОДАНОВ каза, че няколко души са решили да образуват фракция от честни хора, директори и други, които излагайки нещата да кажат - ето на, нас ни боли, враговете говорят така, ние сигнализираме. В същия разговор МИЛЕВ се намеси и допълни: "Аз смятам, че имаме работа с една голяма банда от кариеристи, които понеже нямат възможност да бъдат хрушчовисти и бъдещето им не е така благоприятно очертано, се пишат сталинисти. Една е истината, че разгонването на кариеристичните клики, близката най-нова история показа, че може да стане само с въстание. Трябваше да се вдигнат унгарците, да се вдигнат поляците, за да се справят с кликите. Значи мирните промени във всяка страна не довеждат до качествено изменение на стила на работа. Трябва да вдигнеш масите, да им строшат главите".

ПРОДАНОВ каза, че хората навсякъде в страната негодуват, но няма организация и направление и затова решили да изпращат до ЦК писма, под предлог за възстановяване ленинските норми, което ТЕРПЕШЕВ одобри и му обясни, че трябва да се действа на отделните хора в Политбюро. "Трябва по някакъв начин да се образува ядро в Политбюро, което да помогне" - каза ТЕРПЕШЕВ.

В последно време от ЦК на БКП ни се предадоха последователно за издирване авторите на 5 анонимни писма.

На 1.II.1960 година е получено анонимно писмо, на пишуща машина, от името на "честни и стари партийци", автора на което от антипартийни позиции критикува стопанските и културни мероприятия на Партията.

На 30.III.1960 година е получено анонимно писмо, в което се описва "огорчението" на много заслужили борци против фашизма от местни ръководители, които ги пренебрегват. "Огорчените" били се сдушавали, за да правят друга партия - сталинисти.

На 11.IV.1960 година са получени две анонимни писма от

16

4.-

името на "група стари антифашисти и партийни другари". Автора говори, че "властта ни е заслепила, че е време да се вземе нов курс и постави край на буржоазния начин на живуване, да поемем всички изключително ленинските норми на живот и творчество ..."

На 29.IV.1960 година до посолството на ФНРЮ е пуснато анонимно писмо на "група български комунисти". Автора поздравява СЮК по случай две години от техния VII конгрес, че приетата тогава програма, потвърди правилността на анализа, направен в нея и оценките, произтичащи от този анализ, на съвременното международно положение и развитието на социализма в света".

Накрая след като отправя цинизми и хули по адрес на някои членове на Политбюро, говорят, че в Пловдив имат добри и верни приятели, като ЯНКО ШОПОВ и др. как ще се уохоже ежедневни?

В ежедневните ся разговори ПАНОВ, ТЕРПЕШЕВ и МИЛЕВ не пропускат случаи да обработват и влияят на отделни лица от средите на обидените, като разказват примери от миналото на БКП и вицове, силно уронващи престижа и линията на Партията. Така например, МИЛЕВ разказвал следния виц: "В България хората са много добре, старците са без надежда, бащите без пари, младежите без идеал, жените без морал, цветята без аромат. Страшно нещо".

ТЕРПЕШЕВ пред по-голяма група казал: "Едно дете запитало баща си какво е това Министерски съвет, ЦК, ОФ и народ? Бащата отговорил: Министерския съвет съм аз, защото отговарям за всичко, ЦК е майка ти, тя нарежда всичко, ОФ е баба ти - може да се дрънка колкото иска, никой не я слуша. Народът си ти, вземеш ли много да знаеш или да не слушаш, има и тояга". Някои от присъствуващите си записали вица и впоследствие го разпространявали.

При друг разговор за нашата действителност ТЕРПЕШЕВ казал, че у нас народът гладува, че с 400 лева семействата не могат да се издържат. На един пленум на ЦК на БКП той предложил никой в нашата страна да не получава повече от 4,000 лева месечно, за да се даде възможност за увеличаване на ниските заплати. Допълнил, че даването на пенсии на участвуващите активно в борбата против фашизма възмущавало гражданите и че за 9 души членове на Политбюро поддържали специален стол, където плащали по 5 лева, а храната им възлизала на 150-200 лева.

17

5.-

ЯНКО ШОПОВ от гр.Пловдив, член на БКП, казал, че му гостувал ДОБРИ ТЕРПЕШЕВ, с когото споделили някои въпроси. ТЕРПЕШЕВ му казал, че в Партията съществувало подтискане на критиката и не се допускали мнения различни от тези на ръководителите. Когато ТЕРПЕШЕВ говорел по отделно с някой ръководител на Партията, той имал правилно отношение и бил съгласен с него, но пред трето лице се въздържал да говори.

В същия разговор ШОПОВ запитал събеседника си какво е неговото мнение по създаването на двупартийна система у нас и нова трудова партия, която да не се бори против БКП, но да има самостоятелност при решаването на въпросите от нашия живот. За пример посочил Тито, който се стремял да намери такъв път.

Какво се има предвид за Тито? поточно

От ЦК на БКП ни се предадоха две анонимни "окръжни" от името на "БДКП" - Българска демократическа комунистическа партия. При търсене авторите на същите се установи, че са пуснати от Пловдив.

На 28.IV.1960 година до ЦК на БКП е изпратено анонимно писмо със следното съдържание: "От днес се образува нова Комунистическа партия в България, на която политическата програма заедно с учредителния протокол ще Ви бъдат изпратени допълнително". За събранието /150 стари членове на БКП/ - Николаев.

Провеждат се мероприятия за издирване на авторите.

Установено е, че особено ГЕОРГИ МИЛЕВ развива активна дейност против партийното ръководство сред наказани и недоволни бивши и настоящи военни.

Срещите на МИЛЕВ с ЙОНКО ПАНОВ, БОРИС КОПЧЕВ, П.КАРАКАЧАНОВ и ХРИСТО ПРОДАНОВ от Пловдив имат конспиративен характер. МИЛЕВ предупреждава, че разговорите трябва да водят в движение по улиците, а не в кафенето, което трябва да посещават, за да не прави впечатление, че се отделят. Има случаи на срещи ~~между тези и~~ други членове на БКП в домът на МИЛЕВ и КОПЧЕВ. Кога и кои?

Прави впечатление, че ПАНОВ и КОПЧЕВ са в постоянен контакт със значителен брой запасни и действуващи офицери, снети и наказани за антипартийни и ревизионистични прояви. Всички проявяват интерес и знаят подробности за положението в МНО, като говорят, че има две групи в ръководството.

КОПЧЕВ поддържа почти ежедневен контакт с о.з.полковник АТАНАС НЕДЕЛЧЕВ, който системно изказва недоволство и е добре информиран за положението на кадрите в армията ни. В някои случаи са му известни решения преди да бъдат обявени.

На 27.V.1960 година НЕДЕЛЧЕВ казал: "Е, какво, ще ги събаряме ли, или ще се бием?" Пояснил, че това можело да стане само като се обединят такива като него.

При образуване на военно-научно дружество на запасните офицери при ЦДНА о.з.полковник ГРИГОРОВ, много близък на ЕФТИМ СТОИЦЕВ, ИВАН ЦАНОВ и др. симпатизираци на политиката на СЮК, предложил ЙОНКО ПАНОВ за член на ръководството. О.з.полковник СУРДОЛОВ предложил БОРИС КОПЧЕВ, а той от своя страна - СУРДОЛОВ. Тъй като предварително ръководството на ЦДНА не е обмислило кои лица да влезат в ръководството, се е получило така, че за председател е бил избран ЙОНКО ПАНОВ, за зам.председател БОРИС КОПЧЕВ и другите почти всички с антипартийни прояви.

ЙОНКО ПАНОВ често посещава кафе-сладкарниците "Балкан" и "Опера", където освен с недоволни бивши и настоящи членове на БКП, споделя своите антипартийни и ревизионистични настроения и с наказани земеделци, симпатизиращи на югославската политика.

В един разговор СТЕФАН КЕРЕКОВ, нечестен земеделец, казал: "Искам да кажа какво ЙОНКО ПАНОВ казва за съюза /б.н.БЗНС/. ЙОНКО казва: "Някои наши другари мислят, че Земеделския съюз се е претопил, но ние знаем, че Земеделския съюз си е останал такъв, какъвто си е бил и утре ние ще работим с него, като той ще измени някои от позициите си". ПАНОВ обича ДИМИТЪР ГИЧЕВ, чел някои негови речи и казва "Какви мисли, какъв ум".

На 19.V.1960 година ЙОНКО ПАНОВ споделил: "Двадесетият конгрес е най-крупното събитие след Октомврийската революция. Основното в него е колективния метод. Най-важното е да се промени тоя начин, тоя курс. А в чии ръце са тези въпроси у нас? В ръцете на един човек, който е нито гъвкав, нито търпи чуждо мнение, нито се учи от грешките си, нито издирва причините. Блъска се като ноч. Бълнува за скокове, пък след това му казва ускорено развитие, ямки, саксийки и в края на краищата за 1959 година отчитаме по-нисък трудоден".

За отбелязване е, че много от обидените, освободени през 1956 година от затвора, поддържат контакт, както помежду си, така и с ПАНОВ, КОПЧЕВ, МИЛЕВ и др.

Така например НИКОЛА ПАВЛОВ е в постоянен контакт с КОПЧЕВ, МАСЛАРОВ, Г.МИЛЕВ, Ст.БОГДАНОВ и др., а последния поддържа съмнително връзка с лице от Западна Германия.

Активна разложителна дейност в тези среди развива СТОЯН ПЕТРОВ КОНАКЛИЕВ, известен сред значителен брой отговорни партийни другари, скулптор, изключен от БКП за ревизионистични и неморални прояви.

КОНАКЛИЕВ поддържа връзка с кореспондента на ТАНЮГ - БУДИМИР, който се среща с широк кръг от недоволни и изключени от БКП лица, особено симпатизиращи на югославската политика. БУДИМИР е кадрови разузнавач от УДБ.

Много умело КОНАКЛИЕВ използува личните слабости и приятелски чувства на някои членове на БКП, заемащи отговорни постове в държавния апарат, като ги привлича в компании и се информира по редица въпроси от партийната и държавна политика. След това използува тия данни да злослови против Партията пред колебливи, недоволни, изключени членове на БКП и враждебно настроени против народната власт лица.

На 10.III.1960 година КОНАКЛИЕВ е казал, че както отивали международните събития, от нас нямало да остане нищо при една евентуална война. Нашите политици били загубени хора. "Ние се фукаме - казал КОНАКЛИЕВ- с приятелството си с Корея, Виетнам, Гвинея и още не знам какви други далечни незнайни братовчеди, а не сме се разбрали с Югославия, да не говорим за Гърция и Турция и сега ще залъгваме света, че ратуваме за балканско споразумение. Какво балканско споразумение без Югославия, която е важен фактор на Балканите. България след освобождението бе управлявана от руски агенти - емигранти. През това време тя бял свят не видя. Голям бе зора докато се отърва. След 9.IX.1944 година на власт са пак емигрантите,

20

8.-

а всеки който е емигрант в една държава, той става неин агент. Днес България се управлява от емигранти".

Близък на КОНАКЛИЕВ и останалите привърженици на политиката на СЮК е ИВАН ЦАНОВ, изключен от БКП. Същият поддържа съмнителни връзки с кореспондента на ТАНЮГ БУДИМИР и е един от организаторите на погребението на ЕФТИМ СТОИЦЕВ. Системно посещава кафене-сладкарницата "Балкан" и ателието на КОНАКЛИЕВ, където с другите хули мероприятията и политиката на Партията.

6.VI.1960 год.
София

ЗАМЕСТНИК МИНИСТЪР МВР-
генерал-лейтенант:

На края да се добави според нашите данни кой по именно още посещават горепосочените места и ее подвизават в ~~[illegible]~~ антипартината фракционерска среда!

Да се заключи с предложения МБ да разреши на органите на МВР да провеждат активни мероприятия за пълното изясняване на дейността, плановете и замислите на фракционерите.

Строго секретно
от особена важност!

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ПРОВЕДЕН РАЗГОВОР

Между ХРИСТО и РАДИВОЕВ на
20.VI.1960 г.

В 17.10 часа влиза ХРИСТО и донася продуктите. Правят сметка кое колко струва. След това ХРИСТО казва нещо неясно.

РАДИВОЕВ: (псува) Години ли са, живот ли е да го опишеш(псува) Скотове! Значи у нас (война?) ако става ще стане такава кървава, каквато - взаимно изтребление! Ние ще се избием помежду си бе!

ХРИСТО: ... (казва нещо много тихо и псува) Как няма един управник да се обърне с лице към тоя народ да види...

РАДИВОЕВ: Не бе, те са агенти на руснаците и край! Въпроса е... вечно ще бъде така ще знаеш! Вечно!. Е това е ограбване. (псува)

ХРИСТО: Да го произвеждаш и да не можеш да го ядеш! Кога е било такова чудо!

РАДИВОЕВ: Най лошото, което .... ако е на село и има частни имоти ... има къде да пиеш, има с какво да те посрещнат хората

ХРИСТО: ...(казва нещо много тихо, заглушено от шума)

РАДИВОЕВ: Трябва да пиеш викам, мръсотии, нали? (пауза) Много губят позации американците да му еба майката, нали щеше да отива в Япония?!...атомни бомби (псува)... (шум)

След това разглеждат шунката и говорят за качеството ѝ. ХРИСТО казва нещо неясно в смисъл, че всичко ее изнася, а дават на хората това, което остане.

РАДИВОЕВ: Няма бе, те нас ни смятат за (поробена нация??) Те въобще мразят народа бе! На тях им е свидно за народа да има!.....

ХРИСТО: Аз... че такива корумпирани хора, такива безпринципни хора, които постоянно тръбят на ляво и на дясно за принципиалност, на бялото викат черно, на черното бяло. И днес каквото ближат, каквото плюят (не се доизказва). Това е. БКП!... мръсници! Майка им да еба!

РАДИЬОЕВ: Завчера вика (Евстати??) вика, ама по отвратителна партия не съм видял, ама вика няма къде да ида да му еба майката и просто си членувам вика, и аз не знам защо.

ХРИСТО: Кои?

РАДИВОЕВ: Е, много е важно!

ХРИСТО: Да. (пауза) Една шепа продажници на българския народ!

РАДИВОЕВ: Шайка бе! Ами ти ги погледни, видя ли сега постановлението какво направиха?! У окръг изкарват по 500 души активни борци против фашизма. 30 по 500, колко души са? 15 хиляди души. Значи 15 хиляди души са докарали свободата на България. Да им еба майката аз! Да еба тая свобода да еба.

ХРИСТО: От къде я докарали, от кои ни освободиха?! От гърците и от турците.

РАДИВОЕВ: Хубаво ни освободиха! Оная баба дето ми казала. Ех сине, арно ни освободи от фашистите, да ни освободи и от комунистите! Тая жена за да го каже, това не е било случайно бе да му еба майката!

ХРИСТО: .... против сега Съветския съюз.

РАДИВОЕВ: Ама аа мене и за тебе и за тия като мене и като тебе па по лошо ще стане и ще ни изколят! Ние сме ни така, ни така! Ония ще кажат. Вие сте комунисти да ви еба майката да ви еба! Вие сте били офицери, вие с оръжие сте защищавали тоя строй. Сега продължавате да членувате! Сечи глава! Тия не ни признават, не ни дават нищо! То си ебало майката бе, трагедия във висша степен! Да емигрираш да му еба майката - веднага те набутват у лагер и почват да те вербоват за шпионин! И там няма (бело-видело??). Аз разбирам да те пуснат на свобода, да живееш там и да работиш, както намериш. Както можеш. Веднага те пипнат и те бутнат у лагера 6 месеца, докато те завербоват и школуват и после почват да те пращат

тука, то си ебало майката. Никъде! Те ония много лошо правят. Те с това губят позиции. Не ги разбират тия работи. Няма кой да им ги каже. Те що ли викат. Ще им ебем майката, защо ще идват тука да ги хрантутим.(пауза) Сега ще видим във Франция ХРУЩЧОВ дали ще го, във Австрия, дали ще го (шум) Америка е силна държава бе да му еба майката, от нищо не им трепва окото! Никъде ги нещат, и они пак - окото им не мига.

В 17.22 ч. звъни телефона, но не се провежда разговор.

РАДИВОЕВ: После има нещо друго. Хората загубиха доверие в американ ците. 15-16 години все това ще направят, онова ще направят и нищо не правят. И ония си викат - тия нищо няма да направят и почват да си ... нали така!

ХРИСТО: (казва нещо заглушено от шум)

РАДИВОЕВ: 15-16 години вече, да му еба майката! Не са предприели толкова нещо разбираш ли! Ето на в това, видя ли как ги изхлузиха руснаците в Австрия, в Унгария? Ония нищо не смеят да предприемат. И хората почват да си казват... (псува) Нищо не могат да направят! Лъжат само народа! Па седим тук и чакаме като (говна?? - пауза) Си ебало майката! Но за мене и за тебе и такива като нас дето никъде ги не щат, ела да видиш какво става! Ела че ми трябваш!

ХРИСТО: Те големите ще избягат.

РАДИВОЕВ: Ще избягат, защото е много просташка и искат....

ХРИСТО: Хайде аз да отивам да взема виното.

В 17.25 часа ХРИСТО излиза.

В 15.50 часа се връща донася виното

Доста се понапиват и водят разговори за морално паднали жени.

Разговора е записан на лента № ____

В е р н о:

Из архивите на ДС

195

УПРАВЛЕНИЕ III ДС

Строго секретно!

екз.№___

ДОНАСЯ:
агент"БОЯНОВ",
на 13.VII.1960 година.

ПРИЕЛ:
подполк.БОРИС ЯКИМОВ,
началник отдел I.

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

АГЕНТУРНО ДОНЕСЕНИЕ

На 12.VII.1960 година в кафене-сладкарница"Балкан"в компания Симо Касабов, Стоян Кокалешев, К. Халачев, Добри Терпешев, Иван Цанов, Стефан М(Мантата) - Кр. Антонов, запасен полковник от гвардията, сега служител в М-во на външната търговия, родом от с.Радкодимитриево,Коларовградско, Христо Дойчев - секретар на легацията в Аржентина, д-р ПАВЛОВ и др.Към 10 часа в кафнете влезе и седна сам на маса ЦОНЮ ЦОНЧЕВ. След малко влезе Добри Терпешев и се ръкува с почти всички присъствуващи. На всяка маса той се задържаше в разговор по една две минути. След това седна при ЦОНЧЕВ и започнаха разговор.

Симо Касабов -виждате ли го тоя ЦОНЧЕВ, той е най-умния човек в България. За него България е малка. Той е по мярката на Съветския съюз. Неговия ум е колкото отсрещната сграда /посочил ЦУМ/. Шест години той лежа за този дето духа. Оклеветиха го. Трябваха жертви и за шест години го разсипаха. Той е от богатски корен, чифликчийско семейство, със специална култура и възпитание, честен и неподкупен, но вярвам, че е признавал всичко каквото му е поискано, защото той трудно издържа на физически тормоз. Какви години преживяхме навремето когато РАЗКОЛНИКОВ отправи откри тото писмо до Сталин от Париж , лично аз бях убеден, че той греши. Той го разобличи в унищожението на командния състав на армията, и го предупреди, че носи историческа отговорност. Аз идиота тогаз /и той се чукна по главата/ па и всички, не можах да ги проумея тия работи. Всички бяхме уверени, че са врагове.

Кирил Халачев каква отговорност? Той умря,а поразиите са поразии. Аз помня от Испания току излезне някой. Бият се хората и умират, а репресиите продължават. Ами колко от нашите които от Испания отидоха в Русия се върнаха живи? Колко души избиха по лагерите, затворите и бяха ликвидирани. Казваш за ЦОНЧЕВ, а ми кой ликвидира ТРАЙЧО КОСТОВ, СЛАВЧО ТРЪНСКИ и всички по тия

196

2.=

курдисани процеси. Да не би да бяха турци или гърци? Инквизираха ги хората от ДС и когато ги инквизираха бяха убедени, че това за коетс ги инквизират не е тъй. Авторите на тия срамни неща се отърваха само с някакво мълчаливо реабилитиране и толкова. А те се знаят кои са , знае се и защо го направиха туй нещо.

Стефан Манташа знаят се бе, ама хората си стоят по местата и командват. Малкото са мръсници и из нашата среда, които са готови братът си да убият но да се настанят. Какво направи Сл. Трънски и неговите другари. Веднага щом ги пуснаха започнаха да клеветят най-добрите и преданни на Партията другари и вот тебе всички вън.

Кирил Хапачев Тия сега дето ги миропомазаха аз такива видях в Унгария. Като станаха събитията разбегаха се, укриха се, а бяха готови и да избиват комунисти, защото и тамошните ръководители се бяха обградили с роболепни лакеи, а лакея и роболепния човек винаги ще е лакей и роболептен при всички режими и власти. Разбират ли нашите от това? Иван Цанов ами тук един наш в Държавна сигурност му искат да признае , че е познавал ЛАСЛО РАЙК, че е бил във в ръзка с него и че е работил под негово указание. Той признал, ама човек и хабер няма. Сило Касабов Само това ако е, ще го глътнем като захарче. Д-р. Павлов Ама тия работи в България ли са ставали? Аз съм млад, чувал съм за такива и други неща, но все съм си мислил, че са пресилени, а то не било всичко. Това е срамно за нашата страна, но факта си е факт, че са създадени условия за просперитет само на клеветниците и подлеците, гдето да надникнете такива неща ще намерите.

Иван Цанов абе ХРУЩЧОВ защо не стреля по базите от гдето излитат самолетите. Той не устоя на думата си. Кръсто Антонов тъй не се стреля вЛондон, той може да говори, ама такава една стъпка ще има много тежки последици, а даже и фатални. Това не е шега или пресконференция. Иван Цанов искаш да кажеж че тая не минава вече, нито за външна нито за вътрешна консумация. Манташа. остави тия приказки, то е лесно да приказваш, ама да го извършиш ще трябва да помислиш, туй не е шега. По тия въпроси ти няма да говориш ние военните имаме думата там. Сило Касабов вижте как през всичкото време бай Добри - мълчи и слуша. Кога е било това? Той винаги говори и рядко човек може да вземе от него думата. Какво значи това? бай Добри си

197

3.=

си сверява часовника. Ето го на там сега отиде той ДОЙЧЕВ,той е от легацията в Аржентина и ще разбере цялата кондика. Ето на ДОНЧЕВ мъкна и бай Добри взе думата. Тоя човек разваля една хубава работа. Защо се присламчи там? Язък.

Добри Терзиев - абе СИМО, какво е станало там из вашия район? Уволнение на полковници, на подполковници,на всички "назители на реда". Тя не е хубава тази работа и без това на хората им е дошло до гуша и им е накипяло, особено в селата, само една искра трябва за да избухне. То и без това клокочи. Няма кой да го разбере колко напрегнато е положението в народа долу в селата,пък и в градовете. Че то доволни хора вече няма. Абе какво правят, защо не вземат мерки да подобрят снабдяването. Защо са оставили на разни чиновници да тормозят тоя толкова хубав народ ?Няма ли кой да обуздае тия феодали долу? Лук, бе лук да няма! Хайде с месото те я наредиха, но лук ,лук да няма това чудо къде го има и кога е било. Уж правим скокове, а то излиза, че прескачаме.

Симо Халъбов -прескачаме, не скачаме, само говорим, а резултатите са налице. Всеки ден поскъпваме и липсваме на народа от най-необходимото. То хубаво да скачаме, ами като скачаме невиждаме ли къде ще паднаме.

Д-р ПАВЛОВ.-абе де ще паднаме на някому на това.

Добри Терзиев - грешат нашите хора и то основно грешат. Жал ми е за този хубав народ, той не заслужава такава участ И най-лошото е, че във всичките си безобразия месят Партията.Стига спекулация с авторитета на Партията! Ако така карат незнам до къде ще я докарат. Феодалите ги успокояват, защото на тях сим им е добре. Но в народа нещо клокочи. Ако седне човек и искрено се разговори с него ще разбере всичко. След като се сбогувах с всички Терзиев си излезе.

Стоян Хаджиев - бай Добри е прав, той е честен човек, един кусур има, че вчера когато бе високо и той не ги виждаше тия неща. Ние обаче отдавна ги виждаме, говорим но няма кой да ни чуе. Само си ставаме омразни. Но туй, че бай Добри и много други като него, като слезоха от Олимп и се раздвижиха из народа нещата им се проясниха, е полезно и то от много страни. И др.полковник Антонов който е бил пет години в Лондон е виждал нещата по един начин. Сега ги вижда по друг начин, но ми се струва,че едно вижда а друго говори и за

Из архивите на ДС

него то е полезно, защото сега той трябва да отива пък в Индия. Само така.

Кръстю Антонов-аз говоря само по инструкция, по вестници иначе за къде сме. Аз щом разбрах, какъв вятър ще повее, напуснах войската и преминах на с топанския фронт.

Манташа -ти искаш да минеш за голям хитрец, ама хитрата лисица с двата крака.

Антонов - Манташа, поне ти знаеш какво съм аз и как ги разбирам тия неща, каквото и да става аз си ума не губя. И мен ме нещо яде, ама какво да се прави. Трябва човек да трае иначе накъде сме.

Манташа -щом си му намерил лесното карай да върви.

След това Манташа, Ив Цанов, Конакчиев и доктора минаха на обяд в ресторанта.

Иван Цанов -днес ще се веселя, защото имам настроение. От 15 години вчера поисках документ кой съм, и го получих . Бях в градския комитет и ми дадоха хубав документ. Никога не бих направил тоя компромис, но заради ЕМИЛ/детето му/ на всичко съм готов. Той е пълен отличник, но без индулгенция, нищо не става Пред привилегията всичко пада. Като бях в комитета, гледам там преписки, той ги прехвърля, но моето око е набито и аз всичко виждам. Там гледам ятак, ятак, боец и пр. и се питам, кой честен български гражданин през време на съпротивата не беше ятак, боец и пр. Каква е тая дискриминация. А има хора които завеждаха собствени си брат да го убият, а сега се ползват от привилегии, защото имат убит брат. Това е ужасно! Каква подигравка и непризнателност с чувствата и убежденията на честния борчески гражданин! Това е даже позорно! Не аз получих добър документ и съм доволен и същевременно се чувствам обезчестен, защото отидох да се помоля против съвестта и убежденията си, а това е много тежко и затова ме обладава едно смесено чувство, но както и да е, нека живее и безчестието.

д-р ПАВЛОВ - наистина това е така, но друг път няма. И аз имам дете и аз съм принуден да правя компромиси. Аз спокойно можех да не бъда тук и на всякъде мога да устроя живота си, но обичам Родината си. Аз съм син на беден каруцар от Типченица. Когато се оплача, че малко заплата получавам, баща ми ме ругае и е недоволен

Из архивите на ДС

371

какво получава народа, та ти си недоволен? Той старият съратник на Иван Кинов живее все още с болките на този народ, а на нас все ни не стига. Колко голямо е разстоянието между народа и водачите и колко те са надценили своите нужди и колко са подценили нуждите на народа. Това е ужасяващо?

Иван Цанов -какво нещо е днес икономията? Това е принадената стойност от труда на сиромашията. Аз такава дефиниция давам, па който иска нека ме опровергае.

Стоян Хаджиев - не си открил Америка. Това господарите на България по-добре знаят от тебе, от мене и от всички ни, но това им трябва и на това те се крепят. Жертви трябват! Но жертвите друг да ги дава не те. Тоз който взема 12,000 лева на месе прави"жертва" и тоз който цял ден копае на слънчев ден за 8 или 9 лева на ден и той прави жертва. Какъв парадокс на жертвите?! А каква излиза тя, че под небето нищо ново няма. От както си е било все ще си има господари и роби, хайде да не го кажем роби, а да го кажем например селски труженици, както напоследък вече се пише във вестниците от разни драскачи.

Иван Цанов - че каза за драскачи, ами я виж нашия приятел Ланков /той извади изрезка от списание/, аз не съм знаел, че ние сме били братя и с гвинейците, даже, че сме били от гвинейски произход и той зачете извадката в която се говори, че гвинейските песни са много близки до нашите народни песни и танци, особено до тия от родопския край. Тая извадка той прочете и в кафенето пред голяма компания.

Цанкана само гвинейци не бяхме, японци на балканите бяхме, прусаци бяхме, а кога ще бъдем истински българи? Здрави българи и честни българи.....майна.на.тия мръсни предатели и писачи за пари.Заслужават просто да ги стреля човек. Гнусно и подло падение! Срамно и гадно!

Цанов -гвинейците братя, югославяните врагове,че то си беше така и през фашистко. Абе тя е една мамата си джаза!.

Хаджиев -мирувайте и кротувайте иначе лошо пише. Ако провери човек чии синчета са тия които ги правят и насаждат тия неща, ще разбереш, че това е цяло цанково поколение и когато разобличиш, отговарят ти"остави баща му", а той е син на баща си и баща му е баща на сина си. Така е.

Из архивите на ДС

Манташев излиза в 14.30 часа.

Д-р ПАВЛОВ - всичко това е така, но какво вие правите или по право ние правиме - аз , ти, той, как ни се борим, как ние отреагирваме на това положение, и ако само на чашка го приказваме какво полезно вършиме. Само некой ще ни занесе дето трябва и ела че ми трябваш за малка справка и то за нищо.

Ив. Цанов -абе остави тая работа. На стар конспиратори тия не минават. Аз книга ще издам по конспирацията. Аз съм един от хората, който най много е допринел за тая република- за тая власт. Но съм скромен и си трая. Там гдето ти ме водиш аз не отивам. Извинявай, че сме на една маса. Но ти си голишарче и слабо ги разбираш тия работи.

Ковачев -ако всички се борят като нас, ако всички работят както нас, охо, де да сме ние сега? Но каква ни е файдата? Никаква.

ПАВЛОВ - защо твой проект за паметник на БОТЕВ не е одобрен, а получи награда/той каза нещо, което неразбрах/, но Цанов веднага отреагира: "Разбра ли, че нашия разговор е занесен до горе. Стигнал е до осма рота, значи има между нас хора на високо равнище които се отчитат някъде."

Ковачев -все едно ми е. Много важно, че има безчестници и доносници, имало ги е има ги и ще ги има, а най-много ще бъдат при "щасливото комунистическо общество", за което вече песни се пеят. Не е там работата. Важното е човек да е честен, да е човек, да носи в себе си поне зародиша на нещо свето, на някакъв идеал. Днес идеалите са средство да се провокира една борба, едно дело и да се излъже един народ за да му се надене хомот на шията и да го управляват и да се "радва" на "свобода", "на щастие" и на "високо жизнено равнище". Ще мине време и тогава възрожденците от днешната епоха ще се броят на бобени зърна.

ПАВЛОВ - точно така, поразителна мисъл и истина. Иван Цанов образа на БОТЕВ може да създаде само нашето поколение, това което след нас ще създаде само бокс, футбол, баскетбол и една дума спортисти, но безумци и подлеци. Аз вече не смея пред ЕМИЛ да продумам нещо по положението с жената. Той е вече упоен ентусиазиран комсомолец и е готов не само да спори, но и да те предаде. Колкото и жалко да е, факт е.

ПАВЛОВ - абе германците от цирка "Буш" яли бой в Хасково. Тая пък каква е.

Не е ясно

Цанов - Стоянс оная вечер пак бяхме на високо равнище. Там беше и Буда. Той каза, носовете да са им изчупили. Това са свини. Тъй е. Те дадоха два милиона жертви, не могат да ги обичат. Там беше и Бяго / Веселин Георгиев / Ял бой и прокурора, а Вего вика:"Какво прави прокурора там? Нека го пердашат". Снощи пак бяхме в унгарския на високо равнище. Беше: Перперлиев, Минко Георгиев, Стоян Неговански. Пак щяхме да осъмнем. Бай ИВАН искаше да отидем у тях, но беше късно. При друг случай ще се реваншираме. Той има хубаво вино и мезета. Добър човек е и има много правилно отношение по "нашите въпроси". Той беше и кога ядохме шарана. Ние бай ПЕТЪР трябва да го чевстваме най-големи заслуги има той, към кооперациите, а кооперациите към Партията и Девети септември. Други са сега които берат плодовете. Той събира трохите под масата и е унижен дотам, догдето може да бъде унижен един човек. Оня ден Петър Танчев излиза от Съветската легация и ми вика:"Здрасти Иване", демек иска да ми каже виждаш ли от где съм аз? Знаем где си, знаем, че си и полковник от ДС. А народа знае, че бай ПЕТЪР Симеонов е бил най-голям борец от всички. Когато те бяха агенти на всички разузнавания, а сега бай ПЕТЪР ще чака благоволението на Танчевци, на Николай Георгиевци и какви ли не невзорни субекти добра ли се до власт с подлост и пълзене. Когато и да е ти ще бъдеш признат от народа, не се отчайвай. Виждам, че си отчаян и убит, нещо ти е подтиснато, но не губи кураж. Евтим казваше,"еби им главите шашави". Това ще си иде. ЕВТИМ, ЕВТИМ, где го ЕВТИМ. Кой е ПЕТЪР Симеонов, аз най-добре знам. Кого не е приютил, кому не е помогнал, в коя акция не е участвал, колко арести, присъди и какво ли не. Колко и да искат да го принизяват, той високо стърчи над всичко и над всички ни. Днес е унил и това ме наскърбява. Той винаги е давал и последната си стотинка на нуждаещи се приятели, да не говорим за онова което е дал за борбата. Но за съжаление, такава е отплатата. Има ли по-откровен и прям човек от него? По-скромен и по-търпелив.

ПАВЛОВ - в това кафене той ми е най-симпатичния.

Конакчиев - и то с право.

Из архивите на ДС

Цанов аз бачо ПЕТЪР го з нам от дете. Той е бил наш образец на борец, наш брат и баща и наш ръководител. И интересно е , че някой в Петърница механично некога приказват и против него, но дълбоко в душата си имат към него респект и уважение. Той отскоро посещава това заведение и всички го уважават и им е симпатичен. Всеки който е бил в допир с него го уважава и обича. Това е най-голямата награда. На масата в кафенето Касобов и Конакчиев се уговориха след понеделника Касобов да заведе някакъв 83 годишен македонец в ателието да си поговорят. Мантата и Антонов си дадоха среща за"сверяване на часовниците".

Перпешев и Касобов се уговориха да си устроят по телефона виждане. Също Добри, Касобов и христо Дойчи.

13.VII.1960 година "БОЯНОВ"

София

БТ/3 екз.

1 за.....

1 за.....

1 за.....

Препис!

ДО ДРУГАРИТЕ
ТОДОР ЖИВКОВ, АНТОН ЮГОВ и редакцията
на вестник "Работническо дело"-София.

ДРУГАРИ,

Честните и стари партийци се обръщаме към Вас ръководителите на Партията и държавата, като смятаме, че е крайно време да се съобразите с някои неща по отношение на цялостния живот в нашата страна. Ние няма да се мотивираме по тези въпроси, а само ще ги поставим пред Вас, като се надяваме, че вие като истински марксисти вече е крайно време да поведете курс на ръководство на нашата страна, такъв, че наистина да има единство между думи и дела. Първо по въпроса за заплатите на служителите намираме, че е правилна постановката, че се заплаща според труда и образователния ценз. Това е добре и правилно, но много голямо е съотношението между заплатите. Несъвместимо е трудящи се да получават 500 лева, а хора от вашия ранг да получават по 5-6-8 и повече хиляди лева. Ние смятаме, че това съотношение ще трябва да се обсъди отново и не се допускат такива големи различия.

Второ, макар, че се дигна много шум за добавки на децата, това в същност не се получава от всички средни, добри и културни семейства, където има най-много по две деца. Макар да ни е дори гнусно да правим сравнение трябва да кажем, че дори през буржоазния и фашистки строй се държеше сметка и се даваше действително възнаграждение за деца. Държеше се сметка и за стари родители, за които също така се даваше допълнително възнаграждение. А сега допускаме нашите стари родители да не можем да се грижим за тях по причина на оскъдни средства, с които разполагаме. Преди повече от 30 години получавахме заплата 2,400 лева и купувахме хляба по 1 лев кгр. и то чисто пшеничен, а не трици, като сега. Яйца 50 ст. мляко 1.5-2 лева и пр. А сега 500-600 лева при какви цени трябва да купуваме същите продукти.

Трето, кога е било в България през зимата да се консумира вмерисано замразено говеждо месо и да няма нито грам

Из архивите на ДС

свинско, а през лятото да ни се дава пак замразено и вмерисано свинско месо. За вас този въпрос може би не съществува, тъй като вие имате специално снабдяване, но за широките народни маси този въпрос е съществен и много тревожен. Ние просто се излагаме пред безпартийните, да не говорим пред враговете. Ние поне не помним да сме консумирали по некачествени плодове и зеленчуци и на баснословни високи цени, като сега. Ние ви предлагаме за куриоз да отидете по обикновените магазини и видите какво се предлага. Това са боклуци, които селяните дават на прасетата си, а ние ги предлагаме за консумация и то при такива високи цени.

Четвърто, стига многошумна покутевица и казионни обещания за изпълнение на плановете. Това се пише само в пресата и чете по радиото. Може би по задължение се занимаваме и ние на партийни събрания, но никой друг не се вълнува, не ни се занимава с тези неща. Факта, че ние изопачаваме фактите т.е., че нямаме истинско изпълнение на плановете, а само търбим за такова показва, че това са само празни шумове, банални изявления и пр. Че това е така, ако наистина ние след 15 години "свободен живот" сме се толкова много обогатили, това би се отразило върху живота на големия процент трудящи се, а не само на около 1-5%. Стига толкова делегации, командировки и посещения. Не сме ние малката България която ще реши международните въпроси. Разберете другари, че ние повече не можем да издържаме. Вземете си сериозна бележка. За каква демокрация говорим, когато никъде нищо не се разглежда критично, а само се преповтарят казаните неща от др.Т.ЖИВКОВ. Кога е било и в кой наш парламент и народно събрание да не се направят критични изказвания по бюджет на държавата? А какво става при гласуването на нашите бюджети и стопански планове. Каквото докладва по предварителна подработка от ЦК, министъра на финансите или плановата комисия това се приема. Това не води до никъде, другари! Разберете го докато не е късно. Нашия народ е трудолюбив и работлив, но той е и пестелив и икономист. А Вие какво правите? Пилеете народната пара без да държите никаква сметка. Не търсите никаква отговорност от никого. Вършат се безобразия и кражби в нашата страна, а сметка не им се държи! Но как ще се държи, като Вие самите безобразно крадете, макар и по озаконен начин. Вие с целите си семейства, роднини, баджанаци

Из архивите на ДС

и родове до девета рода излизате под разни предлози в чужбина и по този начин пладнешки, както казва нашия народ, крадете народна пара. Кого мислите, че ще заблудите, че ние представителите на България която дори на картата едва виждат капиталистическите страни ще окаже влияние за международната политика. Всичкото е да се обогатите, да ограбите колкото се може повече от гърба на нашите работници. И затова те с право казват"направените икономии" ще се намери кой да ги излапа. Червената буржоазия е ненаситна, не по-малко от капиталистите, разкоша в които живеете, моралното падение в което сте изпаднали и за това не роптаят , не старание за изпълнение на плановете няма. Те вече определено казано работят дотолкова, доколкото да не останатсъвсем без заплата. Има и много други въпроси, но да се спрем другари. Спрете да ни излагате. Не убивайте повече вярата на нашия трудолюбив и пестелив народа към великата марксленинска идея-социализъм и комунизъм. Дайте възможност на другарите открито и честно да се изказват и да критикуват нашия живот. Стига кражби, разгул и диктатура на целия български народ на каквито не е подлаган дори през турско време. Така биха ни възпели свободни писатели, ако има сега свобода. Ако сега се явеха:БОТЕВ, СМИРНЕНСКИ,ГЕО МИЛЕВ, ВАПЦАРОВ и др.сигурно не биха написали по -лоши стихове за Вас, отколкото каквито писаха навреме то за буржоазията.

Помнете паметта на нашите загинали другари! Рано или късно ще давате отчет пред нашиянарод. Опомнете си докато не е късно. Ние ще кажем, че повече от това да се отдели главата от нашите плещи друго няма да загубим, ако .....

Ваши другари: Стефан, Георги,.....

Вярно,

Строго секретно от особена важност

298

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

С П И С Ъ К

На лицата от групите и тези, които се събират около тях по общодостъпни заведения и др.места.

I.ОФОРМИЛИ СЕ КАТО ГРУПА И ДЕЙСТВУВАЩИ ОРГАНИЗИРАНО В СОФИЯ

1.НИКОЛА СТОЯНОВ КУФАРДЖИЕВ, секретар на ЦС на профсъюзите, член на БКП.

2.ГЕОРГИ ВЛАДИМИРОВ МИЛЕВ, пенсионер, член на БКП.

3.ВЕСЕЛИН МИХАЙЛОВ ДАШИН, главен редактор на списание "Българо-съветска дружба", член на БКП.

4.БЕНЖАМЕН ИЗРАЕЛ ВАРОН, доцент във Висшия финансово-счетоводен институт гр.Свищов, член на БКП.

II.ЛИЦА,КОИТО УЧАСТВУВАТ В ТЕХНИТЕ КОМПАНИИ, РАЗГОВОРИ И ЗАЕДНО С ТЯХ РАЗПРОСТРАНЯВАТ ВИЦОВЕ УРОНВАЩИ ПРЕСТИЖА НА НАРОДНАТА ВЛАСТ ОКОЛО СОФИЙСКАТА ГРУПА.

1.ЙОНКО ПАНОВ ЙОНОВ, пенсионер

2.ДОБРИ КОЛЕВ ТЕРПЕШЕВ, пенсионер

3.Проф.ЖАК НАТАН ПРИМО, член на БКП

4.МИЛКО ВАСИЛЕВ ГРИГОРОВ, журналист, член на БКП.

5.ДИМИТЪР ПАВЛОВ КАЧАРОВ, архитект в Проучвателния и проектански институт, член на БКП.

6.ВЛАДИМИР ТОМОВ МАНДЖУКОВ, пенсионер, член на БКП.

7.ИВАН АЛЕКСАНДРОВ МУСАКОВ, редактор във вестник "Стършел, член на БКП.

8.ВИКТОР БОРИСОВ АТАНАСОВ, сътрудник на ЦК на БКП.

9.СВЕТЛИН КОНСТАНТИНОВ ШАНОВ, сътрудник на ЦК на БКП.

10.НИКОЛА КЕРИМИДАРОВ, секретар на костенския партиен район.

Из архивите на ДС

11.ПАВЕЛ ГАДЖЕВ, инструктор при НС на ОФ, член на БКП.

12.ВЕСЕЛИН ВЕЛЬОВ ГЕОРГИЕВ, зам.председател на СБПФК.

13.СИМЕОН МАРКОВ КАСАБОВ, пенсионер, член на БКП.

14.АТАНАС НЕДЕЛЧЕВ/НАЧКАТА/ член на БКП.

15.СТЕФАН СИМЕОНОВ/МАНТАТА/ пенсионер,член на БКП

16.ЛЮБОМИР ХРИСТОВ БАРУТЧИЙСКИ, о.з.полковник, член на БКП.

17.АЛЕКСАНДЪР ДИМИТРОВ РИЗОВ, безпартиен, вражески настроен.

18.ДИМО ЦОЧЕВ КИСЬОВ, бивш царски офицер

19.ИВАН ЦАНОВ ИВАНОВ, близък на ЕВТИМ СТОИЦЕВ, изключен от БКП.

20.АНАСТАСИЯ АНТОНОВА РАЧЕВА, редактор за югославския печат в БТА, безпартийна.

21.ВАСКА ЙОТОВА КИНАРОВА, редактор в радио София, а напоследък в Телевизионния център, член на БКП.

22.ГРИГОР ГЕТОВ ПАНЧЕВ, пенсионер член на БКП.

23.ИВАН ДЕНЕВ ИЗВОРСКИ, пенсионер, член на БКП.

24.КРУМ ПЕНЕВ, писател.

25.МИХАИЛ ДИМИТРОВ СТАТЕВ/БРУНО/ ,пенсионер,член на БКП.

26.ДИМИТЪР ЙОРДАНОВ ТРОЯНОВ, изключен от БКП

27.ПАНАЙОТ КАРАКАЧАНОВ, председател на ТПЗС.

28.ЯНКО ПЕТКОВ, бивш пълномощен министър в Китай, член на БКП.

29.СПАС МИНЧЕВ, подполковник от Въздушни войски

30.ИЛИЯ МОТОВ, съветник М-во на външната търговия, член на БКП.

31.АЛЕКСАНДЪР ПЕТРОВ ПАЧОВ, на работа в Тютюнева промишленост, член на БКП.

32.ПЕТЪР КАМЕНОВ, бивш министър, член на БЗНС

33.СТЕФАН КЕРЕКОВ, бивш депутат, член на БЗНС

34.ХРИСТО ДЖОНДЖОРОВ, член на БЗНС

35.СПАС МАРИНОВ, член на БЗНС.

 300

III.ГРУПА В ГР.ПЛОВДИВ, ДЕЙСТВАЩА ПОД РЪКОВОДСТВОТО НА ТАЗИ В СОФИЯ.

1.ХРИСТО ВЛАДИМИРОВ ПРОДАНОВ, директор на"Вторични суровини" гр.Пловдив, член на БКП.

2.ИЛИЯ ГАТЕВ АЛКОВ, пенсионер, член на БКП.

3.МЕТОДИ ТАНЕВ, кореспондент на в"Отечествен фронт"

4.ИВАН ДИОНИСИЕВ НИКОЛОВ,н-к управление"Промишленост при Окръжния народен съвет-Пловдив, член на БКП.

IV.ЛИЦА , КОИТО УЧАСТВУВАТ В ТЕХНИТЕ КОМПАНИИ

1.ЕНЧО ДИМИТРОВ, безпартиен

2.ТРИФОН МИРЧЕВ, бивш опозиционер земеделец

3.КРЪСТЮ БЕЛЕВ, заведущ отдел"Административно организационен" към Окръжния комитет на БКП-Пловдив.

4.ЯНКО ШОПОВ,пенсионер, член на БКП.

5.Полковник ДИМИТЪР ЧАКАЛОВ, на работа вГрадско управление МВР-Пловдив, член на БКП.

6.ВИТАНОВ-главен счетоводител във"Вторични суровини Пловдив.

V.ЧЛЕНОВЕ НА БКП, НЕДОВОЛНИ И ИЗКЛЮЧЕНИ, СЪБИРАЩИ СЕ В КЛУБА НА ЖУРНАЛИСТИТЕ, АТЕЛИЕТО НА СТОЯН КОНАКЛИЕВ - СКУЛПТОР И НАЙРАЗЛИЧНИ ОБЩЕСТВЕНИ ЗАВЕДЕНИЯ В СОФИЯ.

1.СТОЯН ПЕТРОВ КОНАКЛИЕВ, скулптор, изключен от БКП за ревизионистични и неморални прояви.

2.ИВАН ГЕОРГИЕВ ТАНЕВ, бивш търговски представител в Швейцария, изключен от БКП.

3.ТАЧО ДАСКАЛОВ, секретар на Президиума на народното събрание.

4.СТЕФАН МАРКОВ, н-к на управление"Геодезия и картография", член на БКП.

5.СТЕФАН ПЕТРОВ ИЛИЕВ, председател на Окръжния народен съвет-Търговище.

7.МИЛКО ПОПИВАНОВ ГЕОРГИЕВ, директор на-"Главпроект член на БКП.

8.СТОЯН НЕГОВАНСКИ, македонствуващ, безпартиен
9.ИВАН ПЕРПЕРЛИЕВ, член на БКП.
10.НАУМ ЗЛАТАРЕВ, безпартиен, вражески настроен
11.КИРИЛ ДИМИТРОВ ХАЛАЧЕВ, член на БКП
12.ЙОРДАН ИВАНОВ ШУМКОВ, бивш прокурор
13.ДИМИТЪР МАКЕДОНСКИ/МАКЕТО/ ,художник
14.ИВАН МИЦИЕВ-македонствуващ.
15.КИРИЛ ЧЕРНОКОЛЕВ, зам.директор на Народния театър за младежта.
16.СПАС РУСИНОВ, член на БКП.
17.БОРИС ГЕОРГИЕВ АВРОНИЕВ, съдия във Върховния съд.
18.КИРИЛ ИЛИЕВ, подпредседател на III райсъвет
19.ЕВТИМ ЕГОРОВ БОЖОРОВ, изключен от БКП.

ЗАБЕЛЕЖКА: Освен горните лица в компаниите и разговорите им, макар, и по-рядко участвуват и много други,които изразяват съгласие с тях и не дават отпор на техните разбираний.

126

Строго-секретно!
Екз.№ ____

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

Р Е З Ю М Е

от протокола за разпит на НИКОЛА СТОЯНОВ КУФАРДЖИЕВ от 19 и 20 януари 1961 година.

В досегашните си показания НИКОЛА КУФАРДЖИЕВ винаги е поддържал, че той от дълго време започнал да проявява по-голям интерес по югославянските въпроси. По някои въпроси, той заяви, че стои на ревизионистични позиции.

На въпрсса на следствието до какво конкретно се свежда неговия ревизионизъм, той обясни, че Югославия е своеобразна социалистическа форма, че там се строи социализъм при по-друга форма. Смята, че Югославия трябва да бъде призната като социалистическа страна, и че има нещо положително в тяхното работническо и обществено самоуправление, че то позволява по-активно участие на работниците в управлението на предприятията и обществената дейност.

Тези негови ревизионистични схващания са споделяли и Бенжемен ВАРОН, Веселин ДАШИН, Георги МИЛЕВ, Александър РИЗОВ, Д.КАЦАРОВ и др. от тесния кръг от компанията му, както той се изразява.

Ревизионистическите си схващания КУФАРДЖИЕВ е споделял и устоявал пред компанията от Пловдив - Христо ПРОДАНОВ, Иван ДИОНИСИЕВ, Илия ГАТЕВ и Борис ДЕРИБЕЕВ.

Схващанията на Н.КУФАРДЖИЕВ за югославянския път на социализъм се споделяли и от Никола КЕРЕМИДАРОВ - секретар на партийния комитет в Костенец, който поддържал позициите му, когато в разговор със Цонка ИВАНОВА са се мъчели да я убедят в техните схващания.

Из архивите на ДС

Своите ревизионистични схващания КУФАРДЖИЕВ споделял с полковник Петър СИМЕОНОВ, Тодор МАТАНОВ, Йордан ЗАХАРИЕВ, Руси РАЙКОВ, Христина БРАДИНСКА, Илия ПОПОВ, Димитър КИРОВ, Кънчо ДРАГАНОВ и др., като Д-р Владо ВАСИЛЕВ и Велчо ВЕЛЧЕВ - профсъюзен деятел в гр.Самоков.

Пред Владо ТОМОВ се изказал, че нашия социализъм е държавен социализъм, нещо като държавен капитализъм, че той друго яче разбира социалистическото общество, с много по-голямо участие на работниците в управлението. Изказал известно разочарование от нашата форма на социализъм и че трлбвало да има по-голяма демокрация.

Пред Мишо ТРАЙКОВ се е изказал, че Партията взема някои функции на профсъюзите, и че не се дава достатъчна възможност профсъюзите да упражняват правата, които имат.

За оформяне на ревизионистичните му схващания е спомогнало обстоятелството, че той е чел предимно югославянски ревизионистични материали.

Ползувайки поверителния бюлетин, той е отделял всички материали отнасящи се за Югославия - речи, статии, съобщения и др. Такива материали той е чел в домът на Сийка РАЧЕВА, които тя е донасяла от БТА. Получил е материали и от Йордан БРАТКОВ от Комитета за международни връзки, главно материали по конгреса на СЮК.

От югославянската палата на Пловдивския панаир т.г. е взел също някои материали.

От югославянското посолство е получавал бюлетина на посолството и някои отделни речи.

От Владимир СИНЬОРИН е получавал вестници и отделни брошури по отделни въпроси.

От ДАШИН получил книгата на КАРДЕЛ "Социализма и войната", един екземпляр от тази книга е била предадена на Пловдивската група.

От така прочетената литература КУФАРДЖИЕВ споделил с ДАШИН, МИЛЕВ, ВАРОН и Хр.ПРОДАНОВ за книгата на КАРДЕЛ, която той напълно одобрил.

На въпроса на следствието, с кои югославянски представители е поддържал връзки и на каква база са били отношенията му, КУФАРДЖИЕВ обясни, че познава Владимир СИНДЖИРИЧ - аташе по печата, ГОЙКО БОЖЕВИЧ - секретар, СЕКУЛОВИЧ - културно аташе.

Познанството на КУФАРДЖИЕВ със СИНДЖИРИЧ датира от началото на 1959 година, когато е бил в компания с ДАШИН, Милко ГРИГОРОВ, Александър РИЗОВ, Иван МУСАКОВ и др. Запознал го е с него ДАШИН. На КУФАРДЖИЕВ направило тогава впечатление, че горната компания говори със СИНДЖИРИЧ на "ти", и че се държат много свободно и коментират с него свободно всички събития.

По-късно СИНДЖИРИЧ започнал да идва при него в ЦС на профсъюзите под претекст, че се интересува за посещението на наши и техни профсъюзни делегации. Той се е виждал с него и при посрещането и изпращането на тези делегации, на вечери дадени от тяхното посолство и другаде. В Клуба на журналистите е сядал на масата в тяхната компания, в "България" и "Балкан".

Посещенията на СИНДЖИРИЧ при КУФАРДЖИЕВ зачестили и разговорите от чисто служебен характер се пренесли по международни въпроси, за Югославия, по наши вътрешни въпроси и за нашата Партия.

На въпроса на следствието дали СИНДЖИРИЧ е знаел за неговите ревизионистични схващания и интерес към югославянските въпроси, КУФАРДЖИЕВ отговаря:

"... Предполагам, че СИНДЖИРИЧ е разбрал за известно добро отношение на нашата компания към Югославия, преди още аз да се познавам с него. За моето отношение към Югославия предполагам, че той постепенно е разбрал това, но главно след завръщането ми от Югославия, към втората половина на 1959 година...."

Инициативата за срещи и посещения на КУФАРДЖИЕВ е била винаги от страна на СИНДЖИРИЧ.

На тези срещи са били засегани въпроси от международния политически живот. Коментариите са били в дух на одобрение мненията на СИНДЖИРИЧ. СИНДЖИРИЧ е информирал КУФАРДЖИЕВ за вътрешно-югославянските въпроси, за които той се е интересувал. КУФАРДЖИЕВ пък го е информирал по нашите вътрешно-политически въпроси, по

които СИНДЖИРИЧ е проявявал особен интерес.

СИНДЖИРИЧ се е интересувал за впечатленията на нашите делегации от Югославия, за мнението на техните делегации от България.

Коментирали са и по въпроси от нашия държавен и партиен живот.

"... Той ми съобщи, че е идвала в България делегация от окръжния комитет на СЮК от гр.Пирот на гости на окръжния комитет на Партията в София, и че наша делегация от окръжния комитет е заминала там. По този повод той ме е питал, какво е моето мнение, дали това не означава някакво изменение в отношенията на нашата Партия към СЮК. Аз му казах, че не зная за този случай, и че моето мнение е, че това не означава никакво изменение в отношенията на нашата Партия към СЮК..."

Други въпроси от вътрешно-партиен характер са били: по посещението на др.Флор КОЗЛОВ и Николай ИГНАТОВ в България през лятото на 1960 година. СИНДЖИРИЧ е питал КУФАРДЖИЕВ, дали е било вярно това, че във Варна е имало заседание на нашето Политбюро с КОЗЛОВ и ИГНАТОВ, и че там имало разногласие между др.ЖИВКОВ и др.ЮГОВ, където са се водили важни разговори, по политиката на Партията и се повдигали някои въпроси за отношението на Политбюро към култа към личността. КУФАРДЖИЕВ е отговорил, че не знаел за такова заседание във Варна.

СИНДЖИРИЧ запитал КУФАРДЖИЕВ за какво са дошли др.КОЗЛОВ и др.ИГНАТОВ в България. КУФАРДЖИЕВ му отговорил, че предполага, че искат да се запознаят със стопанското положение на страната, и че ще водят разговори по въпроса за отношенията на нашата Партия към Китай.

СИНДЖИРИЧ се е интересувал за Букурещкото съвещание, по-специално дали КУФАРДЖИЕВ е чел някаква информация по този въпрос.

Следващият въпрос, от който се е интересувал СИНДЖИРИЧ е бил Московското съвещание, по-специално за съвещанията проведени от др.др.Тодор ЖИВКОВ и Митко ГРИГОРОВ пред софийския актив и културните дейци.

 180

КУФАРДЖИЕВ го е информирал по всички въпроси от тези съвещания и по-специално изказванията на др.Тодор ЖИВКОВ за ТИТО, за СТАЛИН и др. По искане на СИНДЖИРИЧ е правил сравнение на изказванията на др.Т.ЖИВКОВ и М.ГРИГОРОВ.

КУФАРДЖИЕВ приключи показанията си така:

"...Връзките си със СИНДЖИРИЧ, изказванията които съм правил пред него и споделянето ми с него по различни въпроси ги считам за неправилни. Те спомогнаха да се отклоня още повече от партийния път и да затъна в една идейна ревизионистична безпътица..."

На връзките си с другите югославянски представители КУФАРДЖИЕВ предава служебен и случаен характер.

София, 21.I.1961 год.

Строго-секретно!
Екз.№ ___
143

МВР – Д Ъ Р Ж А В Н А С И Г У Р Н О С Т

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ПРОТОКОЛ ЗА РАЗПИТ
гр.София, 24 януари 1961 г.

Подписаният подполковник Иван Манолов Ралев, следовател при Следствения отдел на ДС, днес съставих настоящия протокол за разпит, като разпитах лицето:

НИКОЛА СТОЯНОВ КУЮРДЖИЕВ – от гр.София, с установена самоличност.

Разпита започна в 15.30 часа.

ВЪПРОС: Приканваме Ви да говорите с езика, с който сте говорили на сбирките и разговорите във Вашата среда. В досегашните си показания Вие заявихте, че според Вас съществуват три форми на социализъм, и че не одобрявате напълно нито една от тези форми. Кажете каква форма на социализъм Вие имате предвид?

ОТГОВОР: Между мене, ДАШИН и ВАРОН е ставало обмяна на мисли по въпроса кой форма на социализъм е най-правилна. Такива обмени на мисли са ставали още от 1958 година. Спомням си, че на една среща ние тримата дойдохме до заключение, че има различни форми на социализъм, че сега може да се отбележат три съществуващи форми на социализъм. Едната китайската, другата съветската и страните с народна демокрация и третата – югославянската форма. Между нас бяха разменени мисли, че и в тези три форми има положения и неща, с които ние не можем да се съгласим. На нас не ни е било напълно ясно каква трябва да

бъде именно формата. Имало е само известни идеи и мисли за тая форма, изказани от един или друг от нас. Тия идеи и мисли са били в такъв дух, че социализма може да се изгражда при високо развита производителна сила, и че недостатъците на социализма досега идват главно от това, че той е изграден в изостанала страна, което дава отражение върху неговата форма. Имало е мисли, че при социализма трябва да има много широка демокрация, че социализма трябва да дава възможност за развитието на отделната личност, по-голяма възможност. Че работническата класа трябва да бъде като носител на социалистическите идеи. Това са били общо тия мисли, с които ние сме смятали, и че в трите съществуващи форми не дават разрешение на тия въпроси. Това са били идеологически разсъждения, които не сме ги свързвали с конкретната политика в настоящия момент. Имало е между нас и размяна на мисли, особено с ВАРОН по въпроса за закона за стойността и действието му при социализма. Той е застъпвал становище, че закона за стойността действува при социализма, и че трябва да действува при по-широки мащаби. ВАРОН е имал също и такива разсъждения, като е твърдял, че това е казвано от Маркс, че някакви социалистически форми се зараждат още при капитализма. Други по-характерни изказвания на ВАРОН, който обичаше да говори по тези теоретически въпроси беше въпроса, кога може да считаме, че се строи социализма. Той развиваше становището, че не само обобществяване средствата за производство означава, че започва изграждането на социализма, а че затова е необходимо известна степен на развитие на производителните сили. Затова той изказваше мнение, като например за Китай, че там се извършва подготовка за изграждане на социализма, че истински социализъм може да се изгради само при много високо развитие на производителните сили. Понякога ВАРОН е изказвал мнение, че победата на социализма в някои изостанали страни може да окаже отрицателно влияние за победата на социализма в останалите страни, понеже в тези страни социализма може да се изроди в

Из архивите на ДС

такива форми, които няма да се превмлиза за останалите страни. Изказвал е и мнение, че нямаме общо социализъм в света, а имаме конкретен социализъм, като социализма в Китай, Югославия, СССР и пр. Това са по-характерните идеологически мисли, които съм чувал от ВАРОН.

По някои от тези въпроси ние с ДАШИН сме се съгласявали. Аз и ДАШИН обаче имаме едно такова разбиране по тези въпроси. Когато говорим за развитието на социализма трябва да изхождаме от реалните факти, а не от това какво би трябвало да бъде. В този смисъл съм казвал, че в Китай, Югославия, СССР и другите страни с народна демокрация има социализъм и въпроса стои как ще се развива в бъдаще този социализъм. При такива разсъждения сме стигали до заключение, че огромно значение за развитието на социализма има СССР. Считали сме, че XX конгрес на КПСС е повратен момент в развитието на социализма. Откриво нов етап и неговото последователно провеждане и по-нататъшно разработване на тези въпроси от практиката и теорията би указало огромно влияние за правилното развитие на социализма, независимо, че той сега е победил главно в изостанали страни. От тук и нашите симпатии към XX конгрес на КПСС и към политиката на ХРУЩЧОВ.

Трябва да кажа, че между нас е имало мнения, че ХРУЩЧОВ понякога колебливо провежда тая политика, има колебание в него от провеждането на тази политика. Имало е момента, когато сме считали, че ХРУЩЧОВ едва ли ще проведе докрай тази политика. Други момента е имало пък, когато сме считали, че ХРУЩЧОВ отстъпва пред натиска на догматични сили в СССР и другаде, които дърпат към старото. Общо взето ние сме вярвали в одобрявали политиката на ХРУЩЧОВ. Аз си спомням много добре какво голямо значение е имало за мене, неговата реч, където той говореше, че не може температурата изведнаж от 20 градуса под нулата, да се качи на 20 градуса над нулата. От тая реч аз си извадих заключение, че ХРУЩЧОВ се стреми постепенно да премахне всички недостатъци натрупани от времето на култа към личността.

ВЪПРОС: Какво е Вашето истинско отношение към ревизионизма и конкретно към югославския ревизионизъм?

ОТГОВОР: Ревизионизма го разделям на две. Ревизионизма, който съществува в Западните социалдемократически партии го отричам напълно. За югославския ревизионизъм считам, че не може изцяло да се отрече. Що се касае за вътрешната обществена система в Югославия съм я считал, че има нещо марксическо, нещо положително. Това е моето отношение към югославския ревизионизъм. Считах, че югославския ревизионизъм е една форма на социализъм. Не го считах за ревизионизъм от такъв характер, както Западноевропейските социалдемократически партии.

ВЪПРОС: Пред кого и как сте отстоявали теорията на КАРДЕЛ за пътя за изграждане на социализма?

ОТГОВОР: По тези въпроси аз съм говорил по-задълбочено пред ДАШИН, пред ВАРОН. Спомням си, че и с полковник Петър СИМЕОНОВ съм говорил по тези въпроси. Говорил съм и с други другари от моята среда, когато е ставало въпрос по отделни неща на югославския път.

ВЪПРОС: Знаете ли какво е отношението на комунистическите партии към ревизионизма и по-специално отношението на нашата Партия към югославянския ревизионизъм?

ОТГОВОР: Известно ми е било това отношение, но независимо от това аз не съм бил съгласен с това отношение и съм считал, че Югославия трябва да се признае като страна, която строи социализма.

ВЪПРОС: В досегашните си показания, а и по-горе казахте, че сте стоели на решенията на XX конгрес на КПСС и Априлския пленум на ЦК на БКП, а от друга страна обяснихте, че от 1959 г. сте застанали на позициите на югославянския ревизионизъм. Кажете какво е истинското Ви отношение и намеренията към Партията и нейното ръководство?

ОТГОВОР: Действително в досегашните си показания аз съм заявявал, че стоя на позициите на XX конгрес на КПСС и Априлския пленум, а също така одобрявам някои страна на югославян-

Из архивите на ДС

ския ревизионизъм. XX конгрес на КПСС, а след това и решенията на Априлския пленум на ЦК на БКП съм ги посрещал с пълно задоволство. По-късно в мен се създаваше впечатление, че не се провеждат докрай решенията на XX конгрес и тия на Априлския пленум. Имам предвид нашата действителност. И впоследствие съм считал, че решенията на XX конгрес и на нашия Априлски пленум са онзи път, който ще доведе социализма в нашата страна и в другите страни по една по-съвършенна, по-зряла социалистическа форма. Затова съм защищавал тия решения и съм ги отстоявал.
В тая връзка моето отношение е било през последните две години, че партийното ръководство не провежда докрай решенията на XX конгрес и Априлския пленум и с това не се поставя едно естествено развитие на социализма в нашата страна по този път. От тук е било и моето отношение към ръководството на Партията. Считал съм, че това ръководство не провежда докрай решенията на Априлския пленум на Партията. Сега, когато става въпрос за партийното ръководство искам да заявя, че докато станахме по-близки с Георги МИЛЕВ в нашите разговори не е ставало въпрос конкретно за лица. Не сме обсъждали въпросите за лицата, за отделните ръководители на Партията. МИЛЕВ насочваше нашите разговори към партийното ръководство. Той е изказвал мнение, че нещата ще се оправят, само когато станат промени в ръководството на Партията вътре в Политбюро. Казвал, че той е човек на Антон ЮГОВ и е поддържал него, говорил е лоши работи за Боян БЪЛГАРАНОВ и въобще в този дух са били разговорите ни. Аз също съм изказвал мнения по някои личности. Изказвал съм мнение за Тодор ЖИВКОВ, в смисъл, че той има доверието на СССР и ХРУЩЧОВ, че той има замах и е енергичен, но едновременно с това проявявал е стихийност, прибързаност. За Антон ЮГОВ съм казвал, че е по-въздържан. Спомням си дори един разговор с МИЛЕВ, когато той ме обвини, че аз съм поддържал Тодор ЖИВКОВ и съм говорил в негова полза, че КПСС го поддържа. МИЛЕВ е изказвал мнение по този повод, че Тодор ЖИВКОВ е бил по-послушен, затова се ползува с доверието на КПСС, а Антон ЮГОВ цял да про-

Из архивите на ДС

всяка една по-самостоятелна политика и затова е втори човек. Чувал съм от МИЛЕВ такова изказване за Димитър ГАНЕВ, че той се чувствува обиден, че е изпратен в Президиума на Народното събрание. Спомням си, че ставаше въпрос и за Станко ТОДОРОВ. Аз съм пътувал, че той е един от авторите на тази теория за скока. За Митко ГРИГОРОВ аз съм се изказвал, че той е човек донякъде книжен, че няма нисов партиен опит. От Георги МИЛЕВ съм слушал да се изказва, че Енчо СТАЙКОВ е умен човек, обаче е флегматичен. Такова мнение съм слушал и от ДАШИН. За Райко ДАМЯНОВ, чувал съм от МИЛЕВ да говори хубави работи, но и аз съм имал мнение, че той е добродушен човек, но слаб интелектуално, разлят в работата си. ВАРОН се е изказвал добре за Тодор ЖИВКОВ, в смисъл, че се старае да провежда една политика, която внесл изменение в нашия живот. По този повод зная, че той е писал някои неща по икономически въпроси и ги е изпратил на Тодор ЖИВКОВ. От ДАШИН съм чувал изказване за Тодор ЖИВКОВ, че много е прибързан в някои работи. За Вълко ЧЕРВЕНКОВ съм чувал в компанията, непосредствено след Априлския пленум, че трябва да бъде изваден от Политбюро. Особено настойчиво ме е питал по този въпрос Христо ПРОДАНОВ. Когато и да ме срещне все ме е питал няма ли да извадят ЧЕРВЕНКОВ от Политбюро. Аз лично съм считал, че ЧЕРВЕНКОВ ще върви винаги със СССР. Това са били общо изказванията ни по отношение на лицата от партийното ръководство. Най-отрицателно изказвания по отделните хора е правил Георги МИЛЕВ. Лично аз съм правал изказвания, когато са ме питали за Тодор ПРАХОВ, че той е скромен, добродушен човек, обаче е слаб за този пост и дори съм изказвал мнение, че Борис БЛАГОЕВ се стреми да го намести, а ПРАХОВ сам му помага в това. За Начо ПАПАЗОВ е ставало въпрос, че преди 9-ти септември не е бил активен, и че е стоял в кръчмата на баща си. МИЛЕВ е казвал че по радиото е била забранена някаква песен за "Папаза", като го свързва, че тая песен е била за дядото на Начо ПАПАЗОВ, който е бил някакъв предател на времето. Това са били по-конкретните ни изказвания по лицата от партийното ръководство.

Общо по отношението ми към Партията трябва да кажа и това, че аз съм се изказвал, че Партията, имал съм предвид и местните партийни органи, се занимават с много дребни въпроси и изместват с това държавните органи и органите на другите обществени организации. В такъв смисъл съм се изказвал, че се получава държава в държава. Говорил съм също, че партийния апарат, а и държавния такъв е много голям, че може с по-малък апарат да се работи. Казаха ми например в Пловдив от профсъюзите, когато искаха да им се увеличи щата, а ние им отказахме, че партийния апарат в Пловдив е много голям, че само орготдела към Градския комитет на Партията има щат от 20 души. Това, мисля че съм го споделял и с Йордан ЗАХАРИЕВ, който ми каза, че в Пловдив партийния апарат е 120 души. По въпроса за Партията, че не трябва да се занимава с всички въпроси и това, че партийния апарат е голям сме говорили и с МАТАНОВ, като и той е правил пред мен такива изказвания.

По политиката на Партията съм изказвал и такова мнение, че след VII конгрес на БКП, по времето, когато се провеждаше политиката на скока, са изоставени някои пунктове от решенията на Априлския пленум.

Мога да кажа и това, че в отделни моменти в мене е имало разочарование от Партията, стигал съм до положение на апатия и съм мислил, че най-добре ще е човек да се пенсионира. Такова разочарование пред мен е изказвал и Брайко КОЗАРДЖИЕВ по повод на това, че дъщеря му, когато са я приемали в Партията му казала, че е разочарована от постъпките на някои комунисти и не искала да влезе в Партията, но се съгласила само заради честта на семейството им. За Брайко КОЗАРДЖИЕВ, както казах в предишните си показания, може да кажа и това, че с него споделих идеята ми за изготвяне на изложение. По тоя повод той предложи, че ще бъде хубаво някой път да излезем и да си поприказваме общо по всички въпроси, които засегнахме в него разговор, и че може да поканим и Иван ТУТЕВ. Аз му казах тогава, че не е нужно да

8.- 150

говорим с ТУТЕВ по тези въпроси, а може някой друг другар да поканим да разговаряме. Имах предвид ДАШИН или някой друг. Не исках да говорим по тези въпроси с ТУТЕВ, защото знаех, че той е предпазлив в разговорите си.

Имало е случаи, когато ВАРОН ми е правил бележка, че ходя много по кафенетата, че дружа с такива хора и водим много празни разговори. В тая връзка ми е предлагал да ме запознае с някакви негови близки, негови познати преподаватели, с които може да се говори свободно, може да се сподели с тях, така както с него си споделяме. Аз не съм проявявал голямо желание и такова запознаване не е ставало. Какви са били тия хора аз не знам. В нашата среда са ставали коментарии и за ЛАРСЕН. Когато станаха изборите в Дания се изтъкваше, че неговата партия, която се отцепи от Комунистическата партия е спечелила 11 мандата, а Комунистическата партия на Дания не е спечелила нито един мандат. Това,мисля че го казваше ВАРОН. Такъв въпрос коментирахме, но точно по какъв повод беше коментара не си спомням. В разговори за Партията, Георги МИЛЕВ е подхвърлял, че работите у нас ще се оправят,само когато има две партии,и че при социализма трябва да има две партии.

Когато сме говорили за Партията сме правили и такива изказвания, че борбата против култа не е доведена докрай, че има много партийни кадри, които си стоят на старите позиции по въпроса за култа , а сега са на отговорна работа. В разговори е ставало въпрос и за секретаря на Градския комитет на Партията - Георги Костов. За него сме се изказвали, че си е построил голяма вила, а че един фразьор е, само речи държи по събранията.

В отделни разговори Георги МИЛЕВ ми е казвал, че трябва да имаме по-добра информация за работата на ЦК на Партията, да бъдем по-добре информирани и в тая връзка ме е упрекнал защо не поддържам връзки с хора, които познавам от ЦК. За такава връзка имахме предвид Станко ТОДОРОВ, понеже се познавам с него от Министерство на земеделието, когато работихме заедно. Въобще

МИЛЕВ насочваме разговорите ни в такава насока, че не трябва да се движа в тая кафеджийска среда, каквато беше нашата, а да дружа с хора от моя ранг, за да научаваме повече новини.

Когато говорим за ръководството на Партията, трябва да кажа и това, че в компанията ни Александър РИЗОВ е казвал обидни думи за Вълко ЧЕРВЕНКОВ, като го е наричал "слон". Ние с ДАШИН в такива случаи сме му правили строга бележка, дори веднаж му поставяхме въпроса, че ще напуснем компанията. Може в отделни разговори някой от нас да се е отпуснал и да е казвал обидни думи по отношение на партийните ръководители, но когато сме били общо в компания, не е имало такива работи.

Имало е моменти, когато в мен, а и в другите другари, като ВАРОН и ДАШИН, когато са ни омръзвали тия кафеджийски приказки, сме правили изказвания, че трябва да скъсаме с тях и ако мислим нещо трябва открито да излезем и да кажем какво мислим. Такива изказвания съм имал и аз. Чувствували сме, че с тези посещения по кафенетата, с тия приказки се обезличаваме и се превръщаме в "бирена политика", каквито приказки е имало подхвърляни между нас. Обаче не сме се откъсвали от тази среда. Това са били приказки и след това пак сме продължавали същата практика. Приказките между нас са били много и всичко не съм в състояние да изнеса. Много са били приказките ни и не може всичко да се възстанови.

ВЪПРОС: Какви разговори сте имали и по какъв повод за Конко ПАНОВ?

ОТГОВОР: В нашата среда разговори за Конко ПАНОВ не са се водили. Отделно сме говорили с Георги МИЛЕВ, понеже той е по-близък с него. Може би и ДАШИН е присъствувал на този разговор. Чувал съм от МИЛЕВ и ДАШИН, че ПАНОВ на Априлския пленум е искал смяна на цялото Политбюро. По-късно, мисля че с Георги МИЛЕВ сме споделяли мисли, че е погрешна линията на ПАНОВ за смяна на всички членове на Политбюро. Друго, което ми е правило впечатление за ПАНОВ, когато сме били на маса с него в компания е, че той държи страната на ХРУЩОВ по въпроса за китайския спор Мога да кажа и за Добри ТЕРПЕШЕВ от един разговор с него в "Балкан", когато беше със жена си, че той поддържа китайските

тези. Георги МИЛЕВ ми е казвал, че и някои други другари също така са склонни да поддържат някои китайски становища, като ми спомена за Борис КОПЧЕВ. По този повод аз съм изказал мнение, че тези хора, имам предвид наказаните от Партията, изхождат от личното си положение, понеже са наказани от времето на ХРУШЧОВ и затова не одобряват някои страни от неговата политика, че те не се ръководят от въпроса коя политика е правилна, а от своето лично положение. Такива мисли съм изказвал.

Има и такъв случай. Христо ПРОДАНОВ ми каза, че ДИОНИСИЕВ е бил много близък с Йонко ПАНОВ и ме запита дали аз съм се виждал и говорил с него. Аз му казах, че съм се виждал, но не съм говорил с него по политически въпроси, и че той въобще избягва да говори с мене по тези въпроси. Христо ПРОДАНОВ ми каза, че е близък с него,и че скоро щял да ходи да го види. Тогава аз му казах да го запита какво е мнението му за мене. Мнението на Йонко ПАНОВ за мен ми беше нужно, понеже чувствувах, че той ме поздравлява, обаче никога не сяда да приказва по каквито и въпроси да е с мен. Такова ми беше впечатлението и затова се интересувах какво е мнението му за мен.

ВЪПРОС: Вие от каква позиция изхождахте, за да заемете такова отношение към Партията?

ОТГОВОР: За себе си аз изхождах от своите разбирания. От моята среда ДАШИН, ВАРОН, а и другите смятам, че са изхождали от своите разбирания.

ВЪПРОС: Какви са били Вашите съображения, за да поддържате една такава линия към Партията-и партийното ръководство?

ОТГОВОР: За да имам такова отношение към Партията и по отделните въпроси причината е била в моите неправилни разбирания. Имал съм неправилна преценка за положението, изпаднал съм в едни такива неправилни позиции по редица въпроси. От тук се определят и моите мнения и моите изказвания по тези въпроси. Някакви кариеристични съображения да са ме водили за мое лично облагоденствие не е имало. Винаги съм считал, че поста който заемам е достатъчен. Аз съм се срамувал да казвам каква заплата

Из архивите на ДС

получавам. Не съм използувал служебното си положение за лично или за семейството ми облагоденствуване. Затънах в това блато и това е. Така съм виждал въпросите и затова такова отношение съм вземал. Ясно е, че неправилно съм ги виждал. Тия мои разбирания са били неправилни, антипартийни, но така съм ги разбирал нещата.

ВЪПРОС: Потвърждавате ли всичко това, което сте казали до сега пред следствието и признавате ли се за виновен?

ОТГОВОР: Всичко, което съм казал до сега пред следствието го потвърждавам и се признавам за виновен. Признавам се за виновен в това, че се отклоних от Партията и от нейната политика. Изпаднах на погрешни идеологически, до голяма степен ревизионистични позиции по редица въпроси. Изказвах мнения и становища против партийната политика, против ръководството на Партията. Стигнах до антипартийни действия да споделям с отделни другари и обсъждам политиката на Партията и да търсим начин да изразим тия свои становища в анонимни изложения било до ХРУШЧОВ, до Италиянската партия и до ЦК на нашата Партия. Цялото това свое поведение и дейност считам за антипартийно, нанесящо вреда на Партията при провеждането на нейната политика и го осъждам. Друго по този въпрос нямам какво да кажа.

Горното казах, прочетох го и е записано верно, за което се подписвам.

Разпита завърши в 22.00 часа.

РАЗПИТАН: [signature]

СЛЕДОВАТЕЛ: [signature]

1

НЕКОИ ДОПЪЛНИТЕЛНИ ОБЯСНЕНИЯ И ПРЕЦИЗКИ, ОСВЕН ТЕЗИ ДАДЕНИ ДО СЕГА ПРЕД СЛЕДСТВИЕТО НА ДС ОТ НИКОЛА СТОЯНОВ КУФАРДЖИЕВ

1. За срещите на компанията, която се събираше в "Добруджа" и кафене "България".

Срещите с другарите в ресторант "Добруджа" и кафене "България" започнаха най-напред в ресторант "Добруджа", като по-постоянни срещи през втората половина на 1957 година и след това 1958-1959 година. Тези срещи не носеха отначалото постоянен характер. След това, по-късно, ние си определихме един ден - сряда вечерта, в който да се срещаме и заедно да вечеряме. На тези срещи не са присъствували постоянно всички другари, които са упоменати в компанията ми. Аз също в началото - 1957 година, а след това и 1958 година не съм бил постоянен в тия срещи. Не са били постоянни и др.Брайко Кофарджиев, който по-редко идваше. Много по-късно на тези срещи почна да идва и Димитър Кацаров. В началото на тия срещи аз отивах само заедно с Дашин. Ако той не отиваше и аз не отивах. Причината за това беше, че него го чувствувах най-близък, другите не ги чувствувах така близки. Впоследствие почнах да отивам и сам.

Освен това, което съм казал в показанията си за разговорите на тези срещи и отношенията по различните политически въпроси, което е вземано от различни другари на тези срещи, мненията които са изказвани, трябва да кажа, че там са се водили разговори и по текущи политически въпроси и са критикувани и е взимано отрицателно отношение по редица мероприятия на Партията. Също така са изказвани мнения по неправилно решаване на някои кадрови въпроси, в смисъл за кадри от средни кадри. Изказвани са мнения за такива кадри, че нямат достатъчна култура и подготовка.

С тези разговори от такъв характер фактически се е заемало едно отрицателно отношение към редица страни на партийната политика и Партията. По същество една опозиционно отношение. Не мога

да кажа, че това отрицателно отношение се е отнасяло по цялата политика на Партията. То е било, обаче, по много страни от партийната политика.

Позициите, от които се е определяло това отношение не са били напълно изяснени. Различните другари са виждали различни поло жения. Но в основата си, тези позиции са позиции на дребнобуржоазната стихия, такава каквато се беше проявила в някои среди след Априлския пленум. Позициите при тия срещи бяха фактически продължение на тия позиции и в основата си могат да се нарекат ревизионистични. При тия срещи в работата е стигало до коментарии, критики, изказване на мнения, вземано отрицателни становища по политиката на Партията. Повече от това не е имало. Трябва да кажа, че пролетта на 1960 година нашите срещи в "Добруджа" престанаха. Ние почнахме да се срещаме в кафене "България", обаче, не така системно, както по-рано в "Добруджа". В кафене "България" на нашите срещи ние пак сме коментирали по тия въпроси, обаче в нашата среда са присъствували и други случайни хора и до голяма степен нашите разговори по този въпрос са били повечето коментарии и отделни изказвания.

Искам да допълня също така, че на тези срещи ние сме приказвали но много други въпроси и срещите не са ставали с цел да се говори само по политически въпроси, а до голяма степен от приятелско чувство, от желание да се поприказва по най-различни въпроси и да се прекара в една приятелска среда.

Трябва да отбележа, че в тази среда не може определено да се каже кой другар е доминирал със своите разбирания и мнения и кой се е ползувал с най-голям авторитет. В повечето от другарите, с които се срещахме съществуваше убеждението, че те по-добре разбират въпросите от другия. Имало е взаимно влияние помежду си. Имало е и спорове помежду ни. Това самомнение във всеки другар се основаваше на известни интелегентски индивидуализъм, който почти съществуваше във всички другари.

2. За разговорите между мене, Дашин, Варон и Милев.

Разговорите между мене и Дашин, а така също между мене, Дашин и Варон са имали по-откровен и задълбочен характер.

В идеологическата и теоритическата област те са се насочвали в търсене на някакви нови пътища на социализма. В размяна на мнения по въпроса какъв трябва да бъде социализма. Тези разговори в нас са започнали още през 1958 година. Още през 1958 година при някои такива разговори, ние сме идвали до изводите, по какъв начин може ние тези наши разбирания да ги направим достояние и на кой трябва да ги направим достояние, и може ли да повлияеме нещо за тяхното възприемане. В такива случаи сме идвали до извода да ги напишем и ги изпратим до ХРУЩЧОВ. Друг път сме идвали до изводи, че трябва да си продължаваме да си уясняваме въпросите само между нас си. Че не сме напълно изяснени по тези въпроси. Имало е и изказване мнение между нас си, че по тези въпроси може и открито да се изказваме, обаче, освен това при срещите си да изясняваме въпросите, към други начини не се е пристъпвало.

Трябва да кажа, че освен една среща в "България" към края на 1958 година, която може да се таксува като преднамерена, където ние по-системно изложихме своите разбирания, другите срещи, които сме имали и когато сме приказвали по тези въпроси, са имали случаен преднамерен характер. В повечето случаи това са били разговори станали между нас, след напускане кафене "България" по пътя за пребиране у дома. В тези разговори между нас тримата също не се е постигало пълно единство по всички въпроси. Може да се каже също, че не е имало някой от тримата, който да доминира над другите. Дашин винаги си е имал самостоятелно мнение, Варон и аз също сме имали самостоятелни мнения в редица случаи. Затова не се е стигнало до пълно изясняване на нашите разбирания и до някакви практически действия.

След присъединяването и на Милев към нашата компания, между мене и Милев, между мене, Милев и Дашин, а по някога, много редко, между мене, Милев, Дашин и Варон са се водили също така откровени разговори както по някои идеологически въпроси, така също и по въпроси на вътрешната политика. Милев насочваше разговорите, както вече съм го казал до сега, към ЦК на Партията и персонално към отделни лица. Тези разговори помежду нас си, също

са имали случаен характер. Освен казаното до сега, в разговори с Милев, също е поставян въпроса за търсене начини за изразяване на наши мнения и за въздействие на политиката на Партията. Милев е поставял въпроса, че ние трябва да имаме широки връзки с най-различни кадри, за да може да въздействуваме в отделни кадри и оттам да се въздейства и върху партийната политика и за изменение на тази политика. Той е изказвал също мнение, че трябва да се изказваме открито на партийни събрания и на други съвещания против някой нередности в нашия живот, като ми е поставял лично на мене въпроса, защо не се изказвам. Аз съм изказвал мнения, че ние най-напред трябва да си изясняваме нашите мнения и становища помежду си, а след това може да се преминава към това, което той предлага. На практика, фактически повече от изясняване на нашите мнения и приказки по тези въпроси не се е стигало. Аз лично не съм търсел никакви други среди и контакт с други кадри. Милев понякога ме е водел в разни компании на ядене и пиене, без аз да съм отивал с охота в тях, и без да съм познавал хората, и без да съм проявявал некакъв интерес към тях след това. Такива са случаите, когато той ме заведе в Клуба на журналистите в една компания, където имаше един шаран донесен от Бяла слатина, в която присъствуваха Стоян Конаклиев, Иван Шанов, Симеон Топалов и др.непознати от Бяла слатина. Също така и случая в домът на Стоян, другото му име Неговански, където присъствуваха, освен нас двамата с Милев и Стефан Симеонов, Веселин Георгиев, Иван Шанов, Иван Мициев, един другар Живко, второто му име не зная и за много малко Перо Шанданов. Такъв е случая и с няколко срещи за ядене на заяк в"Балкан", където са присъствували, освен аз с Милев, Дашин, Жак Натан, Веселин Георгиев, Ивайло Видинов, Иван Мислиев, Стефан Симеонов и др.

3. За връзките ми с пловдивските другари и за тези две срещи, едната в Пловдив, а другата в София искам да добава следното. Че срещата в Пловдив, която стана в домът на Илия Гатев за мене беше не преднамерена. Тази среща стана главно по настояването и искането на пловдивските другари. Тази среща може да се охарактеризира, като среща на изясняване на въпросите, кой какво мисли и какви са причините така да мислим. Срещата в домът на Георги Милев

Из архивите на ДС

имаше характер на обсъждане какво трябва да се направи, за да се повлияе върху политиката на Партията в духът на нашите разбирания.

4. За срещите и връзките ми със СИНДЖИРИЧ.

Във връзка със срещите и връзките ми със Синджирич искам да обясня още един въпрос. Когато говорехме за спора между Китай и СССР по въпросите за мирното съвместно съществуване, аз изказах мнение, че Югославия трябва да вземе мнение по този въпрос, да каже своето мнение. Също така и по въпроса каква ще трябва да бъде делегацията на Югославия в ООН, изказах мнение, че трябва да отиде Тито.

През есента на 1960 година, не си спомням кой месец, мисля че м.октомври, след като беше излезла книгата на Кардел, и след като Тито беше заминал за ООН, на една среща Синджирич ми каза, по повод на това, че е било правилно моето мнение, че Тито и Кардел знаели за мен. Аз му отговорих, че не са нужни такива приказки, че ние само обменяме мисли помежду си. Това изказване на Синджирич го схванах като един трик на ласкателство към мене, за да спечели моето предразположение към Югославия. По тоя повод, в една среща със Сийка Рачева, аз й казах, че Синджирич продължава да идва при мене и да ми говори разни глупости.

Връзките си и разговорите със Синджирич, аз оценявам като крайно неправилни, които са оказали влияние върху мене за доближаването ми до югославския ревизионизъм, за оформяне в мене на някои ревизионистични схващания, с изразяването пред него мои мнения и становища и коментиране съм дал възможност на югославянските ревизионисти да знаят моите мнения и от тука да си вадят некакви погрешни заключения. По този въпрос толкоз.

5. По срещите ми и познанството ми с други лица в кафене "Балкан".

Срещите ми и познанството ми с други лица от кафене "Балкан", като Стефан Симеонов, Иван Панов, Веселин Георгиев, Йонко Панов и некой други, са имали напълно случаен характер, и с тях не е имало някакви особени коментарии по политически въпроси. Те са били срещи на едни познати и случайни срещи в кафенето.

Из архивите на ДС

6.За работата ми в ЦС на профсъюзите.

За работата си в ЦС на профсъюзите трябва да кажа, че в моите предложения и мнения, които съм изказвал там, са изхождали преди всичко от партийните решения и решенията на ЦС на профсъюзите. Стремял съм се да търся някои нови форми в стила и метода на работа. Старал съм се да проучвам опита на профсъюзите от другите социалистически страни и да предлагам онова, което съм считал за възможно да бъде приложено в нашата практика. Опитвал съм се да теоритизирам по някои въпроси за ролята и значението на профсъюзите при социализма. Може в тия мои разбирания да е прозирало нещо ревизионистично, обаче, общият дух на моите предложения и на моята работа са били в духът на партийната политика. Трябва да отбележа, че не съм работил през цялото време с пълна енергия и не съм дал това, което можех да дам. Първите години работех с много по-голяма енергия. След това енергията отслабна, и след това работех с по-малко желание и енергия. Все пак участвувал съм активно в подготовката и провеждането на двете реорганизации на профсъюзните органи извършени през този период. Участвувал съм и при обсъждането на всички въпроси. Участвувал съм активно при разясняването и провеждането на практика на 55-тото постановление на Партията, ЦС на профсъюзите и Министерския съвет. По този въпрос толкова.

7.За моето поведение е оказало голямо влияние и постоянното ми ходене по кафенетата. Постоянното ми ходене по кафенетата, срещите ми с най-различни хора, коментариите и безотговорните приказки не отговаряха на мястото, което заемах и на моето членство в Партията. Те оказваха разлагащо влияние върху мен. Често пъти съм се старал да скъсам с това ходене по кафенетата. Имало е периоди, когато съм намалявал отиването, обаче не съм имал достатъчно сили да скъсам окончателно.

8.В целото ми това поведение и дейност, в разбиранията ми не е имало едно постоянство. През целия този период в мене, а така също съм забелязал и в другите другари, е имало големи колебания, люшкания, съмнения, дали това което мислим е правилно, дали то е съобразено действително със живота, дали това което говорим и вършим е правилно. Имало е редица случаи на осъждане на това поведение между нас си, на решаване да скъсаме с него,

Из архивите на ДС

обаче,не сме имали сили да направим това.Това по този въпрос.

9.Кои са причините за тези мои разбирания и за това мое поведение.

На първо място аз намирам причината в моята недостатъчна идеологическа устойчивост и закаленост като комунист.Макар че участвувам в движението от 1933 година,аз оценявам,че не съм бил достатъчно идеологически устойчив и закален в своите разбирания. Това е било основата,върху която са се изграждали понататък моите разбирания и грешки. Голямо влияние върху мене оказаха и станалите през този период събития,както XX конгрес и разобличаване култа на личността на Сталин,събитията в Унгария, Полша,Априлския пленум в нашата страна и пр.Тези събития и коментариите по тях в моята среда,постоянно формираха в мене разбирания,че в изграждането на социализма са допуснати големи грешки, и че трябва да се търси нещо ново в това направление.

Голямо влияние за моите разбирания и поведение оказа и средата,в която аз попаднах през 1957 година,която среда,както отбелязах и по-горе имаше по редица въпроси отрицателно отношение към партийната политика и стоеше до голяма степен на дребнобуржоазни ревизионистични позиции. Влияние върху мене оказа и югославянския ревизионизъм, запознаването ми с техните разбирания и връзките със Синджирич, които ме доближаваха до югославянския ревизионизъм и влияеха върху моите разбирания.

За тия мои разбирания и поведение има и причини коренещи се в моя характер. В моя характер има такава страна,аз да изразявам винаги собствено мнение,трудно да се присъединявам към мнението на другите. Винаги да търся недостатъци и да отправям критика Известна маняшина,че аз по-добре виждам и разбирам някои въпроси от другите. Не зачитане авторитети и авторитетни мнения. За тия мои разбирания и поведение голямо влияние оказа и откъсването ми от партийна работа.До 1951 година аз бях на партийна работа. След това в Министерство на земеделието като началник на политическото управление,моята работа до голяма степен беше партийна. Напускането ми на Министерство на земеделието и отиването ми в ДОСО ме откъсна от партийната работа. Аз постепено започнах по-малко да чувствувам Партията, по-малко да разбирам извършващите се промени в нашата страна,по-малко да разбирам партийната политика

и отношението към тази политика на масите.Така се полуи едно откъсване постепено от Партията и от нейната политика.

10.Правейки преглед на това мое поведение и дейност аз го оценявам като неправилно и антипартийно и го осъждам. Осъждам своите антипартийни изказвания и действия,които по същество са опозиционни на политиката и на Партията и в основата си са ревизионистични.Осъждам своите срещи и връзки със Синджирич, като крайно неправилни,несъвместими с политиката,която провежда нашата Партия, на която аз съм член, и чието отношение към югославянския ревизионизъм на мене ми е било напълно ясно. Осъждам също така моето поведение на постоянно ходене по кафенетата,срещите ми с най-различни хора,безотговорните ми приказки, които не съответствуват с партийния морал и норми.

Цялото ми това поведение идейност все повече и повече ме отдалечаваше от Партията и фактически ме довеждаше до едно положение на самоизключване от Партията. Считам,че с цялото си това поведение и дейност,с моите антипартийни изказвания, с моята антипартийна дейност аз съм нанесъл вреда на Партията, нанесъл съм вреда за провеждане на нейната политика,не съм оправдавал доверието,което ми беше дадено от Партията.

София,30.I.1961 г.

ДАЛ ОБЯСНЕНИЯТА:
/п/ Н.С.Куфарджиев

Верно с оригинала,

СЛЕДОВАТЕЛ:

Из архивите на ДС

Строго-секретно!

137

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

З А К Л Ю Ч Е Н И Е

по следствието на НИКОЛА СТОЯНОВ КУФАРДЖИЕВ от гр.София, секретар на ПС на профсъюзите.

НИКОЛА СТОЯНОВ КУФАРДЖИЕВ е роден на 19.XII.1919 година в гр.Самоков, жител на гр.София, женен - с две деца, неосъждан, с осмокласно образование, член на БКП.

През 1956 година Никола КУФАРДЖИЕВ е започнал да споделя с Веселин ДАШИН някои въпроси от политиката на Партията и по-специално отражението, което ще дадат решенията на XX конгрес на КПСС в развитието на комунистическото движение. В тая размяна на мнения КУФАРДЖИЕВ и ДАШИН са изказвали неверие в изпълнението до край решенията на XX конгрес, че нанесените поражения от култа към личността няма да се оправят лесно.

По-късно около КУФАРДЖИЕВ и ДАШИН се присъединили и Иван МУСАКОВ, Милко ГРИГОРОВ, Александър РИЗОВ, Иван ТУТЕВ и Брайко КОФАРДЖИЕВ. В тоя състав компанията започнала да се среща по-често в кабинета на Милко ГРИГОРОВ в Клуба на журналистите, в ресторантите "Балкан", "Добруджа" и "България. Имали са и опре-делен ден на събиране, всяка среда вечер в ресторант "Добруджа" и неделя преди обед в ресторант "България". При тия срещи про-дължили да коментират въпроси от вътрешно-партиен и политически характер. Коментирайки политиката на КПСС след XX конгрес у тях се е оформило мнението, че др.Н.С.ХРУЩЧОВ провежда политика на "зиг-заг" и проявява колебливост, което си обяснявали с това, че той среща съпротива в ЦК на КПСС. За нашата Партия считали, че след Априлския пленум у нас въпроса с култа към личността е разрешен компромисно, и че оставането на др.Вълко ЧЕРВЕНКОВ в

Из архивите на ДС

Политбюро е "задръжка" за провеждане докрай борбата срещу култа към личността.

При тези срещи те са изразявали симпатии към Югославия и задоволство от подобряването на отношенията с нея. След VII конгрес на БКП в компанията е преобладавало мнението, че е много остра критиката отправена на конгреса към Югославия, включителн и в речта на др.Н.С.ХРУЩЧОВ. Насока на разговорите в компанията е давал Никола КУФАРДЖИЕВ, но и всички други са се солидаризирали с неговото мнение.

През 1957 година към тях се присъединил и Бенжамен ВАРОН.

Постепенно от компанията се заделила група за по-задълбочено обсъждане на въпросите. От начало в групата са влизали Никола КУФАРДЖИЕВ, Бенжамен ВАРОН и Веселин ДАШИН, а по-късно към тях се присъединил и Георги МИЛЕВ. В тоя й състав групата се е събирала по-често в кабинета на КУФАРДЖИЕВ, а така също и в ресторантите. При честите си сбирки обсъждали идеологически, теоритически и политически въпроси.

При обсъждане на въпроса за пътя на изграждане на социализма, КУФАРДЖИЕВ и групата стигнали до извода, че в настоящия етап съществуват три форми на социализма - китайска, югославянс и съветска. Съветската била нещо средно между югославянската и китайската форми. Както обяснява КУФАРДЖИЕВ тях не ги е задоволявала нито една от тия форми. Бенжамен ВАРОН развивал мисълта, че социализма досега се утвърдил само в изостанали страни, и че това оказвало отрицателно влияние за възприемането му в икономически развитите страни. За югославската форма на социализъм са считали, че е най-подходящата и възприемливата за Западните страни. Тези ревизионистични схващания Никола КУФАРДЖИЕВ също е споделял, а по различни поводи е отстоявал и в спорове в компанията и разговори с отделни лица. По тези си разсъждения те замислили да изпратят анализ - изложение до КПСС.

По отношение на нашата страна КУФАРДЖИЕВ и групата като цяло отричали някои страни на икономическа политика на Партията и разпространявали твърдението, че трудящите се са "наемни робо

ници", че преди са работели на капиталистите, а сега работят на държавата, и че у нас има нещо като "държавен капитализъм". Същевременно възхвалявали "работническото самоуправление" и "участието" на работниците в печалбите на предприятията в Югославия.

КУФАРДЖИЕВ и групата отстоявали твърдението, че процентите в народостопанските планове са завишени, нереални и че не могат да се изпълнят.

По ръководната роля на Партията КУФАРДЖИЕВ и групата споделяли становището, че Партията е иззела в ръцете си почти всички ръководни държавни и други функции, и че тя решава всички, даже и най-дребните въпроси, поради което се стигнало до положение у нас да се създаде "държава в държава". Същевременно КУФАРДЖИЕВ и останалите от групата са изказвали недоволство и неверие към членовете на Политбюро и ЦК на Партията, наричали ги с най-обидни епитети и са ги оклеветявали. Пред групата и пред останалите лица от компанията Георги МИЛЕВ е разпространявал мнение, че у нас работите ще се оправят само когато имаме две партии.

В края на 1959 година Никола КУФАРДЖИЕВ установил връзка с Христо ПРОДАНОВ от гр.Пловдив. Последният още през 1956 година е предал на КУФАРДЖИЕВ откритото писмо на РАЗКОЛНИКОВ против СТАЛИН и от тогава становищата им по отделните въпроси си съответствали. По инициатива на ПРОДАНОВ в гр.Пловдив се оформила група от него, Иван ДИОНИСИЕВ, Павел ГАДЖЕВ и Илия ГАТЕВ. КУФАРДЖИЕВ е установил пряк контакт с тая група и през 1959 и 1960 година са организирали няколко събирания на групата в Пловдив и София, на които в присъствието на КУФАРДЖИЕВ са обсъждали и вземали отношение по въпроси от партиен и политически характер.

Така в края на 1959 година в присъствието на КУФАРДЖИЕВ Пловдивската група се събрала в ресторант"Тримонциум" гр.Пловдив, където КУФАРДЖИЕВ изложил своите ревизионистични схващания и защитил югославския ревизионизъм.

В началото на 1960 година участниците в Пловдивската група в целия си състав дошли в София и на станалата среща в ун-

гарския ресторант, в присъствието на КУЮАРДЖИЕВ и Георги МИЛЕВ са обсъждали стопанската политика във връзка с Декемврийския пленум на ЦК на Партията.

На 5.V.1960 година в гр.Пловдив КУЮАРДЖИЕВ е провел съвещание на групата, в дома на Илия ГАТЕВ, на което е присъствувал и Георги МИЛЕВ. За характера на разговорите на това съвещание КУЮАРДЖИЕВ казва:

"... Разговорите бяха поставени преди всичко на изясняване на тая линия, къде се крият причините на известно разочарование в известна хора и от тук какво отношение трябва да имаме ние, които бяхме събрани тук към такава хора..."

По-нататък казва:

"... Отчинихме се да се помисли както от пловдивските другари, така и от нас в София и на една среща в бъдеще в София да направим известен анализ на развитието на страната от Априлския пленум до тогава... Тем ДИОНИСИЕВ подхвърли една идея, че трябва да се излезе с печатна циркулярна до отговорни хора, до известна кадрова работници. Това обаче категорично не се възприе и остана само така устно да се изяснят въпросите..."

/Протокол от 16.1.1961 год. стр.11-13/.

В началото на м.юли 1960 година Никола КУЮАРДЖИЕВ и групата в София се имали организирана сбирка в дома на Георги МИЛЕВ, където присъствували Христо ПРОДАНОВ и Иван ДИОНИСИЕВ. На тази сбирка наново са обсъждали въпроса за направяне на изложение до ЦК на БКП, в което да се направи анализ на "недостатъците" в стопанската политика след Априлския пленум. Възложено било на Бенжамен ВАРОН и Иван ДИОНИСИЕВ, като специалиста по икономическите въпроси да изготвят два проекта за анонимно изложение.

В следващите дни двата проекта са били разгледани по отделно. Проекта на ВАРОН е бил разгледан от КУЮАРДЖИЕВ, МИЛЕВ и

 158

ДАШИН в сладкарницата на ПУИ, а проекта на ДИОНИСИЕВ - в Сулудерсент от КУЮРДЖИЕВ, ПРОДАНОВ и ЦИЛЕВ. Решили изложенията да не бъдат изпращани. В показанията си КУЮРДЖИЕВ казва:

> "... Истинската причина, за да се откажем от изпращането е тая, че в мен е настъпвало колебание, както по това дали такова изложение ще постигне своята цел, така и по начина по който го правиме в изпращане... Обаче както в мен, така и във ВАРОН, а и ДАШИН не е имало смелост да га кажем открито на ЦК на Партията... аз така съм разсъждавал, че ако поставя открито въпросите пред ЦК на Партията няма да ми обърнат внимание, а може и сметка да ми държат..."
>
> /Протокол от 23.I.1961 година стр.5-6/.

В края на 1960 година КУЮРДЖИЕВ споделил с Брайко КОЮРДЖИЕВ идеята си за изпращане на изложение до Италианската компартия, в което да изложат своите разбирания за комунистическите партии в социалистическите страни, за които считали, че са заразени от догматизма и сектанството, с цел да предизвикат намесата на комунистическите партии в капиталистическите страни.

През м.октомври 1960 година в гр.Пловдив в "Трансцинум" се провела нова среща на Пловдивската група, с участието на КУЮРДЖИЕВ. Обсъдили са китайските проблеми, недоволството на някои партийни кадри от политиката на КПСС след XX конгрес и симпатиите им към Китай.

От Пловдивската група Христо ПРОДАНОВ и Иван ДИОНИСИЕВ са имали през 1960 година срещи и разговори с Конко ПАНОВ и Добри ТЕРПЕШЕВ, които споделили с Никола КУЮРДЖИЕВ. По този повод последният възложил на ПРОДАНОВ да запита Конко ПАНОВ какво е мнението му за него. КУЮРДЖИЕВ се е изказвал за ПАНОВ и ТЕРПЕШЕВ, че в своите разбирания те изхождат от личното си положение на наказани, което не им позволявало да имат "правилно" отношение по отделните въпроси.

Из архивите на ДС

В отделен разговор Бенжамен ВАРОН предложил на КУФАРДЖИЕВ да престанат да посещават ресторантите и кафенетата и да го свърже с друга среда, с която ще може по-сериозно и свободно да обсъждат идеологически и теоритически въпроси. За такава среда ВАРОН имал предвид някои преподаватели.

За утвърждаване на ревизионистичните позиции на КУФАРДЖИЕВ е изиграло познанството и връзките му и с Владимир СИНДЖИЛИЧ - аташе по печата при югославското посолство в София.

Владимир СИНДЖИЛИЧ до 1954 година е бил началник на УДБ-а в гр.Зайчар и се занимавал с разузнавателна дейност против нашата страна. С делегирането му в България, като аташе по печата е установил контакт с много наши граждани. Създал е широки връзки предимно из средата на журналистите и културните дейци. Такава връзка, по показанията на КУФАРДЖИЕВ, той е поддържал и с ДАШИН, Милко ГРИГОРОВ, Александър РИЗОВ, Иван ТУТЕВ, Георги МИЛЕВ и др. В разговорите си с тях открито пропагандирал ревизионистичните си позиции, стараейки се да убеди събеседниците си в правилността на югославския ревизионизъм. Проявявал е голям интерес към решенията на нашата Партия, тяхното отражение и възприемане от народа. Горната компания най-свободно е коментирала и споделяла със СИНДЖИЛИЧ своите разбирания по всички партийни, идеологически и политически въпроси. В тия разговори СИНДЖИЛИЧ е разбрал, че КУФАРДЖИЕВ стои на ревизионистични позиции и се е ориентирал по-специално към него, за да черпи информация за някои решения на Политбюро и ЦК на БКП и по някои политически събития. Започнал по-често да го посещава в кабинета му, отначало под претекст да урежда посещения на профсъюзни делегации от тяхна и наша страна, а по-късно с повод и без повод за водене на разговори и то предимно по нашия вътрешно-партиен живот.

Така през лятото на 1960 година, СИНДЖИЛИЧ се е заинтересувал дали КУФАРДЖИЕВ знае нещо за заседание на Политбюро на БКП с другарите КОЗЛОВ и ИГНАТОВ в гр.Варна. Запитал го е дали знае, че на това заседание са разгледали въпроси по култа

Из архивите на ДС

 160

към личността, че е имало големи разногласия между другарите Тодор ЖИВКОВ и Антон ЮГОВ, и че са се разглеждали важни политически въпроси. КУЮАРДЖИЕВ обяснил, че не е знаел за такова заседание на Политбюро. СИНДЖИЛИЧ го е запитал за какво смята, че са дошли другарите КОЗЛОВ и ИГНАТОВ. КУЮАРДЖИЕВ изказал предположение, че са дошли да се запознаят със стопанското положение в страната и да водят разговори за отношението на нашата Партия към Китай.

В друг разговор СИНДЖИЛИЧ се е интересувал от КУЮАРДЖИЕВ дали е запознат с информацията, която е снета по партийна линия по Букурецкото съвещание, по-специално по китайския въпрос. Поради това, че КУЮАРДЖИЕВ е бил в отпуск по това време, не е знаел за информацията и не е могъл да уведоми СИНДЖИЛИЧ по този въпрос.

По Московското съвещание СИНДЖИЛИЧ е проявявал особен интерес и настоятелно е търсил КУЮАРДЖИЕВ, за да се информира от него по тези въпроси. След проведените съвещания на Софийския партиен актив и това с културните дейци, СИНДЖИЛИЧ се е заинтересувал какво са казали др.др.Тодор ЖИВКОВ и Митко ГРИГОРОВ на тези съвещания. Интересувал се е как е протекло Московското съвещание, изказванията на отделните делегации, критиките по отделните въпроси и отношението към Китай. КУЮАРДЖИЕВ информирал СИНДЖИЛИЧ подробно по всички въпроси изнесени на съвещанията проведени от другарите Тодор ЖИВКОВ и Митко ГРИГОРОВ и за конкретните изрази и постановки на докладчиците. Останал е с впечатление за СИНДЖИЛИЧ, че е добре информиран по въпросите от нашия вътрешно-партиен живот и от други източници.

Във връзка с посещенията на югославски делегации у нас, СИНДЖИЛИЧ е питал КУЮАРДЖИЕВ за впечатлението от отделните делегации, държанието на делегатите, мнението им по отделни въпроси и дали от наша страна е имало неприятности с тях.

По повод отиването на наша партийна делегация в Пирот и идването на тяхна в София, СИНДЖИЛИЧ е сондирал мнение с КУЮАР-

Из архивите на ДС

ДЖИЕВ дали това не означава подобряване на отношенията между нашата Партия и СЮК.

Както обяснява в показанията си Никола КУФАРДЖИЕВ за утвърждаване на ревизионистическите му схващания голяма роля е изиграла и ползваната от него югославска литература. С такава литература той се е снабдявал от Владимир СИНДЖИЛИЧ и югославското посолство, от заделянето на всички материали от поверителния бюлетин на БТА отнасящи се до СЮК - речи, статии, изказвания и др., от посещението си в Югославия, а също и от югославската палата на Пловдивския панаир. Някои материали е ползувал и от преводача на БТА - Анастасия РАЧЕВА. При извършения обиск в домът и кабинета на КУФАРДЖИЕВ са иззети бюлетини на БТА и югославското посолство, брошури по отделни въпроси на СЮК, речи, доклади, статии, изказвания и др. пропагандни материали, програмата на СЮК, книги на КАРДЕЛ и др.

Някои от тия материали, като книгата на КАРДЕЛ "Социализма и войната" той защищавал пред групата и предал за четене на Пловдивската група.

Запитан знае ли за отношението на комунистическите партии към ревизионизма и по-специално отношението на нашата Партия към югославския ревизионизъм, КУФАРДЖИЕВ отговаря:

> "... Известно ми е било това отношение, но независимо от това не съм бил съгласен с това отношение и съм считал, че Югославия трябва да се признае като страна, която строи социализъм..."
>
> /Протокол от 24.I.1961 година стр.4/.

На въпроса какво е истинското му отношение към Партията и нейното ръководство КУФАРДЖИЕВ отговори:

> "... Партийното ръководство не провежда до край решенията на XX конгрес и Априлския пленум и с това не се поставя едно естествено развитие на социализма в нашата страна по тоя път. От тук е било и моето отношение към ръководството на Партията. Считал съм, че това ръководство не провежда до край решенията на

Из архивите на ДС

 162

Априлския пленум на Партията..."
/Протокол от 24.I.1961 година стр.4/.

От гледището на закона за тази своя дейност КУФАРДЖИЕВ може да бъде привлечен към наказателна отговорност, затова че:

- Преувеличавал някои недостатъци в икономиката, разпространявал неверни тъърдения за държавни и партийни ръководители и изопачавал икономическото състояние на страната, което е от естество да създаде недоверие към властта или да внесе смущение в обществото - по чл.210, който предвижда наказание до 2 години и по чл.211 от НК, предвиждащ лишаване от свобода до 5 години.

Въпросът да бъде ли съден КУФАРДЖИЕВ следва да се прецени с оглед на политическа целесъобразност.

София, 30.I.1961 година

ГЛАВЕН ПРОКУРОР НА НР

НАЧАЛНИК СЛЕДСТВЕН ОТДЕЛ ДС:

204

П Р О Т О К О Л

за разследване на ЙОНКО ПАНОВ от комисията на ЦК на БКП на 28.II.1961 год.

Д. ДИМОВ: Другарю Панов, тук е комисия на ЦК. В Централния комитет има известни сведения за твои изказвания против линията на Партията, против ръководството на Партията. Искаме това да изясниш пред комисията.

Й. ПАНОВ: Какво конкретно, какви обвинения? Аз считам, че не съм бил и не съм говорил против линията на Партията, нито пък против ръководството. Конкретно трябва да се каже какво.

Д. ДИМОВ: По нашата стопанска политика.

Й. ПАНОВ: Също не съм говорил против. Не съм бил и против линията на Партията по построяването на социализма.

Д. ДИМОВ: По отношение на селското стопанство?

Й. ПАНОВ: Също и по селското стопанство. Политиката на Партията в село ми е ясна, съгласен съм, срещу нея не съм говорил и не мога да говоря.

Д. ДИМОВ: Нищо не си говорил!

Й. ПАНОВ: Аз може да съм говорил, обаче не мога да говоря против линията на Партията. Аз ръководя кръжок вече 4 години. Може да видите какво е моето отношение по всички тези въпроси.

Д. ДИМОВ: Кръжокът е една, а кафенето друга работа.

Й. ПАНОВ: В кафенето какво ще приказвам против линията на Партията!

Д. ДИМОВ: Имаш такива изказвания. Ние имаме известни трудности във връзка с изграждането на нашата промишленост, на нашето селско стопанство. Вие използувате тези трудности и се опълчвате против политиката на Партията.

Й. ПАНОВ: Това не е вярно, не съм се борил против политиката на Партията в село.

Д. ДИМОВ: Какво си говорил?

Й. ПАНОВ: Ама какво съм говорил! Кажете какво съм говорил

Из архивите на ДС

205

Д. ДИМОВ: Ние искаме ти да кажеш, за нас е известно. Искаме ти да кажеш, за да може ЦК да вземе отношение към твоята позиция.

Й. ПАНОВ: Аз не зная какво може да се каже за някои допускани слабости, за някои грешки и т.н.. Може да се говори, може и да съм говорил, но против линията на Партията, тъй както я разбирам, аз не съм говорил.

Д. ДИМОВ: Кажи против грешките какво си говорил.

Й. ПАНОВ: Какво съм говорил! Аз не мога да кажа сега какво съм говорил.

Д. ДИМОВ: Събирате се в разни кафенета.

Й. ПАНОВ: Събирането, ходенето и приказките в кафенетата е едно, а говоренето против линията на Партията е съвършено друго нещо.

Д. ДИМОВ: Какви разговори е имало?

Й. ПАНОВ: Най-различни работи говорим.

Д. ДИМОВ: По партийните въпроси какво говорите?

Й. ПАНОВ: По партийни въпроси!? Кажете какво? Говорил съм това, което в кръжока говоря.

Д. ДИМОВ: В кръжока е едно, а в кафенетата - друго. Там друго си говорил.

Й. ПАНОВ: Защо да е друго?

Д. ДИМОВ: Друго си говорил.

Й. ПАНОВ: Аз имам дълбоки убеждения. Аз не съм пунгаш и каквото мисля това говоря и за приказките, които съм говорил, съм готов да отговарям.

Д. ДИМОВ: По отделни членове на Политбюро, за ръководството не си ли говорил?

Й. ПАНОВ. Може да съм говорил. Членовете на Политбюро недосегаеми ли са?

Д. ДИМОВ: Кажи какво си говорил?

Й. ПАНОВ: Аз не зная. Кажете вие какво.

Д. ДИМОВ: С Иван Дионисиев какви разговори сте водили при вашето пътуване?

Й. ПАНОВ: Ами какви разговори сме водили с Иван Дионисиев!

Из архивите на ДС

Помня ли какви разговори! Той е говорил за трудностите, които имаме и в промишлеността, и в селското стопанство. Какво лошо има в това!

Д. ДИМОВ: За трудностите всички говорим. От какви позиции изхождате, ти не си вчерашен!

Й. ПАНОВ: Аз именно не съм вчерашен и съм пред една комисия, която разбира какво може да се говори и какво не може да се говори.

Д. ДИМОВ: За това искаме да кажеш.

Й. ПАНОВ: Бай Димитре, и ти някога си приказвал. Защо един ще държим за гушата, а друг не. Ние не сме вчерашни, свързани сме с това движение. Интересно е все пак, така се заплете моето положение, че наистина на човек може да дойде до гуша и да каже нещо.

Д. ДИМОВ: Кажи.

Й. ПАНОВ: Кажете вие, аз не зная какво съм говорил.

Г. ЦАНКОВ: Против Българанов какво имаш?

Й. ПАНОВ: Нямам нищо против Българанов. Какво имам против Българанов!

Г. ЦАНКОВ: Не си ли говорил против Българанов? Говорил си по кафенетата пред цялата група и си представил Българанов като човек неспособен, некадърен, който се перчи и фука.

Й. ПАНОВ: Защо да не говоря за Българанов?! Защо и за Вас да не кажа?

Г. ЦАНКОВ: Кажи, затова сме те извикали.

Й. ПАНОВ: Защото има едно неправилно отношение към мене и твърде много допринесохте вие, за да бъда в това положение. Вие ме ненавиждате с такава ненавист, каквато е неприсъща на комуниста.

Г. ЦАНКОВ: Кои вие?

Й. ПАНОВ: Лично вие.

Г. ЦАНКОВ: От къде имате такива сведения?

Й. ПАНОВ: Аз на гърба си го опитах, нямам сведения.

Г. ЦАНКОВ: Аз нещо различно от ЦК провеждам ли по отношение на тебе?

Й. ПАНОВ: Не зная.

Из архивите на ДС

418

Г. ЦАНКОВ: Ако има, кажи го тук. Аз за мене не съм чул да говориш, а за Българанов.

Й. ПАНОВ: Защо да не говоря за Българанов!

Г. ЦАНКОВ: Кажи тук, защо ще говориш там! Затова сме те извикали.

Й. ПАНОВ: Казвате различно от линията на ЦК..Вие твърде много допринасятее, защото сте на такова място, да се оформи това или онова отношение към даден другар. Затова вие трябва да бъдете изключително обективен човек. А вие не можахте да бъдете обективен човек!

Г. ЦАНКОВ: Трябваше да посъветвате ЦК за тази работа.

Й. ПАНОВ: Аз се намирам пред комисия на ЦК и какво съм приказвал , какво мисля за този или онзи...

Д. ДИМОВ: За Българанов?

Й. ПАНОВ: За Българанов може, понеже аз съм с такова убеждение, че това е другар, който много на едро дяла и реже. Това съм го казвал. Той има определени грешки и може би във връзка с това да съм приказвал. Може да съм приказвал за ръководството на Първа софийска бригада, по повод на книгата на Славчо Трънски и пр. и пр. Защо да не приказвам!?

Д. ДИМОВ: Ти си говорил например за лошата кадрова политика на Партията.

Г. ЦАНКОВ: Как може? Защо да не приказва в кафенетата? Изказвал мнения за Българанов, приказва по кафенетата. И той смята, че това е правилно. Ти се член на Партията, ако имаш нещо против членове на Политбюро, отнеси го в Политбюро. Ти защищаваш тази своя пазиция: как може да не приказвам! Йонко Панов не знае къде трябва да се приказва по въпросите!

Й. ПАНОВ: Аз зная къде трябва да се приказва. Аз пак ви казвам, когато дойде до гуша на човек, когато насила искат да те тикнат да правиш погрешни стъпки , може да кажеш нещо.

Г. ЦАНКОВ: Къде те тика Българанов та плещиш по кафенетата?

Й. ПАНОВ: Какво съм казал за Българанов?

Г. ЦАНКОВ: Ти кажи какво си говорил. Ако обикновен комунист говори за това ще го изключат от Партията. Ти не си вчерашен

Из архивите на ДС

419

и влияеш на много около тебе, защото именно не си вчерашен. "Защовика- да не говоря"!

Д. ДИМОВ: Йонко Панов е бил много предпазлив, когато вика, че има антени, внимавайте. Как може да се дискредитира нашето ръководство?

М. ГРИГОРОВ: Все пак Йонко Панов трябва да каже. Той смята, че членовете на Политбюро не са недосегаеми. Той трябва да каже за кои е говорил, какво е говорили, пред коя среда е говорил. Ние тябва да знаем какво е говорил за Българанов, за другите членове на Политбюро щом не са недосегаеми.

Й. ПАНОВ: Другарю Григоров, когато се оформя обвинение срещу даден човек и особено в ЦК, обвинението трябва да бъде конкретно. То трябва да бъде конкретно, защото когато се повика тук човек, той не се вика да му се прочете само присъдата, да се осъди, а и да се изслуша. Аз не мога да ви кажа къде какво съм говорил, на какво държа и на какво не държа.

М. ГРИГОРОВ: Никой не те е повикал да ти чете присъда, а да те изслушаме. Имаме сведения, че си говорил. Ти казваш, че не са недосегаеми и може да се говори за тях. Ние това искаме, разкажи какво си говорил. Ако е нужно ние ще ти напомним, но ти разкажи сам.

Й. ПАНОВ: Какво да разкажа?

М. ГРИГОРОВ: За кои членове на Политбюро и какво си говорил, за кои слабости и недостатъци, за политиката какво си говорил. Това нас ни интересува.

Б. ВЕЛЧЕВ: По-специално с Дионисиев? Нещо по-конкретно да кажеш.

Й. ПАНОВ: Аз не зная конкретно какво да ви кажа за Дионисиев

М. ГРИГОРОВ: Вие сте водили разговор. Разкажи какво е говорено и ние да го чуем. Тук може да се говори, тук е комисия.

Й. ПАНОВ: Какво да говорим бе, другарю Григоров!

М. ГРИГОРОВ: Ти знаеш добре.

Й. ПАНОВ: Аз считам, че никога и никъде против Партията, против линията на Партията, против линията на международното работническо движение не съм говорил.

М. ГРИГОРОВ: Против отделни членове на Политбюро?

Й. ПАНОВ: Против отделни членове може да е ставало дума. Аз не мога да си спомня какво може да съм казал. Аз сега си спомням например Дионисиев казваше, че в Пловдив има антихрушчовистки настро(

Из архивите на ДС

420

ния. Това сме говорили, че не се дава отпор на тези настроения. Къде е тук престъплението?

Д. ДИМОВ: Вие с Дионисиев от кога не сте се виждали?

Й. ПАНОВ: Аз не мога да си спомня. Той преди един месец идва и се видяхме тогава.

Д. ДИМОВ: След ареста на Куфарджиев с кого сте водили разговор?

Й. ПАНОВ: На мене Мантата ми каза, че Куфарджиев е арестуван.

Д. ДИМОВ: Разговори с други не си ли водил?

Й. ПАНОВ: С други не съм водил.

Д. ДИМОВ: Някой от Пловдив?

Й. ПАНОВ: Само с Дионисиев и Христо Проданов.

Д. ДИМОВ: Какви разговори водихте?

Й. ПАНОВ: Аз го предупредих, че тези връзки, които има с тези хора, може да не са хубави и му казах да се пази. Христо Проданов твърдеше, че в Пловдив има много хора, настроени против Хрушчов.

М. ГРИГОРОВ: Какви връзки има Христо Проданов, за които го предупреждаваш?

Й. ПАНОВ: Христо Проданов се среща с Георги Милев и с Куфарджиев.

М. ГРИГОРОВ: Защо се срещат?

Й. ПАНОВ: Аз това не зная.

М. ГРИГОРОВ: Не ви ли е казвал какво са говорили?

Й. ПАНОВ: На мене не ми е казвал.

М. ГРИГОРОВ: Защо го предупреждаваш да няма връзки, когато той може би нищо да не е имал с тях?

Й. Панов: Защото аз смятам, че тези хора не са много на чисто именно по партийна линия.

М. ГРИГОРОВ: Какво знаеш за тях, че не са чисти?

Й. ПАНОВ: Сега какво ще приказваме. Аз имам мнение, което вярно или невярно не зная, обаче аз на тях нямам вяра. Не зная къде са прикачени, кого слушат, кой им дърпа конците, аз не мога да кажа точно какви са, защото може да сбъркам, обаче аз им нямам вяра.

М. ГРИГОРОВ: С Милев разговори водили ли сте?

Из архивите на ДС

Й. ПАНОВ: Много пъти.

М. ГРИГОРОВ: Каква е неговата позиция?

Й. ПАНОВ: Неговата позиция е известна, др. Цанков я знае по-добре от мене.

М. ГРИГОРОВ: Не желаеш да ни разкажеш.

Й. ПАНОВ: Защо да не желая да разказвам!

М. ГРИГОРОВ: Ние желаем да чуем каква е неговата позиция.

Й. ПАНОВ: Аз може да сбъркам за Георги Милев като кажа каква е неговата позиция, защото на Георги Милев позицията един път е била една, друг път - диаметрално противоположна. Един път приказва хубаво за Хрушчов, друг път лошо. Какво представлява от себе си за мен е загадка. Всеки случай на него аз нямам вяра. Това е.

Д. ДИМОВ: Не каза по първия въпрос, по политиката, по стопанската политика на Партията.

Й. ПАНОВ: По стопанската политика казах. Не само в кръжока, навсякъде аз съм поддържал това, което мисля за политиката на Партията.

М. ГРИГОРОВ: Какво мислиш?

Й. ПАНОВ: Да взема да ви приказвам за строителството на социализма, за социалистическата индустриализация, за социалистическото преустройство на селското стопанство и пр.

М. ГРИГОРОВ: Ти не щеш да разкажеш.

Й. ПАНОВ: Защо така се поставя въпросът, че не искам да разказвам.

М. ГРИГОРОВ: Ти казваш, че може да се говори и няма нищо лошо в това. Е добре, кажи сега за какви недостатъци, за какви слабости става дума. Ти не си против генералната линия, но в изпълнението на тази линия за какви недостатъци става дума? За това си говорил, за членове на Политбюро си говорил и твърдиш, че е правилно да се говори. Ти разкажи тази работа.

Й. ПАНОВ: Вие тук ме посрещнахте с това: против линията на Партията си бил, против ръководството си бил.

Какво искате да разкажа, когато това не е вярно. Защо, когато казвате, че може да се приказва за отделни слабости, трудности, за отделни грешки, ще ме държите отговорен и ще ме викате пред такава комисия!

Из архивите на ДС

Д. ДИМОВ: Искаме да разберем какво си говорил.

Й. ПАНОВ: Аз подробности не мога да ви кажа. Не зная за какви подробности става дума.

Б. ВЕЛЧЕВ: Кажи какво не одобряваш от политиката на Партия то?

Й. ПАНОВ: Нямя нищо, което да не одобрявам. Има извраще-ния по места, които зная от лични наблюдения, за които може да се става дума.

М. ГРИГОРОВ: За какви извращения?

Й. ПАНОВ: По места.

М. ГРИГОРОВ: Други?

Й. ПАНОВ: Ами какви, де да зная аз, трябва да мисли чо-век какво е било, що е било.

М. ГРИГОРОВ: Вие сте разговаряли. Ти имаш впечатления по места. Дай да ги видим какви са. Ти би трябвало да дойдеш в ЦК да ги съобщиш. Говорили сте по тях, кажи ги какви са да ги видим и се изправят.

Й. ПАНОВ: Много интересен разпит!

Д. ДИМОВ: Интересен.

Й. ПАНОВ: Ами да.

Д. ДИМОВ: Тебе те почнахме с един въпрос - защо говориш за Боян Българанов? Той е член на Политбюро, него пленум на ЦК го е избирал. Ти говориш публично срещу него като некадърник. Така говориш за него. Защо не приказваш пред комисията? Ние искаме да те чуем. В това няма нищо интересно. Даже аз ти казвам какво си приказвал. За др. Живков си говорил, за други другари си говорил. Защо не кажеш тук? В кафенето си говорил. Говорил си в един кръг от твои познати, а тук не искаш да ги кажеш. Кажи ги тук!

Й. ПАНОВ: Не зная какво да ви кажа. Най-важното е, че съм казал нещо за Боян Българанов!

Д. ДИМОВ: Искаме да те чуем.

Й. ПАНОВ: Вие искате да ме чуете, другарю Димитър Димов! Аз пък да ви кажа, че по-добре щеше да бъде главното усилие да бъде насочено към това кой какво говори за Н.С. Хрущов вече няколко години, от къде се насажда този разсад, ей на това трябваше. В този случай, запомнете го, запомнете го, аз нямаше да бъда изправен пред комисията. И др. Чанков щеше да направи много добре наистина да ви снабди с такива данни , с такива сведения, да се види кой какво говори в навечерието на Юлския пленум през 1957 година, в

Из архивите на ДС
423

212

навечерието на последното Московско съвещание, по тези въпроси, които по моему са въпроси по-интересни, по-важни, защото тези именно приказки бяха по-опасни.

Д. ДИМОВ: Тук е ЦК, кажи кой прави тези работи.

Й. ПАНОВ: Вие ако бяхте ме повикали и ако бяхте искали така щяхте да поставите въпроса.

Д. ДИМОВ: Защо трябва ЦК да те вика, за да кажеш. Ти си член на Партията.

Й. ПАНОВ: Ще ти кажа защо. В навечерието на нашия Юлски пленум, когато бях изваден от ЦК, минавах покрай Съдебната палата и група другари ме повикаха в една стая. Между тях бяха военния прокурор на др. Цанков Марко Димитров, бай Найден, Станкулов, Петрински и т.н. Те ми поставиха въпроса как гледам на тези неща, които стават в Съветския съюз, с разправата на групата Молотов-Маленков. И понеже си казах мнението с дълбоко убеждение, че взетото решение на Юнския пленум е правилно и вярно, аз съм с убеждението, че затова бях изваден от ЦК. Ей за това бях изваден. С дълбоко убеждение съм, че затова бях изваден от ЦК.
На следния ден дойдоха двама полковници - Дачев и Русков - и ми поставиха въпроса как гледам и какво е това, което става в руската партия. Няма никакво съмнение, че тези полковници бяха изпратени. Разбира се, не останаха доволни от това. Аз смятам, че искрено се заблуждават. Отидоха и донесоха, разбира се, за това.

Д. ДИМОВ: И затова си снет?

Й. ПАНОВ: Само така смятам. Може да греша.

М. ГРИГОРОВ: По време на последното Московско съвещание какво имаш предвид?

Й. ПАНОВ: Аз трябва да ви кажа, че по време на последното Московско съвещание тук нашироко имаше такива надежди, че Мао Дзе-дун ще победи, че тезата на китайските другари ще победи и че работите ще се върнат зад XX конгрес. Такива сведения можеше да събере др. Цанков извънредно много.

Д. ДИМОВ: Защо, ти не си ли член на Партията?

Й.ПАНОВ: Аз съм член на Партията, но той е член на Политбюро. Органите са на Партията.

М. ГРИГОРОВ: Това е отделна работа. Ти кажи като комунист.

Й. ПАНОВ: Аз говоря като комунист, др. Григоров, защото съдържанието на моите разговори с Георги Милев, с Дионисиев и с други е бил този. Мене ми правеше изключително голямо впечатление

Из архивите на ДС

тази свобода, с която хората разправят за ръководителите на Съветския съюз и на Съветската комунистическа партия и от никъде не се получава отпор.

Д. ДИМОВ: Панов даваше ли отпор на тази работа?

Й. ПАНОВ: Давах, ако искате да ви кажа свидетели и тези дето ги назовах могат да бъдат свидетели колко дълбоко и с убеждение им казвах, че КПСС е права дето се разправи с групата Маленков-Молотов. И навсякъде съм го поддържал. Много хора са идвали, може ей така да ми подхвърлят въдица и пр., и пр. но аз с всичкото умение и красноречие съм доказвал, че това е правилна линия.

Д. ДИМОВ: С Мантата каква връзка имате?

Й. ПАНОВ: Никаква връзка нямам.

424

Д. ДИМОВ: Когато той разправя разни антипартийни неща ти слушаш.

Й. ПАНОВ: Питайте го него какво съм разправял. Питайте го срещу Нова година не съм ли му пожелал да поумнява докато е време, защото и той ги бръщолевеше срещу Хрушчов. Питайте ги. Питайте и Куфарджиев, той е в ръцете на др. Цанков.

Г. ЦАНКОВ: Ние искаме ти да кажеш за това, което си говорил по отношение на партийната линия, на партийната политика, на партийното ръководство, а не да ни пращаш за зелен хайвер, че ЦК бил против Хрушчов, а ти си го защищавал. Какви са тези диверсии, че ти си по-голям защитник на Хрушчов отколкото ЦК.

Й. ПАНОВ: Ти си майстор по диверсиите.

Г. ЦАНКОВ: Ти не вземай поза на обвинител и следовател, а говори!

Й. ПАНОВ: Вие ме смачкахте и ме направихте на нищо.

Г. ЦАНКОВ: Ти сам се смачка, твоята дейност те смачка.

Й. ПАНОВ: Това не е вярно. Диверсиите ги вършиха онези, които искаха да призная, че съм троцкист, оний, които поддържаха до Юнския пленум, че имам камък в пазвата срещу Партията.

Г. ЦАНКОВ: И сега го имаш.

Й. ПАНОВ: Това не е вярно.

Г. ЦАНКОВ: Камъни държиш и диверсии вършиш. Ти си известен с диверсиите.

Из архивите на ДС

Й. ПАНОВ: Известен съм! С такова твърдение не се отива далеч.

Г. ЦАНКОВ: Къде ще отидеш с тези твърдения?

Й. ПАНОВ: Никъде няма да отида.

М. ГРИГОРОВ: Това са несериозни работи.

Й. ПАНОВ: Несериозни работи са!

М. ГРИГОРОВ: Несериозни работи са дето иска да ни занимава, че е изключен за защита на Хрушчов. Ти ни кажи на нас не как си защищавал Хрушчов, а какво е било твоето отношение към партийните ръководители и нашата партийна политика, какви слабости и недостатъци си критикувал, кои членове на Политбюро си критикувал, а за Хрушчов ни е известно.

Й. ПАНОВ: Аз ти казвам, че съм го защищавал.

В. ЧЕРВЕНКОВ: Другарю Йонко Панов, тези работи са много несериозни. Да твърдиш, че си изключен от ЦК защото си защищавал Хрушчов. Я си помисли какво казваш! Какво се получава? Ние сме против Хрушчов и сега вършим престъпление , задето търсим отговорност от защитниците на Хрушчов! На какво прилича това? Аз смятам, че др. Йонко Панов не може да няма съзнанието, понеже е стар комунист, известен, с влияние, не може да няма такова съзнание, че винаги него ще го търсят да се залепят около него като център всички недоволни от Партията. Той трябва да си даде сметка. У нас има и недостатъци, има и слабости. Но аз мога да помагам да се изправят недостатъците, да съдействувам да се отстранят, с оглед да се подобри работата, Партията да бъде още по-крепка. Аз мога да използувам тези работи да подривам Партията.

Й. ПАНОВ: Аз това ли правя?

В. ЧЕРВЕНКОВ: Има хора, които това правят, искат да се групират около вас. В това е въпросът.

Й. ПАНОВ: Съзнание за такова нещо аз съм имал винаги, др. Червенков! И вие ако наистина безпристрастно разчоплите тези работи ще видите, че аз съм отхвърлял тези опити да ме използуват

В. ЧЕРВЕНКОВ: Ти не можеш да не знаеш кой е Христо Проданов. Той е един човек, който също се кълне, че е с XX конкрес, че е с Хрушчов и т.н. Но той е стигнал до такива мисли в главата си, че 100 души трябва да се подберат, че ние трябва по унгарски и т.н. Ти го познаваш добре! Ти си го съветвал да не се свързва с Георги Милев! Защо не разкажеш това?

Из архивите на ДС

Й. ПАНОВ: За Христо Проданов! При мене са идвали Христо Проданов и известния полковник Георги Кирков, не зная защо и как. Единият беше на позиция в защита на Хрушчов, а другият - Георги Кирков - решително против. На тях аз съм оказвал отпор. С Христо Проданов повече не съм приказвал какво приказват другите, какво готвят, какво правят освен когато делегацията в Москва положи венец и във вестниците беше съобщено, че се полага венец на Ленин и великия негов последовател Сталин. Той дойде привидно поне разтревожен и каза: къде отиваме, какво става, там на Сталин отдават почит. Аз му казах само тези приказки: в никой случай, никога няма да се върнат работите зад XX конгрес, няма да се върнат, някакви съображения имат, затова са направили това.

В. ЧЕРВЕНКОВ: Твоята грешка и вина в какво е? В това, че ти на Априлския пленум искаше да сменяваш ръководството, цялото ръководство. Това беше твоята вина. Да използуваш случая, там имаше такива мераклии, да смените ръководството. А смяна на ръководството значи смяна на линията по същество. Това ти е вината, а не, че си защищавал Хрушчов.

Й. ПАНОВ: По това можем да си приказваме, др. Червенков! Тогава за мое нещастие бях член на ЦК. Става пленум на ЦК, и на обикновен пленум на ЦК и на Априлския пленум на ЦК както всички членове на ЦК, така и аз имах не само право [illegible], но бях задължен да си кажа мнението.

В. ЧЕРВЕНКОВ: Разбира се. Но ти знаеше, че военни чакаха на улицата да правят преврат.

Й. ПАНОВ: Аз заявявам, че никога нищо общо не съм имал с тези военни. Аз трябва да ви кажа, че тези военни, които чакаха, стояха на диаметрално противоположно на моята позиция. А за това, че съм направил предложение да излязат от Политбюро 2-3 души!

В. ЧЕРВЕНКОВ: Ти го формулира другояче: ако се смени Червенков, да се сменят всички!

Й. ПАНОВ: Това не е вярно. Аз казах, че трябва да излязат Чанков и Югов заедно с Червенков, Катя Аврамова ми направи реплика: "Ами-казва - ако двамата останат Червенков да остане ли?" Аз казаха: тогава и той да остане! Тя се изсмя и каза: "Безпринципна безпринципност!"

Из архивите на ДС

Другари, аз може да съм сгрешил, когато съм направил такова предложение, обаче когато един член на ЦК направи предложение да излязат от Политбюро на един такъв пленум 3 души, той не върши вражеска и престъпна дейност. Незаменими хора могат да бъдат заменени и в един такъв пленум може да се направи такова предложение. Там наистина се внесе нервност. Но пак ще речете диверсии, това, онова. Председателствуваше др. Енчо Стайков. Вие помните как ме срещна. "Ти ги остави тези, кажи - вика - с какви планове идваш!" Аз нямах никакви планове. Ако някой е имал планове , това не съм бил аз.

В. ЧЕРВЕНКОВ: Ти имаше планове.

Й. ПАНОВ: Аз не съм бил на страната на тези, които са имали планове, защото плановете не бяха това, което аз направих. Защото тези, които имаха или може да са имали планове, те не бяха съгласни с мен.

В. ЧЕРВЕНКОВ: При такива исторически завои се вижда кой къде и какво смята да прави.

Й. ПАНОВ: Това е правилно.

В. ЧЕРВЕНКОВ: Ти трябваше да покажеш, че си разбрал нещо от миналото.

Й. ПАНОВ: Трябваше да покажа, но и други трябваше да покажат.

Г. ЦАНКОВ: Ти тогава си показа камъните.

Й. ПАНОВ: Камъните! Ти това знаеш! Ти, когато ме снемаха, ме нарече змия пред целия колегиум в това число и ръководителите на ДС, което означава: ето я змията, счупете и главата!

Г. ЦАНКОВ: Точно.

Й. ПАНОВ: И тогава хората на ДС, въоръжени с такава голяма власт и такива мощни оръжия, като агентурата, като машинките, всичко могат да докажат, за да я смажат.

Г. ЦАНКОВ: Никой не намери за нужно да се занимава с тази змия и тя придължава да съска и да трови.

Й. ПАНОВ: Това е! Трябваше да се занимавате. Аз не съм случаен човек. За първи път ме викате на разговор по такива въпроси. От 25 години моето положение се заплита. Трябваше да се занимавате, а не само машинки да курдисвате.

Из архивите на ДС

428

Г. ЦАНКОВ: Ти докажи, че машинка имаш. Гузен негонен бяга. Ти знаеш себе си и затова...!

Й. ПАНОВ: Аз съм с чиста съвест и затова ги проявявам тези неща. Другарю Цанков, искам пред комисията ...

Г. ЦАНКОВ: Ти не си дошел да обвиняваш.

Й. ПАНОВ: Аз не те обвинявам, а искам да кажа един факт, интересен за комисията. Получих едно анонимно писмо, адресирано не само до мене, а пише: до комунистите Добри Терпешев, Георги Чанков, Иван Масларов, Йонко Панов и т.н., и т.н. В това писмо общо се говореше: престанете да бездействувате, народът ви познава като борци, сега сте се свили, значи пенсионерски.

Г. ЦАНКОВ: За това ти говори др. Червенков, че на много хора към вас са обърнати очите.

Й. ПАНОВ: Как постъпих аз? Вие знаете как постъпих - турих го в един плик и с една бележка от мене лично го изпратих на др. Кумбилиев. В това писмо се говореше именно това: вие ще трябва да напишете по една книга, която нелегално да се напечата и разпространи в милиони екземпляра сред нашия народ. Вие не трябва да слушате този украински хитрец и пр.

Аз съм имал съзнанието и не съм се поддавал на опитите да ме използуват разни гнили елементи.

Д. ДИМОВ: Около тебе в кафенето приказват и анекдоти пускат. Ти си казал, че е клюкарница.

Й. ПАНОВ: Аз съм кръстил това кафене " национална клюкарница," защото не само софианци се събират там, а от цяла България.

Г. ЦАНКОВ: Затова сме те извикали, кажи какво говорите.

Й. ПАНОВ: Не мога да кажа какво е говорено. Дойде един лекар от Ямбол, земеделец, богат човек. Много бяха, гуляха, ядоха покрай него, но какво са приказвали не зная. Аз трябва да ви кажа, че когато съм се приближавал към редица маси виднага млъкваха и започваха да приказват за времето.

Г. ЦАНКОВ: Не ти ли правеше впечатление, че някои ставаха на крака?

Из архивите на ДС

Й. ПАНОВ: Имаше такива случаи. Тези хора, които имаш предвид, аз ги зная, аз съм предупреден.

Г. ЦАНКОВ: Аз даже не ги зная. Ти ги знаеш по-добре.

Й. ПАНОВ: Знаеш ги, как да не ги знаеш!

Д. ДИМОВ: Приказва за ръководителите: блъскат се като кочове. Ти защо говориш по партийната политика по кафенетата?

Й. ПАНОВ: Пак политиката на Партията! Но какво,по политиката на Партията сега да не приказваме! Дошел да кажем човек и пита: чете ли книгата на Славчо? Ето и един ваш служител, мъжът на Рилка / Варя/, ме срещна онзи ден и ми казва: Рилка плаче, че Славчо писал в книгата, че е осъдена в отряда на смърт и едва не е разстреляна и т.н. Сега, защо да не приказвам по тези работи?!

429

Д. ДИМОВ: Ако той е лъгал можеш да кажеш: лъжеш. Ти дискредитираш партийното ръковдство.

Й. ПАНОВ: Не съм дискредитирал партийното ръковдство.

Д. ДИМОВ: Как не си го дискредитирал! Мантата разправя анекдоти, защо не реагираш? Там ви слушат, и чуждото разузнаване ви слуша какво правите и събира сведения.

М. ГРИГОРОВ: Разговорите не иска да разкаже. Какво е било по Априлския пленум отделна работа, но за сега не иска да разкаже.

Д. ДИМОВ: И такава обида по ЦК - тебе те изключват, че си хрущовист, а ЦК е антихрущовистки! Тук пред нас го заявяваш и на друго място ще го разправям.

Й. ПАНОВ: Никъде не съм го разправял. Аз искам да кажа пред комисията на ЦК , че се говори, раздрънква се и стана една подмолна кампания.

Г. ЦАНКОВ: И ЦК не реагира, само Йонко Панов реагира.

Й. ПАНОВ: Не казвам, че само аз реагирам.

Г. ЦАНКОВ: Ти не дойде в ЦК да кажеш, че има такива гнезда.

Й. ПАНОВ: Ти знаеш тези гнезда много по-добре.

Г. ЦАНКОВ: Зная ги и те разчитат много на тебе.

Й. ПАНОВ: Не разчитат.

Г. ЦАНКОВ: Ти ги поощряваш с твоето поведение.

Й. ПАНОВ: Не е вярно това.

Из архивите на ДС

430

Г. ЦАНКОВ: Ако ти не отиваш там и някои като тебе няма-ше да има тези гнезда.

Й. ПАНОВ: Аз не ходех. Аз цяло лято не съм ходил. Ако е въпрос няма да ходя никога и да приказвам, но с това работата не се свършва.

Д. ДИМОВ: Свободен си.

С П И С Ъ К

На членове на БКП, за които са предадени с правки на др. ДИМИТЪР ДИМОВ.

1. НИКОЛА СТОЯНОВ КУФАРДЖИЕВ
2. ГЕОРГИ ВЛАДИМИРОВ МИЛЕВ
3. БЕНЖАМЕН ИЗРАЕЛ ВАРОН
4. ВЕСЕЛИН МИХАЙЛОВ ДАШИН
5. ЙОНКО ПАНОВ ЙОНОВ
6. ДОБРИ КОЛЕВ ТЕРПЕШЕВ
7. ХРИСТО ВЛАДИМИРОВ ПРОДАНОВ
8. ИВАН ДИОНИСИЕВ НИКОЛОВ
9. ИЛИЯ ГАТЕВ АЛКОВ
10. ДИМИТЪР ПАВЛОВ КАЦАРОВ
11. ИВАН АЛЕКСАНДРОВ МУСАКОВ
12. МИЛКО ВАСИЛЕВ ГРИГОРОВ
13. НИКОЛА СТОИМЕНОВ КЕРЕМИДАРОВ
14. БРАЙКО ГЕОРГИЕВ КОФАРДЖИЕВ
15. РУСИ РАЙКОВ ЦОНЕВ
16. ВЕЛЧО ГЕОРГИЕВ ВЕЛЧЕВ
17. Полк. ПЕТЪР СИМЕОНОВ ПЕТРОВ
18. ИВАН ГЕОРГИЕВ ТУТЕВ
19. ЖАК НАТАН ПРИМО
20. СТЕФАН СИМЕОНОВ ПЕТРОВ/МАНТАТА/
21. СВЕТЛИН КОНСТАНТИНОВ ШАНОВ
22. ВЕСЕЛИН ВЕЛЬОВ ГЕОРГИЕВ
23. ВЛАДО ТОМОВ ЛАЗАРОВ
24. ВЛАДИМИР ГЕОРГИЕВ ДОЛДУРОВ
25. МЛАДЕН КОСТОВ
26. ПАВЕЛ ГЕОРГИЕВ ГАДЖЕВ

27.ЯНКО ДИМИТРОВ ШОПОВ
28.ВАСИЛ НИКОЛОВ ДИМИТРОВ - СЛИВЕН
29.ТОДОР ПЕТРОВ МАТАНОВ
30.ЙОРДАН ИВАНОВ ЗАХАРИЕВ
31.ХРИСТИНА МИНЕВА БРАДИНСКА
32.ИЛИЯ ДИМИТРОВ ПОПОВ
33.КЪНЧО ДРАГАНОВ ИВАНОВ
34.Д-р ВЛАДИМИР ДИМИТРОВ ВАСИЛЕВ
35.ЙОРДАН ИЛИЕВ БРАТКОВ
36.БОРИС ДИКОВ КОПЧЕВ
37.ПАНАЙОТ АЛЕКСАНДРОВ КАРАКАЧАНОВ
38.ЖЕНИ КЕРАНОВА
39.СПАС РУСИНОВ ЛЕЛОВ
40.ТАЧО ДАСКАЛОВ
41.МЕТОДИ ТАНЕВ - ПЛОВДИВ
42.АТАНАС ФИЛЕВ НЕДЕЛЧЕВ/НАЧКАТА/
43.ЕВСТАТИ ИВАНОВ РАДИВОЕВ
44.ВАСКА ЙОТОВА КИНАРОВА
45.СТОЯН СЛАВОВ ЙОРДАНОВ
46.ДАНАИЛ КЪНЕВ
47.СИМЕОН МАРКОВ КАСАБОВ
48.ДИМИТЪР ВАСИЛЕВ ЧАКАЛОВ
49.КРЪСТЮ БАЛЕВ
50.МИХАИЛ ДИМИТРОВ ТРАЙКОВ
51.ДИМИТЪР П.КИРОВ
52.ГИНА МИЧЕВА
53.ДИМИТЪР ЙОРДАНОВ ТРОЯНОВ
54.КОНСТАНТИН ВИДЕЛОВ КАЦАРОВ
55.ЦОКО ДИМИТРОВ МУСТАКЕРСКИ
56.Д-р ЮЛИЯНА ИЛАРИОН СТЕФАНОВА
57.ТОДОР ПЕТРОВ ШАРЛАНДЖИЕВ
58.КРУМ ТОДОРОВ ПЕНЕВ
59.Проф.СТОИЛ ИВАНОВ СУКМАНДЖИЕВ
60.ВИЧО ВАСИЛЕВ БАЛАБАНОВ
61.АТАНАС ЩЪРБОВ
62.СЛОБОДАН МИТРОВИЧ

препис. 6

С П Р А В К А

За някои по важни конкретни факти от антипартийната дейност на добри Колев Терпешев.

Добри Колев Терпешев е роден 15.V.1884 година в с.Изворово Хасковски окръг,българин,български гражданин,женен неосъждан,основно образование,пенсионер,живял в София бул"Тол бухин"№ 14,изключен член на БКП.

1.На 28.3.1960 година Добри Терпешев в кафене"Балкан"пред Тодор Поляков,Григор Гетов/Трамвая/и Петър Симеонов разказал вица за Министерския съвет,ЦК на БКП,ОФ и народа в които се изтъква,че БКП нарежда,Министерския съвет отговаря, ОФ никои не го слуша,а народа ако не слуша яде бой.

/Потвърждава се от предварителни данни/.

2.На 7 април 1960 година в двореца на профсъюзите в гр.Велинград Добри Терпешев е водил продължителен разговор с Христо Проданов и Георги Милев.Хулили почти всички членове на Политбюро,секретарията на ЦК и членовете на ЦК.Обмислили начин и средства как да действат за подменение състава на ЦК на БКП за да се "изправи"линията на партията.

Терпешев казал,че изменението на състава на ЦК на БКП може да стане само с политтерор и ако се намери човек от Политбюро да образува ядро което да помогне.Ругал най-вулгарно др.Тодор Живков,Георги Дамянов и други партийни и държавни ръководители.

/Разговора записан/.

3.В началото на 1960 година в гр.Пловдив се състоял разговор между Янко Шопов и Добри Терпешев,последния казал,че в партията има подтискане на критиката.

По късно Янко Шопов разказал на друго лице за този си разговор с Терпешев и го запитал какво ще каже за създаването на нова трудова партия,която да не се бори против БКП,но да има самостоятелност.

/Потвърждава се от предварителни данни/.

4.На 3.V.1960 година в кафене "Балкан"пред Вичо Балабанов,Д-р Павлов и Петър Симеонов Терпешев говорил,че през 950 година Политбюро и др.Червенков унищожили животновъдството.

В същия разговор казал,че когато и да е балканска федерация ще има.Македонците се вече обособили в нация и Тито излязъл много прозорлив.

/Видно от предварителни данни/.

5.На 18 май 1960 година в кафене "Балкан"пред Стефан Кереков,Петър Симеонов,поп Гошо и Петър Стефанов Терпешев говорил,че др.Г.Дамянов за 10 години е взел толкова колкото Ленин и Благоев не са похарчили през целия си живот.

/Потвърждава се от предварителни данни/

6.На 18 май 1960 година Терпешев казал на Петър Симеонов,че нашето село е същински феодализъм и закрепостяване.

/Потвърждава се от предварителни данни/

7.На 20 май 1960 година в кафене"Балкан"пред Стефан Кереков,Д-р Широков,д-р Павлов,Петър Каменов,Спас Маринов и Петър Симеонов,Терпешев ругал др.Зоян Българанов,че нямал хабер от стопанска политика.

/Потвърждава се от предварителни данни/

8.На 29.8.1960 година в разговор с Петър Симеонов Терпешев ругал др.Червенков като казал,че той и антуража му били виновни за да остане страната без месо.Разказал вулгарен виц за Хрушчов и Исус Христос.

/Потвърждава се от предварителни данни/

9.На 9.XI.1960 година пред Петър Симеонов Добри Терпешев най-вулгарно говорел,че икономическото положение на страната е лошо за което било виновно ръководството на БКП.

/Потвърждава се от предварителни данни/

10.На 29.XI.1960 година Терпешев изпратил до югославското посолство в София поздравителна телеграма по случай националния празник на ФНРЮ.

/Притежаваме препис от телеграмата/.

БТ-1 екз.

НАЧАЛНИК ОТДЕЛ I-ВИ У-НИЕ 3-ТО ДС

София 10.V.61 год. /Подполковник/ П.Якимов

Верно с оригинала:

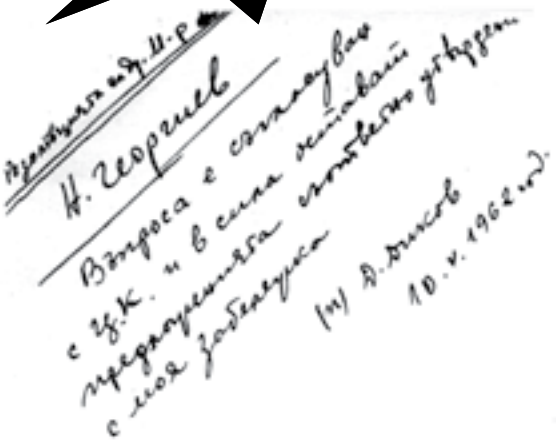

76

Лично строго секретно!

Екз.№ ___

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

ДО ДРУГАРЯ
МИНИСТЪР НА ВЪТР.РАБОТИ

Т У К

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА

От полковник НИКОЛА ГЕОРГИЕВ- Н-к отдел III ДС

ОТНОСНО състоянието на работата по някои разработки и сигнали за антипартийни прояви

ДРУГАРЮ МИНИСТЪР,

Съгласно указанията на ръководството на МВР, след решението на ПБ на ЦК на БКП за разобличаване на групата проявили антипартийна дейност, 9 от тях бяха взети на разработка по новото им местоживеене и на контрол в отдела. По същите се дадоха конкретни указания как и кой да работи. За други 6, от които 5 са членове на БКП и един изключен, се получиха допълнително подобни сигнали, които са доложени на ръководството. По някои получихме указания и извършихме известни проверки, а по други чакаме указания.

От получените в нашите органи данни за прояви от наказаните за антипартийна дейност, без да е провеждана активна агентурна работа, може да се направи извода, че същите не се занимават с организирана конспиративна дейност срещу Партията. Повечето от тази група не поддържат контакт помежду си, с изключение на НИКОЛА КУФАРДЖИЕВ и БЕНЖАМЕН ВАРОН, и от друга страна такъв между ХРИСТО ПРОДАНОВ и ИЛИЯ ГАТЕВ предимно чрез кореспонденция, с която коментират обстановката и обмислят как да си оправят положението с наложеното им наказание.

По-голяма част от наказаните в групата за горепосочената дейност споделят, че ПБ на ЦК на БКП неправилно, а други казват, че пресилено, жестоко ги е наказало. Не виждат или омаловажават постъпките си и в отделни случаи правят нездрави, антипартийни изказвания.

След наказанието им са постъпили следните по-характерни данни:

1. ДОБРИ ТЕРПЕШЕВ, живее в с. Козлодуй, Врачански окръг.

Наскоро след пристигането му в селото, разговаряйки с председателя на ТКЗС - др. ШИВАЧЕВ казал, че сега бил ударен морално много жестоко и това много му тежало.

На 22.V.1961 г. в писмо до внука си между другото пише: "... Ти си малък и трудно ще разбереш това, което става и се върши с мене - твоя дядо, но ще пораснеш и тогава много неща ще разбереш. Моята професия е общественополитическа, а политиката е борба на идеи и принципи. В тая област дори и между съидейниците могат да се явят различия и в тия спорове борбата да се изроди в груби, не другарски отношения. Аз съм жертва на такива разногласия с моите идейни другари, но всичко това ще мине и аз пак ще се върна при вас ..."

На 14.VI.1961 г. ТЕРПЕШЕВ в разговор между другото казал, че в ЦК съществувало недоверие и затова един друг се клеветели. Много отговорни другари, с цел да си запазят местата, си служели с лъжи и измама.

По изпълнението на държавния план имало пълен провал и затова вместо икономически скок, ЦК започнал да го нарича "ускорено развитие", а до това се стигнало, защото сегашното партийно ръководство не разбирало селската политика. Той бил "съветвал" др. ЖИВКОВ да не се вкарват насила в ТКЗС хората от балканските райони, тъй като страната ще остане без животновъдство. Това се било потвърдило сега и затова нямало месо и млечни продукти. Сега раздавали медали на овчарите, но те не давали мляко и месо. Неговите връзки с ЙОНКО ПАНОВ били служебни, а не такива каквито се тълкували от ЦК.

Според ТЕРПЕШЕВ, ЙОНКО ПАНОВ бил много умен и голям масовик, но имал слабост, че не се ограждал със свои хора и затова

Из архивите на ДС

др. ЦАНКОВ успял да го изгони от МВР. Същата грешка бил допуснал и той, защото на 9.IX.1944 година цялата власт била в ръцете му, но не се оградил със свои хора, та сега никой да не може да му каже нищо.

ТЕРПЕШЕВ говорейки за др. В.Коларов казал, че бил голям ум на Партията, че той писал докладите на VII конгрес на Коминтерна и на V конгрес на БКП, а не др. Г.Димитров. Сега, обаче не бил зачитан, дори и венец не слагали на гробът му.

По време на XXII конгрес на КПСС ТЕРПЕШЕВ казал, че в СССР заседава конгреса, обаче решенията, които са взети по отношение групата на МОЛОТОВ са неправилни както и по отношение на него. Преди 9.IX.1944 г. са стреляли по него и Г.Димитров фашистите, а сега ръководят други. Така са и в СССР. Други са правили революцията и са построили социализма, а ХРУЩЧОВ идва на готово. Така всеки можел да ръководи.

На 13.III.1962 година със свой близък ТЕРПЕШЕВ споделил: "... А защо ни наказаха, защо ни държат още тук и кой печели от това, аз също не мога да ти обясня. Обяснение трябва да се търси от Сталинският стил на партийна практика с кадрите т.е. с комунисти, които са неудобни за властниците, които се страхуват от сянката си да не би да изгубят някак властта. Може би ще кажеш: "Е, нали вече се отрекохме от Сталин? Нали се кълнем в Ленин, особено след XX и XXII конгрес на КПСС и Априлският и Ноемврийски пленуми на ЦК на БКП! Ех, колко много клетви за вярност към християнството и Христа са се клели клерикалите и езуитите? Та нали за тая вярност и в името на Христа бяха изгаряни хиляди прекрасни борци за човешко щастие и правда. Ще загинат и при нас не малко хора, докато се стигне до онова за което са мечтали и борили комунистите след Маркс-Ленин".

2. ЙОНКО ПАНОВ има определено местожителство в с. Слатина, Ловешки окръг. От м. август 1961 година със семейството си е в София. Съпругата му д-р ПЕНКА КУЗМАНОВА е асистент в ИСУЛ. ПАНОВ отбягва срещи и разговори с лица. Здравословното му състояние не е добро. Няма постъпили данни за антипартийна или друга вражеска дейност.

3. НИКОЛА КУФАРДЖИЕВ - назначен е за управител на ДЗС - филиал с. Зърнево, Толбухински окръг.

Не са постъпили данни да се занимава с антипартийна и друга вражеска дейност. Посещавал е гр. Толбухин, Самоков и на два пъти София. В гр. Толбухин и през м. януари т.г. се е срещал с БЕНЖАМЕН ВАРОН, но не са известни разговорите им. След Ноемврийският пленум очакваше да бъдат реабилитирани.

В последно време се изказва, че има положително отношение към ръководството на Партията и лично към др. Т.ЖИВКОВ, който провеждал действително линията на XXII конгрес, за която политика бил и той, но отбягва да говори за връзките си с югославските представители.

4. ГЕОРГИ МИЛЕВ на местожителство в село Селановци, Врачански окръг.

Няма данни да развива антипартийна или друга вражеска дейност. По време на Ноемврийският пленум на ЦК на БКП в София се е срещал с БЕНЖАМЕН ВАРОН. Изказвал се е, че в скоро време ще бъдат реабилитирани.

5. БЕНЖАМЕН ВАРОН на местожителство в с. Рогозина, Толбухински окръг, на работа е в ДЗС.

През м. ноември 1961 г. ВАРОН писал писмо на проф. ФРАНСОА ПЕРУ - Париж в което между другото пише: "... Предвид на това, че не е възможно да се изпълнят желанията ни да се срещнем и взаимно опознаем и тъй като не знам какво ще стане с мен, изпращам Ви две снимки от моето семейство. Това е всичко, което ми остава в този момент тук ..."

На 1.XI.1961 г. ВАРОН писал писмо на 12 годишната си дъщеря АНТОАНЕТА в което между другото пише: "... Аз както и преди мене и други някои комунисти с най-добри намерения изисквахме последователното провеждане на политиката на ХРУЩЧОВ и в България, за да се спаси честта на социализма и продължи народът с по-бързи крачки развитието си напред, да се възстанови докрай справедливостта, потъпкана по времето на произвола. И ето тези хора, които се страхуваха от последователното провеждане на тази политика, които искаха само с думи да убедят народа, че те са вече други, нови хора, се уплашиха от нашата критика и

Из архивите на ДС

искания, заблудиха Централния комитет и го принудиха да вземе решение за нашето изселване от София, за нашето изключване, за уволнението ни от службите, които заемахме. Освен борбата си за победата и у нас на линията на ХРУЩОВ, ние нямаме никаква друга вина. Ние нямахме дори възможност да се защитим, защото бяхме заплашени за главите си, ние не можахме да дадем обяснения дори в партийните организации, в които членувахме". Накрая предупреждава дъщеря си да не говори вън от къщи по тези въпроси. Щяло да дойде време когато и по това щяло да се говори свободно и навсякъде.

През м. ноември 1961 г. идвайки в София, ВАРОН се е срещал с МИЛКО ГРИГОРОВ - журналист, ВАСКА КИНАРОВА, ГЕОРГИ МИЛЕВ и др. изключени от БКП за антипартийна дейност.

В края на миналата и началото на тази година ВАРОН е престоял в София, без да е адресно регистриран, по който повод е поканен от милиционерски орган да стори това. По този повод той реагирал с много груби нападки, казвайки, че няма да се регистрира, тъй като действията на Партията и Правителството спрямо тях са неправилни, че това е Сталинова политика и курс. Ние, казал той, скоро ще бъдем реабилитирани и вие органите на МВР ще ни се извинявате. Лично той не бил в никаква антипартийна група, а до това са го довели сталинистите в МВР.

6. ВЕСЕЛИН ДАШИН на местожителство в с. Мечка, Русенски окръг, на работа в ДЗС.

Няма постъпили данни за антипартийна и друга вражеска дейност.

7. ХРИСТО ПРОДАНОВ от гр. Пловдив на местожителство в с. Вардим, Търновски окръг, на работа в ДЗС.

След наказанието му говорил за миналите си заслуги и че бил наказан, защото критикувал някои нередни неща по линия на Партията. Говори против партийното ръководство в гр. Пловдив. Кореспондира често с Илия ГАТЕВ като твърди, че неправилно са наказани и пр. Споделят, че са за линията на XX конгрес и Априлския пленум. Те трябвало да си признаят вината, че без да са имали намерение са образували група, за което заслужават наказание. В такъв дух трябвало да направят изложение до др. ЖИВКОВ.

8. ИЛИЯ ГАТЕВ от гр. Пловдив, на местожителство в с.Якимово, Михайловградски окръг, на работа в ДЗС.

Също говори, че неправилно е наказан, но трябвало да молят за прошка и снисхождение. Те трябвало да затрупат с изложения и съветското посолство. Както ПРОДАНОВ и той говори против партийното ръководство в гр. Пловдив - др. ЗВЕЗДОВ, КАШИЛСКИ и др.

9. ИВАН ДИОНИСИЕВ от гр. Пловдив, на местожителство в гр. Севлиево, Габровски окръг.

За разлика от другите открито изказва съгласие с наложеното му наказание като казва: "ЦК е напълно прав, защото ако в Партията се допусне всеки по своему или отделни групи да обсъждат политиката на Партията и нейната линия, това би довело до разбиване единството и до други лоши последствия. Одобрява решенията на Партията.

За поведението и проявите им ръководството на МВР е уведомявано периодично със справки.

Поради това, че повечето от тях често посещаваха София и Пловдив за по-продължително време, без да спазват установеният паспортен режим в страната, по указания на ЦК на БКП през месец януари 1962 година органите на МВР и Градският народен съвет предупредиха КУФАРДЖИЕВ, ВАРОН и МИЛЕВ, а в гр. Пловдив Хр. ПРОДАНОВ, ИЛИЯ ГАТЕВ и ИВАН ДИОНИСИЕВ да се завърнат по места и спазват паспортният режим в страната и се считат с наложеното им наказание от Партията. Във връзка с това по указание на ръководството на МВР по места бяха предупредени, че без разрешение на съответният народен съвет не могат да напускат местожителството си.

При поискване временно да напуснат местожителството си им е разрешавано.

През м. юли 1961 година за ПАНАЙОТ КАРАКАЧАНОВ се получи анонимно писмо в което се сочи: "КАРАКАЧАНОВ е разложен тип и говори само глупости за нашата Партия и нейните ръководители. Често в съдебната палата се срещал с военния прокурор полковник КАРАГЬОЗОВ, който също бил като него" и пр.

По указание на ръководството на МВР, със съгласието на ГК на БКП на КАРАКАЧАНОВ бе открита активна разработка без да е

Из архивите на ДС

заведена в отдел VIII ДС. Полковник КАРАГЬОЗОВ се води на р-ка в V управление ДС. До сега няма получени данни връзките им да почиват на антипартийна основа. Анонимният автор на писмото не е установен. Писмото е писано на пишуща машина на военната прокуратура.

През м. декември 1961 година се получи сигнал, че писателя ДИМИТЪР КОШЕВ - ЧЕЛКАШ в бар "Астория" публично отправил цинични псувни и клевети по адрес на др. Т.ЖИВКОВ.

По указания на ръководството на МВР случаят бе проверен, документиран и уведомен ЦК на БКП.

През м. февруари 1962 година се получи сигнал от о.р. ЗАХАРИ СТОЯНОВ от Окръжно у-ние МВР София, че АНТОН НЕДЕЛЧЕВ ВЕЛИЧКОВ, бивш служител на ДС, член на БКП му е казал, че поддържал тесни връзки със СТЕФАН БОГДАНОВ, бивш служител на ДС, член на БКП и НИКОЛАЙ ЗАДГОРСКИ, изключен от БКП. БОГДАНОВ бил казал на ВЕЛИЧКОВ, че те "трайчокостовци" както сам се изразил той, до VIII конгрес на БКП цели да заемат отговорните места в Партията и Правителството. За това щял да им помогне др. Т.ЖИВКОВ, а след като се укрепели ще изгонят и него. След това ще започнели разплата срещу ония, които са били против тях. Органите на ДС щели да бъдат подменени, а виновните съдени.

На 2.IV.1962 година се получи сигнал за ХРИСТО КРЪСТЕВ НИКОЛОВ, член на БКП, бивш районен прокурор гр. Омуртаг, сега юрисконсулт на Окръжния народен съвет гр. Търговище.

Същият споделил, че в София говорил с много комунисти, които не одобрявали политиката на Партията. След VIII конгрес на БКП те цели да свикат свой конгрес, за да изложат тяхната програма и пр.

По сигнала не е работено. Чакат се указания.

Изхождайки от състоянието на работата по горепоменатите лица и поради липса на постъпили данни за извършена конкретна, организирана, конспиративна, [illegible] или друга вражеска дейност,

П Р Е Д Л А Г А М

1. Да се закрият разработките и контролните дела на Да изключените от Партията за антипартийни прояви: ЙОНКО ПАНОВ,

ДОБРИ ТЕРПЕШЕВ, НИКОЛА КУФАРДЖИЕВ, БЕНЖАМЕН ВАРОН, ГЕОРГИ МИЛЕВ, ВЕСЕЛИН ДАШИН, ХРИСТО ПРОДАНОВ, ИЛИЯ ГАТЕВ и ИВАН ДИОНИСИЕВ.

Архивните материали и такива от технически мероприятия по които комисията на ПБ на ЦК на БКП им наложи партийни наказания да се предадат в архива на ЦК на БКП за съхранение.

При получени сигнали за проявена антипартийна или друга вражеска дейност от същите, да се уведомява своевременно ЦК на БКП и се извършат съответни проверки от органите на МВР след дадени указания от Партията.

Да се прекрати установената напоследък практика да искат разрешение от органите на МВР за посещение на други населени места в страната, като спазват установеният у нас паспортен режим, както всички граждани.

2. По полученият анонимен сигнал за ПАНАЙОТ КАРАКАЧАНОВ и за антипартийните прояви и морална разпуснатост на ДИМИТЪР В. КОЦЕВ - ЧЕЛКАШ, да не се завеждат разработки, а наличните материали се предадът в архива на ЦК на БКП.

3. По получените сигнали за антипартийна дейност на СТЕФАН БОГДАНОВ, АНТОН ВЕЛИЧКОВ и НИКОЛАЙ ЗАДГОРСКИ, а също и по сигнала за ХРИСТО КРЪСТЕВ НИКОЛОВ от гр. Търговище, след разрешение от Партията да се проведът мероприятия от органите на ДС по съответната линия на обслужване на обектите, за проверка и изясняване на сигналите.

4. За в бъдеще при указания от Партията или от ръководството на МВР за изясняване на сигнали от горният характер или необходимост от откриване на такива разработки, това да се извършва от съответното поделение обслужващо ги линейно, обектово или териториално.

НАЧАЛНИК ОТДЕЛ III ДС-
Полковник: [signature]

София, 19-IV- 1962 г.

Беловата доложих и се намира при др. М-р Д. Диков

21-IV-1962 г. [signature]

М В Р - ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ

ПРОТОКОЛ ЗА РАЗПИТ
гр.София, 14 април 1965 год.

Подписаният подковник Иван Костов Охридски, следовател от Следственния отдел при ДС, разпитах в качеството на обвиняем лицето:

ЦОЛО КРЪСТЕВ КАМЕНОВ, роден на 12.XII. 1906 година в с.Долна Кремена, Врачански окръг, жител на София, ул."Оборище"37, българин, български гражданин, женен, неосъждан, със средно гимназиално образование, началник отдел при Министерство на Външните работи с ранг на пълномощен министър, член на БКП.

Разпита започна в 08.00 часа.

ВЪПРОС: Срещу Вас е образувано предварително следствие и Вие сте привлечен като обвиняем за това, че в съучастие с други лица сте образували и ръководили заговорническа организация, която си е поставила за цел да свали с въоръжена сила държавното и партийно ръководство на Народна Република България.

Следствието ще Ви водя аз. То се намира под прякото ръководство и надзор на Зам.Главния прокурор на НРБ. Съгласно закона имате право да ми направите отвод като следовател. По отношение на Вас е взета мярка за неотклонение "Задържане под стража", която можете да обжалвате в писмена форма.

Приканвам Ви да дадете обяснения по предявеното Ви обвинение!

ОТГОВОР: Отвод като мой следовател няма да правя. По обвинението казвам следното:

Из архивите на ДС

Няма образувана заговорническа организация. Не съм участвувал в такъв заговор. В някои разговори, които съм водил с ИВАН ТОДОРОВ ГОРУНЯ при срещи в Парка на Свободата в София през м.октомври, ноември, декември 1964 година и януари и февруари 1965 година, двамата се изяснихме, че имаме определени становища по следните основни въпроси:

П ъ р в о -считахме, че линията на ХРУЩЧОВ, облечена в решенията на XX и XXII конгрес на КПСС, която се следва и от нашата Партия, е линия на отстъпление и компромиси пред американския империализъм;

В т о р о - че постановката за мирния, парламентарен преход на революцията в капиталистическите страни, превръща комунистическите партии в опортюнистически. В тази връзка, смятахме за погрешна и постановката за превръщане на Партията в общонародна Партия ;

Т р е т о - че постановката за превръщане на пролетарската диктатура в общонародна държава е неправилна.

Всичко това ние приемахме като линия на отстъпление от марксистко-ленинското учение.

Четвърто - считахме, че нашата Партия и Правителство не провеждат правилна линия по основни въпроси на селското стопанство; че тази линия задържа развитието на ТКЗС; че новия начин на планиране дава простор на действието на закона за стойността, което според нас ще доведе до нови затруднения в икономиката и до възраждане на капиталистически елементи в една или друга степен, в една или друга форма.

П е т о - считахме, че не се спазва принципа на демократическия централизъм, че вътрепартийната демокрация е задушена и това спъва развитието на Партията.

Ш е с т о- считахме, че властите у нас трябва да бъдат разделени, че в състава на ПБ на ЦК на БКП трябва да бъдат извършени промени и се привлекат нови хора.

От тук и дойдохме с ГОРУНЯ до извода за необходимостта от промяна на курса на нашата партия в посока, която очертах по-горе.

Из архивите на ДС

По определени, принципни въпроси, както вече изложих, аз и ГОРУНЯ стояхме на позициите на ръководството на китайската комунистическа партия. Лично аз не споделям тяхните позиции по въпроса за мира и войната, за мирното съвместно съществуване.

При срещите ни в Парка на Свободата, състояли се през есента на 1964 година и началото на 1965 година, ИВАН ТОДОРОВ ГОРУНЯ ме е информирал по всички разисквания, които ставаха на Пленумите на ЦК на БКП, коментирахме по тях, разглеждахме въпроси от международен характер и такива, касаещи положението в международното работническо движение и състоянието на Партията. Двамата направихме оценка, че и след снемането на ХРУЩЧОВ новото ръководство на КПСС продължава да следва неговия курс, облечен в решенията на XX и XXII конгрес на КПСС. Този курс неминуемо ще задълбочава още повече противоречията в международното работническо движение и негодуванието на масите ще се засилва.

Позициите на Италианската и Английската компартии преценихме като такива, които подронват престижа и на новото ръководство на КПСС и то трудно ще се задържи, ако продължава да стои на досегашните си позиции. Тези противоречия според мен и ГОРУНЯ още повече се задълбочиха след посещението на делегацията на ККП в Москва през м.ноември 1964 година и промяната в нейното ръководство и курса е неизбежна. Това ще се отрази и у нас.

От друга страна оценявахме, че курса на нашата партия е такъв, че задържа нейното развитие, че тя по редица основни въпроси е отстъпила от марксистко-ленинските принципи, че нейното ръководство все повече и повече задълбочава противоречията вътре в нея и всичко това мислехме, че ще доведе до негодувание на масите, които ще се вдигнат на демонстрация и ще наложат персонални промени в ПБ на ЦК на БКП. От тук и промяна на досегашния курс на нашата партия.

При така очертаната пред нас обстановка, заедно с ГОРУНЯ, разменихме мисли, дали е необходимо да се създаде някаква организация, дали не е нужно да създадем нова нелегална комунистическа партия и нов централен комитет, която да организира масите и извърши съответните промени.

Идеята беше подхвърлена от ГОРУНЯ. Въпрос по този

Из архивите на ДС

446

въпрос ние с ГОРУНЯ само разменихме мисли. Към образуването на нова нелегална партия и нов ЦК не пристъпихме, защото отчетохме че първо няма опит в създаването на такава в социалистическите държави; второ – аз бях против тая линия на ръководството на ККП да се създават нови комунистически партии, и трето – с Горуня отчетохме, че в състава на сегашния ЦК на БКП, според нас има достатъчно сили, които с помощта и натиска на масите отвън и при неутрализация на армията, са в състояние да извършат персонални промени в сегашното ръководство на Партията и да извършат промяна на курса.

Заедно с ГОРУНЯ се съгласихме, че трябва да се работи политически, да се разяснява необходимостта от извършване на персонални промени в ПБ на ЦК на БКП и необходимостта от изменение на курса на Партията. Тази политическа разяснителна работа трябваше да се върши както в армията, така и навън. Ние смятахме че без да се създава организационна връзка, всеки от нас трябва да намери форма да говори с хората, да разяснява необходимостта от политическо изменение като подсилва създалите се настроения срещу ръководството на Партията и линията, която то следва сега. Горуня ми разказа, че в армията няма единство, че там също има настроения. Каза ми, че във Въздушни войски съществуват борби, които почиват на карьеристична основа, но те неминуемо ще добият политически отенък. Това обстоятелство бла гоприятствувало за провеждане на политическа разяснителна работа за неутрализиране на армията в случай, че недоволните маси се вдигнат на демонстрация. Неутрализацията на армията в момент, когато масите се вдигнат на демонстрация, ние разглеждахме като форма на съдействие от нейна страна. В смисъл, че Въоръжените сили няма да попречат и няма да разгонят демонстрантите. По такъв начин онези сили в ЦК на БКП, които са за промяна на курса, ще видят спора и ще наложат чрез гласуване, промените в Политбюро и промените в курса.

ГОРУНЯ ми заяви, че ЮГОВ и ЧАПКОВ също имат становище, че

Из архивите на ДС

трябва да се извършат персонални промени в ПБ на ЦК на БКП, с оглед изменение на линията, но смятали, че това трябвало да стане само чрез ЦК, тъй като вътре имало сили, които били в състояние да извършат това сами.

Ние с Горуня смятахме, че тези промени трябва да се извършат от ЦК, но посредством помощта на масите и при неутрализация на армията. От къде, по какъв начин Горуня е научил за становището на Югов и Чанков, това не ми е известно. Възможно е да е поддържал личен контакт с Тях, или посредством други. Той обаче, ми каза, че независимо от тези различия и независимо от моето отрицателно отношение към Чанков, необходимо е да се обединят всички кадри от съпротивата, необходимо е да се изтъкват имената на ЮГОВ и Чанков като хора, които трябва да влязат в състава на ПБ на ЦК на БКП, да се изтъква, че те са именно хората, които са в състояние да изправят линията на Партията.

447

Повече по този въпрос не бих могъл да изясня нещата, защото не знам. Лично аз нямам никакъв контакт с Югов или Чанков.

На мен се предявява обвинение, че в съучастие с други лица съм ръководил заговорническа организация, която си е поставила за цел чрез въоръжена сила да свали държавното и партийно ръководство. Такава организация не зная да е създадена. Това, което разказах са становища които смеразглеждали с ГОРУНЯ ТОВА са начални разговори.Ние с Горуня не сме се провъзгласявал за ръководство.Може да се смята, че заедно с Горуня представляваме една групировка, чиято дейност е антипартийна и по същество конспиративна. Но тази дейност е пропагандна. Тя не е организационна. Дали Горуня е развил някаква организационна работа по привличане на хора, това не ми е известно. Той само сподели с мен, че по всички въпроси е разговарял с ген.Анев, и че ген.Анев се е съгласил да съдействува, в смисъл, съгласил се е с нашите становища да се води политическа,разяснителна работа вред армията за нейната неутрализация. Каква дейност е развил

Из архивите на ДС

вред армията за нейната неутрализация. Каква дейност е развил ген.Анев по линия на армията и дали изобщо е развивал такава дейност не ми е известно. Аз направих известни опити да разузна какви саразбиранията по тези въпроси на мои другари, като Никола Гаврилов Николов, Първан Александров Чернев, Петко Дашков Петрински, Аргир Георгиев Алексиев, Теко Иванов Кюмджиев, Върбан Христов Цанев, Никола Михайлов Петев, Асен Иванов Георгиев, Върбан Ангелов ПОПЦВЕТАНОВ, Георги Станилов Илиев, Веселин Вельов Георгиев. Всъщност с горните лица при отделни срещи съм водил разговора от политически характер с оглед евентуално да подходя към тях и им разясня становищата, които разисквахме с Горуня. При тези опити обаче установих, че всички гореизброени от мен лица изцяло поддържат сегашния курс на Партията, поради което разговорите ми са били ограничени.

Това самоите обяснения по предявеното ми обвинение.

Горното прочетох, записано е както съм го казал и за верността му се подписвам.

ОБВИНЯЕМ:

СЛЕДОВАТЕЛ:

Разпита приключи в 12.30 часа.

22

МВР - КОМИТЕТ ЗА ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ

ПРОТОКОЛ ЗА РАЗПИТ

София,23.IV.1965 година

Подписаният подполковник СТОЯН ТОДОРОВ ТАРЕВ,следовател в отдел Следствен ДС ,днес разпитах лицето:

БОРИС МИХАЙЛОВ ТЕМКОВ- с установена самоличност.

Разпитът започна в 16.00 часа.

На зададените му въпроси разпитаният отговори следното:

ВЪПРОС: ТЕМКОВ,в показанията Ви от 19.IV.965 година вие сте казали,че при разговорите ви със СТОЯН МИЛАНОВИЧ сте решили да се свържете с хората,с които сте работили през периода 1963/64 г. за да вземете тяхното мнение и да проверите степента на тяхната готовност за тяхното участие в една решителна борба така както вие я разбирате.

Кажете кои хора имахте предвид и какво направихте за изпълнение на взетото с МИЛАНОВИЧ решение?

ОТГОВОР: Под думата работили,която съм употребил в показанията си от 19 април т.г. не съм имал предвид хора с които съм работил в нелегална организация през 1963/64 г. защото първо: такава организация тогава не съществуваше,второ: съмишленици бяхме само двамата с МИЛАНОВИЧ,който не знаеше изобщо нищо за моята работа. Израза "работили" се отнася за наши познати по служебна и обществена линия. В началото двамата с МИЛАНОВИЧ смятахме,че хора за нашата кауза трябваше да търсим предимно всред средите на югославските политемигранти, които смятахме че политически са по-определени в борбата срещу съвременния ревизионизъм. От тях се надявахме да получим и известна ориентация и допир с наши български комунисти, настроени срещу ревизионизма. За конкретни личности не сме говорили. Това беше трижа на МИЛАНОВИЧ.

Впоследствие при разговорите ми с МИЛАНОВИЧ е ставало дум за ДЕЯН КРЕЦУЛ ,който в миналото беше много активен в идео

логическата борба срещу ревизионизма,но в последствие стана запален привърженик на Хрушчов.КРЕЦУЛ работи в БАН философ-ския отдел.

Приказвали сме за ДЖОКО РОСИЧ, който работеше в радиото обаче имахме сведения,че същия ходи в югославското посолство и е изявявал отдавна желание да се върне в Югославия,което поради и по отношение него не сме правили никакъв опит за контакт

Възможно е да сме говорили и за някой друг,но сега не мога да си спомня.

На МИЛАНОВИЧ съм казвал да работи много внимателно при изясняване дали лицата към които се насочи са склонни да участвуват в организирана борба.

ВЪПРОС:В показанията си от 19 април т.г. вие казахте,че още при първата ви среща с ЦОЛО КРЪСТЕВ сте се разбрали,че двамата стоите на едни и същи позиции по въпроса за полемиката между КПСС и ККП.

Кажете точно какво се изяснихте по този въпрос?

ОТГОВОР: Първото и най-важното по което смятам,че напълно се разбрахме с ЦОЛО КРЪСТЕВ това беше принципът,метода по който трябва да се води една открита полемика между две братски партии: Трябва обезателно, задължително да се публикуват в печата документите и публикациите на двете споращи партии. Считахме,че този метод е истински ленински метод и в това отношение смятахме,че е права Китайската комунистическа партия,която публикува в пълен текст и масов тираж документите и публикациите на другата споращa страна. Така не само се упражнява ефикасен,взаимен контрол но също така се спомага и за най-доброто идеологическо възпитание на партията и на масата.От друга страна ние бяхме на мнение,че този метод най-добре предпазва полемиката от израждане в нападки, измислици, преувеличения и ожесточение като спомага да се търсят действителни пътища за сближаване на двете страни. Независимо от това,че ние смятахме,че е права позицията и борбата на ККП същевременно считахме за целесъобразно и необходимо нашата партия да не заема открита позиция в полемиката,а също така да не заема антисъветска позиция, а да си постави за цел да работи с всички сили за сближаване позициите на двете велики комунистически партии,в борбата срещу империализма и за всестранно сътрудничество.

Из архивите на ДС

ВЪПРОС: Според вас и ЦОЛО КРЪСТЕВ в какво трябваше да се изрази борбата за принуждаване нашата партия да застане на желаните от вас позиции?

ОТГОВОР:Аз и КРЪСТЕВ бяхме стигнали до убеждението, че партийното и държавно ръководство на нашата страна все повече застава на позициите на съвременния ревизионизъм. В това отношение ние считаме,че нашето партийно и държавно ръководство изпадна в различие даже и с ръководството на КПСС,където след Октомврийския пленум 1964 година беше доста сериозно разкритикуван стилът на работа на НИКИТА ХРУЩЧОВ и бяха проведени редица мероприятия за ликвидиране на някои екцеси,крайности и вредни последици от времето на култа към личността на Хрушчов.Тук обаче,в нашата страна не бяха предприети никакви мерки за ликвидиране последиците от този култ към Хрушчов.

Считайки,че това ръководство на нашата партия не може да намери в себе си сили да се преориентира с цел да се започне един процес за ликвидиране последиците от култа към Хрушчов,с оглед на изложеното от КРЪСТЕВ предпоставка,че има голями и достатъчни сили,готови да действуват в такава насока ние стигнахме до убеждението,че най-лекия и безоолезнен път е, да се създаде обстановка при която днешното ръководство да вземе решения,които да сложат началото на такъв процес на възстановяване на ленинските норми на партиен и държавен живот,нарушавани и извратявани пореди примера и влиянието на Никита Хрушчов .

Същевременно обаче ,изхождайки от международните интереси на борбата срещу съвременния ревизионизъм и поставяйки тези интереси на пръв план ние смятаме,че най-добрия изход с създаденото положение би се намерил ако начело на този оздравителен процес остане същото партийни и държавно ръководство. В противен случай считахме,че ще се затрудни борбата срещу ревизионизма в други социалистически страни.

За да се накара партийното ръководство да вземе съответни решения за нов курс на оздравяване положението така както ние смятахме, ние считахме,че трябва да разполагаме със съкрушително надмощие на силите. При такова условие следваше да бъде установен контрол върху Министерство на народната отбрана,Министерството на вътрешните работи,пощите, телеграфит и телефоните,радиото , Министерския съвет и ЦК на БКП, след

Из архивите на ДС

Из архивите на ДС

452

което на партийното ръководство щяха да бъдат представени за приемане предварително подготвени решения.

ВЪПРОС: Какви бяха решенията,които възнамерявахте ,че следва да бъдат предявени за приемане от ЦК на БКП и кой ги подготвяше?

ОТГОВОР:Въобще не съм се интересувал какви ще бъдат решенията които трябва да бъдат предявени на ЦК на БКП за приемане и кой трябва да подготви същите.

ВЪПРОС:Кога трябваше да бъде извършено действието за предявяване на решения пред ЦК на БКП?

ОТГОВОР:Нито с ЦОЛО КРЪСТЕВ ,нито пък с друг съм определял срок, по който трябва да бъде заставен ЦК на БКП да приеме изготвените от нас решения. За мен това беше подалечна перспектива,която аз свързвах с промяна на настроенията и съответна зрялост на положението, в страната и в Партията.

ВЪПРОС:Какво възнамерявахте да правите при положение, че предявените от вас решения не бъдат приети?

ОТГОВОР:Ние бяхме дълбоко убедени,че при положение,че бъдат заети ключовите учреждения за които казах няма да получим отказ на предявените решения.

ВЪПРОС:В нашите обяснения и делата Ви съществуват прот воречия.Вие казвате:че не сте желаели създаването на антисъветски настроения и това,че между нашата партия и КПСС след Октомврийския пленум на КПСС по вина на днешното партийно ръководство има различия ,а вземате мерки за недопускане на съветски войски в нашата страна.

Обяснете на какво се дължат въпросните противоречия?

ОТГОВОР: Ние не сме считали,че след Октомврийския пленум на КПСС нашето и съветското ръководство са застанали на диаметрално противоположни позиции по основния курс.Считаме обаче,че все пак са се появили някакви различия поради това,че нашето ръководство е изостанало от съветското по нощение на някои мерки и преобразования за ликвидиране култа към личността на Никита Хрушчов.Ние считахме,че въпросите в нашата страна трябва да се решават без всякаква намеса от вън.Ние не считахме за вероятно дори за възможно СССР да извърши такава намеса.Но за всяка евентуалност и за да се пресекат каквито и помисли и желания ние смятахме че трябва да се вземат всички предохранителни мерки за охрана

на границите по всички посоки. Разбира се най-сериозното опасение за някаква намеса ние очаквахме от Югославия и за това главното внимание трябваше да бъде насочено по западната ни граница.

Горното продиктувах,прочетох го,записано е както съм го продиктувал и за верността се подписвам.

Разпита завърши в 18.45 часа .

РАЗПИТАН:
(п)

СЛЕДОВАТЕЛ: (п)

Из архивите на ДС

МВР - КОМИТЕТ ЗА ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ

ПРОТОКОЛ ЗА ОЧНА СТАВКА

Днес, 24 май 1965 година, подписаният полковник Иван Костов Охридски - следовател при Следствения отдел на ДС, на основание чл.44 от НПК проведох очна ставка между обвиняемите по след.дело № 58/65 година - ЦОЛО КРЪСТЕВ КАМЕНОВ и ЦВЯТКО СТОИЦЕВ АНЕВ.

Очната ставка започна в 12.00 часа.

ВЪПРОС КЪМ ДВАМАТА ОБВИНЯЕМИ: Поради противоречия в обясненията Ви по някои моменти от съвместната ви престъпна дейност, на основание чл.44 от НПК ще ви проведа очна ставка. Въпроси един към друг можете да си задавате чрез мен.

ВЪПРОС КЪМ АНЕВ: Познавате ли лицето, което седи срещу Вас?

ОТГОВОР: Да. Казва се ЦОЛО КРЪСТЕВ. Отношенията ни са другарски.

ВЪПРОС КЪМ ЦОЛО КРЪСТЕВ: Познавате ли лицето, което седи срещу Вас?

ОТГОВОР: Това е генерал АНЕВ. Отношенията ни са другарски.

ВЪПРОС: АНЕВ, разкажете, за кои военни поделения сте обсъждали с обв.ЦОЛО КРЪСТЕВ въпроса за използуването им за целите на заговорническата организация?

ОТГОВОР: Аз съм разказал вече на предварителното следствие. Мисля, че при срещи в Парка на свободата през месец февруари и март т.г. ЦОЛО КРЪСТЕВ ме запита как са силите в гарнизона. Аз му казах, че силите в Софийския гарнизон, като моята рота, специалния батальон, танковата бригада са

Из архивите на ДС

боеспособни, но не може и дума да става сега да се работи всред тях, защото след провала на полк.ВЕЛЧЕВ с БОНЧУК трябва да се гаси пожара, а не да създаваме връзки и да работим в армията по привличане на офицери. Питал ме е и за това дали могат военните поделения от гарнизона, да се вдигнат на действие. Казвал ми е, че хора от военното поделение в Русе искат връзка със София и за ж.п.института.

ВЪПРОС КЪМ КРЪСТЕВ: Какви обяснения ще дадете по показанията на обв.АНЕВ?

ОТГОВОР: Не съм водил с АНЕВ разговори за вдигане на военни поделения за действие. Изобщо аз не съм в течение на работата, която те са вършили всред армията. При среща с ген АНЕВ в Парка през м.февруари т.г. аз му предадох онова, което ГОРУНЯ ми беше казал, а именно, че ВЕЛЧЕВ е провокатор. Попитах го успял ли е да се свърже с някои офицери, с оглед да вършат пропаганда в армията за неутрализиране на военните поделения и в тая връзка той ми каза, че не е направил нищо с танковата бригада, с батальона, с ротата. Аз се заинтересувах какво представлява от военна гледна точка ротата, бригадата и батальона и той ми обясни. Тук не е ставало въпрос за вдигане на военни поделения за действие. Когато попитах дали е успял да установи връзка с някои офицери, имах предвид установяване на връзки с цел тези офицери да вършат пропаганда в армията, а не да бъдат привличани с оглед използуване на военните поделения за някакъв заговор, за насилствено сваляне на държавно и партийно ръководство. Срещата с АНЕВ стана по повод на книгата, която той пише. За ж.п.института, както съм обяснил вече, казах на АНЕВ при срещата ми през м.март т.г.

На срещата ни през март, пак по повод на партизанската книга, по поръчение на ГОРУНЯ аз му казах и за това, че в Русе във военното поделение има хора, които искат връзка.

ВЪПРОС КЪМ АНЕВ: Потвърждавате ли показанията си?

ОТГОВОР: Трябва да Ви кажа, че тогава на мен не ми беше до развиване на дейност. Аз гледах да късам всякакви

Из архивите на ДС

връзки. Не мога да си спомня КРЪСТЕВ да ми е казвал за вдигане на поделенията в действие. Аз съм водил много разговори и с ГОРУНЯ и може да съм забравил. Не мога да си спомня точно. Не е изключено да обърквам. Тогава беше станал вече провала с ВЕЛЧЕВ и аз исках да се къса всякакви връзки. От разговорите, които съм водил с ЦОЛО КРЪСТЕВ, обаче, аз си направих извода, че той не е в течение на нашата работа, че не знае как стоят нещата по военна линия, че не знае за провала с ВЕЛЧЕВ.

Възможно е КРЪСТЕВ да не знае как точно стои въпроса с провала на ВЕЛЧЕВ и БОНЧУК. Казал съм пред следствието, че с него съм водил разговор за провала, но може и да не е така, защото, както вече Ви обясних, гледах да се отърва, тъй като органите на ДС бяха по следите ни.

ВЪПРОС КЪМ АНЕВ: В обясненията си на предварителното следствие Вие твърдите, че ЦОЛО КРЪСТЕВ Ви е дал указания да поддържате връзка с командира на ж.п.института; казал Ви е, че числения състав на института е от 800 души и представлява голяма сила. Обяснете, как стои този въпрос?

ОТГОВОР: Не мога да си спомня дали този разговор съм водил с ЦОЛО КРЪСТЕВ или с ГОРУНЯ. Понеже КРЪСТЕВ при една среща ми каза, че не е установена връзка с ж.п.института, затова аз помислих, че и първия разговор съм го водил с КРЪСТЕВ и затова в обясненията си посочих него. Но не съм сигурен. Възможно е този разговор да съм го водил с ГОРУНЯ.

ВЪПРОС КЪМ ДВАМАТА: Имате ли въпроси един към друг?

ОТГОВОР И НА КРЪСТЕВ И НА АНЕВ: Нямаме.

Прекратявам очната ставка.

Очната ставка приключи в 12.30 часа.

ОБВИНЯЕМИ: 1. [signature]

2. [signature]

СЛЕДОВАТЕЛ: [signature]

МВР – КОМИТЕТ ЗА ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ

ПРОТОКОЛ ЗА ОЧНА СТАВКА

Днес, 24 май 1965 година, подписаният полковник Иван Костов Охридски – следовател при Следствения отдел на ДС, на основание чл.44 от НПК проведох очна ставка между обвиняемите по следствено дело № 58/1965 година – ПОЛО КРЪСТЕВ КАМЕНОВ и БОРИС МИХАЙЛОВ ТЕМКОВ.

Очната ставка започна в 11.30 часа.

ВЪПРОС КЪМ ДВАМАТА ОБВИНЯЕМИ: Поради противоречия в обясненията ви по някои моменти от съвместната ви престъпна дейност, на основание чл.44 от НПК ще ви проведа очна ставка. Въпроси един към друг можете да си задавате чрез мен.

ВЪПРОС КЪМ КРЪСТЕВ: Познавате ли лицето, което седи срещу Вас?

ОТГОВОР: Това е БОРИС ТЕМКОВ. Отношенията ни са другарски.

ВЪПРОС КЪМ ТЕМКОВ: Познавате ли лицето, което седи срещу Вас?

ОТГОВОР: Познавам го. Казва се ПОЛО КРЪСТЕВ. Отношенията ни са другарски.

ВЪПРОС КЪМ ТЕМКОВ: Кога и къде Вие сте обсъждали с ПОЛО КРЪСТЕВ въпроса за вкарването на групи от подбрани цивилни лица в казармата под формата на мобилизирани, с оглед постигане целите на заговорническата организация за сваляне на държавното и партийно ръководство и изменение курса на Партията?

ОТГОВОР: С ПОЛО КРЪСТЕВ никога не съм обсъждал "сваляне" на партийното ръководство, а думите "държавно ръководство" изобщо са отсъствували от нашия речник и никога не са били дори веднаж споменавани. Говорили сме за изменение курса на Партията.

Б. Темков

2.-

Що се касае до вкарването на подбрани цивилни лица в казармата под формата на мобилизирани с оглед постигане целите на организацията, този въпрос сме го обсъждали в квартирата на МЮНШЕР БЛАГОЕВ вероятно през м.декември миналата година. Отначало в разговорите ни, които не бяха много конкретни, се подхвърляше от мене или от него една цифра от 200 души, които впоследствие, при следващия ни разговор, се намалиха на 20, а впоследствие този въпрос въобще отпадна от само себе си. Причината беше, че в неколкото сондажи, които бяха извършени сред югославските и гръцки емигранти се натъкнахме на отказ.

ВЪПРОС КЪМ КРЪСТЕВ: Дайте обяснения по показанията на ТЕМКОВ?

ОТГОВОР: При първия разговор с ТЕМКОВ, той разви следните мисли; че ще трябва да се измени разликата в заплатите, ще трябва да се въоръжат работнически групи в предприятията; ръководството на Партията да провежда политика на разбирателство между КПСС и ККП; промяната в линията на Партията да се извърши от сегашното ръководство на ЦК на БКП.

Казах му, че съм съгласен с него по първите три въпроса, но те ще се осъществят,след като бъде извършена промяната. Що се отнася до последния въпрос, казах му, че не съм съгласен с него, тъй като Партията ще може да реши тези задачи само ако ръководството се попълни с нови другари, които не са заангажирани с досегашните грешки в курса. Не съм казвал на ТЕМКОВ, че трябва да се вкарват цивилни лица във военните части. Вероятно това той бърка с работническите групи в предприятията

ВЪПРОС КЪМ ТЕМКОВ: В качеството си на какъв ПОЛО КРЪСТЕВ установи връзка с Вас?

ОТГОВОР: Имал съм впечатление, че ПОЛО КРЪСТЕВ е или член, или работи от името на един център, който действува за изменение курса на Партията.Немога да твърдя, че той е употребявал именно думата "център", но мисля че е използувал тази дума в нашите разговори. Никога не ми е казвал или давал да разбера, че той е член на центъра, но често се е позовавал за него с думите "ръководството", "началството", "отгоре нареждат" и пр.

Б. Темков

ВЪПРОС КЪМ КРЪСТЕВ: Вие чухте обясненията на ТЕМКОВ. Разкажете каква е истината!

ОТГОВОР: Не съм казвал на ТЕМКОВ, че има център. Казвал съм му, че този или онзи въпрос ще съгласувам, ще докладвам, и той вероятно е останал с впечатление за център. Такъв е случая например, когато му казах, че за военното поделение в Русе ще съгласувам, за генерал ЕРМЕНОВ също му казах, че ще докладвам и т.н. Всъщност аз имах предвид ГОРУНЯ.

ВЪПРОС КЪМ ТЕМКОВ: Какъв парол сте предавали на ЦОЛО КРЪСТЕВ за връзка с военната заговорническа организация в Русе?

ОТГОВОР: На ЦОЛО КРЪСТЕВ предадох чрез МЮНЦЕР БЛАГОЕВ в края на март или началото на април т.г.парол за връзка с подполковник МАВРОДИЕВ от гр.Русе, за който ми беше известно, че влиза в групата. Паролът гласеше:"Само Дунав", с отвт "Само Дунав!".Заедно с парола предадох и адреса на МАВРОДИЕВ.

ВЪПРОС КЪМ КРЪСТЕВ: Предаден ли Ви е парол?

ОТГОВОР: При последната среща с ТЕМКОВ през м.март т.г.когато ми каза, че военни от Русе искат връзка, той се опита да ми каже парола, но аз му казах:"Остави паролата. Първо ще проверя дали ще се създават връзки с Русе, пък тогава ще говорим за парола".Този въпрос, както съм обяснил, аз съгласувах с ГОРУНЯ.

ВЪПРОС КЪМ КРЪСТЕВ: КРЪСТЕВ, обяснете как стои въпроса с листчето-парол за връзка с генерал ЕРМЕНОВ?

ОТГОВОР: Мисля, че в досегашните си обяснения не съм бил точен за този парол. Листчето аз получих от ТЕМКОВ при втората среща. Като чели това беше и единствения разговор с ТЕМКОВ за ЕРМЕНОВ. Предварително с него не сме обсъждали начини на връзки, както досега съм обяснил. Аз четох неговите обяснения и ТЕМКОВ е прев в тях по този въпрос.

ВЪПРОС КЪМ ТЕМКОВ: Имате ли някакви въпроси към КРЪСТЕВ?

(Кръстев)

Б. Темков

ОТГОВОР: Нямам.

ВЪПРОС КЪМ КРЪСТЕВ: Имате ли някакви въпроси?

ОТГОВОР: Моля за очната ставка да се състави протокол и да се отбележи, че по първите два въпроса, а именно за вкарването на цивилни хора в казармата и за "центъра", ТЕМКОВ се колебае.

ОТГОВОР НА ТЕМКОВ: Ако КРЪСТЕВ твърди, че идеята за вкарване на цивилни лица в казармата е моя, аз ще я приема върху себе си.

СЛЕДОВАТЕЛЯ: Прекратявам очната ставка.

Прекратена в 12.00 часа.

ОБВИНЯЕМИ: 1: Хр. Кръстев

2: Б. Темков

СЛЕДОВАТЕЛ: [illegible]

215

КОМИТЕТ ЗА ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ

П Р О Т О К О Л
за
снемане автограф за графическа експертиза
София, 31 март 1968г

Подписаният полковник Христо Симеонов Лозанов – следовател в отдел Следствен на Комитета за държавна сигурност – София, на горната дата в кабинета си, снех автограф на лицето НАЙДЕН ВАСИЛЕВ НАЙДЕНОВ, за сравнителен материал за съдебно-графическа експертиза:

Следва автограф на три листа:

Имя една опора на мира. Имя една непродолима бариера по пътя на военолюбите, която ги респектира с своята огромна политическа и военна мощ. Имя една сила, която бди над света, осигурява му мир, вдъхва спокойствие и увереност в бъдещето.

Тази непоколебим щит на мира и прогреса е мощния социалистически лагер! Израз на неговата готовност да отстоява мира и социализма е Варшавски договор, създаден на 14. май 1955 година.

Договорящите се страни – се казва в договора за дружба, сътрудничество и взаимна помощ – ще се консултират помежду си по всички важни международни въпроси, които засягат техните общи интереси, ръководейки се от интересите за укрепване на международния мир и безопасност. Тези дни очите на света бяха насочени към нашата красива столица.

[illegible]

2.
16

Уважаеми [illegible] комунистически и работнически партии,
другарство! Ученици [illegible] Георгиевски Георги Димитров
[illegible] Георгиевско [illegible] Георги Димитров [illegible]
[illegible] и работническия народ в Болгария
[illegible] Георгиевски [illegible] Георгиевски [illegible]
[illegible] Георги Димитров [illegible] Георгиевски [illegible]
[illegible] Георгиевски [illegible] Георгиевски [illegible]
[illegible] Георгиевски [illegible] Георгиевски [illegible]
[illegible] Георгиевски

217

мира и социализма е Варшавски договор, сключен на 14. май 1955 година.

Договарящите се страни - се казва в договора за дружба, сътрудничество и взаимна помощ - ще се консултират помежду си по всички важни международни въпроси, които засягат техните общи интереси, ръководейки се от интересите за укрепване на международни мир и безопасност.

Тези дни очите на света бяха насочени към нашата красива столица.

Съвещанието на Политическия консултативен комитет на дърисавите, участнички във Варшавски договор, се проведе непосредствено след като завърши консултативната среща на комунистическите и работническите партии в Будапеща.

Въпреки „предсказанията" и „пророчествата" на заклетите врагове на комунизма, консултативната среща в Будапеща през целия период на разговорите и обмяна на мнения между братските партии остана на

Горних текст на три страници написан саморъчно, последователно с черен молив, химически молив, химикал и автоматична писалка за което се подписвам: Н. Найденов

Найден Василев Найденов

Препис!

ДА ПАЗИМ ЧЕРВЕНИЯ ЦВЯТ НА БЪЛГАРИЯ !

" Ако забравим, че в обществото на изграждащия се социализъм има класи и класова борба, то неизбежно, най-малко след десет години или най-много след няколко десетилетия в това общество ще започне реставрация, комунистическата партия ще се пре върне в ревизионистична или в буржоазна и страната ще промени червения си цвят. Комунистите са длъжни да знаят това и да го предотвратят.

След Априлския пленум в резултат на едно системно провеждане ревизионистична политика от Живковци, нашата страна започна да променя своя червен цвят. Това е очевидно за всеки трезвомислящ българин и хвърля в тревога комунистите и всички честни хора в страната. Заслепени са само онези, които щедро облагодетелствувани и иблечени в правата на беззаконието от буржоазилата се управляваща ревизионистична група на живковци, станаха лъжекомунисти, измениха на трудовия народ.

Народът не вярва на ревизионистите, не е верен на своята Благоевско-Димитровска комунистическа партия, от редовете на която и сега излизат най последователните борци за тържеството на комунизма, марксистите-ленинци, комунистите, революционери.Те първи съзряха опасността България да промени своя социалистически цвят и застанаха начело на борбата против лъжекомунистите. Те разобличават псевдомаркистите, смъкват маската на ревизионистите и казват истината на народа. Ето защо тях живковци преследват, репресират, изключват от БКП, затварят ги със съд или без съд, принуждават ги да подписват позорни декларации в следствените отдели на КДС, изселват ги , изпращат ги в концлагера Белене на бавно унищожение. Народът обаче не изоставя своите верни и преданни дъщери и синове. Трудовите хора в Силистренско, Толбухинско, Разградско, Плевенско, Сливенско, Бургаско, Пловдивско и другадъ, където иза репресирани марксисти ленинци ,ги обграждат с любов и грижа, бди за тяхната безопасност. Гроба на легендарния партизански командир

Из архивите на ДС

Горуня е станал място, където народът отдава своята почит към първата жертва в борбата против ревизионизма и място, където се демонстрира волята за тържеството на истинския комунизъм. Това вбесява живковци и те засилват непрекъснато репресиите си срещу онези, които не се продават и не са съгласни с ревизионистичната им политика. Те обаче не могат да спрат лавината, която ще ги помете; Ярко доказателство за това е опитът им да сломят духа и волята на комунистите от северозападна България, обявили се открито против лъжекомунистите Тодор Живков и неговите последователи. Като се убедиха ,че не ще могат да "убедят" врачанските комунисти в своето "право" дело, живковци прибягнаха към масово практикуваната форма - изключване. През септември т.г.по настояване на Живков във Враца бе проведен позорен пленум; който"извади" от редовете на ревизионистичната партия няколко десетки комунисти, останали верни на Благоевско-Димитровската комунистическа партия. На този срамен за всички присъствуващи пленум .....

Нищо не може да спре недоволството против лъжемарксистите, против псевдокомунистите, против ревизионистите начело с Тодор Живков, защото те са против комунизма, против революционния марксизъм, против истината; срещу тях са марксистите-ленинци, комунистическата правда, комунистите-революционери, честните хора в трудова България.

Позорният край на ревизионизма е неизбежен!

Комунисти! Пазете червения цвят на България!

Сплотявайте се около Благоевско-Димитровската комунистическа партия, единствен носител на революционните идеи на марксизма-ленинизма!

Оказвайте помощ на марксистите-ленинци!

Разобличавайте ревизионистите и лъжемарксистите!

Пазете се от провокатори и доносчици!

Бъдещето принадлежи на революционния марксизъм!

Марксистите-ленинци в Северозападна България!

Верно с оригинала,

СЛЕДОВАТЕЛ:

Другари генерали,офицери,сержанти и войници!

Нашият народ под мъдрото ръководство на Благоевско-Димитровската комунистическа партия извоюва своята свобода. Гореща радост изживяваше БКП, работническата класа, трудовото селячество и целия наш народ от извоюваната скъпа свобода с помощта на великата и непобедима съветска армия,ръководена от великия човек на страната Йосиф Висарионович Сталин.Победи и възход радваха БКП,работническата класа и трудовото селячество във всички сектори на нашия обществено политически живот. Радостта беше всенародна, защото развитието на нашата страна чертаеше не светло бъдеще на всички членове на общество. Скромността на нашите партийни и държавни ръководители вдъхваше и ентусиазираше трудовия народ за завояване на големи победи в социалистическото ни развитие.

Но след смъртта на великия Сталин,таилия се в партията ревизионизъм изпъкна на повърхността. По най бандитски и нечестен път използувайки най преданните народни синове облечени във военна форма ревизионистите заграбиха ръководството в най великата партия в света КПСС а след това с негова помощ чрез преврати и в редица братски партии. Когато Хрушчов беше подложил на ревизия марксизма ленинизма често употребяваше думите че историята ще потвърждава ревизията но бяха необходими само десет години историята напълно да отрече не само ревизията на марксизмо ленинизма но и самия Хрушчов и неговите лакеи.

Братя и синове генерали,офицери сержанти и войници Вие винаги честно и преданно сте служили на нашата работническа класа и трудово селячество.Ние работниците и селяните,трудовата интелегенция вярваме във вашите възможности да помогнете за изкореняването на ревизионизма и разобличаването на Живковци като предатели на интересите на българския народ и международ-

ното комунистическо и работническо движение.

Живков и Живковци са продължение на Хрушчовия ревизионизъм в редовете на изпитаната Благоевско димитровска комунистическа партия. Живковци ще бъдат черно петно в историята на нашата партия от ревизионистичния априлски пленум до тяхното снемане и заменяването им от честни и преданни комунисти на нашата партия.

Изпълнена с вяра в утрешния ден армия работници селяни и трудове интелегенция със сплснати ръце един с друг ще смъкнат българските ревизионисти Живковци.

Да живее Благоевско димитровската комунистическа партия.

Из архивите на ДС

Верно с оригинала.

СЛЕДОВАТЕЛ:

препис!

П Р И З И В

До работниците и селяните, трудовата интелегенция, войните от БНА и учащата се младеж!

ревизионизма в нашата страна завзел партийното и държавно ръководство от Априлския пленум 1956 година нанеее големи поражения в областта на идеологията, икономиката, областта на образованието, литературата и изкуството и държавното строителство.

С всеки изминат ден положението на трудовите хора се влошава, жизненото равнище се намалява за сметка на обуржоазилата се ревизионистична върхушка, начело с Живков и Живковци Живота става диктатурата на живковци по отношение на честните хора в партията в нашата страна,хиляди честни комунисти изключени от партията.

Работници и селяни, трудова интелегенция, генерали и офицери, войни от БНА, учаща се младеж!

Вашето щастливо бъдеще ,вашата свобода като личности са във вашите ръце. Само упоритата и непрекъсната борба срещу ревизионизма с идеологическото оръжие на Маркс-Енгелс Ленин Сталин и Димитров ще изведе страната от хаоса в който я тикнаха Живковци.

Долу Живковци, долу ревизионизма

Да живее марксизма-ленинизма

Да живее великата партия наЛенин и Сталин - КПСС

Да живее българската благоевско димитровска комунистическа партия!

На борба за:

1. 40 - часова работна седмица
2. 25 часова учебна програма в седмицата за учащите се
3. Увеличаване на заплатите и създаване съотношение между най-ниската и висока заплата и пенсия - 1:5
4. Възстановяване законите за пенсиониране от преди 28.12.67г
5. Намаляване администрацията , сега съотношението е 1:6 по отношение на цялото население от данни на IX конгрес да стане 1:20 на първо време с тенденция за намаляване администрацията.
6. Димократизиране на нашето общество
7. Свобода на критиката

Верно с оригинала,

Съставител:

Стр.секретно
Екз. № _ 2.19

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАСИФИЦИРАН
§ 17
от ЗДРДОПБГДСРСБНА

П Р О Т О К О Л

№ 115

Съставен на 5.IV.968 г.

Стоян Иванов Младенов, експерт при Комитета за Държавна сигурност на основание постановление на следователя от отдел Следствен КДС-Йордан Костадинов Орманков,съставих настоящия протокол в 2 екз.,за графическа експертиза.

ОБЕКТ НА ЕКСПЕРТИЗАТА

1. Бележник със зелени корици на листовете са написани текстове с ръкописни букви, с молив и в долния десен ъгъл са номерирани с цифрите: 26,27,28,29,32,33,34,35,36,37,39,40,41,42, 43,44,45 започващи с думите:"Другари Генерали, офицери...." и завършват на страница 45 със ... на членовете на цялото общество."

2. Текстове написани в бележника със зелени корици и надпис:"Строго секретно; Серия,"К-II", контр.№ 0034/59... на Мр. Пейчев. Текстовете на поредни страници от 1-37, 39-52, 54-62, започващи с думите "Проекто-програма"...."

3. Бележник от карирани листа, със зелена задна корица, облепен с платова, бяла лента с текст на 3,4,и 5 стр. започващ с думите "Призив до работниците и селяните...".

Из архивите на ДС

220

МАТЕРИАЛ ЗА СРАВНЕНИЕ

Като сравнителни материали при изследването бяха използувани три листа автограф снет от лицето Найден Василев Найденов, с ръкописни букви, с молив и мастило на бял и карирани листа.

ЗАДАЧА НА ЕКСПЕРТИЗАТА

Да се установи дали текстовете в трите бележника са написани от лицето Найден Василев Найденов.

471

И З С Л Е Д В А Н Е

Представените и описани в настоящия протокол анонимен и сравнителен материали са достатъчни и годни в количествено и качествено отношение и е възможно да се извърши изследване, съгласно установената научна методика.

Най-напред се извърши изследване на почерка, отразен в трите бележника и след това в образеца за сравнение, с цел да се открият и изучат общите и частни признаци и своиства на почерка и се проследи движението на ръката при изписване отделните букви, буквени елементи и съчетанието на характерни връзки между тях. Всичко това взето в своята съвакупност, характеризира писменно двигателните навици на пишещия т.е. свойствата на неговия почерк. При това общите и частни признаци, респективно отделните движения на ръката, отразени в ръкописните текстове на бележниците и автографа се изследваха не изолирано, а в тяхната връзка и взаимообосновеност което даде възможност, да се състави пълна и реална характеристика за почерка.

След това бяха съпоставени двете характеристики и се получи пълно покритие т.е. характеризират един и същи почерк.

По характерни общи и частни признаци индивидиализиращи даденото лице са следните;

Из архивите на ДС

Общи признаци:

а/ Размер на буквите и техните елементи в долната граница на среден.

б/ Наклон на почерка - десен

в/ Свързаност на буквите и на техните елементи-свързан.

г/ Разтегнатост, т.е съотношението на височината на буквите и на буквените елементи и разтоянието между тях-средна.

Частни признаци

1. Овалът на буктата "а" е съединен примкообразно с основната линия, като последната се намира на известно разстояние от него.

2. В дясната долна част на овала при буквата "б" моливната линия прави примкообразно превъртяване и продължава във възходящата изписването на надредовия елемент.

Надредовата част завършва дъгообразно или ъгловато.

3.Надредовата част на буквата "в" е доста удължена и превишава височината на овала близо три и повече пъти като в отделни случай вътрешната линия е начупена.

4. Лявият полуовал на буквата "ж" е съединен под известен ъгъл или дъгообразно с основната на която липсва дясна съединителна линия.

5. Началната линия на буквата "й" е удължена и в края завита леко надолу. Същата буква при отделни случай е изписана по подобие на "а", когато овала не е затворен.

6. Началните линии на буквите "л" и "м" започват високо и с характерни за пишещото лице рефлекси.

7. Лявата основна линия на буквата "н" е съединена с лявоокръжна примка със средната съединителна.

8. Буквата "т" е изписана в два варианта, едно и трищрихово. При еднощриховата, основната линия е свързана с дясноокръжно движение,с допълнителната чертичка при което се получава ъгловатост.

Из архивите на ДС

9. Буквата "п" е изписана по подобие на "и" с гриляндни връзки между линиите.

10. Непрекъснати дясноокръжни примки на буквата "я" при прехода на заключителната линия със следващата буква. Същата е изписана по подобие на цифрата "8". Когато буквата "я" се намира в края на думите, същата е изписана като парафна линия, което е характерен признак за почерка.

Посочените букви, така както се описани в протокола, са подредени и посочени със съответните цифри във фототаблицата.

Изследвани бяха и други букви и буквени знаци, но тяхната характеристика считам за ненужно да описвам, тъй като изследваните по-горе букви и буквени знаци са напълно достатъчни, за да се направи верен извод за почерка на пишещия.

473

Въз основа на горното, давам следното,

З А К Л Ю Ч Е Н И Е

Текстовете в трите бележника, описани в първата част на протокола са писани от лицето Найден Василев Найденов.

ЕКСПЕРТ: _____
(Ст. Младенов

241

КОМИТЕТ ЗА ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ

ПРОТОКОЛ ЗА РАЗПИТ
гр.София, 27.IV.1968 година

Подписаният майор Анастас Тодоров Трендафилов -следовател при отдел Следствен КДС, днес съставих настоящия протокол, като разпитах в качеството на обвиняем лицето:

СТОЯН КОСТАДИНОВ КУЦАРОВ - с установена самоличност.

Разпита започна в 10.45 часа.

На зададените от мен въпроси, обвиняемият КУЦАРОВ отговори както следва:

ВЪПРОС: Обяснете кога у Вас се оформи становището да водите борба против политиката на партията и държавата?

ОТГОВОР: След Октомврийския пленум на ЦК на КПСС и снемането на Хрушчов, в редица разговори с Иван Бъчваров сме стигнали до извода, че трябва да се води борба за подмяна на партийното и държавно ръководство. Становището на Бъчваров беше, че след процеса осъществен в Съветския съюз със свалянето на Хрушчов в нашата страна също трябва да последват такива смени в политиката на партията и държавата. Той считаше, че въпреки Априлския пленум, по същество съществени промени не са направени. Първият разговор с Бъчваров по този въпрос проведохме през ноември 1964 година в неговият кабинет, вторият разговор беше

Из архивите на ДС

проведен в моя кабинет. С Бъчваров сме имали и други разговори по различни поводи по този въпрос, но колко точно, не мога да кажа. Ние стигнахме до извода, че трябва да се раздели партийната власт от административната, второ, че трябва да се подобри вътрешно-партийната демокрация и методите на работа, трето ние мислехме, че по кадровата политика имаме субективизъм, четвърто обсъждали сме и въпроса по стопанската политика. Ние имахме предвид, че има твърде много стихийност в решаването на този въпрос. Изникна въпроса, че тези проблеми трябва да бъдат по-задълбочено изучавани. Аз не съм излизал никога с някаква конкретна програма, че това трябва да бъде така, онова трябва да бъде иначе, но в мен под влиянието на Иван Бъчваров се оформиха възгледи, противоположни на провежданата от Партията и правителството политика. По време на нашите разговори ние уточнихме и разработихме и линията, която трябва да се следва за постигане на поставената цел - промяна на курса на Държавата и на нейното ръководство.

ВЪПРОС: Обяснете в какво се състои изработената от Вас и Иван Бъчваров линия и кога беше разработена същата?

ОТГОВОР: Това беше още в първия ни разговор, след като дойде съобщението за снемането на Хрушчов. Тогава самият факт, че в КПСС се извършва промяна е довело Иван Бъчваров до мисълта, че това нещо може да стане и у нас. Аз не бях се замислил върху този въпрос. Тогава един ден той дойде в кабинета ми и каза: "Как мислиш, по-малки ли нишки държеше в ръцете си Хрушчов и не е ли и при нас така?". Аз му казах: "Нищо подобно, и все пак ЦК на КПСС намери сили да се освободи от Хрушчов- ми каза Бъчваров. Той ме запита дали след снемането на Хрушчов няма да има такова нещо и у нас. Аз му казах, че съм убеден,че ще има, защото грешки има и у нас. Тогава той постави този въпрос. За мене стана ясно, че това нещо в КПСС не е станало стихийно. Това е станало след като са се провеждали задкулистно

Из архивите на ДС

разговори между членове на ЦК и са се изяснявали тези въпроси. Това ми каза и Бъчваров, като подчерта, че и в нашата партия има такива сили и че именно този път е правилен. За целта- ми каза той трябва да се подработят някои членове на ЦК. По същите въпроси имахме и втори разговор в кабинета на Иван Бъчваров. По време на тези и други разговори с него, ние се уточнихме каква линия трябва да се следва за постигане подмяната на партийното и държавно ръководство, а именно, че е необходимо да се действува след съответно предварително обработване на партийни кадри, да се работи в самите партийни организации от страна на наши съмишленици за спечелване на хората. Нашата линия отхвърля използуването на военна сила при разрешаване въпроса за смена на курса на Държавата и нейното ръководство. Ние смятахме, че за тази цел трябва да се действува в самата партия. Бъчваров отхвърляше и китайският курс. Той беше против него. Веднъж аз защитих пред него една постановка-точно каква не помня, но си спомням, че той реагира остро, като ми каза, че постановката която защитавам е китайска и следва да се откажа от нея.

ВЪПРОС: Какво смятахте с Бъчваров, че трябва да се предприеме за осъществяване на това, което вие мислехте за правилно?

ОТГОВОР: Аз мислех, че членове на ЦК на предстоящия пленум трябва да поставят тези въпроси за решаване и че Бъчваров следва да се подготви по тези въпроси и няма защо да се страхува да се изкаже. Отначало в него имаше известно колебание, но впоследствие разбрах, че той започна да се готви сериозно. Това разбрах, тъй като виждах, че той е почнал да събира най-различни данни. Лично с мене той не се е подготвял за това изказване. В един разговор той ми каза, че е говорил и с други членове на ЦК, които правилно разглеждали въпросите.

Ние с Бъчваров смятахме, че с открито поставяне на

Из архивите на ДС

477

някои въпроси в пленума на ЦК те ще бъдат подети и от други членове на ЦК и на тази основа ЦК вече ще реши поставените въпроси, в резултат на което трябва да се стигне до промяна в икономическата политика и до разделянето на партийната и административна власт. Разбира се, както той така и аз не смятахме, че в този пленум ще се стигне до радикални решения по всички въпроси. Ние разглеждахме това като един дълъг процес на подготвителна работа. Въпроса беше да се сложи началото, а в следващия или последващия пленум да се стигне до вземане на необходимите решения за промени. Бъчваров смяташе, че ако в предстоящия пленум излязат с изказвания някои членове на ЦК предварително подработени, това ще окаже своето влияние върху целия Централен комитет. Той не предполагаше, че събитията след пленума ще се развият в негова вреда.

ВЪПРОС: Какви практически действия предприехте за постигане на поставените от Вас и Иван Бъчваров цели?

ОТГОВОР: В това отношение аз не съм правил нищо, но имах чувството, че той прави. Подразбрах, че той се е свързал с доста членове на ЦК. Казваше ми, че е ходил при отговорни хора, с които е говорил за предстоящия пленум и за изказването си, но какво точно е споделил с тях не ми е известно. Зная от самия Бъчваров, че пред пленума той се е срещнал с Антон Югов и Борис Тасков, но какво са говорили не зная. Останах обаче с впечатление, че разговорите им са били във връзка с неговото изказване пред пленума. Бъчваров не искаше нищо от мен, а по-скоро аз исках от него той да излезе и да се изкаже пред пленума на ЦК.

През м.декември 1964 година когато започна да се готви пленума на ЦК на БКП, у нас назря мисълта, че може на пленума да се поиска разделянето на партийната и административната власт.

Казах на Бъчваров, че сега е време да се работи.

Из архивите на ДС

Препоръчах му да стане и да постави в пленума остро някои въпроси за неблагополучията в нашата икономика и вътрешно-партиен живот, за да се подемат тези въпроси и от други членове на ЦК и се постави въпроса за промяна в партийното и държавно ръководство. Казах му, че той е член на ЦК от 16 години и следва да поеме инициативата. Той каза "вярно е, трябва да се намерят сили за такава работа".

ВЪПРОС: Защо Иван Бъчваров е споделил тези план с Вас?

ОТГОВОР: От мен той не е искал съдействие. Може би е мислил, че ще го подпомогна. Аз чувствувах, че той търси моето мнение дали е необходимо открито да постави някои набелязани въпреси в пленума на ЦК след съответно подработване на някои от членовете му. Сигурно той вярваше, че аз няма да отида да го кажа това нещо. По същество това беше конспирация, тъй като това бяха обсъждания на някои въпроси вън от Партията и не на всеки Бъчваров би могъл да се довери.

ВЪПРОС: Куцаров, това не е само конспирация, а е чист политически заговор?

ОТГОВОР: Да, това е така. Замисълът на Бъчваров беше да подготви предварително по конспиративен начин, чрез подработване на членове на ЦК смяната на партийното и държавно ръководство. На нас ни беше ясно, че по друг начин тази цел не може да се постигне.

ВЪПРОС: Вие в какво по-конкретно му подпомогнахте?

ОТГОВОР: В мен тогава имаше желание да му помогна и ако той ми беше възложил някаква задача, нямаше да му откажа, но такава не ми е възложил.

По време на разговорите ми с Бъчваров ставаше въпрос за обработване на членове на ЦК. Аз имах един човек, с когото можех да разговарям-Врачев, но разговори в тази насока не съм водил. С други нямах възможност.

Из архивите на ДС

Два или три дни след неговото снемане, той дойде в къщи. Поседя малко и каза: "Дойдох да ти кажа, че каквото можах да направя, го направих. Считам, че си изпълних дълга. Повече от това не може". Аз го запитах как са се развили нещата на пленума и той ми каза, че това са били нападки. Бъчваров ми каза, че въпреки всичко в Партията има сили да се преодолеят някои грешки и че рано или късно ще се намери решение. Тогава Бъчваров ми възложи задачата, в разговорите си с членове на ЦК да установя как те оценяват неговото изказване пред пленума на ЦК и му доложа.

479

След този разговор с Бъчваров, аз приказвах с двама отговорни другари. Те ми казаха, че изказването на Бъчваров е било хубаво, въпреки, че той не е запознат подробно с икономиката. След това се срещнах с Бъчваров и му доложих за разговорите си с Врачев и Статев.

ВЪПРОС: Какво влияние са оказали върху вас разговорите ви с Бъчваров при определяне на вашата позиция спрямо заговорниците от 1965 година?

ОТГОВОР: Аз не считам, че по отношение на заговорниците Бъчваров ми е оказал някакво влияние. Бъчваров на мен ми е оказал такова влияние, че у нас и в нашата партия и ЦК има сили и възможности да се извършат промени. Поставяйки ми такъв въпрос: "По-малко ли бяха нишките, които Хрушчов държеше в ръцете си" той разви пред мен мисълта, че действително при правилно насочване на тези сили, възможно е и в нас да стане тази промяна.

ВЪПРОС: Какво предприехте за насочване на тези сили в рамките на връзките, с които Вие разполагахте?

ОТГОВОР: Аз тогава не можех да предприема нищо, защото нямах връзка с ЦК, но по-късно когато от Иван Младенов научих за съществуване на нелегална организация, туй което можеше да се направи, е да се пишат писма и материали, които да се раз-

Из архивите на ДС

пространяват. Смятах, че щом има организация, тя трябва да използува тези възможности за борба според силите си и обстановката и исках да насоча дейността й към осъществяване на изработената от мен и Бъчваров линия. Смятах, че преди пленумите на ЦК, тази организация трябва да напечатва материали, или ако има хора, които имат жив контакт с членове на ЦК, секретарите на окръжните комитети и пр. , да се свържат с тях и да изложат нашето становище и искания с цел да ги подработват, да ги поставят пред пленумите. Считах, че трябва вниманието да се насочи там, а пък долу, в низините, нашите съмишленици да провеждат индивидуална работа с комунистите, в духа на нашите позиции. Това именно съм препоръчал на Младенов.

ВЪПРОС: Как се стигна до там, че вие се включихте в организацията, водеща борба против партийната и държавна политика?

ОТГОВОР: Предполагам, че беше през лятото на 1966 г. когато Иван Младенов ми разкри, че има нелегална организация, някакъв център. Предложи да се включа в тази дейност и аз се съгласих. Тогава аз изразих идеята, че трябва да се разгърне широка работа с оглед да се завоюва болшинство от комунистите, за да накарат и съответните партийни органи да вземат решения в духа на нашите концепции. Изразих мнение, че трябва да се влияе на членовете на ЦК и на секретарите на окръжните комитети чрези изпращане до тях материали, третиращи въпроси в духа на нашите концепции, с цел да ги подработваме.

Казах на Иван Младенов, че нелегалната организация трябва да пише материали по наболели въпроси, които да се изпращат до членове на ЦК по нелегален начин-анонимно.

ВЪПРОС: Какви са вашите указания относно работата на нелегалната организация?

ОТГОВОР: Аз съм насочвал Иван Младенов най-общо. В

Из архивите на ДС

мен е стоял въпроса по места да има един човек и да подготвя работата. Това аз препоръчах на нелегалната организация да се опрем на лица, които споделят нашите възгледи и те от своя страна да подработват членове на ЦК, окръжните и партийни комитети. По този начин трябваше да се образуват нелегални ядра за агитиране на нашите концепции.

ВЪПРОС: Къде трябваше да се образуват тези нелегални ядра?

ОТГОВОР: Считал съм, че основната работа трябва да се провежда с партийни членове, които да влияят върху окръжните комитети и ЦК. Предлагал съм да се изясни кои са тези, които стоят на наши позиции и които съответно ще подготвят хората за индивидуална работа.

481

ВЪПРОС: Как според вашият план трябваше да действувате в окръжните партийни организации?

ОТГОВОР: Аз смятах, че във всеки окръг на първия секретар трябва да се изпращат материали, или да се водят лични разговори с него от наши хора. Да открием нашите съмишленици, тези които са готови за работа, за да провеждат нашата линия и да подработват комунистите.

ВЪПРОС: Какви конкретни действия предприехте за осъществяване на плана, предвиждащ нелегални ядра в окръжните комитети на БКП, партийните комитети и т.н.?

ОТГОВОР: Единственото конкретно действие от моя страна е, че съм извършил известна преоценка на кои хора мога да разчитам аз. Това бяха хора от Сливен, Айтос, и Бургас. За Сливен имах предвид Петко Тенчев, Стефан Тодоров, в Айтос се бях ориентирал към Кольо Георгиев, Костадин Георгиев, Коста Чиков, Руси Маразов, в Бургас разчитах на Васил Дойчев, Апостол Ралев и Йордан Димов Станчев. На тези другари смятах, че може да се възлага работа. Имал съм срещи с тях, но в такъв аспект не съм

Из архивите на ДС

им поставял въпроса. Аз съм застъпвал пред тях моята линия. По време на тези разговори аз исках от Тенчев тези проблеми да се разясняват и ако самият той намери другари, които са готови, да им възлага известна работа и да се проявяват.

ВЪПРОС: Защо именно към тях се ориентирахте?

ОТГОВОР: Защото същите са ми добри приятели и по много въпроси имахме единно мнение.

ВЪПРОС: Вие говорите за ваша линия. Каква е тази линия?

ОТГОВОР: Това е линията, която разработихме с Иван Бъчваров, а именно да се действува в самите партийни организации и съм препоръчвал на Иван Младенов за дейността на нелегалната организация същата линия. Казах му, че трябва да намерим наши хора, които вътре в партийните организации да образуват нелегални ядра и да разясняват в индивидуални беседи нашите идеи. По този повод аз казах на Младенов, че в Бургас, Сливен и Айтос имам хора, на които можем да се опрем.

ВЪПРОС: Какво е било мнението на Иван Младенов към предложения от вас план за дейността на нелегалната организация?

ОТГОВОР: Спомням си само една негова фраза, която той каза: "Вярно, правилно е това, но ми се вижда дълга тази работа"

ВЪПРОС: Какъв план за действие на нелегалната организация изложи пред Вас Иван Младенов за свалянето на партийното и държавно ръководство?

ОТГОВОР: Иван Младенов не е излагал пред мен план, но аз чувствувах, че в него и в тази организация има тенденция това нещо да се извърши чрез военен преврат. По отговора, който той ми даде във връзка с предлаганата от мене линия за дейността на нелегалната организация и интереса му към офицери, който

Из архивите на ДС

прояви по-късно, за мене беше ясно, че там се готвят за въоръжен преврат.

ВЪПРОС: От какво изхождате, когато казвате че в нелегалната организация имаше тенденцията да се извърши военен преврат?

ОТГОВОР: Аз имах предвид тази негова фраза и второ, когато един ден той дойде и ме попита какво мнение имам аз за дадени офицери.

ВЪПРОС: По какви именно въпроси той искаше вашето мнение?

ОТГОВОР: Младенов ми поставяше често пъти въпросите общо-например как може да стане промяна в партийното и държавно ръководство, как може да бъде използувана за тази цел войската и пр.

ВЪПРОС: За кои офицери Младенов е поискал от вас мнение?

ОТГОВОР: Той поиска от мене мнение за командира на дивизията, началника на щаба, за командира на танковата бригада, за командира на ж.п.училището. За тези хора ме пита и между другото прояви интерес за част от генералитета.

ВЪПРОС: Какво мнение дадохте за офицерите, за които Младенов е проявил интерес?

ОТГОВОР: За командира на дивизията му казах, че нямам високо мнение, тъй като не съм забелязал в него да проявява самостоятелност, за да може да поеме отговорност, да изпълни някаква задача. За началник щаба му казах, че не го познавам, за командира на танковата бригада му казах, че не съм имал контакт, но имам впечатление, че е добър като човек, но разбиранията му не познавам. За генералите аз му казах, че по-близки връзки съм имал с Врачев. За него съм се изказал положително. Казах му, че Врачев беше недоволен от отношението към него. Смяташе,

Из архивите на ДС

че е неудовлетворен. За останалите офицери не помня каква характеристика съм дал, но предполагам,че съм казал, че това са хора, които сега се издигат.

ВЪПРОС: С каква цел вие сте обсъждали поведението и качествата на посочените офицери?

ОТГОВОР: Предполагам, че в този нелегален център е трябвало да се изясни възможно ли е да се създаде някакъв контакт с тези офицери, за да може да се използуват след това за военния преврат.

ВЪПРОС: Към кои офицери от ваша страна насочихте Младенов?

ОТГОВОР: Насочих го към ген.Симеонов от ВВС и към полковник Новачков. За други офицери мисля, че не съм му споменавал.

ВЪПРОС: Защо насочихте Младенов към генерал Симеонов и полковник Новачков?

ОТГОВОР: Той постави въпроса така: "с кои хора от МНО можем ние да установим контакт, с които може да се работи". Аз му казах, че нямам много впечатления, че там има офицери с които да се работи и му казах, че с генерал Симеонов и полковник Новачков може да се работи. Когато насочвах Младенов към генерал Симеонов имах предвид положителната оценка за него от Иван Бъчваров, а към полковник Новачков, моите разговори с него още преди снемането на Хрушчов по време на които той споделяше някои от моите възгледи и стигахме до единомислие по някои въпроси.

ВЪПРОС: Как оценявате тази ваша дейност в светлината на изложената по-горе от вас концепция, че свалянето на държавното ръководство трябва да стане чрез образуване на ядра в самите организации?

ОТГОВОР: Тези разговори с Младенов не са променили

Из архивите на ДС

моите възгледи. Аз изпълних желанието на този център да узнае моето мнение по тези въпроси. Аз не исках да кажа, че съм против тази дейност. Аз смятах, че съм съдействувал в тази работа и че съм услужвал на тази група.

ВЪПРОС: Тогава защо оказвате такова съдействие?

ОТГОВОР; Просто не намерих сили да отхърля предложението на Младенов, а може би не помислих сериозно по този въпрос.

ВЪПРОС: Вие сте били против идеята за преврат въобще, или защото сте виждали че това е невъзможно да стане в момента?

ОТГОВОР: По този начин аз никога не съм желал да станат промени. За мене този начин бе чужд, чужд на принципите на марксизма-ленинизма.

ВЪПРОС: Но това противоречи на практическите Ви действия?

ОТГОВОР: Да, противоречие има. Фактът, че аз въпреки моите концепции съм подпомогнал нелегалната организация, в подготовката на военен преврат, се дължи на редица фактори. Аз се увлякох по Младенов. Не погледнах с нужната сериозност на този въпрос и измених на концелциите си. Това е най-голямата грешка която съм извършил.

ВЪПРОС: А други фактори има ли?

ОТГОВОР: Има, и именно тези фактори оказаха влияние върху моята психика и настроение. Това са, че аз бях обиден и недоволен от мерките, които бяха взети против мене. И макар аз да бях против идеята за намеса на войската, отдаден на настроенията си, допуснах горната грешка.

ВЪПРОС: Как е изложил пред Вас Иван Младенов планът за въоръжен преврат, за кога се предвиждаше и как ще стане?

ОТГОВОР: Ставало е въпрос,обикновено при такъв преврат кой род войска е най-подходящ.От него съм чул, че те са имали връзки с ж.п.училището, и той разчиташе на ж.п.

Из архивите на ДС

училището. От него чух един ден, че те са имали възможност да влязат във връзка с ж.п. училището. Тогава му казах, че при такива случаи, т.е. за превратa най-подходящи се явяват танковите войски. Аз не си спомням той да е излагал пред мен друг план, освен този, че на някои от пленумите трябва да бъде завзет ЦК под силите и натиска на въоръжените сили и съдействието на авиацията и по този начин да се окаже натиск върху ЦК, за смяна на партийното и държавно ръководство.

ВЪПРОС: Каква роля се отреждаше на авиацията?

ОТГОВОР: Ставаше въпрос да се разпространят позиви в София и провинцията. Предполагам, че този център е искал авиацията да разхвърли позиви.

ВЪПРОС: Как виждате вие вашето място в системата на нелегалната организация?

ОТГОВОР: Аз го виждам като сътрудник, като съучастник

ВЪПРОС: Защо именно като съучастник?

ОТГОВОР: Защото за мене беше ясно, че Младенов говори от името на нелегална организация. Понеже Младенов каза, че има организация, че издават материали, аз исках просто да ги насоча към този план на работа, който навремето узря в мене и Иван Бъчваров и го смятах за правилен.

ВЪПРОС: Как Вие виждате вашето място в нелегалната организация - като обикновен съучастник, или като съучастник, който направлява работата на същата?

ОТГОВОР: Не я виждам като съучастник, който направлява работата, по простата причина, че аз разбирах по думите на Младенов, че те се събират на съвещания, а мене не ме канят. Мене ме използуваха само като човек, който има известни познания по някои въпроси и оказва на "центъра" помощ по тези въпроси.

14.-

Според мене аз бях привлечен към тази нелегална организация с такава именно цел.

Горното обясних, прочетох, точно е записано и за верността му се подписвам.

Разпита приключи в 17.30 часа.

ОБВИНЯЕМ:

СЛЕДОВАТЕЛ:

Из архивите на ДС
487

К О М И Т Е Т З А Д Ъ Р Ж А В Н А С И Г У Р Н О С Т

ПРОТОКОЛ ЗА РАЗПИТ

гр. София, 28.IV.1968 год.

Подписаният подполковник Петър Личев Лазаров - следовател при отдел Следствен КДС, днес разпитах в качеството на свидетел:

БОРИС МИХАЙЛОВ ТЕМКОВ - род. на 12.V.1918 г. в гр. Пирдоп, жител на гр. София, ул. Вл. Поптомов № 65, българин, български гражданин, женен, осъждан за заговорническа дейност - затворник, образование средно, професия журналист, изключен от БКП за участие в заговорническа група.

Следователят ме предупреди за отговорността за отказ от даване показания, а също така и за съзнателно потвърждаване на неистина или затаяване на истината / чл. 290 от НК и чл. 60 от НПК/. Давам обещание, че ще кажа истината.

Свидетел: Б. Темков

На зададените му от мен въпроси свидетелят отговори както следва:

ВЪПРОС: Темков, разкажете за съвместната Ви престъпна дейност в заговорническата група с лица, за които не сте разказали по време на следствието Ви през 1965 година?

ОТГОВОР: Съвместна дейност с лица, които да са участвували пряко в групата, в която аз съм участвувал, не съм имал.

ВЪПРОС: Следствието разполага с доказателства за извършена от Вас престъпна дейност с лица, за които не сте разказали през 1965 година. Дайте обяснение с кои лица сте извършили такава дейност и в какво конкретно се изразява?

ОТГОВОР: Не знам с какви доказателства разполага или има предвид следствието, но аз знам, че няма други лица, участвували пряко в дейността на групата, в която съм участвувал. Имал съм познанства, връзки и известна съвместна дейност с Михаил Докторов,

Б. Темков

Из архивите на ДС

Михаил Хаджитодоров, Илия Русчуклиев и Георги Вълов, но тя не е свързана пряко с групата.

ВЪПРОС: От кога се познавате с Докторов и в какво конкретно се изразява тази дейност?

ОТГОВОР: С Докторов се познавам добре от 1958 година от Градския партиен вечерен университет, където той беше преподавател в курса, където бях слушател. От 1959 до 1963 г. сме работили заедно в Радиото, където вече се чувствахме познати. Когато започна откритата полемика между КПСС и ККП аз го запознах накратко със съдържанието на някои статии в китайския печат и му преведох някои пасажи от бюлетина на Синхуа, който се получаваше официално на английски език в службата, която завеждах. Той прояви интерес и при две-три посещения в неговата квартира ние разисквахме прочетените пасажи от материалите, като преровихме голямо количество марксическа литература от неговата библиотека, за да проверим как са поставени от класиците въпросите, повдигнати в полемиката. Стигнахме до убеждението, че становището на ККП е правилно, а това на КПСС погрешно. Особено ни привлече вниманието последната 25-та точка в проекто-предложението на ККП за генералната линия на комунистическото движение, в която се предлага открита полемика чрез публикуването на материалите на двете страни по повдигнатите въпроси. Във връзка с това стигнахме до заключението, че трябва да разпространяваме истината за позицията на ККП, тъй като в нашия печат се разпространяваше само становището на съветската ~~отр~~ страна. Сметнахме, че трябва да размножим в няколко екземпляра проекто-предложението на ККП и същевременно в нас възникна идеята да го размножим в повече екземпляри на циклостил. Скоро обаче проекто-предложението беше публикувано в печата и този въпрос за нас отпадна.

През лятото на 1963 година потърсих в студентското градче и намерих един китайски студент, когото помолих да ми донесе някои от публикуваните материали във в. "Женминжибао", с които не

Б. Шейков

разполагах. Споразумяхме се с този студент да се срещнем в Парка до паметника на Съветската армия. С него предварително не се познавах. Една седмица след това се срещнахме с този китайски студент на определеното място. Той не донесе материали, но ми каза, че ще ме срещне с друг китайски студент, който можел да ме снабди с такива материали. Определихме среща на улицата до Зоологическата градина. Преди да стане срещата бях уволнен от работа. Подозирах, че срещите ми с китайския студент са забелязани и затова предложих на Михаил Докторов да го запозная с китайския студент, за да може той, а чрез него и аз, да получаваме интересуващите ни материали. Докторов се съгласи. В уговорения час отидохме на уреченото място с кола, за да избегнем евентуално проследяване. Пристигна един китаец, ние го проследихме и го взехме в колата пред игрище "В. Левски". С него се разбрахме с условната дума "Нихао" - поздрав, която бяхме уговорили предварително с първия китайски студент. Направихме с колата няколко обиколки около Парка на свободата, докато Докторов и китайския студент се уговориха как да се срещат и получава материалите. При ветеринарния факултет оставих китайския студент. След това с Докторов китайският студент провеждаше срещите, на които му е предавал материали. Отначало всеки месец, а с след това през месец е вземал от него материали на български език, от които ми даваше за прочит и разпространяване по няколко екземпляра. През м. декември Докторов ми съобщи, че нямало да може повече да се получават материали. От него разбрах, че имало опасения от страна на посолството да не бъдат изложени студентите и да не се получат дипломатически неприятности. От началото до пролетта на 1964 годин на Докторов се срещаше през месец с китайците, но колко срещи е направил не мога да си спомня.

Б. Шейков

При едно отиване у Докторов забелязах, че ме следят. Във връзка с това го предупредих да се пази. Той ми каза, че се пазел, но се съмнявал, че е под подозрение във връзка с материал, който е изпратен в Казанлък. Обърнах му внимание, че при изпращането на материалите е допуснал голям пропуск с това, че адресирал пликовете на неговата машина. Той се съгласи с това и уреди сменяването на шрифта на машината.

През лятото на 1964 година Докторов беше задържан и направи признания във връзка с разпространяването на материалите, както и за начина, по който съм го свързал с китайците. След освобождаването му се видяхме няколко пъти. Той ме посети веднаж в БТА и ми поиска съвет да търси ли отново начин да се свърже с китайците. Казах му определено, че това не е нужно и няма никакъв смисъл. Докторов се съгласи напълно с моите съображения и впоследствие не е имал никаква връзка с китайците.

С Докторов продължавахме да дружим и да се срещаме, макар и по-рядко. След освобождаването му от следствие той беше обект на нападки дори и в печата. Считах за мой дълг да защитавам неговото име и извършена дейност, движена от идейни убеждения, както и да се срещам с него, за да не се чувствува изоставен. Обаче аз имах към него известни резерви поради признанията, които беше направил при следствието. Ние водехме политически разговори върху събитията, върху продължаващата полемика и общи разговори. След Октомврийския пленум на КПСС през 1964 година сме коментирали снемането на Хрушчов, че може би ще има някаква полза от извършената промяна, че това трябва да се изчака и провери, че е възможно и у нас да има някакви отражения и изводи от пленума, въпреки че в основата си курса си остава както при Хрушчов. Остава и задачата за борба със съвременния ревизионизъм, за разясняване и разпространяване "истината" върху политиката и позицията на ККП.

Б. Шейхов

Из архивите на ДС

Обсъждали сме идеята за разпространение на някои китайски материали чрез размножаването им на циклостил. Това обаче не можа да стане. И на мене не ми е известно Докторов да е извършил нещо конкретно през този период. Той беше много зает и с работата си в Кремиковци.

След като се свързах с Цоло Кръстев и започнах дейност, насочена към изменение курса на партията с помощта на насилствени средства, аз не съм съобщавал абсолютно нищо от тази моя дейност на Докторов, като прокарвах най-строго разграничение между едната и другата дейност. Това правех поради моите резерви към Докторов и поради това, че го считах за способен и проверен деец по политическата и пропагандна линия. Смятах, че там му е мястото и там може да бъде най-полезен. След разкритието на групата аз самият не знаех какъв е характера на тази група и дали това е същата група, в която участвувах. Истината разбрах от информацията, която чух в БТА, но след същата бях веднага задържан. При последната среща абсолютно е невъзможно да съм му говорил за провал, в който съм замесен.

ВЪПРОС: Това не отговаря на истината, видно от обясненията на обв. Михаил Ананиев Докторов, който в протокола си за разпит от 24.III.1968 година показва: "...Темков ми каза, че ние бяхме замислили нещо, но се провалихме... Не всички от центъра са задържани...". Предявява Ви се протокола. Прочетете пасажа, дайте обяснение за цялостната Ви престъпна дейност с Докторов!

ОТГОВОР: Както казах в предишния отговор, на мене не ми беше известно до партийната информация, която чух в БТА, че се касае за провал на нашата група. По тази причина абсолютно изключена е възможността това, което твърди Докторов. Възможно е да съм му говорил нещо подобно, че във връзка със случая Горуня и Анев обстановката се затяга, могат да се вземат мерки срещу заподозрени хора като мен и него, че трябва да бъдем много предпазливи, че той трябва да бъде крайно внимателен, тъй като допуска грешки и може да постра-

Б. Темков

Из архивите на ДС

да. Възможно е да съм му казал "Нека мине тая буря, тогава ще видим какво може да се прави и какво не може".

ВЪПРОС: Какво имахте предвид, за да дадете такива указания на Докторов?

ОТГОВОР: Имах предвид който остане незасегнат от бурята ще се огледа, услуша, ще види какви са възможностите и като знае нашите задачи ще продължи работата.

ВЪПРОС: Вие казвате, че Докторов не е запознат с дейността на заговорническата група, а му давате указание в случай, че бъдете задържан, да продължи работата. Обяснете истината по този въпрос!

ОТГОВОР: Не съм привличал Докторов в дейността на групата. Държал съм го настрани от нея. Възможно е при някои от последните срещи да съм го запознал най-бегло с това, че се върши нещо за борба срещу ревизионизма за промяна на курса на партията чрез сила и съм го питал готов ли е на всичко, за да участвува в такава борба. Предполагам, че е изявил готовност да участвува, но какво точно ми е казал, не си спомням.

ВЪПРОС: Към кои лица насочихте Докторов, за да продължи работата в случай, че бъдете задържан, и как да се свърже с тях?

ОТГОВОР: Не си спомням да съм насочвал Докторов към лица, а още по-малко да съм му давал начин да се свърже с тях, с цел да продължи работата. Възможно е при наши разговори, не непременно на последната среща, да съм отговорил на негови въпроси и да съм дал политическа характеристика на някои хора от Радиото. Още по-възможно е да сме водили такива разговори и да съм изказал мнение на кого може да има политическо доверие и на кого не, преди неговото задържане през 1964 година. Възможно е тогава или после да съм изказал мнение, че Русчуклиев е антиревизионист, антититовец и пр. Не си спомням да съм говорил с него за Хаджитодоров.

Б. Цеков

ВЪПРОС: Темков, Вие изнасяте фактите с "предположение" и "възможности", а не с езика, с който сте ги говорели?

ОТГОВОР: Много време мина, всичко не помня. От друга страна когато няма никакво определено участие на Докторов в дейността на групата, не мога да говоря с определен език. На Докторов съм гледал като политически работник -пропагаднист, който е добил известен опит в това направление. Трябва да се има предвид, че аз не бях съгласен и не взех под внимание нареждането на "центъра", предадено ми чрез Цоло Кръстев, да се прекрати всякаква пропагандистко-политическа работа по съображения на сигурност. Такава работа считах за най-важна и резултатна, че тя трябва да продължи с далечна перспектива, независимо от конюнктурните колебания и увлечения на "центъра", както и на неговата съдба и считах, че Докторов е пригоден за такава работа. Същото считах и за Ради Бонев. Какво е направил Докторов след това, продължил ли е работата и какво е свършил не ми е известно.

ВЪПРОС: От кога се познавате с Михаил Хаджитодоров и каква престъпна дейност имате с него, свързана със заговорническата група?

ОТГОВОР: Имал съм съвместна дейност с Хаджитодоров, която няма пряка връзка с дейността ми в групата. Когато започна полемиката между КПСС и ККП го запознах с някои пасажи от бюлетина на "Синхуа". От началото той нямаше ясно становище, но впоследствие зае становището, че позицията на ККП е по-правилна. Той се съгласи с мене, че трябва да се разпространява истината за тази позиция. На производствени, както и на партийно-просветни събрания предлагаше да се води по-революционна пропаганда за арабските страни и против американския империализъм. Моето становище беше същото, но то не се възприемаше от ръководството на Радиото. Когато бях уволнен от Радиото, той беше на мнение, че това е неправилно. Продължих да поддържам връзка с него и след уволнението ми Посещавал съм го в дома му, като съм гледал това да не става много открито, за да не го компрометирам пред ръководството на Радиото. В дома му ходех обикновено в събота

Б. Темков

Из архивите на ДС

495

вечер, за да гледам телевизия. При срещи сме разговаряли на политически теми за събитията и по други въпроси. Интересувал съм се какво е положението в Радиото и партийната организация, как се коментира уволнението ми, във връзка с което се проведе анкета за политическите ми позиции. Питал съм го какво отношение имат партийните членове по въпроса. Съветвал съм го да бъде по-предпазлив. По време на годишно-отчетното партийно събрание някои членове на партийната организация ме критикуваха, други се изказаха по-толерантно. С Хаджитодоров сме обсъждали позициите, взети на събранието, и сме търсели на кого можем да се облегнем за разпространяване на материали във връзка с позицията на ККП. Стигнахме до заключение, че на такива позиции стоят Илия Русчуклиев и Георги Вълов и той трябва да поддържа по-тясна връзка с тях. Давал съм му китайски материали, но съм го съветвал да не ги разпространява в Радиото. Тези материали той ги е давал на Ради Бонев. На други не ми е известно да е давал от тях. Аз лично от материалите, които съм вземал от китайците чрез Докторов, също не съм давал на други лица.

След Октомврийския пленум на КПСС 1964 година с Хаджитодоров сме се срещали и сме коментирали събитията в смисъл, че е възможно да последват някои отражения и изводи от пленума и у нас. Още по-определено с него сме говорили след случая с изказването на Иван Бъчваров пред пленума на ЦК на БКП. Макар и да не бяхме добре осведомени за случая, бяхме на мнение, че се откриват възможности за някакви промени в курса на партията. При този и при следващите разговори съм изказвал пред него убеждението си, че е възможна промяна в политическата обстановка, че не са изключени изненади, че здравите марксисти-ленинци трябва да бъдат на поста си, готови да се отзоват на всяка нова задача, която обстановката може да постави. Говорил съм му, че има здрави сили в партията, които ще помогнат да се измени курса на същата. В тази връзка съм му казал, че тяхното присъствие в Радиото е необходимо, че те може да се окажат едно здраво ядро, което при промяна на курса ще бъде полезно. Казвал съм му да поддържа тясна връзка с Русчуклиев и Вълов, като се изяснят задачите и мерките, както за

Б. Цеков

Из архивите на ДС

496

продължителната пропагандистко-политическа работа, така и в случай, че се наложи да станат главна опора в Радиото при евентуална промяна в курса на партията. От него знам, че се е срещал и разговарял с Русчуклиев и Вълов и че постигнал с тях съгласието по тези въпроси. Лично аз с Русчуклиев съм се срещал няколко пъти, но не съм разговарял по тези въпроси. С Вълов не съм се срещал.

След случая Горуня и Анев се видях с Хаджитодоров пред комбината "Д. Благоев", разходихме се из парка и коментирахме събитието. Тъй като с нас бяха Кочев и Георги Вълов, не можахме да разговаряме по-конкретно. Още повече, че и самият аз не бях наясно какви са Анев и Горуня. Изразих мнение пред тях, че това може би са привърженици на Бъчваров. Това ми беше последната среща с Хаджитодоров и повече с него не съм се виждал.

Пред него никога не съм говорил за "център" на групата, в която участвувах, нито за нейните цели. Възможно е в срещите и разговорите с него да съм говорил нещо по-конкретно за това, което би могло да се направи в Радиото от негова страна и от страна на неговите хора при една промяна в курса на партията. В разговорите ми с него съм стигал и до технически подробности, като необходимостта да проучи всичко, което е необходимо за осигуряване безпрепятственото функциониране механизма на Радиото, когато се наложи това. Изслушвал съм от него какво е направил в това отношение.

ВЪПРОС: Какво точно Ви е разказвал за това?

ОТГОВОР: Казвал ми е, че се е срещал с Русчуклиев и Георги Вълов, че са разглеждали този въпрос,, набелязали конкретни мерки и пр., но подробности по това не си спомням. На това съм гледал като далечна подготовка, тъй като съм имал в предвид перспективата за продължителна работа. Подготовката не е била свързана с някакви конкретни мероприятия и срокове, тъй като от "центъра" не съм получил указание за това.

Б. Цанков

Из архивите на ДС

497

ВЪПРОС: Какво знае "центъра" и на кого от "центъра" сте говорили за хората от Радиото?

ОТГОВОР: За това съм казал на Цоло Кръстев. Той знаеше, че в Радиото има нещо и че аз имам грижата за там. Какво е говорил той на "центъра" за това, не ми е известно. Не съм информирал Кръстев какви разговори съм водил с Хаджитодоров, нито съм му съобщавал името.

ВЪПРОС: Колко "центъра" има заговорническата група и какво Ви е известно за тях?

ОТГОВОР: Въпроса дали има резервен "център" съм повдигал в разговор с Цоло Кръстев. На моето запитване не се ли мисли за мерки при евентуален провал, който ми изглежда вероятен, Цоло Кръстев ми отговори уклончиво, че няма защо да се грижа за това. Повтаряйки въпроса има ли резервен "център", той отговори неясно: "Има, мисли се по това". У мене остана съмнение по този въпрос и известна вяра, че това може би е действително така. Възможно е в някои разговори при съответен момент да съм споменавал нещо по това на Джукич и Миланович. Кога, къде и как и при какви обстоятелства е станало това, не си спомням. С други не допускам да съм говорил по този въпрос.

Цоло Кръстев ми е говорил в тази връзка, че имало авторитетни и влиятелни хора, които съм си представял като някакъв политически център, който всъщност се смята и за резервен. У мене се оформи впечатлението, че "центъра", за който ми е говорил Цоло Кръстев, се състои от военни лица и затова съм говорил за него като военен център. Моето убеждение е, че има един "център", който е разкрит. Възможно е да са правени опити и да се е мислело за друг, но това не ми е известно. Съдейки от проявената непредвидливост и от известен примитивизъм и наивност в цялата работа, смятам за себе си, че друг "център" не е създаван и не е съществувал.

Б. Цанков

Из архивите на ДС

11

ВЪПРОС: Какво и от кого Ви е известно за позициите на Бъчваров, какво конкретно сте говорили с Хаджитодоров за това, с кои други и по какъв повод?

ОТГОВОР: От Цоло Кръстев разбрах, че Бъчваров е бил свързан с хора на Югов и Чанков. Той е бил пуснат от тях като един ход на тяхната фракция. Макар и да не е принадлежал на тази фракция, е бил използуван от нея, без самият той да разбере за това. Бъчваров, според Кръстев, е имал и собствено влияние и привърженици в ЦК. Той очаквал, че неговото изказване пред пленума ще намери поддръжници сред болшинството от членовете на същия и ще се създаде настроение за някои промени, като за целта бъдат представени предложения за гласуване. Това очакване не се оправдало. Позицията на Бъчваров не намерила подкрепа в членовете на пленума, с изключение на някои отделни изказвания. След пленума Бъчваров е бил викан в Политбюро и са му били отправени остри предупреждения. От този случай Цоло Кръстев ми каза, че "центърът" направил извод, че без сила не могат да се осигурят условия болшинството в ЦК да изрази своята воля свободно и да се получат някои промени в курса на партията. Цоло Кръстев ми говореше с известно политическо недоверие към позицията на Бъчваров, а също и към позициите на Югов и Чанков.

Относно позицията на Бъчваров от Цоло Кръстев ми е известно, че изказванията му са били в духа на Октомврийския пленум на КПСС за известни промени в курса на партията, за някои персонални промени в ръководството и за разделянето на постовете Първи секретар на ЦК и Министър председател на НРБ.

Случая с Бъчваров съм коментирал с Джукич, Миланович, Хаджитодоров и Докторов. Какво точно съм разисквал с тях по този въпрос, не си спомням. Повод за разговор по въпроса е бил случаят с Бъчваров.

Друго по поставените ми въпроси нямам какво да кажа.

Горното продиктувах, прочетох и за верността му се подписвам.

Б. Тенков

СВИДЕТЕЛ:

СЛЕДОВАТЕЛ:

60

ПРОКУРАТУРА НА ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ

П О С Т А Н О В Л Е Н И Е

за прекратяване на предварително следствие

Прокурорът на Въоръжените сили, Генерал майор Димитър Капитанов, след като прегледах материалите по предварително следствие № 65/1968 год. на КДС и заключителните постановления на следователите провеждащи това следствие

У С Т А Н О В И Х :

Привлечените в качество на обвиняеми по чл.70, ал.II НК (стар) 1/ ПЕТКО ИВАНОВ ПЕТКОВ; 2/ ИЛИЯ ЦВЕТАНОВ РУСЧУКЛИЕВ; 3/ АТАНАС ЯКИМОВ ТАСКОВ; 4/ ГЕОРГИ НИКОЛОВ ГЕОРГИЕВ; 5/ ТОНИ БОТЕВ ЙОНЧЕВ; 6/ РАЙКО ИВАНОВ РАЙКОВ; 7/ ЦВЕТАН ФЕРДИНАНДОВ ДИКОВ; 8/ ВАСИЛ ВЪТКОВ МАРИНОВ; 9/ ИВАН МИЦЕВ УЗУНОВ; 10/ ЛАЗАР ТОДОРОВ КАЕВ; 11/ НАЙДЕН ЦВЕТКОВ НАЙДЕНОВ; 12/ ВЪНЧО ИЛИЕВ ПАВЛОВ; 13/ ПЕТЪР ТЕНЧЕВ РУСЕВ, по различно време, при различна обстановка, са станали членове на нелегална организация, която е имала за цел по противозаконен начин да подмени ръководството на държавата и партията. От фактическа страна деянието е доказано от разпитаните свидетели, от писмените и веществени доказателства, както и от самопризнанията на обвиняемите и съдържа всички признаци на престъплението предвидено в чл. 70, ал.II на стария НК. Същевременно е установено, че всички тези обвиняеми, макар и станали членове на организацията, не са проявили никаква или почти никаква дейност като такива и при това положение обществената опасност на деянието се явява явно незначителна.

Из архивите на ДС
500

Поради горните съображения и на основание чл.159 НПК и чл.9 ал.II НК

П О С Т А Н О В Я В А М :

ПРЕКРАТЯВАМ предварителното следствие по отношение на обвиняемите: ПЕТКО ИВАНОВ ПЕТКОВ, ИЛИЯ ЦВЕТАНОВ РУСЧУКЛИЕВ, АТАНАС ЯКИМОВ ТАСКОВ, ГЕОРГИ НИКОЛОВ ГЕОРГИЕВ, ТОНИ БОТЕВ ЙОНЧЕВ, РАЙКО ИВАНОВ РАЙКОВ, ЦВЕТАН ФЕРДИНАНДОВ ДИКОВ, ВАСИЛ ВЪТКОВ МАРИНОВ, ИВАН МИЦЕВ УЗУНОВ, ЛАЗАР ТОДОРОВ КАЕВ, НАЙДЕН ЦВЕТКОВ НАЙДЕНОВ, БОНЧО ИЛИЕВ ПАВЛОВ и ПЕТКО ТЕНЧЕВ РУСЕВ.

ОТМЕНЯВАМ мярката за неотклонение.

За другите обвиняеми по същото предварително следствие № 65/1968 год. на КДС разследването да продължи с оглед приключването му в разрешения законен срок.

Това постановление да се направи достояние на заинтересуваните лица.

29.V.68 год.

ПРОКУРОР:

ДК/зи

Бл. оренура

39

ДЪРЖ. СЪВЕТ на НРБ
Ед. № 176

ДО

ПАРЛАМЕНТАРНАТА КОМИСИЯ ЗА РАЗГЛЕЖДАНЕ И РЕШАВАНЕ НА НЯКОИ НЕОТЛОЖНИ ВЪПРОСИ СВЪРЗАНИ С ДОПУСНАТИ ДЕФОРМАЦИИ И НАРУШЕНИЯ В ДЪРЖАВНИЯ, В ОБЩЕСТВЕНИЯ И СТОПАНСКИЯ ЖИВОТ

ТУК

Д О К Л А Д

от ИВАН ГАНЧЕВ ВРАЧЕВ – о.з.генерал-полковник

ОТНОСНО: Случаят "Горуня" и така нареченият "Опит за военен преврат през 1965 г."

Чувствувам за свой дълг да взема отношение и да изкажа своето мнение по така наречения случай "Горуня" или "Опит за военен преврат" 1965 година. Преди да изложа мнението си по въпроса искам да поясня, че лично с Иван Тодоров "Горуня" почти не се познавам, а с Цоло Кръстев въобще не съм някога разговарял.

През втората половина на март 1965 г. в качеството ми на първи заместник-министър на народната отбрана, когато министърът ген. Джуров беше в отпуск, бях извикан в ЦК на партията при Т. Живков. Там чакаше генерал Велко Палин, без да знаем и двамата за какво ни викат.

Тодор Живков ни прие и запита известно ли ни е, че в Софийския гарнизон се готви военен преврат. Двамата вдигнахме рамене. Аз заявих, че не вярвам офицерският състав да отиде на

Из архивите на ДС

502

такива действия. Тодор Живков ни съобщи, че организатор на този преврат е генерал-майор Цв. Анев - военен комендант на столичния гарнизон. След като чух това се усмихнах и отговорих приблизително следното:

- Генерал Анев се ползува с името на несериозен генерал. Авторитетът му сред офицерите е незначителен, дори много от тях се отнасят към него подигравателно. Същият стои далеч от интересите на армията и посочих, че в настоящия момент него повече го интересува да открие машина за бране на череши, отколкото състоянието на дисциплината в гарнизона. Основно подчертах, че офицерите след него няма да тръгнат.

Генерал Палин заяви, че Анев не е за подценяване и следва да се вземат всички мерки срещу това. Почувствувах, че на Т. Живков това изказване се хареса повече.

Накрая Т. Живков ни каза, че Мирчо Спасов или Григор Шопов ще ни потърсят за съдействие.

Действително на мен лично Мирчо Спасов се обади веднаж или два пъти и разговорът му беше все около генерал Анев. Искаше да разрешим да наблюдават военното комендантство, което се намираше на бул. Тотлебен до казармите на бившия инженерен полк. За други офицери или генерали с мен не е говорил.

От своя страна разпоредих нощем да се затварят металните врати на Министерството откъм ул. "Славянска". Наскоро след викането при Т. Живков, в коридора на МНО срещнах да разговарят генерал Анев и полк. Ив. Велчев - н-к канцеларията на министъра. Полушеговито заговорих с тях - нямат ли работа, та се разхождат по коридорите? Те ми отговориха, че са били

Из архивите на ДС

съпартизани и пишат история на отряда "Гаврил Генов" и се уточняват по някои въпроси. Тази среща с двамата ме усъмни - в случай че има нещо като преврат, то полк. Велчев е с Анев.

Полковник Иван Велчев през 1959-1962 г. беше представител на ГЩ в обединеното командуване в Москва и през декември 1961 г. генерал-полковник Гусев от обединеното командуване сподели с мен, че полк. Велчев в последно време се държал някак си странно. Много често го срещали с албанските представители, а отношенията с тях бяха почнали сериозно да се влошават. Когато се върнах в София докладвах за случая на тогавашния министър - армейски генерал Иван Михайлов и предложих Велчев да се завърне в България, да му се намери подходяща работа и на негово място да се изпрати друг офицер. На началник управление "Кадри" беше поръчано да готви разместването.

В началото на март 1962 г. министър на народната отбрана стана генерал Джуров. Отново пред него поставих въпроса да се ускори смяната на нашите представители в Москва.

Действително полковник Велчев се завърна в България и по предложение на новия министър, същият стана началник канцелария на министерството. Това малко ме очуди, но го приех, че може би двамата добре се познават. Това беше причина към полк. Велчев да бъда малко резервиран. Той често пъти даваше записки на министъра срещу офицери и генерали от подчинени на мен управления и отдели. Иначе полковник Велчев идваше при мен по много текущи въпроси, правеше бих казал, целесъобразни предложения. Споделяше и отношение към редица генерали и офицери, много от които считах за правилни. Но в мен винаги имаше съмнение за искреното му отношение към мен.

Скоро след казания случай и срещи с Мирчо Спасов минис-

Из архивите на ДС

търът генерал Джуров се завърна и той по-нататък осигуряваше срещите с органите на сигурността и Т. Живков. От разговорите, които съм имал с колегите зам. министри, съм останал с впечатление, че само генерал-полковник Здравко Георгиев е в течение на въпроса. Вероятно това е било от Мирчо Спасов, тъй като двамата бяха големи приятели.

За да дам отговор за същността на случая, искам да напомня, че след Октомврийския пленум на ЦК на КПСС и снемането на Н.С. Хрушчов, у нас в България сред комунистите и сред безпартийните широко взе да се коментира необходимостта от смяната на Тодор Живков от поста генерален секретар и председател на Министерския съвет. За 9 години след Априлския пленум 1956 г. Т. Живков беше се вече изчерпил. Хората виждаха неговата ограниченост, типично селската му хитрост, с умението му да противопоставя кадрите. Започнал беше да се огражда със свои лично предани хора.

Не правеха изключение в своите виждания за Т. Живков, необходимостта от смяна и много от военнослужещите, особено част от генералите и много от старшите офицери от БНА. Коментарите се правеха понякога и на по-големи групи. Сочеха се примери и т.н. Лично аз по този въпрос съм разговарял с много генерали и офицери. Много пъти по тези въпроси сме разговаряли и с генерал-полковник Иван Бъчваров - тогава зав. отдел "Административен" при ЦК на БКП, със заместника на същия отдел генерал-майор Стоян Куцаров с когото почти близо две години бяхме служили заедно в Сливен, с генерал М. Ерменов, с генералите Петър Стоянов, Козарев, Петков, с полковниците Ганчо Старибратов, Н.Балов и много други. Само веднаж в приятелски разговор като коментирахме обстановката в България, генерал Л. Динов подхвърли, че

Из архивите на ДС

505

43

ако се проведе един голям митинг пред ЦК, Тодор Живков ще си подаде оставката. На това възразих, че въпроса следва да се решава в партията чрез партийните организации, където да се постави този въпрос. Генерал Динов е правел и други преценки, например че Живко Живков има по-добри политически и делови качества за министър-председател отколкото Т. Живков и др.

Тези настроения срещу Т. Живков, видимо от съответните служби, в т.ч. и от военното контраразузнаване, стигнаха до него. По сравнение с настроенията в армията, в страната се говореше значително повече за необходимостта от промяна.

В създаващата се несигурна за Т. Живков обстановка, въпросът за стряскане на партията и народа с един преврат беше най-бързият и ефектен начин за укрепване на положението на Живков. И съм убеден, че той се захвана с него. Така че Т. Живков настояваше и уверен съм, че е искал от службите на сигурността да се провокира опита за преврат и затуй настояваше да се сложи начело на преврата А.Югов и Борис Тасков - изключени членове на Политбюро и ЦК. В услуга на тези негови мисли Мирчо Спасов е бил готов на всичко. Положителен съм, че почти всички началници на управления и отдели на МНО бяха поставени под наблюдение. Подслушваха се телефонни разговори и всички разговори в кабинетите.

Това мое убеждение за необходимостта от преврат срещу Т. Живков се е породило още тогава и в продължение на 24 години се е утвърждавало. В потвърждение на това ще посоча следния случай. След като Горуня "се самоуби" (въпросът следва добре да се проучи) и започнаха арести на генерали и офицери, бях определен за председател на комисия, която да проучи и излезе с предложение за партийното положение на редица другари, за които Военното контраразузнаване беше дало сведения за тяхната дейност, по-точно за

Из архивите на ДС

506

техни изказвания главно срещу Т. Живков. В комисията влезе генерал Денчо Знеполски, генерал Трифон Балкански - другите съм забравил. Когато викахме хората се установи, че почти всичко е плод на разговори срещу Т. Живков и гледахме как да се смекчи работата. Спомням си, че бяха викани полк. Йосиф Киров от Гл.П.У., подп. Воденичарски - началник ПО на Софийската танкова бригада, майор Цветан Ценов от същата бригада и други - хора честни, които милееха за партията и социализма. По време на работата на комисията бях извикан при Т. Живков заедно с други другари и същият ме запита - какво показват случаите с извиканите офицери. Отговорих, че това са разговори на офицери, без да има някаква организационна връзка между тях. На това Т. Живков реагира и каза, че него го интересува връзката на военните с А. Югов и Б. Тасков. Видно беше, че Т. Живков иска да се скалъпва голям процес.

Ще посоча още два случая, които говорят за тези намерения на Т. Живков. На един пленум на ЦК в навечерието на арестите през март 1965 г. Т. Живков предупреди, че партията е застрашена от нездрави сили (казаното е по памет). С това той искаше да се заостри вниманието на членовете на ЦК "за грозящата опасност от преврат".

След като започнаха арести отново се проведе пленум на ЦК. На него се изказах и аз и доколкото си спомням взех отношение в следния смисъл, че по принцип осъждам опитите за преврат в партията и още повече на базата на китайските концепции на Мао Цзе Дун.

След срещата в ЦК, на която Т. Живков настоятелно искаше да се търси връзка на военните с А. Югов и Б. Тасков, аз бях освободен от комисията за разследване на случая.

Из архивите на ДС

507

За наказанията на обвиняемите при следствието и пред съда не съм в течение. Срещу мен вече се подхвърляха обвинения, че болшинството от задържаните са мои приятели, като генералите Динов и Куцаров, отчасти Ерменов и др.

От тогавашните членове на Политбюро най-дейно участие по "Превратa" вземаха Борис Велчев и Митко Григоров. Мисля, че Боян Българанов въпреки че отговаряше за Административния отдел, беше държан настрана по този въпрос. Ген.-полковник Иван Бъчваров беше освободен от длъжността зам.зав. отдел Административен. Т. Живков взе под свое ръководство същия отдел.

На 9 май 1965 г. тържествено се отбелязваше 20 годишнината от победата над хитлеристка Германия. За Москва следваше да замине наша делегация водена от ген. Джуров или от мен, а на тържественото събрание по този случай в София доклада да се изнесе от този, който остане в София и стана така, че аз бях докладчика в София. На следващия ден след тържественото събрание Т. Живков пожела да посети някои от частите в Софийския гарнизон. В софийската танкова бригада личният състав беше излязъл и построен в шпалир в двора на казармата. Накрая на шпалира беше почетната рота на софийския гарнизон и когато казах на Т.Живков, че това е въпросната почетна рота, с която ген. Анев щял да завземе властта, Т. Живков като че ли се стресна и се спря, казах му, че момчетата и хабер си нямат от такова нещо и действително тези войници сърдечно го приветствуваха. Този факт също още тогава показа, че ВКР (Военно контраразузнаване) и по-специално Мирчо Спасов, незнам до колко и Григор Шопов, за да угодят на Т. Живков са засилвали нещата.

След процеса по военния преврат останах на длъжността си, но чувствувах че към мен постепенно се проявява вече друго

Из архивите на ДС
508

отношение. Съветските генерали и офицери представители на Обединеното командуване у нас, с които бях в много добри отношения ми подсказваха, че трябва да отида на разговор с Т. Живков. В края на септември или началото на октомври 1966 г. лично ген.-полковник Баксов А.И. представител на Обединеното командуване съвсем открито ми подсказа, че трябва да отида при Т. Живков, за да се изясня за положението си, на което отговорих, че в нищо не се чувствувам виновен, за да се изяснявам.

В началото на ноември 1966 г. бях определен да присъствувам на отчетно-изборната конференция в окръжната партийна организация в гр. В. Търново, където следваше да ме изберат за делегат на IX конгрес на БКП. Избран бях и в деловия президиум на конференцията. След като свърши доклада и започнаха изказванията в първата почивка Йордан Костов - тогавашен първи секретар на ОК на БКП ми съобщи, че е наредено от ЦК на партията да не бъда избиран за делегат на конгреса. При това положение си тръгнах обратно за София. На следващия ден се явих при министъра генерал Джуров, който се беше завърнал от Египет, където оглавяваше наша военна делегация и му казах за случилото се с мен. Подчертах, че това е признак за голямо политическо недоверие към мен. Ген. Джуров ми отговори, че сега се завръща и нищо не знае. До колко това е било така, не зная.

След 7 ноември 1966 г. бях извикан в ЦК при Т. Живков, там заварих Борис Велчев и Митко Григоров. Т. Живков ми заяви, че се очудвал на моя морал, не могъл да си обясни защо след като съм знаял за готвения военен преврат през 1965 г. не съм предупредил ЦК и не съм съдействувал за неговото пълно разкриване. Отговорих, че това не е вярно, че когато хората, в т.ч. и офицери говорят за някои недостатъци и отношение към различни

Из архивите на ДС
509

КРДОПБГДСРСБНА
чл. 31, ал. 6
от ЗДРДОПБГДСРСБНА
Дата: 19.06.2017г. Секретар:

хора, това не значи да се обединяват в преврат. Борис Велчев държеше на масата пред себе си множество малки тъмнозелени папки и се готвеше да вади листове от тях. Тогава Т. Живков допълни, че аз лично съм се срещал в квартирата на ген. Динов, в която освен Динов е присъствувал и полк. Ив. Велчев. Отговорих, че да, имаше такъв случай през зимата на 1965 г., когато жена ми след работно време е минала покрай сем. Динови, тъй като с Донка Динова - съпругата на генерала още от Сливен бяха добри приятелки и по телефона ми позвъни, за да мина покрай тях и да я взема, за да си отидем заедно в къщи. Там действително беше полк.Велчев, те с Динов пишеха труд по тема, доколкото си спомням, "За философията във военното изкуство". Случаите на посещения в семейство Динови и обратно от тях към нас не са били малко. Обясних, че при конкретния случай не е имало особени политически разговори. Т. Живков повече не задава въпроси и заяви, че при тази обстановка аз не мога да остана на служба в БНА и че ще ми се търси подходяща работа. С това приключи моята 22 годишна служба в БНА и бях пенсиониран с дата 1.12.1966 г. Дълбоко ме обиди случая, че след излизането ми от БНА беше пусната от МНО телеграма до войсковите части да не бъда допускан до казармите.

При срещата с Т. Живков много ми беше интересно какво се съдържаше в зелените папки на Борис Велчев. Преди около 7-8 години пътувах по подбалканския път и при спускане от Гълъбец към Средногорие качих в колата един човек, който носеше пчелни пити и др. вещи. Когато се вгледах в него познах, че това е съден за незаконно издаване на дипломи за завършено средно образование. Запитах го дали не съм се припознал в него и той ми отговори,

Из архивите на ДС

че е същия, но някак се смали и започна да ме моли за снизхождение, явно се боеше от мен. Когато го запитах от какво се бои, той отговори, че като бил в затвора от специалните служби нарочно го изпращали в килиите на ген. Динов, полк. Велчев и др., за да подслушва и донася за чутото от тях и когато им казал, че той лично ме познава често се въртял разговора около мен и всичко това писмено донасял. Жалко ми стана за този нещастник. Видимо в зелените папки на Борис Велчев е имало и много от тези донесения.

За да се съмнявам в умишлено изфабрикуване на този процес ми дава основание още един факт, а именно: ген. Цв. Анев беше "героя" на процеса, бил заловен при опит за бягство, още по-голям беше и "героизма" на този, който го заловил, а ген.Цв. Анев беше пуснат пръв от затвора и бяха му възстановени привилегиите АБПФК, не зная за партийното му членство.

Това е в най-общи линии основното, което зная по случая "Горуня" и "Опита за военен преврат през 1965 г." Нарочно не съм писал за някои подробности, но ако е необходимо това ще сторя допълнително.

Моля, настоящето да се има предвид при разглеждане на гореказания случай.

19.12.1989 г. С другарски поздрав:

/Ив.Врачев/

30

нов № 35

РЕШЕНИЕ

№ 010

София, 15 юни 1990 година

В ИМЕТО НА НАРОДА

Върховният съд на Народна република България военна колегия отделение в съдебно заседание на петнадесети май хиляда деветстотин осемдесет и деветдесета година в състав:

Председател: полк. СТОЯН КЪНЧЕВ

Членове: подп. ЮРИЙ ГЕРДЖИКОВ
кап. ТРОЗДАН ИЛИЕВ
подп. ГЕОРГИ АРГИРОВ
кап. АНДРЕЙ ИКОНОМОВ

при секретар Виолета Петрова и в присъствието на прокурора подп. ФИЛИПОВ изслуша докладването от председателя (съдията) полк. Кънчев, надзорно дело № 01/1990 година, образувано по предложение от ГЛАВНИЯ ПРОКУРОР НА НРБ – ПРОКУРАТУРА НА ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ за преглед по реда на надзора на присъда по НОХД № 02/1965 година на ВЪРХОВЕН СЪД – ВОЕННА КОЛЕГИЯ.

Главният прокурор е направил предложение да бъде отменена по реда на надзора влязлата в сила присъда № 0.. от 19 юни 1965г. по н.д.№ 02/1965 г. на Върховния съд – военна колегия поради неправилно приложение на закона. Извършените от подсъдимите деяния не били съставомерни по посочените текстове, поради което присъдата следвало да бъде отменена, а наказателното производство-прекратено.

Прокурорът заяви, че поддържа предложението по изложените в него съображения.

Върховчият съд – надзорен състав, за да се произнесе, взе предвид следното:

С посочената присъда Върховният съд е признал подсъдимите Цоло Кръстев Каменов, Иван Димитров Велчев и Цвятко Стоицев Анев за виновни в това, че в края на 1964 г. и началото на 1965 г. образували и ръководили група, която си поставила за цел да събори чрез преврат законоустановената народнодемократична власт в НРБ и на основание чл. 70, ал. 1 във връзка с чл. 18, ал.2, чл.36,точка 1

и чл.99 НК ги осъдил както следва: Цоло Кръстев Каменов – на петнадесет години лишаване от свобода, Иван Димитров Велчев – на петнадесет години лишаване от свобода, и Цвятко Стоищев Анев – на дванадесет години лишаване от свобода.

Подсъдимите Мичо Ерминов Мичев, Борис Михайлов Темков, Любен Георгиев Динов, Благой Георгиев Мавродиев, Аврам Маринов Чернев и Стоян Радойка Миланович са признати за виновни в това, че през същия период членували в група, която си поставяла за цел да събори чрез преврат законоустановената народнодемократична власт в НРБ и на основание чл.70, ал.2, предл.1 във връзка с чл.18, ал.2, чл.99, чл.36 за подсъдимите Чернев и Миланович и чл.35 НК за подсъдимите Темков, Мичев, Динов и Мавродиев са осъдени както следва: Мичо Ерменов Мичев – на десет години лишаване от свобода, Борис Михайлов Темков – на десет години лишаване от свобода, Любен Георгиев Динов – на осем години лишаване от свобода, Благой Георгиев Мавродиев – на пет години лишаване от свобода, Аврам Маринов Чернев – на три години лишаване от свобода и Стоян Радойка Миланович – на три години лишаване от свобода.

На всеки от деветимата подсъдими са наложени и конфискация на конкретно определено имущество и лишаване от конкретно определени права.

Подсъдимият Цвятко Стоищев Анев е признат за виновен и е осъден на две години лишаване от свобода по чл.348, ал.1 във връзка с чл.35 НК загдето на 6 април 1965 година самоволно напуснал мястото на службата, както на две години лишаване от свобода по чл.209 във връзка с чл.35 НК загдено напуснал местожителството си и преминал в нелегалност с цел да се укрива от властта.

На основание чл.39 НК съдът е определил на подсъдимия Анев общо наказание лишаване от свобода за срок от дванадесет години, към което са присъединени посочените по-горе конфискация и лишаване от права.

Всички посочени до тук текстове са по отменения Наказателен кодекс.

Върховният съд намира, че предложението е основателно. Присъдата следва да бъде изцяло отменена по реда на надзора, а наказателното производство да бъде прекратено.

От фактическа страна съдът е приел, че през месец октомври 1964 година Иван Тодоров Горуня, тогава член на ЦК на БКП и подсъдимите Цоло Кръстев Каменов, Цвятко Стоищев Анев и Иван Димитров Велчев се организирали в група, която си поставила за цел да събори чрез преврат законоустановената народнодемократична власт в НРБ. Това станало

Из архивите на ДС

след подробно и щателно обсъждане на външната и вътрешната политика на ръководството на страната след пленума на ЦК на БКП от април 1956 година. Всеки от тях изпълнявал ръководни длъжности. Горуня бил член на ЦК на БКП. Каменов заемал длъжността началник на отдел в Министерство на външните работи. Велчев бил назначен за началник-канцелария на Министъра на народната отбрана, а Анев бил военен комендант на столичния гарнизон. Всеки от тях имал големи заслуги в антифашистката борба. Ползували се с доверието на всички държавни ръководители, включително и това на Тодор Живков. Поради това те могли да обсъдят подробно и компетентно действителното положение на страната след април 1956 година. Изминалите почти девет години и тяхната голяма осведоменост им дали възможност да стигнат до верен извод, че Тодор Живков и неговото обкръжение води страната към разруха и международна изолираност и че лозунгите за светлото бъдеще са празни приказки. Анализирайки известните им множество факти те направили извод, че в България постепенно се установява едноличен тоталитарен режим. За политически диалог по това време не могло и да се говори. Поради това четиримата бързо и единодушно стигнали до извода, че промяната може да настъпи само чрез военен преврат, при който да бъдат свалени от власт Тодор Живков и неговото най-близко обкръжение, след което да се поеме нов курс във вътрешната и външната политика. Решили да привлекат в заговора предимно офицери от БНА и МВР, за да могат в определения за превратa момент да разполагат с бойната мощ и личния състав на съответните поделения. Четиримата действували хладнокръвно, решително и експедитивно. Разпределили предстоящите задачи. Горуня трябвало да вербува съмишленици между членовете на ЦК на БКП. Каменов трябвало да привлече на своя страна отговорни служители от Министерство на външните работи. Анев поел задължение да вербува съмишленици сред офицерите от Софийския гарнизон. Същата задача, но за поделенията извън София била възложена на Кръстев, но сред началниците от МВР.

Благодарение на енергичната им дейност те скоро привлекли на своя страна останалите подсъдими, а и други лица, които не са подсъдими по това дело. Заговорът бързо се разраснал. Образувала се и подгрупа в Русе, която трябвало да изпрати стотина души войници в първите часове след превратa и да заеме моста между

България и Румъния, летището и пристанището в същия град. Подготвяли създаването на такива групи в гарнизоните на Хасково и Пазарджик. Имайки опит от нелегалната работа подсъдимите си служили умело с пароли, условни повиквания по телефона, явки, срещи. Първоначалният план предвиждав нахълтване на войска и офицери в залата, където се провежда пленум на ЦК на БКП, прочитане на прокламация и задържане на Живков и хората около него. Колкото повече привърженици печелили толкова повече те усъвършенствували плана си. Обсъждали вариант, според който воински части трябвало да превземат сградата на ЦК на БКП, на МС, Българско радио и пощата. Като най-удобен ден считали събота, когато предприятия и учреждения не работят, а в казармите остават само дежурните и част от личния състав. Уточнявали подробности за разположението на частите, за деня на преврата, за установяване на ефикасен контрол върху входните пътища в София и др. Броят на заговорниците непрекъснато растял. Но те не спирали своята дейност по привличането на нови и нови свои привърженици. Към края на февруари 1965 година Велчев направил опит да включи в групата полк. Цанко Ганчев Цанков с прякор Бончук. Цанков привидно се съгласил. Изслушал информацията за състоянието и целите на заговора, но не само отказал да се присъедини към тях, а и веднага донесъл на съответните органи за готвения заговор. Някои от подсъдимите направили вяли опити да представят случилото се като провокация спрямо Цанков, но машината на тоталитарния режим вече била влязла в действие. Горуня, Анев и др. разбрали, че са разкрити. Официалната версия гласи, че Горуня се е самоубил. Генерал Анев се скрил в дома на свой приятел в София, но само след няколко дни, на 8 април 1965 година бил открит и задържан. У него били намерени два пистолета, 52 патрона и цивилно облекло. Още преди това той унищожил писмено изготвяния план за осъществяване на преврата.

Съдът е приел, че тази дейност на подсъдимите представлява престъпление по посочените текстове. Върховният съд - надзорен състав намира, че извършените от подсъдимите деяния не са престъпни, защото те не са били нито тогава, нито пък са сега обществеоопасни. Нещо повече, изминалите от тези събития тридесет и пет години показват, че тези деяния са били обществеополезни и необходими. От обективна страна те са били насочени към събарянето на един режим, за който вече е абсолютно доказано, че е бил диктаторски и че провежданата от него външна и вътрешна политика е била пагубна за българската държава и за българския народ. Подсъдимите по делото не са могли даспестят на българ-

Из архивите на ДС

32

Изх. № 35А

ският народ последвалите тридесет и пет години, в които тоталитарния режим се разви, укрепна и установи своето господство във всички сфери на обществения живот в нашата страна, независимо от това кои точно личности са били неговите организатори и проводници. Групата на Горуня и нейната дейност показаха, че в редовете на тогавашната БКП винаги е имало здраво и трезво мислещо ядро, което е могло организирано умело да се противопостави с риск на живота си на неправилни и вредни за страната и народа решения, макар и обвити в мантията на законни. Такива деяния могат да представляват престъпления само за привържениците на тоталитарния режим. Само за тях това е върховно нарушение на законите. Но българската и чуждата история познава и други такива случаи. Левски, Караджата, Бухарин, Кръстьо Раковски, Трайчо Костов, Вапцаров, Робърт Емейт, Цвятко Радойнов - всички те бяха изправени пред съдилищата и бяха екзекутирани въз основа на присъда и съществуващи закони. Но днес никой не мисли за тези хора като за престъпници. В историята те са влезли като герои. Българската и народна армия може да се гордее, че военните комунисти бяха първи в борбата против все още неразвихрилия се напълно живковизъм. Такива деяния не могат да бъдат престъпления. Това беше доказано на 10 ноември 1989 година - едва след тридесет и пет мъчителни и жестоки години.

Предложението е основателно и досежно другите обвинения и осъждания на Анев. Той не е извършил отклонение, тъй като не е напуснал границите на Софийския гарнизон. Укриването в дома на негов приятел се поглъща от първото деяние.

Тъй като извършените от подсъдимите деяния не представляват престъпления присъдата ще следва да бъде изцяло отменена и наказателното производство - прекратено.

Допуснатите нарушения са особено съществени по смисъла на чл.356 НПК.

Поради гореизложеното и на основание чл.357, ал.1, точка 2 НПК Върховният съд - надзорен състав

Р Е Ш И:

ОТМЕНЯВА по реда на надзора влязлата в сила присъда № 02 от 19 юни 1965 г. по н.д.№ 02/1965 на Върховния съд - военна

колегия и прекратява наказателното производство по отношение на подсъдимите Цоло Кръстев Каменов, Иван Димитров Велчев, Цвятко Стоицев Анев, Мичо Ерменов Мичев, Борис Михайлов Темков, Любен Георгиев ДИНОВ, Аврам Маринов Чернев и Стоян Радойка Миланович, БЛАГОЙ ГЕОРГИЕВ МАВРОДИЕВ.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1.
2.
3.
4.

СИ

СПИСЪК НА ПО-ВАЖНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ И ТЕРМИНИ

АБПФК – Активен борец против фашизма и капитализма

БАН – Българска академия на науките

БДКП – Благоевско-Димитровска комунистическа партия

БЗНС – Български земеделски народен съюз

БКМС – Български комунистически младежки съюз

БКП – Българска комунистическа партия

БНА – Българска народна армия

БОНСС – Български общ народен студентски съюз

БРП (к) – Българска работническа партия (комунисти)

ВК – Военна колегия

ВС – Върховен съд

ГАР – Групова активна разработка

ГлПУ(НА) – Главно политическо управление (на народната армия)

ДДС – Дирекция Държавна сигурност

(К)ДС – Комитет за Държавна сигурност

КПСС – Комунистическа партия на съветския съюз

ЛАР – Лична активна разработка

М. „9“ – Техническо мероприятие №9 за проверка на кореспонденция, колетни и бандеролни пратки.

М. „Рила“ – Техническо мероприятие „Рила“. Условно наименование за микрофонно подслушване за периода май 1958–май 1962 г. (Съгласно Заповед I-69/09.05.1958 г., отменена със Заповед I-190/26.05.1962 г.)

М. „Янтра“ – Техническо мероприятие „Янтра“. Условно наименование за телефонно подслушване за периода май 1958–май 1962 г. (Съгласно Заповед I-69/09.05.1958 г., отменена със Заповед I-190/26.05.1962 г.)

МОПР – Международна организация за помощ на борците за революция. Комунистическа благотворителна организация, създадена по решение на Коминтерна като аналог на Червения кръст.

НК – Наказателен кодекс

НРПС – Независими работнически професионални съюзи

Отделение А – За борба с нелегалните политически организации, в структурата на ДС до 1944 г.

Отделение Б – Външно контраразузнаване, в структурата на ДС до 1944 г.

Отделение В – За борба с некомунистическите политически организации, в структурата на ДС до 1944 г.

Отделение „П“ – Разработка на полицейския архив (октомври 1950–1951 г.); II-ри самостоятелен отдел ДС (1952–1954 г.)

РМС – Работнически младежки съюз

РО (-ЩВ) – Разузнавателен отдел на Щаба на войската до 1947 г.

РП – Работническа партия

с. с. – Секретен сътрудник

СГНС – Софийски градски народен съвет

СДП – Социалдемократическа партия

СКЮ (СЮК) – Съюз на комунистите на Югославия

СЦЗ – Софийски централен затвор

ТВО – Трудово възпитателно общежитие

ЦС – Централен съвет

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ФОНДОВЕ И АРХИВНИ ЕДИНИЦИ

АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 1, а. е. 646; 1194; 1538
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 1, оп. 3, а. е. 1; 6; 11; 12; 14; 21; 22; 24; 29; 48; 49; 53; 61
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 18, оп. 1, а. е. 2; 4; 8; 9; 21; 27

АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 1, т. 1
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 8, т. 1
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 13, т. 1
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 14, т. 2
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 15, т. 4
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 17, т. 2
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 18, т. 1; 3
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 19, т. 1; 2; 3; 4
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 20, т. 1; 2
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 33, т. 3
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 34, т. 2
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 2
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 3
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 5
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 7, т. 1
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 8, т. 1; 2
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 15, т. 1; 2
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 16, т. 1; 2
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 17
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 19
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 20
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А2, а. е. 24, т. 1
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. А1, а. е. 35, т. 6а
АКРДОПБГДСРСБНА - М, ф. 10ТК, оп. Б, а. е. 4, т. 1

АКРДОПБГДСРСБНА - М, II сл. д. 5987
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II сл. д. 6119, т. 2; 3; 4; 5; 11

АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 3058, т. 1; 1М; 2; 3, 4; 8; 9; 10
АКРДОПБГДСРСБНА - М, II съд 4202, т. М; 4; 11; 14
АКРДОПБГДСРСБНА – М, II съд 4705, т. 1
АКРДОПБГДСРСБНА – М, II съд 4706, т. 2

АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36892, т. 1; 2; 3; 6; 7; 9; 12; 13; 18; 29
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36896, т. 1; 2
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36901, т. 1; 2; 4
АКРДОПБГДСРСБНА - М, III раз 36907, т. 2; 3; 4М

АКРДОПБГДСРСБНА - М, VO – 16422

Държавна сигурност и „врага с партиен билет“ 1944–1991 г.

Документален сборник

Първо издание

Формат 60x90/8
Печатни коли 63
Тираж 300

ISBN 978-619-7361-07-0

Star
alfa_star@mail.bg